

**CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY
ÖSSZES VERSEI**

TARTALOM

Zsengék (1785-1788)	10
Proo: Egy kies kert leírása	11
Proo: A kalmár	11
Proo: Forma venusta Perit	11
Proo: Gloria Calcar Habet	12
Proo: A virtus legbátorságosabb kőfal	12
Proo: Bene Qui latuit, bene vixit	12
Proo: Fulmen Describitur	13
Proo: Impedit ira animum	13
Proo: Invidus	13
Proo: A poéta legkisebbért is megharagszik	13
Proo: Panaszolkodik egy mindenbe szerencsétlen, de igaz lelkű ember	14
Proo: Lurida Sub Dulce melle Venena Latent	14
Proo: Exundatio Aquarum	14
Proo: Thisbe keservei	15
Proo: Egyedül a tudományok teszik halhatatlanná az embert, kivált a poézis	16
A poétai felvidülés	16
Proo: Az estvének leírása	17
Az álom leírása	17
Proo: Ventus Describitur	18
Egy fősvénynek leírása	18
Egy város leírása	19
Proo: Dido Aeneastól való búcsúzása	20
Proo: Gloria calcar habet	20
A békesség	20
Ki poéta nevet érdemel	21
Proo: Sint Maecenates, feret Hungara terra Marones, Virgiliumque tibi vel tua rura dabunt	21
Proo: Libertas optima rerum	21
Az ősz	22
A tél	22
A mező	23
Az öreg ember	23
Az aratás	24
Oskolai vacatio	24
Névnepre íratott versek	25
Más	25
Szüntelen közel van a halál	26
Piramis és Thisbé históriájának lefordítása	26
1789	33
Quem dii oderunt, praeceptorem fecerunt	34
Mindég közel van a halál	34
A poéta gyönyörködése	35
A kétszínűség	36
A szerencse változó	37
A tengeri zivatar	38
A kevély	39
A földindulás	40
A gazdag	40
Rút ábrázat s szép ész	41
Baráti búcsúvétel	42
Az ősz Laudonra	43
Vis et nequitia	44
1790	45
Belgrádra	46
Egy individuale datum az asszonyi állhatatlanságról	46
Búcsúzik az atya a leányától	49

A magyar! Hajnal hasad.....	50
A magyar gavallér.....	51
A reggelről.....	51
A rózsza.....	52
Vénusi harc.....	53
Konstancinápoly.....	53
XXVI. ének.....	54
XXI. ének.....	54
Az embergyűlölő.....	55
A pendelbergai vár formája s megvétele.....	55
Az istenek osztozása.....	60
1791.....	68
Jót kívánás.....	69
Méltó pár.....	69
A szerelmes vitézhez.....	69
A víg poéta.....	69
Míg nálatok itt múlatok.....	69
Bús hánykódások.....	70
Az árvíz.....	70
[Estve jött a parancsolat...]	71
A híves estve.....	72
A békesség.....	72
A Pindus.....	73
Az ősz.....	73
A tél.....	75
Az álom.....	76
Cigány.....	76
A fősvény.....	77
Homerus Batrachomiomachiája vagy a Béka és egér-harc.....	78
1792.....	103
Jöszte poétának.....	104
A búkkal küszködő.....	104
Az anakreoni versek.....	104
Közhírré bocsájtás.....	105
[Bár az ég búsulva néz is...]	105
Édes rabság.....	106
[Óh, únalom! vad únalom...]	106
A versszépítő.....	107
Az estve.....	107
A nyár.....	108
A dél.....	108
A patyolat.....	109
[Kedves, drága lélek...]	110
A viola.....	111
Amynt és Laura a fák között.....	111
Esdeklés.....	111
[Nézd el...]	112
Horváth Ádámhoz.....	112
Felvidulás.....	115
Egy kesergő magyar.....	116
A szabadság.....	116
Futtába készült versecskék.....	117
Miért ne innánk?.....	117
A rövid nap s hosszú éj.....	118
A hír.....	118

1793	120
A híres Rác Sámuel úrhoz	121
A vídám természetű poéta.....	122
Az elragadtatott érzékenységek.....	123
A fársáng búcsúzó szavai	127
A pártütő	128
Komáromi J. halálára	128
[Az emberi nemen...]	131
[Jer, óh asszonyi rend...]	133
[Mint a megvénhedt fa...]	136
[Ötezer és mintegy...]	139
[Aranka Györgyhöz]	142
A tanúnak hívott liget.....	142
A felgyúladt szerető	143
A távolról kínzó	144
A szépek szépe.....	144
A poétákban lakó istenség.....	145
A méz méze.....	146
A szerelmes szemek	147
Az éj és a csillagok.....	147
Az emésztő tűz	148
A feredés	148
Egy tulipánhoz	151
Broughton religiói lexiconára	151
Víg élet a Parnasszuson.....	153
Csikorgó versei a trójai háborúról.....	153
[Jaj, hogy szenvedek...]	154
A mezei gyönyörűségről	154
Egy rózsához	155
[Laura, még ingó kegyelmed]	155
Egy kétségbe esett maga gyilkosa.....	156
Az Ekhóhoz.....	157
A feléledt pásztor	157
Haljunk meg.....	157
Szerelmes búcsúvétel	159
Trocheus lábakon	160
A had.....	161
Nagy Sámuelhez	162
Egy angyalhoz.....	164
1794	166
A vízital.....	167
Melitesz Rozáliához	169
Ének a tavaszhoz.....	169
A semminél több valami	170
Szerelmes panaszok	171
Dafnis hajnalkor	171
Chloé Dafnishoz.....	172
Szerelmes fogadás.....	173
Az esztendő négy szakasza	173
Ajánló csók	174
[Örvendjél Fébusnak...]	174
Élj vígan érdemeddel... ..	174
[Szomorú hallgatók...]	175
[Győzödelmi pompát...]	179
[Vagyon egy oly tenger...]	182
[Az életnek hasznát...]	183
[Mint foly a sebes víz...]	185
[Az ember életét...]	188
Gróf Károlyi József úrnak.....	190

Az énekek.....	193
Az estve.....	194
Az álom.....	196
A tengeri háború	198
Zsugori uram.....	201
Konstancinápoly	202
A szerencse	204
A kevély	205
A földindulás.....	206
A dél.....	207
A tél.....	209
A nyár	211
Az ősz	213
T. N. Mihályfalvi István úr utolsó tisztességére.....	215
Kész légy a halálra	218
Serkentése a múzsának.....	219
Marjai leányok tanítója	220
Egy vén fának árnyékában régen szenvedő rózsafa	220
Egy bécsi magyar gavallér	221
Ván, vén	221
Örömversek Prof. Budai Ésaiás úrhoz, ...	222
Más versek	223
Szomorú versek.....	224
[Falataimat elegyes borhajtással...]	226
Ferenc nevenapjára hamarjában készített versek	226
Hunyadi Ferenchez	227
A tolvaj isten, vagy az a crimen raptus, ...	231
1795	241
Az Otahajta	242
D[ebreceni] Magyar Psyche.....	243
A szeretet győzedelme a tanúltakon.....	257
Currens de lepore	263
Köszöntő	271
Mátyási József úrnak.....	272
A semminél több valami	273
Magyar! hajnal hasad!.....	274
A Dugonics oszlopa	275
A pesti dicsőség	278
Militat omnis amans et habet sua castra Cupido	279
Tanítványaitól búcsúzik	283
Búcsú a magyar múzsáktól.....	283
Lantomtól búcsúvétel.....	285
A borital mellett	285
Bakhushoz.....	286
Földi Rózsa	289
A szárazság és az elhagyatott szerelmes	291
Árpád	292
1796	296
A főtiszteletű, méltóságú és tekintetű Rendekhez a Diétai Múzsá.....	297
Egy orvosnak sírverése	297
A mostani háborúban vitézkedő magyarokhoz	297
Rút ábrázat s szép ész.....	299
A magyar gavallér.....	300
Az 1741-diki diéta,.....	301
A had.....	318
Az én vagyonom	318
Az ekhóhoz	320
Útravaló a Múzsához	320

Az estvéhez	320
Az én címerem	321
Barátomnak	321
Bálint napja	322
A nemes magyarságnak felülésére	323
1797	331
A becsület s a szerelem	332
[Vályi Klárához]	336
[Válasz Vályi Klárához].....	337
Az emberiség s a szeretet	338
A fogadástétel	339
A pillantó szemek.....	339
A számóca	340
Barátomhoz	340
Az alvó Lillára	341
A Duna nimfája	341
A boldogság	342
A méhekhez	342
Az alvó Lilla felett	343
Alku	344
Két szerető dalja.....	345
Anakreon s Ovid	346
Megkérlelés.....	346
Generál Hoche halálára	347
Az esküvés	347
Hálaének a Vénus oltáránál.....	347
Búcsúvétel.....	348
A fekete pecsét	350
Az eltávozás	351
A távolról kínzó	351
Tháles.....	351
Orgiák	352
A békekötésre.....	353
[Újévi ajándék].....	354
1798	356
Újesztendei gondolatok	357
A magyarokhoz	359
Keserédes	360
Lillához távollétemben.....	360
Köszöntő	361
Komárom, február 16. 1798.....	362
Lillához	363
Dórishoz	363
[Már se hintó...].....	363
A tavasz.....	364
Rózsím sírja felett	364
Még egyszer Lillához.....	365
Szerettem.....	366
Dugonicsra	366
[Aranyujtásos nadrág]	366
A füredi parton	372
Czindery sírja felett	374
A haza templomának örömnapja.....	377
Ízis és Oziris.....	384
T. N. Nádasdi Sárközy Istvánné Sz. Chernelházi Chernel Eszter asszonynak tiszteletére.....	387
Krisztina napra	389
A magánossághoz	390
Dorottya kínjai	392

Marosvásárhelyi gondolatok	395
Mihály-napi álom	399
[Horváth Ádám névnapjára]	400
Kifakadás	401
[Pata község lakosainak írott vers]	402
[Nagy Péter által nyert nemesség címere...]	402
1799	403
[Somogyi kázus]	404
Josepha kisasszonyhoz	405
Egy fiatal házósúlandónak habozása	406
A szerelem tilalma	407
A heszperi méhes története	408
Paraszt dal	409
Jövendőlés az első oskoláról a Somogyban	410
Óh, szegény országunk	412
Az igazság diadalma	413
[Kata napra]	422
Nemes bátorítás	423
A múzsához	424
Virág Benedek úrhoz	424
[Antal napjára]	425
1800	428
Visszajövetel az Alföldről	429
Lócsere	431
Az elmátrónásodott Dóris	432
Álomlátás	433
Az én barátném, D. A. quodlibetjére	434
Az elválás reggelén	435
Impromptu egy cseresznyefa-levelet rágó hernyóra	435
Szívem titkon... ..	435
Hymenhez	435
A hajókázó Ámor	435
Egy eltörött vasmacskára	436
A hízelkedő	436
A fiatal remény	436
A szépség ereje a bajnoki szíven	436
Epigramm Leonórához	442
Az estvéhez	442
Fillishez	443
Borbély granáriumára	444
1801	445
A békétlenkedő	446
Purgomák	448
A nap innepe	449
A palatinusné halálára	450
Dr. Földiről egy töredék	450
Főtiszteletű és méltóságos pókatelki Kondé Miklós önegyságának tiszteletére	451
Az ember, a poézis első tárgya	454
Erdődi Lajoshoz	455
Kazinczyhoz, mikor kiszabadult	456
Az estike	456
Izenget már	456
A Hafíz sírhalma	457
Az elszánt szerető	461
A békesség és a hadi érdem	462
Léthe	464
Dr. Földi sírhalma felett	464

Földiről.....	465
Sárközy kisasszon halálára.....	465
Tisztelő vereszet.....	466
Epistola	467
A szomori templomra készített felírások	468
1802	469
Búcsúzás egy lyánkától.....	470
Gróf Széchenyi Ferencnének	470
Görög úrhoz	471
Himfyhez.....	472
A nagymélt. gróf Széchenyi Ferenc Ő excellenciája nemzeti könyvtárjára.....	472
Csetneki pergő	474
Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz	478
Szegény Zsuzsi, a táborozáskor	480
Gróf Erdődyne Ő nagyságához	481
Mélt. gróf Festetics György ő nagyságára	486
Szűcs Sára koszorúja, amelyet téli zöldből kötözött egy Helikon tetején megfordult útas... ..	489
A szélhez.....	491
Gróf Széchenyi Ferenc Ő excellenciájához	495
Éva napra	496
1803	498
Serkentés a Múzsához	499
A feléledt pásztor	499
A versszépítő.....	500
Ajánlás	500
Az anákroni versek.....	501
A hévség.....	501
A leánykákhoz	502
Lillához	502
A búkergető.....	502
A szeplő	503
Az álomhoz	503
Az én poézisom természete.....	504
Első szerelemérzés	505
Édes keserűség	507
A bátortalan szerelmes	508
Az éjnek istenihez	509
A rózsabimbóhoz	510
Az éj és a csillagok.....	510
A poétákban lakó istenség.....	511
Tartózkodó kérelem	511
A tanúnak hívott liget.....	511
A feredés	512
Déli aggodalom	514
Megkövetés	516
A szépek szépe.....	517
A muzsikáló szépség.....	518
A versengő érzékenységek	519
Az eltévedt lélek	522
Lillám szácskája.....	523
Habozás.....	524
Az utolsó szerencsétlenség.....	525
Siralom.....	530
A tihanyi ekhóhoz	531
Bácsmegyei leveleire	533
A pillangóhoz.....	533
A reményhez	534
Budai Ferencre, halála után.....	536

1804	537
Rhédey Lajos úrhoz	538
Halotti versek	539
Tüdőgyulladásomról	561
Főhadnagy Fazekas úrhoz	563
Salétrom inspector Kiss Imre úrhoz	564
Töredékek	565
In com. Pállfy	567
Tervezet	567
DOROTTYA vagyis a dámák diadalma a fárságon	569
ELŐJÁRÓ BESZÉDJE AZ ELŐBESZÉDNEK	569
ELŐBESZÉD	570
ELSŐ KÖNYV	575
MÁSODIK KÖNYV	586
HARMADIK KÖNYV	596
NEGYEDIK KÖNYV	609

Zsengék
(1785-1788)

Proo: Egy kies kert leírása

Mutogatja magát a pompás természet,
Mesterség cifrái tündököltet készet.
Áldott természetnek kies lakóhelye
A nyájas örömök legelő mezeje,
Hol az ártatlanság vidám képe örül,
Kedves gyönyörűség táncolva jár körül.
Ártatlan mulatság emelte magának
Örökös sátorát kertébe Flórának.
Itt Zefir virágít mikor csókolgatja,
Édesen illozgat mennyei harmatja.
A termő gyümölcsfák majd hogy egymást érik,
Egyről gyümölcsöket vékával is mérik.
Már Priapus is felállott az állóra,
Hogyha majd nem vigyáz, megbünteti Flóra.
Itt a víg örömök s nyájasság egymással
Táncolnak öszvefont karral Zefirussal.
Egy szép forrás csereg e kert közepében,
Nimfák gyengédedett fái nőtt szélében.
Egy szép, kies kerthez közel egy folyóvíz,
Melyből sok plántákra hárul bőv, édes íz.
Nem messze a parthoz van egy szép zöld csere,
Melybe a bú soha bémenni nem mere.
Egy magos kőszikla a habok mérgétől
Őrzi e kies helyt észak hidegétől.

Proo: A kalmár

Bár fújjon szél s a tenger buzdúl is erőssen,
Nem fél a kalmár, bár habok öszveüt is.
A tengert járván, csak hogy gyöngy légyen elégszer,
A veszedelmektől nem tart ez s hányja hajót.
Ámbár buzdúl a tenger s mindenre haragját
Ontja sebessen, semmit nem fél, bár omol a hab.

Proo: Forma venusta Perit

Nézd bár a rózsát, kit kertész ültet, azonnal
A nap sugárat hányja eresztve belé.
Fonnyaszt mindjárt rózsát, szegfűt, futva tüzével,
Amit csak látván, rontja bomolva tüze.
Így a szépség is ha kivénül, csakhamar elvész,
Mély ráncok szántván képedet, öszveaszik.
Így ifjúságodban míg bírsz vénusi képpel,
Míg rózsás száddal csókolod a kezeit
A szép szűzeknek: bár azzal ne kevélykedj,
Mert néked Clotho vágja az éltedet el,
Bár orcád légyen, mely't Gratia lepjen el éppen,
Bár villám szemed hajtson maga lánc alá.

Proo: Gloria Calcar Habet

Nézd, sarkantyú által e katona alatt
Szép pej paripája milyen nagyon szaladt,
Bár kemény zablája roncsolta a száját,
Mégis ugrálással hagyta el tanyáját.
Bár a kertet nőjjék fel a durva gyomok,
Mégis kitetszenek a szép liliomok.
Így laurus-koszorút igen nehéz fűzni,
A bajt, a bánatot sokszor el kell űzni.
De gloria szívét egészen meghatja,
Bízik, mert Apolló jóakaró atyja,
Ki ámbár merül is veszélyes örvénybe,
Bár feje csügged már a kínos veszélybe,
Mégis bátorsággal fog nehéz dolgához,
Csak hogy juthasson el a feltett céljához.
Bár sok tövis ösvényt kelletik meghágni,
Sok ellenségeit bátor szívvel vágni,
Nem retteg, hanem megy, míg csak vége nincsen,
Bár keze s lábai legyenek bilincsen,
A Pindusnak járkál nemcsak a szélébe,
Hanem vígassággal tombol közepébe;
Nem retteg Boreás kemény hidegétől,
Nem fél viperának legnagyobb mérgétől,
Dijcséretért semmit nem fél vinni végbe,
Nagy nevével csak hogy mehessen az égbe.

Proo: A virtus legbátorságosabb kőfal

Bár kérkedjen sok kincsekkel a te reményed,
És bőv pincédben legyen is a sok arany,
Mégis fél, retteg, hogy mindennek ellene állnak,
S megfosztván attól mindene füstbe megyen.
A virtus nem fél, bár hányja az északi mord szél,
Bár a dárda csörög, puska ropogva zörög.
Nem fél mérgétől, basiliscus erős erejétől,
Nem fél, nem hátrál, módot ölésre talál.
Cerberus ordítson, harapó fogakat vicsorítson,
Mégis ez ellene áll, véle erőre kiszáll.

Proo: Bene Qui latuit, bene vixit

Nézd bár a nagy gályát, mely a tengeri örvényt
Szántja, hempelyget parta halomnyi habot.
A tenger felbuzdúl s mindjárt ontja haragját,
A gályát rontván, sok darabokra törik.
Kis sajkája mikor nem romlik parja alatt is,
A zúgó tenger habja eresztve kerül.
Bár kincses kamarád bóltja dicsekszik arannyal,
Énnekem egy kisdéd s kurta szerencse elég.

Proo: Fulmen Describitur

Ront mindent, valamit csak ronthat az égnek alatta,
A Tűzes dörgő nyílját hajigálja sebessen
És az acél cserfákat az erdőn tördeli ízre,
Hogy ha ki látván észrevehetné, futnak előlle,
Nincs oly erősség, mely szenvedhetné kicsapását.

Proo: Impedit ira animum

Durva tekintettel szemeit forgatja tűzessen,
Ördögi ábrázatja mutat vad tigrisi képet,
Így rontván sok ezer meg ezerszer öszve haragja,
Fut ő, kél, mindent rontván, ahogy érheti célját.
Orcáján a harag sok ezer színébe csatázik.

Proo: Invidus

Görbe szemekkel jár az irígység s hányja sebessen,
Villámló szeme bámúlván szikrádzik ugyancsak,
Orcáján a bűk sok ezer ráncokba verődnek.
E' viperát marcong, egyedül csak ez étele ennek.
S így beesett szemmel mindent haragudva tekint ez.

Proo: A poéta legkisebbért is megharagszik

Mikor méhecskék zsibongással,
Királynékjok lassú zúgással
    Mézeiket virágokból
Hordják sietve, gyors szárnyakkal,
Mézzei terhelte nehéz lábakkal,
    Részt vévén a vígságokból,
Ha valaki megháborítja
És mérgét haragra indítja
    S mindjárt kíván bosszúállást,
Addig egyik is meg nem szűnik
És eszéből ki nem is tűnik,
    Míg nem adja a tromfolást.
Ílyen az ékes Pindust járó,
Ezt bizonyítja maga Máro,
    Hogy aki ellene járúl,
    Róla ha bánat rá hárul,
Aztat el nem szenvedheti,
S bánat szívét nem sebheti.

Proo: Panaszolkodik egy mindenbe szerencsétlen, de igaz lelkű ember

Majd hogy kétségbe nem esem,
A bűt nem bírhatja testem.
Ront, pusztít Pandora nagyon,
Pixisével majd csap agyon.
Szülőm bűk árjai vala,
Minden kedv tőlem elhala.
Már csak pusztít veszedelem,
Bár égből a segedelem
Küldessék, nem sokat a' tész,
Mert minden mostoha nálunk,
Sőt minden tőle el is vész,
Melyt nem bírván soha vállunk,
Csak a bű árja csatázik;
Már rajtam bánatok állnak,
És könnyel már szemem ázik,
S a bűk szívembe leszállnak.

Proo: Lurida Sub Dulce melle Venena Latent

Most bárány képedet vedd fel,
Majd farkas színbe hevervén,
És íved másra ne tedd fel,
Így bokros búba kevervén,
Ronts mindent, nyelved is ártott
És szép szín közbe te mérget
Adsz: s más vérebe bemártott
Fegyvert és rontod e férget.

Proo: Exundatio Aquarum

Mikor már sokára
A föld határára
Már árvíz nem érkeze,
A zöld vetésekre,
Barna ligetekre
Kék isten nem férkeze,
Jupiter haragja
Aquilót nógatja:
Jőjjön gyors lépésekkel,
Essőket mindenről,
Északról úgy délről,
Hajtson lehellésekkel.
Az esső már csorog,
Ég mormolva zorog,
Csattog már mindenfelé,

Patakok is nyelik,
Essőket úgy telik,
Érkezik a víz elé.
De hogy jobban teljen
S több vizet föld nyeljen,
Notust is már hívhatja,
Hogy vizes szárnyával,
Nedves szakállával
A földet így áztatja.
Küld a kék istenhez,
Kedves testvérjéhez,
Hogy küldje a szeleket,
Kik tengert zavarják
S fenekig kavarják,
S öntsék el a földeket
Így minden állatot,
Kit a föld fogadott,
A halál torkába ejt.
Mert itt van a halál,
Kit akárhol talál,
A föld gyomrába elrejt.
De majdan végtére,
Sokak kérésére
Megszán Juno bennünket,
Vizeket osztja
S a földet szárazítja,
Helyrehozza kedvünket.

Proo: Thisbe keservei

Priamus, jőjj, jőjj ide, fényem!
Priamus, meghólt-e reményem?
Jőjj! nem szól, óh, oda nékem,
Hova légyek, nincs menedékem.
Megy, siet, hogy közelébb is
Juthatna halálra elébb is.
Bámúlván áll meg előtte,
Keserűség mert belelőtte
Kézívét, szíve de vérzett,
Mert belső bánatot érzett.
Óh, Thisbéd hív, Priam, kelj fel!
És szól szíved fele, nézz fel.
Nézz fel csak, kedvesed óhajt,
Mostan is látnia sóhajt.
Nem szól és gőzösi karddal
Hal meg hát asszonyi karral.

Proo: Egyedül a tudományok teszik halhatatlanná az embert, kivált a poézis

Bár bírj te nagy gazdagsággal,
Világon égjen fényed,
S földi minden boldogsággal
Dicsekedjen reményed,

Bár hectori vitézséged
Itt mindent felülmúljon,
S mindeneknél kedvességed
Gyönyörűségbe fúljon,

Legyenek bár kamaráid
Sok kincsekkel teljesekek,
És szép, fényes palotáid
Cirádákkal ékesek,

Bízd el magad tisztségében
A grófi méltósággal,
Kevélykedj örökségében
Sok szép, drága jószággal,

Bár bírj sok birodalmakat,
Mástól csalárdságoddal
Végy el csak sok városokat,
Uralkodj hatalmaddal:

De ezt az idő vaskeze
Egészen mind lerontja,
Mindent, ami gyülekeze,
A földre veti s ontja.

Aki szereti a virtust,
Poézist gyakorolja,
Kötik annak a szép mirtust,
A halált nem kóstitja.

Ki Pinduson múlatozik
És Pegazust kóstitolta,
A szűz múzsáknak áldozik
S ezt kedveli azolta.

Itt az Ovid, Horatius,.
A koszorús Virgilius,
Kik eztet bizonyítják,
Múzsákat felindítják.

A poétai felvidulás

Mit nyájaskodsz, bánat, s akarod magadat
Kedveltetni? nálam nem éred célotat.
Retteg engem a bú, s szomorúság kerül,
Még a mély bánat is én körültem örül.
Hagyjatok hát békét nekem, óh bánatok,
Mert nálatok nélkül mással múlathatok.

Bár igyekszel nyomni le, mély bánat árja,
De nem, mert víg öröm a szívemet járja.
Bár igyék a balsors Erisnek borába.
Mégis bé nem férhet múzsák táborába.
Múzsák zabolázzák minden dühösségét,
S a bánat megtartja hozzájuk hűségét.
Mert Pallás őrzi ezt egész erejével,
Táplálja ezt Fébus kellemes tejével.
A múzsák táborát, bánat, meddig rontod,
Bár kemény erődöt egészen kiontod,
De nem árthatsz semmit, bármeddig próbálsz,
Az öröm csatáját, tudom, ki nem állod.
Bár szórja az átkot szomorúság szája,
Ellene áll néki az öröm bástyája.

Proo: Az estvének leírása

Látod-e szép Fébus dicső trónusában
Ülni az ég bóltján fényes ruhájában?
A megmosdott nap az, aki mindeneket
Táplál sugárral, minden embereket.
De mikor megúnja már hosszas futását
És félbe akarja hagyni útazását:
Elérkezik hozzánk az az édes estve,
Mely az ég kárpitján van sűrűn lefestve.
Az ég bóltozatja már másba öltözött,
Sok csillagok sora az égre költözött.
Ez, aki plántákat öntözi könnyével,
Kellemetes Zefir csókolja szelével.
Ilyenkor vehetnek a múzsák időket,
Pallás tanítja a tudományra őket.
Mert ekkor szűnik meg a városi lárma,
A gondos múzsáknak igen nehéz járma.

Az álom leírása

Mindennél jobb hír vagy, óh, te édes estve,
Nyúgodalom képe melybe van lefestve!
Édes szenderedést mert ez mutogatja,
Mély álom szelével a bajt elmúlasztja.
E' pihenteti meg a törődött testet,
Az ember képére új életet festet,
Mert fáradtság miatt bár halálra szálltak,
De álom vitézi azok ellen álltak.
Akik egész napot nyughatatlansággal,
Testeket gyötörnek a sok fáradtsággal,
S ha munkájuk után testek kezd lankadni,
Oly orvos az álom, mely erőt tud adni.
Akire szunnyasztó mákját bőven ejti,

Fáradtsága terhét az könnyen felejt;
Akiknek szíveket a bú általjárta,
Az öröm reményét már tőle elzárta,
Csupán álmom által tér meg minden vére,
Kívánt nyugvás után tér meg erejére.

Proo: Ventus Describitur

A ragyogó napnak díszes ábrázatja
Magát a kékelő égen mutogatja.
A vízen mosolygó sugárok magokat
Mossák, de jaj, nézzük, mi leli azokat?
Aeolus irigyli, a kamarát nyitja,
A háborgó tengert mindjárt felindítja.
Mozgatja a felhőt s egyiket másikhoz
Úti öszve és így a' könnyen essőt hoz.
A ragyogó napfény hirtelen elborúl,
Zeng az ég, zúg a szél, a tenger háborúl.
A nagy Álpesekről a szelek leszállnak,
Melyek mormolással tengerpartra állnak.
Mindjárt a sós tengert fenekig forgatják,
Legbelsőbb gyomrát is a földnek mozgatják.
Az előldott szélvész hánytat vízhegyeket,
A langoló mennykő szaggat fellegeket.
Itt a zúgó habok csak öszveütődnek,
S így küszködven, messze egymástól verődnek,
Török az árboefa, hajó orra szakad,
A hajóba a víz mindenfelől fakad.
Romlik a sok kötél, a hajó repedez,
Hajóba házakat csupán az ég fedez.
Törnek a vasmacskák, hajó hanyattatik;
Caronhoz utazni hajós hívatatik.
Melyet látván hajós, jajgatásra fakad,
Gondolván, hogy ég, föld mindjárt öszveszakad.
Hajósra már halál sárgája ráüle,
Benne minden vére egészen meghűle.
Úgy látszik, hogy az ég barnúl s búsul belé,
Tudván, a dühösség mint ront mindenfelé.
De ha kedvező szél kezd szépen lengedni,
Akar a haragos tenger is engedni.
A megmaradt hajó ül szelek szárnyára,
Úgy siet a hajós a feltett tanyára.
Kipihent erővel úgy csendesen mennek,
Mi baja, kérdezvén, volna annak s ennek.

Egy fösvénynek leírása

Míg Plútó jóságát nem közlé emberrel,
Addíg meg nem vesztett sokat édes szerrel,
S mihelyt az Úr őket veré gazdagsággal,
Bémocskolták éltek sok rút gonoszsággal.

Mert ebből származott az a fősvény elme,
Amelynek csak a pénz minden segedelme;
Mert a crézusi kincs a fősvény szentsége,
Ha pénzt kérnek tőle, mindjárt van mentsége.
Akármilyen nagy vétket nem fél vinni végbe,
Csak hogy bús ládája pénzzel telhessék be.
Csak hogy pénzt adjanak, rágja a fa héjját,
Bosszantja az Istent, ha nem éri célját.
A pénz kívánságát addig el nem únja,
Míg örökre szemét maga bé nem húnyja;
A gondtól gyötretik lelke s tetemei,
Nem esmérnek álmatlan béésett szemei.
Leesik lábáról szörnyű rohanással,
Búsult orcájára borúl nagy sírással,
Ha látja, hogy pénzét viszik a tolvajok;
Nem bánja, ha testét epesztik sok bajok.
Így felel a fősvény keserűségébe,
Mikor gyötrettetik súlyos inségébe:
Ama boldog idők, jaj, úgymond, elmúltak,
Melyekben szegények lábamhoz borúltak
És tetszésem szerént magokat intézték,
Mert pénzemért szavam, mint törvényt, úgy nézték.

Egy város leírása

A mord Merkurius szárnyain repültem,
A Fekete tenger partjára leültem.
A habok mormolva verik a kőszirtot,
De ezek csúfolván, melyet ki nem irtott
Még a dühös habok mérgek s irígységek,
Ámbár akármeddig tartott dühösségek.
Nem messzire láttam ott egy roppant várost,
Sok szegény királynak igen nagyon kározt,
Ahonnan az ágyúk zúgván közelgettek,
Melyeknek gyomraik halállal töltettek.
A sok rakás bombi repült mindenfelé,
Mely az egész határt egészen eltelé.
Bémentem a várba, ahol megütköztem,
Mert sok kincsek között majd eltévelyedtem.
Drága temjét visznek ennek óltárára,
Sok ajándékokat emelnek számára.
Űl az Achmet zultán kevély trónusában,
Gyönyörködik szeme sok cifraságában.
Lába alatt hever tűndöklő ezüstje,
Melyre sóhajtott feldúlt sok városok füstje.
Sok drágaságoknak e város hazája,
Az egész világnak mert ezt szólja szája.
A palotájára mesterség cifráját,
Tékozlá a szépség rá a frizúráját.

Te nagy, kevély császár, kinek bűnös karja
Öl, ront, pusztít s vérrel a földet takarja,
Kitől függ sokaknak mind élte s halála,
Boldog, ki kedvébe helyet jól találja.

Proo: Dido Aeneastól való búcsúzása

Hát itt hagyysz, szívemet kínozó kegyetlen,
Hát fogadásodat így tartod hitetlen?
Ugyan hogy hagyhatod itt szegény Didódat,
Ki jó szívvel fogta lyukacsos hajódat?
Nem jut-e eszedbe, mennyi sok jót tettem
Veled, ugyan mégis előtted hogy lettem
Ílyen útalatos, hogy elmégy s itten hagyysz,
Fúriák mérgétől ugyan hogy maradhatsz
Kik téged gyötörnek, mert szegted hitedet,
Hogy hagyhatnád árván szerető szívedet.
Térj vissza, ne szegd meg már tett fogadásod,
Mert tudod, hogy megvolt a kéz beadásod.
Ha nem jössz, a tenger teellened légyen!
Szerencse csak neked kárt okozzon s tégyen.
Juno, töltsd ki rajta bosszús haragodat,
Mért merte bosszantni isteni rangodat.

Proo: Gloria calcar habet

Hogyha kihez jutalom jár, úgy annál örömelebb,
Nagy bátorsággal mindég folytatja az útját.
Gloria kit ha vezet, nagy örömmel sijjet utána,
A Pindust járó múzsaakkal énekel, aki
Gáncsot lába alá nem hánnyhat semmi teremlés,
Tiszteli a virtust, egyedül csak arra igyekszik.

A békesség

Olajfa-ágakkal fűzi bokrétáját,
Pallás úgy viseli békesség tógáját.
Múzsaák a Parnassust békességgel lakják,
Apolló leckéjét figyelmével hallgatják.
Tegzes Diána is sereg nimfáival
Bátran vadászat már gyors agaraival.
Bakhus általagja már nyertesén telhet,
Pán ökrei bátran a fűvön legelhet.
Neptun is haszonnal halássza tavait,
Triptolemus bőven rakja asztagait.
Dúdolgatván fogja paraszt esztekéjét,
Hol csára, hol hajsza mozdtítja szőkéjét.
Bátran jár a kalmár, nincs már félelmes út,
Nem fél, hogy szekeren lászson már többé bút.

Mesterség lábra áll és szépen virágoz.
Az igazság feláll s mindenfelé ágoz.
Boldog az az ország s gazdag minden jókkal,
Hol a Merkur forog a két kígyós bottal.

Ki poéta nevet érdemel...

Ki poéta nevet érdemel,
Annak olyan oszlopot emel
Fébus, a poéták atyja,
Hogy betűi azon oszlopnak
Semmi veszély közt el nem kopnak,
Még az idő sem bánthatja,
Honorról ennek közepében,
Örökkévalóság keblében
A századokat számlálja,
Melyek kedve mellett sietve
Huhánnak, és ő felmetszelve
Nevét azokon találja.
Ha hát énreám tekintene
Nyájas szemekkel Melpómene,
S ha éneklője lehetnék,
Mind a halált, mind más veszélyt s kárt,
Mely a legnagyobbaknak is árt,
Egy bátor szívvel nevetnék.

Proo: Sint Maecenates, feret Hungara terra Marones, Virgiliumque tibi vel tua rura dabunt

A Pindus tetején sok olasz veri szép muzsikáját,
Sok franc, verselvén, hárfa szavának örül.
Sok más nemzetek is követik citerával Apollót,
Kik hangos szóval verseket énekelik,
Mert köztök laurust terem a föld nagy sokasággal,
Mely koszorúval az ő homlokokat befedi.
Zengene köztünk is hangos versekkel Apolló,
Hogyha ki zöld koszorút tenne fejére neki;
Virgiliust lelnénk, köztünk itt lenne Homerus,
Csak hogy már Maecenást tudna mutatni hazánk.

Proo: Libertas optima rerum

Bár próbálj akármely grófi méltóságban
Élni: király után főfő uraságban;
Bár sok országokra tűndököljön fényed,
Nagy s hosszú időket ígérjen reményed,
Bár ne félj a király legnagyobb mérgétől,
Hogy megöljön, akárki nagy erejétől,
De ha legkedvesebb szabadságod nincsen,
Bár kezéd, lábaid ne légyen bilincsen,

Csak ha úgy nem élhetsz, amint te akarsz,
Sajnálod azt, ámbar akármint takarod:
Mindennél jobb vagy te, kedvező szabadság,
Távozz tőlünk, komor és mostoha vadság.

Az ősz

Ősszel minden plánták, a víg kikeletnek
Díszei, sárgúlva porba temettetnek.
A madarak, melyek a bársony reggelnek
Új óráin ékes hangon énekelnek,
Már régen véletlen egy seregbe gyűltek
S csattogó szárnyakkal tőlünk elrepültek.
Mások, melyeket a fészekbe raktanak,
Elaltató, meleg kebelébe vannak,
Hol a természetnek gondviselő atyja
Azokat az álom mákjával nyugtatja.
Az erdők bársonyi már, a zöld levelek
Lehullván, a szelek játszadoznak velek.
A mezőnek minden lakóját kész honja
Készen várja, s oda tagjait bévonja.

A tél

Elérkeztél hát, óh didergő december,
Mert decembert vett rá minden okos ember.
Mormoló szelei a hideg északnak
A ház ereszére jégcsapokat raknak.
A vizekre, ámbar a vízi istenek
Haragusznak, márvány hídat építenek.
A sík mezőségen hóhalmok épülnek,
Bár tavasszal vízzé válnak s öszvedülnek.
Elmegy a víg hajnalt köszöntő pacsirta,
Melynek köszöntőjét a Teremtő írta.
Sötét üregibe a mély barlangoknak
Búvóhelyt keresnek a vadak magoknak.
A farkas, a róka együtt hébe-hóba
Az erdőre mennek együtt prédálóba.
A bagoly a fagyos fa hideg odvában
Keservesen huhog szüntelen búvában.
A varjak, e télnek madari, a tornak
Örülvén, mihozzánk a városba forrnak.
Az ember a Bakhus innepét szenteli,
Kulacs az oldalán, tokajival teli.
Így, noha truccára a kegyetlen télnek,
Az emberek öröm s nyájasság közt élnek.

A mező

Ez áldott környéknek termékeny kebele
Hány javával van a természetnek tele.
Sőt ami egy kedves tárgya a nézőnek,
Hány ékességei vagynak e mezőnek.
E gyönggyel kirakott mezőn estve, reggel
A madárcák zengő koncertje seregel.
E pázsitot, mely zöld köntösét öltözi,
Egy folyóvíz nyájas habjával öntözi.
Amott egy lejtős hegy, valamint a deli
Cédrus, magos fejét az égig emeli.
Ebben van az arany, a fösvény bálványa,
Melyet a természet mély tömlőlcbé hánya.
Másutt, a forrásnál, egy mohos kőszálnak
Töviben a játszó báránycák ugrálnak.
A juhász köztök áll s hangos furulyáját
Elővévén, fújja keserves nótáját.
Itt van a szántó is s mély barázdát forgat,
Amelynek hantjára örömkönnyet csorgat.
E gyors szántóvető földének mellette
Egy gazda virágzó kertjét építette,
Melyben minden táblát a kertésznek keze
Zöld bársony hantokkal körül megprémeze.
Hol a laurusok, a hērósi főnek
Ékes címerei, mosolyogva nőnek.
Északról sok renddel mérész cserfák állnak
S a gyakran kiütő szél ellen strázsálnak.
És ha észak mérges szelei omolnak,
Ellenek kiállván, tüzesen harcolnak.
Valóban egy titkos, de hatalmas kéznek
Remek munkáira itt szemeim néznek.

Az öreg ember

Igaz, tisztos öreg, szád kedves szózatja,
Mely őrző szívemet annyira meghatja,
Hogy könnyű tereh az, melyet bár végtére
Múló élteteknek a természet mére.
Tám azért buzog ki szátokból az átok,
Hogy roskadt házatok vinni megúntátok?
Talám nehéz terhe a lecsüggő főnek?
Hiszen azon drága ezüstszálak nőnek.
Nem tudjátok, hogy az ért gabonaszálnak
Ősz kalászi földre függesztetve állnak?
Semmi, hogy kezetek tágult markolatja
A fegyvert, mint régen, úgy nem forgathatja,
Csak tartson a haza őrző csillagának
Titeket, mert sokak már leballagának.
Lám, hiszen a népek, mint földi Istennek,

Tiszteletetekre seregestül mennek,
Így szólnak, hogy ennek mind esze, mind keze
A ránk omló veszély ellen védelmeze:
„Tisztos öreg, aki mindaddig tartottad
A kormányt, míg a szél s veszélyt meghaladtad.
Te, aki hajódat az omló hab között
Megtartád, bár sokszor kőszálba ütközött,
E koronát, melyet a háladás keze
A tisztaszívűség gyöngyével hímeze,
Vedd el, s óh, bár légyen fáradságod bére,
Hogy ezt cselekedjed, erre hazánk kére.”

Az aratás

Mi az oka, hogy most a dolgos Céresnek
Munkásokat széjjel zsibongva keresnek?
Mi az oka, hogy a mezőn köröskörül
A Céres bérese kaszákat köszörül?
Köszöntvén tudnillik a megöszült nyarat,
Sárga kalászi közt reménységgel arat.
Áldja nevét százszor a jó Teremtőnek,
Hogy földjébe arany színű fejek nőnek.
De addig is, míg tart szíve áldozatja,
A búza-markokat sűrűen forgatja,
Az öreg Céresnek két feltűrött karja
A markokat szoros kévékbe takarja,
És ámbár tüzei a kékellő égnek
Kettős forrósággal feje felett égnek,
S barázdás homlokát az izzadság árja
Legörgő cseppjével sorjába eljárja,
Víg aratóit (mert ő azoknak atyja)
Tréfás szavaival szüntelen biztatja.
Ekkor, hogy a piros, várt napenyészetnek
Altató zefiri feléje sietnek,
Ő is most már lassult, de hajdan vitézi
Lépésit a hazamenésre intézi.

Oskolai vacatio

Hát múzsák? heverve töltitek a nyarat?
Hiszen aki mint vét, tudjátok, úgy arat.
Hát néktek, míg másnak fáradoz két karja,
Kényes testeteket lágy lepel takarja?
Hát míg Márs vitézi a vérengző hadnak
Halálos mezején a vérbe izzadnak
S a füstből eredett éjjelt hozó ködnek
Közepén egymással izzadva küszködnek,
Vagy míg Palinurus a zajos tengeri
Habok közt a kormányt két kézzel tekeri,

És míg a nemzetek kividorúlt s deli
Egének oszlopát ősz Atlás emeli,
Addig az álomra ingerlő pázsitnak
Zöldellő bársonyán a múzsaák ásítanak?
Szégyen, barátaim, Flórával suttogva
Ekkor az árnyékon járni kézen fogva.
Izzadságot kéne inkább csepegtetni,
Hogysem, mint piperés rózsát csipegetni.
Ha így vettek és így töltitek a nyarat,
Ősszel két kezetek csak harasztot arat.

Névnapi íratott versek

E tisztán tündöklő reggelének
Szájamból buzog ki ily tisztelő ének:
Az Úr, aki midőn fárasztjuk az eget
Kérésünkkel, reánk bőv áldást csepeget,
Az, aki egyedül az igaznak bére,
Légyen életednek örökös vezére.
És minthogy itt olyan tengeren eveznek
Mindenek, amelyben sok százan elvesznek,
Mivel a felhőkig felnőtt habok között
Lappangó kőszálba hajójuk ütközött,
Míg néked két kezed a zajos tengeri
Habok közt a kórmányt két kézzel tekeri,
Tiltsa a szeleket, melyek kironتانak
Helyekből s halomnyi habokat hajtanak.
És ha mosolyog ránk... az öröm ege,
De holnap megdördül a bú mord fellege.
Aki ma az öröm könnyeit öntözi,
Holnap gyászruháját jajgatva öltözi.
Az Úr tehát, aki életünk reményje,
Légyen életednek fogyhatatlan fényje.
Engedjen éltednek, kívánom evégett,
Sokáig terjedő, nestori vénséget.
Végre ha nyugtató órádat eléred,
Adják meg az egek megérdemlett béred.

Más

Míg a nap egüinkön magát felemeli,
Múzsám, neved napját ekképpen tiszteli.
Az öröm, az élet édes balzsamoma,
Légyen bús szívednek gyógyító flastroma.
A Mindenhatónak láthatatlan keze
Minden veszélyek közt élted védelmezze.
Kinyújtott karjának legnagyobb hatalma
Légyen ugyanannak isteni óltalma.
Mert ez a felhőket, melyeknek kárpitja
Ragyogó napunkat sokszor beborítja,

Tőlünk láthatatlan messzire repíti
S ezzel volt delünket ismét kideríti.
A jóknak, amelyek az igaz számára
Tartatnak, ne légyen rád nézve határa,
Mint Nestornak, élted terjedjen sokára,
Végre fogadjon bé az ég dicső vára.

Szűntelen közel van a halál

Nézd meg csak a rózsák tündöklő szépségét,
Flóra magzatának csuda ékességét:
Most a virágoknak szépségét csudálod,
Majd száradt kóróit megúnva utálod.
Így ember éltének mivolta hagyatott,
A három Párkákra egészen bízott,
Kik személyválasztás nélkül mindeneknek
Életek fonalát vágják a véneknek,
De még az ifjak sem maradnak ki sorból,
Ámbár ki nem léptek még gyermeki korból;
Mert akit akárhol célba vesz a halál,
A nyila halálos sebet rajta talál.
Utolsó óráját senki sem tudhatja,
Hogy amikor hal meg, meg sem gondolhatja,
Mert sebes szárnyakkal repül mindenfelé,
Amott jár, majd fordul gyors lépéssel elé.
Gonosz Pándora is pixisét forgatja,
A sok embereket igen nyomorgatja,
Nem kérdi e', ki ez, király-e vagy Irus,
Vagy nagy gazdagságban kevélykedő Cyrus,
Nem vigyáz senkire, érett-e vagy gyenge,
Hullt azért kalásszal együtt a zöld zsenge.
Óh, te gyötrelmeknek kegyetlen királyja,
Nincs, ki veszélyedet valaki kiállja,
Kérlek, kedvezz nekünk, gyenge edényeknek,
Kik társai vagyunk a nyárleveleknek.

Piramis és Thisbé históriájának lefordítása

Hát már örökké a mézes szerelemnek
Mindenekbe fojtós mérgei teremnek?
Hát az édes méznek élesztő harmatja
Alatt a szerelem mérgét kóstoltatja?
Hát a vígasságnak legvidámabb pontja
Komor esetünkkel kedvünket elbontja?
Hát mikor egünkön a fényes nappalnak
Szikrázó lovai frissebben nyargalnak,
Akkor is hirtelen a gyászos éjjelnek
Siralmas órái tőlem teldegelnek?
Hát mikor a Fébus büszke paripája

Lángjától fénylik az istenek hazája,
Akkor is mennykövel terhes zűrzavarnak
Rettentő zúgási szívünkbe zavarnak?
Óh, kegyetlen Vénus kevély urasága
Már hány ezret a sír fenekére vága!
Hány ezret a vidám öröm közepébe
Taszíta a komor halál kebelébe!
Mit hozom elő, hogy a bölcs Ulissesnek
Miatta lábai veszélybe sietnek?
Mit említem azt, hogy Piramisnak páros
Thisbéjével vala hív szíve határos?
Írnám, de pennámnak sok segítség kéne,
Jövel, erősítsél, Múzsám, Melpoméne!
Két kinyílt rózsáit mondd a természetnek,
Újuló szemeid ezekre nézhetnek,
Kiket, Semiramis városa hol volt, ott
Az egyes szeretet egymásba beöltött.
Piramisba lévő díszes furcsaságnak
Ázsia ifjai nyomába se hágnak.
Szép deli termete ifjú formájának,
Tündöklők rózsája piros orcájának.
Mikor ennek testét kiformálta, ott a
Természet egyik bölcs remekét alkotta.
Így mások, mivel az előtők kedvesnek
Szívével mindenkor víg kedvet keresnek,
Thisbé szívét amint indulati várták,
A fátumok ennek szívébe bészárták.
Thisbén is a tiszta természet az oka,
Hogy látszik oly kéznek kitetsző nyomdoka,
Melyben csak szívének, mint ígésző nyílnak,
Indulati szállás-adásra kinyílnak.
Mosolygó ajjaki mindenestől fogva
A szerelem láncán tartják már megfogva,
Nyaka s mellye merő elefánt-tetemnek
Tetszésnek a rajta álmélkodó szemnek.
Gyönyörűségével kínálgató térség
A rajta kitetsző szűztiszta fejérség,
Mint míg a felhővel lehulló havára
Még ki nem tündöklött a Fébus sugára,
Vagy midőn fejünkre újonnan lehúlnak,
Sértegető lábbal hozzá nem járúlnak
Úgy tiszta formába midőn teremtetten,
Őtet a természet szépen öltöztette.
Patyolat orcáján a fénylő csínosság
Között játszadozik gyengéded pirosság,
Ezekon s másokon hív szívébe annak
Szemérmes tüzei gyakran fellobbannak.
Közel szállások, mert kettőjük házának
Egy köz falával elrekesztve valának.

Gyenge korokban a gyermeki időnek
Tréfaival a hív szerelemnek nőnek,
Serdült ifjak már a szép esmeretségnek
Lángoló tüztől ifjú módon égnék.
Az a legédesebb álmok, hogy Hymennek
Áldozni örvendő már párosan mennek.
De jaj, a szomszédság visszavonásának
Átkozott mérgével elszakasztatának,
Míg a kívánt nézés megtiltó strázsája
Éjjel-nappal bezárt ajtóját strázsálja.
De szerelmek tüze amennyit lappangott,
Bennek gerjesztett fel annál forróbb langot.
Tehát a már árva párok a kőfalnak
Gyenge hasadásán egy rést tapasztalnak,
Amelyet megannyi idők elfolytába
Senki sem vett észre abba a szobába.
De tám a természet titkos kamarája
Elrejtett javait ezektől sajnálja.
Olyatén titkosan vajjon teremthetett,
Amit fel nem lelne az okos szeretet?
Nem sőt soha az ily szerelmetes párok
Szívét el nem rejtik semmiféle zárok.
Sőt, te szerelmes szív! még ahol a szélnek
Gyenge fúvási is általjárni félnek,
Szemes tanácsid még ott is a beszédnek
Nyájasságra szabad suttogást engednek.
De sírjál, Piramé! panaszolkodj, *Thisbé*,
Hogy szabados úton nem mehettek ki s bé.
Mondd: minket ez háznak itt az írgy fala
Vénus bús kohába bánattal aszala.
Kedvesem, az édes csókok és a vérnek
Tiszta indulati, óh, hozzád nem férnek;
Melyek a sohajtás és a hideg falnak
Adott csók alatt e setétbe langalnak.
Óh, te átkozott fal! átkozott épület!
Testünk temiattad most nem egyesülhet
Óh, írgy kövei a fundamentomnak,
Miért nem engedtek hív kívánságomnak?
Óh no, mi volt, hégy két kedves kedvesének
Csókjára, látásra együvé mennének?
Így az írgy fallal lett panaszos hadnak
Utána bánat közt hallgatva maradnak.
Így az elhült falra, mikor elhallgatnak,
Sohajtással forró csókokat raggatnak;
Míg ismét örömré más rózsás hajnalnak
Aranyos sugári más napot kicsalnak.
A harmatok, melyek egünk hajnalának
Siralmas szeméből jó reggel csorgának,
A meleg nap, ismét szárnyán a felhőnek,
Felső országába renddel mind feljönnek.

Piramis Thisbével a megszokott helyen,
Hogy most is örömmel hív szívek betelljen,
Öszveülnek s egymás fülébe a zúgnak
Hasadékján ürmös panaszokat súgnak.
De midőn végre az édes szeretetnek
Íly rabi életben már nem engedhetnek,
Okossággal módot keresnek, amelyen
Már feltett céljának kiki megfeleljen.
Rendelik tehát, hogy mikor az ég alja
Endimionjától Diánát elcsalja,
És mikor újjai a mákos álomnak
Ajtaiknál minden strázsákat elnyomnak,
Szabadságot, mellyel itt nem élhetnének,
Egész bátorsággal másutt keresnének.
Kerüljék, hogy távol legyen ama záros
Vaskapukkal épült babiloni város,
Ha pedig a strázsák közül vehetnének
Szabadulást, széjjel ne tévelyegnének,
Hanem csak a Ninus temető-helyének
Szélihez mindketten együvé mennének.
Közel egy terepély fehér szederfának
Sűrű árnyékába mindketten futnának,
Amelynek csendesen híves árnyékába
Egy zuhogó patak folydogál árkába.
Ezen okossággal végzett feltételnek
Mondásán mindketten örömmel bételnek,
De az ígért estve óhajtott órája
Kedvek ellen Fébust küldeni sajnálja.
De végre a Fébus aranyos Ethonja
Gyöngyös szekerét a tengerbe levonja.
Már alig látszik, s a Babilon várára
Tündöklük egynéhány halavány sugára,
Mely után a nappalt kergető estvének
Homályos seregi elkövetkezének.
Végre, eljöttével a setét éjjelnek
Mindenek szomorú, bús lárvát viselnek.
Ide s tova sokat a mákos álomnak
Altató újjai már mélyen elnyomnak.
Tehát Thisbe, látván strázsáit nyúgodni,
Kinyitván ajtait, kezde bátorodni,
És gyenge orcáját fályollal befedve,
Otthagyja azokat már elszenderedve.
Fut a sírhalomhoz, és a mondott fának
Árnyékába gyenge tagjai nyugvának.
Ötet a szerelem a nádas bokornak
Helyén is készítené maradni bátornak,
Amidőn, ímé, egy véres oroszlánnak
Tajtékos fúvási vad hangokat hánynak,
Amely felprédálván az ökoraklokat,
Szomjúzott, ordítva keres patakokat,

Amelyet rettenve, hogy nem vala véle
Senki, Thisbe a holdvilágnál szemléle.
Fut rezgő lábakon egy vadas barlangnak,
Setét barlangjába rettegve lappangnak.
Míg tántorgó lábát futni siettette,
Vékony fátyolatját Thisbe elejtette.
Ezt, mikor a szomjús oroszlán torkának
A vizek bőséggel jó italt adának,
Visszatér, meglátja, és a véres fognak
Tajtéki közt mérges hangok csikorognak.
Azon véres szájjal midőn elmocskolja,
Körmeivel ízről-ízre darabolja,
Azonközbe menvén Píramis magába,
Hányja-veti esztét ily kedves útjába.
Mit? mond a többek közt, lám, amit én kések,
Ím, kipótolják azt a serény lépések,
Talám már az egek bút reám nem hoznak,
Vélem, hogy bánatim örömré változnak.
Hát hogy elébb-elébb lábai haladnak,
A porba nézi a nyomait a vadnak,
Melyre rátekintvén sűrű halaványja,
Változott orcáját az egekre hányja.
Hát mikor a Thisbe véres patyolatja
Kétséges szemeit arra csalogatja,
Felkiált, mondván: most ezen setét éjjel
Két szerető szívet lát gyászos veszéllyel!
Óh egek! javára pedig az életnek
Méltóbbak már ennél kicsodák lehetnek?
De jaj, mit beszélek? mikor én vétettem,
Thisbémet, szerelmem, veszélyre kitettem
Én vagyok megölőd, Thisbém! vagy gyilkosság!
Ártatlan véreid kezeimet mossák,
Vakmerő szavaim a halálnak adták,
Melyek ily veszélyre szeretni nógatták.
Hogy elébb kijönnék, óh, lábaim ennek
Végbevitelére semmit sem serkennek.
Te, a vad ligetek s berkek oroszlánja,
Ha kőszikla szíved éltetmet nem szánja,
Ti vadak! mindennek aki koholója
Valék: légyetek most testem koporsója.
Ezen testet, melyet táplála a vétek,
Mardosó kínokkal itt megemésszétek.
De mit kések? lám, a bátrak a halálnak
Rettentő szívével mindig bátran állnak.
A Thisbe fátyolát ily bátor szavára
Felkapja, s akasztja azt a jobb karjára,
A mondott fához a buborék életnek
Végetvetni készen lábai sietnek.
Thisbém! szerelmem! te érted nem sajnálom,
Már nékem is éltem csak egy képzelte álom.

Így minekutána szívől kesergette,
Számptalan csókokkal a ruhát illette.
Most hogy válhatatlan szerelmem kitessek,
Ezen ruhát buzgó véreim megfessék.
És hogy a gyötrelmem már ne kínozhassa
Szívemet: ím, e vér e ruhát áztassa.
Ekkor hát hirtelen, minden késedelem
Nélkül, végbemegy a halálos sérelem,
Mert oldalán lévő villogó szablyának
Markolatján gyilkos kezei kapának.
Egyszerre mély sebbel általvereték a
Gyilkos fegyver által ártatlan ágyéka.
És mikor a zöldes pázsitokra annak
Gyenge tetemei hamar ledobbannak,
Pirosló vérei, amelyeket töltnék
Tagjai, széjjel a levegőn süvöltnek.
És mikor ennek a fecskendező vérnek
Cseppjei a fának ágaihoz érnek,
Mely gyümölcsöt a vércseppek megmosnak,
Tetszenek tírusi bársony-szín pirosnak.
Azomba Thisbé, hogy ő is meg ne csalja
Kedvesét: a menést magának javallja,
És miket beszél, már feltette magába,
Mely szerencsétlenül járt vala útjába.
Hát már azon helyen, abban a cserében,
A változott színű fa tűnik szemében.
Kétséges szavakkal mond: vajon e fának
Árnyékán az elébb tagjaim nyugvának?
A patakot látom, de jaj, egek atyja!
Rémült szemeimet ott mi háborgatja?
De midőn rettenve ártatlan barátja
Testét hív vérébe fetrengeni látja,
Hogy a nagy fájdalmak róla nem engednek,
Haldokló szemei immár nehezednek.
Sárga halavánnyá vált, és ajakára
Már alig szolgált egy kis éltető pára.
Tagjai ennek a merő szeretetnek,
Mint a nyári levél, irtóznak, reszketnek.
Belől már bús szívek zavart gondolatja
Tanácsit, mint habot tengeren, forgatja.
Lábai messze most e siralmas fának
Árnyékától, messze most szaladhatának,
De ismét azok a tartós szeretetnek
Láncával mindenütt együvé köttetnek.
Gyenge mellyén mindjárt méltatlanul verve
Nevedett szörnyen bús szíve keserve.
Közelítvén hozzá leeresztett hajjal,
Siratja kedvesét kettőztetett jajjal.
Keserves jajjait, sok jajok között e'
Már szintén a meghűlt sebekbe töltötte.

Csókjait a fagyos orcákra raggatja,
Melyek közt ily gyászos szavait jajgatja:
„Piramus, Piramus, kedves virágszálom!
Hát már élted nálam csak egy múltó álom?
Óh, szerencsétlenség bizonytalan kára,
Mi vethette élted ily forgó kockára?
Piramus! szerelmem, ébredj fel, Thisbének
Zokogó szózatí téged serkentének.
Halld kedves szavait édesed szájának,
Hangjára, óh, bár még szemeid nyílnának.”
Haldokló szemei a Thisbe nevének
Hallására egyszer felemelkedének,
De ablakait a halál erőszakja
Örökös álmra csendesen lerakja.
Thisbének pedig hogy könnyhullása szűne,
Véres patyolatja bús szemébe tűne.
Felkiálta, mondván sírva: „A szeretet
Téged ezen gyászos ágyadba fektetett.
Ezt (óh kedves párom) a tulajdon karja
Én értem e gyászos hant alá takarja.
Én magamon semmi szerelmet nem szánok,
Charonhoz övéle indulni kívánok,
Sőt érzékenységim a kínos pokolnak
Gyötrelmiből érte mindent megkóstolnak.
Nékem is gyenge lesz arra gyenge karom,
Hogy véle éltem elvégezni akarom.
Gyászba borúlt szülénk! minket ez az éjjel
Örömünk közt láta ily szörnyű veszéllyel.
Atyai szívetek hajoljon egy szónkra,
Méltóztasson minket egyes koporsónkra.
Ne irigyeljétek, hogy éltünk e párka
Elvágván, befogja testünk setét árka.
Vénus csalárdsági akit így meglopnak,
Te, gyászos fa, maradj annak itt oszlopnak.
Így a gyilkos fegyver által halál pontja
A keserűséget vérével kiontja.”
Akkor az ő kedves Piramus barátja
Meghült testén magát gyengén elbocsátja
És gyengéded csókját nyújtván hív párjának,
Gyenge lehelleti széjjel eloszlának.
Így szerelmes teste ámbátor elhűle,
De hamvok a setét sírba egyesüle.

1789

Quem dii oderunt, praeceptorem fecerunt

Ha a legkeményebb büntetés helyébe
Azt tette volt hajdan Horác egy versébe:
Legnagyobb büntetést akik érdemlenek,
Jóllakásúl egy pár foghagymát egyenek;
Ha az igaz lelkű jó Polixenesnek
A kővágásnál is nehezebben esnek
A Dionizius verseit dicsérni
S jó hívet egy tirann vad lelkéhez mérni;
Ha Scaliger, kinek tisztelik hamvait,
A léleknek minden únalmit s kínjait
Egy kurta lexicon kicsinálásában
Nem félt befoglalni hajdan egy summában:
Talán engemet sem ítélnék hazudni,
Ha minden lélektört ebbe fognak tudni,
Hogy aki a reá felbúsúlt istenek
Egyszer praeceptor névvel büntetettek,
Talált egy sokszeres büntetés sorára,
Holtig vétkezhetik annak rovássára.
Melyet a végezés jól tudván eleve,
Dioniziusra ily végezést teve:
Hogy sok vétkeiért már eleget tégyen
Úgy, hogy Corinthusnak praeceptora légyen.
Ha tizennegyedik Lajos feltámadna,
Pártosinak egyéb büntetést nem adna,
Hanem holtig való praeceptorrá tenné,
Szenvedésit rajtok így bőven kivenné.
A praeceptorságot én akkép képzelem,
Hogy ha benne öröm rózsácskáit lelem,
Ez is a többtől kicsit külömbözött,
Nővén bogácskóró s ördögszekér között.
Sokan azért járvák Apollo templomát,
Hogy az Pinduson is lásson ökök nyomát;
Csak azért keresik Pegazus vizeit,
Hogy felturkálhassák kristályszín cseppjeit:
Külömben barom is ha ezt nem tapossa,
Nem fog kitetszeni majd így az okossa.

Mindég közel van a halál

De hát oly ösztövéremény is táplálhat,
Hogy aki még ma él, holnap meg nem halhat?
Hát ha az egészség s az erő jár veled,
Bízhatsz és a halált még messze képzeld?
Ily édes álmokkal ne csalogasd magad,
Mert biztos örömid közt hamar elragad.
Gyakran a legnagyobb erők leroskadnak,
Ledült oszlopai ezekre szakadnak.
Mikor így az erős a földön fetreng,

Minden bajon kívül nyúgova a gyenge.
Gyakorta sírhalmot a meghólt ifjaknak
A vénség nyálazó erőtleni raknak.
A halálnak jöttét egy ember se tudja,
Az erő, a szép szín gyakran elhazudja.
Mindezek az Isten titkának házába
Sorra vagynak metszve Adamás táblába.
Ezt az emberi ész soha fel nem járja,
Bár minden titkoknak légyen nagy bűvárja.
A' bizonyos, hogy meg kell halni mindennek,
De rendelt idejét ki tudhatja ennek?
Várhatja hát éltünk akármelyik pontja,
Hogy gyógyíthatatlan mérgét reánk ontja.

A poéta gyönyörködése

Ugyan tehát mit érsz azzal,
S mi hasznod e munkába,
Hogy kincseid nagy halmazsal
Gyűjtöd bé a ládába?
A te szívednek bálványja
A fösvényység angyala
Bokros gondok között hánya,
Nincs étele s itala.
Te a királyok udvarát
Éhen és szomjan lesed,
A nagyok csalárd pitvarát
Szívszakadva keresed.
A kevélyeknek lábait
Örvendezve csókolod,
S ezzel hiánosságait
Érdemidnek pótolod.
Te nem sajnálsz mászni porba,
Másoknak rabja lenni,
Csakhogy szabad légyen sorba
A több kopókkal menni.
S eképpen nyert érdemeid
Ruháidra varratod,
Szolgaságos szép jeleit
Azokon fitogatod.
A gazdag paszamántokkal
Láttatol jelenteni,
Hogy több paszamántosokkal
Tartozunk becsülleni.
Azért fellengős palotát
Rakatsz a felhők között,

Amelybe bíbort s tafotát
A más világ kötözött.
A szegénytől gráciádat
Sok grádicsra emeled,
S tőled készült palotádat
Még magad is tisztelled. -
De légyen ez a szerencse,
Légyen tiéd, barátom!
Sorsom ettől az ég mentse,
(S menti is, amint látom.)
Egy helyhez nem kötelezem
Én gyönyörködéseimet;
S így magam le nem vetkezem
Szabados tetszésemet.
Minden, ami csak szépíti
Az egész természetet,
Bennem a gondot enyhíti,
Mely rabszíjjára vetett.
Az éneklő madarkákkal
A szép napot tisztelem,
S a csendes etéziákkal
Élesztgetem kebelem.
Ha sétálok, szép útamon
Liliomon sétálok,
S kevélységgel a Salamon
Dicsőségén járkálok.
A hegyek hús forrásai
Lelkem felébreszthetik,
Ezt a királyok borai,
Óh, ezt ritkán tehetik.
Édes anya a természet,
A bujaság mostoha,
Ez legtöbbször elenyészet,
Az nem változik soha.
A gyönyörűség karjait
Itt kinyújtja énekem,
S pengetvén lantom húrjait,
Lelkesíti énekem!

A kétszínűség

Vélnéd, hogy a nyalkán pirosuló Sodoma
A legjobb gyümölcsök szép paradicsoma:
Pedig ha skarlátja szádba ketté válik,
Várt gyönyörűséged mind hamuvá válik.
Gyakran a mennyei illatú epernek

Apró leveli közt kígyók is hevernek:
Ne higj a hozzája csalogató partnak,
Ne véld, hogy sikamló hantjai megtartnak.

A szív igen szoros helyre vagy zárva,
Az ábrázat sokra fordítható lárva:
Sőt még a beszéd is egy oly csalható jel,
Hogy minden szándékot palástolhatsz ezzel.
Sőt a mosolygó száj, a vigyorgó szemek
Egy ártalmas lelket fedező tetemek;
Sőt mit mondok? vagynak olyatén Judások,
Akiknek halálra árul csokolások.

Oh, Jupiter! ha már a hamis arannak
Ily tiszta jelei s bizonyosági vannak:
Ugyan hát a hamis szívű rossz embernek
Testén ilyen jegyek miért nem hevernek?

Különben ki milyen portékákat árul,
Azoknak jutalma mind magára hárul.

A szerencse változó

Bár szemét rád a sors mosolyogva nyissa,
Bár feléd fordúljon tarka golyóbissa,
Bár nyájas karokkal kívánjon ölelni,
S páva módra fénylő szárnyára emelni,
Bár jöjjön kincsekkel talpig bétakarva,
Nála hízelkedjen a bőségnek szarva:
Ne higj neki, ne higj; mert sokan megesnek,
Mikor nála boldog életet keresnek.
Ne higj; mert amidőn legjobban kecsegtet,
Forrót alád éppen azalatt csepegtet.
Midőn legnyájasabb karokkal öleled,
Akkor rakja tele fülánkkal kebeled;
Azért repül veled az ég tetejére,
Hogy mélyebben vessen a pokol mélyére.
Ne higj hát, barátom, ne higj mondom, neki,
Mert halálra csálnak szíreni éneki.

De azért ha bánt is, meg ne rezzenj tőle,
Bátor szívvel vonjad fére magad tőle.
Ő asszony s szerencse: minden pontba fordul,
Nem sok, akár vígan legyen, akár mordul.
Azért hát, barátom! bár szíved rettentse,
Meg ne rezzenj tőle: ő asszony szerencse.
Ellene a virtus fog lenni kőbástya,
Az ártatlanságnak befed szent palástja.
Ez az a conductor, amelyre mennyköve
Mindig haszontalan ropogással löve.
Ez ama Gibraltar, s ama citadelle,
Melyre minden bombit haszontalan lövelle.

A tengeri zivatar

Béborúl hirtelen a nap nyájas fényje,
Béfonván a setét felhők szövevényje,
Melyeket a gyors szél felvévén hátára,
Nyargal véle az ég felsőbb határára.
Megborzad a setét tenger, mivel hallja,
Mely bús hangon mormol a rémült ég alja.
A megszakadt zápor özönnel töltődik,
A tenger sikóltó zúgással verődik.

Lerohan a felhő megnyílt csatornával,
Egyesül a tenger atyafi habjával.
Közte az ellobbant villámok látszanak,
A tüzes mennykövek pattogva hullanak.
Rádördül a felhő fegyveres tárházza,
Az égnek mind a két sarkát öszverázza,
Majd az ég hajlásán dübögve dörömböl,
Melyre a bús tenger torka mind rábömböl.
A szelek halomnyi habokat görgetnek,
Mindenikbe egy-egy halált hempelygetnek:
Most a hajót olyan magosra feltolják,
Hogy már az árbocfák a holdat korholják.
Majd köztök a hajó oly mélységbe csúszik,
Hogy az árnyék holtak fejek felett úszik,
Csikorog a kötél, az árbocfa törik,
Kötésit a dühös habok öszvetörik.

A jajszó az elzárt egeken szaladnak,
Melyre azok választ mennykövesen adnak.
A halál kevélyen nyargal a habokon,
Nyíllait ordítva szórja el azokon.
Az irtózás véle a kék rettegéssel,
A sárga félelem s kétségbeeséssel,
Denevér szárnyakon repdesnek itt széjjel,
Rettentőbbé teszi e nappali éjjel.
Egyik csupa néma, más csak a jajt szólja,
Remegő szavait ketté darabolja,
Némelyik sír, ordít öröngő lármával,
Némelyik csak piheg, nem bírván magával.

Azomba lobbannak a szörnyű villámok,
A rettentő tüzek hullnak s nincsen számok,
Ropog a kipattant mennykő és legörög,
Az égnek megrendült sarka hosszan dörög.
Sikoltnak Éolus dühös seregei,
Nagy csatát kevernek vad forgószelei.
Újabb zavarodás lázzad a tengeren,
Verődnek a habok egymáshoz ezeren.

Megérzi Neptúnus, megjelentvén néki
Híg palotájának lehúllt omladéki.
Kiüti a fejét, széjjel tekint várán,
Hát látja a szörnyű pusztulást határán:
Neki mindjárt, öszvehívja a szeleket,
Jól öszveattáztván őket s vezérjeket.
Jól megegyengeti őket tridensével;
Így mind hazafelé ereszti békével.

Akkor nyájjal színnel felül szekerébe,
Triton és Nimfái mennek seregébe,
Kikkel együtt a vad tengert csillapítja.
S a felduzzadt habok hátait símítja.
Azok engedelem kérésére nyúlnak,
S hízelkedve urok lábához borúlnak.
Szakadoz a felhők setét gyász kárpítja,
Az elzárt egeknek kékségét megnyitja.
A nap a felhők közt magát csillogtatja
S közülök nyájason virít ábrázatja.
Végre minden felhők messze elenyésznek,
S a kiderült egek már teljes fényt vésznek.
Megmutatja a nap, úzvén a felleget,
Az égnek a földet, s a földnek az eget.

A kevély

Nézd csak azt, ki amott sétálgat kevélyen,
Mindent megvét s útal szemeivel mélyen.
Felemeli orrát a többiek felett,
Öblös vitorlája hajt igen nagy szelet.
Ezt mihelyt valami szellő megmozgatja,
Azonnal kétfelé büszkén fintorgatja.
Fel sem vesz senkit is nagy rátartiságban,
Mintha csak ő volna ember e világban.
Sajnálja a földre bocsátni lábait,
Útálván a véle testvér föld porait.
Nem méltóztatik ő kimondani a szót,
Az u-t o-nak mondja, a-nak teszi az o-t.
Ezt is foga között szűrve kell kitenni,
Különben parasztos s comis fogna lenni.
Sőt még nagy lelkének az esik terhére,
A Teremtőt azért veszi crisisére,
Hogy amely levegőt a szegény kilehell,
Uri tüdejének ugyanazt színi kell.
Most is a' derogál dagályos szívének,
Hogy róla a múzsák verseket költének.

A földindulás

Csak alig rendült meg a föld mély ürege,
Azonnal minden szív irtózva rettege.
Megrázott oszlópi fundamentomának
Rettentő zúgással egyberoskadának. -
Öszveszakadt háta béfelé omladoz,
A pokolig érő mélységig hasadoz;
Melyből sustorékol sűrű kénkö langja,
Mint mikor fellobban az Etna barlangja.
Az égig ért kevély hegyek elsüllyednek,
Rajtok feneketlen tengerek erednek.
A városok rakás kövekbe omlanak,
Az égből a pompás tornyok lehúllanak.
Recsegés, ropogás hallik mindenfelé,
Bomlik, törik, szakad minden ezerfelé.
A föld mormol belől, s küszködik magával,
Kívül ekhóztatja a romlást lármával.
Belől a pokolnak szelelő lyukai
Megnyílván, árvízként omlanak langjai;
Kívül az öszvedült városok kéményi
Lettek a pusztító langoknak örvényi.
Iszonyító romlás, irtóztató csata,
Amelyet még semmi toll le nem írhatta!
A jajszó, sikóltás a vidéket teli,
Magát a csillagok közzé felemeli;
Honnan terhesedve a nyílt poklokra ül,
Az ott valók kínos jajjával egyesül.
A halál a füstnek s pornak közepében
Kevélyen kóvályog véres szekerében,
S felütvén zászlóját egy barna fellegre,
Nyilat sűrűn hányja e szegény seregbe.
Hát az Ítéletnek milyen kész formája,
Ha ilyen iszonyú ichnográfája?

A gazdag

Van Mídásnak pénze, van kincse rakással,
De azért sohasem cserélnék Mídással.
Neki foly Paktólus arany fővényével,
Neki telik háza Frigia pénzével,
De mit ér, hogy házát teli tölti a kincs,
Ha esze házában semmi portéka sincs?
Néki ezer juha béget a hegyeken,
Ezer ökre járkal a kövér réteken,
De ezer ökrével minek dicsekedik,
Ha maga a gazda az ezeregyedik?
Hogy drága étkekkel van rakva asztala,
Mit ér, ha ezekkel csak disznót hízlala?
Hogy felhők közt lakik dicső palotába,

Azzal nem derekabb ember valójába,
Mert, lám, véle laknak ugyanott az ebek,
Sőt még fentebb laknak a baglyok s egyebek.
Nem újság, hogy bolond lakjon palotába,
Egész sereget látsz Bécs egy utcájába.
Ő talpig aranyba s talpig bíborba jár,
S már ezzel magának mély tiszteletet vár.
Pedig sokkal cifrább és szebb a farsangi
Szánkázó lovaknak csörgői s cafrangi;
De sokkal drágábbak voltak a római
Áldozatra hajtott barmok oldalai.
De sok titulusid sem tehetnek nagynak,
Nálunk a kutyáknak tíz nevei vagynak.
Mit ér, hogy szolgálnak Frigia népei,
Mit ér, hogy előtted görbülnek térdei,
Ha a nádszálak is ekkép kiáltanak,
Hogy Mídásnak számárfülei látszanak.

Rút ábrázat s szép ész

Azt mondod, barátom, hogy én ocsmány vagyok,
S orcám fertelmei irtóztató nagyok.
Hogy én, ha magamnak zöld kantust vehetnék,
Olvasva a majmok között elmehetnék.
És hogy te nem tennél már engemet másnak,
Hanem csak egy meggyfán lebegő Tamásnak,
Melyen ha ily cirmos képpel hirintőznék,
A varjú csak felém jönni is irtóznék,
És hogy én ne vegyek reám semmi harát,
Magam képe is tud játszani maskarát.
Azért így szól rólam véled sok goromba,
Hogy ez csak egy essős időben nőtt gomba;
Hogy egy lóganéjon hízott rút pöfeteg,
Melyre tekinteni a szemnek viszketeg.
De megállj, barátom! ilyen ítéletet
Még Mídás vagy amaz régi számár se tett.
Megállj, szép ostoba s festett fejű számár!
Kiben csak egy szóra kong a kaponya már.
Lélektelen szép test és pengő cimbalom!
Hogy lettél csak cifra makhina, fájlalom.
Szép sűgárok lábad egyenes szárai:
Még szebbeken járnak a szarvas borjai.
Sűgár derekadat ne csudáltasd velünk:
Az anglus csikókba szebbet is szemlélünk.
Büszke fejér mellyed nem becses portéka,
E' csak egy kotlós szív pompásabb hajléka.
Síma kezeiddel szívünket ne ragadd;
A mutató fától e dísz meg ne tagadd.
Ne légy márvány nyakad bőv magasztalója:

Illene rá a cseh ló nyakravalója.
Az igaz, fejezlik orcád igen szépen,
A kecske hátúlja úgy fejezlik éppen.
Rózsaszínnek se mondd veresses pofádat,
Még én veresebbnek láttam egy kutyádat.
Erős vagy? s levered az erőseket is?
Erősebb az ökör s levér tégedet is.
Te a főbe tartod minden szépségedet:
Megnézetem tehát Múzsámmal fejedet.
Ez jóllehet csínos, s módija mostani,
Még sem merne reá a cinke szállani.
Éppen, míg még el nem száradt a törzsökje,
Ilyen volt a Jónás félérésű tökje.
Csak elől épp volna egy keveset lompos,
Lehetnél a nyájba az első kolompos.
Frizérozott hajad hosszan fedi nyakad:
Még ez, szép Absolon! hátha cserfán akad.
Ily tarka madarka vagy hát te, barátom.
Ezzel tépett tested szárnyára bocsátom.
Libegj te a felhőn, fitogtasd magadat,
Büszkén csattogtatván aranyos szárnyadat;
Én itthon maradok formátlan testemmel,
Tökéletesítvén őtet is eszemmel.
Ha ti gyaláztok is, majd mondják valakik:
Kár, hogy az a szép ész oly rút házba lakik.

Baráti búcsúvétel

Már hát külön választ a végzés bennünket,
Megosztja egymáshoz forradott szívünket.
E kötéssel eggyé azért kellett lennünk,
Hogy annál keserűbb búcsút kelljen vennünk.
Hát amit annyi sok esztendő érlele,
Most vész el, s nem lehet már most élni vele?
Óh, gyászos végezés irtóztató pontja,
Mely két szerető szív frigyeit felbontja,
S így a legkedvesebb vagyonunktól megfoszt,
Mikor két barátot kegyetlenül megoszt.
Barátság, barátság, óh édes nevezet,
Melyre sohajtással sok szív emlékezett,
Be gyakran méreggel van mézed keverve,
Bontván örömünket szívünk új keserve.
Véltem, hogy egymástól hóltig el nem válunk,
Megosztatónk lehet csupán csak halálunk:
De lám, más lappangott, lám, a fatum alatt,
Amely most közöttünk vont örökös falat.
Különválunk tehát egymástól egészen,
De lelkünk tovább is egymás mellett lészen.
Bár én nyomorogjam Spitzberg havassain,

Te járkalj a festett hottentót partjain,
Én Amerikán túl vonjam magam hátra,
Téged tartóztasson a forró Sumátra,
Az én estvém légyen tenéked reggeled,
Mégis együtt élek s együtt halok veled.
Mostan kedves képed utóljára látom,
Ah, már isten hozzád, szerelmes barátom.
Hozzád ez utolsó szó rebeg ki számon,
Légy te hív Pithias, leszek én hív Dámon.

Az ősz Laudonra

A szerencsét s virtust egy helyen mulatni
Ily szép egyezéssel nem könnyen láthatni.
Említnek sok híres s derék vitézeket,
De több s nagyobb részről szerencsétleneket,
Akiket a virtus midőn felpócola,
Az irigy szerencse még mélyebbre tola.
Ha az kötött nekik borostyán ágokat,
Emez ősz fejekről letépte azokat.
A dicső virtusnak ilyen ellensége
A változó sorsnak egyenetlensége,
Ahonnan ama nagy Róma félelméről,
Az igaz virtusnak eleven képéről
Azt írják, hogy midőn hazafordultára
Borostyán ágakat fűzvén homlokára,
Meggyőzetett volna Scipiótól hada,
Ily bosszús, de méltó panaszra fakada:
Szerencse többnyire a kurvát követi,
Mely a vént megvetvén, az ifjat szereti.
Méltán is: jobbrésztént aszerént találták,
Valakik e világ dolgait vizsgálták.
De e törvényjére mostan nem vigyáza,
És ellene, ímé, mely nyilván hibája!
Mert, amiként látjuk, ez árva hazának
Fő virtussal ékes generálisának
Mind e mái napig mellette marada,
Egész vénségéig még el nem szakada.
Valamerre mene, mindég vele jára,
Vigyázva szüntelen népére s magára.
Kézen fogva vitte hajdan Csehországra,
Most is ő vezette a vad pogányságra,
És amely koszorút akkor ott kötözött,
Azt megújította a törökök között.
Elvezetvén újabb ellenség hadára,
Méltóztatja újabb s duplász koronára.
Most is Belgrád alatt új koszorút fonnak
Vitéz homlokára az öreg Laudonnak.
Megifjúlt általa kettős sasunk; - bár, óh,
Megifiodhatna maga is e báró!

Vis et nequitia

Mihelyt a hatalmat nyert Agamemnonnak
Hálót hamis lelkű Ulissések fonnak,
Azonnal elveszti fejét a negédes
Szívvel vádolt igaz lelkű Palamédes.
Sőt az ártatlannal tett méltatlan kínon
Várost vesztő fortélyt tud építeni Sinon.
Amit ezer hajók nem tettek, - ha való -
Véghez vitte hajdan Trójánál egy faló.
Sokszor tör, sokszor ront egy hatalmas ostor,
Gyakorta követi csapását gyászos tor.
Sokat a reája törő hatalomnak
Súlyos ütései a föld alá nyomnak.
De egy okos ember az ily nyilvánosság
Erő ellen inkább lehet bátorságos.
De térdre hull a bölcs s az erős s a bátor,
Ha az erős mellett álnok a prókátor.
Kit a megbúsult ég ilyek közzé vetett,
Kérjen az magának utolsó kenetet.
Néhol hiában hord Hercules dorongot,
Hacsak ravasz ember s kettős nyelv nem dong ott.
Erősek az ágyúk s egy erős bombival
Ledöntik a várat kevély bástyáival.
De az ágyúk s bombik egy szálnyit se tesznek,
Sőt magok is hamar zsákmányokká lesznek.
S imé, egy penészes invalid mellé áll,
Tüzet tesz a porra a gyújtó lyukánál,
S azonnal menydörgő hanggal a bástyának
Kemény kőszáláról mindent lerontának.

1790

Belgrádra

Szerencsétlen Belgrád! óh, meddig tántorogsz,
Egy kézről másikra vajjon meddig forogsz?
Állj meg örökösen s pihenj utóljára
E két fél szomszédnak állandó nyugtára!
Véren épült város! vérrel meddig hízol,
Magosan felépült váradba míg bízol?
A Duna és Száva tégedet szolgálnak,
Szervia és hazánk hegyei strázsálnak.
Te voltál és te vagy kulcsa országunknak:
Tartsd tehát magadat a mi városunknak.
Ne légy tolvajkulcsa a vad pogányságnak,
Mely mindég rablója volt Magyarországnak.
Változó holdodnak, amely most lemégyen,
Kívánom, utolsó fertályja e' légyen!

Egy individuale datum az asszonyi állhatatlanságról

Asszony nincs egy is állandó,
Seneca aztat mondja,
Mint a módi változandó,
Arra is van nagy gondja.
E mondást még Éva régen
A Paradicsom kertében
Példabeszéddé tette.

Az ördöggel szövetkezett,
Az almát felhabsolta:
Ebből mi rossz következett,
Érzi sok fej azolta.
Ravaszág tanulására
Az ördög is privátára
Asszonyhoz jár tanulni.

A szerecsen korom bőrét
Ha fehérre tehetné,
Vagy a párduc tarka szőrét
Egy színre cserélhetné:
Így asszony is találkozna,
Ki soha meg nem változna,
Már pedig falsum prius.

Asszonytól azt praetendálni,
Hogy mindig hív maradjon,
Annyit tesz, mint azt kívánni,
Hogy a hold el ne fogyjon;
Ez amilyen lehetetlen,
Amaz oly képzelhetetlen,
Hold után jár az asszony.

Én ezt eddig csak hallottam,
Ma a magam két szeme
Által megbizonyosodtam,
Mi egy asszony érdeme?
Amit eddig mondtam erre,
V. Lori engem egyszerre
Megtanított eléggé.

Több mint leány valamivel
Lori, mert szemérmetlen,
De kisebb mint asszony, mivel
Még a feje fedetlen.
E négy rendből már egészen
Kitanúlni könnyű lészen,
Cujus generis Lori.

Ő magában femininum,
Egyebet nem is mutat,
De a szeme masculinum
Génus felé ver utat.
E végsőből indulatja
Bizonyosan kimutatja,
Hogy communis generis.

Activa, ez amikor csak
Bálba s templomba lehet,
Passiva pedig, amikor
Társaságba nem mehet;
A neutrumot elhagyja,
A deponenset játszodja
Kivált ügyes személlyel.

Férfiak között viseli
Magát indicative,
Néha mikor módját leli,
Van sokkal conjunctive;
Nem is nézi numerusát,
Csak heves appetitusát
Töltse be ad contentum.

Imperative kívánja
A mások tiszteletét,
Hogy legyen Ámor bálványja,
Arra szánja életét;
Vágni jól is tud a szembe,
Lehet ő is a szerelembe
Modus infinitivus.

A szépek közt nem mondhatom
Fő superlativusnak,
A rútak közt sem tarthatom
Inferior gradusnak;
Kimondom hát egy sommába:

Lori a szépek sorába
 Lehet diminutivum.
 Mint a Jób kétszín ördöge
 Az angyali glédába,
 Lori éppen úgy jöve be
 Ma az Isten házába;
 Nézegetett hátra s elé,
 Járt a szeme mindenfelé,
 Mint a napra forduló.
 Egyszer az egyik fal mellett
 Egy legényt észreveve,
 Nosza rajta, több nem kellett,
 Egész arcúl tűz leve;
 Hunyorgata s kandikála,
 Egy kapriolt is csinála,
 Mikor leült székibe.
 Legyezőjét a szemére
 Tette, úgy imádkozott.
 De a szeme legénykére
 Pislogott az átkozott;
 Néha a szemét mozgatta,
 A Miatyánkot nyaggatta,
 De a szeme nyitva volt.
 Ottan-ottan a papjára
 Feltekintett székéből,
 De nem azért, hogy hasznára
 Tanúljon beszédéből;
 Hanem vajon nem látja-e
 A pap s vajon nem hajtja-e
 Fejére a bibliát.
 Még reám is az átkozott
 Nevetett, én csudáltam;
 Gondolám, meg is átkozott,
 Hogy nem reciprocáltam;
 De én gondoltam magamba:
 Így tenni a szent templomba
 Több mint csupa skandalum.
 Estve jobban produkálta
 A bálba mesterségét,
 Asszonyosan demonstrálta
 Nemzeti színeségét;
 Mint a méhkosárt a méhek,
 Ott is egynehány legények
 Dongatták mind reggelig.
 Boldog Isten, elgondolám,
 Bezzeg ez lesz feleség;
 Nem lesz ez fél, hanem talán
 Több mint egész ellenség.

Aki eztet elveendi,
Tudom, hogy meg fog szenvedni
Szülei vétkéért is.

Én Istenem, életemet
Engedd úgy intézhessem,
Hogy ha veszek feleséget,
Szoros ráncba szedhessem;
Inkább még most a nyakamat
Törd ki, mintsem a hátamat
Súrolja az ő nyerge.

A pugilláris levele,
Melyet bőrből csinálnak,
Néha írással van tele,
Néha rá nem firkálnak;
Írunk reá, ha akarjuk,
Mikor tetszik, kivakarjuk,
Ily a V. Lori szíve.

Íme, Lori, lefestelek,
De neved elhallgatom;
Megengedj, ha megsértelek,
Vétked el nem hagyhatom.
Ifjúságodat megszántam,
Azért fél névvel kívántam
Nevezni személyedet.

Kérlek, hagyj fel életeddel,
Fordulj jobb oldaladra,
Ne húzz rossz viseleteddel
Gyalázatot magadra.
Ne adj matériát számra,
Ne akadj többször pennámra,
Mert plus lesz quam perfectum.

Te leány vagy, becsületét
Ha a leány elveszti,
Bár megfordítsa életét,
Többé helyre nem teszi;
Ne csinálj több skandalumot,
A templomból asylumot:
Nem illik ez leányhoz.

Búcsúzik az atya a leányától

A magzatok között, akiket nemzettem,
Már hát nem marad meg egyik is mellettem?
Az ékes virágok, melyek kedveltettek,
Szánakozás nélkül rólam letépettek.
A kedves gyümölcsök, kikkel ékeskedtem,
Ha leszakasztattak, minek is termettem.
Micsodás erőszak, óh, ki nem mondhatni!

A természet láncát ekként elszagatni.
E szerencsétlenség pedig nem mostani!
Kezdett már ez engem tavaly hervasztani.
De megmaradt akkor még egy ékességem,
Amelyben találtam volt gyönyörűségem.
Most van az az idő, mely mezítelenül
Hágy egészen s mások előtt kelletlenül.
De nem bánom, légyek mindentől megfosztva,
Legyen ékességem kettő közt megosztva.
Függjenek gyenge fán a gyenge virágok,
Nem vén fához valók a fiatal ágak.
Mert minthogy a vénség miatt erőtelen,
Azokkal sokáig bírni elégtelen.
Jobb, megvallom, hogy oly fákba óltassanak,
Melyeken sokáig megmaradhassanak.
Amelyek tarthassák mindég nedvességgel,
Hogy virágozzanak díszes kedvességgel.

A magyar! Hajnal hasad

Vígadj, Magyar Haza! meg ne tagadd tömött
Javaidtól azt a valódi örömet,
Amelyért víg hanggal ekhózik a Mátra
Az egész hazában harsogó vivátra.
Már lehasadoztak a hajdani gyásznak
Komor fedelére vont fekete vásznak,
Melyeket a fényes világosság előtt
Az elmúlt időknek mostohás keze szőtt.
Rongyos szőnyegének rongyainál fogva
Egy nyájasabb hajnal virít mosolyogva.
Sugarait mindenfelé bocsátgatja,
Mellyel a megrögzött homályt megszagatja.
Bíztatja hazánkat kecsegtető képe,
Hogy már a magyarok napja is kilépe,
S rövid időn felhág egünk délpontjára,
S megvilágosítja földünket sugára.
Kelj fel azért magyar! álmodból serkenj fel,
Már orcáidra süt e nyájas égi jel.
Kelj fel! s ázsiai Múzsákkal köszöntsed,
Elibe háláló indulatid öntsed.
Örvendj, hogy elmúlván a hosszú éjtszaka,
Megnyílt a napkelet bársonyos ablaka.
Ez által egy kövér reménység táplálhat,
Hogy még napod fényes delére találhat.
Lesz még a magyarnak olyan dicső neve,
Amilyen volt a Márs mezején eleve.
S még azok is laurust fűznek hérósinkra,
Kik most finnyás órral néznek magyarinkra.
Idvez légy, szép hajnal! ragyogtasd fáklyádat,
Víg egünkön mutasd mosolygó orcádat.

Jer! imé, nimfái már a víg Dunának
Elődbe koszorús fővel indulának.

A magyar gavallér

Amott tolláskodik pávaként egy gavar,
A piacon sűrű porfelleget kavár.
Utána nyíretten lotyogtatja magát
Egy tarka ruhában fénylő német bagát.
Mindeniknek cifrán csillog ruházatja,
De magát a magyar dicsőbbnek mutatja.
Dicsőbb a magyarok istenének szente,
Nagyobb méltóságot ad a magyar mente,
Melynek zöld posztaját ragyogással szántja
Gazdagon pazérlott arany paszamántja.
Ázsiai veres nadrág fénylik rajta,
Mutatja, hogy ő is véres magyar fajta.
Arany sarkantyúja peng karcsú csizmáján,
Hármoniás ütést tesz ezüst szablyáján.
Almásszürke csődör lovát táncoltatja,
Lejtős fordulással kerengve ugratja.
Tündöklő serénye játszik a szellővel,
Az arany szerszámra hányja gőgös fővel.
Most büszkén rúgkapál, majd harsogva nyerít,
Orrán sebes szellőt fúvall és tekerít.
Ragyog hátán selyem posztóval vont nyereg,
Csótárján az arany Meander tekereg.
Merőn megül rajta vitéz leventája,
Nem mozdul semmije, csak a bokrétája,
Melynek kócsagtollból kötött szála között
Arany bogláriba a fény megütközött.
Csillámló pirossa nyusztos kalpagjának
Szégyeníti haját az anglus dámának.
Barna szemöldöke, hollószínű bajússza
Képének pirosuló tejét büszkén ússza.
Bársonyszín hajai a szélről suhognak,
Reátekergődzött szárnyain lobognak.
Ilyen vitézt mutat a magyar gyermeke,
Ez a szép természet nagyságos remeke.

A reggelről

Már alélva pislog szép fénye azoknak
Az éjjel szikrádza égő csillagoknak.
Bíbor pompájokkal már mindjárt elhalnak
Felébredésére a piros hajnalnak,
Mely már mosolyogván a nagy hegytetőkre,
Napkeleti gyöngyöt hint a zöld mezőkre.
Az ég alját piros bársonnyal prémezi,
S aranyos csipkével körül övedezi.

Szép bársony burkokból kihívja azokat
Az estve még félig bimbó virágokat,
Amelyek kitárván szagos kebeleket,
Béfüszerszámozzák az egész vidéket.
Melyet hús szárnyokra szedvén fel a szelek,
A kies völgyeket bényargalják velek,
Sőt a forrást fedő bokrokra leszállnak
És egy fűszerszámos templomot csinálnak,
Amelynek pirosló rózsából rakatott
Oltárára hint le a hajnal harmatot,
Melyen asztag temjét gyűjtván fel a szelek,
Az egész szent helyet befűstölik velek;
Melynek az ambránál éltetőbb illatja
Ártatlan érzéssel a lelket elhatja.
Erre a madarak koncerti zengenek,
S a lélekben egy szép érzést teremtenek.
A szelek is áldó éneket sutognak,
S rá tisztelő fővel a fűvek hajlognak.

A rózsza

Gyakran a setétes üregű barlangnak
Rejtekébe fényes kincshalmok lappangnak,
Gyakran a természet láthatatlan karja
A keserű alá az édest takarja,
A kezeket sértő tövissek bokrai
A lágy tapintású rózsák hajlékai,
Melyeknek ha színét s kinyílását nézem,
Csudálkozásomat szüntelen tetézem.
A nyílás ideje amíg el nem haladt,
Kucorog a rózsza zöld boríték alatt,
Majd osztán levelit széjjelebb taszítja,
Gyenge bimbócskáit részekre hasítja,
S pirosló újjait onnan kimutatja,
Mellyel a kíváncsi szemet csalogatja.
Végtére kinyílván egészen kebele,
Kereken egymásra tekerül levele,
Leveleit pedig oly szín palástolja,
Hogy azt a festő kéz hiába majmolja.
A hajnal is midőn ettől kölcsönözött
Színnel ékeskedő köntösbe öltözött,
Ilyen ruhájában feltetszik az égen,
Diadalmaskodik vénusi szépségen,
A gyenge orcáknak rózsaszín fedele
Forró szeretetet sok szívben nevele.
Maradj tehát festő, penzel minden mázza;
Mert e' néked minden műved megalázza.

Vénusi harc

Van egy harc, amelyben az ellenség deli
Ifjak ellen titkos fegyverét emeli,
Titkos fegyverét, mert Márs, a hadak atyja,
Vért ontó szablyáját ebben nem forgatja;
Méregben feresztett nyilak nem repdesnek
Itt, de a vitézek mégis sebbe esnek;
A vérpatakoknak bár nem hallik zajja,
A nyögdecselőknek egekig hat jajja;
Sőt maga Cupidó rózsás ágyon forog,
Igéző nézéssel kevélyen vigyorog,
S mosolygó grácia sétálgatván körül,
E deli vitézek seregének örül.
Mégis szemeikből a terhes felhőnek
Vizéhez hasonló könnyforrások nőnek.
Csudálatos harc ez, ugyan az embernek
Szívébe micsodás élű pallost vernek?
Vénus ez, akinek szeme szivárványa
A szívbe halálos mérgű nyilat hánya;
Vénus az, aki, míg vitézeit nézi,
Égő szemeivel halálra igézi.
Aki, míg csókjai harmatját öntözi,
A vitézt rabláncsal titkon megkötözi.
Úgy van, kik a szíren szavára megállnak,
A tenger elnyelő örvényébe szállnak;
Míg Sámsont Délila álommal kínálja,
A gyilkos kéz alvó szemeit kivájja.

Konstancinápoly

Amint a Bosporus Európát mossa,
Másfelől Ázsia partjait csapdossa,
Itt büszke hajjai dicsekedve folynak
Kevély fala alatt Konstancinápolynak.
Régi szépségének pompás dűledéki
Borzasztó árnyékot bocsátanak néki.
A roppant templomok, úgy látszik, kérkednek,
Nevével a benne lakó Muhamednek,
Amelyekbe sok szent bögéseket halla
Az ezekben igen gyönyörködő Alla.
Örül, hogy nagy nevét a felhőkre hányja
Talpig zöld selyembe fénylő muzulmánja.
S könnyörülvén hozzá esdeklő táborán,
Szentebb lesz az ilyet ígérő Alkorán.
Óh, eszére, óh mely sűrű felhőt vona
A szentség színével bémázolt babona!
Ti is itt állotok, kőszálnyi mecsetek,
Melyek a fellegek közé rejtettetek!
Hegyes tetőtöknek aranyozott holdja

Fényével az égi holdak számát toldja.
A tágas utcákon sok veres selyembe
Öltözött törökök találkoznak szembe,
Kevélyen ugratják az arabs paripát,
Szíván ázsiai dohánnyal tölt pipát.
Súgározik lován gazdag briliántja,
Az olcsó aranyat megvetéssel szántja.
Itt megyen egy dáma, de irigy fátyola
Minden szépségeket tőlünk elpakola.
Jer, Múzsám, láthatunk majd eleget szembe,
Ha bémegyünk ama firhangos hárembe.
Ez olyan magazin, vagy inkább kalitka,
Amelyben csirippol a szultánnak titka,
Oly templomsekrestye, melyben a szultánnak
Erőt, egészséget sok százan kívánnak,
És ha érkezése hallatik Szelimnek,
Sokszáz előkontyú turbékol egy hímnak.
Mikor exerpálni akar unalmába,
Bémegy e dáma-bibliothékába,
Hol sok ázsiai pergamen membránák
Író pennájának megnyílni kívánnak.
De menjünk ki, Múzsám, mert majd a császárnak
Daktilust éneklő múzsaíhoz zárnak,
A szemfűl heréltek utánunk zúdúlnak,
Jer, fussunk, hagyjuk el kapuit Stámbulnak.

XXVI. ének

Akit ketté fűrészelnék,
Avagy forró olajban
Elevenen megferesztnek,
Vagy fúrnak az agyában;
Kinek fene eszi tagját,
Minden ina elszakad;
Kinek köszvény rágja csontját,
Keze-lába elszárad:
Noha nagy kín és szenvedés,
De hogyha a szerelmet
Mérjük hozzá, időtöltés,
Főképpen az enyimet:
Nincs több oly kín az ég alatt,
Mint mit érted szenvedek,
S tán ez a kín el is alat,
Ha mégsem reménylhetek.

XXI. ének

Nyúgodalmam tolvajnéja!
Szánd meg szenvedésemet,

S hidegséged, mint egy héja,
Ne tépje úgy szívemet.

Már egészen elhervadtam,
S éltem is majd utálom,
Kínjaiban elsorvadtam,
Közelít a halálom.

Nincs békesség tagjaiban,
Oda csendességem is,
Ily szörnyű vad kínjaiban
Majd elhagyott eszem is.

Óh, jaj, szánd meg szenvedésem
S ne tápláld inségem,
Töröljed el könnyezésem,
S add vissza csendességem.

Az embergyűlölő

Azt beszéli Timon, hogy ő mind egyaránt
Gyűlöl minden embert s még senkit meg nem szánt.
Melyre mások könnyű választ feleltenek,
No tehát őtet is gyűlölnek mindenek.

A pendelbergai vár formája s megvétele

Ne csudáld, barátom, hogy e fellegrárnak
Mohos gyepűjére mulatozni járnak,
Vizenyős utcáit mindenek vizsgálják,
Körülte forgódó elmével strázsálják.
Hogy benne a bús bölcs és a komor vének
Kétrét hajlott karddal próbákat tevének.
Mert ez a testiség egy mulató helye,
A fő gyönyörűség summája, veleje.
Tán Epicourus csak ebbe tanított,
A gyönyörűségre midőn igazított.
A természet szoros helyre szerkesztette,
Bájosló mínáit körül helyeztette,
Mert hol az út keskeny, és szoros a kapu,
A gyönyörűségre ott nem terem lapu.
Amitől leginkább el vagyunk rekesztve,
Azt szoktuk kívánni mindég szív-epedve.
Két szép fehér márvány oszlop tartogatja,
Mozdulásaival csendesen ringatja,
Melyeken ha ésszel felfelé cicázol,
A gyönyörűségbe egészen elázol.
Ha kínáltatsz ezen élet gyümölcsével,
Láttatol bírni a világ mindenével.
Felette a várnak terül kies halom,
Melyet tapogatni csupa nyugalom.
Feljebb csak látása két kis dombocskának

Már gyakorta elő halált okozának.
Fejül, az épület pompásabb díszére,
Csupa remek dombot tettek tetejére,
Sok ezer selyem szál lengedez körülé,
Mely a sík frontjára fürtönként terüle.
Úgy látszik, mint a hegy tetején épített
Fehér kastély előtt sorba kiterített
Pálma vagy jegenye karcsú derekával,
Játszi levelével, sugárzó ágával.
Legfőbb kommandánsa a várnak itt lakik,
Külön szobácskába elől strázsáltatik.
Szolgái minden hírt bévisznek hozzája,
Mert ezekre nyílik dolgozó szobája;
Két tündöklő strázsza vigyáz a lesekre,
Szerencsés s kedvetlen minden esetekre,
Mely ha játszódozva homállyal fogad el,
Jobb a vizitáló, hogy jókor szalad el.
De ha ragyog, feljebb s alább ugrándozik
Fedele, kedvedre akkor játszódozik.
Kétfelől a posta-házak építettetek,
Kerek folyosóval körül ültettettek;
Ahol a levelek, válaszok szedetnek,
A száguldozásra posták rendeltetnek.
Az alja közepén ezen dombocskának
A tanácsház-ajtók rózsákból nyílának.
A két piros ajtó lassú csattanása
A nyugodt csendes vér elektrizálása.
Ez az értelemnek csendes muzsikája,
A szelíd nyájasság mulató hárfája;
Itt bomlik fel a frigy, és béke köttetik,
Szapora csókokkal itt pecsételtetik.
Maga a fellegvár középpontra épült,
Azért mulatozni aki belé készült,
Hol alól, hol felől igazgatta útját,
Míg megkóstolhatja ezt az élet-kútját.
Most a két kis fejr oszlop bámulása,
Majd a dombocskának s várnak csudálása
Vezeti a kezet az ország útjára,
A megelégtető öröm forrására.
Kívül a gyepűje, mitegy elvettelve,
Anglus kert formára fákból van ültetve.
A levegő ege belől igen nedves,
Kár is, hogy sokaknak olyan igen kedves;
Mert aki gyakran jár bele mulatozni,
Hamar andalgást fog magának okozni.
Olyat kap hát ettől ennek kedvelője,
Amit az anglusnak szerez levegője.
De mintha valaki súgdosna fülembe,
S egy morális görcsöt nyujtana kezembe.
Hát a szita szemek, s a gyáva gondolat,

Éretlen, mindenre érzékeny indulat,
A halovány ajak, a nyelv fakósága,
A mértéknél nagyobb gyomor forrósága,
A stoicust mondva nem kínzó podágra,
Amely ha belékap, szakad ezer ágra,
Test erőtlensége, a láb tántorgása,
Inak gyengesége, a bőr sárgulása,
A fehérrel piros képnek komorsága,
Mind ettől származik vad bika-mordsága.
Azért idejére ki alig négy hat van,
Gyávabb egy friss vérnél, kit meglép a hatvan.
Hát még a hasmenés? hallgass, szette-vette,
Csak a rossz kakálást hogy elő nem vette.
Ezen a mord lélek igen megpirúla,
Alig hogy a horgas botjához nem nyúla.
Nohát vessz magadba, Kátó így felele,
Elmehet dolgára, nincs is itten helye.
Mit moralizál itt, és mit flektírozik
Philosophus bottal, és mit dorgálódzik.
És ő is tám azért oly szomorú szegény,
Hogy az ostromlásba volt gavallér legény.
Ő is, ha tűz kapott a piszkafájába,
Nem nyomta-é belé csávás dézsájába?
No de szegény ördög tán olyanról szóla,
Aki, mint a kotló, le se szállna róla.
Úgy belébolondult azon várvívásba,
Mint a piszkafázott macska a fíngásba.
Te pedig, barátom, élj vele módjával,
Hasznos orvosság ez egy kis diaetával.
Nehogy ha a véred csendesen állana,
Mint a legfrisseb víz, egyszer megpállana.

*

Ezen kívánt várnak ilyen hát a tája,
Kies vidékének bájoló formája.
De vagynak, melyeknek a pöfeteg gomba
Rongált várok vagyon már a sok ostromba.
Mint a lucskos körtvély, magokba könnyeznek,
Melyeket a rothadt csatornák vizeznek.
Csak a tulajdonos maga cémentezi,
A légyöpökés ellen más nélkül legyezi.
Amint telik tőle, önnön kristélyozza,
Ki- s behorkadt farát köhögve földozza.
Olyan bűdössége, hogy tán Gomorának
Kénköves mennykői mind idehullának.
A Pontinai tó lehel ilyen szagot,
Ez is olyan, mintha éreznél maszlagot:
Mint az Avernus tó fekete levébe
A madár a bűdös gőz miatt reptébe
Belehull, úgy ebbe a balhák szédülnek,

Dohos mocsárjába végképp elmerülnek.
Amely rothadt balzsam volt a kicserzőjük,
Annak büzhödt sárja lesz a temetőjük.

*

Azon szép várakat amazonok bírják,
Bezzeg a törvényt is asszony-módon írják.
Mert bár a vitézek alá hódítottak,
Mégis sokezerszer másnak átadattak.
Ilyen erős várat már sokat szemléltem,
De a háborútól magam megkíméltem.
De minthogy másokkal vitéznek születtem,
Szerencsét próbálni magamba feltettem.
Egy várra találék, inték a strázsának,
Hogy jelentene bé a kommandánsának;
Hogy már akkor tudta, mit akarnék vele,
Teljes öröömre eképpen felele:
„Minthogy nincsen ura, aki igazgassa,
Megegyezek benne, hogy az úr bírassa.
Csakhogy mit izennek alól, meg kell várni,
Így fogunk dolgunkba szerencsésen járni.”
A két posta-házból mindjárt leszaladnak,
Sőt egy kevés *tessék* rövid választ adnak.
Innen lefelé a tanácsházba mentünk,
Ahol kötelező írást pecsételtünk.
Én így kötelezvén magam, hogy rontója
Nem leszek, sőt inkább megnagyobbítója.
Ő is, hogy megesmér engemet urának,
Mindenkor enged, mint parancsolójának.
Táncolt már az öröm minden katonámba,
Hogy így boldogultam elkezdett munkámba.
Készítém vitézim pompás parádára,
A várba akarván menni vacsorára.
Egy dobott üttettünk, trombitát fúvattunk,
Büszke paripákon elébb ballagtattunk.
Hát amint a két domb völgyébe sétálunk,
Egyszerre ellenség truppjára találunk.
Kérde, mi az? talám elfogatni jöttek?
Hát avantgárdámra vakmerőn ütöttek,
Azon dombtetőkre már felszalasztották,
Kicsibe múlt, hogy a sort fel nem bontották.
Egy miniszterné volt, *Szemérem* a neve,
Ki jámbor létére elleségem leve.
Ő ugyan előre már mindent jól tudott,
Mert a kommandánsnál velem is alkudott;
De a többi tüzes miniszternék mellett
Őnéki többnyire csak hallgatni kellett.
Ha enyím lesz a vár, bizonyosan hallá,
Néki úti fűvet kötnek talpa alá.
Úgy is lett, hogy a vár kezemre kerüle,

Titkos lyukakon a várból kitérűle,
 Én pedig szeretném, ha még meghódolna,
 Mert féltő váramon lakat gyanánt vólna.
 Így bajos is, mert azt bé nem lehet zárni,
 Minden komondornak szabad bele járni;
 Elsőbb simogatva kezdtem kísérteni,
 De ezzel kevésre lehetett ám menni.
 Csak avantgárdával harcoltunk mindketten,
 Hát az én vitézem egyszerre megretten,
 Mert tüzesen kezdtem én is parancsolni,
 Seregén által kell akárhogy rontani;
 Akkor a lapjára mintegy maga vezet,
 Láttatik nyújtani barátságos kezét.
 De mikor a várnak sáncaihoz értem,
 Ott a boldogtalant meg hiába kértem.
 Végre fortélyokkal addig csalogattam,
 Vitézit elfogván, hogy beszorongattam.
 Ekkor a nagyságos *Kívánság* kijöve,
 Legfőbb tanácsosné egy sálvétet löve.
 A katonaságot mindjárt öszveszedte,
 Vivát kiáltással seregem vezette.
 Kicsiny volt a kapu, le kellett rontani,
 De elébb még maguk kezdték megbontani.
 A csatornákat is öszvegázoltattuk,
 Vereses vizekkel a földet áztattuk.
 Mert a sok *Indulat* nevű lakosokkal,
 Akik látásunkra nem bírtak magokkal,
 Annyi volt a lélek, alig fért a várba, -
 Tudom, nem volt annyi a bécsi határba.
 Mikor a két sereg együtt verekedett,
 Belől a bástyán a nép kétségeskedett,
 Ekkor, a tolongás- és a nagy lármára,
 Csattantom acéлом puskám kovájára,
 Talám nyolcszor lőttem, mindnyájan elhaltak,
 Mert azelőtt ilyet sose tapasztaltak.
 Magam is elhaltam, megrúgván fegyverem,
 Ájúlva, reszketve rendkívül vert erem.
 Akkor kíváncorgék a várnak szélére,
 Retten néztem puskám elrongált csövére,
 De a miniszternék meg utánam jöttek,
 A bémenetelért meg belém kötöttek.
 Kedveztek, kivált a puskámat forgatták,
 Bájoló szerszámmal úgy megigazgatták,
 Hogy megint bé kellett lövöldözni menni,
 Kedvekért ezt talám hétszer kellett tenni.
 Már úgy megszűkültem töltésbe, fojtásba,
 Hogy csak két golyóbis volt a patrontásba.
 De már el is kopván a puskám kovája,
 Végre csütörtököt adott a szerszáma.

*

Másnap a Rákosra gyűlést parancsoltam,
Hol szép színnel mindent magamhoz csatoltam.
A vár-általadás törvényje a' leve,
Mit *Állhatatlanság* tanácsosné teve:
Hogy a várból én is mindjára kimenjek,
A várat rontani benne ne pihenjek,
Vitézim búzhítnék a levegő eget,
Vagy tán szereznének francia szőnyeget.
De mikor kedvem lesz benne mulatozni,
Ne merjen senki is akadályt okozni.
Aláírja magát az *Állhatatlanság*,
Hogy örökké legyen másolhatatlanság.
Ő pedig azt mondja, hogy Pendelbergia
Minthogy nemcsak fővár, de akadémia.
A tudományoknak oly bővibe vagyon,
Hogy más iskolákat mind felül haladjon,
Lehessen bémenni némely tanulóknak,
Kivált a nőtelen, friss tráncsírozóknak.
Krutz kriminal! ezen nagyon felborzadék,
Haragomba ilyen erős törvényt adék,
Hogy vérontás alatt nem szabad bémenni
Senkinek, vagy lábát küszöbén bétenni.

*

De hidd el, barátom, sokan besuhannak,
Még bosszúságomra kuklival játszanak,
A billiárd pálcát bátran taszigálják,
Mert a hűségtelen strázsák nem vizsgálják.

Az istenek osztózása

Hogy a vén Saturnus kiholt
Az egek trónusából,
Már semmi örökös nem volt
A chaosz sexusából,
A rendek közt nagy láрма lett
A futurus Kronprinz felett
A mennyei Diétán.
S minthogy az öreg megette
Részeg fővel fiait
S ezeknél inkább szerette
Titán atyjafiait:
Megmondták categorice,
Hogy vi legis pragmaticae
Junót teszik királynak.
Követvén a magyarokat
Trónusba is ültették
S így a deputatusokat
Már széjjel eresztették
S a palota ajtajába

Kitett bellica cassába
Tíz konc papirost¹ hánytak.

Hogy a vének eloszlának,
Actu lárma támadott,
S az öreg sanctiójának
Mindjárt nyaka szakadott,
Mert hárman contradicáltak,
A gyűlésre apelláltak
Az új electióért.

Jupiter, a vén istennek
Egy ismeretlen fia
Kihírlelte mindeneknek,
Hogy a nagy monarchia
Őtet illetné s testvérét,
Azért adják ki a bérét,
Mert ő sem fattyú-gyermek.

Erősségül produkálta
Az atyja bibliáját
S ebből mindjárt demonstrálta
Genealogiáját;
Mert az első paginára,
A biblia táblájára
Fel vólt írva a nevek.

Az is Notabénébe volt,
Melyik mikor született,
S hogy Jupitert megette volt,
A többivel is úgy tett,
De részeg fővel firkálta,
Hogy megholt, recognoscálta
Azelőtt harmadnappal.

Hozott is erről levelet
Az egri esperestől,
Hogy ő az, akit megevett
Az apja mindenestől;
És őt Jupiternek hívják,
Dictum. - Ezt recognoscálják,
Mert ha nem, ebet fognak.

Nolle velle a mágnások
Megismerték királynak,
Bátor a szür alól mások
Másképpen voksolának.
De mivelhogy a pap mondja,
Bátor bolondok bolondja,
Fenekestől igaz az.

Kitették hát szegény Júnót
A papok kontójára,

---

¹ Bankót

Jupitert, Neptunt és Plútót
Juttatván trónusára
Így az erő és a scelus
A venerabilis clerus
Quidquid oppugnat, ruit.

Mit volt tehát már most tenni
A szegény királynénak?
Hová tudott tovább menni?
Hogy a csetepaténak
Véget vessen jó eleve,
Önként apácává leve
Pozsonyba a Schloszbergbe.

Azonban a successorok
Cívódnak a trónuson,
Uccu a sok prókátorok
Kapnak a processuson;
Míg perelt a három gyerek,
A vén Isten-presbiterek
A táblánál kushadtak.

Jupiter csak azt vitatta,
Hogy övé az elsőség
S már rég intabuláltatta,
A királyi felsőség
Specifice őt illeti,
Az öccseit ki is veti
Minden aviticumból.

Azonban ő insurgens volt,
Vért ontott hazájáért;
Négy krajcárért majd meg is holt,
Ha kellett királyáért.
Innet a consecarium,
Hogy tehát az Imperium
Isten uccse övé lesz.

Neptun úgyis Angliában
Matróz volt s soká lakott,
S a kapitoliumában
Ott nem oly sokat rakott;
Osztán ő meg kálvinista,
Én pedig vénebb s pápista,
Hogy lenne hát az első?

Pluto öcsém nem kívánja,
Mind Jupiter, a trónust,
Magát kelmetekre szánja,
Sőt minden apai juszt
Még tavaly, hogy barát leve,

Finalissime kiteve

Az alföldi klastromba.²

Denique a plebánusnak

Nincs voksa a világba,

Majd lesz a franciskánusnak

Elég a mennyországba.

Osztán nekik se gyermekek,

Se lányok, se feleségek

Nincsen, csak szakácsnéjok.

Hápoktak a vén istenek,

Hogy a dolgot hallották;

Igazságokat mindenek

Egy szájjal kiáltották,

Hogy a kérdést megelőzzék,

Felét süssék, felét főzzék:

Ez volt a judicium.

Prüszkölt a sok kobak isten

S rávert a füleivel,

Mint sok kolop mágnás Pesten

A rongyos Verbőczivel.

Ez volt az egész crisisek,

Sok ökörből lett Ízisek

Így tesznek ám még ma is.

Komám uram subscribálja,

Kigyelmeden már a sor,

Az úr majd coramisálja,

Különben is assessor;

A tanács pecsétnyomóját,

Egy horribilis nagy gólyát

Nyomnak a decretumra.

Ez bizony, mond Neptun, megvan,

Hát mi nem is szólhatunk?

Hiszen nekünk is jussunk van,

Tehát protestálhatunk;

S azért hogy én matróz voltam

És deákul nem tanultam,

Csak király volt az apám.

Tovább is jártam sok papnál

Az akadémiákon,

S többet hoztam egy schlafroknál,

S még sok fűzfa deákon

Ki is fognék - hisz tanultam

Én is, mert ifjú voltam

S rhetor Oxfoniában.

---

² Pokolba

Azért hogy boszorkányságot,
Mint ökelmék, nem tudok
S holmi hókusz-pókusságot
Soha nem gyakorolok:
De biz azért, engem ugyse,
Tízsteletes uram öccse
Sem tenné ki a szűröm.

De Pluto pap természete
Sem szenvedhette tovább:
Ím, mond, engem is kivete
Jupiter, s hovatovább
Mindíg csalja a testvérit;
De meg is adom a bérít
More jesuitarum.

De míg az lenne, héj, bátya,
Adja kend ki jussomat!
Mert ha nem, hát majd meglátja
Püspöki hatalmamat!
Azzal a megszokott schémát:
Egy nagy mennykő anathémát
A bátyja fejéhez sújt.

Csaknem földönfutó leve
A Pluto testvérbátyja,
De, hogy az öccsének heve
Múlni kezd, immár látja.
Szép szóval, no osztózzatok,
Bruderek, csakhogy hagyjatok
Engemet vegetálni.

Dictum factum, úgymond Pluto,
Én az első részt veszem,
Mivel ordine statuto
A papi rendet teszem;
Azomba a minapába
Verbunkos voltam Chinába
Több missionárokkal.

Elhült erre szemek, szájok
Az Isten-statusoknak,
Tűzbe jött egész orcájok
A deputatusoknak;
Így van sok kolop senátor,
Két sillabáját ámbátor
Rághatja a nevének.³

Ejnye, ejnye, egy vén mágnás
Így prédikál felőle;
Bizony, bizony e' megint más,

---

³ Széna

Nem tom mi lesz belőle.
De a nagy consectorium,
Valamint a judicium
Szintolyan véletlen lett.

Fogják tehát az aktorok,
A pápához indulnak,
Uccu a sok prókátorok
Mind kifelé nyomúlnak.
De míg erre rámehttek,
Ezer pennát is megettek
A felső parlamenten.

Míg az urak odajárnak
Rómába a pápánál,
Addig itthol disputálnak
A papok a táblánál:
A nemes jószágokból is,
Sőt még az asszonyokból is
Sedecimát kívántak.

Mivel tehát ezt a statusok
Nékiek meg nem adták,
Rajta a sok clericusok
Magokat összezsapták:
Máig is, si non ex toto,
Tamen potiuntur voto,
Szakácsnékat tartanak.

Uccu egyszer lárma esik,
Az urak megérkeznek;
A főrendeket keresik,
Kik felgyülekeztenek;
Jupiter a mandátumot,
Az atyai monitumot
A hasáról olvassa.

Rövideden ide megyen
A levél foglalatja,
Hogy mindenik király legyen,
Mivel király magzatja;
Jupiter az égieket
S vélek minden földieket
Királyi névvel bírjon.

Neptun, mivel Angliába
Soká hajóslegény volt,
A nagy Óperenciába
Sok ideig vándorolt:
Bírjon minden tengereket,
De az apai egeket
Jupiternek engedje.

Minthogy pedig a barátot
Nem is interessálják
A földiek, a kabátot
Csak Plutonak tukmálják;
S minthogy különben is barát,
Öltözzön kámzsás maskarát
S pusztúljon az alföldre.

Megállt erre szeme, szája
Pluto János uramnak,
Lángba jött a két pofája:
Nos ez, úgymond, magamnak
Derék levestikom vala;
Megmondta ezt a kabala
Még tavaly, de nem hittem.

Azonban teremtetézte
A cardinálisokat,
Ráncos szemmel körülnézte
A korhely mágnásokat.
No hisz, mondta, teremteték,
Megtanítlak, szedtevették,
Vas kesztyűbe fűtyölni.

Ezzel az ajtót bevágja
S szóba sem áll senkivel,
Nyelvét csaknem széjjelrágja
Sámson úr fegyverével;⁴
Mérgesen állt szeme, szája,
Szerencse, hogy patronjába
Nem volt cüdlökre való.

Mond mérgesen: kurvanyátok,
- Farba rúgja az eget -
Pernahajder az apátok,
Locsogtam már eleget,
De nincsen resultátuma,
A fikák argumentuma
Sem használna már nektek.

Torkon üt egy isten-agát,
Nyerget tesz a hátára,
Ezzel frissen kapja magát
Felveti az agára.
Mint Bálámról hajdanába
Mondják, hogy Palestinába
Szamárháton utazott.

Azonban a sok mágnások
Szanaszét eloszlának,
S a többi isten-pajtások
Collatiót csapának:

---

⁴ Szamár-áll

Pro animis mortuorum
Et pro successu suorum
Mind leitták magokat.

S mikor immár docte voltak,
Csak komáztak egymással,
Ezer kánont is koholtak
Isteni sugallással,
Jupiter pedig Neptunnal,
Mint Augustus Lepidussal,
Éppen úgy cselekedett.

Ő is aztán ittas fővel
Lebukott az ágyára,
Junót, a hugát, erővel
Oda rántá magára.
Ott egyszerre a susogót
Megtette és a kézfogót
Breviter elvégezte.

Egy jó flintát Junó előtt
Kiránt két oszlop közül,
Mond, ez egész töltéssel tölt,
Tetszik a lányok közül,
Hogy gyümölcsöt szakaszthasson
S édes érzést kóstolhasson
E szőrös barack magból.

Fő célja mindig a' leve,
Valamíg uralkodott,
Hogy a familia neve
Öbenne el nem fogyott,
Ha hiszünk a scriptoroknak,
Holmi Isidorusoknak,
Meg is felelt céljának.

Eddig van az osztózásnak
Egész históriája,
Az egész tanácskozásnak
Rövid theoriája;
Practice a mindennapi
Tapasztalás és a papi
Csalárdság bizonyítja.

1791

Jót kívánás

A szomorú veszedelem teljes életedben
Meg ne rontson, háborítson békeségedben.

Amely öröm benned eredett,
El ne hagyjon soha tégedet.

Azt semmi bú, semmi bánat el ne űzhesse,
Semmi gondok fergetege meg ne győzhesse.

Végre ha elmegy:
Ég lakosa légy.

Méltó pár

Bár vándorlani messzire
Menjek sok ezer mértföldnyire:

Oly társat nem lelek,
Amilyet tisztelek
Benned, kit végképpen eleresztelek!

A szerelmes vitézhez

Ámor múltattába
Egy sisak aljába
Nefelejcsét ültetett,

Kit saját kezével,
Az élet ízével
Nyájasan öntözgetett.

Lám, a kedves Hébe
A bajnok szívébe
Mely hatalmat vehetett.

A víg poéta

Vígan töltöm életemet,
A bú, tudom, el nem temet,
Valamíg, Múzsák, veletek
Itt lehetek.

Itt van Fébus, itt Pallás is,

Itt Erato, ha kell, más is,
Múlatok veletek.

A Pegazus vizeit
Látom csergedezve itt,
Ennél jobb helyt nem lelek.

Míg nálatok itt múlatok

Míg nálatok
Itt múlatok,

Minden gondot oszlassatok,
Fel ne bontsák,
El ne rontsák
Kedvünket a bánatok.
Ártatlanul élesztgessük elbágyadott kedvünket,
Az örömök balzsamába feresszük bé szívünket.
Ím a múzsák laurust fonnak,
Hélikon tetejébe örvendő nótát vonnak.

Bús hánykódások

Bús szívem szomorog,
Ezerfelé tántorog,
Szegény fejem nyomorog,
Sok gondolatban forog.
Mert ezer baj, meg három,
Akármerre eljáróm,
Akár jobbra gondolom,
Akár balra fontolom;
Jó végemet,
Életemet,
Soha nem várom.

Az árvíz

Terhesedvén az ég felhős oszlopai,
Szakadoznak s széjjel válnak nyílásai.
Rohanva omolnak az atmosférai
Függő tengereknek eláradt habjai.
Minthogy a Jupiter szagató mennyköve
Vastag alkotmányán keményeket löve,
Azonban a szelek csatája is jöve,
Bömböl a szomszéd hegy fellegetartó töve.
A sebes patakok a víztől áradnak,
Sikoltó habjai hánykódva dagadnak,
Amely akadályok elébe akadnak,
Lerohanásától mind öszveszakadnak.
Bár amely nép a hegy hajlásait lakta,
Töltésit a duzzadt víz elibe rakta,
Mégis mindent öszvetördelt édes lakta
Földén a mérgesen dúló katarakta.
Kiveszi gyökerét a magos cserfának,
Melyek az erősség oszlopin állának,
Görgetvén lefelé a hegy oldalának,
Nékvitte a már úszkáló csordának.
A barmokat szörnyű örvényibe nyeli,
A feldúlt házakat hátára emeli,
A kies téreket mélyen bévölgyeli,
Lésznek mindenféle prédáival teli.

Csak azért oszolnak széjjel a fellegek,
Hogy a színt megadván gyászszerű szőnyegek,
Lássák a sok veszélyt a megborzadt egek;
Ah! ennek láttára még jobban remegek.

[Estve jött a parancsolat...]

Estve jött a parancsolat
Violaszín pecsét alatt.
Egy szép tavaszi éjtszakán
Zörgött a kincsem ablakán.

Akkor vált el éppen tőlem,
Vígán álmodott felőlem.
Kedvére nyugodt ágyában,
Engem ölelvén álmában,

Mikor bús trombitaszóra
Úlni kellett mindjárt lóra.
Elindulván a törökre,
Óh, talán elvált örökre.

Sírva mentem kvártélyáig,
Hozzá város kapujáig.
Indúlt nyelvem bús nótára,
Árva gerlice módjára.

Süvegét könnyel öntöztem,
Gyászpántlikám rákötöztem.
Tíz rózsát hinték lovára,
Meg annyi csókot magára.

A szívem is sírt belőlem,
Mikor búcsút veve tőlem.
„Isten hozzád!” - többet nem szólt,
Nyakamba borúlt s megcsókolt.

Elment tőlem a táborba,
A több vitézekkel sorba.
Elment tőlem, óh istenem,
Míg kell magamba sínlenem.

Fekete föld, gyászos parlag,
Az én kincsem azon ballag,
Süveg vagyon a fejében,
Búsan süt a nap szemében.

Menj, győzd meg ellenségedet,
Ismét meglátod kincsedet.
Térj meg árva galambodhoz,
Téged sóhajtó rabodhoz.

A híves estve

Mikor a rekegő béka béköszönte
A hús estvén belém ily képzetet önte.
Ah, egek! a világ baját csak nevetem,
Mikor a hült fűre testem letehetem,
Amely az ugráló vért meghívesíti,
Mely a gondolkodó elmét megfrissíti.
Ti, az égből jövő kedves lehelletek,
Zefírkék! mellyemre, kérlek, repüljeteK.
Itt a szent árnyékban, ah! szép képzeletek;
Mulandó társaim, hadd legyek veletek.
Ah! ti életadó kedves párázatok,
Mely eleven lelket mellyembe adtatok.
Itt a bujálkodó pazér természetnek
A legjobb ízek is, tudom, engedhetnek.
Nézd e hízelkedő fűvet s szép virágot,
Melyet még semmi szél foga meg nem rágott.
Mely gyenge szárazon állanak mellettem,
Hogy reszketnek, pedig lassan lehellettem.
Nézd e sok színekkel játszi szép sereget,
Mely cifraságával meggyőzi az eget.
Hogyha vetekedni akar Salamonnal,
Királyi pompával meggyőzi azonnal.
Óh, ti életadó híves lehelletek,
Tőlem egy kevéssé még el ne menjeteK.
Egy szót csak éppen ezt bízom reátok.
Hozzám minden virág nektárját hozzátok,
Azzal újítsátok heregő mellemet,
Míg a sült virágok sírja el nem temet.
Óh! ti életadó híves lehelletek,
Tőlem egy kevéssé még el ne menjeteK,
Itt, az árnyéktoknak szent sátora mellett,
Melyre hív szátok már gyakorta lehellett.
Ti kedves Zefírkék! ti estve magatok
Egy nyugtató sátort keringve fonjatok.
Óh! ti életadó híves lehelletek!
Tőlem egy kevéssé még el ne menjeteK.

A békesség

Elmúltak a hadak, már megnémulának
Gyászos harsogási Márs trombitájának,
A halált menydörgő ágyúk nem ropognak,
A puskák s köszörült kardok nem villognak.
Maga a dühösség, a hadak magzatja,
Fogva van, sok ezer vaslánc szorongatja.
Az arany békesség templomát megnyitja,
Újúl szakadozott oltárán kárpitja,
Kötvén homlokára szagos olajágot,
Béfedé szárnyával az egész országot,

Hogy annak árnyéka és védelme alatt
Az embernek kedves legyen minden falat,
Hogy a szántóvető földet művelhessen
Annak árnyékába bátran és csendessen,
Hogy félelem nélkül lévén a határok,
Bátran jár hassanak benne a kalmárok,
Hogy újra épüljön a most számkivetett
Igazság trónussa, kit a had levetett,
Hogy a mesterségek mind helyreálljanak,
A békesség alatt virágozhassanak,
Hogy a múzsák, kik már a vérbe öltözött
Halálos fegyverek csattogási között
Elhallgattak vala, szólani kezdjenek,
Már Márs és Bellona ne járjon ellenek,
És hogy országunkat a boldogság lakja,
Aranyidőt éljünk, ne légyen salakja.

A Pindus

A zöld fákkal ékes Pindusnak tetején
A múzsák örömmel játszadoznak;
A gyönyörűségnek ezen boldog helyén
Szomorú bánatok nem lakoznak.
Itt szívet újító citerát pengetnek,
Mellyel minden búkat elkergetnek.
Itt zöld laurusból koszorúkat fonnak;
Melyeket a tudós fókra vonnak.
Vígsgát újító szívek tehát jertek
A múzsák mulató seregébe,
A komor gondoktól megújulást nyertek
E gyönyörűségnek mezejébe.
Számkivet innen minden bűt Fébus lantja,
Ha tudós újjaival megpattantja,
Önként rabjává lesz a szív Euterpének,
Ha sípjában hangzik ékes ének.
Innen hordja a hír kiterjedt szárnyával
A bölcs férfiakat az egekbe,
Az egész világra hangzó trombitával
Fúvall dicsőséget nagy nevekre.
Így leve sok Flaccus, sok Naso, sok Maro
Dicső hírével az égen járó.
Így lettek sokan az élet örökösi,
Akik közt te is vagy, Gyöngyösi.

Az ősz

Már a víg szüretnek örül minden ember,
Mellyel örvendeztet bennünket szeptember,
Októbert ekképpen biztatja előre,
Hogy nektár lesz a bor, és másolás a lőre.

Setétül a gohér a piros vesszőkön,
 Barna színt vér vissza a többi szőlőkön;
 Amelyeknek általvilágló kristályja
 Nézőjét már édes nektárral kínálja.
 Rajtok királyságot mutogatni akar
 A véres bársonyba kevélykedő bakar.
 A sárgálló almák s a piros körtvélyek
 Legörbedt anyjoknak emlőjén kevélyek.
 Elterültek fájok alatt a berkenyék,
 A kövér noszpolyák, a borzas gesztenyék.
 Megterhelte az ős a fának ágait,
 Vastagon ráfűzvéen gazdag áldásait.
 Csak az a baj, hogy már hívesek a szelek,
 Néha egy kis hideg és dér is jár velek.
 Mert már a Mértéket hogy Fébus elérte,
 A napot az éjjel egyenlőnek mérte.
 Már hát elérkezett a víg október is,
 Mely után sóhajtott Bakhus ezerszer is.
 Itt van a víg szüret, s mustos kádja körül
 A szüretelőknek víg tábora örül,
 Melybe hordogatja a megért szőlőket,
 Víg tánccal s lármával nyomja benne őket.
 Kellemes zúgással omlanak cseppjei,
 Jó kedvvel biztatnak zavaros levei.
 A sajtó örvendő lármával csikorog,
 Oldalán a piros nektár zúgva csorog.
 A lucskos parasztok szurtos képpel járnak,
 Neki, neki mennek e teli zsajtnak.
 Az ideit szűri, issza a tavalyit,
 Jövő esztendőre tartja majd a mait.
 Az új bornak örül, de ótól kurjongat,
 Mert marka is teli kulacsokat kongat.
 Tántorgó lábával s reszkető karjával
 Mégis sok hordókat tölt édes mustjával,
 S míg a zúgó léhón lefelé foly a must,
 Azalatt a hordó mellett iszik víg tust.
 Haragszik a gyermek Bakhus a hordóba,
 Míg egyrészt ki nem szedik a lopóba.
 Mérgébe tajtékját tőrja a szájára,
 Kiüti fenekét, s elfut utóljára.
 Rips, raps, a szőlők már pusztá támasz megett
 Gyászolnak, hajdani díszek mind oda lett.
 Sok mustos kólika, sok hasrágás, salva
 Venia, a tökéek mellé van plántálva.
 Itt van már november didergő hónapja,
 Hideg szele a fák ágait megcsapja,
 Meghalva elhullnak a sárga levelek,
 Játszadoznak vélek a kegyetlen szelek.
 Az ajtónál álló télnek hideg zúzza

A zöld ligeteket s mezőket megnyúzza.
Hideg esső csorog, csepeg egész éjjel,
A fázékony Auster havat is hány széjjel.
A borongós égnek sűrű felhőzése
Házba zárt szívünknek kedvetlenedése.
Jer, barátom! minden únalmat üzzünk el
Az új boron vídám beszélgetésünkkel.

A tél

Mormolnak szelei a fagyos északnak,
A zsindelyre vastag jégcsapokat raknak.
Ellepik a földet sűrű fergeteggel,
A folyóvizeket megkötik hideggel,
Melyeket őszítnek a havak és derek,
Azok a tél fején fejejlő púderek.
Zúzmarázos a Bak csillámló szakála,
Csörög a jég miatt minden szőri szála,
Vége felé jár a didergő december,
Decembert hordoz már minden okos ember.
Szellős volna nagyon az ing s a papucs ma,
Bezzeg becsbe is van a bunda s a kucsma.
A vékony rokolyás leánynak s a póre
Gatyájú legénynek feláll minden szőre.
A farkasok, a medvék s rókák hébe-hóba
A sűrű erdőbe mennek prédálóba.
A többi állatok merülvén álomba,
Alusznak az ősszel készített alomba.
A madarak nagyobb része elútaza,
Csak veréb, csak varjú maradt idehaza,
Az is a városhoz közelébb szivárog
S a disznótorokba örömnótát károg.
Komor minden, minden szomorúnak tetszik,
Mihelyt a tél borzas csillaga feltetszik.
Mindent őszvebágyaszt és puhít ostoba
Levegő egével a befűtött szoba.
Csupán az örvendő fársáng víg zászlója
Lett az elcsüggedt szív jó vígasztalója,
Mely, víg kiáltással felemelvén fejét,
Ugrál az új havon, nem találja helyét.
Öltözik magára sokféle maskarát,
Ugrós kozák táncra billegteti farát.
Víg ebédeket rak terített asztalán,
Markába pecsenye, kulacs az oldalán,
Táncos szobájába víg muzsikát penget,
Kurjongat s a bűnnek ádiót izenget.
Szánkáz, s esik néha olyan is a szánba,
Amilyet nemigen tennének románba.
Követi sok gavar, csirippol utána
Sok öregbírótól irtózó Susánna.

Az álom

*Boldogok azok, akik úgy alusznak,
hogy többé fel nem ébrednek. Sőt ez a
kívánságom nem is haszontalan, ha az
álmodozások ostromolják a sírhalmokat.*

Préd. 3 : 19, 20, 21.

Jön az álom, s mindent pihenésre hajta,
Az éjjelnek barna palástja van rajta,
Beborítja véle a földet s az eget,
Alóla altató mákolajt csepeget,
Melynek hús balzsama a benne feredett
Szemhéjaknak édes nyúgovást engedett.
Lágy karjain fáradt érzékenységek
Ringatja s egy másik világba tesz minket,
Hol sok ezer képpel elménk játszodtatja
Valóság képébe tűnő ábrázatja.
Most az öröm arany hegyeit ígéri,
Az áldás javait bő marokkal méri,
Majd a félelemmel rettentí lelkünket
S a kétség szélére viszi életünket.
De akármin tűnik képzelődésünkbe,
Valódi örömet terjeszt ő szívünkbe;
Ápolgató karral kötésink feloldja,
Ellankadt erőnkhez új erejét toldja,
Megtört érzésinket simítja kezével,
Új életre hozván gyógyító mézével,
A terhes gondokat rabláncához fűzi,
Szívünkbe a Léthe partjaira űzi.
Minthogy a világi bajoknak érzése
Éltünknek legnagyobb terhe s szenvedése,
A halálnak képét öltöztén magára,
Bennünket holtakká térszen utóljára.
Úgy vagyon, holtakká térszen, és hogy élünk,
Csak egy kis szuszogás hiteti el vélünk.

Cigány

Mikor Prometheus a megkészített
Sárból kigyúrta az emberi nemzetet,
Egy este a vidám mű-látó istenek
Vacsorára az ő házához mentenek.
Mikor már keresztet tettek sok kancsóra,
Műhelyébe mentek ők konkokcióra,
S ottan nézegetvén a kész embereket,
Csudáltak isteni formájú képeket.
Hát egyszer eszébe a' jut egy istennek,
Hogy egy tréfás mását kék csinálni ennek,
Ráhagyja az egész kompánia, s végre

Körömhegyig isznak nagyobb erősségre.
 Mindenik elkezd a vizes sárt gyúrni,
 Az elkészült masszát egy halmazba túrni.
 Először is Vulkán a képit megmássza,
 Mindenütt ott marad szurtos kulimássza,
 Melyet hogy megköpött Vénus útálással,
 Két szem fejrlett ki csalfa vigyorgással;
 Kezét Merkurius frissebbre drótozta,
 S enyves tolvajírral öszvefirnácozta;
 Apollo behinté hegedűgyantával,
 S éjszakákat győző kanaforiával.
 Mikor elkészültek benne a tetemek,
 A patkán állott már ez a dicső remek:
 Prometheus lélek felől gondolkozott,
 Egy nagy csomó lélek-fótót előhozott,
 De ki igen vastag, ki meg igen lenge,
 Ki igen durva volt, ki meg igen gyenge.
 De mind cikkelyenként mégis öszveszedte
 S ekepp a setétbe öszveötögette;
 Végre megbéllelte a majom lelkével,
 Egy végből hasított vékony velezzével.
 Azért oly találós, azért tud követni,
 Azért nem tud soká egy helyben ülhetni,
 Azért lett kenyere világos jártába
 A fódózni való serpenyő s eszkába,
 Azért henyélkedik teljes életében
 A szurtos gráciák condor kebelében,
 Azért van, hogy néki legédesb nyugalom
 A hajnalig pengő hegedű s cimbalom,
 Azért tudta vinni a lopást annyira,
 Azért ragad minden enyves újjaira,
 Azért tud másoknak jövendőt, mostani
 Állapotjok felől szerencsét mondani,
 Ezért kedves munka a tapasztás nála,
 Mert néki is első lételt e' csinála.
 Éppen ott sétál egy: én, ha ily mazúrnak
 Nem látnám, itélném egy szárnyas Merkurnak,
 Megszólítom: megállj! Nem felel rá, hahó!
 Nem addig van ám a', fekete Fárahó,
 Most már elsietek, utána futtatok,
 Róla hát többet nem historizálhatok.

A fösvény

Esmérek én egy vént. Ki az? - neve nincsen,
 Régen eladta már eztet is a kincsen,
 Sőt míg bírt is vele, magába tartotta,
 Mert mondani másnak *ingyen* sajnállotta.
 Űl pénzes ládáján sovány ábrázattal,
 Tisztelvén Mammonát örök áldozattal.

Most is sóhajtásit azért hármoztatja,
 Bérben a levegőt hogy ki nem adhatja.
 Imádó szemekkel néz rakás pénzére,
 Neheztel, hogy tágas házába befér e'.
 A bús gond béesett orcájába hever,
 Mérget kedveltető kincseiből kever,
 Melyeknek oly sárgák sovárgó gödrei,
 Mint az aranyra vert királyok képei,
 Mint a sírból feljött rémítő halottak,
 Melyekről minden húst Párkák lefosztottak.
 Egy homályos felhő lebeg körülötte,
 Ezt a sóhajtások gőzi sűrítette.
 Itt ül, s hányván-vetvén saját számadását,
 Nyögve kárhoztatja szörnyű pazérlását.
 „Balgatag! (így kiált, tekintvén az eget)
 Lám, csak egy rövid nap mennyit elveszteget:
 Ma csak nyolcszáz forint jött bé a kasszába,
 Mégis kilencven pénzt adtam ki hiába.
 Azonba! mely szörnyű károm következe:
 (Itt jajgat s fejére kulcsolódik keze)
 Mely szörnyű kár! egy szél kedvem elrablotta,
 Lantornás ablakom ketté szakasztotta.”
 Így tűnődik; s most is neheztel reátok,
 Hogy órála ingyen verset írhatátok.

Homerus Batrachomiomachiája vagy a Béka és egér-harc

*travesztálta, vagy a mostani időkhöz alkalmaztatva görögből
 magyarra fordította s hét sorú versekbe foglalta Cs. Vitéz Mihály*

Pipázás közbe

Előbeszéd

Ebbe azt kérded: Mi jó?
 Nincsen írva serio;
 Mely hibámat vékonyítja,
 S ami benne jó, nagyítja.
 Az Homér játékait
 Játssza újabb tréfa itt.

Felfoházkodás

Míg elkezdeném énekem,
 Instálom a Múzsámat,
 Pindusi dohánnyal nekem
 Töltse meg a pipámat;
 Hogy kezdhessek énekembe,
 Melyet minap hevertembe
 Firkáltam a térdemen.

Első pipa dohány

*Az egerek örökös hercegének a békakirályllyal
való barátsága és lucskos halála*

Ama rettentő lármának
Kezdek leírásába,
Fegyverek mint ropogának
Mars szörnyű csatájába;
Mikor, mint a földtől nemzett
Hatalmas óriás-nemzet
Granatéros serege:

Úgy rohant az egereknek
Hatalmas ármádája
A békákra, bár ezeknek
Sűrűn tüzelt puskája.
Amint láttam a nóvákban,
Írva a hadi aktákban,
Így volt első kezdete.

Egyszer az egér, nem jutott
Hogy a macska körmére,
Szomjan egy nagy tóhoz futott
S annak külső szélére
Szakálát leeresztette,
Édes vizét hörpölgette
Egész gyönyörűséggel.

Meglátván ezt egy körmös hal,⁵
Így szólítja meg: „Bon jour!”⁶
Kérem egész barátsággal,
Hol lakik és ki az úr?
Gróf, burger, paraszt vagy nemes?
Mert ha hozzám lesz érdemes,
Ajánlom barátságom.

Én princ Fizignátus vagyok,
E nagy tónak királyja,
A vitéz békahadnagyok
Hatalmas generálja,
Enyim, mint örökös úré,
Haereditario juré⁷
Vízvári uradalom.

Hogy a koronát második
Peleus fejére teszi,
Két hétre megházasodik
S feleségül elveszi

---

⁵ Körmös hal, azaz: béka

⁶ Bon jour! franciául van, olvasd: bon zsúr; ezt teszi: jó napot

⁷ Haereditario jure, azaz: örökös jussal

Madame Vizellősi Sárát,
Aki bírta Mocsárvárát,
Ettől nemzett engemet.

Én az urat nagymarsallnak
Gondolom termetéből,
S ha szemeim meg nem csalnak,
Tám királyok véréből?
De, kérem alázatosan,
Beszélje el világosan
Genealogiáját!”

Orrát, fejét megvakará
Pszikharpax bosszúsággal,
S nagyot köpvén, így szól rá
Királyi méltósággal:
„Felségedet megkövetem,
Nemzetségem s eredetem
Vajon miért kérdezi?

Esmerik ezt az emberek,
Esmerik az istenek,
Tudják a linci suszterek,
Engem kik nemzettek;
Van-e Im-Hoffja, vagy jár-é⁸
Felségednek tituláré-
Kalandozója Bécsből?⁹

Én vagyok király Pszikharpax,
Ezen néven hetedik,
Születésem Nagy-Troxartax
Vérével dicsekedik,
Anyám, kit a gözü nemzett,
Hatalmas királyi nemzet
Volt Donna Lisztnyalóczi.

Szült engem pompás lyukában,
Mint rang hozta magával,
S pólálván selyem rongyában,
Tartott almacsutkával;
Amivel csak bír egy donna,¹⁰
Piskóta, avagy szalonna,
Dió s füge elég volt.

Barátságot felségével
De miként köthetek én?
Holott egész gardéjével
Lakik a víz fenekén:
Én pedig az embereket

---

⁸ Im-Hoff, régente híres könyvnyomtató volt Bazileában

⁹ Kalandozó, azaz: Kalendáriom

¹⁰ Donna, főbbrangú asszonyság vagy dáma

Nem hagyhatom, mert ezeket
Kell énnékem dézmálnom.

Tudom én, hol kell kutatni
A kenyért a fiókban?
Hol kell jól felporcogtatni
A mákos kalácsokban?

Hol tartják a sódarokat
És a töltött galambokat
S a jó kúnsági sajtot?

Hát a fáin posztpászokat?
A fánkot és csőregét,
A hercegi szakácsokat
Dícsérő sok csemegét;
Melyet borssal, foghagymával
Pánizálnak parádával¹¹
Az úrias vendégek.

Az ütközetről kudarcra
Soha vissza nem tértem,
Az ágyúknak álltam arccal,
Soha pardont nem kértem;
Az anyámtól nyertem eztet
A kettős arany-keresztet,
Jeruzsálemi hadban.

Vitéz ellenségek bátor
Életemre törjenek,
Szívem mégis mindig bátor,
Könnyen meg nem rettenek:
Egy embertől még nem félek,
Hogy megöljön, amíg élek,
Bár hústorony légyen is.

De mégis van két ellenség,
Ez nekem sok kárt teve,
Az egyik hatalmas felség:
Monsieur Ölyv a neve:¹²
A másik még nagyobbacska,
A neve madame de Macska,¹³
E kettőtől rettegek.

Még egy ellenségem vagyon,
Ez már siket és néma,
Ez egy kis fa-Festung, nagyon¹⁴
Fortélyos stratagéma;¹⁵

---

¹¹ Pánizálnak, azaz: kenyereznek, esznek

¹² Monsieur, olvasd: Moszió Ölyv, azaz: Ölyv úr

¹³ Madame, asszonyság

¹⁴ Festung, vár

¹⁵ Stratagema, hadi fortély

Háj van fűzve a kapura,
S ha bémegyek, a vár ura
A padlást rám szakasztja.

Nem kell nékem tök s káposzta,
Sás és békák lencséje,
Elmaradhat az eb-hozta
Sok hitvány csemegéje;
Nem kell nékem gyékény, káka,
Melyet terem Bajom, Zsáka,
Ez felségtek étele.”

E szókra víg nevetéssel
Nyitván szép ajakait
Fizignát, egy kis késéssel
Így kezdette szavait:
„Uram! sokakkal kérkedel,
Igen nagyon dicsekedel
Erőd s hasadra nézve.

Nékünk a nationalis
Industria azt tette,¹⁶
Hogy mint az anglusoknál is,
Birodalmunk vetette;
Élünk vizen és szárazon,
Mind ezen, mind pedig azon
Egyaránt kereskedünk.

Mindenünnen gyűl a sok kincs,
Gazdagodik országunk,
Egy henyélő hazafi sincs,
Mutatja a nadrágunk;
Már mi is a világeből,
Mint görög a magyaréből,
Farkasbundát vehetünk.

Járnak fahajszín dolmányban
Minden előkelőink,
Talpig drága zöld bársonyban
Gazdag kereskedőink;
Sehol sincs a bandérium,¹⁷
Mely pro salute civium -
Agyontáncolta magát.

Ha úgy tetszik felségednek,
Hogy ezeket meglássa;
Leszek Anchisességednek
Mindjárást Aeneássa;¹⁸

---

¹⁶ Nationalis industria, nemzeti szorgalmatosság, munkásság

¹⁷ Sehol sincs, annyit tesz mint: ahhoz képest semmi sem; vagy: elbújhat előtte; nem is hasonlítható ehhez sat

¹⁸ Az öreg Anchisest Aeneas, a fia, Trója elpusztulásakor a hátán vitte ki az égő városból

De tartódzzon a nyakamon,
Én béviszem a hátamon,
Hogy segge meg ne ázzon.”

Ezt mondván, legugyorodik
A tó alsó partjára,
Felsége felkucorodik
Kollegája hátára;
Feltűrvén bodros tászliját,
Markába fogja cafliját
Felséges trágerjének.¹⁹

Nagyot kurjant: „Jubilate!”²⁰
Bőréből majd kiszalad,
Látván, hogy ily delicate²¹
Úszik, s a part csak halad;
Kiáltozza: Vivát! Vivát!
Kivévéen egy perspektívát,
Látja, hogy már jól benn van.

De, hogy kezde a vizekbe
Lejebb, lejebb süllyedni,
Két szeme lábbad könnyekbe,
El kezde keseredni,
Már úszását nagyon bánja
S Fizignátnak nem kívánja
További szolgálatját.

Búsultában elhajítja
Púderes parókáját,
Lábával jobban szorítja
Társa oldalbordáját!
Nem fért volna ijedtébe’
Már egy zabszem a seggébe,
Kiverte a szarszeplő.

Reszket néki keze-lába,
Mint a fagyos kocsonya,
Nyögve néz a tó partjára,
Eszébe jutván honja:
Farkát hosszan lebocsátja,
Hogy mint evező lapátja,
Segítsen a vizeken.

De hasztalan, a habokat
Mind jobban kezdi nyelni,
Mord! Rettung! kiáltja sokat,²²

---

¹⁹ Trager, így nevezik a nagy városokban a teherhordásból élő embereket, akik a felvállalt terhet többnyire a hátakon viszik

²⁰ Jubilate! Ihj, haj!

²¹ Delicate, kedvére

²² Mord! Rettung! Gyilkos! segéljete!

Senkit sem hall felelni;
Hiába kap mindenfelé,
Rúgja magát hátra s elé,
S végre így fakada ki:

„Nem így vitte ám a bika
Európát Krétába,
Mint engem ez a gaz béka
Residentiájába;
Ördög vigye palotádat,
Vízbe zárt Venetiádat,
Már ez nem politia.”

Hát egy kígyó kicsuszamla,
Tüzelt szeme pillája,
A vízen felül csillámla
Nemzeti kokárdája:
Ezt meglátván a kákába,
Mind a kettő a gatyába
Rezele ijedtében.

Fizignát a tó fenekét
Érvén, magát elrejté;
Hogy ő egy király gyermekét
Ölné meg, elfelejté;
Búván a tónak mélyére,
Megszabadúlt szerencséire
Ebek harmincadjától.²³

Ő pedig maga maradván,
Amint úszhatik, úszik,
Újjait összeszorítván,
A vízen hanyatt csúszik;
S látván, hogy el kell patkolni,²⁴
Bús hangon kezdé danolni
A Rákóczi nótáját.

Noha magát felrugdalá
A vizek tetejére,
De ismét süllyede alá
A tónak fenekére;
Bár akár mint próbálgatá,
De el nem távoztathatá
Mégis a lucskos halált.

Egy anglus rock volt nyakába,²⁵
Bő, mint a japponika,

---

²³ Ebek harmincadjától. Némely kézírásban így van, Ebek. Mindegy. Amúgy közönségesebb, így eredetikeppen jobb. Wolfsthalt Pozsonyon túl régenten Ebesfalvának és Ebesnek is hívták. Innen vehette az a szólás formája eredetét.

²⁴ Elpatkolni, elveszni, meghalni

²⁵ Rock, bő kaput, kabát

Dugva vala kaputjába
Poesis, Rhetorica;
E volt legnagyobb terhére,
S lehúzván a víz mélyére,
Végre így kiálta fel:
„Fizignát, így kell csinálni,
Ez-é a jus gentium?²⁶
Huncfutnak fog deklarálni
Ezért a concilium;
Ezt a szent atyák jól látják,
Ezért fejedre bocsátják
Tüzes anathémájok.
Nálam erősebb nem valál
A szárazon, hitetlen!
Azért, hogy most így megcsalál,
Nem maradsz büntetetlen;
Ne félj, még bosszút fog állni,
Siklóson fog captiválni²⁷
Az egerek serege.”

Második pipa dohány

Mind a két részről való országgyűlés, s hadi készülétek

Ezt mondva meghaláloza,
S már véres tajtékot tűr;
Éppen ott karazéroza
Oberster Pörcznyali úr:
Elmereszi szemét, száját,
Seggbe rúgja szép dámáját,
S az aulánál hírt teszen.
Kik beszédén ott valának,
Méreggel eltelének;
S mindjárt a nádorispánnak
Ily jelentést tevének:
Hirdesse ki a diétát
S mindenfelé gyors stafétát
Küldjön a státusokhoz.
Nékik ily jelentést tégyen,
Hogy helye a diétának
Troxartaxnak háza légyen,
A Pszikharpax atyjának;
Ki már, szerencsétlen, éppen
Lebegett a vízközépen
Elnyúlva s megmeredve.

---

²⁶ Jus gentium, népek vagy nemzetek jussa

²⁷ Captiválni, fogságra tenni

Hogy pedig ad sextam maji
A rendek begyülének,
Az ország tarka bandái
Vélek felérkezének;
Mindjárt az ország nagyjait,
A had környülállásait
Elhagyván, más gond főzte.

Öt hétig dévánkozván
A vallás dolga felett,
De a sok mendemondának
Egy szálnyi haszna se lett;
Troxartax végre felállta,
Királyosan perorála
Utóljára ekképen:

„Hatalmas rendek! jóllehet
A kár engem illete,
S ellenségem nékem lehet
Csak a békák nemzete:
De egy kronprinc megölése²⁸
A közjónak megsértése,
Publikumra tartozik.

Három fiam volt nékem már,
Mind a hármát megölék,
Az egyiket ama fa-vár
Által széjjeldörzsölék;
Másként veszett a másikja,
A kannibálok kacikja,²⁹
Macska úr evé meg azt.

A harmadik, ki anyjának
S nékem is kedves vala,
Mostan, egész hazájának
Bánatjára meghala;
Mert Fizignát úr megcsalá,
És az átkozott tó alá
Fojtotta hitetlenül.

Azért kérem a rendeket,
Fegyverbe öltözzenek,
Készítsék regementjeket,
Menjünk haddal ellenek;
Nem lesz senkinek panassza,
Teli a bellica cassa
S az armamentárium.”³⁰

---

²⁸ Kron-Prinz, koronaörökös herceg

²⁹ Kannibáloknak neveztetnek a karaibi szigetek vad lakosai, akik elfogott ellenségeiket megeszik.
Kacik v. Kadzik, vezér

³⁰ Bellica cassa, s az armamentarium, a hadi cassa és a fegyvertár

Így buzdítja a sessiót
És nagy hanggal pengeti,
Hogy ő ígér négy milliót,
A köznép megfizeti;
A fő hadi miniszternek
Concredálják a fegyvernek³¹
S holmi egyébnek gondját.

Felfegyverkezik fejenként
Az egész militia,
Kontrahálja seregenként³²
Magát az ármádia;
Velek a sok társzekerek,
Sokféle rendű fegyverek,
Puskák, ágyúk, mozsárok.

Osztán a Nyírbe küldének
Egynehány legényeket,
Kik a seregnek szednének
Posztót és egyebeket;
Ezek sok dámának s úrnak
Selymét elvágván, mundúrnak
És zászlónak elvivék.

Tollsíp vala trombitájok,
Dobjok bőrből készüle;
Egy hegyes tő a szablyájok,
Ez dámáktól kerüle;
Kalapjok szép makktokokból,
Tarka pillangó-szárnyakból
Volt kötve bokrétájok.

A félénk dragonyosoknak
Dióhaj volt mellyeken,
A vidám bakkancsosoknak
Meggy-mag volt lábfejeiken;
Szép volt cavallériájok,
S mindnyájoknak paripájok
Vala egy szuka egér.

Bajuszokat kipedrették
Holmivel huszárosan,
Nadrágokat felkötötték
S kardjokat magyarosan;
Ezzel a trombitát s flótát
Fúván, a mohácsi nótát
Hangoztatják bús szóval.

---

³¹ Concredálják, rábízzák

³² Contrahálja, összehúzza

Hallván avandzséroztatni
Annyi sok regementet,
Fizignát kezdi hívatni
A nemzeti conventet;
Bé is gyűl a sok clubbista,
Ki, mint hajdan novellista,
Tudja a politikát.

Hányják-vetik az eszeket,
Vagynak mind in anxió,³³
A hadi minisztereket
Kérdik: kell hány millió?
Egyszersmind az ellenséges
Nemzet ellen nevetséges
Beszéddel protestálnak.

Azonba gróf Nagy-Kákai
Belép a palotába,
Ez lakott az ágyaljai
Troxartax aulájába;
A békesség idejében,
A békanemzet képében
Ambassadeur vala ott.³⁴

Ezt, mint ellenség követét,
Elküldék királyához,
Hogy tudósítsa nemzetét
S készüljön a csatához;
Ki felállván nagy pompával,
Troxartax király szavával
Így szólott a conventben:

„Hatalmas békanemzetek!
A hazának képei,
Véres haddal fenyegetnek
Az egerek rendei;
Engemet haza küldének,
Hogy amit ők végezőnek,
Jelentsem meg tinéktek.

Fizignát mivel Princeket
A tóba súlyesztette,
Azért ők haddal titeket
Támadnak meg érette.
Hanem bátran harcoljatok,
Kik a hazába voltatok
S vagytok jó patrióták!”

Hallván ellenséges célját
A Troxartax népének,

---

³³ In anxió, nagy szorongatásban

³⁴ Ambassadeur, főrangú követ, főkövet

Felberzeszté rá taréjját
A clubb kevély lelkének;³⁵
Felháborodva zúgának,
Mint a József halálának
Hírére a magyarok.

Hogy a vád mind Fizignátra
Jobban-jobban tüzele,
Látván, hogy nincs egyéb hátra,
A conventben felkele;
Generalissimus ranggal
Bírván, méltóságos hanggal
Így kezde kuruttyolni:

„Barátim! hát már az oka
Annak Fizignát vala,
Hogy az ő királyfiok a
Tónak vizébe hala?
Nem tudván úszni valóba;
Ő a constitutióba,
Nem csuda. ha elmerült.

Most már az ő emberei,
Látom, engem okolnak;
Azért a nemzet képei
Árúlással vádolnak:
Hát amit e mély tó csinál,
Annak már egy hazafinál
Kell-é okát keresni?

De tudom én, csak várjanak,
Mit kell csinálnunk velek,
Hogy mind megbolondúljanak
Amaz Achitophelek;
Énvelem egyetérthetnek,
Ha úgy tetszik, a nemzetnek
Bölcs s hatalmas képei.

Gyűjtsük össze a sereget,
Fegyverbe öltözzenek,
Mindenütt a tópart megett
Vonjunk kordont ellenek;
Erősítsük a gránicot,
A mozsarat s haubicot
Kettőztessük várain.

Mihelyt népünkre rontanak
És határunkhoz érnek,
Verjük meg, rajta! húlljanak
Özönébe a vérnek;
Verjük meg győzedelmesen,

---

³⁵ Clubb, öszveszövetkezett társaság

Hogy haza egy se mehessen
Épen fegyverünk elől.

Akiket hadi foglyokká
Teszünk ezen csatában;
Légyenek új polgárokká
Ők a respublicában:
Ha négy-öt krajcárt találunk
Zsebjeinkben, jó lesz az nálunk
A nemzet fundusának.

Így osztán a respublicát
Köztünk felépíthetjük
S nálunk az új politikát
Javunkra bevihetjük;
Mindjárt a csata mezején
Állítsuk fel jóidején
A szabadság szent fáját.”

Felkiált a clubb viváttal,
Éljen a nemzet! éljen!
Éljen a had, Fizignáttal!
Kettőzteti kevélyen.
Azután a sok Barrére
A convent ítéletére
Más holmikat említe.

Végre egy, a többieknél
Okosabbik, felállá;
„Eddig, úgymond, mindeneknél
A halnyelv vigeála,³⁶
Kárára egész hazánknak,
S nemzeti polituránknak
Nagy hátráltatására.

Hanem anyai nyelvünket
Vegyük bé a hazánkba;
E’ segíti nemzetünket
Kipallérozásába.”
Erre sokan ráállának,
Látván hasznát tanácsának
Ezen okos embernek.

Sokan, a tudatlanok is,
Ellenére szóltanak,
Bár a halnyelven magok is
Ímígy-amúgy tudtanak;
De csakugyan rámenének,
Hogy már végbúcsút vennének
Ez idegen halnyelvtől.

---

³⁶ Vigeála, virágzott, volt szokásban

A belső rendeléseket
Hogy a gyűlés megtette,
A hadi fővezéreket
Készületre kisztette;
Azért a convent szavára
Mind felkészül a csatára
Az egész békagárda.

Truppbba áll az egész sereg
Zöld és veres ruhában,
A nemzeti nóta pereg
Kuruttyoló szájában;
Talpig jól készült fegyverbe
Béállának az ezerbe
A buzgó hazafiak.

Fizignát a trombitára
Seregét békerengi,
Zörög, dobog dob módjára
A rezgő Alkekengi;
Buzdúl itt a békagárda,
Lobog fején a kokárda,
Félrenyomja kalapját.

A határon táborjokat
Körülsáncolták mélyen,
Belől csörgetik kardjokat
S puskájokat kevélyen:
Bár belől szívekbe' fáznak,
De vitéz tűzzel szikráznak
Kívül a jó sampántól.³⁷

A lármára megrendüle
Jupiter palotája,
A serbedlije feldüle,³⁸
Lehulla az órája;
Nem nyughatik már ezektől,
A feleségén keresztül
Leugrik az ágyáról.

Lenéz, látja fegyveresen
A Fizignát seregét,
Földhöz csapja nagy mérgesen
Singes hálósüvegét,
Melyre szörnyű szélvész omla.
Csaknem ég-föld öszveromla,
Jó, hogy elmosolyoda.

Egyet csendít; a szobába
Mercurius bémegy;

---

³⁷ Champagne, város és egész terület Franciaországban, ahol a híres sámpányi borok teremnek

³⁸ Serbedli, serbli, a magyarnak nincs, és így neve sincs. Hagyjuk meg hát serblinek ezt az éjjeli edényt

„Menj, mondjad, tíz óra tájba
 Minden isten itt legyen.”
 Elmegy Mercur s az istenek
 Mind egy lábíg felgyűltenek
 Reggeli templom után.
 Ekkor nékik megmutatja
 A szörnyű sokaságot,
 Velek rendre csudáltatja
 E nagy hatalmasságot;
 Milyen az óriásoknak,
 Avagy a centaurusoknak
 Rettentő nagy táborok.
 Kérdi nyájas mosolygással,
 Melyre a föld megéle,
 A kopószar is rakással
 Cúkorra leve véle:
 Melyik akarna lemenni
 És segítségére lenni
 Valamelyik tábornak?
 A többek közt Minervához
 Így szóla, megölelvén
 S gyenge száját szakállához
 Nyájassággal dörzsölvén:
 „Hát te leányom leszállasz,
 Segítségére kiállasz
 Az egér-ármádának?
 Mert a te templomodba is
 A magyar nemeseknél,
 Alig lehet kapni ma is
 Egyebet egereknél,
 Még a szent múzsáknak rakott
 Egy két templomba se lakott
 S lakik egyéb egérnél.”³⁹
 „Atyám!” így felele Pallás
 Jupiter tanácsára,
 „Nem tetszik ez a javallás,
 Nem állhatok szavára;
 Nékem igen nagy kárt tettek,
 Olajt s mindent összevettek
 Templomomba ők nekem.

³⁹ Amit itt a Jupiter szájából hallunk, meg ne ütközz rajta, jámbor magyar olvasó. Azt mondhatja ő az ő égében, amit akar... az ő szemei már igen elgyengülvén, újságot is alig olvas, nem hogy egyebet. Az ilyeneket kétségkívül a nagyobb assemblékba hallja külföldön;... ott is elég Jupiterok s Merkuruskák vannak, akik Hazánkról és Nemzetünkről így gondolkoznak. De engedjük meg ezeknek is ezt a kis járatlanságot a világ egy ilyen kis, eldugott Kanahánjába, nincs annak egyéb oka, hanem hogy minden affélének, ami honnyunkban történik, mindjárt dobott üttetni nem szeretünk; még távolabb vagyunk pedig attól, hogy azzal, amit magunkról és másokról tudunk, úgy kereskedni és kedveskedni szeretnénk, mint a tokaji s több más borainkkal.

Öszverágták szép sleppemet,⁴⁰
Melyet varrtam selyemből;
Kipusztítottak engemet
Már minden költségemből,
Ha meg nem adom a selyem
Árát, rólam a pendelyem
Rövid időn lehúzzák.

De ezzel semmit sem mondok
A békáknak hasznára,
Mert ők csak olyan bolondok
Először s utóljára;
Hogy a hadban elfáradtam,
Miattok el nem alhattam,
Ki-világos-virradtig.

De segítségre hozzájok
Ne induljunk, istenek,
Hogy éles kardjok s szablyájok
Meg ne sebesítsenek;
Mert vakmerők a státián,
Bár egy egész batalion
Isten menjen ellenek.

Innen legszebb lesz nézni a
Magas égből reájok,
Bátran, mint most a francia
Hadra némely királyok.”
Nagy komplimentet vágának
Az istenek, s felmászának
Az ég kéménye mellé.

Harmadik pipa dohány

A csata, a nevezetesebb történetekkel

Hát egyszer a trombitákat
Elkezdik harsogtatni,
A dobokat és flótákat
Nagy lármával kongatni;
Jupiter is a csatára,
Ráütvén a pap tyúkjára,
Jelt ad a kémény mellől.

Elsőben is kimozdúla
Báró de Grand Brekeke;⁴¹
Mindjárt ellen nyomúl a
Nyalnádtói serege;

---

⁴⁰ Slepp, úszó ruha, pávaköntös, pávafarkú köntös

⁴¹ Báró de Grand; a francia nyelvben ez a de nemesi rang jele a nevek előtt, mint a németben a von és a magyarban az i helyett felvett y a nevek végén. Grand ezt teszi: Nagy, t.i. méltóságára, vitézségére nézve.

Sem az, sem ez meg nem retten,
Bátran vívnek mind a ketten,
A vezérek kiállnak.

Öszvecsapnak, s Grand Brekekét
Nyalnádtői levágja,
Grand Brekeke megharagszik,
A tromfot visszavágja;
Ötször vették egymás nyakát,
Ötször mondtak jó éjtszakát
Mindketten az életnek.

Végre de Grand Brekekének
Hatalmas csapására
Nyalnádtői életének
Jutott végórájára;
Mikor a feje leesett,
Gondolkozván egy keveset,
Csak úgy nézett utána.

Erre megbúsult szívében
Üregjári hevesen,
Kiáll s oberster Krötebe⁴²
Üti kardját mérgesen;
Kröte nemes lelkű vala,
Szégyenletébe meghala,
Hogy rajta ily stikk esett.

Kröte szomorú halála
Döbretét orron üté,
Egy pár pisztoly vala nála,
Azt megtöltvén elsüté;
S azzal főhadnagy Csuprait,
Ki bízatta pajtásait,
Agyonlövő vitézül.

Amíg az avantgardének
Imígy folytak csatái,
Mind együvé érkezének
A nagy sereg osztályi;
Bezzeg akkor volt ami volt,
Ijedtében az is megholt,
Akin semmi sem esett.

Ekkor a kenyérmezei
Bán vitéz seregével
Bevág a békák rendjei
Közé nagy vitézséggel;
Marsak Kriőr két regement
Vasasokkal ellene ment,
Igen kemény tűz alatt.

---

⁴² Kröte, német szó, tesz varasbékát

Ez a Kriőr egy oktalan,
De nagyszájú úr vala,
A hazának egy hasztalan
Hasnál mást nem hizlala;
Nálunk is vagynak olyanok,
Kik nagyszájú s tudatlanok,
Csak hasokat hizlalják.

Kriőr kezdi nagy lármával
Csúfolni ellenségét,
De a bán is szablyájával
Megnyomá kevélységét;
Ment rávágván köldökére,
Kiomlott a föld színére
Bélével együtt hája.

Bürbő, Kriőr adjutántja,
Látván estét urának,
Megáll, sárkányát felrántja
Mérgesen pisztolyának;
Üregjárira rásüti,
Szép bokrétáját leüti
A halálos golyóbis.

Így hala meg Üregjári,
Csillaga hazájának,
Kinél a földnek határi
Bőlcsebbet nem tartának;
Ez nem bálban nevedett,
Mint sok elnémetesedett
Magyar nemes úrfiak.

Üregjárinak halála
Bürbőnek káros leve,
Mert meglátá, mit csinála
Nyalnádtói eleve;
Bürbő fejét elragadá,
És sok kérésére adá
Vissza szegény Bürbőnek.

Major de Szű megpillantván
A bürbő harmincadját:
A tó felé elillantván,
Oda hagyá századját:
De míg ő a tóba fered,
Neki is utána ered
Nyalnádtói lóháton.

Ott a tóban általvervén,
Megölé dárdájával,
Most már a parton hevervén,
Elnyúlt kövér hasával;
Melyet sok jobbágyok zsírja

Hízlalt, mint Klimius írja
Sok magyar földesúrról.

Markaszó főkapitánynak
Ekkor látták csatáját,
Elvette gróf Turódványnak
Pikszisét és óráját;
Hogy madame de Grenovillnak,⁴³
Ha vídámabb idők nyílnak,
Megnyerhesse egy csókját.

Más oldalt az ellenséget
Mézvájó rettentette;
Hogy a szörnyű veszteséget
De róso észre vette;
Haza fut a szállására,
Rá bizván d' O. majorjára
Az egész kompániát.

Ez Khalchfresszert, egy nagyszájú
Német marsalt levága,
Bátor nagy famíliájú
Princ vala ő nagysága;
Sok magyar közemberekből,
Mint az ily gyáva princekből,
Jobb katona lenne ám.

Elég, hogy princ Khalchfresszernak
Ily véletlen halála
A pór német egereknek
Rémülésekre vála,
Tele lett a bugyogójok,
Elhajigálták zászlójok
S szaladtak szerteszéjjel.

Látván ezt gróf Deszkarági,
Egy nagy vitéz generál,
Hogy már a magyarországi
Nép is mindjárt retirál:
Elállja széledőket,
Jól öszveadtáztván őket,
Visszaüzi mérgesen.

Tót Blatowszki ott cserkésze,
Hogy neki gátot tégyen;
Deszkarági rá se néze,
Seggbe rúgja s elmegyén:
Blatowszki lószarrá leve,
Mint amilyen volt eleve
Szent Péter előtt neme.

---

⁴³ Grenouille, franciául van: olv. Grenuill, azaz béka

Oberster monsieur de Túró
Sergét beljebb vezeti,
Lábon kapja Pecsényésit
S a tóba beléveti;
Ekkép szegény Pecsényésit,
Megvetvén sok könnyörgésit,
Beléfojtja a tóba.

Az óberster púpos vala,
Rekedt torkú és siket,
Hét lyukra folyt az oldala,
Franc ette mindeniket;
A nevét maga kezével
Le nem tudta írni, mivel
Kondás volt az apja is.

Mégis obersterré leve,
Mert száz aranyat lopott,
Ezen vitézséget veve
Egy ilyen ütött-kopott:
Megvan az is hazánkba már,
Hogy pénzért az ökör s számár
Azzá leve, ami nem.

Báró Morzsakapó állá
Bosszút a megholtakért,
Ötven nyakat lekaszála
S vága le egy-két nyakért;
Limönöt a többek között,
Bár eleget esedezött,
Vitézül megfricskázta.

De ezt meglátván messziről
A Limönő testvére,
Ragad a tónak széliről
Egy csomó sárt kezére;
Morzsakapóhoz megy azzal,
S hozzá csapván egy halmazzal,
Csaknem megvakította.

Amaz méreggel megtelvén,
Szinte a földre bukott,
De a partról felemelvén
Egy vaskos Nepomukot,
Limönőhöz hozzá sujtá,
Az magát hanyatt elnyújtá
A porba öszvezúzva.

Hanem Crüssör bosszút állá
Morzsakapón érette,
Mert vele szembe kiszállá
S fejét elcsippentette;
Ki hogy fő nélkül maradott,

Fejét megcsóválván, adott
Egy keserves adieut.⁴⁴

Magrág únván a harc szagát,
Félre méne peselni,
Ellövék gatyamadzagát,
Kurázs azt elszenvedni;
De végtére eljajdúla,
Mindkét lábra megsántúla
S búvik egy nagy mély lyukba.

Vigyázz, bárha hátul kesely
Légy is, vigyázz magadra;
Minden bolond helyt ne peselj,
Mert gatyamadzagodra
Rá találhatnak peccenteni,
Pedig jó ám azt féltetni
Emberséges embernek.

Negyedik pipa dohány

A csata nagyja s kimenetele

Maga Troxartax áll ki
Utóljára a gátra,
Egy töltött pisztolyt húza ki,
Rálöve Fizignátra:
Ő is elsüti puskáját,
De elhullatván kováját,
Csütörtököt kiálta.

Próbálgatja százszerezen,
De mégis el nem csattan;
Troxartax pedig mérgesen
Szeme elibe pattan,
Kirántja éles szablyáját,
S a Fizignát tomporáját
Vele jól meghasítja.

Bezzeg Fizignát sem véli
Már a dolgot tréfára,
A tó fenekét szemléli,
Fut sántán a partjára;
Nyomúl Traxartax utána,
Mert egész zsákmányt kívánna
Tenni gonosz lelkéből.

De d'Onnyó oda nyargala,
Hogy a dolgot megsejté;
Fizignát, bár sánta vala,
Elfut s magát elrejté;

---

⁴⁴ Adieu, olv. adiő, franciául van, ezt teszi: isten hozzád!

És míg d'Onnyó sok csapással
Vívik maga Troxartaxszal,
Ő addig odébb állott.

Míg Mars a véres csatának
Dühös fegyverével öl,
Sok ezeren elhullának
Addig mind a kétfelől;
A tó vérrel vereseltet,
Az egész mező eltellett
A sok száz holt testekkel.

Az egerek nővájokban
Róla ekkép íranak,
Hogy a békák táborokban
Nyolcezeren valának,
Kiknek a harcban lett végek,
Pedig az ő veszteségek
Másfél százra se megyen.

A békáknak újságai
Ellenben úgy íranak,
Hogy az egerek holtjai
Tízezeren valának:
Ők pedig, bár meggyőzettek,
Mégis többet nem vesztek
Mindössze is ezernél.

Az alatt gróf Börrágódi,
Az egész Alföld bánja,
A magyarországi hadi
Sergek főkapitánya,
Vitézeivel eljőve
S még messziről reálöve
A küszködő békákra.

Ennél vitézebb vezére
Nem volt az egereknek;
Most tehát segítségére
Elérkezvén ezeknek:
Beléjek új erőt ada,
S a békaság megszalada
Nyakra-főre előttök.

Akkor a Mars unokája
Állván a tó partjára,
Esküdve assecurálja,
Mennyre, földre s magára,
Hogy elállván minden útját,
Egész cudar pereputtyát
Eltörli a békáknak.

De véghez is vitte volna,
Vitéz lévén, szándékát,

Ha Jupiter hagyta volna
     A már széjjelvert békát;
 De megszárván szegényeket,
 A bámúló isteneket
     Végre így szólítá meg:
 „Kollég’ uramék! mennykő nagy
     Dolog ám ez, úgy-é hát?
 Isten ugyse! ez a fickó
     Mind megeszi a békát;
 Ebugatta kis scythája,
 Magamnak is, hogy reája
     Néztem, lógott a szügyem.
 No csak hát, Mars fiam-uram,
     Menjen le kend hozzájok,
 Hadd bodorodjon a békák
     Lekonyúlt bokrétájok:
 Pallas cicám! Őkemével
 Lelódúlhatsz s egy-erővel
     Virgázzátok fel őket!”
 Erre az egész palota
     Felzendült, s az istenek
 Néki, mivel nagy despota,
     Nein, Nixszel felelének:⁴⁵
 De Mars szóla végre belé,
 S Jupiternek ezt felelé
     Nagy kategóriával:
 „Óh, Jupiter! sem Pallásnak
     Sem Marsnak vitézsége
 Nem használhat, s e romlásnak
     Még azzal nem lesz vége;
 Ha csak mi mind le nem szállunk,
 Bőrrágódinak nem állunk
     Tűzzel-vassal ellene.
 Vagy ha tüzes mennyköveid
     Nem hullatod ellenek,
 Melyekkel ellenségeid
     Hajdan leverettenek;
 Amelyekkel Enceladot
 És a több reád támadott
     Titánokat meggyőzted.”
 Így szóla Mars, s leszállani
     Az istenek nem mernek;
 Hanem mennykövet hajtani
     Tanácslák Jupiternek,
 Ki is ezek tanácsából

---

⁴⁵ Nix, Nichts, semmi. Itt ennyit tesz: de abból semmi nem lesz

A nadrág hasítékából
Kihúza egy nagy mennykőt.

Hát mihelyest ezt kivette
Nadrághasítékából,
Az ülepe oly felette
Nagyot durranta hátúl,
Hogy az elszédült istenek
Egészen elrémültenek,
S befogták az orrokat.

Kivált az istenasszonykák
Elsikolták magokat,
Hogy majestását meglátták,
Eldugták szemhéjokat:
De a dugást úgy intézték,
Hogy újjaik között nézték,
Mint leányaink szokták.

A békáknak s egereknek
Seregei megrettentek,
Soká volt, míg feleszméltek
S álmokból felserkentek:
De nem szűnt meg Börrágódi
Sorra nyakazni a hadi
Tűzre termett békákat.

És el is vesztette volna
Örökre a békákat,
Hogyha meg nem szánta volna
Jupiter a párákat;
Ki a tó mellékről végre
Elküldötte segítségre
A Karcinos-nemzetet.

Ezek oldalaslag mennek,
Csontból vagynak egészen,
Amelyekből tekintgetnek,
Nyakok egy srófot tészén;
Csillagzik a csont hátokon,
A két nagyobbik lábokon
Egy-egy gvillotin vagyon.

A békákkal egyházúak,
Velek szoktak múlatni,
Két fejűek s nyolc lábúak,
Kézzel meg nem foghatni;
Ezeket pedig rákoknak
Nevezik a magyaroknak
Minden lexikonjai.

Ezek hát az egereknek
Elvagdalták farkokat,
Elmetélék szegényeknek

Kezeket és lábokat;
Melyre ők megfélemlének,
Hanyatt-homlok sietének
A csatahelyről haza.

Már csaknem elnyugovának
A nap tüzes lovai,
Fényes postilionjának
Elhúnyván sugárai;
Hogy az egek borúlának;
S ezen egy napi csatának
Ekképpen leve vége.

Nékem is fogytig kiégett
A dohányom azonban:
Pedig igen kevés termett
A magyar Helikonban;
Mert elnézhetik uraink,
Tőlök pindusi halmaink
Nem igen műveltetnek.

1792

Jöszte poétának

Jer, kit mérges gondok rágnak,
Jer a zöld Tempére,
Ez ártatlan mulatságnak
Ébresztő helyére.
Itt örvendhetsz a víg Ekhóval,
Játszadozván muzsikaszóval,
Az örömök táborában,
A gráciák sátorában
Enyelegvén Násóval.

A búkkal küszködő

Életem mái
Komor órái!
Hány ezer bú s átok
Jöve rátok.

Fussatok ezekkel
A sok keservekkel,
Melyekkel az ég
Ostoroz még.

Jaj, szabadítsatok,
Öldöklő bánatok!
Mert e kín engemet
Sírba temet.

Az anakreoni versek

Vérengező jámbussaid
Daloljanak szerelmet!
A nyájas ősz Anakreon
Így szóla Arkiloknak.
De ő saját jámbussait
Nem engedé szerelmes
Dalokkal elpuhítani,
Kemény hangon felelvén.

Üstökbe vész a két öreg:
Közéjük ugrik Ámor,
S az Arkilok jámbussait
Apróra szeldelé el,
Ambróziával illeté,
Szerelmivel megmézelé.
Liéus is leszállván
Jó borba megfereszté.

Mind felszedé Anakreon
Múzsája víg örömmel,
Mindjárt boros, szerelmes
Dalokra verte őket.

Énnékem is, hogy ott valék,
Belőle egynehányt adott.
Bor és szerelmetesség
Csepeg belőle, látod.

Közhírré bocsájtás

Mindennek adom tudtára,
Hogy az asszony gonosz pára.
Olyan, mint a tekenőbe kiöntött víz,
Melynek állandóságához sohase bízz.
Ezután okosabb leszek,
Már én senkit fel sem veszek.
Nőstény szarvasbogár módjára sétáljon!
Rajtam kívül más szeretőre találjon.

[Bár az ég búsulva néz is...]

Bár az ég búsulva néz is ellenem,
Légy te nékem, szent poézis, mindenem;
Ami történt életembe,
Hogy lehessen énekembe
Festennem.

Sírván sírok, de siralmam nem elég,
Vajjon mikor elégli már meg az ég.
Két szemeim nem bírhatják,
Orcám könnyei áztatják,
Fárasztják.

Kedves rózsám, gyere velem sétálni,
A hold fénylő világánál járkálni.
Azzal bátran foghatsz kezet,
Mely a kietlenre vezet
Tréfálni.

Nincs ott az örömnek mása, csak az ez,
Ahol a Vénus forrása csergedez,
Mely a lankadtat éleszti,
A bánatot elszéleszti,
Be jó ez.

Menjünk oda, drága lelkem, aludni;
Én fogadom, hogy nem fogok tévedni.
Nem félek, bár setét a völgy,
Makkot, ahol sűrű a tölgy,
Jó szedni.

Gyöngy alak, orcád ragyogó orcája
A nyílt, lobogó liliom formája.
E halom Cupido útja,
Alatta sósvízű kútja,
Forrása.

Égi kezek szép remeke, drága kincs,
Gyöngy anyának gyöngy gyermeke, rám tekints.
Alabástrom színű teste,
Apelles ilyet nem feste,
Több ily nincs!

Mellyemhez hadd szorítsalak erősen;
Csókolj te, én is csókollak szívesen.
Érzem szíved dobogását,
Vérednek sebes folyását
Tüzesen.

A szerelem reszketteti szívemet,
Kettős léte pihegteti mellemet.
És sehol nem is lelhetem
Helyemet, ha nem feketem
Öledbe.

Kincsem, egy szív lábod előtt esdekel,
A nyíl, melyet személyed lő, érdekel,
Amelytől bús szívem vérzik,
Minden tetemeim érzik,
Halni kell!

Édes rabság

Ti, Páphuson nyitott, kacér
Tekintetű leányok!
Ti minket édes ízletű
Nyilakkal öldököltök. -
Mikor levert erőnk felett
Feláll királyi széketek:
Reánk bodor kacajjal
Nehéz bilincset üttök.

Ti mézzel édesítitek,
Ha maszlagot keverték;
Ha megkötöztök is, selyem
Kötésetek s virágszál. -
Kegyes Dione szűzei!
Ez a ti martalékokotok
Gyönyörködik s örömmel
Pihen bilincsetekben!

[Óh, únalom! vad únalom...]

Óh, únalom! vad únalom!
Óráimat be fájlalom,
Hogy így homályosítod:
Ifjú korom víg hajnalán
A felkelő napot talám
Örökre elborítod?

A versszépítő

Ha most nem édes énekem,
Ha nincs is abba hév s tűz:
Ne félj, - legyen borom nekem,
Meg egy szerelmes szűz:
Kerülni fog tüzem s hevem,
Poéta lesz az én nevem;
S babért fejemre fonnak,
Miként Anakreonnak.

Az estve

A napnak hanyatlik tündöklő hintaja,
Nytva várja a szép enyészet ajtaja.
Haldokló sűgári halavánnyá lesznek,
Pirúlt horizonunk alatt elenyésznek.
Az aranyos felhők tetején lefestve
Mosolyog a híves szárnyon járó estve,
Melynek új balzsammal bízató harmatja
Gyöngy cseppjeit a nyílt rózsákba hullatja.
A madarak meghűlt fészkeik szélein
Zengenek búcsúzó nótájok rendjein.
Szomorún hangicsál fészken a pacsirta,
Feljebb csak a dalló filemile bírta.
A vadak, farkasok ülnek szenderedve,
Barlangjába mordúl bömböl a bús medve.
Ah! ti csendes szellők fúvallati, jertek,
Jertek füleimbe, ti édes koncertek;
Mártsátok örömbé szomorú lelkemet;
A ti nyájasságtok minden bút eltemet.
Lengjete, oh nyájas zefírek, lengjete,
Lankadt kebelembe életet öntsetek!
Míg érzek, - míg szólok, - egy kis nyájas szellet
Rám gyengén mennyei illatot lehellett.
Suhogó szárnyain a fák árnyékinál
Egy fűszerszámozott theátrumot csinál,
Melybe a gráciák örömmel repülnek,
A kellemességnek lágy karjain ülnek.
A csendes berkeknek barna rajzolatja
Magát a hold rezgő fényénél ingatja.
Egyszóval, e csendes melancholiának
Kedves rejtekei öröme nyílnak.
Késs, mély, borzasztó éj, komor óráiddal,
Ne fedd bé kedvünket hideg szárnyaiddal.

A nyár

A nap kettőztetvén hév tüzét a Rákon,
Magossan tűndöklük a hideg klímákon.
Hevül a Neméa sárga oroszlánya,
Mert súgárit a nap rá közlelről hánja.
Vévén a Szírius tőle melegséget,
Tüzes csillagával minden határt éget.
Mihelyt dögletes fényű csillagzatja
Magát a csillagos égen kimutatja,
Azonnal a tavasz szépségi hervadnak,
A nyájas ligetek s mezők elfonnyadnak.
A tőle megszalt természetnek szomja
A rétek haldokló virágít lenyomja.
Lekonyúl a beteg lilium s tulipánt,
Melyeket belől egy száraz hektika bánt.
Illatos kebelek Flórához temjénezt,
Hogy könnyörüljön már beteg seregén ez.
Neki alázatos szárát meghajlítja,
Az újító essőt nyílt szájjal áhítja.
El is jön az esső néha nagy felhővel,
De széllel, dörgéssel, villámmal s mennykővel.
A forgószelel öszvetördele a fákat,
Elsodorja a szép vetést és palántákat.
A rohanó zápor a rétet elmosza,
A virágok nemző részt lecsapdossa.
A tüzes mennydörgés minden szívet gyötör,
A langozó mennykő mindenfelé ront, tör.
Kopog a jégesső, tördele mindeneket,
Agyonveri a szép virágos füveket.
De mihelyt a setét felhők elrepülnek,
A haragos egek ismét kiderülnek.
A mosdott nap egy fél felhőre könnyököl,
A megszuirt áerben vídámon tűndököl.
Büszkén mutogatja a szagos rétekben
Apró képecskéit a kristály cseppekben.
A megéledt barmok s vadak ugrádoznak,
A víg madarakkal a mezők hangoznak. -
Egy ily hús essőért mennyit sohajtozott,
Akit az izzadság és por besározott.
Aki lankadt karra vonta már kaszáját,
Be édes örömmel kezd most munkáját.

A dél

Felhágott már a nap a dél hév pontjára,
Egyenesen omlik lefelé sugára.
Tüzesül a bágyadt levegő s hevíl;
Felforrott az egész természet merevíl.
A barmok terepély cserfák alá mennek,

Híves árnyékjokban kérődzve pihennek.
A madarkák csüngnek a híves lombokról;
Leszáradt a nótá eltikkadt torkokról.
Az utazó, ki már csak alig lehellett,
Óltja szomját a hűs forrás vize mellett.
A lankadt arató ledűl izzadt fővel,
Hogy majd dolgát kezdje megújult erővel.
Csupán csak a munkás apró méhek dongnak,
Széjjel az illatos réteken zsibongnak.
Csupán csak az apró bokrocskák tövében
Zeng a zörgő prücsök a nap melegében.
A rezzent gyíkocskák a gaz között csereg,
Megáll, liheg, száraz torokkal sziszereg.
Sok száz szöcske ugrál pattanó lábain
A hévtől elaszott fűveknek szárain.
Egyebek mind híves helyeken pihennek,
A déli forró heve elől félre mennek.
Alusznak még magok a híves szellők is
Eltikkadtak a nap hevétől tán ők is.
Csak némely enyelgő zefírek játszanak,
Melyek a levelek alól kiugranak,
Cicáznak kerengő szárnyal a bokrokon,
Lassan elenyésznek a liliomokon.
Jertek ki, óh nyájas fúvócskák, jertek,
Kik az ambróziás rózsák közt heverték
Bújjatok ki bársony ágából, bújjatok,
Elbágyadt kebleim piheg utánatok;
Szedjétek mennyei illatot, szedjétek,
E vidám gesztenye alá úgy jőjjetek.

A patyolat

Levetkezett kedvesem,
Már feredni készül:
Jer Múzsám! majd meglesem,
Milyen ruha nélkül.
De látod-é? nem mutatja
Ő a bokroknak kincsemet,
Őrzi vékony patyolatja
Gyönyörűségemet.
Mint a napnak tekinteti,
Mikor a setét felhőkből kivetkezik,
Kiderül s magát szebben kedvelteti,
Ha csak vékony ködök fedezik:
Úgy az ő szépségei,
Melyeket a ruha fedett,
Komor fedelei
Közül kifényesedett.

És most csak egy világos
Ködből sugározik,
Melyből sugára méltóságos
Fénnyel játszadozik. -

Oszolj széjjel, kis selyem köd, tisztulj fel,
Ne fogd el napomat, kis fellegecske!
Bár tégedet drága pénzért, tanult kézzel
Szövött is az ázsiai legszebb menyecske.

[Kedves, drága lélek...]

Kedves drága lélek, levelemet vedd el,
Mely hangzik egyedül csak a te neveddel!
Ebből megértheted hozzád hívségemet,
Hogy kívüled nálam világ szép nem lehet.
Lánggal ég éretted szívem belső része,
Kedves tűz e' nekem, csak hadd is eméssze.
Így kiáltoz bennem a meggyúladt lélek,
Mással, ezerrel is, soha nem cserélek.
Te vagy első, kinél verseim hevernek.
Eddig másnak írni tartottam tehernek.
Téged ítéltelek legméltóbbnak erre,
Mert párod nem lelem, bár nézzek ezerre.
Szemem szemed közzé mihelyest tekintett,
Mintha olajt tűzre hintnének egy pintet,
Oly erőben szívem fellobbant hirtelen,
Ezer Cupido is látszott rajtad jelen.
Én megvallom, benned akármit sajnáljak,
Nem elég, hogy reád csak egyszer felgyúljak,
De lett érted szívem már lobogó fáklya,
Szerelmeddel meg nem telhető papzsákja.
Szellőt hajt tüzemre minden pillantásod,
Új sebbel szívemet vérzi mosolygásod.
Egyszóval, manéros magad viselete
Engem szerelmednek lánca alá vete.
Elfogád egészen, kedves, én szívemet,
Mihelyt legelőször vetél reám szemet.
Mert csínos termeted olyan igen tetsző,
Hogy aki kimetssze, nincsen olyan metsző.
A festő nem talál oly formát, figurát,
Mely ábrázolhatna neked olyan formát.
Ama gyenge szűz is, maga a természet,
Mikor téged formált, talán elenyészett,
Mert legkisebb rész is benned egy oly remek,
Melyen elbámúlva megállnak a szemek.
Ábrázatod fejrőb a téjnek habjánál,
Tetszősb az Admetus kisebbik fiánál.
Kedves rózsaszínét a rózsa elveszti,
Aki ezt tündöklő orcádhoz ereszti.

Óh gyöngyöm, múlatni gyönyörűség veled,
Gyönyörűségemet naponként neveled.

A viola

Illatoztasd kebledet,
Ékes violám!
Melybe hév szerelmedet
Gyakran kóstolám. -
Míg csókjaid harmatja
Mézét reám csorgatja:
Lelkem addig lételét
Meg nem únhatja.

Amynt és Laura a fák között

Amynt

Laurám nyomát e zöld fák
Alatt keresem:
Ah, szőljatok, nimfák!
Hol van jegyesem?
Hol van, hol van jegyesem?

Haa! mi szó
Zeng ott? - óh,
Tán Laurámmal,
Hív mátkámmal -
Zokog az Ekhó?
Haa! - mi szó
Zeng ott? - óh,
Tán Laurámmal,
Hív mátkámmal. -

Laura

Hív mátkáddal
Hív Lauráddal.

Ketten

Zokog az Ekhó.

Esdeklés

Csendesítsed szíved háborúját,
Oszlasd széjjel ingerlő gyanúját,
Mert ez bokrosítja,
Fellepként borítja
Mindkettőnknek búját.
Oszlass széjjel minden kétsésséget,
Nem találhatsz bennem színességet.
Holtig fog szeretni,

Aki még tettetni
Nem tud szívességet.

Kincsem! érted mindent megtagadtam,
Szívemet már csak tenéked adtam.

És ezt földre s égre
És minden szentségre
Sokszor felfogadtam.

Oly erősen szívemen visellek,
Hogy csupán csak éretted lehellek,
Sokszor még mostan is,
Csendes álmomban is
Csókollak s öllelek.

Nem lehet hát itt gyanús az elme,
Látod, hogy hív kedvesed szerelme.
Látja ezt az ég is:
Mért hideg hát mégis
Szívednek kegyelme?

Adj kegyelmes választ hív rabodnak,
Mondd: *Szeretlek!* s így csupán szavadnak
Bétöltője leszek
És mindent megtészek,
Ami kell magadnak.

Így kötözzön öszve Ámor minket,
Balzsamozván sebhedt szíveinket,
Élesztgesse csókkal
S több szerelmes szókkal
Esküvéseinket.

[Nézd el...]

Nézd el, a hangos filoméla - nénje,
A tavasz hogy jött, kiderüle fényje, -
Fészkel és kedves fiait segíti,
Majd kirepíti:

A hazánk buzgó fia így cselekszik,
Durva vaksággal hevesen veszekszik,
Mert okos így lesz valahára és ép
A nyomorúlt nép.

Horváth Ádámhoz

Indulj, Múzsám! kettőztessed mindaddig lépésedet,
Míg meglátod a Balaton kies partján Füredet,
Azt mihelyt meglátod, köszöntsd még messzire Horváthot,
Melyre Tihany kősziklája zengedezzen vívátot.
Megtévén e tiszteletet, menj bé: maga Erato
Lesz tanuló szobájába hozzá az útmutató.

Menj bé: ő vagy Bernoullival méri a roppant eget,
 Vagy a Newton csövén nézi a végetlen üreget;
 Felrepülven nagy elméi a nap tányérja felett,
 A sok ezer világoknak felfedezgetője lett.
 Bújkál a tágas mindenben egy világról másikra,
 A föld neki csak egy porszem, a nap tüze egy szikra.
 Onnan feljúl letekintvén, e világot megveti,
 A port s az abban kevélyen mászó férget neveti.
 Imádja mély tisztelettel az örök Mindenhatót,
 Aki csak egy *légyen* szóra ily dicsőt formálhatott.
 Vagy ha itt alatt keresi gyönyörűségét: édes
 Múltságot szerez neki Jaquet vagy Archimedes.
 Száz ökörré becsüli ő s kincsére a világnak,
 Ha kiálthat egy *hevréká* -t valamely igazságnak.
 Most talán gyönyörködteti mélységes elméjét a
 Legnehezebb algebrának betűivel Viéta;
 Vagy ha most nem tetszik neki társalkodni azokkal,
 A léleknek természetét magyarázgatja Lockkal.
 Megtekinti, megvizsgálja, s ítéli messzelátó
 Elméje, mit tartott erről Leibnitz, mit tartott Plátó.
 Múzsám! ekkor meg ne szólítsd, állj meg a háta megett,
 Figyelmesen, de csendesén vigyázz rá, mit feszeget;
 Meglehet, hogy nem mulatván sem Eyllerrel, sem Kanttal,
 Csalja únalmas óráit azzal a kedves lanttal,
 Melynek hangja esméretes már mind a két hazába,
 Visszaverődven a Tihany mohos kösziklájába.
 Most vagy Homerusból nézi, miként pusztít a görög,
 Achillesnek a fiáért Priamus hogy könyörög;
 Vagy Marónál az elhagyott Dido sorsát fájlalja,
 Vagy Turnussal a halálos seregeket nyargalja.
 Sőt talán most éppen maga írogat oly verseket,
 Az időnek acél foga meg nem rága melyeket.
 Thaliának kebelében ülven, magát mulatja,
 A füredi hegytetőkben az ekhót hangoztatja;
 Csenedesedvén a szelek is ily gyönyörű szózatot,
 Egyengeti feltornyozott hajkait a Balaton:
 Te pedig szemes légy ily nagy érdemű hazafinál,
 Előbb megnézd, de okosan, mit dolgozik, mit csinál,
 Ha látod, hogy Sophoclesnek olvasásához üle,
 Vagy Lucretius s más olyak vagynak nyitva körüle,
 Ekkor meg ne háborítsad, Múzsám! s intsen meg téged
 Jóelőre a te kevés érdemed s tehetséged.
 Gondold meg csak, mi vagy még te ama laurust kötözött
 Nagy poéták, a nagy Horváth nagy barátai között,
 Esmeretlen hevertél még a Sexta domb aljába,
 A Nagyerdőn az alacsony mogyorók árnyékába,
 Míg a hír a Tóció partján túl sem vitte nevedet,
 Hol csikorgó nádsípodon kínzottad énekedet.
 Te, kinek még homlokodon nincs egyéb bodzafánál,
 Okosan járj a borostyánt érdemlett poétánál,

Csak úgy merjed őt elfogni édes andalgásától,
Ha kezébe vagy Mikolát vagy Codrust lenni látol,
Menj közelebb akkor hozzá, s add meg a tiszteletet,
Melyet a két haza az ő kettős érdemére tett,
Ő az, aki magyar hangra tanítja az erdőket,
Hangoztatja scítha nyelven pergő versekkel őket,
Mely verseket ti is méltán, óh méltán, irigyletek,
Ti a boldog kultúrával dicsekedő nemzetek.
Ő a feledékenységnek gyászból kötött fedele
Alól a Honor várába két nagy nevet emele,
Midőn általa Hunyadi halhatatlanná leve,
Magának is el nem kopó örök oszlopot teve;
Melyet meg nem emészthetvén sok száz időhaladék,
Háláadó csókkal venni fog a késő maradék.
Míg az áldott Hunyadi név fennmarad a hazában,
Horváth dicső neve is zeng minden magyar szájában:
Ő az, aki csak egy rövid nyári éjszakájába
Minap magyar hangot adott Uránia szájába,
Kinek bátor lekötözték láncok minden tagjait,
Mégis feljárta a Minden végetlen abroncsait.
Tekintvén a csillagokról a mesés régiségre,
Annak elmés költeményit hinti a hímzett égre,
Onnan ide lerepülvén, ahonnan oda hágott,
Philosophus szemmel nézi azt a lelkes világot,
Hol sok homályos helyeken s kövecses tekervényen
Kell utazni a Lockoktól egyengetett ösvényen.
Ott is magyar öltözetben e nem esmért határt a
Többi bölcsék nyoma után ő egészen feljárta,
S amiket egy olyan elmés bölcselkedő szem lát ott,
Azokról egy magyar nyelven szóló könyvet bocsátott.
Indulj haza! s örömkönnyel fogadd vígan azokat,
Akik arra érdemessé ekkép tészik magokat.
Nem régen kezdik fiaid nyelved becsülni, máris
Sokan vagynak, kit tisztelne maga Berlin vagy Páris.
Öltöztetik a francia, német s anglus könyveket,
Ami nagyobb, magoktól is készítnék oly remeket,
Melyből, a magyar ész dísze milyen legyen, kitetszik,
Kivált ha darabosságát jobban-jobban lemetszik.
A többek közt, kedves hazám, tiszteld azt a Horváthot,
Kit az ég egyik nyelvünket-szépítőnek bocsátott.
Ki a maga hazájának egy nagy érdemű fia,
Kit tisztelnek Calliope, Urania s Thalia.
Te is, Múzsám! úgy szedd össze minden tehetségedet,
Hogy méltónak ítélhessen Horváth tiszteletedet.
Sokszor a barátság eggyé úgy forraszt két szíveket,
Hogy a harmadik enyv gyanánt fogja össze ezeket.
Te is, hogy kedvet találhass Horváth Ádám szívébe,
A Kazinczy fávorával menjél Horváth elébe.
Így lesz, hogy akit barátja barátságába látott,
Barátja után úgy tartja, mint egy kedves barátot.

Ha e' nem is, csak a' legyen, hogy rád egyet tekintsen,
Nagy érdem ez olyan helyre, ahol sok érdem nincsen.
Már akármilyen köszönetet szívem viselő számnak
Csak mondjad meg az egyenes szívű Horváth Ádámnak.
S ha kérdezi, ki lehet az, ki tiszteli Horváthot,
Mondjad, hogy a' téged hozzá Debrecenből bocsátott.
Ama műzsák lakhelyéről, hol tudományok atyja
Fiait deák hínárral zavart vízből itatja.
Tedd hozzá, hogy míg lehelnek tüdője hólyagjai,
Addig igaz tisztelője s híve lesz Csokonai,
Két hét múlva már a Mérték egyesülvén a Nappal,
Egyenlővé lesz a rövid éjjel a hosszú nappal,
Mikor az ősz a szöLLőnek fríss LeVét kítekerl,
Borát VIg szIVVeL Itatlá, IVóIát földhöz Verl.

1792. szept. 8.

Felvidulás

Török nótára

Búk, bánatok!
Távozzatok
    Előlem messze;
Hogy szívemet,
Víg kedvemet
    Semmi ne epossze.
Fejemet nem töröm:
Jobb annál az öröm.
    Kár hiába,
    Bolondjába
Gyötreni szívemet;
    A siralom
    Aggodalom,
Ekkép el nem temet
Idején engemet.
Hát vígadok,
Helyt nem adok
    Már a bánatnak:
Hoppot mondok!
A búk s gondok
    Nálam nem lakhatnak.
Örömmel mulatok,
Mikor mulathatok.
    Ha hallik a
    Víg muzsika,
Én is majd eljárom!
    A vígságot,
    Múlatságot
Tőlem el nem zárom.
Kicsiny az én károm!...

Egy kesergő magyar

A mohácsi nótára

Minden vígasság tőlem eltávozott,
Vége minden örömemnek;
Szívem reményében megcsalatkozott,
Nincsen nyugta bús fejemnek.
Víg napim! elvesztetek,
Nem múlatok véletek;
Az öröm s a víg élet
Keserű ürömmé lett.

Életemet sok ezer gond terheli,
Lelkem a bűk között eped,
Bús szívem, bánatokkal lévő teli,
Már ezer ízekre reped.
Óh, keserves bánatok!
Világra ti hoztatok;
A bú nevelt engemet,
Sírba is a bú temet.

A szabadság

Szép szabadság! óh, sehol sincs
E világon oly becses kincs,
Mely tenálad nagyobb volna,
Vagy tégedet kipótolna.
Te könnyítéd terheinket;
Ha bú rágja szíveinket,
Bíztatsz minket.

Az oly madár igen ritka,
Melynek kedves a kalitka:
Bár arannyal van befedve,
Mégsem telik benne kedve.
Bár meg ne kelljen szűkűlni,
Mégis mindég fog készűlni
Kirepűlni.

Mit ér, mit ér a rabságban
Kínlódni sok gazdagságban?
Mit ér minden, ha kötelel
Békós lábadon viseled?
Ha a kínos szolgabot vér,
Úgy a pompa, a nemes vér
S a rang mit ér?

Minden vágy a szabadságra,
Kevés a pénzre s országra;
Több vágy szabadon pihenni,
Mint pénz közt gazdag rab lenni:
Kivált egy bölcs elme mindég,
Egy poetai tüzeesség
Csak ettől ég!

Futtába készült versecskék

*melyeket itten létében ütött össze egy, aki ezt tiszta szívvel
ajánlja a Tekintetes Úrnak magával együtt.*

Jóllehet:

Non omnes arbuta iuvant, humilesque myricae

Verg. Ecl. 4. v. 2.

*Biharból Kovácsiba való általmenetelemben gyalogjába készült
versecskék, melyeket a hegy alatt faragtam.*

24a Decembris

Hallá kend, Bácsi, van-e még jó messze Kovácsi?
Szent Pál (*N B. nem sült Apostolok lova*) sánta lova még mehet arra, tova.
Erre Bihar; menjen, de elébb lova jól kipihenjen,
Merre diófa-határ láttatik, arra Csatár.
A hegyek aljában... ....gázolja magában,
Erre kövesse szagát: várja Kovácsi magát.

Egy vacsora felett, a borozás közben

A legátusnak poharába töltsön,
Aki jó kedvet akar adni kölcsön:
Egybe jó pap lesz, hegyi bort ha kóstol,
Minden apostol.

26a Decembris.

Borostyános Múzsád, e csekély szil-ági
Múzsát kérem, vegye jó neven, SZILÁGYI!

Sig. Kovácsi d. 28a Decembris 1792.

Miért ne innánk?

Igyunk, barátim! a komor
Bú lángja nem csatázik,
Ha mádi borral a gyomor,
A kis pokol, megázik.
Igyál! ne, e szőlő-gerezd
Levével öblödet fereszd.
Vígadj, öcsém! maholnap
Zsákjába dughat a pap.

Mi gondod a továbbira,
S világod hogy éled?
Tekints csak e jó mádira,
Szíved, tudom, megéled.
Más hadd gyötörje a fejét,
Töltvén bolond esztendejét;
Éljünk rövid napunkkal,
Múlatva víg *igyunkkal*.

A Bakhus úr pincéibe
Magam leszek vezértek:
Nunc est bibendum!⁴⁶ ennyibe
Horáccal egyetértetek.
Igyunk, eb aki nem barát!
Tegyünk le minden maskarát,
S már most no, poculatim
Igyunk, vidor barátim!

A rövid nap s hosszú éj

A nap megint leszáll,
Elvégezté futását;
Sátort az éj csinála,
Fonván setét lakását.
Így múlik életünk el,
Mely most ragyog körülünk,
És végre mindenünkkel
Gyász éjszakába dülünk.
Az éj komor homálya
Ismét ki tud derülni,
Mihelyt az ég királya
Keletre fog kerülni.
De óh, ha a mi fényünk
Már egyszer éjjelen jár,
Nincsen tovább reményünk
Felvirradás felől már.
Míg hát az ég kinyitja
Öröme hajnalunkat,
S az éj be nem borítja
Örökre víg napunkat:
Éljünk, barátim, e szép
Kies világ ölébe,
Mert majd az éjjel itt lép
S borít setét ködébe.

A hír

A méltóság, a pénz s mindenféle vagyon
A szerencse játszi újjai közt vagyon.
A betegség mindent hatalma alá vét,
Végre megszégyeníti akármely Burhávét.
Majd a halál mindent sírhalomba temet,
Nem nézvén sem kincset, sem nagyságos nemet.

---

⁴⁶ Horatius. Carm. Lib. I. Od. 37.

Mindent, ami cifrán fénylett az életbe,
Az emberrel együtt mély sírba temet be. -

Két királya van az emberi nemzetnek,
Nagyok ezek, mindent magok alá vetnek:
Egyik a szerencse, mely, míg itten élünk,
Laptaként hajigál, s játszadozik velünk;
A másik a mindent öszverontó halál,
Mely a rakás hamvak felett kész nyállal áll.

E két hatalmasság alatt van mindenünk,
E kettő áll készen mindenkor ellenünk:
De van egy pártfogónk, ki sokkal jól teve,
Ki mindenik ellen védelmezőnk leve,
Ki állandó marad, soha meg nem retten,
Bár e két hatalmok ostromolják ketten.
Ez a hír. - A virtust ez mindég dicséri,
A vétket büntető átkokkal kíséri.

Ez, bár a szerencse valakit levere
S a méltatlanságok mélyére tekere,
Vigyáz, nyájaskodik a szenvedő körül,
Szemeiről minden könnyeket letörül;
S ha a balsors nyomja ezer szenvedéssel,
Vidítja egy édes meglelégedéssel.
Ez, mikor a halál valakit letaszít,
Minden dicsőségtől s fénytől megkopaszít,
Mikor testünk felett ül a sírhalomra,
Hogy prédáját ki ne adja a föld gyomra;
Ez leszáll akkor is sírjára az égből,
És kiveszi annak nevét a mélységből,
Felrepül, hogy véle minden részt bétöltsön,
S a népek egymásnak adogassák kölcsön.

Hanem ő, amilyen kegyes jóltévője
Annak, ki a virtus igaz követője,
Oly nagy ellensége azon embereknek,
Kik híven szolgálni szoktak a véteknek. -
Mert bár a szerencse édes-mosolyogva
Valakit pompásan vigyen kézen fogva;
Mégis a bátor hír meg nem ijed ettől,
Megfosztja mindenütt a várt tisztelettől:
Ez, bátor a halál némelynek kedvezzen,
Hozzája igen sok időnkig érkezzen:
Ez a tökéletlen embert levereti,
Még, ami kínosabb, élén eltemeti. -

Óh hír! vidd hírül ezt, kérlek, temagadnak,
Hogy verseim néked ily dicsérést adnak:
Majd talám felvészi nevemet szárnyára
S pengeti azt egész hazám hallatára.

1793

A híres Rácz Sámuel úrhoz

Uram! örvendez a magyar
Haza, hogy a mostani
Aesculap fiait hallja
Magyar hangon szólani;
Hogy görög-módi ruháit
Hippocrates letette
S magyar köntösre váltotta
S már azt is megszerette.
Galenus már Pestet lakja,
Szólván magyar nyelven a',
Hangzik a Dunának mindkét
Partjain Avicenna. -
S mikor a magyarok ekkép
Örömeiket kiöntik,
Akkor az úr érdemeit
Szólják s nevét köszöntik.
Zengjed, vizek nagy királya,
Dicséreteit annak,
Ki szájába tiszta magyar
Hangot adott Hofmannak:
Hogy a Beszkédnek felhőket
Megtetéző havassa
Azokat a magyar térre
Visszahangoztathassa.
Különben nem árt azoknak
Semmi időhaladék;
Kivált, ha, amilyen az úr,
Olyan lesz a maradék.
Hullatni fog a magyarság
Örömkönnyek záporát,
Azzal öntöztvén egy igaz
Magyar hazafi porát.
Míg magyar lesz, és a magyar
Míg Boerhavot szereti:
Megmarad az úrnak neve,
Megmarad dicséreti,
Én pedig kérem az urat
Kedves hazám képében,
Kinek igaz híve leszek
Éltem egész rendében,
Légyen kedves az úr előtt
Nemzetem dicsősége,
Minden igaz hazafinál
A legnemesebb vég e'.
S tiszteletemnek e csekély
Jelét végye kedvesen;
Nyújtja ezt egy igaz magyar,
Egy hazafi szívesen.
Míg magyar vérrel buzognak

Életere ágai,
Hazájának és az úrnak
Híve lesz Csokonai.

A vídám természetű poéta

Sírhalmok! Gyász temető kertek
Melyek örökös setéség
S szívet borzasztó csendesség
Mostoha keblében heverték,
Ti bús melankóliának
Setétes völgyei!
Hol szomorú múzsájának
Áldozott Hervey.

Itt az érzésnek minden neme
Még az élőben is meghal.
Füle csak csendességet hall,
A semmitől írtózik szeme,
A ciprus a hold fényjénél
Árnyékát mutatja.
Egy sírből kitántorgott szél
Bágyadtan mozgatja.

Szörnyű környék! melyhez a lélek,
Fantáziáin repülve,
Irtózással megy s rémülve,
Félhóltan hátrál vissza vélek.
Szörnyű környék! kérkedj bátor
Bús lantú Youngoddal:
Isten hozzád, gyászos sátor!
Komor ángulusoddal.

Mások irtóztató énekkel
Bőgessék bús obojjokat
És siralmas nótájokat
Jajgassák keserves versekkel;
Kerítse szürke Hesperis
Gőzölgő fejeket:
Én nem óhajtom egyszer is
Követni ezeket.

Nékem inkább oly koszorú
Kösse felkent fejemet,
Melynek színe nem szomorú,
S múlatja a szebb nemet:
Ezt a vídámabb Múzsáknak,
A mosolygó Gráciáknak
Fűzzék össze rózsaszínű ujjai,
Élesszék fel ambróziás csókjai.

Nem kell ciprus, mellyel Racint
Tisztelte Melpómene,
Apró viola s hiacint
Bár hajamon fénylene:
Apró és kék tölcsérjei
Olyak, mint szépem szemei.
Ez kell nekem. - Homlokomat ne érje
Shakspeárnak akónitos fűzérje.

Így veszem fel víg lélekkel
Gyengén rezgő lantomat,
S majd kedvesem egy énekkel
Lelkesíti húromat.

Míg leng az estvéli szellő
Szárnyán egy nektárt lehellő
Rózsában a kis szerelmek megszállnak
És mennyei harmóniát csinálnak.

Szívünk elolvadt részeit
Élesztjük új dalokkal,
Pauzák únalmas ideit
Édesítjük csókokkal.

Ah! a híves esthajnalon
Így alszunk el egy szép dalon,
S énekünknek végső bágyadt szózatja
Az andalgó vidéket elaltatja.

Az elragadtatott érzékenységek

Laura! kellemességidnek
És mosolygó szépségidnek
Fűszerszámos balzsama
Érzésimet megszedíté,
Mebájolá, részegíté,
S egy perre borsolta ma.

Köztök nagy perlés lázzadott,
Melyet az abból támadott
Szent dicsőség okozta,
Hogy melyik az, ki tégedet
Megérezvén, felébredett
S nekik ennyi jót hozta.

Mindenik nagy hevességgel
Perlett, hogy e dicsóséggel
Bírjon a többek felett.
Ilyformán szóltak egymásnak,
Míg e heves civódásnak
Lelkem által vége lett.

Szaglás

Tudjátok-é, hogy magatok
Más felé andalogtatok,
    Más tárgyon szűnyókálva:
Mikor a táncnak öltözött
Szépség leányai között
    Laura eljött sétálva.

Mikor egy - - us mellett
Egy kis szellő rámlehellett,
    Ambróziás illattal.
Melyet mihelyt megéreztem:
- - - - - lettem
    Édes csiklándozattal.

Látás

Elsőben is mély álomból,
Tévelygő andalgásomból
    Nemde én pattanék ki?
Látták éles nyilaimat,
Villámló pillantásimat
    E kis berek vidéki.

Míg tüzes szemem sokára
Ráakadt a szép Laurára,
    S féloldalt reácsapott.
Ah, mikor a több szem között
Látásunk összeütközött
    S egymástól lángot kapott!

Ah, mikor új pillantása
S elevenebb kacsintása
    Kétszer az enyémre lőtt!
Bezzeg, eloszlott álmatok;
Bezzeg mind felpattantatok,
    Nem tűnyn, mint azelőtt.

Zefir játszván szép hajain,
Elefánttetem vállain,
    Mely szép színeket adtak!
Rózsát mosolygó ajaka,
Hószín mellye, márvány nyaka,
    Ah, miként elragadtak!

Hallás

Hát mikor mély sóhajtása
S bágyadt hangon tett szólása
    Ébredt fülembé hatott?
Édes ájulás lepett el,
Mely egy mennyei étellel
    Kecsegtetett, biztatott.

Mikor mellé ereszkedtünk,
S végre, - hogy sok kérést tettünk, -
Ezt mondotta: *szeretek*,
Ah, e szóra vérünk égett,
És minden elevenséget
Ti is levetkeztetek.

Mikor mézes beszédére
Örök hűséget ígére,
S ily biztató hangon szólt:
Szeretlek! téged kedvellek,
Csak néked élek s lehellek;
Míg be nem fed a sírbólt!

Akkor, - óh, mert e szavának
Oly édességi valának,
Hogy élet ömlött belénk! -
Egy legédesebb mennyei
Öröm gyönyörködései
Repestek vígan felénk.

Mikor kedvesének mondott,
Elvett minden bút és gondot
Ez az édes nevezet,
S hízelkedő beszédének
Mézén lecsorgó szívének
Mindnyájunk temjénezzett.

Tapintás

Közte e temjénezésnek
S e mennyei ihletésnek
Kezeim felemelém;
És jótételét hálálván,
Ez imádni méltó bálván
Szent testét megölelém. -

Óh, halhatatlan istenek!
Mit érzettem? - ah, milyenek
Vóltak gyenge tagjai!
Melyek hogy reám hajóltak,
Nálok gyengébbek nem vóltak
A rózsá harmatjai.

Mellyét Érósznak melege
Olvasztván, gyengén pihege
Két kerek dombja alatt.
Kézemet tévén szívére,
Sűrűn vert, és minden vére
Hozzám örömmel szaladt.

Mint a hó a nap tüztől:
Úgy az ő hév szerelmétől
Mind elolvadva valánk;

Életünk belé költözött,
S ölelő karjai között
E világnak meghalánk!

Ízlés

Mit ér a szép gyümölcs maga,
Bár síma, s jó színe, szaga,
Ha nincs íze, mely tesszen?
Ti csak Laura szépségére
Bámúztatok, méz ízére
Nem ügyelvén szemessen.

Nincs a nektár olyan édes,
Melyet kitölt Ganimédes
Jupiter csészéjébe;
Óh, nem bír az annyi jókkal,
Ha csak ezt egy ilyen csókkal
Nem egyvelíti Hébe.

Ilyen ízzel nem kínálja
Gazdag lakosit Pankhája
S más termékeny tartomány:
Még ily étele s itala
Egy nagy királynak sem vala.
Óh, mennyei adomány!

Óh, méznél édesb ajakok!
Mely ambróziát folytatok
Rózsaszín kelyhetekből!
Mely mézes csókok valának,
Melyeket kölcsön szopának
Hév ajakim ezekből!

Csömört ad az édes, ha sok:
De ezek nem únalmasok,
Ez nem olyan édesség.
Óh, Laura! szám appetitját
Ne csald meg; ne tarts diétát;
Óh, nincs ebbe sok s elég!

Lelkem

Mit cívódtok? óh, szűnjetek,
Híveim! mit versengetek? -
Csak Laurát imádjátok.
Lebegjete gyönyörűség
Szárnyain s az örök hűség
Pontjára mozgassátok.

A fársáng búcsúzó szavai

Úzik már a fársángot,
Bor, muzsika, tánc, mulatság,
Kedves törődés, fáradság,
Kik hajdan itt mulattatok,
A közhelyről oszoljatok!

Kongatják a harangot:
Úzik már a fársángot!

Fussatok hát, víg napok!
Tíz hete már, hogy vígsággal
Játszodtatok e világgal,
De itt lepnek a papok:
Fussatok hát, víg napok!

Psz! minden táncpaloták!
Ürüljön boros asztalom,
Némúljon meg a cimbalom,
Szünjete meg, hahoták!
Pszt! minden táncpaloták!

Könyvhöz, dáma s gavallér!
Elég volt a sok ördögnek,
Kik belőletek köhögnek.
Itt van, itt a szent pallér:
Könyvhöz, dáma s gavallér!

Itt a bőjt: koplaljatok!
Itt van: s ízetlen olajja
A csókokat majd lenyalja.
Szent ételt is szopjatok:
Itt a bőjt: koplaljatok!

Vége már a nőszésnek,
Kiknek nem jutott házaspár:
Úton-útfélen elég jár.
Csont azoknak, kik késnek;
Vége már a nőszésnek!

Élni kell a bőjtbe is.
Azért aki szép párt lele,
Nem zsíros az - élhet vele.
Kukrikol a csirke is!
Élni kell a bőjtbe is!

Jaj, siessünk, híveim!
Mit érzek? - mi szent szag? wer da? - -
Jaj! jön, - jön a hamvas szerda!
Béhamvazza szemeim:
Jaj, siessünk, híveim!

Víg lelkek! nem láttok már!
Bár nem láttok: de töletek
El nem válok és véletek

Leszek: s ez így legyen bár;
Víg lelkek! nem láttok már.

Most veszek már maskarát!
Köz-helyen nem szabad lennem:
Azért álorcát kell vennem;
Hogy ne lásson pap s barát,
Most veszek már maskarát.

S fársángolok véletek,
Rejtőzvéen szent maskarában.
A vallás álorcájában
Negyven napig nevetek
S fársángolok véletek.

Most nyúgodjunk: Ádiő!
Pislog a dáma s gavallér:
Beteg, s oda a sok tallér. - -
Majd megjön tán egészsége,
Hervadó kedve s szépsége;
A költség is tán kijő:
Most nyúgodjunk: Ádiő!

A pártütő

Pártütő! ez igen borzasztó nevezet,
Mert hazája s ura ellen fog e' kezét.
Voltak sok pártütők, találunk sok Hórát,
Ki hazája ellen vezette táborát,
De soknak e nevet csupán azért adták,
Mert különben őket meg nem gyilkolhatták.
Ki pártütő, ki nem, ítélje a haza,
Melyet vagy megronta, vagy mególtalmaza.
Néha azt nevezik gyilkos pártütőnek,
Kit kedves hazája tart védelmezőnek.
Némelykor, kik titkon a hazát koncolják,
Hazaárulással a hívet vádolják,
S hogy ez a hívőket még fel ne forgassa,
A neve mindnyájok előtt Harám bassa.

Komáromi J. halálára

Halál, ez az a szó, mely annyi könnyeket
Áraszt, hogy bévonnák köddel az egeket.
Nyomorúlt élők, ím, csak egy íge hát óh!
Miért okoz oly sok könnyhullatást e szó?
Zokogó szájából a bágyadt nyögőnek
Jajos párázatok ezért miért jönnek?
Miért száll írtózás ezért a szívekbe
S reszketés az egybeverődött térdekbe?
Óh, bizony nem látok semmi olyat benne,
Ami mindezeknek méltó oka lenne.

Ő vet reánk tódúlt bajainknak véget,
Mégis úgy nézzük, mint dühös ellenséget.
Vegyük jól eszünkbe, mert bizony nem oly a
Halál, mint a hazug festő lerajzolja.
A választást tevő szemeket őtőle
Elveszi s így formál vad csudát belőle.
Megfagylalja benne az érzékeny szívet,
Adván két kezében méreggel kent ívet.
Minden rettenetes színeket ráruház,
Ezért lesz belőle oly irtóztató váz.
Hol vetted, óh csalárd festő, mindezeket
A szívet borzasztó rút képzeleteket?
Hazugok a színek, amelyeket vonnak
Újjaid, a halált festvén skeletonnak.
Fonnyadt ő, de azt a mély bánat okozza,
Nyomorúlt voltunkért mely belől kínozza.
Sárga a félelem, mert színét elvette,
Hogy az ember magát veszélybe ejtette.
Béestek szemei a könnyhullatásba,
Melyet hullatott a legelső romlásba.
Mert ő az édenben szintén jelen vala,
Mikor Éva által az élet meghala.
Midőn elvesztette egy falat almával
Azt, mellyel minden kincs nem érne magával.
Ezt látván a halál, ki annakelőtte
Nyilait csak a vad állatokra lőtte,
Kikölt a test ellen, melynek kívánsága
Miatt esett ez a lélek romlottsága.
Nemsokára dűjté a földnek porába,
Hogy lelkünk ne esne nagyobb nyavalyába.
Béfogta szemeit, melynek a gyümölcsön
Bámulván, éltünket adták érte kölcsön.
Megköté kezeit, melyek kinyúlának
Levételére a halálos almának.
Lábaira vetett szoros bilincseket,
Amelyek tették a gyászos lépéseket.
A nagyravágyásnak tüzét eloltotta,
A szívbe folyását hogy elállította.
Füleit bédugta, amelyek hallották
A parancsolatot, de meg nem tartották.
Érzékenységeit hogy így elaltatta,
A lelkét az égnek ismét visszaadta.
Mert magunk tudhatjuk, hogy a halál soha
Az emberi nemhez nem volt oly mostoha,
Hogy a lelket a holttesttelegyetembe
Eltemette volna a gyászos verembe.
Hát kegyetlen nevet ezzel érdemele,
Hogy hozzánk ilyen jó indulattal tele?
Ezért kell-é őtet oly irtóztatónak
Gondolni, hogy oka ily különös jónak?

Hiszen ha az élet örökké tartana,
Az emberi nemzet óh mely megromlana.
Az elerőtlenült öregek számára
Rengő bölcsőket kék csinálni sokára,
Mint régen az anyát sirató Memnonnak
Múlándó életet adó vén Tithonnak.
Így lenne a világ siralom mezeje,
A lankadt öregek nyögdécselő helye.
Holott most, mivelhogy egyenként elhullnak,
Sok következhető veszélyek elmúlnak.
De tán kegyetlennek véled, az ifjakat
Mert szintúgy elhordja, mint az aggúttakat.
Sokaknak házához, mikor emberkorra
Jutnak, akkor gyűjti bús felelt sorra.
Sőt sokszor kebele a rengő bölcsőnek
Halottal áldozik a mord temetőnek.
Óh nem... nagy dicsőség hamar érni véget,
Pályafutásunkba érni dicsőséget.
Jobb az égbe menni éltünk reggelébe,
Mint a megvénülés komor estvéjébe.
A betegségeknek sujtoló kínjai
Nem lehetnek itt az írtózás okai.
Ezeknek vétkei (mert csak az élőknek
Adják a halálhoz úti kísérőknek)
A mértékletlenség rakja tagjainkba,
Végre így szegeznek betegágyainkba.
A vakmerő vétkek okozták, Pandora
Piksiséből omlott kínunk hogy szapora.
A forró nyavalyák reszkető hagymázza
Erőtlen testünket csak azóta rázza.
Midőn már nem érnek a doktori szerek,
Ezeknek a halál gyógyító mesterek.
Útazó, így értvén a halál jószágát,
Ne útdáld meg igen hasznos barátságát.
Hanem a test ellen harcolj együtt vele,
Mely a bűn súlyával ugyan megterhele.
A lelket! a lelket! tökéletesítsed,
A rossz indulatot, mint lehet, gyengítsed.
Mert ha ilyen szépen végzed el életed,
A dicsőség által újra cserélheted.
Jövel már, útazó, hív oktatásomat
Értvén, végezetre halld származásomat.
- - - - - volt atyám, ki kardjával
Szolgált a hazának, valamint pennával,
- - - - - szűlé a hazának,
Ki példája volt a jó édesanyának.
Magam jártas voltam mind Mars táborába,
Mind pedig Minerva bölcs Museumába.
A múzsákkal özvegy éltemet töltöttem,
Tőlök nyert koszorúm fejemre kötöttem.

Mely sokkal többet ér, mint a tágusi ér,
Mert aki erre ér, szép dicsőséget nyer.
Ezt tudom és ezért holtom után élek,
Ha valót sugall a poétai lélek.
Most a halál által amíg lenne végem,
Jövel - - - - - szerelmes vérségem.
- - - - - házakkal,
Hadd szólítsalak meg utólsó szavakkal.
Jövel te is addig, míg meg nem aláz a
Halál - - - - - háza.
Az égnek rajtatok kiterjedt szárnyai
Légyenek éltetek erős oltalmai.
Te pedig a porba nyúgodj, megholt testem,
Míg a dicsőségre felkelsz, mit kerestem.

[Az emberi nemen...]

Az emberi nemen óh mely méltó jussal
Sírhat az érzékeny szív Heráklitussal!
Óh mely méltán lehet keserű könnyeknek
Forrásivá válni a síró szemeknek.
Méltán nem engednek véget a nyögésnek
Sok bajai ezen nemes teremtésnek,
Melyek számosabbak a fövényeknél is,
Többek a mezőben lévő fűveknél is.
Könnyebb számbavenni a tenger cseppjeit,
Könnyebb a zöldellő fáknak leveleit,
Mint ezen kérdésre adni feleletet,
Keserűvé amik teszik az életet.
Nem szólok hát róllok, ezzel, hogy bánatom
Nagyobb, hogy mint szólni tudnék, megmutatom.
A kisebb fájdalmak nyögnek és jajgatnak,
A nagyobbak némák, bámúlva hallgatnak.
Ti temető helyek gyászos sírhalmai,
Ti holtaknak benne heverő csontjai,
Ti gyászos oszlopok, melyeket a hűség
Emelt, kiken írva van a keserűség,
Légyetek helyettem bölcs prédikátorok,
Légyetek ékesen szóló orátorok.
Mondjátok meg, hogy tireátok csorgának
Könnyhullatásai sok édesanyának!
Mutassátok meg az itt általmenőknek,
Rajtatok oly fűvek mely számosan nőnek,
Melyeket kóstonak sok árvák anyjaik
Szemeikből áradt könnyhullásaik,
Melyeket sok özvegy jajos párázatja
Megnedvesít, mikor hív férjét siratja.
Ne tagadjátok el, hogy bizony nagyon sok,
Akikkel az égnek vagytok már adósok.
Akiket az égnek mind vissza kell adni,

Mikor az utolsó nap fel fog virradni.
 Te a többek között, óh síralom halma,
 Melybe temetve van sok árvák oltalma,
 Te szólj s add tudtára az itt útnak,
 Tartsa az életét hogy változandónak.
 Javai, amiket csak azok tartanak,
 Míg élünk, bennünket sokszor megrontanak.
 Melyek, míg életünk van legjobb korába,
 Megjelennek nálunk egy nem várt órába.
 De ha egy kevésbé hanyatlak életünk,
 Örömmünk közül csak egyet sem lelhettünk,
 S azok, amelyekbe találtuk kedvünket,
 Már akkor elhagyják megúnt életünket,
 Mint az oly madarak, amelyek nyárára
 Hozzánk jönnek, de elmennek nemsokára,
 Elhagyják földünket, messzire repülnek,
 Mihelyest az idők egy kevésbé hűlnek.
 Minden gyönyörűség így szalad előlünk,
 A jókedv, az öröm így tűnik el tőlünk.
 Szóljad, gyászos halom, ez igazságokat,
 Megtanítván rájuk az itt útnak.
 Vagy mivel te nem tudsz szólni e táblának,
 Amely állítatott egy édesanyának,
 Amely emeltetett az emlékezetnek
 Kezei által a buzgó szeretetnek,
 Légy hív őrzője, hogy ebből megtegyék a',
 Hogy ez élet csak a szerencse játéka.
 Tartsd meg, hogy tudják meg, akik itt elmennek,
 E sírba hogy kinek tetemi pihennek.
 - - - - - az, ki ide tétetett,
 Óh mely sok jó vele sírba temettetett.
 Nemes - - - - - hűséges atyának
 És - - - - - szerelmes anyának
 Hív gondviselése között neveltetett,
 A nemeslelkűség után vezettetett.
 Ezek hűségek, mivel mentek porba,
 Maga köszöni már az égi táborba.
 A szeretet őtet - - - - - hozta,
 Hogy - - - - - áldozta
 És páros életek, míg az Úrnak tetszék,
 A megért gabonát - - - - - metszék,
 Mert az ezt követő jajos esztendőbe
 Esküdt férje ment a gyászos temetőbe.
 Így vált el egymástól két szív, mely lett eggyé,
 Mikor - - - - - lőn síralmas özveggyé.
 Fél esztendő vala, amíg gyászosságba
 Élt, már most férjével van a mennyországba.
 Ilyen a szív, amely igazán szerető,
 Társától sokáig messze nem lehet ő.
 Amíg az élőknek seregében éle,

- - - nyarakat, teleket szemléle.
 Számos esztendő, de óh bizony azoknak,
 Kik halálán sírnak, nem látszanak soknak.
 Szerelmes magzati, titeket végtére
 Hív hideg karjai megölelésére.
 Rebegő nyelvének haldokló szózat
 Titeket szólítnak, kedves magzatjai.
 Jertek, ez egy-két szót, melyet szól hozzátok,
 Kegyes szívetekre híven felírjátok,
 - - - - - tudom, hogy veled a bánat
 Engem, hív anyádat, keservesen szánat,
 Tudom, hogy jó szíved érettem hidegszik,
 Hogy a koporsóba testemet szegeznek.
 De szűnjék bánatod; e siralmas eset
 Mert a bölcs Istennek tetszéséből esett.
 A hatalmas Isten minden veszedelem
 Ellen legyen neked őriző védelem.
 Szerelmes - - - kedves férjed párja,
 Szakad szemeidből gyöngykönyeid árja,
 Hogy árvává lettél, de bízzál, az egek
 Szomorú szívedhez nem lesznek hidegek,
 Mivel áldott férjnek bízalak kezére,
 Én érettem a' lesz életed vezére.
 Híven ápolgassad kis unokáimat,
 Így újíthatod meg elmúlt napjaimat.
 - - - - - forró hűségédért
 Adják meg az egek a megérdemlett bért.
 Bánatos árváim - - - most már
 A veszély rajtatok második ízbe jár,
 Mert könnyes szemekkel, ím, megholt atyátok
 Mellé temetitek szerelmes anyátok.
 Már minden óltalom eldőlt mellőletek,
 Ím! védelem nélkül maradt életetek,
 De bízzatok, bizony a siralmas árva
 Előtt a jó egek nincsenek bészárva.
 Úgy legyen intézve ifjú életetek,
 Hogy mi, megholt szülék, éljünk tibennetek.
 Menj el már, utazó, de forgasd eszedbe,
 Amit utóljára mondok, életedbe.
 Hogy nyomorúságos, kétséges az élet,
 Hogy bajra született, aki emberré lett.

[Jer, óh asszonyi rend...]

Jer, óh asszonyi rend, leeresztett hajjal,
 Sírní a sír felett kettőztetett jajjal,
 Jer s könnyes szemedbe a keserűségek
 Lássanak, nem lévén cseppjeinek végek.
 Megcsüggedt orcáid halavány halmára
 A bánat üljön s légy valójába Mára.

Fájdalmat mutató színe homlokodnak
Adjon theatrumot bús indulatodnak.
Talpig gyászruhával légyen tested fedve,
E' mutassa, szíved hogy van keseredve.
Szólj, de hiszem nem tudsz; azok megnémúlnak,
Kikre csoportosan a bajok tódúlnak.
Csak állapodj meg hát néma figyelemmel,
Vedd észbe, illetél milyen sérelemmel.
Lássad, ím, rajzolva vagyon e táblára
Asszonyi rendednek mondhatatlan kára.
- - - - - volt, ez, ki fekszik e porba,
Díszedbe ezáltal esett nem kis csorba.
Ha a virtus-bírási igaz birodalom,
Ennél volt bizonyos hercegi hatalom.
A jó erkölcsöket bírta egy summába,
Ártatlanság volt az emberi formába.
A hűség, szeretet az asszonyi nembe
Tűnik kiváltképpen mindeneknél szembe,
Ha azt szíveikből az idők mostoha
Változási ki nem törölhetik soha.
Itt fekszik a hűség e gyászos verembe,
Ki Penelopéval bátran állna szembe,
Kiért rabja férje a szomorúságnak,
Orcáján a gondok bús ráncokat rágnak.
Az asszonyi nemnek e köz dicsérete
Az anyáké vajjon magoké lehet-e?
Ha hív nevelői a nyert magzatoknak
És hasznos tagokat adnak hazájoknak,
Ha a jó erkölcsöt még gyengeségekbe
Belécsepegtették ártatlan szívekbe.
Óh, haza, tartozol azoknak mely sokkal,
Kik néked szolgálnak ilyen magzatokkal.
Nem hajt annyi hasznos gyomra a hegyeknek,
Amely termője a drága ércnemeknek.
Nem ér oda soha, ámbár légyen tele
Drága gyöngyökkel, a tengernek kebele.
Ettől a haszontól jóval marad hátra,
Bár sok kincset szüljön India, Sumátra.
Amelyet hajt egy ily Hekuba Trójának,
Kegyes magzatokat szülvén a hazának.
Hogy ily anya volt ez, bizonyíthatjátok
Ti, akiknek vala hív édesanyátok.
Akik e sír felett gyakran egybegyűltök,
S hív anyát sóhajtó bánatba merültök;
Akik megindulván végzésén az égnek,
Kesergitek estét az anya-hűségnek.
Ezen virtusokat megékesítette
Ez, hogy eredetét nemes vérből vette.
Nem koldúl ugyan a virtus színt magának
Régiségétől a nagy familiának,

De mégis szebb Hektor, hogy Priamus fia,
 Dísz a virtus mellett a nagy familia.
 Ékessége tehát ez - - - - -
 - - - - - hogy tartja atyjának,
 Kiben, hogy - - - okos ítéletet
 Látott, senatori székibe ültetett...
 Asszonyi rend, tehát méltán hangzik jajja
 Szádnak és mindennek, ki ezeket hallja.
 Minden bús lehet, hogy e virtus éltenek
 Csak - - - számú nyarai levének.
 Csak! mert az ily anya azt megérdemlené,
 Hogy éltét sok százig az ég terjesztené.
 Asszonyi rend, melynek a búbanat árja
 Kesergő szívedet méltó okon járja,
 Most már egy kevésbé szűnjenek jajjaid,
 Szakadjanak félbe bús zokogásaid.
 Állj meg, szerelmes nyögéseit halljad,
 Addig az esett kárt magadba fájlaljad,
 Míg őket az anya hideg karjaival
 Megöleli, áldván végső szavaival.
 - - - - - kedves hitesem,
 Ím, karjaid között setét sírba esem.
 Tudom, hív szívedre keserves bút vona,
 Hogy fejedből oda az ékes korona.
 Hogy szemeid előtt kedves hites párod
 A setét koporsó tömlöcébe zárod.
 De mint bölcs férfiú, végyed tűrő szívvel,
 Hogy az ég érdekel ily sérelmes ívvel,
 Hogy akivel - nyarat szépen éltél,
 Megfosztatott, amit még ingyen sem veltél.
 De ámbár megsértett jobb karja tégedet,
 Hidd el, hogy ugyanaz béköti sebedet,
 Terhesült válladnak ő elég erőt ad,
 Hogy elbirhasd, amely tereh szálla reád,
 Hogy viseljed kedves árváim gondjokat,
 A legbölcsebb célra igazgasd dolgokat.
 Hogy mint e városnak te egy senatora,
 Lehessél e népnek tanácsos nestora.
 - - - - - szerelmes párja,
 - - - hűlt testem, ím, a föld elzárja.
 De remélj, az egek húséges férjednek
 Szárnya alatt néked nyúgovást engednek.
 Szűnjék sűrűn hulló könnyeid zápora,
 Mert ahová mégyek, az égi tábor a'.
 Innen vigyáz a fő felség tireátok,
 Semmi veszélyt közel nem bocsát hozzátok.
 Kedves - -, akit a páros szeretet
 - - - - - ölébe ültetett,
 Mindkettőtökkel az isteni hatalom
 A veszélyek ellen legyen kész oltalom.

Az érettem folyó könnyűt szemetekről
Elvévén, viseljen gondot éltetekről.
Jer, keserűségnek szomorú leánya,
- - - aki vagy a bánat bálványa,
- - - - - szerelmes férjeddél,
Édes anyád végső áldásaid vedd el.
Borúlt napotoknak setétes fellege
Széledjen el vígan, kiderülvén ege,
Hogy amely bánat most epeszt benneteket,
Elmúlván, az öröm bírja szíveteket.
Az ég áldásait rátok bőven mérje,
Kár vagy veszedelem éltetek ne érje.
Szerelmes - - - amíg meg nem hűlnék
Karjaim, tégedet ölelni készülnek.
Itt, óh szerencsétlen, téged a szeretet
Midőn rózsával tölt ágyába fektetett,
Midőn - - - - - tiszteletes férjed
Engedi, hogy szívét szívednek esmérjed,
Akkor jöve reád egy szomorú éjjel,
Az édesanyádtól megfosztó veszéllyel.
Siralommá váltá örömkönnyeidet,
Bút jelentő jajjá víg nevetésidet.
- - - - - óh be sajnálnálak,
Ha bölcs férfiúnak kezén nem hagynálak.
De minthogy az egek hív szívre bíztanak,
Bennem indulatim lecsillapodtanak.
Az ő érzékenyül formáltatott szíve
Tudom, gondoskodik rólad, mert vagy híve.
- - - - - bánatos magzatom,
Jertek, amíg el nem állanak szózatim.
Hadd legyen hűlt karom gyenge szorítása
Belső indulatim kimagyarázása.
Ím, egyik óltalom eldült mellőletek,
Egy védelem nélkül maradt éltetek.
De édes atyátok szerelmes karjai
Lésznek ifjúságtok erős oltalmai.
Közel s távol lévő hív atyámfiak,
Szálljanak reátok az ég áldásai.
Éljetek! Jaj elég, nem érzem szívemet,
Vigyétek a sírba hideg tetemimet.

[Mint a megvénhedt fa...]

Mint a megvénhedt fa, amelyet nevele
A sűrű erdőnek árnyékos kebele,
Melyre esztendeit az idő, mióta
Fennáll, fogaival reá rovátkolta,
Melynek dért mutató mohos kerületi
Megőszült vénségét vélünk képzelgeti,
Midőn az esztendő elmúlt sokasága

Miatt a földre hűll elszáradott ága,
Végre a rájövő szélnek fúvására,
Erőtelen lévén, fekszik oldalára,
A szomszéd fák, melyek nőttek körülötte,
Csóválva sajnálják, hogy esett ledülte,
Ágokkal szomorú árnyékot csinálnak
S ez erdők anyjának ekként parentálnak,
Így ez édesanya, kinek orcájára
Tisztos ráncokat vont az idő sokára,
Kinek hajszálait színlelte fejére
Ártatlanságának bizonyos jelére,
Midőn az esztendő rádülő terhei
Miatt erőtlene lettek tetemei,
Lassan-lassan fogyván, elerőtlenüle,
Egy végső próbára ezen sírba dűle.
Hozzá tartozói elestén sóhajtván,
Sajnálják, fejeket gyászos búra hajtván.
Az özvegy, az árva nem kedvez jajjának,
Kidúltét érezvén e jó Tábitának.
Az égre siralmas szemeket emelvén,
Így szólnak, egyenlő szívvel nyögdécselvén:
Oda - - - - - óh halál,
Egyszer-egyszer bizony dühösebb nem valál,
Mint mikor ezt, kibe a hűség, szeretet
Egymással örökös szövetséget vetett.
Ezt, akinek szíve az együgyűségnek
Volt szentelve és a jámbor szelídségnek,
Ezt, akinek szegényt segítő karjai
Az adakozásnak voltak sáfárai,
Nem hagyád életben, az asszonyi nemnek
Díszére, így szerzél siralmat sok szemnek.
Óh ég! ki lesz már az, ki a nyomorúlton
Segít, szánakozik a buba borúlton?
Ki lesz az, akinek asszonyi karjai
Lésznek, úgy mint ennek, sokak oltalmi?
Hol találunk ilyen irgalmas özvegyet,
Örökös álmra bocsátván ez egyet?
Így sóhajtnak ezek, amelyeket hallván
Az ég, e siralmas ügyeket fájlalván,
Elalélt szíveket ily szókkal ébreszti,
Csüggedt reménységek szikráit éleszti.
Óh, nyomorútnak félénk sokasága,
Miért jajgattok és mi szomorúság a' ?
Hát azt siratod-é, akinek élete
Már a boldogságban jobbra cseréltete?
Kit az ég azért, hogy tégedet ruházott,
Örök lakosának már felkoronázott.
Kinek virtusainak leve bőv jutalma
Az idvezült lelkek csendes nyugodalma.
Hát ily örömért kell könnyeket hullatni,

Ilyen dicsőségért zokogva jajgatni?
 Nyomorúlt emberek, bizony ha tudnátok,
 Ilyen keservesen érte nem sírnátok.
 Ha látnátok azt, hogy szerelmes szülei
 Hogy fogták körül és kedves gyermekei!
 - - - - - volt párja
 Az élet javába kimúlt - - -
 Akiket zokogva e földön éltébe
 Kísért a megholtak temető helyébe.
 Örül ő, mivelhogy az égbe láthatja
 - - - - - ki volt édesatyja.
 Örül, hogy sorsosa lett boldogságának,
 - - - - - anyjának,
 Akinek szerelmes s anyai hűsége
 Jutalma lett az ég fényes dicsősége,
 Ott van - - aki mind pennával
 Szolgált - - - - - mind bíróságával.
 S mivel ezt a népet híven vezérlette,
 Arany koronával az ég megtisztelte.
 Örökké lett már ott az a szeretet,
 Mely itt - - - - - nyarakig mehetett.
 Hát szükség-é ezért könnyeket hullatni,
 Ily megboldogúlton illik-é jajgatni?
 Óh nem, bár a halál töletek elvette,
 Rendelt más pártfogót tinéktek helyette.
 Él még - - - - - szerelmes magzatja,
 E' lesz anyja helyett a szegények atyja.
 E' lesz már az a fa, amelynek árnyéka
 A nyomorúltaknak lesz őrző hajléka.
 Ő lesz gyámola az erőtelennek,
 Ő megruházója a mezítelennek.
 Ő lesz az és az ő bölcsen formált szíve,
 Ki könnyörül rajtad, ha sért a bú íve.
 Míg ez él, ne félj, mert addig a bánatnak
 Terhei bár nyomnak, de el nem nyomhatnak.
 A jóság, a hűség, az igaz szeretet
 Mivel maradandó szállást nála vetett.
 Így bízatta az ég e nyomorúltakat,
 Megértvén bús szívből eredt panaszokat.
 Amidőn e sereg hálaadó nyelve
 Így szólt, szíve lévén örömmel bételve.
 Kegyelmes ég, kinek végetlen hatalma
 A nyomorúltaknak örökös oltalma,
 Ki eldült gyámolunk helyett mást állítál,
 Bár megkeserítél, de megvidámítál.
 És midőn az egyik kezéd megsebhete,
 A másik sebünkre írat kötözgete.
 Ha már az, aki volt életünk dajkája,
 Az atyafiúi szeretet példája,
 E földről a fényes egekbe költözött,

Él szerelmesivel ezer öröm között.
Azt, akit helyette rendeltél gyámolnak
(Ha a reánk törő bajok ostromolnak),
Tartsd meg sok ideig népünk védelmére,
Atyai hűséggel vigyázván éltére.
Tartsd meg, mint a kőszálat a tenger vizében,
Melynek bár a habok jönnek ellenében,
Erősen áll, reá haszontalan törnek,
Mert reárohanván, magokba eltörnek.
Ennek pedig, aki már többé nincs velünk,
Szívünkbe örökös oszlopot emelünk.
Eljövünk gyakorta temető helyére
Sírní; ez az igaz szeretetnek bére.

[Ötezer és mintegy...]

Ötezer és mintegy nyolcszáz esztendeje,
Mióta a világ ütközet mezeje,
Mióta minden nap sok ezer élőknek
Szívébe halálos mérgű nyilat lönek,
Mióta oly sokan halnak a csatába,
Hogy a föld már alig rejtheti magába,
Úgyhogy méltán lehet félni az időtől,
Melyben nem járhatunk a sok temetőtől.
Egy-egy világot kell (szörnyűség hallani)
Minden század alatt eltakarítani.
Élők, vegyük tehát méltó figyelemre,
Micsoda bajnok tör az emberi nemre.
Micsoda bajnok az, mely ily bátorsággal
Harcol a föld színén lakó sokasággal.
Ki az, ki ily sűrűn pusztít éjjel-nappal,
Hogy a megholtakat alig győzik pappal.
Kinek csapásitól félnek a királyok,
Nyögnek a lázárral megtölt ispotályok.
A halál ez s ennek fekete zászlója
Alatt a nyavalyák szörnyű légiója,
Melyek készen vagynak egy legkisebb szóra,
Táborral ütnek a szegény halandóra.
Nincsen az életnek semmiféle neme,
Melyre nem vigyázna ellenséges szeme.
Még alig kezdődik a kétséges pálya,
Már a csecsemőknek jajra nyílik szája.
Nem csak, hanem sokszor a rengő bölcsőnek
Kebele adózik a mord temetőnek.
Lesz reménytelenül az élet reggele
A kegyetlen halál szomorú éjjele.
Hát az ifjúságot említsem-é? már a'
Megy igazán a legsúlyosabb próbára.
Hiába erősek ekkor a tetemek,
Hiába vídámak a mosolygó szemek,

Hiába eleven a vér az ereken,
S tüzes a bátorság a nemes lelkekben,
Mivel ezeket is a legtetszőbb korba
Ez a nagy ellenség fekteti a porba.
Csak egy nyavalyát küld ellene, és merő
Derekából kifogy az ifjúi erő.
Hogyha pedig velek ez a közönséges
Vitéz szembeszállni megy, nem elégséges.
Van harc, vagyon fegyver, ezekkel áll szembe,
Így taszítja véres testeket verembe.
Így ejti el Hektort, kinek tíz esztendő
Meghódolására nem elegendő.
Sőt magát Achillest, kinek hasznát vette,
Egy ilyen praktika által elejtette.
Az öregek mondják, hogy ennek engednek,
Midőn a föld felé végre legörbednek.
Sőt úgy megtöretnek lassan, hogy reszkető
Fejekkel keresik, hol van a temető.
Mert ellenek harcol a hosszú idővel,
Mely mindent megemészt rettentő erővel.
Lassan-lassan őket mindaddig gyengíti,
Míg osztán végképpen elerőtleníti.
Amidőn kezének csak egy intésére
Önként költöznek le a sír fenekére.
Így dől ki, amidőn még csak nem is véli,
Főpapi székéből sok szomorú Éli.
Sok Chilók, amidőn legjobban örülnek,
A halottak közé nevettekbe dűlnek.
Így harcol a halál, (óh, eszmélkedjetek)
Gyermekek, ifjak és vének, ellenetek.
De még e' kevés, mert csak magános próba,
Az élőt egyenként rakja koporsóba,
Van még nagyobb ennél, mert sokszor kihat a
Roppant országokra a pusztító csata.
Amidőn a holtak rakásokra hullnak,
A sűrűen hulló népek megrikúlnak.
Mert mikor kiküldi ama nagy bajnokot,
A pestist, mely ölni egyenként nem szokott,
Hanem szája mérges párázattal teli,
Mellyel a népeket gyakran -meg-leheli...
Ő az az öldöklő angyal, mely megraka
Minden házat holttal egy szörnyű éjszaka.
Mely Sénakeribet midőn elővette,
Számptalan táborát kicsiny számra vette.
Az éhség a másik leghívebb szolgája,
Ígen hasonlít a képe is hozzája.
Ez midőn célba vesz egyszerre sokakat
S csinál elevenen járó csontvázakat,
Amelyek a földön addig tétováznak,
Mígnem egyenként a sírba botorkáznak.

Mikor Titus a jajt kívülről hallgatja,
 Ez Jérusálemet belől szorongatja,
 Ámbár a városban nincsen több magának,
 Egyedül többet ér az ő táborának.
 Óh, de ki tudhatná mind előszámlálni,
 Amelyekkel szokott a halál prédálni.
 Maga Cyrus, aki egész seregének
 Nevet tudott adni, nem tudna ezének.
 Ily sok ellenség közt nem csudálkozhatunk,
 Hogy az öreg szerre kevesen juthatunk.
 Hogy az élők között nincsenek Nestorok,
 Kiknek századokig elhaladna sorok!
 Nincsen Matuzsálem, aki még kidülne,
 A seculum elő kilencszer kerülne!
 Az ember éltének igen határt vét a
 Mérték, melyet annak kimért a próféta.
 Már ma csak olyat is nehezen lelhetünk,
 Mint akit most gyászos sírjába temetünk.
 Ki a hatvanhetet már jól meghaladta,
 Amidőn magát a halálnak megadta.
 Már az ősz hajakból font ezüst korona
 Homlokára ritka tiszteletet vona.
 Midőn a keserves próbák mezejébe
 Elesett éltének megért vénségébe.
 - - - - - ez, kinek tagjai
 Fedezői kedves hazája hantjai.
 - - - - - atyai szerelme
 Nevelte - - - - - védelme,
 Kiket maga előtt bocsátván az égbe,
 Már most velek együtt él nagy dicsőségbe.
 - - - - - bírta szívét s vele
 Volt nyara, és szintén - - - - - tele,
 Kitől elmaradván páratlan élete,
 - - - - - lehete,
 Melyeket eltöltvén csendes békecsébe,
 Megelégedve megy fel a dicsőségbe.
 De amíg elmenne, jertek el végtére,
 Kedves gyermekei, megölelésére.
 Jertek, neveteken szólítván titeket,
 Hadd áldja meg végre szája élteteket.
 - - aki már a gyászos halál által
 E földről az égbe plántáltattál által.
 Az én áldásomra nincs neked szükséged,
 Mert az ég örökre boldoggá tett téged.
 - - - - - jövel hát, tégedet
 Úgy nézlek, mint aki bírta volt szívedet.
 Az ég vigyázzon rád mindig kegyes szemmel,
 Tetézzon minden nap újabb kegyelemmel.
 Az árvák, az árvák, akik a kezedre
 Maradtak, légyenek függesztve szívedre.

----- elmaradt özvegye,
----- az Úr ügyedet felvegye.
Élted az Úrnak ápolgató karja
Mindennémű veszély ellen eltakarja.
----- jösztetek,
Kedves unokáim, hadd szóljak veletek.
----- jövel,
Hadd öleljelek meg ellankadt erővel.
Az Isten, ki gondot visel az árvára,
Kegyesen vigyázzon lelketek javára.
Szerelmes unokám - - - végtére,
Jövel nagyanyádnak megölelésére.
Amint nő a plánta, az égnek harmatja
Mikor reá kövér cseppjeit hullatja,
Úgy nevelkedj te is testbe és lélekbe,
Végre, de sokára, juss el az egekbe.
Engedjetez immár, kérlek, hadd menjek be
A megboldogultak közé a mennyekbe.
Te pedig, akiknek még megvan éltetek,
E harcnak mezején szemesek légyetek.

[Aranka Györgyhöz]

Ne vesztegesd, ne vesztegesd
Az érdemes nevet rám,
Inkább egyébbel fejtegesd
Szíved javát, Arankám!

Tisztelsz, de aki engemet
Ugyan valóba esmér,
Oly kényesítő érdemet
Csekély eszemre nem mér.

Bár annyival nem kérkedek,
Amennyit énreám vetsz,
De mégis, ah, megengedek,
Mert véle úgy kecsegtetsz.

A tanúnak hívott liget

Itt a liget! - hús árnyékába
Melynek csak azért hívtalak,
Hogy e fákkal ezen órába
Téged szemben állítsalak.

Ők tanúim, ők keseredett
Szívem siralmát hallották,
Ők panaszim s a te nevedet
Gyakorta visszahangzották.

Hallgasd, óh szép! - ha! - mi bús szellő
Suhog a gyenge ágakon.

Mint reszketnek, nézd, a zöldellő
 Levélkék tőle azokon.
 Az én lelkem sóhajtásitól
 Reszket a fáknak levele,
 Melyeket itt mély panasztól
 Lassú zúgással emele. -
 Nézd! - a fűvek özön harmatja,
 Nézd, még mostan sem száradt fel;
 Bár a forró nap szárogatja
 Mindúntalan hev tüzével.
 Ezek az én olvadt szívemnek
 Vízzé vált párázatjai.
 Ezek e két kiszáradt szemnek
 Könnycseppé vált harmatjai.
 A többi a virágtölcsérek
 Felszívták a múlt napokban:
 Hogy a virágok ily kövérek,
 Ah, nekem az be sokba van!

A felgyúladt szerető

Még csak - - - - -
 Míg - - - - -
 Vígadtam - - - - -
 Semmi - - - - -
 Ha a nyárban a - - - - -
 Lankaszta - - - - -
 Itt a híves - - - - -
 Eloltott - - - - -
 Ha tikkadó tetemeim
 Szomjúztak a melegtől
 Elevenedtek ereim
 A híves csergetegtől
 De most Laura - - - - -
 Nem oly hévség - - -
 Nincsen semmi, ah, - - -
 Mely óltsa e meleget,
 - - - - -
 Másszor tikkadt és elalélt
 Testem új életre jött,
 Ha e híves forrással élt,
 Mely itt zúg ez hegy előtt.
 De most, noha csípésivel
 Kiszedi is fogamat,
 Mégis híves vizeivel
 Ez sem oltja szomjamat.

Mert minden cseppjét tüzemnek
Heve megemésztette,
Mihelyt lángoló szívemnek
Lefolyt vala mellette.

(Mit csináljak? - e gyúladás
Terjed; - a szél gerjeszti.
Hasztalan minden fáradás!
A vizet megemészti.)

Míg még gyengébb gyermek valék:
Mely könnyű volt pihennem!
Ily kint még nem tapasztalék;
Nem régólta van bennem.

Nem régólta csatáz velem,
Ah, Laura, kedves alak!
Ah! csak azólta viselem,
Hogy egyszer megláttalak.

Tudom, Laura! e kín tőled
Került; de nem esmerem.
Ah, árthatsz-é? azt felőled
Laura, hinni nem merem.

Hisz étellel kecsegtette
Pillantásod szívemet -
Úgy van: csak azért sértett e',
Hogy gyógyítson engemet!

A távolról kínzó

Most vagyok veled szemben
Először, mióta élek:
Mégis belől szívemben
Mindég kínzál, kegyes lélek.
Én északra laktam, te délre:
Mégis tüzed velem lakott
S mindég perzselte északot;
Ah, én nem mehettem oly félre.
Most a tűz mellett vagyok,
S nincs oly szenvedésem,
Mert égéseim nagyok,
Hogy meghalt érzésem.

A szépek szépe

Ti élet édesét lehellő leányok!
A szépség tüznél olvasztott bálványok!
Kiket imád sok szív, áhítva reszketvén,
Füstölgő oltárán a tömjént égetvén,
Óldjátok le rólam hitvány kötéseket,
Félre! nem imádlak többé benneteket,

Mert minden szépséget, mellyel hódítatok,
 Már az én szépembe egy summába látok.
 Jer, szépem, mutasd meg azt kevély nemednek
 Együtt, amivel ők egyenként kérkednek:
 Hadd mondják, akiknek vagyon tisztább ízek,
 Te vagy a remekkép, amazok csak *skízek*.
 Léda gyermekinek hűljön meg a vérek,
 Szégyeljék a görögországi vezérek
 Azt, hogy Helénáért harcoltak Trójánál,
 Holott, ímé, van szebb asszony Helénánál!
 Állj ki, irígy, találj mocskot tagjaiba;
 Nézd, legkényesb ízlés! van-e benne hiba?
 Ha valamely részét hibásnak lelitek,
 Hibáztok, - a szépet rútnak képzelitek.
 Ha kérditek tőlem: mi szép? azt felelem:
 Én a szépet s rútat olyformán képzelem,
 Hogy szép mindaz, ami őbenne láttatik,
 Ami benne meg-nincs, az rútnak mondatik.
 Nincs hát semmi hiba, mind így ítélgetnek
 Ezen remekébe a bölcs természetnek.
 De óh, e remekben én egy hibát látok,
 Amelyről ti éppen nem gondolkozátok,
 Hogy ámbár a pazar természet bő keze
 Minden szépségeket ez egyre hímeze,
 Mégis e remekben az a nagy csonkulás,
 Hogy övele is köz a végső elmúlás.
 Isten! hát csak azért mívelsz ily remeket,
 Azért árasztasz rá minden szépségeket,
 Hogy egy *légyen* szódat feldúló *múljon*nal
 Minden szépségeket eltörölj azonnal?
 Hová teszed akkor ily dicső mívedet,
 Amilyet még semmi föld pora nem fedett?
 Hadd tudjam, sírjára rózsákat plántálok,
 S ezt írom rá: szépek! de ez szebb volt nálók.
 Ha pedig önéki több élet adatott,
 Szóljon sírom felett csak egy fél szózatot,
 Akkor is szikrái a hev szeretetnek
 Fagyos tetemeim között lángot vetnek.

A poétákban lakó istenség

Poéták! felőletek
 Azt tartják, hogy bennetek
 Lakik istenség,
 Melynek égi malasztja
 Tüzetek felgyúlasztja,
 Mely bennetek ég.

Poéták! én rólatok
Semmit sem állíthatok,
    Ti dolgotok az.
De, hogy kezd egy isteni
Erőt lelkem érzni,
    Már az szentigaz.

Poéták! csak egyszer sem
Látnátok az én versem,
    Ha ez nem vonna.
Megmondjam ez istennek
Dicső nevét? - ah, ennek
    Neve - - Beldonna.

A méz méze

Sok az ember baja! -
Egy belső nyavalya
    Engemet is megroncsolt;
Ínyem elvesztette,
Szám ízét elvette,
    Minden csak ízetlen volt.

Kóstoltam tokajit,
Gyomrom úalmait
    Szerzé e szent ital is;
Nem volt elszenvedve
A téj édes nedve
    Nála még cukorral is.

Végre egy tetézett
Tálba lépesmézet
    Külde egy jó Nincsneve,
Kóstolom kelletlen,
Hát fojtós, ízetlen,
    Mint a zöld vackor leve.

Bejöve azonba
Laura sátoromba;
    S mondám, mi bánt régolta.
Csudálta: - elmetszett
Egy kicsinyt, s úgy tetszett,
    Hogy elébb megcsókolta.

Ezt edd meg, ez tán jó! -
Megeszem, - Egek! ó,
    Még oly édest nem ettem.
Adj, óh, adj! több mézet,
Melyet szád ígézett,
    Óh, adj! - így esdeklettem.

Adott még többet is:
S meg nem mézeltet is

Adott a kis csintalan;
De én megesmértem, -
S édességet kértem
Szácskájáról úntalan. -

Kis méhek! kerteken,
Mezőkön, berkeken
Mit futtok sok veszéllyel,
A friss patakokra,
A szép virágokra
Repdesvén szerteszéjjel?

Mennyi sok munkával
És idő jártával
Gyűjthettek egy kis mézet!
Szálljatok Laurára!
Az ő szép szájára
Vénus sokat tetézett!

Jőjjetek, így nem lesz
Olyan sok s édes méz
Sohol, mint a tiétek.
Jőjjetek, s így nem lesz
Olyan boldog méhész
Sohol, mint a tiétek.

A szerelmes szemek

Ah, ne vesd rám két villám szemedet
Oly hasgató tekintéssel:
Kérdezd meg csak, ő fog majd tégedet
Vádolni a sebhetéssel.

Nem érzed-é, miként zsibong a vak
Ámor rajja szemed körül?
Ki mérget mézel, ki bilincset rak,
Fáklyát gyújt, nyílat köszörül.

Én látom azt! - Szácskád rózsájában
Látok még egy nagy táborral:
Lelkemet gyomrozzák, s ő hiában
Küszködik annyi Ámorról!

Kettő pillantásodnak szárnyain
Repüle szívem várába:
Már most dombol leomlott hantjain,
Hallod? mint dobog a lába!

Az éj és a csillagok

Régi víg kedvem szép horizonja
Szürkül borzasztó setétségre,

Egy komor éj mord gyászát rávonja,
S régi napom nem derül égre.

Kedvesem szép szemei vesztemet
Vígasztalni fogják magok:
Óh, hát fényesítsétek éjemet
Ti, egy pár halandó csillagok!

Az emésztő tűz

Az égető kutyácska
A zöld mezőt aszalta,
S alatta Flóra hímes
Virági haldokoltak;
Fonnyadtak a ligetnek
Zöldségi megkonyúlva:
A föld egész határi
Alélva bágyadának.

Énbennem is van egy tűz,
Mondják, hogy az Cupídó;
Én nem tudom, ki légyen,
Nem esmerem nevéről;
Elég, hogy ég melyemben
S olvasztja nagy tüzével:
Szemlátomást betegszem
És már alig lehellek.

Tegnap leszálla csendes
Cseppekkel egy esőcske,
Megáztatá az erdőt
És a mezőt vizével:
S ím, a beteg virágok
Mindjárt feléledének,
S a hervadó levélkéik
Új életet kapának. -

Óh, vajha énreám is,
Az én alélt fejemre
Egy ilyen éltető víz
Hús cseppje harmatozna!

A feredés

Nini, szemeim, ide nézzetek,
Ni, e kis rózsabokor hirtelen
Mint megrezzent amott a vízszélen!
Nini, szemeim, ide nézzetek!
Ni, mint öszveverődtenek
Levelei s ágai,
Tövise s virágai,
Ni, mind megbillegtenek.

Felcifrázott kevély virágának
 Bíbor pompái széjjel szóródának.
     Némelyik leesve elterült a dudvák száraín,
     Némelyek úsznak az itt lengő
     És játszadozva kerengő
     Zefirek szárnyain.

Nini, vigyázzatok!
     De fényetek rezeget pislogva,
     Hol öszvevonúl, hol kidüllyed,
     Most repes víg pattanással forogva,
     Majd rettenve komor gödribe süllyed.

Tán istent láttatok?
     Ne zárjátok bé az ablaktokat.
     Ott nem haragos istenség látszik,
     Ne féljete, ott egy szép nimfa játszik.
     Nyissátok meg ablaktokat.

A rózsákon általfénylenek
     Sokkal szebb rózsái,
     Pirosuló orcái,
 Melyek titeket megigéztenek.
     Ah, boldog rózsafa!
     Be nyájas nimfa
 Nyugszik alatta árnyéknak!
 Ah, végy be engem egyik ágodnak!

Ti pedig, szemeim ti, ide vigyázzatok,
 Mit akar ott a ti igéző nimfátok!
     Nini, ruháit levetette
     S a rózsza tövére tette. -
 Maga indul: - most már, most nézzetek!
 A nézés istene légyen véletek!

    Ahol megy! - ah, mely isteni képnek kell lenni,
     Mely hátulról is ennyi gráciákkal kezd jelenni! -
 Ah, bár láthatnátok, mely szép
 A halhatatlan kép! -
     Ah, fordulj erre, szép istenné -
     Egek! - mi csuda! - ah! szemeim! mit látok? -
     Mint reszkettek! -
         Mint meredtek! -
         Mint fellobbanátok! -
         Már kipattannátok,
         S tán golyóbiskátok
     A nézés tövéből kivenné? -
 Ah, mit látok? - Irgalmas Egek! -
 Ah! Én kincsem! - alig pihegek! -
     Visszafordult az én galambom, - visszanézett!
     S szememet, szívemet, lelkemet, mindent megigézett.
 Az én kedvesem fut amott! -
 Ah, mint dobog szívem belől! -

Ah, mint olvadok mindenfelől! -
 Isten! Egek! - Jaj, elfogyok! -
 Ne hagyjatok! - mindjárt lerogyok! -
 Az én kedvesem fut amott! -
 Ah, ötlet - ötlet láttam ott! -
 Ahol megy! - jaj! mit látok? - - Meztelen! -
 Irígylem e vidékeknek ezt:
 Hogy látják, ami engem öl s éleszt,
 S szerelmestársimmá lesznek ily hirtelen. -
 De csalódom! - Ti láttok testén
 Valamely leplet - de, mely ritka
 Az a fedél, mely alatt van szívem kies titka,
 S mely lebeg meztelen Évám édenén!
 E csalódás játszódott-e titeket,
 Vagy csakugyan látjátok ezeket?:
 Miként pirosolnak,
 Mikor meghajolnak,
 Fényes szárai,
 Márvány combjai,
 Amelyeket főhajtva
 És utána sóhajtva
 Csókolnak magok
 A szép virágok.
 Vajha én most, vajha virág lennék,
 Én is ilyen komplementet tennék!
 Nézd, a vékony patyolat
 Vigály felhője alatt
 A szerelmes zefírek mint enyelegnek:
 Ah, ezt mint irígylem e játszi seregnek!
 Némelyik szép lábára tekergőzik,
 Egyik kies mellye alá rejtőzik,
 Másik márvány oldalára könyököl:
 Ah, a szerelemfélézés, ah, majd megöl!
 Vajha én most, vajha Zefír lennék!
 Én is a legszebbik helyre mennék. -
 De látjátok! már a patakba lépett,
 Mely kettőssé teszi ezt a gyönyörű képet.
 A hízelkedő habok hozzá tódúlnak,
 S farkok csóválva lábához símúlnak.
 Vetélkednek, az első melyik légyen,
 Mely néki udvarlást csókolással tégyen?
 Már szárait.
 Már térdeit,
 Már combjait,
 Combtöveit
 Nyelik el a fajtalan habok. -
 Ah, távozzatok, ocsmány habok! -
 Ha feljebb viszitek vizeteket:

Menten öszvetördellek benneteket. -
Ah! már megöltelek! -
Szerelemtárssá lettetek. -

Óh, már alig látom szép mellyét,
Jaj, mint nyalogatják nyugodalmam helyét!
Vajha én most, vajha egy hab lennék:
Én is szerelmes testén pihennék!

Egy tulipánthoz

A hatalmas szerelemnek
Megemésztő tüze bánt:
Te vagy orvos a sebemnek,
Gyönyörű kis tulipánt!

Szemeid szép ragyogása
Lobogó hajnali tűz;
Ajakid harmatozása
Sok ezer gondot elűz.

Teljesítsd angyali szókkal
Szeretőd amire kért:
Ezer ambrózia csókkal
Fizetek csókjaidért.

Broughton religiói lexiconára

Minden munkák között azok a szótárok,
Melyeknek szélesen kiterjedt határok.
De minden szótárok között nem azok-é
A tágasok, melyek a sok vallásoké?
Oly feljárhatatlan ezeknek mezeje,
Hogy nem elég arra egy ember ideje.
Csak istent a népek amennyit tisztelnek,
Ezeknek számával sok tómusok telnek.
Csak a görög s deák isteneknek szabott
Banier apátúr tizenkét darabot,
Jablonskinak pedig az egyiptombeli
Istenekkel három könyve vagyon teli.
A sok szertartások, papok és templomok
Számával telnének minden laistromok.
Erős vállok terhe Hospinian maga,
Pedig ennek csak egy ösvényén ballag a'.
Hát még ha mindezen szét akarnál menni,
Mennyi sok költséget s utat kéne tenni?
Egy bölcs útmutatód légyen azért ebben,
Ki vezessen a szebb úton s rövidebben.
Kérde, a rövidebb vagy szebb utat járd-é?
Az a Koecher út, e' meg a Picardé.
A' német kalaúz, e' pedig francia,
Ez a szép, a rövid utat keresi a',

Amaz követőjét hamar átvezeti,
Ezt elhagyja, amazt csak távól nézeti.
De ez minden részét rendre megmutatja
S társát sok gyönyörű dolgokkal múlatja.
Itt van mind a rövid, mind a szebbik róna;
Melyiken induljon, áll az utazón a'.
De az én tanácsom egy jobb módot választ:
Megmondom: adj elébb kérdésemre választ:
Öszve nem járhatod a széles környéket,
Szeretnél azonban látni egy vidéket;
Ha Picard után mégy, tán el sem érsz oda,
Koecher pedig azt sem mondja meg, micsoda:
Szeretnél-é azért olyan mesterséget,
Mely egyszerre arra helyre vinne téged?
Hogy a többek között az én babonám a
Mogolhoz ragadna, hol lakik a láma.
Így sok fáradságot s munkát megnyerhetnél:
Mégis kívánt helyed partjára érhetnél.
Látom, hogy ez néked igen kedves lenne,
Semmi boszorkányság ha nem lenne benne.
Ez a hajnal sebes szárnyát nem kívánja,
Maradhat Medea repülő sárkánya,
Nem kell Triptolemus nyargaló hintója,
Dédalus a szárnyát másnak viaszolja;
Nem szükség evégre semmi nagy babona,
Aki ezt mind véghez viheti, Broughton a'.
Ő mindjárt, ahová mondod, oda viszen,
Akár szárazon kell menni, akár vizen.
A hottentottákat akarod-é látni,
Isteneket miként szokták ők imádni?
Kövesd őtet: elvisz Afrika végére;
Ügyet sem kell vetni a többi részére.
De azt mondod: Hát az oly Mercuriusért
Mit adjak én, akit csak az egy anglus ért?
Értik ezt a francok, értik a németek,
Értik ezt majd minden csínosabb nemzetek.
Ha egyet sem értesz, ne félj, megjelenti
Magyar hangon minden titkait Mindszenti.
Sőt Broughtonnál jelent neked még többet ő,
Többet mond a tolmács, mintsem a vezető.
Áldjad tehát annak nevét, magyar nemzet!
Kit hazád nyelvednek ily díszére nemzett.
Ha (akit hamar elvitt az irígy halál)
Péczelihez csaknem háládatlan valál:
Mutasd szívességed annak megmaradott
Barátjához, aki érted így fáradozott.
Ne légy a legnagyobb elmékhez mostoha,
Kiket bé nem fog a halandóság moha.
Állíts inkább nekik gyémánt oszlopokat:
Hogy látván a késő maradék azokat,

Hullasson felettök örömkönny záporát,
Áldván a közhasznú hazafiak porát.

Víg élet a Parnasszuson

A tiszta nyájasság hol örül
Jobban, mint a Parnasszus körül,
Hol az ártatlan mulatságnak
Közepette a búk nem rágnak?
Zöld ligetek! tibennetek öröm lenni,
A laurusok és mirtusok árnyékában pihenni.

Itt a múzsák magok vezetnek,
Nektárjaikból részeltetnek:
Apolló maga énekelget;
Az ekhó rá visszafelelget.
Ott hallik a víg muzsika, ott zengedez,
Hol a szagos bokrok között Aganippe csergedez.

A hegyek itt mindég zöldellők,
Újítyák kellemetes szellők;
A leszebb tavasz mindég lakja,
Mezeit virágokkal rakja.
Itt egymással víg hangzással táncolgatnak
Az örömek s öszvekapcsolt karral vígan mulatnak.

Lármás városok! távozzatok.
Hol laknak a gondok s bánatok;
Nagy udvarok! csak maradjatok:
Én e kies helyen mulatok.
Boldog Máró! élted már, óh! csak te éled,
A múzsáknak, poétáknak ölében szíved éled.

Csikorgó versei a trójai háborúról

Klióval, szűz Pazifaé,
Pendítsed citerádat,
Bölcs Priapus! ezek mellé
Szállítsd szent múzsáidat:
Aganippe szép hegyéről,
A Helikon vize mellől
Eljövén, segítsetek.

Elbeszélem, miként jára
Trója a görögöktől.
Hét esztendő háborúba
Szenvedvén kívül-belől,
Minthogy elragadta Idát,
A török basa leányát
A trójai plebanus.

Marsall Priam és Simois
Miként attakírozák;

De a Trója svadromi is
Bástyát hogy óltalmazák:
Míg az amazon-seregek
Császárostól elérkeztek
Az Ajax vize mellől.

Ekkor a trójaiakat
Hogy verék le fesztunggal,
S miként Creusa megszaladt
Centaurus társaival;
De Achilles a görögöt,
A rácot, örményt, törököt
Kiagyúzá Trójából.

Végre miképpen Helena,
A tengerek istene,
Az ostromlókhöz leszálla
Rác kalugyer képibe:
Felvetette tíz mínával
Tróját, s hogy Trója azonnal
Egy fa lóvá változott.

[Jaj, hogy szenvedek...]

Jaj, hogy szenvedek ily méltatlan,
Hogy leve rabbá egy ártatlan.
Mivel érdemlettem,
Hogy vasra verettem,
Legyetek, óh egek énmellettem.
Mindenek vádolnak,
Sértenek, csúfolnak,
Rám, mint latorra, úgy omolnak.
De te őrizz engem, óh Istenem,
Verd el, kik felköltek énellenem.

A mezei gyönyörűségről

Jertek a mezőt szemlélni
S azzal az örömmel élni,
Melyet érez csupán a bölcs szív,
Jertek a boldog helyekre,
E szabad mezőiségekre,
A napnak áldott világa hív.
Te pedig, Uram! szívünkbe,
Munkáid szemlélésünkbe
Egy mennyei hév örömet tölts,
Hogy e völgyben járkálásunk,
A virág közt mulatásunk
Előtted kedves legyen és bölcs,
Mely kedvesen illatozik,

Mely kedvesen játszadozik
A nyugati szélről, minden ág!
Szívünket mint mulattatja,
Ah miként csiklandoztatja!

Egy rózsához

Nincs tavasszal, nincs se nyáron,
Mint te, olyan rózsaszál;
Még nagyobb dísz nyerne Sáron,
Csak te ott virítanál.

Rózsaszínnel játsadoznak
Két virító arcaid,
Rózsamézzel harmatoznak
Csókra termett ajkaid.

Látta kellemid Citére.
Látta és irigykedett,
Hogy pirosuló lába-vére
Képeden büszkélkedett.

Hófehér tekintetednek
Hajnalán nyílásba jött
Rózsaszálacsókák ferednek
Tiszta téjhabok között:

Szűz mellyed fehér ölére
Ők is úgy mosolyganak,
Mint mikor rózsák tövére
Gyöngyvirágot raktanak. -

Rózsa vagy te, rózsaszál,
Rózsa még a selymed is:
Jaj, de bezzeg kínra térsz,
Hogyha van tövisesed is!

Rózsa! engedd, hadd heverjek
Éltető bokrodba már,
S édes árnyékosba nyerjek
Fészket én, rideg madár.

[Laura, még ingó kegyelmed]

Laura, még ingó kegyelmed
Tiszta szívemhez hajólt,
S alva tartott szép szerelmed:
Boldogabb nálam, ki vólt?

Jaj, de bezzeg elfutának
Régi kedves napjaim,

Búra, gyászra változának
Tűneményes álmaim.
Érzem: a leányi elme
Nyári árnyékként kereng,
Hogyha más nyalánk szerelme,
Mint Zefir, körülte leng.
Néked is, szép rózsaszálam,
(Szád s szemed tagadja bár)
Kedvesebb kezd lenni nálam
Egy enyelgő lepke már.
Karja könnyű, csókja édes -
Ah, ne higgy! bizony megejt:
Máshoz áll el a negédes,
Öszvecsúfol s elfelejt.
Én pedig, mintsem szavamban
Tégedet csúfoljalak;
Szánlak inkább és magamban
Megbocsátok, gyöngyalak!

Egy kétségbe esett maga gyilkosa

Jaj egek! mely szörnyű képzeletek,
Melyeket elmémbe hempelygetek.
Óh, látom Tartarus mély üregét,
A feljött árnyékok fergetegét!
Már lelkemig ér a
Pokloknak hóhéra,
Dárdákkal,
Fáklyákkal
Veri Megéra!
Jaj! hová kell lennem?
Nem lehet pihennem;
Mely vesztő
Ijjesztő
Csata van bennem!
A szép napfény eltűnt;
Az ég, a föld megszűnt;
Csak nékem kell még látnom ezt a nagy bűnt.
Óh jóltévő halál!
Ki borzasztóm valál,
Jer, karom emelem!
Itt a megszentelt kés, -
Tégy jól, jaj, jaj, ne késs,
Óh Fúria! velem.
Idvez légy, óh Plútó!
Fogadj el; s nyugtató
Szent kezed ölelem. - -

Az Ekhóhoz

Panaszaimat elegyes óhajtással
Kettőztetem, óh!
Jere velem az egeket jajgatással
Kérni, bús Ekhó!
Te vad havasok kösziklája,
Te szomorú Ekhó hazája,
Jajgass vissza reája!
Panaszaimat elegyes óhajtással
Kettőztetem, óh!
Jer velem az egeket jajgatással
Kérni, bús Ekhó!

A feléledt pásztor

Tírzis Laurához

Ott, hol a patakocska nyájas habjaival csereg,
Laurám a csendes völgyben a violák közt szendereg.
Nyílt szájacskája csókolja a szűz liliomokat,
Szedd fel azokat
A szép csókokat,
Szedd fel, csendes szellet,
S lengvén Laurám mellett,
Súgd meg néki, hogy szám végsőt most lehellett.

Laura Tírzishez

Haldokló pásztor, állj meg! tartóztasd szádon lelkedet;
Tartóztasd, az enyim is csak a tiedtől éledett.
Én aludtam, s bágyadt hergésed szomorú szele,
Halállal tele,
Itt nyögdécscele,
Ámor rá felüle,
Mellyemre repüle,
Felcsiklandott szívem mindjárt rád hevüle.

Haljunk meg

Mint a szőlő kebeléhez
Szorítja támaszait,
Vagy a bús szilfa mellyéhez
A borostyán ágait;
Mint hív galambok, egymással
Eggyé olvadt csókjain
Félig alélva portyásznak
Egymás hív ajkain:
Óh, ha úgy ölelhetnék
Én téged s te engemet,
Ha úgy szorítná, míg élek,
Hív szíved hív szívemet;

Ha csókjaiddal csókjaim
 Úgy egyesülhetnének,
 S ajkaidról ajakaim
 Örökké függhetnének:
 Az istenek szálájában
 Úgy megvetném a nektárt,
 A menny ambróziájában
 Úgy én nem tennék sok kárt.
 Hosszas csókjaink folytában
 Örömmel alélnék el,
 S szádból e boldog órában
 Édes halált szívnék fel.
 Jövel, óh jövel, haljunk meg!
 Már megy lelkem kifelé:
 A halálban se váljunk meg,
 Siess karjaim közé.
 Amely kéz hív hamvainkat
 Egymástól elszakasztja,
 Bontván csendes álmainkat,
 Óh, átkozott légyen a'!
 A mirtusok hús bóltjában,
 Hol elhúnyni találunk,
 Egy zöld sírhalom magában
 Jegyezze hív halálunk.
 Lelkeink pedig menjenek
 Egyesült lehellettel,
 Csókok közt emelkedjenek
 A boldog egekbe fel.
 Ama szerencsés mezőkre,
 Hol örök élet hever,
 Hol a mennyei tetőkre
 Zúzt a bús tél nem kever;
 Amelyek zöld határjára
 Halhatatlan tavasz néz,
 S örök fényt fest hűs aljára
 Ama mindenható kéz.
 Hol a fák szebben virítnak,
 S a szellők fuvallási
 Tisztábbak, s jobban újítanak
 A folyók mormolási.
 Ahol a nedves szemekről
 A bús könnyek lehúllnak;
 Ahol a vérzett szívekről
 A fájdalmak elmúlnak.
 Ahol a hív szeretőket
 Örök láncok kerítik,

S egymással szerelmek őket
Örökre egyesítik.

Ahol Pháon bús Sapphóját
Megöleli végtére,
És Petrarca hív Lauráját
Forrón nyomja szívére.

Ahol kevesebb bánattal
Néz Abelard hívére,
Helóízt jobb foganattal
Tanítja szerelmére.

Óh, égi örömrészek! -
Nézd, az ég már nyílván vár:
Jer, haljunk meg, én nem kések,
Óh, bárcsak ott volnánk már!

Szerelmes búcsúvétel

Melítesz

Itt hagynám én ezt a várost, ha lehetne,
Ha engemet Rozáliám nem szeretne.
Örömmel megválnék tőled, komor város,
Ha menésem Roziéval lenne páros.
De mely édes örömtől kell megfosztatnom,
Ha nem lehet édesemmel itt múlatnom,
Ha északra lakom már én, ő meg délre,
Ha csókokat raggatnom kell csak levélre.
Óh, iszonyú búcsúvétel,
Mely két igaz szívet vét el!

Itt hagynám én ezt a várost, ha lehetne,
Ha engemet Rozáliám nem szeretne.
Öszveütném sarkanytúmat, megindúlnék,
Még e város felé háttal sem fordúlnék.
De egy égő szívet hagyni magánosan,
Mely kívülem beteg lenne halálosan,
Nem engedi a szövetség s a szerelem,
Mely lángoló tüze által harcol velem.
Óh, milyen két szörnyű gond főz!
Egek! Rozi! ah, melyik győz?

Itt hagynám én ezt a várost, ha lehetne,
Ha engemet Rozáliám nem szeretne.
Vígán tenném fel lantomat szekerembe,
Ha Rozim is ültethetném az ölembe.
De ki előtt kell danolni már énnekem?
Egy pár édes csókot kitől nyer énekem?
Ki biztatja Múzsám édes mosolygással?
Ki önt lelket belém egy fél pillantással?
Árva Múzsza! árva író!
Óh, lesz-e egy biztató szó?

Nem hagyom el ezt a várost, mert nem lehet,
Mert Rozitól szívem búcsút nem is vehet.
Nem mehetek; tartóztatnak szent kötelek,
Szívem gyengébb, mint meg tudna víni velek.
Múljatok hát, szép szándékok! maradjatok,
Ha Rozimat el kell hagyni miattatok.
Lemondok a dicsőségről, bár szeretem,
Csakhogy ezen Rozikámat megvehetem.
Isten hozzád, hát mathezis,
Ha oly sokba fájhat ez is.

Rozi

Hagyd itt, szívem! ezt a várost, bár nehezen,
Bár szeret is Rozáliád s könnyez ezen,
Hagyd itt! - szívem kebeledbe fog gyúladni,
A tiednek az enyimbe kell maradni.
E hév csókban, melyet szádra ragasztottam,
Lelkem minden indulattal kibuzgottam. -

Melítesz

Vedd el te is ezt, Rozikám, kegyes lélek!
Csak árnyékom megy el; magam benned élek.
Kellemes szűz!

Rozi

Ah, kedves hív!

Ketten

Ne félj, neked dobog e szív!

Trocheus lábakon

Jer, Kazinczým, jer, öleld meg e sorokba hívedet,
Aki ilyen néma szókkal jött köszöntni tégedet.
Honnan? - azt kérded - talám a Debrecen vidékiról?
Óh nem! a hernádi völgynek borba fürdött széliről,
Hol van a magyar hazának vetve boldog Édene,
Melybe múltat, melybe ébreszt víg örömnek istene.
Mint vetődtem e megáldott földre? azt ha kérdezed,
Erre vitt csupán csak, édes emberem, saját kezed,
Oly hatalmas volt fogása, úgy lefogtak újjai,
Hogy követni Debrecenből kéntelen Csokonai,
Óh de, óh, minő keserve lett az ő múzsáinak,
Amidőn nyomát se lelték ez helyen Kazinczynak:
Feltevék ezért magokba, hogyha fel nem leltének,
Menjenek Nagy Sámuelhez, tőle hogy hírt végyenek.
A nap a magas tetők közt hintaját már feltolá,
A pirosuló estve útját bársonyával rajzoló.
Kezde a sötétes éj is vonni gyászos szőnyeget,
A szemektől eltakarja a mezőt s a kék eget.
Mit csináljak? merre tudjak menni Miskolcon s hova?
Estve van - mind esméretlen - így futék ide s tova.

Nincsenek sehol barátim - így hiába fáradék!
Bús sohajtással tehát ez helynek is búcsút adék.
Estve későn a hegyek közt útat vitték magok
A setét felhőkbe látszó tíz-tizenkét csillagok.
Egy magyar korcsmába botlék Onga mellett s bémének,
Hat leányi egy banyának a kucikba ültenek.
Nagysokára, hogy kifűtta már magát az agg madám,
Gazra fektetett; de pénzem néki mind ezért adám.
Másnap a nedves homálynak gyásza hogy fénnel derült,
Rózsaszínnel a hegyormon már a hajnal felkerült:
A letördelt tengerek közt éppen úgy menék elé,
Mintha Kármelt látni mentem volna a szent föld felé.
Végre Szikszó városába, mint zarándok, bėjuték,
S klastromunk házába ottan gvárdiánunkhoz futék.
Ott beszállván, egybe kértem: Regmec esne mennyire?
Míg kiszívol két pipával, elmehetsz; nincs messzire.
Egy ökör csizmadja mondta, elmenék ökör szován,
S feltevém, hogy elmasérzok szent apostolok lován.
Megtudám mások szovából, hogyha hét mértföldre nem,
Hatra mégis volna Regmec. - Puff reményem s mindenem!
Vártam itt: Miskolcon írtam három ízbe, egy fiú
Vitte arra a levélkém, s hát reményem mind hiú!
Itten egy hónapja telt el, míg szerencsémét lesém;
Messze Regmec - senki sem volt - rajta ekkép túl esém.
Bék'-egérharc, Tempefőim, vélem itten voltanak,
Kikhez apró verseimmel mások is járúltanak.
Itt Goráni, itt az É-s vers: bár mehetnék most velek
Hív Kazinczyhoz! kit, óh jaj! már csak ekkép tiszttelek.

A had

Kiüti zászlóját a had véres atyja,
Az irtózás szörnyű szelén lobogtatja.
Öszvecsapja vértől párádzó fegyverét,
Készíti koncolni gyilkos, vad emberét.
Pattantja Bellóna rettentő ostorát,
Két részről nyakalja öldöklő táborát.
Rettegés, félelem futnak szekerébe,
Dühösség szikrádzik mindenik szemébe.
Ezek elől nyargal az egyenetlenség,
Emiatt támadott még minden ellenség.
A forgószelekkel csatáznak hajai,
Zöld tajtékot túrnak véres ajakai.
Egy bágyasztó szélben a Halál kíséri,
Éh torkát egy gazdag vacsorához méri:
Ijjesztő orcával tekint a másikra,
Sárga karjain ül az aludt vérikra.
Nagy sereggel mennek véle a halálok,
Nem egyféle, más-más fegyver vagyón nálok.

Ekkor a trombiták bús harsogására
A vitéz pártosok ülnek paripára;
Rettentő lármával, zörgéssel rohannak,
Hol a vér mezején már kiszállva vannak.
Amerre csak dühös ármádájok szaladt,
Reng a megrémült föld dübögések alatt.
Az ágyúk megterhelt méhe nagyot dördül,
S a halál egy bombin belőle kigördül:
Utána az apróbb halálok repülnek,
Melyeket a puska-golyóbisok szülnek,
A halálos füst a levegőt nyargalja,
Felmászván, a magas felhők hasát nyalja.
Minden rendet feljár a szörnyű setétség
Ijesztő ködébe a félelem s kétség.
A kirántott kardok csillámló ligete
A néző szemekre fényes homályt vete.
A halálnak sok száz cifra mészárossa
Áldozatjainak nyakait csapdossa.
Örül, mikor látja, hogy embertársának
Vércseppjei dühös karjára omlának,
Hízik az előtte fetrengő jajától,
S tiszteletet kíván gyilkos szablyájától.
Meg ne ítéldetek, emberek, ha kérdem,
Ez-é a valódi virtus és az érdem,
Melyért nagy híre lett sok gyilkos hóhérnak,
Pennáján az ötet dícsérő Homérnak.
Hát már a gyilkosság, szent egek, isteni,
Dicső virtus? annyi embert öldökleni!
Az ártatlanoknak felkoncoltatása,
A szelíd városok s faluk feldúlása
Olyanok-e, melyek által lehettenek
Sok száz gaz emberek hérók és istenek?
Ha valaki megöl egy embert magába,
Függesztik a Hámán szellős ablakába;
De akik ezt sok százezrekkel cselekszik,
A nép még azoknak nevével dicsekszik.
Azt kerékre teszik, a neve pírata,
Ennek örök márvány oszlopot írat a'.
Bár hazánk is, melynek minden krónikája
Még eddig csak ilyen hentesek táblája,
Adna már ezeknél egy szebb matériát.
Így írhatnék én is dicsőbb históriát.

Nagy Sámuelhez

Múlik mord egünk homálya,
A ködök már oszlanak,
Melyek oly sűrűn reája
S vastagon borúltanak.

Túl Budán más láthatárra⁴⁷

A setéség elmene,
Rátekintvén ez hazára
A magyar jó Istene.

Fénylenek setét egünkön
Egynéhány oly csillagok,
Melyek árva nemzetünkön
Fényesíthetnek magok.

Hajdan első renddel ége⁴⁸
A homály közt Péczeli:
Ő elalva, néki vége;
Mégis a nép tiszteli.

Mert tudós pennája feste
Néki olyan érdemet,
Melyet a százak leeste
S múlta porba nem temet.

Ő kihalt, s porára hulltak
Sok magyar keservei:
Óh - de sírba nem borúltak
Véle Young és Hervey.

Drága kincse nemzetemnek,
S jobb idők zsengeje is!
Óh! hol ilyenek teremnek,
Gazdag a szegényje is! -

Jer, Barátom! Péczeliddel,⁴⁹
Gazdagítani népedet,
Úlj üres helyére; hidd el,
Néped áldand tégedet.

Jer, Barátom! harmadiknak
Hozd elő bölcs Sandered:
Higgy nekem, magyarjainknak
Véle kedvét megnyered.

Herveyt, Youngot becsülni
Megtanúlta nemzetem:
Sander övelek fog űlni,
Ezt előre hirdetem.

Ő az olvasóra édes
Mézeit csepegteti,
Még magát is, a negédes⁵⁰
Észt magához kötheti. - -

---

⁴⁷ Láthatár, horizon. Péczeli

⁴⁸ Első rendű, első fényű, első nagyságú csillag. Stella primae magnitudinis. Astronom

⁴⁹ Az én barátom Péczelinek barátja volt

⁵⁰ Superbe delicatum

Ó! hazám, hazám, szeressed,
Kik szeretnek tégedet.
Nagy nevek gyémántra messed;
Ők derítik fényedet!

Én ugyan becsülöm őket
És örökre tisztellem:
Míg az ég víg s ép időket
Éltet a földön velem.

Egy angyalhoz

Laura! külső kellemiddel
Benned a virtus mi nagy!
Angyal vagy te, Laura, hidd el,
Hidd el, földi angyal vagy.

Az angyal szép és ártatlan,
Nem esmér semmi hibát:
Szíved és orcád mocskatlan
Néked is: angyal vagy hát.

Az angyalok pillantása
Tüzes villámlást bocsát:
Ilyen szemed villámása
Néked is: angyal vagy hát.

Mennyei hanggal pengetik
Az angyalok a hárfát:
Ily mennyei hang veretik
Tőled is: angyal vagy hát.

Az angyalnak szívenyhítő
Nektár tölti poharát;
Ilyen a te édesítő
Csókod is: angyal vagy hát.

Az angyalnak fényes szája
Élesztő szókat bocsát,
A te szép szácskád rózsája
Így meghat: angyal vagy hát.

Dicső szépséggel emeli
Az angyal minden tagját:
A te termeted is deli,
Szép Laurám: angyal vagy hát.

Ah, de az angyal eltűnik,
Nem mutatja orcáját:
Látásod is hamar szűnik;
Ebben is angyal vagy hát.

Úgyde az angyal egy nyomig
Kíséri ember nyomát:
Te is kísérlél holtomig,
Laurám, s légy angyalom hát.

Bátor egy angyalt se leljen
Lelkem a mennyben soha,
Egy angyal se énekeljen
Nékem ottan: semmi a'.

Csak te légy ott, én azoknak
Szűkit meg nem fájlalom:
Óh te a szép angyaloknak
Húga, földi angyalom.

1794

A vízital

vagyis

Vinum acuit ingenium

Paradoxum

Ti hegyközi nimfák, a hordók driási!
Akik alatt vagynak azoknak folyási,
Kik azokkal éltek s meghaltok azokkal
A nemesebb termést őrző tölgy-szálokkal,
Hív őrőangyali annak a nektárnak,
Melyet sok elszáradt torkok szomjan várnak,
Ti, akik a gyermek Bakhust bölcsőjéből,
Mihelyt kiszületik a gerézd méhéből,
Apolgató ölbe lihegve fogjátok,
Bár felfort bílissel mormol is reátok:
Imhol pohártokat örökre letésem,
Mert az éles elmét oly drágán nem vészem;
Ma mondom ki végső búcsúm rövid szóval:
Félre minden máslassal, mind pedig vinkóval!

Zengjetelek utánam, víg hegyek! zengjetelek,
Mámoros ekhótok dünnöögjön bennetek!
Könnyezzen a góhér s bandérista bakar,
Melyet most az agyag fült szobája takar.
Elment a pincéből, ki ott helytartó volt,
Ki az édes bortól sok nyelveken danolt.
Víg völgyek! ha innen mind így szélednek el,
Rólatok majd senki verset nem énekel;
Elpusztúl Kágyának, Kóznak egész hegye,
Kietlenbe húhol az egész vármegye.
Zengjetelek, óh Bakhus völgyei! zengjetelek,
Mámoros ekhótok dünnöögjön bennetek!
Lésznek ezután is, lesznek tán valakik,
Kikben szánakozó lélek s torok lakik,
Kiket a borral telt magyar Hélikonnak
Hegye felé édes vágyódások vonnak;
Kikkel a Noétól béplántált Hegyközön
Bárkát vagyis borkát rakat a borözön:
Én pedig nem mégyek többé a pincébe,
Bár habzó nektárral kínáljon is Hébe.
Maradhat a megforrt gohér s a bakar is,
Melyet a konty alá tölt sok száz Basszar is.
Illatozzon másnak az édes muskotály:
Mit ér? ha annak is a vége ispotály.
Én futok előle, bár elébe húznak
Szíjján a bakhusi tigrisnek, hiúznak.
Enniussá ha csak bor által lehetni,
Úgy én a borostyánt, én meg fogom vetni.
Ha a poétának csak borba feredve
Lehet a szűz múzsák forrásához kedve;
Ha mind bortól lucskos főtől származtatok,

Ti örök hírt szerzett nemes gondolatok!
 Ha már a borostyánt, mint a szó mutatja,
 Minden dicső lélek borosan aratja:
 Bor által nem vágyok boros borostyánra,
 Nem veszem hordóból az észet szivárványra.
 Jaj lesz! ha a tele szívott lopótökök
 Kortyaival lesznek Voltérfők sok tökök.
 Illetlen gondolat, s szégyen a múzsáktól
 Nemes lelket venni a butelliáktól.
 Hát borra változtak már a Hippokrének?
 S körülte dőzsölve lantolnak a Nénék?
 Hát szűz oldalaknak kies márványára
 Kulacsokat fűztek ők is utóljára?
 Hát szőlővel rakták bé a Pindus hegyét,
 Hogy mindenik borral szívja tele begyét?
 Hát azért vájták ki ezt is pincelyuknak,
 Hogy így daktilusra majd könnyebben buknak?
 Sok nemesebb lelkek megbotránkozása
 Ez helyek képtelen travesztialása.
 Ha Apolló helyett Bakhus tették főnek
 A múzsák azok közt, kik hozzájuk jőnek:
 Én a borostyános koszorút megvetem,
 Mert e társaságot éppen nem szeretem.
 Megyek a nimfákhoz, ezek sem szomorúk,
 Itt léznek fejemen sásból font koszorúk.
 Itt a najádok közt lesz múlató helyem,
 Megnyugtat a káka s vízi petrezselyem.
 Ha Orfeus lenni nem tudok, (s nem is kell,
 Hogy Bakhus papjai ne tépjenek széjjel)
 Lehetek a vizek kedvelt Árionja,
 Magát a delfinek közzé múzsám vonja.
 Kellemetes vizek örökös forrási,
 Melyeknek a mennyből áradnak folyási!
 Kiket a gráciák a jó természetnek
 Zsámolyszéke alól tisztán csepegtetnek!
 Csörögve kerengő kristály folyamatok,
 Melyek a leghígabb égből fakadtatok!
 S te, amott az éles kőszálnak sivatag
 Ormáról zuhogva leszakadó patak!
 Folyástokat tisztán csergedeztessétek:
 Epedt vágyódással lihegek felétek.
 Mondjátok meg: nimfa nem fürdött-é benne?
 Mert úgy tán nagyon is fűszerszámos lenne.
 Semmi! különben én is magam a madám
 Tétishez örökös követőül adám.
 Hanem még ma, míg a késő hajnal kijő:
 Nálad hálok, Bakhus! - de holnap adiő!

Melitesz Rozáliához

Melitesz

Ah, szép Rózsím! óh, istenek,
Már a mezők zöldellenek,
Csak meg ne érkezne
A Tavasz bár.

Óh! egek, mit tégyek,
Végbúcsút hogy végyek!
Elmégyek örökre,
Angyalom, már.

Rozália

Ah! Melitesz, bár mindenk
A tavasztól zöldellenek,
De e hív beteg szív
Mord telet vár.

Óh, egek! öllek,
Csókokkal tisztellek,
Nem lellek fel többé,
Angyalom már.

Melitesz

Bár most megszűnnek,
De el nem tűnnek,
Ah nem, bennem
A régi jók.

Hívséged becsét
Védje, mint pecsét,
Hívem, szívem!
E végső csók.

Ének a tavaszhoz

Jer, kies tavasz! bocsássál
Éltető lehelletet,
Hogy kihalt mezőnkbe lássál
Újra vídám életet.
Száz zefir köszönti csókkal
Rózsaszínű lábadat,
A kiomlott nárcisokkal
Bársonyozván útadat.
Száz dryás mond a hegyekbe
Néked áldó éneket,
Hármas ekhó zeng ezekbe
Innepedre verseket.
Nyájasabb etéziákkal
Nyílik a nap reggele,
Töltsi édes balzsamával
Szűz virágidat tele.

Zengedeznek énekelve
Pándion leányai,
Rajta víg örömben telve
Zúgnak a fák gallyai.
Sok szerelmest kis nyilával
Vérez a Vénus fia:
Érzi ezt hív Dafnisával
A mosolygó Lítia.

A semminél több valami

Amint mondják, kijött Patzkó
Présén egy istória,
Nem jó benne, úgymond Lackó,
A sok teketória.
Ha semminél több valami,
Csak probatio calami,
Mind az, ami.

Mért nem fogott hasznosabba,
Ami volna szükséges,
Nincsen az egész darabba
Egy vers is idvességes:
Sok vágott nyelvű mátyás itt,
Aki olvassa Mátyásit,
Csak, csak ásít.

Mind szerelmes és szúrdaló,
Sok ónfejűt megsérte,
Egy-két icce borra való
Kár az kegyestől érte;
Jobb volna addig aludna,
Vagy verset írni ne tudna,
Ne hazudna. -

Így gúnyolák sok Zoilok
Érdemidet a porba,
Fel vólt húzva tompa nyilok
Nyelvek végén egysorba,
Melyeket az esztelenek
Az okosoknak ellenek
Hegyeztének.

Én pedig a szebb lelkekkel
Temelleted kikeltem
És nagy nevednek ezekkel
Zöld borostyánt szenteltem:
Magam utánad azonba
A parnassusi templomba
Mentem nyomba.

Verseidről azt ítélem,
S mások is úgy ítélnék:

Hogy azokba, együtt vélem,
Vídám lelket szemlélnék;
Maga a „Csók” méltó volna,
Hogy minden szűz rádhajolna,
Megcsókolna.

Szerelmes panaszok

Óh, Vénus terhes igája,
Hogy kell magam adnom alája.
Nyakamat vas lánc szorítja,
Szívem siralomba borítja.

Nem nyughatom és csak epesztem
Magamat könnyeknek ereszttem.
Éjjel szememet le se zárván,
Siratom bal sorsomat árván.

Mint a szomorú egek éjjel
Sírnak mezeinkre le széjjel,
Hogy a nap sugári nem égnek
Tetején a csillagos égnek.

Sírok, zokogok keseregvén,
Könnyem mellyemre peregvén.
Mint gerlice párja tavasszal,
Nyögök itt sok ezernyi panasszal.

Egek! óh egyedül tireátok
Kérést panaszolva bocsátok.
Jaj! enyhítségem emésztő
Tüzemet, mert már megemészt ő.

Sok ezer bűk terhelik éltem.
Egyet másokra cseréltem.
Nincs vége az aggodalomnak,
A bánatok annyira nyomnak.

Szánjátok, egek! nyavalyámat,
Könnyebbítségem igámat.
Enyhítségem állapotomban,
Én tömjént gyújtok azonban.

Óh, mézzel elegy keserűség,
Kínnal teljes gyönyörűség!
Óh, Vénus terhes igája!
Hogy kell nyakam adnom alája.

Dafnis hajnalkor

Szép hajnal! emeld fel földünk felett
Az egek alatt tündöklő szent fáklyádat;
Bársonyban idvezli majd napkelet

Az aranyozott felhők közt szűz orcádat.
A madarak koncertjei tisztelnek már,
Sok fatetőn éneklő fülemüle rád vár.
Jer, vedd el fényeddel
A még iszonyú égnek gyászruháját,
Hogy messze szélessze
A mord éj fekete homályát! -

Felkél a rózsákból, s illatozva
Emeli zefir nektárral tölt szárnyait,
Harmatos csókokkal játszadozva
Csipegeti fel még alvó kis társait.
Már susog a fáknak tetején kerengvén,
Majd piperés rétünknek kebelibe lengvén.
Szárnyra kél a víznél
A több zefirek nyájas kisdéd rajja,
A nedves völgy kedves
Szaggal tölt liliomit nyalja.

Rajta, kis szellőcskék! szedegessetek
Violaszagot szárnyatok bársonyára,
Míg Chlóém fel nem kél, siessetek
Vele pihenő mellére s szácskájára.
Míg aluszik, játszodjatok édesemmel,
Majd ereit csiklandozzátok - fel;
Akkor súgjátok meg,
Hogy hajnal előtt Dafnis már pihegett,
Sóhajtván szép nevét
Itt e kis patak ere megett!

Chloé Dafnishoz

Menjetek, kis szellők! menjetek,
Lelkem is Dafnishoz megy veletek,
Mondjátok: hogy Chloé már hevül,
A Dafnis tüzétől ég merevül.
A szerelem szívem rejtekibe dong,
A keserű-édes mézbe zsibong,
Melyet szád rózsáiról szedett;
Ah! kár! hogy fülánkkal mérgesedett!
Tele már szerelemrajjal mellyem,
Sok ezer fiait hogy neveljem? -
De hogy elaltassam sok fiát,
Jer, Dafnis! hints rájok ambróziát:
Csókjaid harmatján mind elül,
Lassan zsibongó álomba merül. -
Így emelem vígan fel karomat;
Így ölelem kedves Dafnisomat;
Így lelkedbe ontom lelkemet,
Életedbe öntöm éltemet;
Hadd nyíljon ága száz új bimbókkal,

Pirúljon muskatály ízű csókkal:
Majd közte az özvenőtt ágaknak
Fészket a szerelmek madarai raknak.

Szerelmes fogadás

Mért epeszted bánatokkal
Lelkedet?
Ah, ne rontsd, ne rontsd azokkal
Kedvedet!
Mért remegsz szerelmesedtől?
Ah, ki ijesztett el ettől
Tégedet?

Drága kincsem! csak te bírod
Szívemet,
Míg örökre pusztá sírod
Eltemet.
Addig is, míg csak lehellek,
Tégedet forrón öllelek,
Hívemet.

Csak te is hívedre nézzél
Kedvesen,
Csókra új csókot tetézzél
Szívesen.
Így lehet hívségbe lennünk,
Karjainkon megpihennünk
Csendesen!

Jer, tekintsd meg e virágos
Kerteket,
Hol bocsát a hold világos
Színeket.
Csókjaink közt egybefolyjunk,
Új szerelmünkről danoljunk
Verseket.

Az esztendő négy szakasza

Tavasza virít, s száz rózsza nő
Orcádnak Édenében,
S szemed kerületében
Május mosolygó napja jó.

Nyár van nekem, s halálra fő
Szívem tüzes hevében,
Mert Ámor ég egében,
S caniculát tett benne ő.

Ősz ül setét orcámba, és
Sok búja fellegével
Özönnyi könnyzáporral és

Tél szállt fagyos jegével
Szívedbe, s abba semmi rés
Nem ég Ámor tüzével.

Ajánló csók

Rozáliám! te raktál
Arcúlatomra csókot.
Rozáliám! te raktál
E verseimbe csókot,
Teáltalad poétát
Tett énbőlőlem a csók:
Légyen tehát tenéked
Szentelve e csomó csók.

Ha téged én, galambom,
Tisztellek ennyi csókkal:
Tisztelj te is, galambom,
Engem meg ennyi csókkal!
S meg ötvenennyi csókkal!

[Örvendjél Fébusnak...]

T. T. Szilágyi Gábor úr professzorhoz

Örvendjél Fébusnak szentelt tábor,
A hegyek alatt pengesd víg énekedet.
Méltó tiszteletre hív ma Gábor;
Neve örömén magához vár tégedet.
Szent ligetek, ekhózzatok énekekkel,
Víg örömét kettőzvén Helicon ezekkel.
Mindenek
Tégyenek
Mély tiszteletet Gábor nagy nevének,
Melynek el-
Jöttével
Út nyíla teljes örömének.

1794. márc. 24.

Élj vígan érdemeddel...

Élj vígan érdemeddel a boldogságnak karjain,
Sok ezer áldásait számlálván vidám napjain.
Kárt az irígy nyelv szerencsédnek soha ne tegyen,
Ótalmad legyen
A Sion-hegyen.
Hív szerelmeseddel,

Minden kedveseddel
Az egeknek áldásait bőven vedd el.

1794

[Szomorú hallgatók...]

Szomorú hallgatók, gyászos keresztyének,
Élők és halandók, mind cserép edények,
Mi mind, kik e gyászos úri házhoz gyűlünk,
Mi, mondom, mindnyájan halálhoz készülünk.
Minthogy hát két úrnak nem lehet szolgálni,
Szükség az életet gyomorból utálni.
Nem szükséges nekem nektek komendálni,
Akiket a világ elkezdett utálni,
Ti világ fiai, akiknek anyátok
E világ és ennek emlőit szopjátok,
Ti álljatok elő, ifjak, és lássátok,
Hogy néktek is ez a világ mostohátok.
Mert ha ennek minden részét vesszük körül,
Tarthatjuk azt méltán mutató tükörül.
Az éj és a napok, a reggel, az estve
Mindeniken az Úr képe van lefestve,
De ha összevetjük ezt a másvilággal,
E romlandót amaz örök boldogsággal,
Nem sértjük meg azzal azt a tökéletest,
Ha azt mondjuk, hogy ez árnyék, amaz a test.
Ha ennek sebeit azért felfedezzük,
Szerelmét szivünkéből hogy így levetkezzük.
Én is azért, amely hibákat találok,
Azok közül kettőt-hármat elszámlálok.
Elmémbé sokféle gondolatok jönnek,
De ezt azok közzül választom elsőnek,
Ezt, hogy a jó itten a rosszal határos,
Egy dolog egyszersmind jó, rossz; hasznos, káros.
De amely dologba magam nem bocsátom,
A négy elementum elég lesz, úgy látom.
Mi lehet hasznosabb az élő embernek,
Mint a pára, melyet nevezünk áerne, k
Mert ugyan miben áll az ember élete,
Csak ebben, hogy ki s be járhat lehellete.
Zárd el bár egynehány minutumig tőle
Az áert, majd lelkét kinyomod belőle.
Nohát már te, édesanya, áer, soha
Nem vagy-é ellenünk kikelő mostoha?
Sőt inkább te olyan csuda szokást tartasz,
Hogy magad öled meg, akit te feltartasz.
A megbűzhödt áer maga olyan pestis,
Amely eltemeti az egészségest is,
Spiont fogadunk be, ha téged beszívunk,
Ellenséget magunk magunk ellen hívunk.

Tebenned gyűlnek meg a tűz villámások,
Azok a hiúzt is vakító lámpások.
Másik elementum a tűz, hasznos és árt,
Ha itt használ, ejt majd amott hasonló kárt.
A tűz viszi véghez a harc nagyobb részit,
E' gyújtja fel a port, kardot, ágyút készít.
A drága kincsekkel tölt tárház, a bányá,
Az arany és ezüst a szívnek bálványa,
Enélkül nem lehet: bányász ebbe rakja
Aranyát, hogy tőle elváljon salakja.
Én hallgatók, a sok porrá égett Trója
Elszéledett hamva gyalázatát szólja.
Hallgatók, de tudnám írni, ha kellene
A tüzet igazán; de csak most ellene
Ti váljatok tüzet okádó hegyekké,
Kiket egy órányi tűz tesz szegényekké.
A föld a harmadik az oly dolgok között,
Melyekbe a haszon s kár összeütközött.
E' szült; ennek mindent megtermő kebele
Sok ezer meg ezer embert felnevele.
Ez ád munka nélkül gyümölcsöt eleget,
Úgy hogy sok megéri véle s több veszteget.
Ez mindent megterem és olyan szapora,
Hogy az emberek közt nincsen jobb uzsora.
Ad, ami szükséges múlhatatlanképpen,
Gyönyörködtetést is ád rá szerzőképpen.
Cifrázza a mezőt szagos virágokkal,
Győzeti Salamont a liliomokkal.
De jaj, kígyó lappang itt is a fű alatt,
Méreggel van kenve majd mindenik falat,
Ugyanazon földön mótelyek is nőnek,
Melyből édes gyökér s orvos fűvek jönnek.
Végre negyediknek számlálom a vizet,
Ez is ha most használ, másszor visszafizet.
Miólta az ember fejét rá vetette,
Hogy éltét egy kis szál deszkára ültette,
Miólta a vízen járkál s uralkodik,
A világ mind inkább-inkább gazdagodik.
Hogy ne csak szárazon lenne hadi lárma,
A víz is a gyilkos Márs mezeje már ma.
Így sokszor a tengert embervér nagyítja,
És kék színét veres bársony pirosítja.
De sokszor a víz is mit árt, mennyit tehet,
Sok tengerhez szomszéd föld bizonyosság lehet.
Igaz hát, hogy a jó a vésszel határos,
E világon az is, ami hasznos, káros.
Vesszen hát e világ magának s ez élet,
Ezeket megvetnünk nem kevés ítélet.
De mi szükség nékem már többet beszélni,
Itt lehet a dolgot lefestve szemlélni,

E virágzott szűznek bár nincs felemelve
Tovább az ékesen szólásra már nyelve,
Mégis azt állítja, hogy nincs állandóság,
Salamonnak minden hiábavalóság.
Itt van megmutatva legnagyobb erőben,
Hogy mitsem nyom éltünk mérőserpenyőben.
Óh, szomorú eset, érzékeny fájdalom,
Sok szívet részekre szaggató siralom.
Már hát a nagy remény így szakad-e félben,
Gyász felhőben a nap így borúl a délben,
Avagy meglehet-e, hogy első tavassza
Már az esztendőnek végét is szakassza?
Ekként fojtod-e meg, halál, azt a virtust,
Amely még borostyánt vár, nem sötét mirtust.
Ifjak, szűzek, kiket bíztat a kikelet,
Hogy még ősz vénséget értek, s késő telet,
Ti, kik negyven, nyolcvan nyarat álmodoztok,
E sírnál most minden reményt feláldoztok.
Itt látok egy letört ágat, mely bimbózott,
Itt egy ártatlan szín, fehér liliomot.
Éltünk rövid voltát itt láthadd lefestve,
Hogy nyomozza mintegy a reggelt az estve.
A váratlan gondok mérgesebben rágnak,
A nem reménylt nyilak még jobb sebet vágnak.
Itt pedig váratlan vendég volt a halál,
Itt a példabeszéd tehát helyet talál:
Éppen úgy vagyunk az étellel, vígsággal,
Amint egy bizonyos bizonytalansággal.
Bizonyos az halál, mégis bizonytalan,
Állandó törvényje nagy és állhatatlan.
Meghalunk, azt tudjuk; ti temető kertek,
Néma tanúk vagytok, kik benne heverték.
De már meddig nyúlik fonala éltünknek,
Addig nincs bélátó sugára szemünknek.
Minden renddel s nemmel köz a halál s élet,
Az ifjak félhetnek, a vén nem remélhet.
Sem elme, sem virtus, sem remek ábrázat
Nem fest a halálnak szemfényvesztő mázat.
Ez elmével neme grádusát haladta,
És micsoda fáról esett, megmutatta.
A virtus ártatlan teste sátorában
Úgy mulatott, mint egy szentelt templomában.
A kedves gráciák ajjakain ültek,
Két szín ábrázatján szavai készültek.
Hogy e virtusokból azért gyümölcsözne,
Velek másoknak is hasznót kölcsönözne,
Egyébre szüksége nem volt, csak időre,
Hogy élete vége haladna későre.
De még virtusiért elébb megszerette
A halál, amikor egyszer célba vette.

Nem nézvén, hogy nárcis, tavaszi virágszál,
 A tavasznak első napján éltére száll,
 Nem nézvén, hogy most van élte virágjában,
 A huszonharmadik esztendő folytában.
 Még a szüzességnek arany idejében
 Küldi a holtaknak néma seregében.
 Azért nincs a halál ellen páncél, pais,
 Nincsen határ szabva, meghalhatsz még ma is.
 Bár mint Danaének, van réztornyod s várod,
 Azzal is a halált tőled el nem zárod.
 De ily boldog szüzet hogy követnek jajjal,
 Ki az öt szűzekkel felkészült olajjal.
 Lámpását meggyújtva tartotta kezében,
 Azért menyegzőbe jutott idejében.
 Oly vessző a halál, mellyel az Úr sújtott,
 Mint amit Esternek a király kinyújtott.
 Nyúgodj meg hát, gyászos úri ház, sorsodon,
 Uralkodj szívedre hatott bánatodon,
 Az Úr kinek mit ád, attól megfoszthatja,
 Mondjad hát, legyen meg az Úr akaratja.
 Keserű pohár ez, melyet az Úr rádmért,
 Éles nyíl, mely téged most harmadízben sért.
 Három esztendeje, hogy kidúlt nagy fényed,
 Ki vélte, hogy a gyász után ezt is érjed?
 E' vala csillagod, hű szemeid fényje,
 E' gyönyörűséged s kerted veteményje.
 Az Isten, aki most aláz, majd magasztal,
 Ha most látogatott, ismét megvígasztal.
 Aki most támasztott egedre felhőket,
 Verje mind hatalmas kézzel vissza őket.
 Végre menj a minden öröm kútfejére,
 Az állandóságnak örökös helyére.
 Ti már, ez elaludt kisasszony testvéri,
 Jertek, hűségteket hív szívnek esméri.
 Ti, kik a szeretet arany kötelével
 Csak egyek voltatok négyen ő szívével,
 Amaz atyafiak közt ritka szeretet
 Titeket azon egy aranyláncra vezet.
 És én felöletek éppen úgy itélek,
 Mintha most válna el öt eggyé lett lélek.
 Testvéred halála hogy lett bánatodra,
 Látom, mintha volna írva homlokodra.
 Hullattad könnyedet betegágya mellett,
 Már készülő lelke terád is leheltet,
 De mihelyt elmenél, nem valál mellette,
 A halál fagyfaló kezét rávetette.
 Eszmélt szerelmedre, amíg eszmélhetett,
 Most ment ki belőle, hogy menni kellett.
 Reád hágy egy áldást mégis örökségül,
 Kikészülő lelke még kék ajakán ül.

- - - - - szívednek felével
 Élj és bírd ez élet minden örömével.
 Sok szép csillagokkal tündököljön eged,
 Ne támadjon napod bévonó felleged.
 Titeket is szólít, kik hozzá vérséggel
 Voltatok köttetve holtig szívességgel.
 - - - - - atyja testvére, s barátja,
 Reád is az áldást örömmel bocsátja.
 Virágzó házatok terjedjen szélessen,
 Sok seculum vele hogy dicsekedhessen.
 - - - - - téged is tisztel,
 Atyafiságod vévén tisztelettel.
 Néktek is kívánja, hogy az Úr terjessze
 Éltetek határát boldogságban messze.
 Azon egy anyától származott - - -
 - - - - - hív párja,
 Ezek közt ötödik és utolsó - - -
 Kit bíztak az egek egy nagy poétára,
 Áldd meg minden jókkal, oh Isten, ezeket,
 Koronázd meg végre megőszült fejeket.
 Végre, kik-e háztól messzire származtak,
 Mint egy nagy törzsöktől szélesen ágaztak,
 - - - - - fényljetek,
 Mint csillagok, hazánk egén terjedjete.
 Ama hív Úr legyen ti oltalmazótok,
 A jutalom napján megkoronázótok.

[Győzödelmi pompát...]

Győzödelmi pompát adnak a halálnak
 E szomorú táblák, amelyek itt állnak.
 S betűik, melyeket a halandók keze
 Az emlékezetnek vájni igyekeze,
 Azt mondják, hogy ezen földnek darabjai
 Gyászos tömlöcébe rejtettek rabjai;
 Vagy pedig azoknak jajjaikról szólnak,
 Kik az ide rejtett holtakért gyászolnak.
 Szomorú szavakkal azt magyaráztatják,
 Hogy őket is ilyen sírba nyújtóztatják,
 Hogy teljes erővel ámbár törekednek,
 A halál töriből ki nem menekednek.
 Mi hát az oka, hogy sok ember éltébe
 Közelgő végét nem veszi észébe?
 Mi az oka, hogy az, aki sírba zárja
 Barátját, magára a halált nem várja?
 S mikor sírja felett szemeit kisírja,
 Eszébe is alig jut a maga sírja?
 Sőt bár hűlt tetemét zokogva öleli,
 Hogy valaha olyan lenne, nem képzei.
 Ki kísért sokakat a holtak helyére,
 Hogy ő is oda jut, nem fér a fejébe.

Óh halandó, bizony szem-bekötve játszol,
Mivel magad előtt embernek nem látszol.
Múlandóságodat így meg nem foghatod,
Melynek igazságát kézzel tapogatód.
Óldd le szemeidről ezt a szemfedeleket,
Néked is véged lesz, mint másnak vége lett.

Sietnek éltednek szempillantásai,
Mint a folyóvíznek nyargaló habjai.
Mint a saskeselyű repül ellenséggel,
Így telnek napjaid hirtelenséggel.
A meggömbült vénség fonnyadt ráncainak,
A kegyetlen halál felvont nyilainak
Még a kegyesség, amely sokat tehet,
Késedelmet hozó akadály nem lehet.
Nem, ámbár mindennap százszor könnyörögjél,
Mert a mindenekkel köz koporsó elnyél.
Nem bánnak az egek úgy a mai jókkal,
Mint amaz életbe felragadt Énókkal,
Nem jön le azoknak több tüzes szekere,
Hogy azt elnyerhetnéd, amit Illyés nyere.
Nem, és bár szívedbe légyen hív tisztelet,
Néked is véged lesz, mint másnak vége lett.

Ezek a halálra vezető ösvények,
Melyeken járnak a földi jövevények;
Amelyeken bizony mindnyájan, kik vagyunk,
Magunk után egyszer hült nyomokat hagyunk.
Már akár királyi méltóságban légyünk,
Akár a kúnyhóban koldúskenyért égyünk,
Akár erőtlenségünk légyünk, akár merő
Derekunkban lakjon herculesi erő.
Híába nem leszünk katonák, híába
Nem ülünk a veszni induló gályába. -
Mert nemcsak a harcok vérengző mezeje
A kegyetlen halál múlató helye,
Nemcsak a tengernek haragos habjai
Életünknek véget vethető okai.
Ezer az út, mely a halálra vezet,
Kibeszéllésére nincs elég nevezet.
Volt-é valaha oly város, amely mellett
Temetőhelynek is helyt adni [nem] kellett?
Sőt van-é, amelynek több volna lakója,
Mint amennyi holtat rejt el koporsója.
Ez innen hát hozzád, ember, a felelet,
Néked is véged lesz, mint másnak vége lett.

Mindened elhagyod, amelynek életed
Gyönyörűségeit, míg élsz, köszönheted.
Itten kell hagyni a drága örökséget,
Itten, ha férj vagy, a kedves feleséget,
Ha lettél éltedbe gyermekek atyjává,

Szerelmes gyermeked lesz gyászos árvává.
Rakás aranyaid tőled elmaradnak,
Csak egy öltönöcskét s egy oszlopot adnak,
Egy deszkából csinált szomorú hajlékot,
Más veszi kezére a több maradékot.
Így borítnak reád végre szemfedelet,
Néked is véged lesz, mint másnak vége lett.

Hogy ez így lesz, hidd el, mert a' bizonyítja,
Kinek hűlt testét e sírhalom borítja,
Ki néked, utazó, bár megnémult szája,
E magán tapasztalt dolgot prédikálja.
Halld meg, ki légyen, ki ilyen intést teve
Hozzád, és szívedre légyen írva neve.
----- kinek volt hazája
Nagyvárad, a Sebes Körös partja tája.

Szülei, akiknek vitették utána
A mennyei lelkek boldog hazájába,
Életének ----- nyarában.
----- kivel a szeretet
Arany láncával egybe szerkesztetett,
Akivel ameddig éle szeretetbe
-- volt a mező nyári öltözetbe,
----- kinek adta szívét,
Tisztelte másodszor mint szerelmes hívét.
Kinek volt élete, míg az Úrnak tetszett,
A Ceres sarlója ----- metszett.
Ennek magzatához, míg végbúcsút vészen,
Rebegő nyelvével ily beszédet téssen:
Szerelmes ----- amíg még
Tőled végsőképpen el nem venne az ég,
Jövel, hűlt karjaim gyenge szorítása,
Haldokló ajakam anyai szóllása
Hadd találhassa meg hív szeretetedet,
Mely kedvessé tette nálam személyedet.
Reád és életed szerelmes párjára,
----- tetsző virágára
Az egek harmatja kövér cseppel hulljon,
Hogy lankadt orcátok rózsája vidúljon.
Ti is -----
Akikért éltemet nyújtani kívánnám,
Előttetek végkép, míg elbocsátnátok,
Szívem szeretetét hadd buzogja rátok.
Az egeknek rátok terjedő hatalma
Légyen élteteknek gyámola s oltalma.
Az árváknak atyja végyen védelmébe
Világi éltetek minden idejébe.
Eredj már, utazó, de emlékezz erre,
Hogy a halál számot tart minden emberre;

Eredj, de maradjon nálad e felelet:
Néked is véged lesz, mint másnak vége lett.

[Vagyon egy oly tenger...]

Vagyon egy oly tenger ezen a világon,
Melynek feküvése van minden országon.
Bizonytalan ennek határa és partja,
Bátor bizonyosnak minden ember tartja.
Sok dúlás, zűrzavar keblébe rejtezett,
Benne a Sirtesek fogtak mintegy kezét.
Darabos kösziklák lappanganak nála,
Hova mint megannyi Atlas teste szálla.
A kegyetlen szelek rajta dühösködnek,
A habok egymásra mászva erőlködnek.
Eurus felette Zefirust kergeti,
Austert Boreás nyomja s fenyegeti.
A nagy gályák rajta szinte úgy súlyednek,
Mint a csónakocskák, ha szelek erednek.
Sokan alig mennek itten egy keveset,
Mindjárt elmerülnek (óh, siralmas eset).
Mások több ideig lebegnek felette,
De ha a szél magát nékik eresztette,
Csakugyan végtére ők is elmerülnek,
A tenger vizének örvényébe dülnek.
Ezen tenger nevét ha tudni akarod:
Az élet; s a vizét magad is zavarod.
Lakosok számával hogy magát győzheti,
Minden ország csupán ennek köszönheti.
Meddig tartson ennek széle és határa,
Annak soha senki végére nem jára.
Mint megannyi szélvész, a sok veszély ebben
A veszedelmekkel megrakott helyekben,
Melybe még valahány hajók verődtenek,
Ízre-porra törvén, eltemetődtenek.
Viaskodnak ezen a szelek egymással,
Öszvecsapnak, vínak szörnyű csikorgással.
Nincs ezen békesség, nincsen nyugalom,
Uralkodik benne a kín és fájdalom.
A szegényt, a királyt egyformán forgatja
Engesztelhetetlen kemény indulatja.
Sokan még csak alig érkezhettek erre
A nyomorúsággal megrakott tengerre,
Vitorlájok szélnek alig eresztetett,
Már akkor hajójok széjjel feszítettet.
Mások eltölthetnek számos esztendőket,
Míg a tenger hányja ide s tova őket.
Végre veszedelmes örvényre találhatnak,
Melybe keze közé esnek a halálnak.
Ily tengeren való hajókázásának

Vete véget, akit e sírba zárának.
 - - - - - vala ennek neve,
 Ki is a tengeren immár elsúlyede,
 Mert - - esztendők elfolyása alatt
 Minden nyúgodalom nélkül rajta szaladt.
 Sok viszontagságot látott és szenvedett,
 Mígnem végezetre partra verekedett.
 A szelek gyakorta felkeltek ellene,
 De megszabadítá azoktól istene,
 Mivel hajójának a hit volt kormányja,
 Aki ezzel bírhat, azt a szél nem bántja.
 Édesatyja, aki előtte meghala,
 - - - - - vala.
 Édesanyja - - - - -
 Társánál számosabb napokat számlála.
 - - - - - az ő kedves párja,
 Kinek megholt testét már most a sír zárja.
 Amely kevés időt együtt élhetének,
 Abban az egyesség remeki levének.
 Galambi szelídség lakozott házokban,
 A jámbor kegyesség járkált udvarokban.
 Mindketten egy szívvel csak azon voltak,
 Hogy szüntelen az Úr útjában járjanak.
 Akkor is, amidőn egymástól elváltak,
 Az Úrban váltak el s tőle el nem álltak.
 Vége van már csendes tengeri útjának,
 Lakója a boldog mennyei hazának.
 Elérte a partot, sőt reá is hágott,
 Már többé nem szenved változandóságot.
 Örül, hogy bátor rá sok szél törekedett,
 Mindazáltal hajótörést nem szenvedett.
 Néktek pedig, kik még a titkos tengeren
 Bizonytalanság közt vagytok sok ezeren,
 Ímé, tanácsot ad, melyet kövessetek,
 Hogy a partra ti is békével érjetek.
 Az Úrnak félelme légyen vitorlátok,
 A Jézust vezető csillagnak tartsátok,
 Amerre e' vezet, arra siessetek,
 Így lesz aztán boldog útatok s végetek.

[Az életnek hasznát...]

Az életnek hasznát csak azok aratják,
 Kik magokat ebben mélyen nem avatják.
 Aki e világon nem él e világnak,
 Boldogtalanságát tartsa boldogságnak.
 Nem célom az Isten kezeit gúnyolni,
 Nemes alkotmányát rútul ócsárolni,
 Momussal nem kötök gáncsot munkájába,
 Isteni hatalma tágas piacába;

De hogy a bűn már ezt Babylonná tette,
 Illő s nagy okosság elfutni mellette.
 Ezt becsüljük-é hát, ki nem becsül minket,
 Lábával tapodja minden érdemünket?
 Ki az indulatok rejtekit kinézi,
 S adományját ahhoz szabja és intézi,
 Akinek a szívét izzasztja és rázza
 A nagyravágyásnak szerelme s hagymázza?
 Az éig nőtt arany hegyekre vezeti,
 És onnan adózó bányákra ülteti.
 Minden bujaságra ingerlő dolgokkal
 Bízta, mint megannyi gyújtó kanócokkal.
 Mit ad a szerencse, a világ kockája,
 Annak is, akinek messze ér pálcája?
 A férgek rágják ki a selymet s tafotát,
 Egy sárház váltja fel a gazdag palotát.
 Lássad e világnak csalárd mesterségét,
 Hogy titkolja minden dolog kicsinységét.
 Ennek oly múlandó minden ajándéka,
 Mint a nappal látszó testeknek árnyéka.
 Csak név a méltóság, nem valóságos rang,
 Hogy szembe uralják az embert, csupa hang.
 A bujaságot is jobbnak nem találom,
 Ez is csak egy halált hozó, rövid álom.
 A földet tapodod, felnéz ábrázatod,
 Az ég a te hazád, azzal azt mutatod.
 Csak azért lettünk-é, hogy szenvedjünk, tűrjünk,
 Itt légyünk és járjunk, ételt, italt szűrjünk?
 Hát itt van a határ, többet nem reménylünk,
 Az oktan barmok sorsa közös velünk?
 De hisszük, lelkünket más, jobb élet várja,
 Bár testünket a sír kebelébe zárja.
 Vesszen hát magának e világi élet,
 Noha ezt megvetni nem kevés ítélet.
 De senki a szívét ehhez ne ragassza,
 A halált vagy a más életet válassza.
 Itt a példa; ez az, akinek holt teste
 Magának nyugvásul ez helyet kereste.
 Ez az, akit hívok tanúbizonyságnak,
 Ki e világon élt, nem élt e világnak:
 És mint a vízben is látszanak csillagok,
 Holott az ég báltján függenek ők magok:
 Úgy is látszott itt, de oda felhágott,
 Hol az Úr készített neki boldogságot.
 Életét csak annak szentelte és adta,
 Aki a keresztért fiának fogadta.
 Ez az igaz atya, e' hágy örökséget
 Fiainak, amely soha nem ér véget.
 - - - - - atyja, mely nevezet
 Még ma is sokakba kedves emlékezet!

- - - - - fogadta méhében,
 E' nevelte híven erőtlenségében.
 Ennek gondja alatt jutott az időre,
 Melyben alkalmas volt a jegygyűrűre.
 Szóllana, az áldás függ mintegy a nyelvén,
 De nem szólhat, az Úr szele érdekelvén.
 Végső tekintete, végső sóhajtása
 Kedves magzatának egy summás áldása.
 - - - - - hív párja
 - - - - - asszony is megvárja.
 Várja, hogy atyai áldásod vehesse,
 Utolsó csókoknak lehessen részese.
 Néked elég áldás nagyérdemű férjed,
 Ezt Isten különös gondjának esmérjed.
 Ez a szent ház egyik megmaradt Atlássa,
 Oskolánk oszlopa, oktató Pallása;
 Ez a Palladium, ezzel áll fel Trója,
 Míg ezáltal Isten javunkat megója.
 Ezért sóhajtásink párázati mennek
 Királyi székihez az erős Istennek,
 Hogy a nyavalyákat tiltsa tőle messze,
 És drága életét sokáig terjessze.
 Utolsó áldását adja - - - - -
 - - - - - társának.
 Leányi hűségét néki is esmérte,
 Kivánja, az egek hogy áldják meg érte.
 Légyen az Úr gondja éltetek védelme,
 Hogy a történettől ne légyen sérelme;
 Végre pályátokat midőn elfutjátok,
 Oda juthassatok, ahol van atyátok.
 Már ti eltörődött tagok, nyúgodjatok.
 Ti pedig, szomorú felek, vígadjatok,
 Hogy jó atyátoknak teste mikor meghűlt:
 Lelke a boldogok hazájába repült.

[Mint foly a sebes víz...]

Mint foly a sebes víz, úgy múlik az élet,
 Közelít minden nap hozzánk az ítélet.
 Ezt hirdeti néked, bár megnémult szája,
 - - - - - kinek előtted példája.
 - - - - - tartott betegsége,
 - - - nyár után lett éltének vége.
 Így cselekszik éppen urunknak kalmárja,
 Sárnak tart itt mindent, ama kincset várja.
 Állj meg, ha érkezel, utazó, e szóra,
 Csak addig, míg lefoly egy fertálynyi óra.
 Azt mondják, valakik e föld színén állnak,
 Egyenként prédái lesznek a halálnak.
 Nem kedvez a halál kicsinynek vagy nagynak,

Zsoldot adnak ennek, kik e földön laknak.
Úgyhogy ma e földön, kik lehellést vesznek,
Száz esztendő múlva mind porokká lesznek.
Xerxes, a perzsáknak hatalmas királyja,
Virtusait kinek még ma is csudálja,
Amennyire terjed a föld kereksege,
Tükör mert még ma is az ő vitézsége,
Könnyeit orcáján örömmel hullatá,
Zokogó panaszát ekképpen hallatá:
Ímé táboromat a föld alig bírja,
Mégis nemsokára a föld lészen sírja
E sok ezerekből álló számos népnek,
Eközött kicsinynek, nagynak, rútnek, szépnek.
E' pedig azt mondja: valakik itt állnak,
Nemsoká prédái lesznek a halálnak.
Bizony, ha elménkkel a múlt esztendőre
Visszanézünk s megyünk az elmúlt időre,
Sokkal többet látunk a földnek porába,
Mint volt a rettentő Xerxes táborába.
Kiket sem a szépség, sem az okos elme
Meg nem szabadított, sem Isten félelme.
Az ékesen szóllást mindenek csudálják,
Kik a bölcssek közé magokat számlálják.
De ez is meg nem ment senkit a haláltól,
Amint tanuljuk ezt magától szent Páltól.
Múlандó a szépség, ha ki csak ezt nézi,
Gond, betegség, idő hamar megigézi.
Mondd meg, hol Absolon deli termetével?
Porrá lett, a férgek osztottak testével.
A bölcsességnek is eleven példája,
Oda van Salamon bészaratott szája.
Kit láttál valaha Dávidnál szentebbet,
Példát a halálra nem látsz ennél szebbet!
Ékesen szóllás kell? hol van Demosthenes,
Cicero, Ulysses, hol van Diogenes?
De hol van az, aki, míg e földön éle,
Bölcs nyelvél a Szentírásból beszéle?
Szólítsd meg e gyásszal befedett koporsót,
Ezt mondja: a halál mindenre vét sorsot.
Csak ilyen az ember, ilyen hát az élet,
Számadásra hívja őtet az ítélet.
Ímé, ez az Isten hűséges szolgája
Megholt s jutott örök hallgatásra szája.
Ki a Szentírásnak tiszta szent vizével,
Hat esztendő alatt élő beszédével
Vezérlette híven pásztorsága nyáját,
Míg ki nem futotta életének pályáját.
Ha kérdezed nevét, s élete folyását,
Értsd születését, helyét és lakását.
Az ő életének legelső kezdete

- - - - - tisztos szüléktől lehele.
 Ezerhétszáznegyvenkilencnek mentébe,
 Mikor a nap lépett a - - jegyébe.
 - - - - - volt édes atyja neve,
 Ki már őelötte halál-préda leve.
 Méhében fogadta - - - - -
 Kit nem vélt, hogy élve maga után hanna.
 Ezen jó szülei még gyenge korába
 Béiratták ötöt múzsa táborába,
 Hol mindjárt jeleit elméjének adta,
 Tanuló társait könnyen meghaladta.
 Magára palástot öltöztén végtére,
 Példa volt és szolgált az ifjak díszére.
 Legelső tisztségre ezek közt hogy jutott,
 Fáradhatatlan volt, bár izzadt és futott.
 Majd szélnek eresztvén innen vitorláját,
 Megnézte a külső nemzetek hazáját.
 És a tudománynak becses cseppjeivel
 Megrakva egynéhány esztendő mentivel,
 Amint a dolgos méh, úgy jött hazájába,
 Cicerói nyelvet hozván le szájába.
 Itt alig pihent meg, - - mindjárt kérte,
 Mert a virtusokat őbenne esmérte,
 Hogy vezére lenne az ecclesiának,
 Ama mennyei Úr kedves sajátjának.
 Melyet meg is nyervén, pásztorsága alatt
 Amíg legelt a nyáj, - - esztendő haladt.
 De az Úr már ötöt örök pappá tette,
 A boldog lelkekkel egy székbe ültette.
 Mert midőn, ím, folya - - - hónapja,
 Éltét elfogyasztá - - - - - napja.
 És már - - órára az idő virrada,
 Akkor az ég neki ily szózatot ada:
 Jó vagyon, hív szolgám, hűséged jutalmát
 Megadom, vedd el hát lelked nyúgodalmát.
 Míg hát hideg testét a föld bétakarja,
 Búcsúzó szavait mondani akarja.
 Elsőben is téged veszen hát nyelvére,
 Ki szülted s vigyáztál gyenge életére.
 Ama hív fiúi és buzgó szeretet,
 Amellyel tehozzád mindig viseltetett,
 A fagyos vérben is magát kimutatja
 És végső áldását ekképpen hallatja:
 Hozzám hűségedet el nem felejthetem,
 Mindég háládatos szívvel emlegetem.
 Mert míg nyavalyáim tetemim szaggatták,
 Szemeid magokat könnyekkel áztatták.
 Amidőn eljön is halálom órája,
 Melyen életemnek volt végső csatája,
 Akkor is szikrája hív szeretetednek

Kitetszett erántam s igaz hűségednek.
Mely kegyességedért nagy jutalmad légyen,
Világi éltednek míg folyása mégyen.
Kedves - - - - - életemnek párja,
Tudom, hogy szívedet epesztő bú járja,
Hogy el kell temetned azt, akit szerettél,
Kivel arany láncsal egybeszerkesztettél,
Hogy az özvegységnek gyászos inségére,
Váratlan órára életed már ére.
De távoztasd szíved sűrű fellegeit,
Könnyebbítsed minden bánatid terheit.
Mert az Úr, az árvák s özvegyeknek atyja,
Szabadulásodat néked megmutatja.
És bár most leányát ostorával sujtja,
Bízzál, mert végtére segedelmét nyújtja.
Már én megyek, az Úr viselje gondodat,
Siralmaid után hozza fel napodat.
Te is, Jézusomnak szerelmes jegyese,
Ki magának téged vérével keresse,
Virágozz, módjára a szép pálmafának,
Amelyhez az írgy kezek gyakran vágnak.
Végre hűségednek zöldelő pálmáját
Nyerd el az idvesség fényes koronáját.
Néked már, megfagyott testemnek sátora,
Csendes házad lészen a föld hideg pora.
Lelkemnek majd ismét veled egyessége
Lészen, midőn eljő nyúgodalmad vége.

[Az ember életét...]

Az ember életét hogyha jól vizsgálod,
Hogy az csak bújdosás, könnyen feltalálod.
A világot mintegy nagy pusztának leled,
Melyen minden ember csak vándorló veled,
És hogy e világon vándorlónak tessék,
Kivánod-é, hogy úgy elődbe festessék.
Nincs bizony e földön senkinek hazája,
Másutt lesz az, ahol nem kell több hozzája.
Nézd végre a halál tárházát, e testet,
Melyet a bölcs Isten bár szépen kifestett,
Csak mintegy fővényen épült és gyengén áll,
Leomlik, a halál szele ha rátalál.
Örökös hazája nincs hát itt senkinek,
Másuvá kell menni innen kinek-kinek.
Bár birodalmaknak határa messzire
Terjedjen a földnek utolsó szélire,
Mégis jövevénynek őtet nevezhetem,
E nevezet alól sőt ki sem vehetem,
Örök lakozása mert a földön nincsen,
Halhatatlanságot nem vehet a kincsen.

Nagy Sándor, e világ meghódoltatója,
 Nem lehetne ennek örökös lakója,
 Hanem mint bujdosó úgy ment által azon,
 Csakhogy a szerencse követte s a haszon.
 Ilyen értelemben még az is bujdosó,
 Aki a pogányi homályban - - -
 De egy jó keresztyén másképp is jövevény,
 Hogy így megpusztuljon, hol sok a - - -
 Mert nincs maradandó város, nincs itt haza,
 Mikor az égbe megy, akkor megyen haza.
 Oda vágyakozik oly szívesen menni,
 Mint az útas, ahol meg akar pihenni.
 Csak e' minden gondja, hogy oda eljusson,
 Sőt már ott van szíve, bár itt alatt fusson.
 Jól tudom, hogy nevét éppen nem vérezem,
 Mikor ez óhajtott nevéől nevezem.
 Jövevénynek magát mert maga vallotta,
 Édes hazájának az eget tartotta.
 Sőt teljes életét bujdosásnak nézte,
 Útját hazájába felfelé intézte.
 Mint a bölcs utazó idegen országhoz,
 Úgy ő sem ragadott világi javához.
 Hanem járt szüntelen hazájának után,
 Melybe ért - - - esztendei után.
 Látja már szépségét kívánt hazájának,
 Mely vagyon felette a kék ég boltjának,
 Látja lába alatt ott a csillagokat,
 Melyeket csak úgy néz, mint kis lámpásokat.
 Mert fenn a mennybe lát nem oly dicsőséget,
 Hanem ezerszer nagyobb fényességet,
 Látja a sok ezer angyali rendeket,
 A már dicsőségre eljutott szenteket,
 Akikkel mint polgártásaival örül,
 A menyei király dicsősége körül.
 De már hideg testét a gyászos bólt várja,
 Jertek hát, kedvesi, míg a sír elzárja.
 - - - - - kedves éltem párja,
 Jól tudom, rád tódúlt a bú özön árja.
 Keservesen esik elválásom tőled,
 De kérlek, örömmel eressz el előled,
 Mert bujdosásimnak megvan kívánt vége,
 Hazám már énnékem az ég dicsősége.
 A te élted pedig az Úrnak jobb karja
 Minden veszély ellen, hidd el, bétakarja.
 Te is elvégezvén majd földi pályádat,
 Találd meg a mennyben dicső koronádat.
 Kedves - - - - - jertek már,
 Atyai áldásom mivel titeket vár.
 Vegyétek el tőlem utolsó csókjaim,
 Melyeket adhatnak hideg ajakaim.

De szűnjék szemetek szakadó zápora,
Bár testem elfedi a föld hideg pora.
Az árváknak atyja mert nem hal meg soha,
Csak ti jók legyetek, nem lesz ő mostoha.
Ifjúi éltetek terjessze sokára,
Ha kimúltok, légyen néktek kész szent vára.

Már kedves - - - - -

Jertek hideg karom megölelésére.
A szerelem láncá mert tudom egyesít,
Egy lélek két testet bennetek egyesít.
Az Úr, ki most értem szemetek áztatja,
Tudom, szíveteket megvigasztalhatja.
Meg is vigasztalja s megáld benneteket,
Látogatván minden jókkal élteteket.
Nem bocsát ily felhőt többé éltetekre,
Míglen későn felvisz a boldog helyekre.
Még hozzád - - - - - van egy szóm
- - - - -

Anyai hűséged óh meg nem tagadom,
Még hamvaim közt is ímé ezt fogadom.
Te pedig, bújdosó társam, fáradt testem,
Amint veled együtt az eget kerestem,
Úgy majd a hazába együtt léssel velem,
Ahol már lelkemnek kész nyugalma lelem.

Gróf Károlyi József úrnak

A nagy gróf Károlyi Józsefet s isteni
Fényű virtussait kezdem énekleni.

Legszentebb igazság! hagyd el az egeket!

Szállj le s újjaiddal illesd ez éneket!

S engeddd, hogy a költő véknyan szőtt meséje
Lehessen ártatlan fejed piperéje.

Mondd meg a dicsőség halmán Károlynak,

Mint adódott fényes széke atyjainak.

Csak alig virágzott ifjúsággal képe,

Már az érdem köves bércére fellépe.

S követvén ősinek dicső nyomdokait,

Botlás nélkül járta darabos hantjait.

Bár a most serdülni kezdő Alcidesnek

Sokan sok akadályt s leseket keresnek:

De mégis, hogy útját emberül megfussa,

Van egy kézenfogva vivő Frónimussa.

A gyönyörűségnek, mely a virtust veszti,

Bágyasztó karjai közé nem ereszti.

Tudván, hogy e csalárd énekű szírenek

Sok nagyot halálos sírba temetnenek.

Megvetvén hát ifjú szíve puha kényjét,

Mászkálja a virtus és érdem ösvényjét

S végre kimerített erővel, izzadtan

A meredek bérceknél szélére felpattan.
 Hol a tiszteletnek ülven hintájába,
 Az érdemmel együtt megy dicső várába,
 Itt elkopott útas-ruháit leveti,
 Bársony palástjába Hónor öltözteti.
 Letörölvén izzadt cseppjeit újjával,
 Éleszti az égből szállt ambróziával. -
 Azután csókokat orcájára vetvén,
 Fejet hajt, és nyájas karjain vezetvén,
 Viszi a dicsőség fényes templomába,
 Mely a hegytetőn függ, az ég szomszédjába.
 A halhatatlanság pitvara, s mennyei
 Éltünknek itt nyílnak örök esztendei.
 Itt a dicsőségnek vezeti elébe
 Károlyt s ajánlja ősei rendébe.
 Őseinek; akik már a dicsőségnek
 Egén első fényű ragyogással égnek.
 Kiknek már neveik a templom falába
 Metszve tündökölnék adamás táblába.
 S lelkeik egy fényes ködből font fellegnek
 Szárnyain a többi hérókkal lebegnek. -
 A József nevét is ezek után vágja,
 Hogy az idő irigy foga meg ne rágja. -
 Ekkor a dicsőség székébe ültette,
 Isteni kezeit rá áldással tette.
 Mennyei sűgárral ragyogtatja szemét,
 Mely világosabbá tégye nagy érdemét. -
 Végre a templomból mindnyájan kijőnek,
 Viszi karonfogva egy laurus erdőnek,
 Mely a gyémántokkal fénylő falak mellett
 Örök tiszteletű árnyékkal zöldellett.
 A héróknak sírja egy csendes berekbe
 Szent borzadást öntött a néma lélekbe.
 Amint feküvének itt a hazafiak
 Örök áldására méltó Károlyiak:
 Tisztes hamvaikon borostyánok nőttek
 S felettek szentséges árnyékokat szőttek.
 Melyek a nékiek áldozó hazának
 Sőhajtásaitól gyengén suhogának.
 S a benneki pihegő ekhónak kebele
 A sír felé bágyadt hanggal nyögdecsele.
 A dicsőség egyik laurusra felhága,
 S róla egy pár legszebb ágacskát levága.
 Mely a fáról függő és ellenséges vért
 Izzadó fegyverek vasához még nem ért.
 Még most is könnyekkel csorgott ágacskája,
 Melyet sok hazafi hullatott reája.
 Meleg volt még most is a hív magyaroktól
 Levelére mélyen raggatott csókoktól.
 Ezt kötötte össze, s a mindég mellé

Őrt álló Zichynek kezébe engedte.
Nem lévén senki is nála méltóbb erre,
Hogy laurust tehessen egy ilyen emberre.
Meglett: s ekkor eljött Zichy Károlyival,
A haza sokféle rendű fiaival. -
Melyet látván Pallás, a megkoszorúzott
Grófnak múzsáival örömnótát húzott,
Kérvén térdhajtással annyi gráciáját,
Hogy végye kedvesen vékony hederáját,
Melyet az örvendő magyar Hélikonnak
Ártatlan leányi tisztelettel fonnak.
S ámbár ékesítse dicső borostyánja:
Ez is homlokait csókolni kívánja;
Hogy tanúja legyen azon tiszteletnek,
Mellyel eránta a múzsák viseltetnek.
Én is itt a hegy tövében,
Hol nem igen meredek,
Nagysádnak magam nevében
Apró violát szedek;
És laurusához kapcsolva,
Bémutatom kézcsókolva:
Végye tőlem kegyesen!

Az élő nyelven tett köszöntés

Eljöttetek hát, óh, haza nagyjai!
Dicső személyek! akiket a mai
Idők örömmel énekelnek
S glória vára felé emelnek.
Nagy nemzetünknek csillaga, gróf Zichy!
Dicséretünknek érdeme csak kicsi:
És így talán homályosítjuk
Majd ha nagy érdemidet nagyítjuk.
Nagy gróf, dicső vér, Károlyi! Nagy nemed
Nagyobbra fogja vinni nagy érdemed:
Mi hát, kik e kis völgybe ülünk,
Mély özönébe nem is merülünk.
Köszönni mégis tiszteletünk vezet,
Csókolni legyen hát szabad e kezet!
Hadd zengjen ilyen szíves ének
A magyarok kegyes Istenének:
Dicső hazánknak nagyjai, éljete!
Járják az érdem istene véletek,
A virtus érc bástyája legyen
S több koszorút fejetekre tégyen.
Múzsák, vegyétek isteni szárny alá,
Ezt már sok árva múzsa tapasztalá;
Hogy védjen ily hatalmas Aegis
Béfedezése alatt az ég is!

Az énekek

Fébus

A Hónortól, Pallástól és Hírtől kísértetve a Múzsákhoz

Fébus

Múzsák! kik a zöld Tempében
Múlattok a hegy tövében,
Jertek vígan énekelő
Lanttal elő!
Kezdjétek új éneket,
A most jött fő rendeket
Vélek tisztelvén.

Múzsák

Óh, mi nem hallottuk még,
Mely méltóságos vendég
Peng itten a Hír nyelvén?
Peng itten a Hír nyelvén?

Fébus

Itt országunk fő bírāja,
Kit méltán tisztel hazája,
Eljött hazánk nagyjával
S Károlyival.

Múzsák

Gróf Zichyt, gróf Károlyit,
A Thémis apostolit
Látja Pallásunk.

Fébus

Tiszteljétek énekkel!

Múzsák

Ekhózzon hát nevekkel,
Ekhózzon hát nevekkel
Örvendező szállásunk!
Örvendező szállásunk!

Fébus

Nohát hárfátok
Ha leraktátok,
Szedjétek kezetekbe.
Tágúlt húrjait
Hangoztassa itt
E kies berekbe.
Mondjatok mindnyájan tátott
Torokkal hangos vivátot,
S e két méltóság nevének
Zengjen Pinduson az ének.

Múzsák

Éljen Zichyvel
S kísérelőivel,
Éljen Károlyink, éljen!
Mi térdhajolva
És kézcsókolva
Mind tiszteljük mélyen;
Azt kívánja e vivátunk,
Melyet az égre bocsátunk,
Azt kívánja Debrecennel,
Azt nemzetünkbe mindennel:
Hogy sok időig,
Sok esztendőig
Tartsa meg őket az ég!
Mert mindnyájának
Szíve hazának
Szeretettel ég.

Fébus

Rekesszük mindnyájunkat nagyságtok kegyes szívébe.

Múzsák

Rekesztjük mindnyájunkat nagyságtok kegyes szívébe!
Élesztgessen bennünket annak szeretetivel.

Fébus

Óh, ne vessen el!

Múzsák

Óh, ne vessen el!

Fébus

Fedje Pindusunkat!

Múzsák

Fedje Pindusunkat!
Nagyságtoknak szenteljük fel mindnyájunkat.

1794. július 5.

Az estve

A napnak hanyatlík tündöklő hintaja,
Nyitva várja a szép enyészeti ajtaja.
Haldokló sűgári halavánná lesznek,
Pirúlt horizonunk alatt elenyésznek.
Az aranyos felhők tetején lefestve
Mosolyog a híves szárnyon járó estve;
Melynek új balzsammal bíztató harmatja
Cseppecskéit a nyílt rózsákba hullatja.
A madarkák meghűlt fészkeknek szélein
Szunnyadnak búcsúzó nótájok rendjein.
A kis filemile míg magát kisírta,
Szomorún hangicsált fészken a pacsirta.

A vadak, farkasok ülnek szenderedve,
Barlangjában belől bömböl a mord medve. -

Ah, ti csendes szellők fúvallati, jertek,
Jertek füleimbe, ti édes koncertek;
Mártsátok örömbé szomorú lelkemet;
A ti nyájasságtok minden bűt eltemet.
Lengjete, óh kellő zefírek, lengjete,
Lankadt kebelembé életet öntsetek!
Mit érzek?...míg szólok, egy kis nyájas szellet
Rám gyengén mennyei illatot lehellett.
Suhogó szárnyával a fák árnyékánál
Egy fűszerszámozott theátrumot csinál,
Melybe a gráciák örömmel repülnek,
A gyönyörűségnek lágy karjain ülnek;
Hol a csendes berek barna rajzolatja
Magát a hold rezgő fényénél ingatja.
Egyszóval, e vídám melancholiának
Kies szállásai öröme nyílnak.

Késsél még, setét éj, komor óráiddal,
Ne fedd bé kedvemet hideg szárnyaiddal:
Úgyis e világba semmi részem nincsen,
Mely bágyadt lelkemre megnyugovást hintsen;
Mikor a világnak lármáját sokallom,
Kevélynek, fősvénynek csörtetését hallom,
Mikor az emberek körültem zsibongnak,
S kényektől részegen egymásra tolongnak.

Bódult emberi nem, hát szabad létedre
Mért vertél zárbékót tulajdon kezedre?
Tiéd volt ez a föld, tiéd volt egészen,
Melyből most a kevély s fősvény dézmát vészen.
Mért szabtal hát határt önfiad között;
Ládd-é már egymástól mind megkülönbözött.
Az *enyim*, a *tied* mennyi lármát szüle,
Miolta a *miénk* nevezet elüle.
Hajdan a termő föld, míg birtokká nem vált,
Per és lármá nélkül annyi embert táplált,
S többet: mert még akkor a had és veszettség
Mérgetől nem veszett annyi sok nemzetség.
Nem volt még koldúsa akkor a törvénynek,
Nem született senki gazdagnak, szegénynek.
Az igazságtévő határkő és halom,
A másét bántani nem hagyó tilalom
Nem adott még okot annyi sok lármára,
Mert az elégség volt mindennek határa.
Nem állott volt még ki a kevély uraság,
Hogy törvényt hallgasson tőle a szolgaság;
S rozskenyérhéjből is karácsonya legyen,
Hogy az úr tortátát s pástétomot egyen.
Nem bírt még a király húsz, harminc milliót,
Nem csikart ki tőlük dézmát és porciót,

Melyből boldogokká tudja őket tenni,
Azaz tonkin fészket legyen miből venni.
Nem bújt el a fösvény több embertársától,
Hogy ment legyen pénze a haramiától,
Akit tán tolvajjá a tolvaj világ tett,
Mert gonosz erkölccsel senki sem született.
Nem is csuda, mert már a rétek árkolva,
És a mezők körül vagynak barázdolva;
Az erdők tilalmas korlát közt állanak,
Hogy benne az urak vadjai lakjanak;
A vizek a szegény emberekre nézve
Tőlök munkált fákkal el vagynak pécézve.

Te vagy még egyedül, óh arany holdvilág,
Melyet árendába nem ad még a világ.
Te vagy még, éltető levegő! amelyen
Indzenéri duktus nem járt semmi helyen.
Téged még, óh legszebb hangú szimfónia,
Ingyen is hallgathat minden emberfia:
S titeket, óh édes erdei hangzások,
Hallhatnak a szegény pásztorok s munkások:
Mikor a mesterség gyáva hangjainál
A kényes nagyvilág fárasztó bált csinál.

Óh, áldott természet! óh csak te vagy nékem
Az a tetőled nyert birtokom s vidékem,
Melynek én örökös földesura lettem,
Mihelyt teáltalad embernek születtem.

Az álom

*Boldogok azok, akik úgy alusznak,
hogy többé fel nem ébrednek. Sőt ez
a kívánságom is haszontalan, ha az
álmodozások ostromolják a sírhalmokat.*

Préd. 3 : 19, 20, 21.

Jön az álom s mindent pihenésre hajta,
Az éjjelnek barna palástja van rajta,
Beborítja véle a földet s az eget,
Alóla altató mákolajt csepeget,
Melynek hús balzsama a benne feredett
Szemhéjaknak édes nyúgovást engedett.
Lágy karjain fáradt érzékenységünket
Ringatja s egy másik világba tesz minket,
Hol sok ezer képpel elménk játszodtatja
Valóság képébe tűnő ábrázatja.
Most az öröm arany hegyeit ígéri,
Az áldás javait bő marokkal méri,
Majd a félelemmel rettentí lelkünket
S a kétség szélére viszi életünket.
De akár mint tűnik képzelődésünkbe,
Valódi örömet terjeszt ő szívünkbe;

Apolgató karral kötésink feloldja,
Ellankadt erőnkhez új erejét toldja,
Megtört érzésinket simítja kezével,
Új életre hozván gyógyító mézével,
A terhes gondokat rabláncához fűzi,
Szívünkől a Léthe partjaira üzi.
Minthogy a világi bajoknak érzése
Éltünknek legnagyobb terhe s szenvedése,
A halálnak képét öltöztvén magára,
Bennünket holtakká téssen utóljára.
Úgy vagyon, holtakká téssen, és hogy élünk,
Csak egy kis szuszogás hiteti el velünk.
Óh, mikor szűnik meg e kis szuszogás is,
Mikor alszik el még maga az alvás is?
Mikor száll testemre az a végnyúgalom,
Amellyel örökre bíztat a sírhalom?
Óh, halál, a szelíd álomnak testvére!
Mikor vetsz örök zárt szemem fedelére,
Hogy a semmiségbe testem viassz szálljon,
S belőlem csak egy por és csak egy név váljon?
Igenis, mind ez az, amit a sors adhat,
Tetőd belőlünk egyéb nem maradhat.
És amely sok pompát a holt körül látok,
Csak festett nyoszolya s hímes superlátok.
Ez örök álomban úgy fogunk aludni,
Hogy arról magunk sem fogunk semmit tudni,
És amit beszélnek a halottak felől,
Hogy holmit csinálnak még sírjokon belől,
Azok az élőknek setétes álmai,
Mert csendesek minden holtak alvásai.
Alusznak ők mélyen, mi pedig, kik élünk,
Órólok álmokat látunk és beszélünk.
Alusznak. - De ugyan lehet-e az álom?
S ha álom, miben áll? én fel nem találom.
Hiszen semmivé lesz, ami semmi vala,
Azaz földdé válik testünknek porfala;
Előbb egy bűzhödtség bálványává leszen,
Bomlani kezdenek a részek egészen.
A folyó, a könnyebb magát feljebb vonja,
S a göröngy közt marad csak a skeletonja;
Ez is nemsokára, bár acél volna is,
Egy rakás agyaggá változik maga is,
Az olajos részek az áerba mennek,
S sírjok körül lidérc-formában jelennek,
A sós és a kövér részecskék meggyűlvén,
Föld színén maradnak, s öszveegyesülvén,
Azokat felszívják a fünek gyökeri,
Melyből azt a kövér nedvességet nyeri.
Mert lám a papnak is kövér a tinója,
Ha temető kertben van a kaszálója,

Sőt a Bánát, amely embervérrel ázott,
Amelyet a magyar s török test trágyázott,
Oly zsíros füvet tart, hogy megérezheti
Szagát sok büszke ló s el nem szenvedheti.
Így lesz az élóból földi és ásvány rész,
A földi részekből plánta s növény lesz,
Melyet ha az élő állatok megesznek,
Belőle magoknak lételt s növést vesznek.
Így aluszunk mi, de vigyáz a természet,
S nincsen munkáiban hízak és enyészet;
Pontos forgásának örök karikája
Egynek elfogytával másikat táplálja.
Mi voltam magam is, míg meg nem születtem,
Míg fűből s állatból e testet nem vettem?
Aludtam mélyen a csendesség ölében,
A magam-nem-tudás csendes éjjelében,
Míg a természetből, mint egy annak megholt
Részecskéje, akkor ki nem fejlettem volt.
Így fogok bomlani újonnan beléje.
Mint annak egy piciny megholt részecskéje.
A koporsó után éppen azt képelem,
Ami bölcsőm előtt történt vala velem:
Aluszom, jó álom, mihelyt elenyészek
S élóból egy rakás minerále leszek.

A tengeri háború

Béborúl hirtelen a nap nyájas fényje,
Elzárván a setét felhők szövevényje,
Melyeket a gyors szél felvévén hátára,
Nyargal véle az ég felsőbb határára.
Megborzad a setét tenger, mivel hallja,
Mely bús hangon mormol a rémült ég alja.
A megszakadt zápor özönnel töltődik,
A tenger sikóltó zúgással verődik.
Lerohan a felhő megnyílt csatornával,
Egyesül a tenger atyafi habjával.
Közte az ellobbant villámok látszanak,
A tüzes mennykövek pattogva hullanak.
Rádördül a felhők fegyveres tárházza,
Az égnek mind a két sarkait megrázza.
A darab felhők közt dübögve dörömböl,
A megrendült tenger torka mind rábömböl.
A szelek halomnyi habokat görgetnek,
Mindenikbe egy-egy halált hempelygetnek;
Most a hajót olyan magosra feltolják,
Hogy már az árbocfák a holdat korholják:
Majd köztök a hajó oly mélységekbe csúszik,
Hogy a Perzefoné feje felett úszik.

Csikorog a kötél, az árbocfa törik,
Kötésit a dühös habok öszvetörík.
Az eget verdesi a jajszó századja,
Melyre az a választ mennykövesen adja.
A halál kevélyen nyargal a habokon,
Nyilait ordítva szórja el azokon.
Az irtózás véle, a kék rettegéssel,
A sárga félelem- s kétségbeeséssel,
Denevér szárnyakon repdesnek itt széjjel,
Szörnyebbekké tévén e nappali éjjel.
Egyik csupa néma, más csak a jajt szólja,
Remegő szavait ketté darabolja,
Némelyik sír, ordít öröngő lármával,
Némelyik csak piheg, nem bírván magával.

Azalatt lobbannak a szörnyű villámok,
A rettentő tüzek hullnak, nincsen számok.
Ropog a kipattant mennykő és legörög,
Az égnek megrendült sarka hosszan dörög.
Sikoltnak Éolus dühös seregei,
Nagy csatát kevernek vad forgószelei.
Újabb zavarodás lázzad a tengeren,
Verődnek a habok egymáshoz ezeren.

Megérzi Neptúnus, megjelentvén néki
Híg palotájának lehúllt omladéki.
Kiüti a fejét, széjjelteként várán,
Hát látja a szörnyű pusztulást határán
Néki mindjárt, öszvehívja a szeleket,
S megdorgálván őket s dühös vezérjeket,
Jól megegyengeti őket tridensével;
Így mind hazafelé eresztí békével.
Akkor nyájas színnel felül szekerébe,
Triton és nimfái mennek seregébe,
Kikkel együtt a vad tengert csillapítja,
S a felduzzadt habok hátait simítja.
Azok alázatos kérelemhez nyúlnak,
S hízelkedve urok lábához borúlnak. -

Szakadoz a felhők setétes kárpitja,
Az elzárt egeknek kékségét megnyitja.
A nap a felhőkből kiderítvén fényét,
Édesen bízattja a vizek örvényét.
Végre minden felhők messze elenyésznek,
A kiderült egek már teljes fényt vésznek,
S megmutatja a nap a fellegek megett
Az égnek a földet s a földnek az eget. -

Így beszélte végig, újítván félelmét,
Ama gazdag hajós saját veszedelmét.
Még akkor is lucskos vala a ruhája,
Ábrázatján ült még a halál formája,

S kétségbeesését csak az enyhítette,
Hogy kincsét elvesztvén magát megmenthette.
Írtózva tekintett még egyszer útjára,
Megrázkódott s ekként szóllott utóljára:

Halász! te ez odvas fűzfa árnyékában,
E magános sziget fövényes partjában
Boldog szegénységben éled világodat,
Áldott csendességgel várod halálodat;
Melyet én aggódó gond közt siettetek
S a tenger rémítő hajain kergetek. -
Jámbor öreg! milyen érzékenyen veszem
E kenyérkét tőled, melyet sírva eszem.
Mely nyugodva ülök zsombokos párnádon,
A zűrzavart kívül látván kalyibádon.
És bár sokat érő kincseim vesztek el:
Nem kereskedem már s innen nem megyek el.

Így szólott a kalmár, s a halász kezeit
Megfogván, rá sűrűn hullatta könnyeit.
Melyre a bölcs öreg ekképpen felele:
Édes uram! mit is értél eddig vele?
Mit használt, hogy kincsed özvegyűjtögetted,
Ha rettegtél s semmi hasznát nem vehetted?
Fáradtságos élet, aggódás és halál
Volt szüntelen társad, míg dús kalmár valál.
Mit ér úgy az élet, ha csendességünk nincs?
Mit ér az elégség nélkül akármi kincs?

Bolondság! - Az ember kevéssel megéri,
Mihelyt kívánságát szükségéhez méri.
De ez a majmoknak legkevélyebb fajja
Szívével az egész világot felfalja.
(S meg nem elégedvén minden állatokkal,
Még embertársát is bírni vágy azokkal.)
Így tészí az ember az embert szegénnyé,
Mihelyt a kevélység válik fő törvénné,
S mihelyt a fagy ellen készített ruhára
Arany mívnek is kell hágni utóljára. -
Uram! te mióta sok tengert próbáltál,
Gályádon sokféle portékát találtál,
Melyért te nem szántál szorúlni deszkára,
Az emberek pedig koldústarisznýára.

Mondd meg nékem: volt-é egy megkülönbözött
Szükséges portéka annyi áruk között,
Mely nélkül az ember boldog nem lehetne,
Ha amennyi szükség, csak annyit szeretne?
Volt-é száz közül egy?... Vállat vonítsz, látom:
Egyenességed becsülöm, barátom!
Ah! megérdemli ez, hogy barátod legyek,
S elődbe egy szíves tanácsot is tegyek. -

A haboktól maradt még annyi jószágod,
Hogy abból boldogulélheted világod:
Élj magadnak már most s tulajdon házadnak,
Hazádnak munkálkodj és embertársadnak.
Ha én e csekélyből vígan élélhetek,
S még a gazdaggal is, látod, jól tehetek:
Mért nem élhetnél te a többől, mint egy bölcs?
Csak haszontalanra s rosszra sohase költs.
Sohasem jóltévőbb a dús, mint a szegény;
Csakhogy többet adhat, mint a szegény legény.
Néha még többet tesz a nyomorúlt körül,
Ha rajta egy másik nyomorúlt könyörül.
Többet egy kis kenyér s egy vígasztaló szó,
Mint a gazdag kézből nyújtott panaszos jó.
Boldog lehetsz tehát; csak jó ember legyél,
Vígan s mértékkel élj, szeress és jól tegyél. -

E szókra a kalmár szemét felemelte,
Térdére két könnyet ejtett s ezt felelte:
Öregem! barátom! jer el te is velem,
Elvesztett kincsemet tebenned fellelem.
Hadd fizessem vissza jótéteményedet,
Holtig barátomnak tartalak tégedet. -
Ekkor kezét fogtak szíves csókolással,
S még aznap a parton maradtak egymással.
A halász búsabban vált meg kunyhójától
Másnap, mint a kalmár Neptún országától.

Zsugori uram

Esmérek én egy vént. - Ki az: - Neve nincsen:
Régen eladta már aztat is a kincsen;
Sőt míg bírt is véle, magában tartotta,
Mert mondani másnak ingyen sajnállotta. -
Hol lakik? - Ott látszik, ama kapu megett,
Egy ház, melyet náddal önnönmaga szegett.
Van két palotája a Piac-utcába,
De azt a rácoknak adta árendába;
Maga e kunyhóba éhezvén kucorog,
S elméjébe mindég a drágaság forog.
Úl pénzes ládáján sovány ábrázattal,
Tisztelvén a Mammont örök áldozattal.
A bús gond béesett orcájában hever,
Mérget kedveltető kincseiből kever.
Oly sárgák orcája sovárgó gödrei,
Mint aranyára vert királyok képei:
Mint a sírból feljött halott útálsága,
Amelyről minden húst a párka lerága.
Most is azért sóhajt és dúl-fúl magába,
Mért nem adhatja az áert árendába.

S öszvekalkulálván saját számadását,
Nyögve kárhóztatja szörnyű pazérlását.
Gyász idők! - így kiált, vádolván az eget, -
Lám, csak egy rövid nap mennyit elveszteget
Ma csak harminc arany jött bé a kasszába,
Mégis kilencven pénzt adtam ki hiába.
Azonba mely szörnyű károm következe: -
Itt jajgat, s fejére kulcsolódik keze -
Mely szörnyű kár! egy szél pénzem elrablotta,
Lantornás ablakom ketté szakasztotta! -
Úgy tűnődik; s talám azt is sajnálja ő,
Hogy a versbe ingyen s potomra jött elő.

Konstancinápoly

Amint a Bosporus Európát mossa,
Másfelől Ázsia partjait csapdossa,
Itt büszke hajai dicsekedve folynak
Kevély fala alatt Konstancinápolynak,
E másik Rómának pompás düledéki
Borzasztó árnyékot bocsátanak néki.
De jöszte be, Múzsám, a városba velem,
Téged nem rettenthet itt semmi félelem.
Mennyi kincs, óh Múzsám! mely sok gyöngy s patyolat,
Mennyi nép, melyet visz csak egy parancsolat!
A tágas utcákon sok veres selyembe
Öltözött törökök találkoznak szembe.
Kevélyen ugratják az arabs paripát,
Szíván ázsiai dohánnyal tölt pipát.
Csillámló kardjoknak gazdag briliántja
Az olcsó aranyat megvetéssel szántja.
Itt néz ki egy dáma, de irigy fátyola
Minden szépségeket tőlünk béburkola.
Jer, Múzsám, láthatsz még sok száz szebbet szembe,
Hogyha bémégy ama firhangos hárembe.
Ez olyan magazin, vagy inkább kalitka,
Amelyben csirippol a császárnak titka.
Oly templomsekrestye, melyben a zultánnak
Erőt, egészséget sok hívek kívánnak.
És ha érkezése hallatik Szelimnek,
Sok száz előkontyú turbékol egy hímnek.
Mikor excerpálni akar únalmába,
Bémegy e dáma-bibliothékába,
Hol sok ázsiai pergamen membrána
Író pennájának megnyílni kívánna.
De kisiess, Múzsám, mert majd a császárnak
Dactilust éneklő múzsaíhoz zárnak.
A szemfűl heréltek utánad zúdulnak,
Jer más oldalára a fénylő Stambulnak.
A roppant templomok, nézd, miként kérkednek

Nevével a benne lakó Muhamednek!
 Amelyekbe sok szent bögések halla
 Az ezekben igen gyönyörködő Alla,
 Ki örül, hogy nevét a felhőkre hánnya
 Zöld selyem turbánban fénylő muzulmánja,
 S könnyörülvén hozzá esdeklő táborán,
 Szentebb lesz az ilyet ígérő Alkorán.
 Ti is itt állotok, kőszálnyi mecsetek,
 Melyek a fellegek közé rejteztetek!
 Hegyes tetőtöknek aranyozott holdja
 Fényével az égi holdak számát toldja.
 Óh, e népre, óh mely sűrű felhőt vona
 A szentség színével bémázolt babona!
 Denevér babona! bagoly vakbuzgóság!
 Meddig lesz körmöd közt a Mindenhatóság?
 Míg ülsz a királyok koronáján, kincsen?
 A vitézek kardján s a népek bilincsén?
 Míg az emberi nem hajdan a természet
 Együgyű keblében nyugva heverészett,
 Nem emelted még fel kiáltásod szavát,
 Hogy keresd a vak éj fiainak javát.
 Boldog volt a világ s e hiú szó: Szentség,
 Nem volt a legszörnyűbb gonoszokra mentség.
 Állott a Természet örök építménye,
 Élt az emberiség legszentebb törvénye.
 De mióta ennek sok romlást szenvedett
 Oldalába raktad, bal madár! fészkedet:
 Azólta számodra rakja a lenyomott
 Értelem azt a sok felséges templomot.
 Azólta adja ki a kenyért házából,
 Kikapván éhhez holt kicsinyje szájából
 A szent névre vágó, balgatag anya is,
 Hogy tudjon mit rágni dervised foga is.
 Sok bolond kiadja utolsó fillérét,
 Leteszi a mennynek árendáját s bérét,
 Hogy mikor az óltárt építik számodra,
 Kecskeszőrt vihessen ő is óltárodra.
 Nappali altodban látsz ezer álmokat
 S éjjel a népek közt húholod azokat.
 Jőjj ki a nappali fényre, hadd láthassunk,
 S mennyei képedet látván, imádhassunk.
 Te a vak homályban rakod a templomot
 És onnan ígéred a paradicsomot,
 S csak bétolongjanak hozzád a moséba,
 Az ész és a virtust hagyod csak kardéba.
 Hát már hogy valaki bőjtölget pénteken,
 Hogy étlen s mezítláb jár a szent helyeken,
 Olyan nagy érdem-é egy-két liturgia,
 Hogy az ember azzal lehet Isten fia?
 S hogy paradicsomba és mennybe részt vegyen,

Szükség, hogy skeleon és zarándok legyen?
Külömben nem lehet idvezült törökké,
Ámbár emberséges ember volt örökké.
Egy paradicsomot magának így tetet
Minden nemzet s abból kizár más nemzetet.
Természet! emeld fel örök törvényedet,
S mindenek hallgatni fogják beszédedet.
E kézzel fogható setétség eltűnik,
Az éjnek madara húholni megszűnik.
Egy jóltévő világ a mennyből kiderül,
S a sok kigondolt menny mind homályba merül.
Ah, ti máris abból fakadt indulatok!
Nyelvemre harsogóbb hangokat ontsatok.
Emelkedj fel, lelkem! - előre képzelem,
Mint kiált fel szóval egyet az értelem,
S azonnal a setét kárpitok ropognak:
A szívről az avúlt kérgek lepattognak;
Tárházát az áldott emberiség nyitja,
Édes fiainak sebeit gyógyítja;
A szeretet lelke a földet bételi,
S az ember az embert ismét megöleli.
Eloszlanak a szent s a panaszos hangok,
Boldogító ércce válnak a harangok.
Azzal sok száz embertárson segítenek,
Amin most egy cifra tornyot építenek.
Siess, késő század! jövel, óh boldog kor!
Én ugyan lelketlen por leszek már akkor,
De jöttödre vígan zengem énekemet:
Vajha te csak egyszer említnél engemet
Úgy e bagoly világ ám rémítne tőle,
Nemes utálással halnék ki belőle.

A szerencse

Bár szemét rád a sors mosolyogva nyissa,
Bár feléd forduljon csalfa golyóbissa,
Bár nyájas karokkal kívánjon ölelni,
S páva módjára fénylő szárnyakra emelni,
Bár jöjjön kincsekkel talpig bétakarva,
Nála hízelkedjen a bőségnek szarva:
Ne higgy néki, ne higgy; mert sokan megesnek,
Mikor nála boldog életet keresnek.
Ne higgy; mert amidőn legjobban kecsegtet,
Forrót alád éppen azalatt csepegtet.
Midőn legnyájasabb karokkal öleled,
Akkor rakja tele fülánkkal kebeled:
Akkor repül véled az ég tetejére,
Hogy mélyebben vessen pokol fenekére.
Ne higgy hát, barátom! ne higgy, mondom, neki,
Mert halálra csálnak szíreni éneki.

De azért ha bánt is, meg ne rettenj tőle,
 Bátor szívvel vond el magadat előle.
 Ő asszony s szerencse; minden pontba fordul,
 Nem sok, akár vígan légyen, akár mordúl.
 Azért hát, barátom! bár szíved rettentse,
 Meg ne rettenj tőle; ő asszony s szerencse.
 Ellene a virtus fog lenni kőbástya,
 Az ártatlanságnak befed szent palástja.
 Ez az a conductor, amelytől mennyköve
 Semmi igaz bölcslet soha meg nem löve.
 Ez az a Gibraltár, ez az a citadell,
 Melyre minden bombit haszontalan lövell. -

Barátom! kicsiny az, kit vagy elfelejtett
 Szúrni a szerencse, vagy kétségbe ejtett.
 Rajta vitéz szívvel! ezáltal lettenek
 Herkulestől fogva minden félistenek.
 Tudod, e világban minden nagy test forog,
 Csekély mindaz, ami nyugszik, vagy tántorog:
 Hát a napnak dísze már azért elmúla,
 Hogy csekély földünknek alája borúla?
 Nem: mert maga szerzi földünk ábrázatja,
 Hogy fele lakosa e fényt nem láthatja.
 A mi világunknak szintúgy van szférája;
 Ha felette ültünk, borúlunk alája:
 Mégis a mi fényünk éppen csak a' lészen,
 Csakhogy a vak világ nem láthat egészen.
 Ha a nyugvó virtus az élet rózsája:
 Arany virtus, mely a tüzet is kiállja.
 S nyomorúlt ember az, kinek homlokában
 Látszik szerencséje, mint tükör-formában.
 Te, ha orcád éppen más színre vonítod,
 A játszi szerencsét öszvetébolyítod,
 Ha ő mosolyogva kecsegtet tégedet:
 Szedd komor ráncokra stóikus képedet.
 Ha ő gorgon hanggal agyarkodik terád:
 Nevesd el magadat; s azonnal hátat ad.
 Bolond a szerencse, hidd el azt, barátom!
 Én a bölcs észet csupán a bölcs észbe látom.

A kevély

Nézd csak azt, ki amott sétálgat kevélyen,
 Mindent megvét s útál szemeivel mélyen.
 Felemeli orrát a többiek felett,
 Öblös vitorlája hajt igen nagy szelet.
 Ezt mihelyt valami szellő megmozgatja,
 Azonnal kétfelé büszkén fintorgatja.
 Fel sem vesz senkit is nagy rátartiságban,
 Mintha csak ő volna ember a világban.

Sajnálja a földre bocsátni lábait,
 Útálván a véle testvér föld porait.
 Sőt büszke lelkének az esik terhére,
 A Teremtőt azért veszi crisisére;
 Hogy amely levegőt a szegény kilehell,
 Úri tüdejének színi ugyanazt kell. -

Emberek! vagy hérók légyetek s istenek,
 Ha kevélységekkel lehettek ilyenek;
 Vagy légyetek vélünk emberecskék ti is,
 Így több becsületet fogunk adni mi is.
 Mely nagy balgatagság, csak embernek lenni,
 Mégis a hasonló embert fel sem venni!
 S azzal, hogy valaki másikat megvetett,
 Azzal pretendálni tőle becsületet.
 A becsület olyan dögpárának langja,
 Mint a lidérc, melyet szül a sír barlangja.
 Aki ezt kergeti, elrepül előle,
 S azt szokta kísérni, aki szalad tőle.
 Az embernek igen kényes természeti,
 S magát megvettetve látni nem szereti. -
 Mit nyér hát, ki mindent odavét oktanul?
 Őtet is megveti minden: s kárán tanul. -
 A kevélység csupán a bolondnak gondja;
 Úgy van! mert a kevély a világ bolondja.
 Hát a világnak ily bolondja sok van-é? -
 Hogyne! sőt a világ az ily bolondoké:
 Sőt már a kevélyek oly nagy számmal vannak,
 Hogy aki nem kevély, már azt tartják annak.
 Tarka luftballonok! lebegő árnyékok!
 Gyermekségből támadt fényes buborékok!
 Lám a nemes ércek mind fenékre szállnak,
 Mikor az otromba tökök fenn úszkálnak.

A földindulás

Csak alig rendült meg a föld mély ürege,
 Azonnal minden szív irtózva rettege.
 Megrázott oszlopi fundamentumának
 Rettentő zúgással egyberoskadának. -
 Már reszkető háta béfelé omladoz,
 A Tartarus gyémánt boltjáig hasadoz;
 Melyből sustorékol sűrű kénkö langja,
 Mint mikor fellobban az Etna barlangja.
 Bömböl a föld belől, s küszködik magával,
 Kívül ekhóztatja a romlást lármával.
 A holddal szomszédos hegyek besúlyednek,
 Rajtok feneketlen tengerek erednek.
 Belől a pokolnak szelelő lyukai
 Megnyílván, árvízként omlanak langjai;
 Kívül az öszvedült házaknak kéményi

Lettek a pusztító lángoknak örvényi.
 Recsegés, ropogás hallik mindenfelé,
 Bomlik, törik, szakad minden ezerfelé.
 A városok rakás kövekbe omlanak,
 Az égből a pompás tornyok lehullanak.
 A halál a füstnek s pornak közepében
 Kevélyen kóvályog véres szekerében:
 S felütvén zászlóját egy setét felhőre,
 Kacagva repül le a vérbe fekvőre.
 A jajszó, sikóltás a levegőt teli,
 Magát a csillagok közzé felemeli,
 Onnan terhesedve a nyílt poklokra ül,
 S a benne kínlódók jajjával egyesül.
 Iszonyító romlás, irtóztató csata,
 Amelyet még semmi toll le nem írhatta! -
 Hát az Ítéletnek milyen lesz formája,
 Ha ilyen iszonyú ichnografiája?

Király, vitéz, ki most egy harsogó szóddal
 Népeket láncolsz meg hatalmas békóddal;
 S te elmés tanácsos! ki ülven kormányra,
 Egy plánummal zavart hánysz sok tartományra;
 Ti, kiktől rettegnek annyi sok nemzetek,
 E földindulásnak, ha lehet, intsetek.
 És ha szavatokból semmit el nem követ,
 Vessétek tömlöcbe e földi kénkövet;
 Vagy menjetek vitéz táborral ellenek,
 Hogy ez engedetlen lángok elvesszenek;
 Vagy ha a kabinét jobb módot találhat,
 Tán a politika még többet használhat.
 S akkor, ha ezt véghez viszi egy köztetek,
 Imádjuk az erőt és az észet bennetek.
 Imádjuk, ha ennyi kincsek pusztulását,
 Ennyi embertársunk keserves romlását
 Isteni erőtök vagy semmivé teszi,
 Vagy, míg ki nem ütne, jól elejét vészi.
 Népek jóltévői! fejedelmek! ha már
 Csak egy földrengésből köztünk ennyi a kár,
 Legalább az ilyen köznyomorúságban
 Ti légyetek segéd egy káros országban.
 Ha rajtatok nem áll, hogy az ember hulljon,
 Legalább az árva s özvegy ne koldúljon;
 Kössétek bé minden nép közt a sebeket,
 Hogy ép testtel tudjon szolgálni titeket.

A dél

Felhágott már a nap a dél hev pontjára,
 Egyenesen omlik lefelé sугára.
 Tüzesül a bágyadt levegőég s hevül;

Felforrott az egész természet merevül.
 A barmok terepély bikkfák alá mennek,
 Híves árnyékjokban kérődzve pihennek.
 A madarkák csüngnek a híves lombokról;
 Leszáradt a nóta eltikkadt torkokról.
 Az utazó, ki már csak alig lehellett,
 Oltja szomját a hús forrás vize mellett.
 A lankadt arató ledül izzadt fővel,
 Hogy majd dolgát kezdje megújult erővel.
 Csupán csak a munkás méhecskék zsibongnak,
 Széjjel az illatos rétek között dongnak.
 Csupán csak az apró bokrocskák tövében
 Zeng a csörgő prücsök a nap melegében.
 A rezzent gyíkocskák a gaz között csereg,
 Megáll, liheg, száraz torokkal sziszereg.
 Sok száz szöcske ugrál pattanó lábain
 A hévtől elaszott füveknek szárain.
 Egyebek mind híves helyeken pihennek,
 A dél forró heve elől félre mennek.
 Alusznak még magok a híves szellők is:
 Eltikkadtak a nap hevétől tán ők is.
 Csak némely enyelgő zefírek játszanak,
 Melyek a levelek alól kiugranak,
 Hol e néma fáknak sírva énekelem,
 Mint égeti mellyem a forró szerelem.
 Ah! most is az a nap forog az eszembe,
 Melyen legelőször lobbant fel szívembe,
 Melyen rám csillámlott Rózi szempillája,
 S tüzetől felgyúladt az Ámor fáklyája.
 Ah, azólta nincsen semmi nyúgodalmam;
 Még sincs e kínomért legkisebb jutalmam.
 Könyörgök, esdeklek néki mindúntalan;
 Minden könyörgésem rá nézve hasztalan.
 Égek, s égésimet orcámon mutatom;
 De az orvoslásra ötöt nem hajthatom.
 Sírok; de sírásom nincs kit érdekeljen;
 Panaszlok; de nincs arra, aki feleljen.
 Ah, kínos állapot! bárcsak valahára
 Ennyi kínaimnak lehetne határa!
 Átkozott perc volt az, amelyben mellettem
 Elmenvén, kegyetlen! reád tekintettem,
 S Ámor mosolyogván szelíd nézésedből,
 E kegyetlen lángot szíttam ki szemedből.
 Vajha az ég vagy oly angyali szemeket,
 Vagy oly tigris szívbe illő érzéseket
 Beléd, szép kegyetlen! ne teremtett volna:
 Most szívem ily szörnyű tűzbe ne lángolna.
 Egyenes természet! hát rend szerint mégyen,
 Hogy aki mást éget, maga jeges légyen?
 Vagy Rózi is így ég, vagy szívem is fázik,

Vagy, - vagy a te hitvány törvényed hibázik.
Vagy tán, - Mit gondolok? - Balgatag szózatok!
Hisz égek, lám, mégis vízcseppet hullatok.
Olyan tűz ez, melyet gerjeszthet a jég is,
És lángokkal égvén vizet áraszt mégis.
Jupiter is mikor essőzik legjobban,
Lángozó villámja mindig akkor lobban.
Hát ugyanezt Ámor nem vihetné végbe,
Holott ő a legfőbb istenség az égbe?
És így hideg lehet Rózi, bár szívem ég -
Félre az eszemből, oskolai kétség!
Ámor tanácsából még őt megkérlelem;
Ki tudja? tán gyengébb szívvel bánik velem!
Sírok, panaszkodom, új szókat keresek,
Előtte könyörgést tések s térdre esek.
Lefestem kínomat sápadtan, s mint félhólt,
Kincsemnek mondom, és - Ah! de már ez mind volt.
Mégis egy jó nézést tőle nem nyerhettem,
Eltűnt s én egy néma kőnek reménykedtem. -
Óh, gonosz szerelem! S te vagy ég istene?
Nem, - nem, - az Erynnis szült téged, óh fene!
S tán e nimfádat is a Stixnél nemzeted,
S belé az Alektó vad szívét ültetted.
Vesszetek, vesszetek! - Mit mondok! - Ah, talám
Mindkettőt méltatlan szitkokkal káromlám.
Ki tudja? ah, talám bennem van a hiba,
Járatlan vagyok még Ámor titkaiba. -
Itt ülök, s a nap is elhagy már engemet,
S e lelketlen fáknak mondom keservemet;
Pedig tám a kegyes szerelem nevembe
Most sugall legtöbbet ártatlan szépembe.
Keljetek fel, nyájas zefirek! keljetek,
Mondjátok meg néki, hogy hozzá sietek.

A tél

Mormolnak szelei a fagyos északnak,
A zsindelyre vastag jégcsapokat raknak;
Ellepik a földet sűrű fergeteggel,
A folyóvizeket megkötik hideggel,
Melyeket ösztítnek a havak és derek,
Az öreg tél fején villogó puderek.
Zúzmarázos a Bak csillámló szakálla,
Csörög a jég miatt minden szőri-szála.
Vége felé járván a fagyos december,
Decembert hordoz már magán minden ember.
Szellős volna nagyon az ing s a papucs ma,
Bezzeg becsbe is van a bunda s a kucsma.
A vékony rokolyás leánynak s a póre
Gatyájú legénynek borzad minden szőre.

A farkasok, medvék, rókák hébe-hóba
 A sűrű erdőbe mennek prédálóba.
 A többi állatok merülvén álomba,
 Alusznak az ősszel készített alomba.
 A madarak nagyobb része elútaza,
 Csak veréb, csak varjú maradt idehaza.
 Az is a városhoz közelebb szivárog
 S a disznótorokba örömnótát károg.
 Komor minden, minden szomorúnak tetszik,
 Mihelyt a tél borzas csillaga feltetszik:
 Mindent őszvebágyaszt és puhít ostoba
 Levegő egével a békűtött szoba. -
 Csupán az örvendő fársáng víg zászlója
 Lett az elzsibbadt szív megvígasztalója.
 Mely, víg kiáltással felemelvén fejét,
 Ugrál az új havon, nem találja helyét.
 Öltözik magára sokféle maskarát,
 Ugrós kozák táncra billegtetni farát.
 Víg ebédeket tart terített asztalán,
 Markába pecsenye, kulacs az oldalán.
 Táncos szobájába víg muzsikát penget,
 Kurjongat s a bűnnek jó' tzsakát izenget.
 Szánkáz, s esik néha olyan is a szánba,
 Amilyent nem igen tennének románba.
 Követi sok gavar, csirippol utána
 Sok dáma, ki három férjet is kívánna. -
 Balgatag nagyvilág! ez-é a mulatság,
 Amelyet únalom követ és fáradság?
 Ez-é a mulatság? amelynek utána
 A test még egy másik mulatást kívánna;
 Hogy visszanyerhesse azt az állapotot,
 Amelybe addig volt, míg még nem mulatott.
 Lärmás vígasságok, eltikkasztó bálók,
 Bennetek mely kevés örömet talállok!
 Adnak-é a magát megúnt természetnek
 Újúlást, amelyek ezekből születnek,
 A sok szófi beszéd, kicsapongó Ámor,
 Komor álmatlanság, harmadnapi mámor?
 Mulattat-é olyan mismás gyülekezet,
 Melyet oda tánc, bor s nem barátság vezet?
 Mert kit baráttá tesz a bál tánca s bora,
 Az nem barát, hanem csak pajtás s cimbora.
 De a tánc?...Hát úgy jó vissza egészségünk,
 Ha előbb a táncba elvész frissességünk?
 S úgy vidít meg a bor, ha délig hortyogva
 Fekszünk krápulába virradtától fogva?
 Úgy megy majd gyomrunkban jól a concoctió,
 Ha mind dosztig esszük a bálba, ami jó?
 Igaz, van recipe: megterhelt és heves
 Gyomrunknak új erőt ad a korhel-leves;

S a nemalvás után jólesik az álom,
 Lehet másnap estig aludni. - Sajnálom! -
 Osztán a bál nem áll csupán dobzódásba,
 Evésbe, ivásba, táncba, ugrálásba:
 Ha az ember magát ilyekbe nem ártja,
 Van dáma beszélni, van játszani kártya.
 Igaz: de ezekért mennyi esztelenek
 Egymásnak költséget s lármát szereztenek?
 Mit ér a kártyapénz? kétséges nyereség,
 Mit ér a báldáma? másé a feleség.
 S a fülekbe ily szó mennyiszer ütközött
 A dámázók között s a kártyázók között:
 Ni, a huncfut tőlem Trézsit elragadta! -
 Hiszen nem is pikket adott az ebatta! -
 S ez a szép mulatság így mégyen előre
 Lármáról szitokra s végre gyíklesőre. -
 De hagyjuk el: s a Bál-istent ne gúnyoljuk,
 Mert a nagyvilágnak orrát felborsoljuk.
 Hagyjuk el; máris sok Bál papja s nimfája
 Szentségtörő múzsám excommunicálja.
 Sok ifjú gavallér öszveszid engemet,
 S kiveti a kaput zsebjéből könyvemet.
 Sok módi kisasszony, mint paraszt verseket,
 A toalettjéről leszórja ezeket.
 De méltóztassanak megengedni kérem,
 Hogy e tekintetes lármát nem dicsérem.
 Remélem, az urak többet is találnak,
 Akik nem hajtottak még térdet a Bálnak. -
 Vojtára, langauszra, puncsra nem mehetek,
 Két barátom van itt, vélek beszélgetek,
 Szerelmeskedni is Póppal vagy Gesznerrel
 Jobb szeretek, mint ott sok pajzány stuccerrel.

A nyár

A nap kettőztetvén hév tüzét a Rákon,
 Magossan tűndöklök a hideg klímákon.
 Hevül a Neméa sárga oroszlánya,
 Mert súgárit a nap rá közélről hányja.
 Vévén a Szírius tőle melegséget,
 Tüzes csillagával minden határt éget:
 S mihelyt dögletes fényű csillagzatja
 Magát a ráfordúlt égen kimutatja,
 Azonnal a tavasz szépségei hervadnak,
 A kies ligetek, mezők elfonnyadnak.
 A tőle megaszalt természetnek szomszárja
 A rétek haldokló virágait lenyomja.
 Lekonyúl a beteg lilium s tulipánt,
 Melyeket belől egy száraz hektika bánt.
 Illatos kebeleket Flórához temjémez,

Hogy könyörüljön már beteg seregén ez.
Neki alázatos szárok meghajlítják,
Az újító essőt nyílt szájjal áhítják.
El is jön az esső néha nagy felhővel,
De széllel, dörgéssel, villámmal s mennykővel.
A forgószelel öszvetördeli a fákat,
Elsodorja a szép vetést és plántákat.
A rohanó zápor a rétet elmossa,
A virágok nemző részit lecsapdossa.
A tüzes mennydörgés minden szívet gyötör,
A langozó mennykő mindenfelé ront, tör.
Kopog a jégesső, tördel mindeneket,
Mind pocsékká teszi a szántóföldeket.
De mihelyt a setét felhők elrepülnek,
A haragos egek ismét kiderülnek.
A mosdott nap egy fél felhőre könyököl,
A megszárt áerben vidáman tündököl.
Szépen villogtatja a szagos rétekben
Apró képecskéit a kristály cseppekben.
A megéledt barmok s vadak ugrándoznak,
A víg madarakkal az erdők hangoznak. -
Egy ily hús essőért mennyit sohajtozott,
Akit az izzadság és por bésározott.
Aki lankadt karral vont a kaszáját,
Be édes örömmel kezdi most munkáját.
Be ártatlan élet, be édes nyúgalom,
Melynek megsózója a munka s szorgalom.
Óh, be kedves álom, mely az elfáradott
Inaknak szükséges megtágulást adott! -
Be jól esik a szűk étel, ha eleve
A munkás gyomrába minden vérré leve.
Ti, kiknek nem ízes sem álom, sem étel,
Lássátok, milyen jó ez a dologtétel.
Ti puhák, a gyepre fekünni sem mertek,
Sőt a lágy pihén is sziszegve hevertetek.
Páva módon fénylő baglyok, kik módiból
Éjtszakát csináltok a nap óráiból;
Ti elpuhult testtel ürögtök, forogtok,
Vagy egész napestig ájultan hortyogtok.
Mikor öszvefóttok a forró dunyhába,
Érzésetek zsibbadt, agyvelőtök kába.
Finnyás henyék, kiknek a has istenetek,
Herék, kik csak azért éltek, hogy egyetek.
Hány fogásba esett jóízűn egy falat,
Hogy hasfájás nem jött reátok azalatt?
S a munkás kenyerét, sajtját előveszi:
Délbe, estve, mindég jóízűen eszi;
Tiszta forrásvízzel enyhül igaz szomja:
Mikor fejeteket a sok bor elnyomja.
Így mikor sok kincsbe áll néktek a halál:

Ő egy napi számból új életre talál.
S mikor nyavalyák közt henyél a negédes:
Néki a munka közt éte, álma édes.
Te szegény arató, ki uradnak a nagy
Szerencsét irigyled, hallgass: Boldogabb vagy!

Az ősz

Szeptember

Már a víg szüretnek örül minden ember,
Mellyel örvendeztet bennünket szeptember.
Októbert olyformán biztatja előre,
Hogy nektár lesz a bor, és másolás a löre.
Setétül a setét góhér a vesszőkön,
Barna színt ver vissza a többi szőlőkön,
Amelyeknek általvilágító kristályja
A nézőt már édes nektárral kínálja.
Rajtok királyságot mutogatni akar
A veres bársonyba kevélykedő bakar.
A sárgálló almák, a piros körtvélyek
Legörbedt anyjoknak emlőjén kevélyek.
Fája alatt hever a főtt berekenye,
A kövér noszpolya, a borzas gesztenye.
Megterhelte az ősz a fáknak ágait,
Vastagon ráfűzte gazdag áldásait.
Csak az a baj, hogy már hűvösek a szelek,
Néha egy kis hideg és dér is jár velek.
Mert már a Mértéket hogy Fébus elérte,
A napot az éjjel egyenlőnek mérte.
De mégis, barátom, jer, ha kísétálunk,
Az őszben is elég örömet találunk.
Ha nincs is oly pompás, mint a víg kikelet,
De mégis sok részben dicsekszik e' felett.
Van édes szőlője, van szagos gyümölcsse,
Mellyel a sétáló kebelét megtöltse,
Ha a szép virág is olyan kedves maga;
Hát a gyümölcs, melynek íze is van s szaga?
Az ugyan ébreszti, de csak látásunkat,
Ez ízlésünket is s véle szaglásunkat.
És így ha a tavasz a leggyönyörűbb rész,
Az ősz meg legjobb is, leggyönyörűbb is lesz.
Levegő ege is dél után enyhesebb,
A szent Mihály nyara most legkellemesebb.
Van a hegyen egy kis szőlőm és szilvásom,
Itt esik ilyenkor legszebb mulatásom.
De ha te nem sajnálsz vélem megjelenni,
Ez a gyönyörűség kétszeres fog lenni.
Eszünk körtvélyt, almát s barna gohérokat,
Nem irigyünk semmi rakott asztalokat.

Október

Már hát elérkezett a víg október is,
Mely után sóhajtott Bakhus ezerszer is.
Itt van a víg szüret, s mustos kádja körül
A szüretelőknék víg tábora örül.
Melybe hordogatja a megért szőlőket,
Víg tánccal s lármával nyomja benne őket.
Kellemes zúgással omlanak cseppjeik,
Jó kedvvel biztatnak zavaros leveik.
A sajtó örvendő lármával csikorog,
Oldalán a piros nektár zúgva csorog.
A lucskos parasztok szurtos képpel járnak,
Néki, nékimennek a tele sajtárnak.
Az ideit szűrik, isszák a tavalyit,
Jövő esztendőre tartják majd a mait.
Az újnak örülnek, s ótól kurjongatnak,
Mert markokba teljes kulacsot forgatnak.
Tántorgó lábokkal és reszkető kézzel
Mégis sok hordókat töltnék meg mustmézszel.
S míg a zúgó léhón lefelé foly a must,
Az alatt a hordó mellett isznak víg tust.
Haragszik a gyermek Bakhus a hordóba,
Míg egy részét ki nem szedik a lopóba.
Mérgebe tajtékját túrja a szájára,
Kiüti fenekét s elfut utóljára.
Rips, raps, a szőlők már pusztá támasz megett
Gyászolnak, hajdani díszek mind oda lett.
Sok mustos kólika, sok hasrágás, salva
Venia, a tőkék mellé van plántálva.
Kaj az átalaghoz, ne szégyenld, barátom,
Ne szégyenld; ládd, én is a számat nem tatom.
Gyönyörű munka ez, ha szinte lucskos is,
Örömmel nyúl ehhez a paszamántos is.
Még must korába is a bor víggá téssen,
S minden reátartást a szívből elvessen.
Hátha még férfikort érhet a hordóba,
S mint királyi székebe, kiszáll a kancsóba?
Mely édesen pezseg! már előre látom,
Mely vígakká téssen ő akkor, barátom! -
Idvez légy, Liéus, jóltévő istenség!
Tetőled szívükből fut a kedvetlenség,
Te a barátságot s örömet érleled:
Légy jó! ím, kezet fog az ember teveled.

November

Eljött már november didergő hónapja,
Hideg szele a fák ágait megcsapja.
Meghalva elhullnak a sárga levelek,

Játszadoznak vélek a kegyetlen szelek.
 Az ajtónál álló télnek hideg zúzza
 A zöld ligeteket s mezőket megnyúzza.
 Hideg esső csorog, csepeg egész éjjel,
 A fázékony Auster havat is hány széjjel.
 A borongós égnek sűrű felhőzése
 Házba zárt szívünknek kedvetlenedése.
 Jer, barátom, minden únalmat üzzünk el
 Az új boron vidám beszélgetésünkkel.
 Van elég gesztenye, van elég noszpolya,
 Van dió; melyik kell? mind jó borkorcsolya.
 Gazdagabbak leszünk akármely bárónál,
 Csendességben ülven itt a kandallónál.
 Az az óros kancsó megint jár közöttünk,
 Tudod, mint tegnap is, mikor haza jöttünk.
 Még ugyan a borom nem forrt ki egészen,
 De semmi; potomra minek heverésszen?
 Most még jobban is csúsz, mert édes valóba,
 S különben sem látszik színe a kancsóba.
 És ha az elsőtől még kedved nem dúzzad,
 A másik kancsót is körömhegyig húzzad.
 Magam is fogok te utánad tenni:
 Török, szakad, mégis vígan kell ma lenni.
 Vígan ma, barátom! és ha pitizálunk,
 Róziról is egy-két sort dallarizálunk.
 S ki tudja? hátha még táncot is kell várni?
 S hatos minétet is fogunk ketten jární?
 Neveted? de több is történhetik itt még:
 Bolond az, barátom, aki okos mindég!
 Le kell a mord képet néha-néha tenni.
 S ha ennyi hívságra nem fogunk is menni:
 Jer, legalább minden únalmat üzzünk el
 Az új boron vidám beszélgetésünkkel!

T. N. Mihályfalvi István úr utolsó tisztességére

Ember! hát oly csaló remény is hízlalhat,
 Hogy aki még ma él, holnap meg nem halhat?
 Hát ha az egészség s az erő jár veled,
 Bízhat, és a halált még messze képzeled?
 Így édes álmokkal ne kecsertesd magad,
 Mert biztos örömöd közt hamar elragad.
 Gyakran a legnagyobb erők leroskadnak,
 S ledült oszlopai ezekre szakadnak;
 S mikor így az erős a földön fetrenge,
 Minden bajon kívül nyúgova a gyenge.
 Gyakorta sírhalmot a gyenge ifjaknak
 A vénség reszkető erőtleni raknak.
 A halálnak jöttét egy ember se tudja,
 Az erő, a szép szín gyakran elhazudja.

Mindezek az Isten titkának házában
Sorra vannak metszve adamás táblában.
Ezt az emberi ész soha fel nem járja,
Bár minden titkoknak légyen nagy bűvárja.
A' bizonyos, hogy meg kell halni mindennek,
De szabott idejét ki tudhatja ennek?
Várhatja hát éltünk akármelyik pontja,
Hogy gyógyíthatatlan mérget reánk ontja.
Mivel, mint az árnyék a testet követi:
Kísér s lábunk minden léptét számbaveti.
Elrejtett nyilait hordozzuk testünkkel,
Csak halni készülvén hosszú életünkkel.
Ennek legkedvesebb s vígabb pillantása,
Amannak gyászos sírt édes álma ása.
Ez míg egészséges, kövér testű vala,
A halálnak csak egy nagy prédát hízlala;
Amannak orcái azért virágzának,
Hogy légyen mit rágni a párkák fogának.
Ezt győződelmének kellő közepében
Verte le a halál a sír fenekében;
Amarra legédesb reményei között
Nyilat örömének napján lövöldözött.
Azért bár az esett tagok reszketése,
Bár az erős vállak, lábak görbedése,
Bár a száraz hurút koporsós szózatja
A küszöbön álló halált nem ugatja,
Bár hósín zászlóját az elaszott vénség
Fejed pusztúlt várán nem lobogtatja még:
Ne kecsegtess magad mégis, hogy a sírnak
Lakosai közé még sokára írnak;
Hanem tartsd magadat minden pontban készen,
Mintha készen volna már sírod egészen,
S annak szélén állnál tántorgó lábakkal,
Célozván a halál sok ezer nyílakkal.
Mihályfalvi István, kit e sír befedett,
Ilyen szókkal oktat, halandó, tégedet:
Kinek pora felett állítsd meg lábodat,
Esmérd meg e hozzád szóló barátodat.
Mihályfalvi István vala édesatyja,
Kiben egy esküdtjét Debrecen siratja.
Nánási Erzsébet e világra hozta,
Mindkettő a virtus útjain hordozta.
Hogy tanulásának egy pontjára lépe,
Béfogadta Pallás még akkor zöld népe.
Innen ment tanulni Verbóczi törvényjét,
Melynek addig bújta setét szövevényjét,
Hogy végtére célját eltalálta benne,
Melyen bölcs elméje végre megpihenne.
Szolgált, mint prókátor, szolgált, mint fiskális,
Majd minden rendeknél s famíliáknál is,

Akiknél mely igaz, hű egyenességgel
 Bánt volt a vállára tett kötelességgel:
 Abból én most elő egyet sem számlálok,
 Magok szóljanak, én rájuk apellálok.
 Kivált elég tanú Debrecen várossa
 S ennek minden rendű hazafi lakossa.
 Te légy, nemes város, te légy tanú ebben:
 Vihetni-é dolgot önála bölcsebben?
 Én ugyan, óh nemes város! azt felelem
 És tudom, hogy te is azt feleled velem:
 Hogy míg ama kilenc esztendő folyának,
 Melyekben mint esküdt szolgált hazájának,
 Fő hivatalira oly híven vigyáza,
 Hogy a nagyokban is soha nem hibáza.
 Érdeminek nagyobb pálya nyílt, mióta
 A bölcs sénátusnak híjját ő pótolta;
 Mely fő karban méltó tekintettel fénylett,
 Tekintetes nevet igazán érdemlett.
 De négy esztendei tündöklési után
 Elhúnyt egünkről a több csillagok után.
 Megholt! életének legjobb szakaszában,
 Fél századot élvén az élők sorában,
 Most hát sírja szélén megáll s rokonjait
 És kedvesít ilyen bús szókkal hagyja itt:
 Óh, angyali tábor! várakozzál velem,
 Míg szerelmesimet rendre megölelem!
 Imé, testem felett sír Fodor Zsuzsánnám!
 Életem egyikért őérte kívánnám.
 Jer, hűlt karjaimmal, jer, hadd öleljelek!
 Vagy ha szabad lesz, az égbe is vigyelek
 Jer, szedd ajakimról végső lehelletem,
 Tiéd ez, óh, ezt is csak érted tehetem.
 Fagyos nyelvem igaz hűségéd hálálja,
 Rebeg, hogy síromnak szélén prédikálja.
 Huszonnégy esztendőt, melyben együtt éltünk,
 Csak huszonnégy rövid órácskának véltünk.
 Kivált a huszadik hogy soká haladott,
 Kis Jónathánunkkal minden áldást adott,
 Kinek gyengeségét kötöm hív szívedre,
 Édesanya! vigyázz egyetlenegyedre.
 Neveld fel és tegyél egy olyant belőle,
 Hogy majdan minden száj jól szóljon felőle.
 Most karjaim közül, kedvesim! menjetek,
 Adjatok végcsókot, rám emlékezzetek.
 Óh, Isten! ki nézel özvegyre s árvára,
 Írd fel ezeket is szíved táblájára.
 Az én hív Zsuzsánnám, kedves Jónathánom,
 Légyenek tiéd, már csak ezt kívánom.
 Még karjai esküdt Nánási Mártonnak
 S vele Toronyai Zsuzsánnának vonnak.

Óh! mégyek, kedvesim, áldással hozzátok,
Melyet a jó Isten árásson reátok.
Itt áll még mellettem egypár atyámfia,
Itt Nánási Sára, vele Kós Mária.
Az Úr tinéktek is adjon mindeneket,
Vigyen az Ábrahám keblébe titeket.
Kenesei Mihály Nánási Sárával,
Légyetek áldottak az Úr jóvoltával.
E' légyen vezértek, óltalom s bátyátok,
Így semmi rossz nem mér rontani reátok.
Tar István és Farkas Erzsébet! néktek is
Légyen javatokra még ellenségtek is.
A Mindenhatónak karja takargasson,
Hogy békecségeknek semmi ne árásson.
Végre, kit a vérség s baráti szeretet
Velem feddhetetlen egyességre vetett,
Mindnyájan megáldlak utólsó órámon,
Nevetek halálos szókkal hangzik számon.
Ti pedig, társatok tisztbéli társai,
Tekéntetes, nemes tanács bölcs tagjai!
Kik ezen városban egy széket ültetek,
Hogy az Úr nevében törvényt nézhessetek:
Köszönöm bennetek azt az indulatot,
Melyet mindnyájakok erántam mutatott.
Én megyek; köztetek az Úr lelke lakjon
S mindennémű jókat fejetekre rakjon.
Nemes közösség! e város vénei,
Légyetek az Isten kedves emberei.
Adjon mindnyájakoknak száz vigyázó szemet,
Hordozzon még Nébón maga el nem temet.
Isten hozzád, világ! búcsúszom tőled is,
Mivel Jézusomért elhagylak téged is.
Ő por testem hagyja tétetni a porba,
Lelkem a szentekkel ülteti egysorba.

1794. aug. 29.

Kész légy a halálra

Bár a száraz hurút koporsós szózatja
A küszöbön álló halált nem ugatja,
Bár hósín zászlóját az elaszott vénség
Fejed pusztúlt várán nem lobogtatja még:
Ne kecssegtesd magad mégis, hogy a sírnak
Lakosai közé még sokára írnak;
Hanem tartsd magadat minden pontban készen,
Mintha készen volna már sírod egészen,
S annak szélén állnál tántorgó lábakkal,
Célozván a halál rád ezer nyilakkal.
Különben kár volna magad rettenteni,

Gyönyörűségedet megkeseríteni,
Tréfaság egy ilyen kettős félelemmel
Célozván, sok jókat nézni behúnyt szemmel.
Élj vígan, játszódván a vígság keblében,
A gyönyörűségnek kies ligetében.
Legyen semmi gondod a templomra s papra,
Halaszd azt halálod előtt való napra!

Serkentése a múzsának

Jer! magunknak fűzzünk szárnyakat,
Hogy ama bérces köszálakat
Megtetézhesük azokkal;
Láthassuk várát a Hónornak,
Hol a Múzsák egy nagy tábornak
Fejét fűzik laurusokkal.

A halhatatlanság felette
Örök templomát építette,
Amelybe megholt a halál.
Itt, ki szerette a múzsákat,
Nevével kérkedő táblákat
Merő gyémántokból talál.

A dicsőségnek trombitája
Nevét harsogva prédikálja
Mindenütt a nemzeteknek,
Ezt a hír felvévén szárnyára,
Viszi a világ négy sarkára,
Hogy általadja ezeknek.

Székulumi az elmúlásnak
Általadják ötet egymásnak,
És megőrizik hűséggel;
És mikor sírjára mutatnak,
Örömnek könnyeit hullatnak,
Koronázván dicsőséggel.

Népei a fagyos északnak
S kik a forró nap alatt laknak,
Hirdetik, ki volt Homérus!
Örömmel tapsolnak őnéki
A Gangesnek gazdag környéki,
Visszaekhözik Ibérus.

Vajha énreám tekintene
Nyájas szemekkel Melpómene,
És éneklője lehetnék!
Úgy mind halált, mind más veszélyt s kárt,
Mely a legnagyobbaknak is árt,
Bátor lélekkel nevetnék.

Marjai leányok tanítója

*e vers készítésekor már gazda, Makó Mihály nevenapjára
íratott versek Csokonai által*

Egek! mi ez? menyegző-e? vagy tán tor?
Már akármilyen csontra minden kántor.
Ez nem komor estve, vígság van rá festve,
Mint mutatja a bor.

Holnap, kedves hajnalába Szent Mihálynak,
Száz torokba száz Bakhusnak száz sírt vájnak.
Sok pint, itce s kanta
Víg salvét kottyant a
Tüdőnek és májnak.

Míg hát a bor feláztatván a Gingivát,
Az ivásban százszor tennénk recidivát,
Énekünk a Fagyas!
Százszor visszaadja s
Azt kiáltja: vivát.

Vivát, éljen, köztünk minden ezt kívánja,
Mihályra ez áldást buzgó szívvel hányja,
Hogy égjen sokára,
Sok ezer pipára
Élete dohányja.

Egy vén fának árnyékában régen szenvedő rózsafa

Gyenge rózsabokor kesereg bűvában
Egy podvas vén fának hideg árnyékában.
Könnycseppek hullanak kinyílt bíbor száján,
Melyek leperegnek egypár bimbócskáján.
Egek! még elején a kies tavasznak
Fakadó leveli szomorúan asznak:
A fa ráterítvén mohos vén gallyait,
Nem ereszti hozzá a nap sugárait.
Egek! ily szép rózsát ide ki ültetett,
Mely a kertekben is díszet érdemelhetett?
Ott a több mosolygó virágoknak során
Nem epedt volna el szegény ilyen korán:
De itten a bánat sűrű tövissei
Lettek szépségének furdaló ívei.
Súgár mogyorófák körülte hevernek,
De azok feléje fordúlni sem mernek;
Reá lágy tavaszi szellő sem lengedez,
Mert a vén fa tőle minden rést elfedez.
Így fonnyad magános keserűségibe -
Ah! e rózsaszálat ki ne szánná, ki ne?
Magok az erdei fiatal istenek
Kínjait fájlalják; de mit segítenek!

Gyakran vigasztalják szegénykét a nimfák,
Szánakoznak sorsán az érzékeny hím fák.
Maga a szép rózsza, csüggesztvén ágait,
Így ereszti égre bokros panaszeit:
„Mért nem emészt már el vagy hévség vagy hideg?
Ilyen vadon helyen mit sínlek, mint rideg?
Vajha forgószelet támasztna valaki,
Hogy tégedet, vén fa, többől facsarna ki!”

Egy bécsi magyar gavallér

Be kedves napjaim repdestek mellettem!
Be vidám életem volt régenten!
Mikor még a márvány szívet is megvettem
Egy szócskán, egy kurta komplementen: -
De most már kerülnek, látom, az olyak is,
Kik hajdan tiszteltek, s imádtak is.
Úgy vagyon! kit tegnap bálványolt a dáma,
Szemeit gúnyolva hányja rá ma.

Míg csengett, míg pengett nálam a sok tallér,
Míg szemfényt veszthetett a szuferint;
Voltam a dámáknál kedves egy gavallér,
Tiszteltek, imádtak módjok szerint: -
De most rám mindenik félszemmel hunyorgat,
Megvető nézéssel hátat forгат.
Úgy vagyon! bár tegnap ölbe volt a legény,
Láb alatt sem fér el ma, ha szegény.

Már ma a szíveket kirakják vásárra.
Legjobbat vehet a legpénzesebb;
Komisz lesz s rosszféle, ha olcsó az ára,
A módi s külföldi legbecsessebb: -
Így arany szerelmet aranyon vehetel,
Réz lesz, ha csak rézzel fizetgetel.
Úgy vagyon! most arany időben kell élnünk,
Amint peng, aszerént kell remélnünk.

Ván, vén

vagy az üstökös eloquentia

Vőfi.

És pedig az én uram Kajos István,
A Szentlélek felbuzdítván
    S szándékát a szent házasságra vetvén,
    Dombi Pandát megszeretvén,
Becsületes szüleitől megkapván,
Véle a minap felcsapván,
    Ma, mint a vereshagyma, megesküdvén,
    Estére mellé feküdvén,
Szent lakodalmat évégre csinálván,

Egy kis kollációra,
Egy darab pecsenyére,
Borra egy kancsóra,
Táncra kufercesre
Kelmedet is invitálván,
Hogy a több frekvencia elérkezvén,
Jelenjen meg örvendezvén,
Engem küldött szűz jóreggelt kívánván. -
Ejnye, be sok jeles vén, ván!

Örömversek Prof. Budai Ésaiás úrhoz,

*midőn 1794-ben a külső országai akadémiákról,
mint meghívott professor, lejött*

I. ének

Nem számlálják olyan vágyással
A két pólus alá szorúlt
Hosszas éjszakába borúlt
Halandók az órát egymással;
Hogy az a nyájasabb nap
Jőjön valahára,
Melyben süssön a víg nap
Mosolygó sugára:

Sem a téli bőrbe öltözött,
Gyenge tejét szopott csira
Nem vágy zefir csókjaira
Úgy a hideg göröngyök között;
Hogy kertjében a szép Flóra
Ápolgató kézzel
Egyengesse mosolygóra
S töltsen tele mézzel:

Admet nyájától Apolljokat
Nem várták úgy tanítványi
S árván kesergő leányi,
Sírva vervén bágyadt lantjokat:
Mint amiként esdeklének
Eddig az óráig
Fiai e kis Tempének
Hozzád Göttingáig.

II. ének

Most már kedves személyednek
Enyhítő látására
Minden szívek megélednek,
Indúlnak víg nótára;
Ezt az öröm hármaztatja,
Tarka szárnyát csattogtatja,

Csepeg róla ambrózia s nepente,
Mellyel vídám ábrázatját kikente.

Peng e kis hely múzsáinak
Édesen rezgő lantja,
Minden húrja Budainak
Kedves nevét pattantja;
Zeng az öröm, zeng a vivát,
Míg az öröm, míg a vivát
A szíveknek érzésibe szakadnak
S egy édes sóhajtáson elszunnyadnak.

III. ének

Élj vígan, nagy lélek! érdemeddel,
Anyai kezén a csendes bódogságnak.
Járjon a dicsőség nagy neveddel
Szegeletein mindenütt a világnak,
Szállj az egek csillagira a Hónorral,
Állj ide a nagy lelkek kapuiba sorral.
Majd a hír
A mély sír
Omlásai közt érdemed megtartja,
Könnyekkel
S énekkel
Hálálja Duna, Tisza partja!

Más versek

*melyekkel megtiszteltetett t. t. Budai Ésaiás professzor úr,
mikor az akadémiákról lejött, az akkori poétáktól,
Csokonai Vitéz Mihály p. p. alatt*

Sóhajtott Göttinga felé a Tempe és Helikon,
Bús ekhó ült egyikén, visszaekhózott a másikon.
Pengett a szűz múzsák seregében Budai neve,
Kit eleve díszévé teve
Apolló, Pallással mulatván egymással
S emlegetvén édes, epedt vágyódással.
Hány forró sóhajtások lengettek berkünk tájában,
Melyre tanítónkkal így zúgtunk a hegy aljában;
Sok szív fohászkodása az ég kapuira jár,
Ah, küldjétek már, akit régen vár.
Küldjétek hazánkba, ülvén katedránkba,
A tudomány édes mézét rakja szánkba.

Szomorú versek

*amelyek íratattak nemes, nemzetes,
vitélő Fényes István úr halálának alkalmatosságával*

Mikor a setét éj gyászos szövevényje
Ködéből kiderül a szép hajnal fényje,
Annál szebben hánnya sugárait széjjel,
Mennél komorabb volt s rettentőbb az éjjel.
Mely elevenséget és víg kedvet kapnak
Mindenek, fényével a jóltévő napnak:
Így, mikor a setét siralom völgyébe
Bújdosunk az élet ezer veszélyébe,
Legfényesebb fáklya az Úrnak félelme,
Ezután járhat az emberi vak elme:
Ha a halál szörnyű árnyékába esünk,
Fényével megújít a Jézus, jegyesünk.
Az igazság napja tűndöklök ragyogva,
Fényes mennyországba jutunk ennél fogva.
A többi mind homály, mind köd, mind setétség,
Melybe félelem van elrejtve és kétség.
Egyedül a Jézus s a mennyország fényes,
Melytől fényesedik az ide zárt Fényes.
Esküdt Fényes Istvánt fedi e setét bolt,
Útazó, ezt illő tudni, ki volt s mi volt?
Nemzé Fényes István Szabó Erzsébettől,
De mind attól hamar megvála, mind ettől.
Nagykőrös városa volt kedves hazája,
Melynek sok ideig tartá iskolája.
Onnan ide jövén tudománnyal tele,
Itt két esztendeig zöld tógát visele.
Ezt hogy egy gondolat véle lerakatta,
Tanuló elméjét kalmárságra adta.
Mely hivatalban járt mely igaz lélekkel,
Bizonyíthatnám itt sok jó emberekkel.
Sőt derék eszének s igaz jóságának
E város nagyjai bőv példát adának,
Midőn nyolcvanhárom esztendő folytába
Ültették a hatvan személyek sorába,
Melybe sok hívatalt aszerént folytatott,
Hogy panaszt rá csak az írgy sem mondhatott.
Itt is talentomát vásárra úgy tette,
Hogy a nyereséget más is bőven szedte.
Mikor már egy hív párt keresni kívánna,
Itt is nyereség lett Hadas Juliánna,
Kivel míg tizenhat esztendő telének,
Egymásba hány boldog napokat nyerének!
De mi is van ennél gazdagabb nyereség?
Kereskedő ha jó, ha jó a feleség.
Mely bőv nyereségnek e' lett interesse,
Hogy egy József fiát szült kedves hitvesse.

De mi is nagyobb kincs, mint ha van jó fia?
Arany feleségnek bővséges lázsia.
Most már a nyavalyák fonnyasztó serege
Ráütvén, régolta volt ennek betege.
Kivált három héttől fogva Jehovának
Sújtoló kezei rásúlyosodának.
Végre lövésére halálos nyilának,
Lelkét híven visszaadta jó Urának.
De akár életet ért is, akár halált,
Nyeréséget mindég a Krisztusba talált.
Ő hát nyereségről így ment nyereségre,
Mígnem a Krisztushoz feljutott az égre.
De míg elköltözne a földnek színéről,
Íly búcsúzó szókat bocsát hűlt nyelvéről:
„Szerelmes hitvesem, Hadas Juliánna!
Köszív volna, mely egy özvegyet ne szánna.
Köszönti néma szám s e megmerevedett
Nyelv is prédikálja igaz hívségedet.
Töröld le könnyedet bánatos szemedről,
Jó az Úr, ő gondot visel életedről.
Bár most szép napodat felhők fedezték be,
Ki fog még derülni eged, vidám kékbe.
József! jó atyádat bennem elvesztetted,
De a legjobb atya megmarad melletted.
Csak az ő félelme járjon mindég veled,
Így a boldog partot örömmel megleled.
Mindezekhez hív légy és jó, hogy mindenek
Erántad egyenes szívet viseljenek.
Isten! ki könyörűlsz az árván s özvegyen,
Mindenható karod ezekkel jól tegyen.
E két gyámoltalant, óh! írd be könyvedbe
S atyai szárnyaid árnyékával fedd be.
Már karjaim közül, kedvesim! menjetek,
Légyen a jótevő istenség veletek.
Véled, esküdt Hadas Sámuel özvegye,
Szathmári Mária, az ég e jót tegye:
Hogy míg élsz, életed folyjon békességbe,
Míg fő boldogságot fogsz érni az égbe.
Fényes János öcsém, ki most is Pozsonyba
Kalmárkodván, nem tudsz semmit halálomba,
Haldokló számmal is szerencsédet kérem,
Áldjon meg az Isten, szerelmes testvérem!
Nagykörösön lakó Fényes Erzsébetem,
Madár Péterrel neved emlegetem.
Áldjon meg az Isten minden boldogsággal,
Végre dicsőítsen örök mennyországgal.
Nemes tanács s nemes közösség s ennek
Tagjai, légyetek áldotti Istennek.
Isten hozzád nemes kalmári társaság,
Legyen óltalmazód a legfőbb uraság!

Engedj meg, ellened ha mibe vétettem,
Isten hozzád, én már mindent megengedtem.
Minden jóbarátim! s vérségim! reátok
Bőv áldás terjedjen, már Isten hozzátok!
Te pedig, földből lett testem, nyugodj végre,
Míg lelkem felviszi Jézusom az égre.”
Ámen.

Az epitáfiumra metszve e' volt.

Nemes Fényes István teste
Nyugodalmát itt kereste,
Kit élni, óh mint kívánna
Párja, Hadas Juliánna
És Fényes István árvája.
De Fényes István atyjának
S Szabó Ezsébet anyjának,
Kiktől Kőrösön született,
Utánok menni sietett,
De véle a boldog sereg.

1794. december 1.

[Falataimat elegyes borhajtással...]

Falataimat elegyes borhajtással
Kettőztetem, óh!
Jere velem az öreget kortyantással
Kérni, bús ekhó.
Te, Ferencnek karafinája,
Te, véres krapula hazája,
Ugass vissza reája.

1794

Ferenc nevenapjára hamarjában készített versek

Feltetszett reggele Ferenc várt napjának
Ma, hogy a hajnalnak rózsái nyílnak.
Tudom, hogy a múzsák e dicső reggelnek
Tiszteletére víg hangon énekelnék.
Én is azért, bátor Pindus zöld halmára
Erőtelen Múzsám még nem sokat jára,
Elkezdem énekem, tudván, az isteni
Felség hogy Múzsámat fogja segíteni.
Mint mikor lovait a nap elindítja,
Lehasad az égnek fekete kárpitja.
A köd szemünket vakító homályja
Sehol kék egünkön helyét nem találja.
Vagy mikor egy felhőt érő hegytetőnek
Zúgó üregiből a szelek kijönek,
A bolyongó felhők egy seregbe gyűlnek

S kevés idő alatt tőlünk elrepülnek.
Így ma amely öröm hajnal hasadtára
Napodat elhozta, melyet szíved vára,
Űzze el fellegét a komor bánatnak
S a gondoknak, melyek lelkedig béhatnak.
Az Úrnak ki, midőn fárasztjuk az eget
Kérésünkkel, reánk bő áldást csepegtet,
Minden veszélyek közt mindenható karja
Töredék egy élted óvja s oltalmazza.
Lásd, adnak az egek gazdag tavaszt s nyarat,
Lásd, a sarlós Ceres miként izzad s arat.
Légy soká részese a szőlő-nektárnak,
Melyet sok Bakhusok szomjúsággal várnak.
Végre ha e mostan felderült reggelnek
Éjjeli eljövén, napjaid eltelnek,
Míg fagyos testednek készül csendes sírja,
A boldogok közzé az Úr neved írja.

Hunyadi Ferenchez

I. Ének

Ábrahámnak nagy jóságú istene!
A tebenned bízó szívnek mindene!
    Kitől vagyon minden mozgás, lehellet,
    Légy kegyelmes hadnagy kis néped mellett.
Ennek Áronjával
És egész házával
    Lakozz mind éjjel-nappal;
Hogy ember dicsérjen,
Alleluját zengjen
    Házadban e főpappal.

II. Ének

Dávidnak szent műzsája, ülj ajakinkra nyelveddel,
Illesd meg a mennyekből csepegő tiszta mézeddel!
    Pengesd, Úrnak egész háza! víg Jedutumodat,
    Tiszteld papodat,
    Hív Áronodat.
Leányi Sionnak
Majd víg nótát vonnak,
Cedruságot e megtisztelt főre fonnak.
Szent öröm fohászkodik Jérusálemnek ligetén,
Inneplő muzsikával örvend papjának életén.
    A vígadó völgyekből felhat s az egekig ér,
    Így mindent megnyér,
    Érted amit kér,
Óh, mi is, a mai
Próféták fiai,
Hadd lehessünk e nagy innep lantossai!

III. Ének

Vígadj, szűz Pegazus! csergedezzen
A hegyek alatt zuhogó szent forrásod,
Víg nótát kettőzve zengedezzen
Hunyadi nevén örvendő ekhózásod.
Szent hegyeink múzsái nevét hirdették
S azt az örök Hónornak köveire tették.
Zengjetek,
Ligetek!
Mély tiszteletet tévén érdemének,
Amelyet
Sok helyek
Tudósabb fiai tevének.

Az elmondott beszéd

Titkot énekelek, oly titkos esetet,
Melyet csak poéta-elme szemlélhetett:
Nekünk poétáknak mert a bé nem fedett
Képzelés sok titkot esmérnünk engedett.
Hatalmas képzelés! gerjeszd fel szikrádat,
Lobbantsd fel elménkben világos fáklyádat,
Amelynek fényénél láthassam azokat
A testi szemektől elrejtett dolgokat!
Csak alig hanyatlott a komor éjtszaka,
Melybe a borzasztó homály köde laka:
A múltó setéség ellankadásával
Sárgúlt már a hajnal első világával;
De feljebb emelvén a rózsaszín fáklyát,
Bontotta az édes álom gyenge mákját,
Megszakadt ruháit szedvén szemem körül,
Igéző orcáját vetette tükörül,
Melybe mit mutatott egy szent fantázia,
Te tudod, óh! mennyből szállott Uránia.
Mely látást csak alig tudna beszélni el
Egy Krisztus lábánál ülő Gamáriel.
Leszállott a Vallás - mennyei nevezet!
Mely a mindenható szent Atyához vezet -
Leszállott a Vallás. Óh, szentségek Atyja!
Mennyei sugárral fénylett ábrázatja,
Melynek szent felsége édességgel játszott,
Rajta a Jehova négy betűje látszott.
Méltóságos mellén az Urim Thumimmal
Tündöklött, két lángot-vetett Kérubimmal,
S tisztelő fényt vetett, kik látták, azokra;
Mint emészthetetlen Mózes csipke-bokra.
Derült benne szívet enyhítő tekintet,
Melyről vígasztalás lágy balzsamát hintett.
Édes nyúgodalom ült szempillantásán,

Felséges szelídség minden mozdulásán.
 Ez az a szent követ az ég és föld között,
 Mely hozzánk az Isten öléből költözött.
 Ez az a jóltévő, melyet ha megvetünk,
 Életet hazudó halál lesz életünk.
 Ez jött le, s oly szent fény omla orcájáról,
 Mint Mózesnek, mikor lejöve Sináról.
 Leszálla s egy fényes felhőre leüle,
 Ruhája az égről a földig terüle,
 Melyet sok halandó tudományok fogtak,
 Alatta tisztelő csókkal mosolyogtak.
 E' jött le tisztelni azt a vidám napot,
 Melyben idvezlették sokan e főpapot.
 Így szólott, s csak alig kezdtük hallgatni,
 Szent borzadás fogá lelkünket meghatni:
 Istennek hív papja! kit e nagy Sionnak
 Leányi tisztelnek egy kegyes Áronnak,
 Kinek szent érdemid az Úrnak házába
 Hosszas sorral vagynak metszve sittim-fába,
 Ki az Úr házában állsz hív szolgálatot,
 E néppel mindennap tévén áldozatot,
 Hogy még a te lelked az élők földén él,
 Kedvesebb a sok száz lelkek életénél;
 Öröm van a mennybe, a földön vígadnak,
 Ég-föld közt a sok száz vivátok szaladnak.
 Meglész, amit mindég kívántak mindenek,
 Mert az égre ilyen kérések jöttek:
 Isten! a kegyesség jó bírása s atyja,
 Ezt esdekli sok száz szívnek indulatja,
 Hogy tartsd meg sokáig kegyes püspökünket,
 Aki szent orcádhoz vezérli népünket,
 Az élet vizével legeltetvén nyáját,
 Hordozza a tőled írt törvény tábláját.
 Kerítsd körül őtet minden javaiddal,
 Hordozd kézen fogva több prófétáiddal,
 Folyjon rá, mint drága kenet, szent áldásod,
 Hogy légyen házadat építő Esdrásod.
 Egész nemzetsége e Lévi-fiának
 Légyen a nép előtt szente Jehovának.
 Jábesi időket érjen örvendéssel;
 Végre az egekbe ragadd fel Illyéssel,
 Ahol zengjen száján az a dicső ének,
 Melyet énekelnek a huszonnégy vének.
 Ilyen szók lebegtek az Úr zsámolyánál,
 Mely a Kérubimok rettentő vállán áll.
 A Jehova hármát mennydörgött ezekre
 A változhatatlan végű kérésekre;
 A lelkes állatok trónussa dörömbölt,
 Alól, a felhők közt a föld s tenger bömbölt,
 Melyet a sikoltó láрма tisztelettel

A forgószeleknek szárnyán végezett el -
Így esett. Ti pedig mind, mind örüljete,
A Jehova lelke lakozik veletek,
Ád kegyes Abdiást, kegyes Esdrásokat,
Törésre állt Mózeszt, istenes papokat.
Ád szuperintendenst, amilyet csak kértek,
Olyat, mint Hunyadi, akit már esmértek,
Olyat, mint Hunyadi, s annál is bölcsebbet -
Bölcsébbet? - mit mondok! - Már nem szólok többet.
Ezt mondván, hirtelen eltűnt szemem elől,
Hosszan bársonyozván az eget jobbfelől.
Láttuk a felhőkbe miként bemerüle,
S az élő Istennek lábaihoz üle,
Csókolván grádiccsát dicső trónusának,
Háromszor kiáltott szentet Jehovának;
Melyre a dicsőült lélek templomában
Zengett a *szent* minden szerafim szájában.
Trombiták harsogtak, a triumfus ének
Hangjára az egek öszverendülének. -
Ezt láttuk; s csak azért jöttünk udvarodra,
Hogy azt, amit láttunk, adhassuk tudtadra;
Nékünk poétáknak mert a bé nem fedett
Képzelés esmérnünk sok titkot engedett.

IV. Ének

Ha valaha lefoly az a gyászos óra,
Melyben maga, óh!
Maga Hunyadi megyen a koporsóra,
Óh, keserves szó!
Halálát a népek siratják,
Gyászalmát könnyekkel áztatják,
Rózsákat béhullatják,
Maga zokog az egekig óhajtozó
Jajjal az Ekhó.

V. Ének

Isten, légy a főpapoddal,
Árnyékozd bé jóságoddal,
Mint több kegyes prófétáidat.
Mint a Libánus völgyére,
Forrásként áraszd fejére
Onnan feljül bőv áldásidat,
Míg az élők földjét lakja,
Jóvoltod légyen sisakja.

1794

A tolvaj isten, vagy az a crimen raptus,

*mely szerint ama tisztaságban és ártatlanságban gyönyörködő
mennyei felség, Zeüsz vagy Jupiter a szűz Európát, Agenornak,
a phoeniciai királynak ritka szépségű hercegkisasszonyát, ő
hercegségét, bika maskarában öltöztén, elragadta és abba a
maga isteni szerelmét bé is oltotta.*

Hajdan a régi világnak
Volt egy híres istene,
Ma stuccer kompanistának
Legjobban beillene.
De megholt post Christum natum
Egynehány esztendővel,
Nem jut eszembe a datum,
Eggyel-é vagy kettővel.
Ez a mindenhatóságot
Ez egybe helyeztette,
Hogy a szűz ártatlanságot,
Tört s szakadt, elejtette.
Szerelmes hajlandósága
Szerette a szépeket,
Isteni szent csalárdsága
Meggyőzte szegényeket.
Van nálam egy igen régi
Könyv, mely történetivel
Tele van, égi és földi
Titkos szerelmeivel.
Ez sokat beszél felőle;
Ha olvasni tudnának
A sok stuccerek belőle,
Bezzeg tanulhatnának.
Ebből egy anekdotáját
Majd én is beszélek el;
De csak egyet, mert mindnyáját
Ki győzné lehellettel.
Ti, óh nimfák! beszédembe
Ha valamit elhagyok,
Súgjátok gyengén fülembe,
Mert ti is ott voltatok.

*

Jupiter (amint szokások
Ez a potentátoknak,
Hogy a reggeli nyugvások
Legfőbb tárgya gondjoknak)
Egy reggel soká nyugodván
A bársony paplan alatt,
Már a nap a láthatárán
Jó magasra felhaladt;
Midőn felserken, észére

Mindjárt az a gond megyen,
Hogy vizitet majd estvére
Melyik dámának tegyen.
Ezen gondolkozásában
Elmerülve heverész,
Hencsereg puha ágyában,
Míg végre a plánum kész.
Ekkor felkél, s hát lármával
Szórja a teremtetét,
Majd leszaggatja lábával
Az Olympus tetejét.
Ihol, úgymond, már dobolnak
Már itt van a parádé:
Mégis széjjelkóborolnak,
Még sincs itt csokoládé!
Esze nélkül egy lokájja
Mindjárt ott terem vele;
Másiknál már a pipája
Finom knaszterral tele.
Egyik a bugyogójával
Futott rettegve elő,
Másik kefélt schlafrockjával,
Harmadiknál a cipő.
Egy hegedűjével szaladt
Elő, de ezt megszidta:
Hát a vonója hol maradt?
Ilyen, amolyan adta!
Ez azért volt, hogy magába
Múlassa magát reggel,
Mert akkor kabinétjába
Egy lány sem ment jókedvvel.
Ezek így folyván sorjával,
A csokoládéhoz ül
S felhörpent vagy nyolc findzsával,
Minekelőtte meghül.
De ez sem volt jó kedvére:
Ez rossz Gattungba való,
Úgymond, ez semmit sem ére,
Ebben nem volt cacaó;
Tán a téj is savanyú volt,
Mert csaknem összeszaladt.
(Gondolom jobbacsát kóstolt
Az Ió tőgye alatt.)
Itt kikáromkodja magát
Jóformán öfelsége,
A föld hallotta lármáját
És mennydörgésnek vélte.
Ekkor kap a pipájához
S egy mennykövet zsebéből
Kiránt, rágyújt és dohányoz

Gusztuóz knaszterjéből;
Kidúlt az ég ablakába
S bokros füstöt bocsájtott,
Melytől az atmosphaerába
A nap csak alig látszott.
Majd perspectiváján éppen
A föld golyóbisára
Lenéz (mert rövid másképpen
Elgyengült láthatára).
Itt egy kies völgy ölébe
Egy körül elszéledett
Szűz-sereg tűnik szemébe,
Amely violát szedett.
A legszebb stikkelt ruhába
Könnyen öltözve látszott,
Zöld bársony viganójába
Arany meánder játszott.
A kiderült ég kéksége
Tündöklött a szemébe,
A nefelejcs szelídsége
Játszott tekintetében.
A többek mindnyájan ennek
Udvarolni láttattak,
Nagy volt a tisztelet benne,
Melyet ehez mutattak.
Ennek hajnalszín orcáin
Szemei megállának
A nagy úrnak - s tagocskáin
Félalélva nyugvának.
Eszendeit nyílt színéből
Amint jól kinézhetne,
Tanúlt hozzávetéséből
Tizenhat felé tette.
Azonban hogy esett, hogy nem,
A viganó alá is
Bészökök az isteni szem,
S tán még beljebb annál is.
Ott is mindent egy szőrszálig
Gondosan öszvenézett,
S talpától fogva combjáig
Ott is minden ígézett.
Tetszettek őfelségének
Ott is gyenge tagjai,
S keményen vertek szívének
Tüzes kalapácsai.
Többet akart a látásnál
Már a lobbant appetit,
Mit van tenni, csalásnál
Egyéb nem segíthet itt!
Maszkírozni kéne magát,

Így ha módját tehetné,
Jó volna, ha a szép prédát
Horgára keríthetné.
Így gondolkodik magában,
De itt ismét az a baj,
Hogy öltözzön maskarába,
Kos legyen-e vagy bivaly?
Ezen sokáig rágódik
Végtelen bölcsessége,
Míg bölcsen megállítódik,
S bika lesz őfelsége.
Nem tudom én, így egyszerre
Ezt véghez hogy vihette;
Talán, Isten bocsáss! erre
Az ördög - segíthette.
Akárhogy esett, elég e'
Hozzá, hogy bikává vált,
S ímé, bika istensége
A tükör előtt megállt.
Nézte új ábrázatjában
Magát, hát szép mindene;
Akármely szilaj gulyába
Bikának béillene.
Sajnálta, hogy hajdanába
Ezt ésszel fel nem érte
S Pasiphaét ily formába
Néhányszor nem kísérte.
Tudtam volna én, hol fáj a
Nap buja leányának,
Bár csalárd tehén formája
Nem hitt volna bikának.
Így szólt, s sietvén céljára,
Egy kis köd szárnyán leszáll
Azon szép völgy lapályára
S ott a zöld fűben megáll.
Oly színt vesz tekintetére,
Mintha nem is ügyelne
A szűzek víg seregére,
Az akármit mívelne. -
Így megindul szédelegve,
Arra közelébb cammog:
Hát a sok leány rettegve
Mind a szaladáshoz fog.
Bár a szaladás fortélyát
Semmivé nem tehette:
Jól tudván tanult rolléját,
Még ezt itt fel sem vette.
Volt néki tapasztalása
Már az ilyen dolgokban,
A románok olvasása

Segítette sokakban.
Naso szerelmes munkáit
Százszor jobban értette,
Mint Burmann önnön nótáit,
Melyekkel bővítette.
Írt is sok szép jegyzéseket
Az Amorum Liberre,
Melyeknek elvesztéseket
Heyne se hozza helyre.
Azért nyájas szelídséget
Öltözik fel magára,
Hallgat és vigyáz evégett
Minden moccanására.
Jámbor magaviselése
Tetszvéen Európának:
Nézd, be nyájas a nézése!
Így szólt egy hófdámának.
Ha tudna, tán hozzánk szólna,
Oly szelíden néz felénk;
Nem hiszem, hogy hamis volna,
Mégis hogy megijedénk.
Senki se higgyen macskának,
(A dáma ezt feleli)
De jobban ne a bikának,
Mert az jól megökleli.
Szép volna a homlokára
Egy kis koszorút tenni,
Mondja a dáma szavára:
Oda kén hozzá menni.
Még jól tán ki sem mondhatja
A princissa szavait,
Már a zöld fűbe nyugtatja
A szép bika tagjait.
Kérődzik és jámborsága
Kitündöklük szeméből,
Nem látszik ki gonoszsága
Bika-tekintetéből.
A princiss megbátorodik,
Már nem fél a szarvától,
(Egy leány sem iszonyodik
Azólta a bikától).
Hozzá megy hát, most füleit
Vakarja, majd szarvára
Köti virág-köteleit
S ah! felmász a hátára.
Majd kibúva őfelsége
Bőriből a bikának;
Szíve forró lánggal ége
Édes csiklandásának.
Kölcsön esik emelése,

Gondolja, szép terhének,
Mely dicső előérzése
Gyúladozó szívének.
Látja születő formába
A boldog jövődöket;
Még egy lépés a céljába,
Mindjárt eléri őket.
Ebben nem is hibáznak
Jól gyakorlott lábai,
E mindenható marhának
Szerelmes ugrásai.
Mert alig ült a hátára
Jól a kisasszonyka fel:
Felpattan szikra módjára
Az ártatlan teherrel;
S mint a szél, mely Lybiának
Felkapja fövennyeit,
Vagy a tikkadt Serikának
Elfutja térségeit;
Hordván a tenger színére
A homokot szárnyain,
Repül a túlsó szélére
Annak duzzadt habjain.
Így szökött egy ugrásával
A bőgő isten belé
A tengerbe - s prédájával
Így nyomúlt Kréta felé.
Azok, kik vele valának
A princissel, ezeket
Látván, a partra futának
S törik gyenge kezeket.
Ezeknek tördelt jajjai
Őtet addig kísérték,
Míg a tenger dagályai
Látnia megengedték.
Azonban Európa is
A habok közt jajgata,
Még a tenger fenekén is
Borzasztó jajt hallata.
De az isten örömébe
Siket volt jajjaira,
E kétségbeesésébe
Omló zokogásira.
Vitte a víz híg térségén,
Mintha vér látásától
Felgyúladott dühösségén
Nem tarthatna magától.
A Neptunus gulyáinak
Vén számadó pásztora,
Proteus és bojtárinak

Öszveszaladt tábora,
Nemkülönben a tengernek
Több betyár istenei,
Kik a gulyáknál hevernek,
S a Thetis gyermekei
Perge kacajjal követték
Ófelségét úsztában;
Sokan csúfsággal illeték,
Ragodzván a farában.
Egy triton a vasvilláját
A farának vetette,
Meglökvén az isten-gályát,
Jól elébbsegítette.
De elszenvedte békével
Ő tőlök mindezeket,
Bár belől teremttével
Szidta enyelgéseket.
Azonban túlsó szélére
A tengernek átúszott,
Itt hátáról a fövényre
Európa lecsúszott.
Érzéketlen területnek
Eltörődött tagjai,
Megállván zavart vérének
Bédugult folyásai.
A mint a merész ibolyára,
Mikor jókor búvik fel,
Rálehell a fagyos pára,
S ez lankadva hervad el:
Így hervadtak el rózsái
Halavány orcáinak,
E hajdani szűz tanyái
A tíz gráciáinak.
A szent barom megsajdítván
Ezt a maskarájából,
Mindjárt hasznára fordítván,
Kibúvik a bikából.
S módi gavallér formába
Frissen általköltözik,
S egy szép innepi gálába
Fényesen felöltözik.
Á la Titus nyírt hajának
Bodrozott frizurája
Bozontos figarójának
Nem tér könnyen alája.
Jól szabott englisch sachjába
Minden egy-egy tag kiült,
Kivált előlvarrásába
A sach majd széjjelfeszült.
Módi kaputja s csizmája

Jó gusztussal van varrva,
Hármasával az órája
Bársonytokba takarva.
Íly módi öltözetében
Toppan Európánál,
Felveszi gyöngén ölébe,
Átfogván derekánál;
Fehér mellyét kitakarja,
Megoldozza ruháit,
Míg gyengén ölelő karja
Szorítja tagocskáit,
Majd élesztő balzsamával
Csiklandozza szaglását,
S ennek kifolyó szagjával
Enyhíti ájulását.
E hús balzsam erejétől
A szűz magához tére,
Lassan-lassan seprejétől
Meghiggadva a vére.
Félve tért meg orcájára
Futkosó pirossága,
Melynek gyakran hűlt nyomára
Egy lankadó szín hága.
Ekkor, amint ezt magával
Hozta a bon ton nála,
Az úr a kisasszonykával
Íly galant diskurála:
Isten hozta! Isten hozta!
Kincsem a kisasszonykát!
Ugyan, ugyan mi okozta
Ezen elájulását?
Honnan, hová akar menni,
Kedvesem, így magába?
Óh, én társa fogok lenni
Akármely szándékába;
Par dieu! boldog órába
Esett idejövésem.
Ezt az égerfa héjába
Még ma mélyen bevésem.
Megérezém biz ezt előre,
Mert álmodtam szépeket;
Ma mindig a szemem szőre
S a nagyújjom viszketett.
Örvendek, hogy itt kertembe
Alássan tisztelhetem;
Még jobban, hogy az ölembe,
Kincsecském, szemlélhetem.
Ne féljen, s gondja ne légyen,
Kedvesem, itt semmire,
Csak egy kis pihenést végyen,

Gondom lesz a többire.
Majd derék paripájának
Jó abrakot adatok,
S míg majd a kisasszonykának
Többekkel szolgálhatok,
Addig akár itt leülünk
A ligetek völgyébe,
Akár amoda ledülünk
A rózsák sűrűsége.
Mint otthon, itt úgy viselje
Magát a kisasszonyka,
Nincsen itt kitől szégyelje
Magát ne genierozza.
Vesse le ázott ruháját
S szárassza meg mindenét,
Strimflijét és viganóját
S kis hosszú ingecskéjét.
Én szobaleány képébe
Avec permis szolgállok,
Tán a kisasszony ölébe
Jutalmat majd találok.
Ezen szók között oldozza
Legalsóbb kötéseit
S tiltott helyeken hordozza
Mindenható kezeit.
Elébb a szűz ki nem állta
A nagy udvariságot,
Akármely szépen instálta
Az úr a szabadságot;
De mivelhogy a dámáknak
Magok-vonogatása
Csak forma, s a leánykáknak
Ez még ma is szokása -
Hogy midőn győzni szeretnek,
Meggyőzetni kívánnak,
És ha szépen kérettetnek,
Utóljára megszánna.
Ő is sok szép kérésére
Engedett a szavának
S mindenekbe tetszésére
Hajlott gavallérjának.
Ekkor - itt lesz már a java
E kis históriának,
Itt lesz érezhető szava
Ezen komédiának.
Szűzek! Kik ezt olvassátok
Pirúlva s nevetéssel,
Tudom, tudni kívánjátok
Vágyódó repeséssel,
Hogy itt lucskos kis szépjével

Mit csinált őfelsége,
S mi a játék velejével
A felvonásnak vége?
De nem merem kimondani,
Mert félek a papoktól,
Ha meg találnák hallani:
Isten ments meg azoktól!
Úgyis van már ideátok
Az ilyen felvonásról,
Mert nem hiszem, hogy tudnátok
Annyit a lenfonásról.
Azért csak rövid summába,
És elhagyván belőle
Azt, ami nem szép magába,
Ezt említem felőle,
Hogy a szűz engedelmeből
Derék früstököt csapa
Az úr s a friss pecsenyéből
Négy jó porciót kapa.
A nimfák előúszának
E dolog látására,
S mindnyájan rábámulának
Az isten munkájára.
Sok csaknem agyonnevette
Magát, - sok elpírúla,
Némely szemeit befedte
És másfelé fordúla.
Ez a többiek fülébe
Titkos dolgot sugdosott,
Míg a másik örömébe
A farkához rugdosott.
Neptun pedig szigonyjára
Dűlvén, ezt kiáltotta:
Bátyám! kedves prositjára
Váljon a híg rántotta. -
Itt a szerelmes szcénának
Az estve véget vetett
És a nagy Európának
Nagy neve úgy született.

*

Jó, hogy ártatlanságnak
E tolvajja elveszett,
S nem adnak e csalárdságnak
Isteni tiszteletet. - - -
Kár, hogy emberi formába
Keresztelt bikák vannak,
Kik a bujaság nyomába
Barom módra rohannak!!

1795

Az Otahajta

Levél egy nagyérdemű úrhoz

Így gondolkodott magában
Az együgyű Otahajta,
Ki egykor egyet sohajta
Sorsán pusztá kösziklában.

Ő látván, hogy szűz fényében
A nap az ő partján jön fel,
Az ő partján enyészik el
A tengernek kék vizében:

Azt gondolta csekély ésszel,
Hogy egy-két vad kőszirt között
E kis szigetbe költözött
A világ mind az öt résszel.

Hogy annak minden forgása,
Baja csak abban végződik,
Ha a szigethez verődik
A szomszéd tenger habzása.

Amely minthogy messze terjedt,
Gondolta, hogy van valami
Még arra, de nem tudja mi,
S annak tudására gerjedt...

De megúnván bölcselkedni
Tévelygő gondolatival,
Elindúlt vadtársaival
A pusztákra, gyökért szedni. -

S hát, ím, víg kiáltásokra
Rendül meg a sziget tája;
S egy európai gálya
Száll pompáson a partokra,

Melynek várából végtére
Nyájas nézéssel kilépe
A boldogabb világ népe
E sovány sziget szélére.

A több gyáva barbarusok
Elfutottak félelemmel:
De ez nézi meredt szemmel,
Milyen nyájas geniusok,

Akik vele fogtak kezét,
Kiknek szívek oly jó, oly szent,
Rólok s hazájokról mindent
Sohajtozva elkérdezett.

E jószívű idegenek,
Ami csak szép valójába
És csinos Európába,
Mindent előbeszéltenek. -
Az indus szemét könny telte;
S mihelyt a boldog megyébe
Hívták, - ugrott örömébe.
S barátit rendre ölelte.

D[ebreceni] Magyar Psyche⁵¹

*A poétai és lakadalmi felség kegyelmével. Indúlt Páfusból.
Pénteken (die Veneris) Kisasszony havának 23-ikán 1795.*

(1)

A csatázó mezőkről

Nussberg.⁵² Decemb. 11^d írják, hogy Feldmarsal Lieutenant Liebesgott maga mellé vevén a ciprusi infanteriából két bataliont Eroszokból és egy osztályt a serviai voluntérokából, még aznap kiindult, és a mi Literatúr-posztunkat addig attackírozta, hogy General Offerhaus, Májor Plátó és Dragonyos Kapitány Cicero minden officirjaival⁵³ s az egész Tusculana Regimenttel a kemény tüzet nem állhatván, reterálni kéntelenítettek, s maga is *Professeur* a szívéen igen kemény sebet kapott, mindazáltal gyógyulását várjuk. Az ellenség a mi posztunkat elfoglalván, rajta mindjárt Szerelem Fáját állított, s nagy *Vive le Amour!* kiáltások között beljebb nyomult.

Mädchendorf. December 16-dikán Így ír egy levelező barátunk, hogy a múlt csatába megsebesített *Proffesseur* halál⁵⁴ regimentjéből való apró fekete karabélyossai a veisenburgi lineákon elmaschirozván a Magyar Niederlandra beütöttek. „A csata (ezek a privát levél szava) részünkről nem igen kemény volt, s a várat az öreg comendáns, jóllehet még tovább is tarthatta volna, mindjárt általadta capitulációra, ahol is mindent, ami a várhoz tartozott, *Professeur* nevében elfoglaltunk. A mieink katonai symboluma e' volt: *Clare, ou la Mort!*”⁵⁵

Franciaország

Párizs. Dec. 10d. Ma tett a házi jóra ügyelő Commissio némely ártalmasokról panaszt a Convent előtt. „Hazafiak (így szólott az egyik) ma van az a szerencsés nap, melyben jelenthetem tinéktek, hogy

⁵¹ Psyché Cupido felesége. Lásd. Apul. Met. - Fulgent. - Montfaucon - la Fontaine.

⁵² Nussberg. Sparge marite nuces! Virgil.

⁵³ Officina Ciceronis et Questiones Tusculanae.

⁵⁴ Fekete betűk a fejei papiroson, a levélben.

⁵⁵ Landau, ou la Mort!

a házi bódogságnak ellenségei, kik már a Conciergerie-be vagynak, utolsó szándékjokat füstbe menni szemlélték. A Respublica baráti hízelkednek magoknak azzal, hogy sem *Solitude*, sem *Morosite*, sem *La Trappe*, sem a *Celibek Vendéje* az ő közjóra való törekedéseknek elrontására elég erővel nem bírhattak. Él ez a Respublica, s ebben sem a házi dictátorság, sem a belső despotismus, sem semmi nem tesz kárt, valami a Constitutio ellen van: Él ez a Respublica, és ennek tagjai megoszolhatatlanok. Éljen az egyenlőség, és ez a megoszolhatatlan Respublica!

A Convent decretálta 1.) Hogy ez a beszéd kinyomtatassék. 2.) Hogy a foglyok a Hymenale forumnak általadattassanak. 3.) Hogy akik a Respublicába bé nem állanak, vagy abból emigrálnak, vagy idegen Constitutiót s aristocratismust vesznek be, mindazokra szorossan vigyázzon a házi jóra ügyelő Commissio. Ezt követte a népnek tapsolása, és mindenfelé ilyen kiáltás hallatott: *Vive l'Egalité! Vive la République!*

Másnap a foglyok a Hymenale forum eleibe vitettek, ahol is *St. Amour* kérdőre vonván őket, procatorul előállott *la Morie*, s nagy indulatok között folyván az egész törvénytétel, csakugyan e' lett a vége, hogy a sententia kimondatott reájok, s még aznap a Champagner Piacon, ebéd után mindjárt legulotiniroztattak.

Egy előlthatatlan tűzről van emlékezet a külső levelekben, melyről már eddig egyebet nem tudhatunk, hanem 1.) hogy az ólthatatlan. 2.) mindent egyszerre emésztő lánggal fut keresztül. 3.) a Convent a közjóra ügyelő Commissiónak adta által a megvizsgálásra. 4.) hogy az ártalmasnak ítélte s veszedelmesnek az emberi nemzetségre nézve! Én pedig egy eroticus író után ilyen értelmemet közölhetem róla az érdemes Publicummal, hogy ez 1.) minden emberbe megvan. 2.) az ifjúságnak eleitől fogva kezd éledni és sebes tűzzel éget. 3.) óltása még veszedelmesebb. 4.) ezt ha óltani nem lehet, rejtegetni kell, s csak egy hasonlóképpen égő személynek lehet kijelenteni, annak is csak pap hírével. 5.) ezt csak a vénség jege ólthatja el, vagy ha valaki a serráilba s hárembe igyekezik promotiót kapni. 6.) ezzel az ólthatatlan tűzzel egész vigyázással kell járni a más szalmája körül. 7.) ez az emberi nemzetségre nézve nemcsak nem ártalmas, hanem hasznos, sőt elmúlthatatlanul szükséges is.

A neuvidi újság jegyzése

A Rhédey palotával általellenbe egy telegrafus⁵⁶, melynek kilátása Túríg határozódott. Most legközelebb ezen írás olvastatott rajta, amint az ezen árkushoz ragasztott réztábla mutatja: *Klára! Légy hívem, mint én tenéked.* Melyre a túri paróchián lévő telegrafuson ez látszatott: *Szeretlek! tisztán, holtig.* A hír igen nagy sebességgel repült, mindjárt tudva volt a két szívnél. A kis szerelmek ültek fel a telegrafusokra s kötelét ők rángatták.

---

⁵⁶ A Louvre-palotával általellenbe van a Telegráf. Lásd Detsyt

Megbillent az a telegrafus is⁵⁷, amely a Kártigám palotája és a jegenyefás Thuilleria között a Literaire Bastillének általellenébe vagyron, és a Szívesség látván a telescopiumon ama jövőendő boldog együttélésnek minden gyönyörűségekkel kihímzett scénáját egy boldog ég alatt hosszason kinyúlri, ilyen patriótai innepi ígékre rángatta annak köteleit:

Éljén hát Budai Éσαιás, s vele
Nyerjen díszr Ercsei Klárája kebele!

Amint mindezeket láthatni a réztáblán.

Niederland

Nieuport. Már bizonyos nálunk, hogy a niederlandi statusok a frigyes Belgium Constitutióját bevették, van is reménységünk, hogy attól el nem állanak. A szövetség mind a két részről a követek előtt esküvéssel erősítettett meg, zálogokat is váltottak mind a két részről. A *La Tour*⁵⁸ könnyű seregét már el is indították, nagy készületek vagynak mindenfelé, ebből minden jókat várhatunk.

Ánglia

London. Itt a Parlamentum még most is áll, a Felső Ház deputatiót rendelt az Alsó Parlamentumhoz, ahonnan várják vissza őket Januarius 26-dikára a kívánt válasszal és az onnan viszontag küldendő biztosokkal. Ez jó lépés: örülhet ennek egész Anglia.

Egy anglus hajóskapitány, aki sok szép útazásairól már igen nevezetessé tette magát, kiindulván a Coock kapitánytól feltalált *Terra Concordiaeből*⁵⁹, egynehány napi útazás után vígan szállott ki a *Caput bonae Speinél*, s ott megtévén a szükséges készületeket, mindeneit reparáltatta; s a *Terra del Fuegóban* várván az időre körüljárta az *Amazonum Régiót*, mely az ártatlan gyönyörűségnek hazája, s kellemetes szelídség lakja örökös tavasszát. Itt talált egy olyan kincsrre, mely hosszas hajókázásával járó únalmait bőv örömmel és méltó jutalommal bíztatta. Feltette ezt hajójába, megindult, s boldog meglegedés mozgatta fáradt kórmányját. Három állapodása volt, mindenikben új-új nemét érzette szerencsájének: első volt *Porto Santo*, második *Porto Bello*, harmadik *Porto Ricco*, kedves három kikötőhelyek Amerika napkeleti oldalain. Innen ment ama nevezetes *Promontoriumhoz*, melynek neve is szent borzadással hatotta meg lelkét: neve *Capo Gratias a Dios*. Feljebb hajózáván északra, eljutott *Virginiába*, hol sok kincsekkel rakodva, hazafelé megindult örömkialtások között, nyájas szellők lengedeztették feszült vitorláit, s a lesimúlt habok tér útát engedtek szeretett hajójának.

⁵⁷ Találós mese. Fejtse meg, aki Oedipus!

⁵⁸ La Tour egy ausztriai nevezetes generális: de itt másra van célózás

⁵⁹ Az itt megnevezett helyek, az Ázsiából, Afrika alatt, Amerika napkeleti részén egész Angliáig ilyen renddel vagynak helyhezrtette, amint ezeket a mappába meg lehet látni

A Vénus fia volt rámeteszve, hatalmát esmerete Ocean. Így elére a *Fortunata Insulák* közül egybe, ott múltat most ez a nagy hajós, várják 26d Januar, akkor köti ki hajóját az úgy nevezett *the Paplan* szélére.⁶⁰

Spanyolország

Ami az újságokban íratik, hogy *Della Union* esett volna, az nem igaz: sőt inkább a rendet szépen viszi, s most *malagai* borral is szolgált volna, de hallotta, hogy a tokaji is igen jó.

Olaszország

Neapolisból írják, hogy ott vagyon egy csudatévő szent erekle, - mely a szívfájást hathatós erejével elveszi, a hipokondriát, melánkóliát elűzi, víg elmét ad, poétai ereje is mód nélkül nagy van, a szegényt gazdaggá, hatalmassá teszi, sok ha iszik belőle, szarva nő⁶¹, cornua sumit, barátság csinálásra is igen alkalmas, sat. Minden főbb vacsorákon, bálakba, solennitásokba, és kivált - lakodalmakba el szokták vinni, szolgálnak belőle - mint más szentségekből, - pénzért. Ára 2 arany. A neve - - - Lacryma Christi.⁶²

Magyarország

*Debrecen. Jan. 14-dikén.*⁶³ Itt nálunk a tojás oly módnélkül drága, hogy amit még atyáink sem értek, párja 4-5 krajcár, a lakodalmak sokba kerülnek, mert a laska, derelye csupa ráritás⁶⁴ nálunk, a szegénység vagy ezek nélkül ejti meg a lakzit, vagy csekély

-----
----- a rostába maradt. -----

----- pedig sok a lakodalom. Az ifjúságnak csak van kurázsija: de a kakasnak tám a confortatio se használna, ----- A hús olcsó, de a kenyér igen drága. - A tél minálunk igen keményen viseli magát, majd két hónapja, hogy a hó szüntelen esik, csupa téli kánikulánk van⁶⁵: oly rekkenő hideg, hogy a magános emberek féltik magukat a hidegtől, s hogy meg ne vegye őket, egy barátságos alku s egy *Isten ügysegéljen* után egymás mellé bűnnek s úgy vexelezik a meleget.

---

⁶⁰ The Paplan anglus kikötőhely, amint a neve is mutatja

⁶¹ Tunc pauper cornua sumit. Horác

⁶² Lacryma Christi egy az Európának legnevezetesebb s a nagy asztaloknak legdrágább borai között. Terem Neapolisba. Lásd a butelliákat

⁶³ Magyar újságok

⁶⁴ Még nincs a bibliotékába. Jó volna egy naturalis collectiót csinálni. Lennénk én procurátora -

⁶⁵ Noctis Meridies. Catachresis! Lásd Feyert

Erosz Birodalom⁶⁶

Az Erosz cárné parancsolatjára *Herceg Amorov*⁶⁷ négy linea hajót és hat fragettákat küld ki a Golfo di Fávoriga tenger-öbölbe, melyekbe a legdrágább portékákat rakatta. Az egyik tele van a legfájinabb gyönyörűségekkel, melyekre nem mindenütt lehet szert tenni; a másikba mind szerelmes csók és ölelések vagynak lerakva, számtalan Verschlágokba; a harmadik mind kellemetesség spiritussáival telt hordókkal van megterhelve; negyedikben van külömb-külobbféle drága portéka, ambrosia, nephente, méz, panacea, moly, mirtus-productumok s egyéb afélék, ötödikben van a legjobb cyprusi puska, mely egy szikrától is fellobban, s lángja örökké tart, s a többi. Ezt hová küldi, titokban vagyon, de könnyű eltalálni. A köteleken apró szerelmek játszanak, s zászlóin B. E. és E. K. vagyon egy öszvefogott kézzel, és ezen fejlírassal: - *Az igaz szeretet jutalma magától!* mely írást két kiterjesztett szárnyú galambok tartanak. De erről másszor bővebben - -

Lengyelország

A lengyel contrallor rövid időn meg fog érkezni, egész muzsikával énekelvén a nemzeti nótát: már meg is vagynak a rendelések tétetve a legjobbféle magyarországi borokról, amelyeket leginkább kedvel az említett lengyel contrallor. »*Lengyel! Nótákat is vonj: Mert van úrfi, kisasszony!*« - ⁶⁸

Elegyes jegyzések

A békeesség a Tócsa és Alsóberettyói hatalmasságok között megvan. Választatott reá a két féltől egy a neutralista potentatorok között L* B*⁶⁹ úr, ez a két rész között örökös szövetséget csinált és szabad commerciumot: végre mindeniket megeskettette, kik is kezét fogván egymással, elfogadták a legszentebb hitet. S az utána való napokat öröm között ülték meg.

Gróf Vartensleben önagysága főquartélyánál, s a *császári Naturae Curiosorum* Kabinétjánál igen nevezetes dolgok fognak történni januarius 27-dikén. A fárságnak igen jeles actáit fogjuk szemlélni, amint a külső vachterek observatoriumából tudjuk. Jelen fognak lenni e pompás és ritka gyűlésen mindazok, valakiket ez közelebből illet, mindaddig, míg a főbb actorok a prosceniumba vonván magokat, a

⁶⁶ Orosz birodalom. Erosz. Szerelem. Lásd Anakreon Erósi Statisticáját

⁶⁷ Herceg Amorov, mint Suvarov

⁶⁸ Éppen mikor ezeket írtuk, akkor érkezett a F. Udvari Cancelláriáról egy sárga zsinóros kurir gyalog, jelentvén, hogy az említett lengyel contrallor minden muzsikái chorusával együtt elérkezett. És így futurum in perfecto debet poni, iuxta syntaxin Hebraicam. Lásd Schroedert!

⁶⁹ L. B. Ez most nem azt teszi, hogy Lector Benevole, vagy Loco Sigilli: hanem teszi azt, amit kívánok, hogy valaki kitaláljon. Én adtam lumentet. - Az eskető volt Tiszt. Lévai Bálint uram; most már találja ki valaki!

Hymeneus kárpitja lefolyik. Egy emlékezetre méltó történetet ír egy barátunk, hogy tudniillik bizonyos hazánkbeli tudós januarius 27-dikén a gyermekeknek diót fog hinteni. Mely végre minden gyermekek innepi ódákat tartoznak énekelni önékie. A Magyar Psyche is sok szerencsét kíván e tőle tisztelt nagy embernek. Örökös háladatossággal is viseltetik azok eránt, akikben a jó szív s valódi érdem lakik: mások ha azt tőle meg nem nyerik, attól van, hogy nem látja benne azokat.

*Utópia*⁷⁰

Narrnspielen. Kos havának 15-én. A Joh. Bapt. Rousseautól⁷¹ említett Morosofica Facultas most legközelebben adott ki egy matériát 00000 babarus jutalomra. A matéria ez: *Vajon az asszonyok emberek-e, vagy nem?* Némelyek már, amint halljuk, kezdik is mutogatni. Hanem minthogy semmi controversiának elhatározásába az interresatus félnek szava nem lehet: tehát minthogy itt emberekről van a szó, ebbe a dologba bele nem szólhat - ember, nem is szólott még eddig az ideig. Egy csakugyan Utópiában lakó Halbernarri író igyekezik ezt mostanába megmutatni. Óhajtjuk ennek a disinterressatus írónak munkáját. Különben is nem tudjuk, melyik csinál alábbvalót, az-e, aki tagadja, vagy aki árkusokba mutogatja ezt, hogy: *Kétszer kettő négy.* - Erről többet várunk Utópiából: minthogy itt ebbe a mi világunkba, ahol csak a valóságok fordulnak elő, ilyenekhez - hála legyen a jó és szép gondolkozásnak, szerencsénk nem igen van. -

Tudománybeli híradások

Jelentik az érdeemes publicumnak, hogy rövid időn igen jeles magyar munka fog kijöni a sajtó alól, melyből nagyon sokat reménylhet a nemzet. Ezt előfizetésre nem nyomtatják, mert a' nem igen szokott az auctornak becsületére szolgálni. - - - - -

- - - - - A többi a censor magának tartotta. - -

- - - - - Várhatni ezen nevezetes tudósnak több ily jeles szüleményjeit is: mert már különben is megtette rá a szükséges készüléteket. - Az isten éltesse e tisztelt hazánkfiát!

T. T. mezőtúri prédikátor *Ercsei Dániel* úr, kiről a magyar újságokban néhányszor volt emlékezet, a maga sacra philológiában

⁷⁰ Ezt az utópiai újságot egy jó barátunk közölte velünk. Benne, amint látszik, van célozás azon nevezetes cívódásra, mely itt ezelőtt egynehány esztendőkkal hazánkban is felfordult: Vajon az asszonyok, (azaz az embereknek fele része,) emberek-é, vagy nem? - Most legközelebb fog kijönni Bécsben Trattner betűivel ilyen matériájú könyv, mintegy nyolc vagy kilenc árkusban in 8vo. Németországba is jött ki legközelebb egy ilyen könyv, pro et contra, már negyedszer is kellett kiadni. Oly kapós az ilyen díbdábság! - - - Különben ezen helyiségekről lásd az Utópia mappáját. Norimb. Fol.

⁷¹ J. B. Rousseau Francia poéta írt egy Morosophie nevű poemát. Más ettől J. J. Rousseau genevai civis

esméretes talentominak most egy új példáját adta, tudniillik *Ésaiás* mellé egy igen szép és ritka példájú munkát helyheztesett. Sokat köszönhet itten m. b. T. T. Prof. *Varjas* úrnak. A nevezett prédikátor úrnak nagyon igen jeles *Poétai munkája* is: ezt az utolsót a *Psyche írója* is jól ismeri...

T. T. Pater Révai Miklós győri professor úr némely költeményes maradványokat, ritka régiségeket és fragmenteket szép számmal adott ki eddig az ideig, jelentvén egyszersmind azt a hazafiúi kívánságát, mely szerént óhajtja, hogy valamely tudós magyar az ilyeneket közönségesé tévén, mentse meg az elveszéstől. Én is azért kívántam kedves nemzetemmel közleni egy olyan *originalis darabot*, amely nem tökéletes ugyan, de van benne legalább olyan, amivel megérdemelhetette ezt a helyet, amely - - - - -

- - - - -⁷² Ez a darab tökéletességre nem mehetett az *Auctornak*⁷³ reménytelen halála miatt, ő *Bacchussal* együtt megholt és eltemettetett, s végre nem vihette, amihez fogott. Sajnálhatni, hogy így esett: de feltámadását nem várhatni, - mert már meg is büszködt, és valósággal nem alszik, hanem megholt.

De bizonyos reménység biztat bennünket, hogy nemcsak az autographumot rendbe szedni, hanem a literaturánk nagyobb díszére folytatását is fogja közleni mindnyájunkkal, kik azt voltaképpen óhajtjuk, a megholtaknak érdemes *successora*... kit is ennek teljesítésére igen kérünk, a szép tudományok nevébe kénszerítvén. A jelentett darabot megküldöttük érdemes olvasóinknak a Bibliotékában.

Utolsó jegyzések

Nyomatott kopertával még mostan nem szolgálhattunk érdemes olvasóink, jóllehet eléggé igyekeztünk benne, de nem lehetett, minthogy a typographiába két sor kopertára való betű nem találtatott. A közönséges typographiába kénytelenítettünk tehát próbálni, de ott olyan feleletet kaptunk, hogy a communitástól instálljuk a szabadságot.⁷⁴ Farsang végén tehát instantiát fogunk beadni, hogy január 27-dikére szabad legyen kopertát nyomtattnunk. - Jegyzéseinket lásd a Bibliotékában.

Psyche ugyan eljár az újsággal s pillangó-szárnyakon télvíz idején is elviszi a farsangi újságokat: de olvasóinktól amellet megkívánja a jutalmat⁷⁵, és aki ezt tőle megvonja, magának tulajdonítsa, ha a férjének, Cupidónak, pisztolya rásúl. A szép feleség panassza hatalmas rúgó!...

---

⁷² Lásd alább a Bibliothékában. Vígjáték

⁷³ Én

⁷⁴ Lásd Maittaire Annal. Typogr.

⁷⁵ A jutalom a legnagyobb jutalom lesz, jó emlékezet s szívesség, nemcsak erre a félesztendőre, hanem egész életünk fél esztendeire is kell tenni. A K. K. Hof Lieb Amts Zeitungsexpedition. Pro Magyar Psyche

(2)

Magyar Múza

*Nymphae, noster amor, Libethrides!
aut mihi carmen, Quale meo Codro,
concedite: - - - - -
- - - - - Aut si non possu-
mus omnes, Hic arguta sacra pendebit
fistula pinu!*

Fiorenza, D. I. Giauar. 1795.

Strena, e festa epitalamica

In Occasione delle felicissime Nozze dei Nobilissimi ed Eximii Signori
D. ESAIA BUDAI Dottore nell' Filosofia, e Professore, della Storia ed
Eloquenza nel Collegio Riformato di Debrecino, città Ongarese ec. e
D. CHIARA ERCEI figliuola del Reverendissimo Signore Daniele Ercei,
Pastor di Torino, Oppido d'Ongria.

Diva, vernanti residens Cythero,
Quae colis gratam Paphon, et virentem
Laeta cum Nymphis Amathunta lustras,
Alma Dione!

Huc ades voto properante flavos
Myrteis crines resoluta sertis,
Huc ades, nectar roseisque fundens
Basia labris.

Qualis ad pulchrum veniens Adonin
Cyprios olim petiisse saltus
Diceris, tales, Erycina ridens!
Indue vultus.

Huc pharetrati veniant Amores
Aetheris blandi vada navigantes⁷⁶
Flore Paestano: comitetur omnis
Turba Jocorum.

Huc Voluptates veniant beatae,
Huc et optato pede Gratiarum
Laeta festivos veniat corona
Dicere cantus!

Vos Hymen doctis foribus sonare
Nunc jubet Carmen Geniale Sponsis;
Nunc ubi blandas retulit tenebras
Lucidus Hesper.

---

⁷⁶ Aetheris blandi vada navigantes Flore Paestano –
A levegő égben rózsá virágon úszkálván. Lásd Gessnert

Dicite: »Aeternos agat hoc Par annos!«
Dicite: »Aeternos amet hoc Par annos,
Grata carpentes Veneris sub imo
Gaudia corde.

Lustra viventes peragant beata,
Mutuo iungant thalamos amore,
Sera sic olim genibus propago
Ludat avitis.«

Haec et aurato generosa Pallas
Reddidit plectro: sonuit canorum
Barbiton Musis: sonuit sacratis
Collibus Echo.

Filidoro Benvenuto Blandusiense,
Pastor Arcade.

A szépség leánya

A hajnalcsillagnak, mely az első reggel
A több csillagokat húnytatja sereggel,
S felszedvén az éjnek megrongyolt kárpitját,
Kitárja a piros napkeletnek nyitját,
Halvány ezüst színnel tündöklő udvarán,
A kellemetesség mosolygó pitvarán
Áll egy dicső templom, melyben a szépségnek
Szíveket bájoló szövétneki égnek.
A mesterség benne ólcsítja a drágát,
A drága neveli annak méltóságát.
Jáspis sziklákon áll smaragd menyezete,
Az arany s a gyémánt csak külső szemete.
Körülte mirtus-fák kásia bokrokkal
Szent árnyékot hintnek nyájas illatokkal.
A rózsások között szerelmes platanok
Zöldelnek, s ágaik mind hervadatlanok.
Az izzadó vesszők balsammal csepegnek,
Melyek a viola-tölcsérbe peregnek,
A játszva kerengő zefírek felvívén
E kedves szagokat s egymásba kevervén,
Öröm-suttogással a fát szaladozzák
S a tiszta levegőt öszvebalsamozzák.
Körül, a liliom- és thim-patikába,
Zsibongnak a méhek egy édes munkába.
Itt csinálnak olyan mézzel száz kast teli,
Mely a mi keserűbb mézünket mézeli.
Ezüst szín habokkal túl egy forrás fakad,
S egy széles kőszálról víg csergéssel szakad.
Partjait sok ezer virágok hímelik
S lesuhanó vizét csókokkal tisztelik.
A szerelmes fűzfák hús alját mellette
Kellemes zöld pásit-bársony terítette,

Hol édesek szoktak lenni az alvások,
 S csak gyönyörködtetők az álmodozások,
     Melyeket még jobban édesít messzéről
     A gerlicenyögés a fák tetejéről
 S a fülemilének ékes éneklése,
 A játszó pacsirta cifrázott zengése.
 Körül papagállyal zengenek határi,
 Örömnótát sípol a tenglic s kanári,
     Melyeket sok ezer muzsikák kevernek,
     S a völgynek echói mindent visszavernek.
 E víg koncerteken a szépség leányi,
 Az érzékeny szívek imádott bálványi,
     Koszorúzva járnak s öröm-danolással
     Víg táncokat, öszve fogódzván egymással.
 Nyájas etéziák körültek lebegnek
 S ruhájoknak vékony ködén enyelegnek.
     Az örömök velek tombolnak a fűbe,
     A szerelmek száz lest hánynak a sűrűbe.
 A gyönyörűségek édes bágyadással
 Enyelegnek, mint fél-álomba, egymással.
     A tréfák s a vidám nevetések sorral
     Kacagva repdesnek sokféle táborral.
 Ámor egy zöld szőlő-lugas árnyékában
 Fűzi a szíveket hosszú pórászában,
     Méreggel mézeli köszörült nyilait,
     Nevetéssel veti fel kalkulussait.
 Bacchus kezét fogván vele a lugasba,
 Borát kurjongatva önti a nagy hasba.⁷⁷
     Kívül a lugason fáklyát gyújt Himen.
     Triumfál a nyöstény mellé került hímen.
 Ezek közt pirosuló orcával s ajakkal
 A délceg ifjúság jár felemelt nyakkal.
 Kedves mátkájának pillogat szemébe
 Az új szerelemmel gerjedező Hébe,⁷⁸
     S hósínű karjait karjaiba fűzvén,
     Sétálgat, mosolyog, az únalmat űzvén.

*

Maga benn a szépség istenasszonykája
 Szép, mint a felkelő reggelnek formája,
     Igéző sugárral fénylik mosolyogva,
     S minden teremtetést tart aranyláncon fogva
 Óltárán ég ezer szívnek áldozatja,
 Mely a sohajtások füstét haboztatja.
     Fegyver nélkül áll fel ennek köz hatalma.
     Elég erre egy szó, nem kell aranyalma.
 Nyilait pillantás szárnyain hajítja,

⁷⁷ Önti a nagy hasba. Bacchust nagy potrohos hassal festik

⁷⁸ Hébe. Az ifjúságnak istenasszonya: Uxor fingitur Juventutis

Mely a szívnek belső rejtekit megnyitja,
 Térdre hullat mindent egy kézszorítással,
 Bölcslet is megbájol fél mosolyodással.
 Ritka teremtésre fest ő olyan mázat,
 Hogy remek lehessen rajta az ábrázat:
 De akire nyájas szemekkel tekintett
 S tisztább sugáriból reá bőven hintett:
 Akármely fáradság azért kicsiny érdem:
 Sőt fáradság nélkül lehet-e, azt kérdem?
 Van a többek között egy ifjú nimfája,
 Mely szép újjainak egy remek munkája,
 Ki ha közepszerű szépségekkel bírna:
 Pennám róla hosszas oratiót írna.
 De szépüljön ezzel az olyan ábrázat,
 Melyre vagy miniom, vagy vers kent szebb mázat.
 Nem alacsonyítom szépségét meg azzal,
 Hogy a dicséretet szórjam rá halmazzal.
 E' legyen legnagyobb magasztalására,
 Hogy csak azt mondom meg: ez - - - -
 - - - - - Ercsei Klára!

Írta: Szépligeti Édes József,
 minden szépeknek igaz tisztelője
 addig, ameddig az aesthetica kívánja.

Lakodalmi kar

Ifjak

Örülj, tanúlt ifjú! nyugtató partjára
 Értél futásodnak, örülj: tiéd Klára!
 Örülj! kösd myrtussal körül homlokodat,
 Innepeld örömmel e vidám napodat.
 Állj fel a partra-ért hajód árbocára,
 Tekints fáradságos útd scénájára;
 S körülnézvén minden eddig volt munkádon,
 Nyugtasd meg elfáradt szemedet Klárádon.
 Akkor triumphusi örvendő énekkel
 Bíztsd jobb órákról ölelő kezekkel.
 Boldog vagy! s ha mi is azt nem kedvellenénk,
 Ritka szerencsédet nagyon irigylenénk.
 Most pedig örülünk; s tőlünk az ajándék
 Lesz egy lakodalmi jót kívánó szándék.
 Örülj, tanúlt ifjú! nyugtató partjára
 Értél futásodnak, örülj: tiéd Klára.

Szűzek

Szent öröm lepje meg ártatlan lelkedet,
 Bóldognak mondhatunk, óh szép szűz! tégedet.
 A te szűz erkölcsid díszes szépségeddel,
 Amit érdemlettek, dicsekedve vedd el.
 Szerettek az egek, s megvan a méltó bér,

Egy oly bér, mely sok száz tálentumokat ér.
Menjél kiterjesztett karral kebelébe,
Így öntsd ki ártatlan lelkedet lelkébe:
Egy szűz nyájassággal rápillantó szemmel
Bíztasd holtig tartó igaz szerelemmel.
Örülj velünk, mi is, ímé, mind örülünk,
Rátok jót kívánó érzéssel hevülünk.
Eddig kosaradat töltöttük virággal,
Most már gyümölcsökkel szagoskodó ággal.
Szent öröm lepje meg ártatlan lelkedet,
Bóldognak mondhatunk, óh szép szűz! tégedet.

Ifjak

Menyasszonnyá lettél, aki vóltál hajadon,
Pántlika helyett már konty van a hajadon.
De azért virtusid díszét le nem bontja
A menyasszony öszvesodrott kontya.
Sem komorabb idők reád nem borúlnak,
Hogy már a leányi nyájas nevek múlnak.
Egy szőlő magába a nedves földre dül,
A féreg is rágja, a béka is ráül:
De ha fához érhet ölelő kezekkel,
Magosra felfuthat piros gerezdekkel,
Akkor az fáradtra hint kedves álmokat,
Édes nektárjával meg is újít sokat.
Mi látjuk ama szép scénát már előre,
Melyben boldog élted foly le jövőndőre.
Menyasszonnyá lettél, ki vóltál hajadon,
Pántlika helyett már konty van a hajadon.

Szűzek

Te is férjjé lettél, ki vóltál nőtelen,
Úlsz a bársonyból font asszonyi kötelen,
De azért csak benned olyan lélek marad,
Hogy a kalitkádba cseveg már madarad:
Nem fogják el házi gondjaid eszedet,
Nem únalmasabbá teszik életedet.
Mert majd a régiség setét éjjeléből,
A megúnt könyvháznak komor tömlőcéből
Gyönyörű lesz Klárád hajnalára menni
S a szerelem-házban magad kipihenni.
Hozzá mégy; megelőz, nyájas szívvel örül,
Ott elmédről minden izzadást letörül.
Akkor, óh mely édes lesz néked az élet,
Mikor a munka is gyönyörűsséggé lett!
Te is férjjé lettél, ki vóltál nőtelen,
Úlsz a bársonyból font asszonyi kötelen.

Mindnyájan

Örüljetek, kedves párok! egymásba fellelitek
Mindent, ami örvendésre indíthat; örvendjete.
Gyönyörűség kebelében töltsétek a napokat,

A kölcsönös szerelemmel balsamozván azokat.
Éreztétek meg egymásba, mely nyájas tűz égeti⁷⁹
Azt a szívet, amely más szív lángjait érezheti.
Akkor habzó indulattal és tisztelő hálával,
A legforróbb szerelemnek egy szent kézfogásával
Álljatok meg megnyújtató oltáránál Himennek,
Egymást ölelve mondjatok egy víg éneket ennek.
Most pedig öröm zengjen harsogató lármával.
Vivat! Vivat! a vőlegény kedves menyasszonyával!
Vivat! még egyszer kiáltsák e szép párnak mindenek,
Vivant, akik öhozzájok ide gyülekeztenek.
Örvendjete, kedves párok! egymásba fellelitek
Mindent, ami örvendésre indíthat, örvendjete!

Házasodj meg: mert rosszúl jársz

*Quod potest fieri per pauca, non debet
fieri per plura.*

Klióval szűz Pazifaé!
Pendítsed citerádat.
Bölcs Priapus, ezek mellé
Szállítsd szent múzsáidat.
Aganippe szent hegyéről,
A Helicon vize mellől
Eljövén, segítsetek!

Elbeszélni következem
Rigmusba már magam is,
Polyphemus,⁸⁰ a szerelem
Kis istene mely hamis!
Mely gyilkos az a péterkés,
Mellyel a szívbe vermet vés
S veterani barlangot.

Ezért egy igen nagy házon
Mely nagy gyalázat esett!
Mikor benne báró Jázon
Arany bundát keresett.
Ez a kutyásdi gyalázat
Lángba dönté ezt a házat, -
S beleégett Medea.

Hát mikor a híres Dafnét
Megszerette Minerva,
A bodzába bútt, de onnét
Hajde, salva venia.
Régen ilyen érte Dafnét,

---

⁷⁹ Ardua, quae pulchra

⁸⁰ A poétának gondolatja szerint a kis Amor Polyphemus. Ezt vagy a nagy képzelődés csinálja, vagy a nescio!

Ma is éri ilyen Rafnét,
 Míg firkál Raf: für Kinder.⁸¹
 Nálunk is esik fársángba
 Gyakran olyanforma román,
 Ha a dáma favorita
 S a gavér nagy kurtizán. - -
 De ha ílyeket említünk,
 Profanus auctorok leszünk:
 S kikasztrál Juventius.⁸²
 Hát még Trója miként jára
 Hajdan a görögöktől,
 Hétesztendős háborúba
 Szenvedvén kívül belől;
 Minthogy elragadta Idát,
 A török basa leányát
 A trójai plebanus.

 Marsal Priam és Simois
 Miként attakírozák,
 De a Trója sodromi is
 Bástyát hogy óltalmazák,
 Míg az amazon-seregek
 Császárostól elérkeztek
 Az Ajax vize mellől.

 Végre a trójaiakat
 Hogy verék le fesztunggal,
 Mikor Creusa megszaladt
 Centaurus társaival;
 De Achilles a görögöt,
 A rácot, örményt, törököt
 Kiágyúzá Trójából.

 Végre miképpen Helena,
 A tengerek istene,
 Az ostromlókhöz leszálla
 Rác kalugyer képibe;
 Felvettette tíz mínával
 Tróját és Trója azonnal
 Egy falóvá változott!

 Így veszedelmes Piritus
 Hát a szerelmeskedés,
 Sok kárt csinált in his rebus
 Az a gonosz péterkés.
 Nem jó ugyan magán lenni,
 De másét sem jó szeretni.
 Ez egy házi scrupulus. - -

---

⁸¹ Rafnak munkái vagynak für Kinder, mint Geografia és Naturalis historia

⁸² Juventius S.J. Auctorum Castrator ipse incastratus. Sok van ilyen!

Megvan: lagzi, keresztelő
 Ennek legjobb flastroma.
 Vőfit kell hívatni elő,
 S ma sógor, holnap komá.
 A versbe is szép módi a',
 Ha van benne cadentia⁸³
 S egy sor olyan, mint másik.

(3)

Magyar Bibliotéka

Egy posthumus töredék

Egy nevezetes fragmentummal kívánok szolgálni az érdemes publicumnak, melyet ha egyéb becséért nem tarthatunk is, legalább azért meglehet, amiért más diribdarab régiségeket. Egy esmeretes írónak halála után maradt írásából való ez; amint látszik, közönségesen produkálódott volna. Ami híja van, én kipótolni kívánom. Folytatni fogja a meghóltak successora talám, talám. Hogy pedig ez authenticum, ímé közöljük az authentizálóknak neveit is.

Coram me Stephano Kováts civem
Coram me Paulo Szabó, civis

*Extrad. per Jur. Notar
Franc. Janótzá*

A szeretet győzedelme a tanúltakon

Vígjáték - Felvonásban

Szerzette Január 24d. Napj. 1795. Cs. V. M.

Anacr.

Közbeszólók.

Esmeretlen
Esmeretlenné
Öreg, ennek az atyja
Amor
Pallas
Farsang
Bohó

⁸³ De csak két soros legyen ám a cadentia

Első felvonás

1. Jelenés⁸⁴

Esmeretlen

Mind igaz, mind a legvalódibb philosophiából van merítve. De⁸⁵ -
- - Szépek, a lelket elfogják, magokkal elragadják. Hanem - -
- Én ezekbe a tusculana quaestiókban talám legjobban gyönyörködöm,
- igen szeretem én ezeket, - oh, mely érzékeny tisztelettel áldozom
én ezekért tenéked, oh, igen, - igen - mód nélkül oh, te nagylelkű
Horatius! - - - vagy - - - Uram! majd el is felejttem íróját.
Érzem, érzem hatalmat, Ámor! s bírod indulatimat. Imé, áldozati
tűzzel ég ez a szív, melyet a tanult világ remekei formáltak, ah
kegyes kegyetlen! jutalmaztasd meg kívánságaival. Akkor, majd akkor
triumfális hattyúkon szálljatok be te és a te anyád énhozzám s
tegyétek magatok körül paradicsommá az én életemet, majd akkor
új tűzzel fogom az én indulatimat e kis óltáron⁸⁶ lángszínnel
kiábrázolni, egy pár fejr, tiszta fejr galambot áldozok mellette
tinéktek, de - de nem ölöm meg az ártatlanokat.⁸⁷

Ária⁸⁸

Végre csak szolgáljak szerelemnek?
Rabja légyek hát egy puha nemnek?
Óh, Ámor! érzem hatalmat,
Csókolom méreggel kent nyiladat;
Tölts nektárt szívem mély sebére!
Te tudod lelkemnek szép kínzásit,
Te tudod kellemes sóhajtásit,
Melyek egy szép felé repülnek,
Élesztgető szívén enyhülnek.

D. C.⁸⁹

2. Jelenés

Ámor és az előbbeni

---

⁸⁴ Az Esmeretlen magába, egy könyvvel

⁸⁵ A könyvet beteszi; gondolkodik, sétál

⁸⁶ Az Ámor óltára előtt áll, melyen szagos tüzet csinál

⁸⁷ Szerelmes interesse

⁸⁸ Amint a meghólt kótájából kitetszik, ez az ária azon Kártigáméra van, mely így kezdődik: Nincs szebb vígság etc.

⁸⁹ A meghólt írásaiba volt egy kis cédula melyen a nótá vége eképpen volt:

Végre csak szolgállok szerelemnek,
Rabja leszek már egy kedves nemnek.
Érzem, óh Ámor, hatalmat,
Tölts nektárt szívem mély sebére.

Ámor⁹⁰

Nem, nem, nem igaz! Annyi história mellett is azt nem tudni, hogy a mai nagyvilágba nem módi már az apró szerelmeknél a nyíl s a nyilazás. Egy könnyű pisztollyal járunk ma: ebbe az elpisztolyosodott világba a nyilat fel se vennék, ki philosophus most, ki politicus, ki jakobinus, ki naturalista, ki modista, amaz a maga képzelődéseivel el akarja magával hitetni, hogy ő olyan machina, melynek rúgóját a szerelem nem billentheti, amaz semmi főhatalmat magán esmerni nem akar, emez minden isteni illetést tagad, s az ennyimet is, ez pedig az én sebeimet csak módinak, az „Nagyvilághoz” úgynevezett - illő módinak tartja, mint a púdert, figarót, anglus rockot s egyéb affélét. De várj rá, nagyvilág, bizony megvettetésemért revolútiót csinállok, minden pár ember közt revolútiót, minden pár embertől katonát kívánok. Én, aki a mesés világba a mennyköves Jupiter kezéből is kivettem a Bronites faragta tüzes mennyköveket egy nádszálnyállal: én, aki a XIIIId. százig, a világfélte hősök markából is leejtettem a haláltól kövén köszörült kardot; én, aki Schvarz Benedektől fogva egy kis pisztollyal tüzelek győzedelmesen akárkire is: én, - én most lennék semmi? Ágyút veszek, haubitzot, mozsarat, kartácsot, serpentinelt, szerelembombival hányatom le az ellentállókat, ágyúikat demontiroztatom... Magam Kolini Marschot harsogtatok trombitáimon, melyet nekem Mars vett a páfusi vásárban. No, nincs hát nekem nyilam, hanem puskám.

Esmeretlen

Ah!

Ámor

Mit sóhajtasz?

Esmeretlen

Ah! szánd meg, kis nagyhatalmú, az én nyögésimet s jutalmaztasd meg céljokkal azokat.

Ámor

Mi azoknak a céljok? Nagy célozó!

Esmeretlen

Egy nem is tudom minek is kelljen neveznem: az én szívem lexikona neki száz nevet is ad a szerelemnyelven.

Ámor

Nohát beszéld el a szerelem naturális historia szerénti karaktereit s így determináld.

Esmeretlen

Az a szép és ártatlan teremtések közötti nexus a Mammalékre tartozik. Házi állat, igen hasonlít énhozzám, indigena, terem Túr körül az Alföldön, de a debreceni klímát is szenvedheti, epéje nincs, annálfogva nyájas állat, soha, akihez hozzászokik, el nem hagyhatja, a szívét jó tartani, az egy szép rejtekbe dobog, orcáján kétfelől az ártatlanság tejébe úszik a kellemetesség rózsája, a két szeme olyan,

---

⁹⁰ Ámor megrántja az óltárnál hátul az Esmeretlent. Egy kis pisztoly a vállán

mint a phosphorus, abba szikrázik a tiszta szerelem legszentebb fáklyája, mellyel márvány kezén a hűség bízgat.

Ámor

Tudom már; még egyet elhagytál, az eledelét. Él mindazzal, ami jó vétek nélkül. Egyszerre megtudtam, hová célozol, Linné után. Én azt a Linnét szeretem, mert ő az én világomban új világot talált fel, mint Columbus és Coock. A fűvek szerelmeskedéséről levonta azt a szőnyeget, mely alá a régiek oly homályosan kukucskáltak. -

De ne félj te semmit is, ő szeret, és hogy jobban szeressen, ímé egy ambróziával, mézzel, örömmel, nektárral, nephentével⁹¹ öszvecsinált golyóbist teszek pisztolyomba.

3. Jelenés

Bohó és az előbbieik

Bohó⁹²

Csak nem vihetett tovább rá a lelkiesméret, hogy az urak alkuját úgy hallgassam, mint egy bolond. Kettőn esik meg a vásár, azt hallottam; - de hát néző is ott van, nincs hát kettő, ha csak a nézőt a vevőbe vagy adóba nem dugjuk. Pá, uram philosophusom, pá! hát ez a kis isten úrfi? - no már e' rendes öszvejövési aspectus, velem együtt háromszegű fény leve, no aki akar boldog lenni, most szülessen, ha ki hazugságba tud hagyni, neki adom a csíziómat, meg egy harmadévi német kalendáriumom van, s vegye el az én bolondi kenyeremet; aki pedig nem születik, az magának tulajdonítsa.

Esmeretlen

No, Csajkos! mi jó kell?

Bohó

Mit kérdi azt az úr? Csak ami eddig.

Ámor

Én már megyek. Mit izensz, Csajkos?

Bohó

Hová, kis pullus? hová?

Ámor

Szerelem-országra, a jó földre.

Bohó

Hú! biz Istók sok izenkém volna nekem oda. Bojhos kutya oda.⁹³
Nempe primo, Katiért, eszem a szép lelkét, majd meg veszek. 2° Ű
olyan, mint az ördög kötötte róka, tudja az eblelke csak, csak izék.

⁹¹ Nephente, Homerus után egy olyan fű, amely borba tétetvén vígasságot csinál. Ezzel élnek az istenek.

⁹² Csajkos Morio formába, az Esmeretlennek ez mindenesse. Ez szereti Katit. Azért tette azt ide a meghólt, hogy a nemtelen szerelemnek festése annál szebb színt adjon a nemes szeretetnek. De nem vihette végre szegény, váratlan halála miatt.

⁹³ Ámor üstökét meghúzza

3° Kendernyövéskor lesz esztendeje kenyér-ebédkor, hogy valamit érzettem bennem, azolta mindég azzal ettem kenyerem, hogy vízi bornyút nyeltem el, s a' nő bennem, vagy a vak tetű szántja a lelkem házát. Ita tennapelőtt olvastam egy poétás könyvet. *Hat szép Világi Énekek* voltak benne, s abból húztam ki per consequens az én nyavalyámat. 4° Onnan Szerelemországából, a jó földről, ha kaphatnék egy kis szerelemgyökeret meg bolondítót, amivel annak a rosszhitű Katinak esztét veszthetném, meg egy kis nadragulyát, amit áshatnék alá, megadnám az árát fa pénzből, hisz elvehetné azt egy akaratja ellen való bolond, ami egy olyan bolondnak is jó, akit maga a természet is annak szült. Úgy-é? kicsi?⁹⁴

Ámor

Meglesz, meg; majd küldök egy szekérrel.

Bohó

Hűj! egy se lesz úgy olyan bolond, mint én; héj, mire is kaphat az ember, ha esze van. De hol lesznek az odavaló szekerek? a Veres Toronynál? vagy hun?

Ámor

Ott, ott.

Esmeretlen

Ne lármázz, okos! nem is beszélhetünk miattad.

Bohó

Hjé! *Súgva*. Okos az úr, ha nekem azt mondja. Eb okos, annak sincs esze, aki okos.

Ámor

Te pedig bízz abba, amit mondtam, meglesz; Ádjó!

4. Jelenés

Esmeretlen, bohó

Esmeretlen

Ugordj egyet!⁹⁵ (*Ugrik*) Meg egy felet. (*Ugrik*) Addsza a kalapomat, az ünnepit.

Bohó

(*A magáét adja oda.*) E' legesleginnepibb lesz, uram, segíjjével mondom, úgy fogják benne az urat becsülni, mint engemet, pedig engemet a legnagyobb urak is nevetnek!

Esmeretlen

Ne okoskodj, mert rászoksz, azután kenyeret se kapsz. Én megyek. Itt minden addig jól elrakva legyen. (*Elmegyen.*)

Bohó

Semmi se fog, uram, a maga helyén lenni, semmi sem. Az eszem se lesz a maga helyén, higgye el az úr: most tovább nem kívánom az urat tartóztatni, dolgaim vagynak. Mára jójtszakát! (*Complim.*)

---

⁹⁴ Ámor üstökét meghúzza

⁹⁵ Az Esmeretlen örömébe ugratja Csajkost. Az bolond figurákat ejt ugrásába

5. Jelenés

Bohó (Egyedül)

No, most egyszer megpihent a házunk. Ez a mi urunk jó ember vólna; de nem akar az lenni, megismerten az a tokos bőr-könyv rontja el, be nagy dolog! Uram őrizz! ki se látszik közülök. Ütné a jószerencse mind azt a sok istóriát, hadd veszne rajta a tóton mind egy szálig, csak Kati, csak Kati mondaná azt nekem: édes Istókom, te vagy én Csajbókom. Ihunni, csak kitörök belőlem a talentom. Ugyan Sajó, Sajó! hogy jut eszedbe? Éj, be koloncos kutyaélet ez már, hogy az ember ehetik, ihatik, dohányozhatik, mégis úgy fáj mindene, mint annak a rendi. Éj, Kati, Kati! - De most találtam ki én is.⁹⁶ Philosophiát olvasok. (*Olvas graviter.*) Ha! Kati zörög odaki; a' biz a', - - Kati. Húj, philosophia! ki a házból!⁹⁷ Behívom, - csak nem hívom, - mindjárt - (*Az újján mondja*) behívom, n. h. etc. mégsem úgy tovább, nem hívom, b. h. etc. No, most egy cédulát írok neki: az én uram is úgy tett. Csak, jó Kati, urason mindent! Majd mikor észre sem veszed, a kebeledbe dugom. (*Leül, ír, s pipázik, graviter.*)

A levél⁹⁸

Ne izélj már, Katicám,
    Ne izélj már, gyöngyalak.
Ha terem kukoricám,
    Hidd el, dosztig tartalak.
Ha egy kukta be nem csukta
    Szíved szekrényét,
Valahára tedd polcára
    Túri edényét.
Ha töredékeny a csupra,
    Vidd a gazra, vidd a zsupra.
E' lesz oltalmazó vár és citadella.
El nem törik, mint a rosólis butella.
    Szedj, szedj, lesz elég tözekem,
    Főzzél benne, Katim, nekem.
    Talám egyikőnk se tanál,
    Aki benne lenne kanál.
Mikor jóllakik legényed,
Osztán tisztán tartsd edényed.
    Magad főzöd, magad mosod,
    De bár a földhöz csapdosod,
    Katinak tart *Csajkosod*.

Csajkos

Valld meg, szívem, szeretsz-é?
Itt a kezem, tetszik-é?

---

⁹⁶ Itt a' vólt kicsinálva, hogy mit olvas, s hogy olvassa, s hogy logikáz belőle

⁹⁷ Elveti a könyvet

⁹⁸ Ez a levél. Érthetetlenül akart írni Csajkos, hogy annál derekabbnak lássa. Sok van ilyen a világba! Itt tovább nem lehetett olvasni a meghóltak írását, mert holmi jegyzésekre volt írva; csak azt lehet belőle kihozni, hogy már itt Katit behívta. Beszélgettek együtt, s utóljára ezt énekelvén:

Kati

Csak téged tisztellek,
Hóltig, szívem! szeretlek,
Itt a kezem, ha kellek,
Csak éretted, míg élek.

Csajkos

Mondd még egyszer!

Kati

Akár kétszer.

Csajkos

Mondd még egyszer!

Kati

Akár kétszer.

Mindketten

Úgy hát te hólnap enyim léssz!

Csajkos

Én leszek papa!

Kati

Én leszek mama!

Csajkos

Én leszek papa!

Kati

Én leszek mama!

Csajkos

Papa!

Kati

Mama!

Csajkos

Papa!

Kati

Mama!

Mindketten

Fiat experientia! Fiat experientia!

Eddig lett volna az első felvonás.

Currens de lepore

Anno 1795 Diebus Februarii: mely által tudtára adatik a fekete vármegyének (Collegium) egy hallatlan és példa nélkül való történet

Bíró! tudod-e, mi a nyúlhistória?

Melyet elkapott egy beste karafia?

Ha nem tudod, értsd meg a dolog summáját,

Miként tették csúffá két ház nagy quadráját.

*

Beborítván az ég földünket nagy hóval,
 Mentek mindenfelé nyúlászni kopóval.
 Kivált ama nyíri kesely seggű sereg
 Éh hassal egész nap nyúl után tekereg.
 Mondja: stat leporem, jó kutya ez, koma,
 Elszalad a nyúltól, nem látszik a nyoma.
 Elindúl ezek közt egy lengyel jáger is,⁹⁹
 Akit megrugdosott a nyúl ezerszer is.
 Hét nyúlászó legény áll vala mellette,
 Tíz pénzét mindenik egyszerre letette.
 Jól van, bölcs vadászok! már ti nyulat esztek;
 És így mások felett óriások lesztek.
 Tudtátok is ti ezt, mert kifüggesztétek;¹⁰⁰
 Óh, gyönyörűséges, óh, megspékelt étek!
 Kiáltás lőn: szakács! gyere, itt van a nyúl,
 Vidd, főzd, süsd, nézd, füle az ablakba konyúl.
 A szakács nyúl hozzá, hát szalma van benne.¹⁰¹
 Űhm! nem tudtam, az úr, hogy takarmányt enne.
 Beviszi nevetve az újmódi vadat,
 Így Stellungba hozza a vadászó hadat.
 Az első mérgesen néz ki a rostélyon,
 Prüszköl, csudálkozik e ritka fortélyon.
 János úr hirtelen nekitüzesedik,¹⁰²
 Hogy szalmát kell enni, illik neki pedig,
 Minthogy legtöbb lokaj van az udvarába,
 Tüzesen parancsol, hogy csak hamarjába
 Keressék, szagolják most még melegébe:
 Hát helyette egy fost hoznak hidegébe,
 Az orrához viszi, szagolja, micsoda,
 Szagával jóllakván, mondja. Vagyunk oda.
 Ferenc úr öltözik búslakodva gyászba,¹⁰³
 Mintha mosdott volna suvikszoló mázba.
 Mondja: „Életembe sok lovat cseréltem,
 Kéményseprő módra sok kéményt keféltem;
 Inkább volna e nyúl kovácsszarral tele,
 Vagy volna elszarva kalapácsom nyele:
 Könnyebben szenvedném, mert a tíz krajcárom
Orondat esertis, benne van a károm.
 Mit tegyek, már holtig járok bakancsinba,
 Éjjel nappal leszek szenes magazinba,
 Nem búvom én többet a nyúlért a havast,
 Eszem a vérünkkel szokás szerint avast.

⁹⁹ Cs.-ba Lengyel József hét deákkal vett egy nyulat

¹⁰⁰ Az első ház előtt a tornácba függesztették ki

¹⁰¹ A többi deákok ellopván, megették, aztán a bőrét szalmával kitömvén visszaakasztották

¹⁰² Zilahi János, szolgák inspectora, veres ember

¹⁰³ Tóth Ferenc, igen barna deák

Azt a bibastale, inkább szappant nyelek,
 Sunkes more dade, ezzel kitelelek.”
 Pál kisasszony tipeg, töri kacsócskáját,¹⁰⁴
 Pittyegteti nyíri módra termett száját,
 Piperés dámája a nemes quadrának,
 Mondja: hírül adja ezt Kártigámjának.
 Mihály úr e casust legjobban orrolja,¹⁰⁵
 Mérgében az orrát köldökéig tolja.
 Mivel a quadrának e suspiciója,
 Hogy a Mihály orra a nyúl ellopója.
 Ki is kopik talán tavasszal belőle,
 Szólj, hortyogó Hornyák bátya, bár felőle:
 „Haszontalan nyújtom a nyakam mérgembe,
 Oda az öt krajcár, nincs pénz a zsebembe.
 Már magam magamat oldalba hugyozom
 S az ellopott nyulat orrnyommal nyomozom.
 Hiszen, lám, Szalontán a disznóvásárba
 Elégszer forgottam, mégsem estem kárba;
 Scytha tekintete a török csalmába,
 Véri mellett dobog szíve a gatyába,
 Mondja: hogy Jéger is így csúffá nem tette,¹⁰⁶
 Disznóütő fával hogy meglegyengette.
 Ilyen adta nyúlja! hát hogy elszaladtam,
 Neked ezzel példát, azt gondolod, adtam.
 Nem volt több költségem, azt is rád fecséltem;
 Hogy egyszer jóltartasz, mely hiába véltem.
 Legénység! nagy dolog, menjünk inquirálni,
 Mondom Mahumedre, meg fogjuk találni;
 Volt csontja, volt bőre, volt farkaalja is,
 Csak meghagyta nekünk ezt a tolvajja is.”
 A vadászgazda hát kapja a pennáját,
 Küldi kár-bíróhoz így currens formáját:
 „In causam cito profugi leporis
 Inquiratur”, mert rá jól esne a bor is.
 Mondják: brávó! vivát! ez a projectum bölcs,
 Így tán fordul vissza ránk valami gyümölcs,
 „Signatum per I. L. loci domus primae”
 Ubi nunc biberent infinitae rimae:
 Bölcs ésszel a bírák mindjárt hozzálátnak,
 Kire nagy gyanú volt, érette bocsátnak.
 Óh! hallatlan példa! óh! szomorú eset!
 Ilyen e forumon még soha nem esett,
 Protocollizálni hogy kell már ezeket,
 Megtalálván a nyúllopó személyeket.
 Mint Huszár Márinak, magas volt termete;

¹⁰⁴ Vas Pál nevű deák

¹⁰⁵ Cs. V. Mihály poeseos praeceptor, nagyorrú ember

¹⁰⁶ Jéger András rézműves, ki egy este egynéhány deákot megtámadott az utcán

Ifjú volt, ezelőtt egy nappal születe.
 Képbeli formája kerek, mint csikónak,
 Vagy mint ötkrajcáros ovális cipónak.
 Szemeit behúnyva szokta volt felnyitni,
 De erre senkit sem akart megtanítani.
 Nagy fülei voltak, mint a vakondoknak,
 Kicsinnyel van nagyobb nekünk vadászoknak.
 Igaz, hogy az egyik füle volt hiányos,
 Mert mikor kergettük, hozzákapott János.
 A káposztáskert volt hideg patriája,
 Volt mindenikünknek hát patriotája.
 Nemzeti köntösben járt mind éjjel-nappal,
 Bízott is, hogy ád, jó selyem kalappal.
 Hátul megmutatta mindennek a passzust;
 Hogy Bakhust temették, ez mondott volt basszust.
 Gyorsan négy lábakkal pergált ide s tova,
 Jusson eszetekbe itt Mándi s a lova.
 A vadászt, a kutyát annyira szerette,
 Hogy felé ha mentek, seggel kinevette.
 Itt nálunk-létébe viselt nyakravalót,
 Az első ház előtt csak csepüből valót.¹⁰⁷
 Nem kente bajúszát, mint más, backurával,
 Mégis taktusra járt szája mozgásával.
 Szar őhöz képest Eszlári ennyibe,¹⁰⁸
 Akár mindjárt, akár most bár egyszeribe.
 Egyszóval oly szép volt, hogy két húszast megért,
 Éppen mi is nyolcan ennyit adtunk ezért.
 Öreg írás szerint, akire a rosta
 Fordúl, egybe repül érette a posta.
 Betoppan az X-be s csak elhülnek belé,
 Hogy talán a nyúlnek gazdája jött elé.
 Mert a fordúlt rosta őrajta meglátszik,
 Ennek a képibe József velek játszik.
 Nekitüzesedik egyik bíró s mondja:
 „Hallja kend! hát kendnek vagyok én bolondja,
 Hogyha mikor mondta kend, hogy kell inquirálni,
 Maga személyében tetszett előállni.”
 A másik karika-orrú inquirens úr
 Mondja az elsőnek: „Ez rajtunk nagy plezúr;”
 Tekint rá és herseg: „Ah! hiszen nem az ez;
 Igaz, hogy a széna, de azért más gaz ez.
 Nohát jól utána lássunk hevenyébe,
 A szerencsétlen nyúl ha jutott ennyibe.”
 A tüzes inquirens de ki nem süthette,
 A nyúlnek nyomát bottal sem üthette.
 A vármegye vénje, a Német esperest¹⁰⁹

¹⁰⁷ Csepűmadzagra volt felfüggesztve a nyúl

¹⁰⁸ Eszlári, Szent Anna utcai, nagy bajúszú kapus

¹⁰⁹ Senior collegii

Halld meg hát, hogy tette lóvá a felperest.
A vadásznak ezért ezek referálják:
Az elveszett nyulat sehol sem találják.
Erre a quadrának leesett az álla,
Íly vigasztalóra de mégis találá,
Epitáfiumot ki a nyúlnak pónált,
Mert talán belőle éppen az tartott bált.

Epitáfium

Így vész el a legdrágább kincs:
Óh, utazó! ide tekint;
Mint ez a nyúl,
Melyért egy ház bódúltába
Lévén, nyolc fejű buskába,
Íly szókhöz nyúl:
Édes nyúlam! hová lettél?
Nekem két húszas kárt tettél.
Oda Bagos.
Tán eddig valaki megett,
A szartoronyra gombnak tett,
Óh be szagos!
Bizony úgyis megennélek,
Jair, Jefte, Abimélek
Bizonyságom,
Bú nélkül már le nem tolom,
Se reggel be nem gombolom
A nadrágom.
Mivel richtig olyan voltál,
Míg tőlünk el nem patkoltál,
Mint sajátom.
Mely ottan nyújtózva hever,
Kivált hajnalba és reggel,
Amint látom.
Gondoskodtál ugyan rólunk,
Azért felőled jól szólunk:
Óh, negyven píz!
Mert tettél Testamentomot,
Szalmából csináltál tomot;
Óh, drága íz!
Jobb lett volna első béled,
Mert szalmától fejünk széled;
Óh, negyven píz!
De abban poszpásznak való
Mogyoró s borsó nyargaló;
Óh, drága íz!
Útazó! példámon tanulj,
Csepűmadzagról a lupuj
El ne lopjon.
Hogy neked is, mint gazdámnak,

Állad, és mint a quadrámnak,
Fel ne kopjon.
Útazó! már most apagé!
Ládd, mely fatális madzagé!
Krajcár öt-öt!
Szánjad sorsát az embernek,
Ki így hitt egy szál kendernek,
Hogy rákötött.
Óh, negyven píz! Óh, drága íz!
Ekhó: Oda a skíz!

*A nyúl búcsúzik először is megszemélt vadász gazdájától
(Contra scriba Lengyel József úrtól)*

Köszönöm, hogy reám, mint Argus, vigyáztál,
Pódiumon állván mellettem pipáztál:
Így makogom hozzád, őrzőmhöz, áldásom,
Halld meg, kérlek, halld meg végső kívánságom:
Szép tiszta képeddel soha se ess arcra,¹¹⁰
Így tán elég lesz egy, ne menj már több harcra.
Kösziklából házad utcán, mely Darabos,
Legyen, s muzsikáljon ad honorem Babos.
Ahol fakadjanak számtalan források,
Melyekre járjanak inni a rostások.
Tarka-barka tyúkid hogy el ne szökjenek,
Kívánom: strázsáid párducok legyenek.
Mint a Kanahánban, folyjon lépes mézed,
Ichnográfiádat amelyekben nézzed.
Hálódért gazdag bért adjanak halászkod,
Hogy öt krajcáridat kinyerjék vadászkod.

*Búcsúzik Pirítotfalvi János úrtól
(Zilahi János, szolgák inspectora, veres ember)*

Égő szövétneke a familiának,
Halld végső szavait a bokrok fiának:
Harangját Szilasi rád fére ne üsse,¹¹¹
Véled Pető tyúkját alternatim süsse,¹¹²
Belőled ne legyen Ignis glacialis,
Hanem természeti maradj és focalis.
Ha a napban talál fogyatkozás lenni,
Kész légy hajdonfővel egybe megjelenni.
A kalendáristát, Dubranovszkit süsd fel
Ezzel, hogy nap helyett a fejedet üsd fel.
Hej! te Veres-tenger! bocsásd ezt békével,
Úgyis atyafias vagy te a képével.
Tíz csapások közül te is rubens unda

---

¹¹⁰ Himlőhelyes

¹¹¹ Szilasi harangozó

¹¹² Pető egy veres szabó a Collegium mellett

Kerüld el, mert kétszer festve lenne Sunda.
Sok kívánságomnak csak ez a summája:
Nőjjön meg kis fejed perifériája.
Bár drága időd van, annyi legyen szalmád,
Ettől nőtt fejedbe hogy ne legyen csalmád.

*Búcsúzik Nigrényi Ferenc úrtól
(Tóth Ferenc, igen barna ember)*

Óh, beborúlt egek! ámbár van nagy setét,
Mégis megszólítom e búsult Feketét:
Süsd fel valahára ezt a kérdést: Mire
Teremtett az Isten a falu végire?
Csapj fel a faluba, jobb lesz a magyarnak,
Mert a farkasok most sok új magyart szarnak.¹¹³
A vármegye ilyet sose currentáljon,
Hogy minden kan cigány tökétől megváljon,
Paszomántos, veres anglia-nadrágod
Legyen, mikor lopott lompos mézed rágod.
A sátorod előtt a daru s a holló
Játsszon, mikor ugrik alattad a vak ló.
Jöjjön Móréából ajándékba medve,
Köhögéstől edd meg, amit hullat redve.
Lévén purgyéiddal a hidegen háló,
Legyen melegítőd s oltalmad a háló.

*Búcsúzik Csokornyai Mihály úrtól
(Csokonai)*

Csokornyai Mihály! immár hozzád térek,
Hat singes orrodtól hogyha hozzád férek.
Ha öreg lész, ennek, tudom, hasznát veszed,
Lábad szárába majd mikor száll az eszed.
Mert horgadt ornyodat kösziklába vered,
Szuszka ifjúságod ekkép visszanyered.
Proboscissal csúffá tedd az elefántot;
Karika helyt üttess az orrodra pántot.
Kívánom, hogy soha ne is járj négykézláb,
Hanem orrod legyen tested tartó istáp.
Ha valaha orrod asyllummá lenne,
S valami rossz embert az úton felvenne,
Egyéb büntetésed ne vedd a bíraktól,
Hanem hogy különbözz ennyibe Hornyáktól,
Hogy a rostrumodból csupán egy klafternyit
Vágjanak el, benne látsz szemeddel mennyit.
Ne félj, takonyvárnak még így annyi marad,
Hogy alóla ki nem látszik az agyarad.
És lehetsz díszére Nasónak s Amphoknak,
S semmi híjja nem lesz őseid soroknak.

Búcsúzik Suska Pál (Sós Pál) madámjától

---

¹¹³ Két cigányt ekkortájban megettek a farkasok

Suska Pál! Suska Pál! kellemetes alak,
Téged utóljára meg nem csókoltalak.
Piperés orcádra illetet volna csókom,
Szekfű helyt az orrod alá a csimbókom.
Mint a nyíri dáma, tovább is légy fürge,
Mint a csepüből font pórázon az ürge.
Ha magadnak nem lesz, mástól kérj főkötőt,
Nem csak elől, hanem hátul is köss kötőt:
Hogy ne fújjon alád az északi szellő,
Valamikép be ne fagyjon a pesellő.
Ha a három tűzhez lányfővel közel jársz,
És eltátott szájjal Encsencsről kérőt vársz,
Végyen el egy kutyabőrös Szardanapál
S üssön pecsétet a bőrodre Suska Pál!
A lakodalomra magad süssél brúgót,
S éljen holtig ezzel ilyen egy pár bigót.

Búcsúzik Dobos (Sipos) József úrtól

Dobos József! nyakas török muzsikásom,
Hidd el, öt krajcárod velem el nem ásom.
Legelőször is a nyakadra borúlok,
Búslakodva rajta hosszan végignyúlok.
Így mondom áldásom gólya-orrod alá,
Ha már húsom tőled a tolvaj felfalá:
A te nyakravalód száz rőfből teljen ki,
Melyet a gyólcson tót orrodon mérjen ki,
Láss ki többi közül a nyakadnál fogva,
Mint bátyád, mely juhok közt jár tántorogva.¹¹⁴
Ékeskedjen nyakad tintinnablo claro,
Ne bántson, mint bántott már ez úton-járó.
A tálból mindenkor eligáld a nyakát,
Útáld meg a kurta nyakú, csizmás bakát.
Míg e földön lesz e gunár nyakkal édó,
Vigyázz rá, óh híres, vitéz Collorédó!¹¹⁵

*Búcsúzik Alföldy Magyar József úrtól
(Szeles József)*

Magyar József! testvér atyjafia Pánnak!
Sajnálom, hogy veled politice bánnak,
Mert te nem szoktál a hierarchiához,
Jobban fog a fogad a hyvarchiához.
Vesd le hát magadról ezt a reverendát
S végy csontos válladra egy görcsös gerendát.
Takarja testedet kifordított bunda,
Kuporodjon alá talpas Kunigunda.
Kivel az esett húst bográcsban főzzétek,
Méretlen körmötök közül megegyétek,

---

¹¹⁴ Szamár

¹¹⁵ Gróf Collorédo kabinetminiszter Bécsben!

A bojtárságból légy hamar számadóvá,
Bottól nőtt tályoggal gazdádát tedd lóvá.
Örvös komondorok legyenek inasok
Melletted, s veled egy tálból teljen hasok.
Csipkedett dohánnyal megtöltöd pipádat,
Süvegedbe vigyed úgy, mint bokrétádat.
Ha szokásként múlsz ki, azaz: ütnek agyon,
Vácon ássanak el: búcsúm eddig vagyom!

Köszöntő

Lengyel József senior úr nevenapján

Már tán nem is vártál magadhoz bennünket?
Vélvén, hogy elhagytuk kötelességünket?
De tudd meg, hogy a délelőtti tett tisztelet
A kántorok előtt nem érne egy felet.
Csak a kontyhoz illik az oly salve s ávé,
Melynek a jutalma rosólis és kávé.
Magad adtál okot ilyen gondolatra,
Lám, sohasem hívtál délelőtti zsinatra.
Úgy víg egy poéta és egy cantor deák,
Ha a lagénákból folynak az ideák,
És ha igazságot mutatnak a borok,
Úgy tehetnek törvényt contrák, seniorok;
Úgy mutat majestást minden primarius,
Ha az orra előtt áll a bicongius.
Ki csudálhatja már, hogy az éneklő kar
Délelőtti tisztelni tégedet nem akar.
Mi igazán akkor tartjuk József napját,
Mikor megnyitotta József már a csapját,
Melyből minden versre egy-egy icce csordúl
Az özön áldásra özön liquor fordúl.
Mikor a seniort és a contrascribát
Tiszteljük, együtt jár a vivát és bibát!
Most hát tisztelettel nézvén a kancsóba,
A köszöntést eképp fűzzük egycsomóba:
Senior s praeses úr! ki, mihelyt születél,
József nevet szent keresztségben vettél,
Hogy ezt elhozta az esztendő tavassza,
Tapsolva örvendünk mind in tota massa.
Amely örömünket ezzel jelentjük ki,
Hogy minden poharad még ma ürítjük ki.
Oly érzékeny szívvel leszünk ma irántad,
Amilyenel eddig magad is kívántad,
Sok érdemeidért még a Tisza mellett,
Szőlős városában Péro¹¹⁶ is kedvellett;
Ki sokáig tartván hajdan ductorának,
Itten Debrecenben tett alumnusának.

---

¹¹⁶ Pethő

Mikor Maróthi a Harmonicust írta,
 Már akkor a bassust lejjebb egy sem bírta,
 Ahonnan scholánkban taktust addig vertél,
 Míg hajlott idődben praesességet nyertél,
 Minthogy nem volt már itt tenálad senior,
 Bátyádurad¹¹⁷ után lettél már senior,
 Így az unokádnak¹¹⁸ alkalmatosságot
 Adtál, hogy érhessen contrascribaságot.
 Feljebb bocsátottad ennek atyjaurát,¹¹⁹
 Hogy öltözzön első jurátus purpurát.
 Mi tehát kívánjuk mind egyező hanggal,
 Hogy élj vígan az új seniori ranggal.
 Semmi hiányosság rajtad meg ne essen,
 Melyet a megpirúlt irígység ne vessen.
 Így menj ki, mikor elvégzed e tisztséget,
 A szükséges könyvek megszerzése végett.
 Minden magyarságtól koppasszon meg Jena,
 Midőn krumpli mellett lesz seres lagona;
 A melledre tévén patyolatból taréjt,
 Antecessoroddal egyél spárgát, paréjt;
 Akkor lábatokra vonván bőr fischledert,
 Látogassátok meg púderesen Federt.
 Ha letipegsz onnét a magyar hazába,
 Légy Esdrás Szerepen az Úrnak házába.
 Itt conventióban adnak egy kúp nádat,
 Melynél szipákolod vén tajtékipipádat.
 De minthogy csakugyan ember kell a gátra,
 Kóród el fog vinni innen Tiszahátra,
 Hol biennisséged siratván a patkán,
 Magad tivornyázol tiszaháti Vatkán.
 Addig manualis orgona helyében
 Zeng öt s hat kicsinyed kuckód üregében;
 Kiket ide renddel hordván oskolába,
 Cantusra hitvesed jön kurta gubába.
 Így érvén házaddal egy szerencsés sábest,
 Míg egyszer vénséggel felülmúlod Jábest,
 Mikor a huszonnégy vének seregében
 Cantus praeses leszel az egek egében.

Mátyási József úrnak

Csokonai Vitéz Mihály az örökös barátságnak szent kézfogását!

 Ezért is sok hálát nyer tőlem Kecskemét,
 Hogy kinek eddig is tiszteltem érdemét,

---

¹¹⁷ Jenei

¹¹⁸ Lukács

¹¹⁹ Szikszai

Mátyási barátom s bátyám Apollóba!
Veled ő állított legelőször szóba.
Én ugyan bár eddig veled nem is szóltam,
De hidd el, mindenkor hív tisztelőd voltam.
Így tett barátoddá, édes hazámfia!
Egy néma, de legjobb korrespondencia.
Úgy vagyon! a kedves poéta nevezet
Fogatott szívembe legelőször kezet.
Bölcs grófod lábánál Múzsám addig jára,
Hogy egyszer ráakad egy újabb Múzsára;
A tiéd volt, - s mindjárt előtte meghajolt,
Vetvén egy tisztelést pecsétlő kapriolt;
És mivel tetézett érdemeit látta,
Honjában, a Tisza partján túl, imádta. -
Hányszor óhajtottam, hogy szemlélhesselek,
Tiszteletem felől tudóssá tegyelek!
De hála az égnek! megvan, amit kértem,
Megvan; személyedet mivel megismerem;
S még nem csak az, ami után sohajtoztam,
Mert ebédeltem is veled s tarókoztam. -
Pestre is egy kocsin, mint szerelmes hazánk
Hív fiai, együtt örömmel utazánk.
Azolta hány szíves beszédek valának,
Melyek szánkból, kölcsön szívünkéből folyának!
Te tudod azt, Múzsám! és te, ő Múzsája!
Mit szól e két barát és poéta szája.
Én ugyan, barátom, habár távol vagyok,
Szívemben nevednek egy darab részt hagyok,
S bár bele a gondok táborosan járnak,
Mégis ott áldozom néked, mint egy Lárnak.
A többek közt, hogy beszóltál ablakomba,
Én is jót kívántam néked; de azomba
Múzsáddal játszódván Múzsám, hamarjába
E dalocskát zengé kisdéd hárfájába:

A semminél több valami

Amint beszél Trattner, Patzkó,
Most jött ki egy istória.
Nem jó benne, mondja Lackó,
A sok teketória.
Ha semminél több valami,
Csak probatio calami,
Mind az, ami.
Mért nem fogott hasznosabba,
Ami volna szükséges,
Nincsen az egész darabba
Egy vers is idvességes:
Sok vágott nyelvű Mátyás itt,

Aki olvassa Mátyásit,
Csak, csak ásít.

Mind szerelmes és szúrdaló,
Sok ostobát megsérte,
Egy-két icce borra-való
Kár egy tökfőtől érte;
Jobb volna, addig aludna,
Vagy verset írni ne tudna,
Ne hazudna. -

Így gúnyolák sok Zoilok
Érdemidet a porban,
Fel volt húzva mérges nyilok
Nyelvök végén egysorban,
Melyeket az esztelenek
Az okosoknak ellenek
Hegyeztének.

Én pedig a szebb lelkekkel
Temelleted kikeltem,
És nagy nevednek ezekkel
Zöld borostyánt szenteltem:
Magam utánad azomba
A parnassusi templomba
Mentem nyomba.

Verseidről azt ítélem,
S mások is úgy ítélnék,
Hogy azokban együtt vélem
Egy nagy lelket szemlélnek;
Maga a Csók méltó volna,
Hogy minden szép rádhajolna,
Megcsókolna.

Magyar! hajnal hasad!

Vígadj, magyar haza! s meg ne tagadd tömött
Javaidtól azt a valódi örömet,
Amelyért víg hanggal ekhózik a Mátra,
Az egész országban harsogó vivátra.
Vége van már, vége a hajdani gyásznak,
Lehasadoztak már a fekete vásznak,
Melyeket a fényes világosság előtt
A hajdani idők mostohás keze szőtt.
Az eltépett gyásznak rongyainál fogva
Tündöklük egy nyájas hajnal mosolyogva.
Setét völgyeinkre sugárit ereszti,
Mellyel a megrögzött vak homályt széljeszti.
Bíztatja hazánkat vidámító képe,
Hogy már a magyarok napja is kilépe,
S rövid időn felhág egünk délpontjára,
Hogy világosságot hintsen valahára.

Kelj fel azért, magyar! álmodból serkenj fel,
 Már orcáidra süt e nyájas égi jel.
 Kelj fel! s ázsiai Múzsáddal köszötsed,
 Elibe háláló indulatid öntséd.
 Örvendj, hogy elmúlván a setét éjtszaka,
 Megnyílt a napkelet bársonyos ablaka.
 Ezáltal egy kövér reménység táplálhat,
 Hogy még napod fényes delére felszállhat.
 Lesz még a magyarnak olyan dicső neve,
 Amilyen volt a Márs mezején eleve.
 S még azok is laurust fűznek magyarinkra,
 Kik most finnyás órral néznek hérosinkra.
 Idvez légy, szép hajnal! ragyogtasd fáklyádat,
 Víg egünkön mutasd mosolygó orcádat.
 Jer! imé, nimfái már a víg Dunának
 Elődbe koszorús fővel indulának. -
 Ezt minap egy jámbor magyar énekelte,
 S benne a huszadik századot képzelte.
 Ne is félj, óh magyar, talám akkorára
 Boldogabb nap jön fel reád valahára:
 S aki mérget forral hazádnak ellene,
 Megveri a magyar seregek istene.

A Dugonics oszlopa

Az ő barátihoz és tisztelőihez

Mit? hát valójában láttam e szememmel,
 Vagy csak álom játszott képzelődésemmel?
 De hát álmodhatik oly tisztán valaki,
 Hogy a való képét ily nyilván lássa ki? -
 Nem, nem; mert álmunkkal oda van mindenünk,
 Eltűnik árnyéka, mihelyt felserkenünk;
 De én, amit láttam, arra úgy eszmélek,
 Mintha kísért volna egy mennyei lélek.
 A magyar Hélikon virágos tövében,
 A szelíd multság híves mezejében
 Apró violákat s nefelejcsét szedtem,
 Egy kis bokrétába tarkán egyengettem;
 Víg énekecskéket, amint van szokásom,
 Danoltatott vélem nyájas andalgásom,
 Melyet egy zefirke, kerengvén lejtősön,
 A bokrokról viasszasüvölte kettősön.
 A hegynek tetején, hová a szeretet
 S az édes vágyódás vélem felnézetett,
 Láttam, magam láttam... De mivelhogy nagyok
 A látások, és én kis éneklő vagyok:
 Te beszéld el, Klio! hogy raktak a kopott
 Kőmaradványokból egy dicső oszlopot?

Kik rakták a hegynek tetején, és kinek?
 Hol már egy nagy oszlop állott Gyöngyösinek.
 Egy nagy setét barlang egyedül magában,
 Mély torkolattal áll a hegy oldalában.
 Porlott kövét lepte a régiség moha,
 Mintha még kéz sem lett volna rajta soha.
 Rakás maradványok puszta dúledékit
 Az idő fogai lassan tördelék itt.
 Sok mauzoléumnak itt tört le a feje,
 Eltemetve van sok temetésnek helye.
 Kevélykedtek hajdan sok tornyok, templomok,
 Melyeknek a porban alig van már nyomok.
 Láss itt sok örököt ígérő oszlopot,
 Melynek már a darab köve is elkopott.
 Kőhalom már, amit rakott Szemiramis,
 Kőhalom sok ezer kolosszus, piramis.
 Sok nagy nevek s becses érdemek egysorban
 Megvetve heverték mohosan a porban.
 Sok vitézek, derék hérók itt valának,
 Agamemnon előtt akik virágzának.
 A feledékenységek ült ezek tetején,
 Vastag gyászos daróc volt burkolva fején;
 Érzéketlen, némán, siketen és vakon
 Hevert a láb alá tapodott hamvakon;
 Két kezét bágyadtan tevén két szemére,
 Bocsátotta gőzös fejét a térdére;
 Egy homályos felhő, mely a mélységről jött,
 Körülötte sűrű ködkárpitot szövött. -
 A néma hallgatás őrzi e barlangot
 És nem ereszt belé semmiféle hangot:
 Olykor, ha ide jut világunk lármája,
 Egy fél rekedt hangot ad a barlang szája;
 De az is oly zavart, oly lassú és siket,
 Hogy már kettő közül nem hallhatd egyiket.
 Az örökös álom, a halálnak bátyja,
 E környékre hideg szárnyait bocsátja.
 Az avúlt régiség magát itt hízlalja,
 Amit a századok szültek, ő felfalja:
 Torka nagy, s még nagyobb gyomrában a verem,
 Melybe megy, valami a világon terem.
 Acél fogak márvány ínyében pengenek,
 Minden elmúlandót rakásra őrlenek.
 Minthogy ez hely a fényt éppen nem szenved,
 Az örök éjtől szőtt vastag szőnyeg fedi.
 Útja is mély völgyben vagyon s tekervényes,
 Igen omladékos, dudvás, szövevényes.
 Nem volt a Labirint oly tévelygős régen,
 Mely épült Krétában titkos mesterségen,
 Dédal annyi ezer vakos fordulatot
 Ezer ösvényébe annak nem rakhatott,

Mint amennyi öszvekevert tekervények
 Között tétováznak ebben az ösvények:
 Ténari öblei poklok üregének
 Oly kietlen ködbe tán nem kerengének,
 Amilyen homályba úszik e tartomány,
 Hol hamar eltéved maga a tudomány.

Itt láttam Dugonics lábainak nyomát,
 Hogy járta fel ezt a régiség templomát.
 Itt van pálcája is feltéve s lámpássa,
 Hogy amit ő már itt látott, más is lássa.
 Ezért érdemlette, hogy Hélikon hegyen
 E régi kövekből néki oszlop legyen,
 Melynek buzgó szívvel első talpot vetett
 A háládatosság s hazai szeretet.
 A feledékenység setét barlangjába
 Szedett követ ezek rakták fel sorjába,
 Melyet sok csókok közt a hív emlékezet
 Háláló könnyekkel öszvecémentezett;
 S akkor a gráciák csínosra faragták
 És reá a szépség mázát bőven rakták.
 Egy babérkoszorút e nagy oszlop felett
 Trombitálva tartott az érdem s tisztelet.
 Mihelyt az oszlophoz közelebb eshettem,
 A darab köveket rendre nézegettem.
 Némelyik a Trója öszvetört falából
 Volt faragva, Párosz fejr márványából.
 Némelyeket köves sziklájából raka
 Bölcs Uliszesének a sovány Ithaka.
 Sokon vésve látszott a kolkisi házon
 Argonautáival vitézkedő Jázon.
 Karjeli köszálon volt metszve Etele,
 Etele és kedves Etelkája vele.
 Kún maradványok is közötté látszottak,
 Melyeket Lászlónak a kúnnék hordottak.
 Láttam még iszonyú nagyságú köveket,
 Tíz ember is alig bírná fel ezeket.
 Roppantak valának, mint amiket maga
 Hercules Abila- s Kalpénél faraga:
 Toldi állította ezeket magának,
 De már hasadásin bokrok származának.
 Két dicső szűz is volt, Bátori, Macskási,
 Amint mutatták a kövek mohodzási.
 Ezekből építék az oszlopot ezek
 A Dugonics hírét felépítő kezek.
 Sok helyen a kövön Árpád, Taksony, Zoltán
 Triumfált az idő elmúlándó voltán.
 Sok dicső őseink nevei új fényben
 Kezdetek ragyogni e nagy építményben. -
 Ezek között látszott, a főtiszteletű
 Dugonicsnak metszve, néhány arany betű,

Melyet a hív magyar kezek így metszének:
A HAZA DUGONICS ANDRÁS NAGY NEVÉNEK!
Szemét sok hazafi könnyekkel áztatta,
Sok hév indulatok buzogtak alatta.
Azok közt bennem is az öszveolvadt
Szív sok háládatos könnyekre fakadott.
Tiszteltem, nagy tudós! ennyi érdemedet,
S hazafi csókokkal értetvén tégedet,
A magyarok kegyes istenét imádtam,
Hogy ily magyar szívű polgártársam láttam.
Áldjon is meg az ég, édes hazámfia!
Zengjen Duna, Tisza, s minden magyar fia.
Ezt kívántam néked; meg ne szólj ezekkel
A te érdemidhez illetlen versekkel.
Én, mint Themistokles, oszlopodnál sírtam,
És alá ez egy pár sorocskákat írtam:
SZEMLÉLJÉTEK KÉSŐ UNOKÁNK FIAI!
A NAGY DUGONICSNAK A HÍV
CSOKONAI!

A pesti dicsőség

Inkább lagnám Moldovába, Bukarestbe,
Mintsem a candra, pénz-sípos, fene Pestbe.
Búcsúzz hát el innen, hasam és erszényem,
Mert itt pénzbe kerül minden kedves kényem.

Itt holmi gőgös irka-firka uraknál,
Kevély ráncba szedett homlokú uraknál
Mit agárkods egy két sovány ebédéért,
Kit begyűjtött sok begyűjtött rossz pénzéért?

Ember-veszekedésből te minek élnél,
Rossz logikán zöldet kéknek hogy ítélnél?
Törvényt tudni nem tudomány, csak soványság,
Érte pedig időt veszteni pogányság.

Amidőn bér nélkül kelletik szolgálnod,
Méltatlanul bút [és] sírást kell kiállnod:
Ugyan kérlek, ítéld meg magadat, pajtás,
Nem jó-e a szádra ezer bú s sóhajtság.

Büdös kőfalak közt poloskákkal élni,
„Audiatur, veniat”, sorra felugrálni,
Koplatni és fázni, futni: nem okosság.
Ruhádat koptatni több, mint a gyilkosság.

Ez elegy-belegy népek sodomájába,
Török, zsidó, rác, német, tót rút nyájába
Ne rühesítsd, arra kérlek, erkölcsödet,
Míveled, jobb lesz, eredj haza, öröködet.

Hiszen itt minden dicsőség csak abba áll,
Ha az ember locsog, pipál, ül vagy sétál,
Hörböl pergelt török babot szűk kortyokkal,
Földig érő füstfelleg közt olyanokkal,

Kik begyültek ezerféle köntös-vázba
Egy különös szabadságú pipaházba,
Hol egyhúzámba félnapig is elnézik,
Némely bolond csonttekével hogy tekézik.

Ez az egy látásra való csekély nézés
És taksára szabott pénzcsaló tekézés
Teszi már egy részét a gyönyörűségnek
És a legpompásabb pesti dicsőségnek.

Szinte ehez hasonló a promenádé,
Ahol: kicsoda ez? vajjon könnyen ád-é?
Volt-e s hányszor ez a virág megaratva,
Szép mód vagyon kitanulni sétálgatva.

Mert ez a hely út rende - - - - -
Udvara apró kövecsekkel kirakva,
Arra való, hogy a kőfal bűdös gőze
Akit átjár itten, magát kiszellőzze.

Mihelyt nyáron friss levegőt hoz az este,
Puha kényességbe elő - - - - -
A dámáknak ide vágyjon pipeskedni,
A feltett céltárgyra itten leselkedni.

Itt ha lyánt látsz is, ne véld ám, hogy szűz volna,
Első kérésedre mindjárt ne hajolna,
Mihelyt a lány tizennégy esztendősen leszen,
Pesten mindjárt asszony-szolgálatot teszen.

Bál és szála, óh, gyönyörű nevezetek,
Mely hatalmas erő vagyon tibennetek.
Azon kerengő tánc kifejezésére,
Amely tartozik az örültség nemére.

Militat omnis amans et habet sua castra Cupido

Ejnye kisasszonykám! meggondoltam biz azt, hogy elsőben is a verseket méltóztatik elolvasni. Bánom, hogy nem azt parancsoltam vala, hogy olvassa el, talán rá se nézett volna. Be Éva-természet! Mert ugyan a megtiltott fának csak virágít szagolta, de az egekre kérem, meg ne kószolja gyümölcsseit. S még az öreg úr is elolvasta? Sőt azt mondják, hogy még így kiáltott fel utána: O! mihi praeteritos referat si Jupiter annos!

Kisasszonyka! Ettől a bakkancsos ruhába öltözött pajzán Múzsától úgy őrizkedjen kérem, mint azon ifjaktól, azoktól az elmés veresnadrágos stutzerektől, akik szüntelen a kisasszonykának őrajtok való győzedelmeit pengetik szájokon. Őrizkedjen, mondom, mind azoktól,

mind ezen világi libériás versektől, különben félő, hogy a veres gyűrű botról mézet fog kóstolni és meg talál, kincsecském, halni - metaphorában. Én oka nem leszek, jobban javaslom, hogy ezeket elfordítván, csak azokkal az apáca-színűekkel méltóztassa magát mulatni. Csókolom kezecskéit.

Tiszteletreméltó öreg úr!

Én felkelvén és az úr vén orcáját megbecsülvén, arra kérem, hogy ezen hívalkodó veres úrfiak közé ne adja magát, mert vagy fekete véres az ilyenekkel meg nem egyezhetne, vagy ha ifjúi mulatságit akarná az úr megújítani, azt találnák ezek a páfusi vitézek mondani, hogy Turpe senex etc. Tisztelem a Nagyasszonyt is. Ugyanezt méltóztassa az öreg úr az udvari káplánjának, annak a kegyes és jámbor szent embernek megparancsolni, mert őkegyelme a lelkit keresvén, levetkezte a testieket és csak titkon szokott felöltözni.

Ha katonáskodnak minden szerelmesek,
Köztök egy jó zsoldot magam is keresek.
Bár sok félelemmel, veszéllyel teljesek
Az éjjeli csaták, ostromok és lesek.

Ha a kétféjű sas rettentő ezere
Számába lány szivem íródni nem mere,
Hadd legyek egy nyájasb tábornak embere,
Amelynek kétféjű galamb a címere.

Nemzeti címerén látszik kettős kereszt,
Mert két személyre néz itt a házi kereszt;
Hogy túlfelől négyes fehér vizet ereszt,
Homályba akarom hagyni most egyszer ezt.

De hármass halmának célját kitalálom,
Mert amikor végbe megy a diadalom:
Két halom közt épül egy harmadik halom,
Ezt Évától fogva szüli a fájdalom.

Nincs egy lovassa is szerelem-istennek,
Mind gyalog katonát verbuválnak ennek,
Akik midőn mennek, egy helyben pihennek,
Mars helyett kellemes Amorokon mennek.

Vitéz táborának nincs uniformissa,
Mert meztelen maga a Generálissa,
Nincs semmi sisakja, páncélja, paizzsa;
Várát az ellenség hogy jobban megnyissa.

Távolról győz nyájas kacsingatásokkal,
Mint megannyi szívet gyújtó gránátokkal,
Ámor fellobbanván két szemben lángokkal,
Az óhajtás szelén repíti azokkal.

Némelykor a várat felkéri levele
Ámornak nevében, ígérettel tele!
És ha a kommandáns nem tetszön felele:
Titkosan dolgozó spiont is küld bele.

Mikor pedig közel birkóznak egymással:
 Nem rongálják egymást erős bajvívással,
 Leggyakrabban győznek lágy orcafogással,
 Öleléssel s gyenge kézszorongatással.

Kivált legerősebb tüzet akkor nyelnek,
 Mikor hev csókokkal egymásra tüzelnek;
 És ha a várból is hasonlóan felelnek:
 Akkor a vitézek helyet alig lelnek.

Mihelyt szikrát kapnak szíveknek lángjától,
 Tüzet lobbantanak ajjakok ágyától,
 Észrevévén nyájas elcsattanásától,
 Talpig felgyúladnak egy-két csókocskától.

Mint mikor egy csillag a tűzi munkába
 Felgyúl és szikrája ér a másikába:
 Az is tüzet kapván tőle hamarjába,
 Ontnak ezer szikrát egymás szikrájába.

Így mikor kölcsönös lángokhoz értenek
 S egymásra szapora csókokat hintenek,
 Melyeket, óh csalfa szerelem-istenek!
 Hány bágyadt nyögések s könnycseppek követnek.

Magamnak is vagyon annyi bátorságom,
 Hogy az ellentálló határt én bevágom,
 A várnak domború bástyáit meghágom
 S fokára feltésem győző myrtus-ágom.

Ha a nagy Ulysses Trója fala mellett
 A Pallás várából kifolyó vizellet
 Al-lyukán bémenni hajdan nem szégyenlett,
 Mikor vitézkedni olyan helyen kellett:

Én is azt kikérem katona létemre,
 Hogy egy jámbor lélek se vesse szememre,
 Hanem hajtván semmit büszke szeméremre,
 Az ilyen búvócskát bírom az öcsémre.

Függsz még magyarosan rajtam a fegyverem,
 Mely Ádámtól maradt s velünk együtt terem;
 Kivont éles karddal bérontván, megverem
 Saul és Dávidként az én tízezerem.

Egy káplár-aljával mihelyest sort bontok,
 Már a nagy corpussal azonnal bérontok,
 Hymen sorompóját bétörvén, vért ontok,
 Míg töltéstől ki nem ürül a patron-tok.

Azalatt a várat az aljánál combba
 A külső posztokról verdesi két bomba;
 Míg az elhalt vitéz az én hatalmomba
 Kapituláción feladja az omiba.

Ekkor megcsókolván szép kommandánsnémat,
Sergemmel megteszem néki parádémat;
Nyalkán félrevágom eltévén spádémat,
Fehér s piros rózsza színű párdupémat.

A szűz Komáromot mihelyt így megvettem,
A vízi városnak kulcsát félretettem:
Ámor mosolyogva nézi vitéz tettem,
Győzedelmi nótát danolván mellettem.

Boldog ostrom! ha ki elesett is azon,
Felkel, bár félhóltan hevert is a gazon;
És ki a csatáról nem ment el szárazon,
Annak lesz jutalma a leveret amazon.

Óh, százszor szerencsés alkotmányú kis vár,
Amely midőn egyszer így lerontatott már,
Magasabb tetőre épülést akkor vár,
Míg az idők száma kilenc hónapra jár.

De a vár ha sokat attakirozódik,
Csillámló ablaka hományba vonódik,
Vakolatlan fala ráncokkal szántódik,
Megrokkban és végre franc kézre adódik.

Azonban kímélni magát sok száz kába
Nem tudván, plezurt kap a heves csatába;
Kankóba és cifra francia ruhába
Megy az invalidus katonák házába.

Ámde akik tudják kímélni magokat,
Sem azomba el nem vesztik kurázsokat,
Azok élnek vitéz módra világokat,
Azok fűzik arany láncra a rabokat.

Az a víg jegy alatt született katona,
A szerencse s öröm annak tulajdona,
Annak fejére száll zöld myrtus-korona,
Melyet a gráciák legszebbike fona.

Nevét hordja Ámor aranyos szárnyain,
Éneklik a nimfák Cyprusnak partjain
A szépség angyala vezetvén karjain,
Úrrá teszi kedves földi angyalain.

*

Óh! ha rám akadna az angyalabbika,
Akinél még könnyen hasad a pántlika:
Főkapitányságot adna a taktika,
Tudom, bárha még most vagyok is közfika.

Tanítványaitól búcsúzik

Nemes szívű nevendékek! kiket forrón szeretek,
Miolta megesmertetett a poézis veletek.
Óh, legkedvesebb barátim! beh édesen képzelem,
Mi örömmel sétáltatok tavaly a Tempén velem.
Mely jól esett, ha játszodva lépvén utánam nyomba,
Kis koszorúkat raktatok tiszteletül markomba.
Ah, olvastam orcátokon azt a hév indulatot,
Melyet az igaz szeretet azokba lobbantatott.
Viszontvaló szívességem, amint megérdemléltek,
E valódi szívességgel halmazva megnyerétek.
Melynek tüze most is lángol, meg nem aludt azolta,
Sőt tüzét a szenvedések edző tüze pótolta.
Égni fog, míg el nem alszik fáklyája életemnek,
Nevetek ragyogni közte fog közepén szívemnek.
Rólatok jól emlékezem, már mikor megváltam is,
Ah, ah, emlékezzetek jól, kedvesim! énrolam is.
Bennem hív barátotoktól váltok most meg; de hiszem,
Szerelmem veletek marad, szívemet el nem viszem.
Örömöm lesz örömotok, szerencsém szerencsétek,
Díszít ad nékem s tiszteletet mindenkor a tiétek.
Ezért nemes lélek legyen bennetek, mely sem sorba
A büszkéssel ne repdessen, sem ne másszon a porba.
Embertársát ki szereti és híve hazájának,
Még emellett a tudományt tartja főfő javának:
A csendes megelégedés s boldogság azt vezeti,
Ha késő maradéktól is érdemét tisztelteti,
Mert az áldott emberiség, a tudomány s a haza
Még minden hív tisztelőjét bőven megjutalmazza.
E kis intést szíveteknek táblájára írátok,
Hogy jövődő futástokba legyen Cynosurátok.
Melynek mikor rátok nézve lesznek majd bő hasznai,
Éledjen fel a titeket szerető Csokonai.
Én elmegyek, a jóltévő Ég vigyázzon reátok,
Ah, szeretett, kedves lelkek, Isten, Isten hozzátok!

Búcsú a magyar múzsáktól

Múzsák, akik eddig olyan jók valátok,
Hogy körültem nyájas színnel mosolygátok;
Jó szívű, de kicsinyt használó barátok,
Kecsegtető Múzsák! már Isten hozzátok!

Ti ugyan adtatok sok olyan napokat,
Melyeken töltöttem víg mulatságokat;
De ha meggondolom ama sok bajokat,
Néktek köszönhetem egyedül azokat.

Vagy ti már nem vagytok ma olyan kedvesek,
Vagy az én énekim néktek nem ízesek:
Elég, hogy nem vesznek fel is a pénzesek,
Azért bizony már én más dolgot keresek.

Szeret, azt megvallom, szeret szívem kénye,
De nem vágyok lenni az ország szegénye...
Mit ér az embernek, ha van is reménye,
S azonba üressel tele az erszénye?

Tusculanum s Tibur szülik a lelkeket,
S ha Caesar s Maecenas dajkálják ezeket;
Különben nem lehet várni oly remeket,
Mely közel érhesse Virgilt s több ilyeket.

Kimegy ám a főből minden cadentia,
Ha üres erszénnyel ír az emberfia,
S ha még azt sem kérdik, hogy van-e gázsija,
Csak szorúljon öszve a jó bagária.

Mit ér örökös hírt nyerni Iliással,
S falunként élődni tudós koldúlással?
Ha nem kérkedhetni semmi Maecenással:
Jó éjtszakát, múzsák, Fébussal s Palással!

Igaz, hogy nagy becse lehet egy babérnak,
Mely örök életet szerzett volt Homérnak:
De csakugyan úgy jó lenni ám Voltérnak,
Ha néznek ferneyi úrnak s gavallérnak.

Vagy pedig, ha sok úr, módja lévén benne,
A múzsáknak szíves áldozatot tenne,
Melyből a poéta egy kevés részt venne:
De nálunk ez a szám még nem sokra menne.

Más népek közt feles példákat találok,
Hogy mind a királyok, pápák s kardinálok,
Mind a pénzes urak annyit adtak nálok,
Amennyit nálunk sem visznek el a bálok.

De minthogy ez nálunk ausländisch portéka,
Hogy a poétának légyen ajándéka:
Sok szegény legénynek megcsökken szándéka,
S közfényű gyertyáját elrejtí a véka.

Magam is ezután tivéletek tartok,
Kik élni és nemcsak verselni akartok,
Verbőczihez megyek: ti tán meg nem martok,
Kik a törvényléből moslékot habartok.

Te pedig, poézis! az egek munkája,
Apollónak mézes szájú leánykája,
Te, a szegénységnek anyja és dajkája,
Élj vígan, elszakaszt Verbőczi pennája.

Minden írásimat, melyek megmaradtak
S szűk erszényem miatt közfényt nem láthattak,
Maecenasokra is eddig nem akadtak,
Akik talán nálunk mind sírba rakattak,

Bízom az érdemes késő maradékra,
Mely több szívességgel néz a jó szándékra,
Vagy pedig nem hajtván semmi tartalékra,
Pipára raggatom és vajas fazékra.

Lantomtól búcsúvétel

Bessenyei obojjára,
Horváth réztrombitájára,
Szabó zengő hárfájára,
Mátyási tamburájára,
Földi érzékeny lantjára,
Kazinczy Orphicájára,
Pócsnak négyhúrú brácsára,
Gyöngyösinek Nablumára,
Apolló dült oltárára,
Sőt minden múzsa szavára
Esküszöm, hogy utóljára
Függesztlek a bodzafára.

A borital mellett

Nyelvelnek, barátom, hogy sok borral élek,
Kurvanyjok, hiszen én velek nem cserélek.
Nekem tereh gyanánt nincsen a lételem,
Van borom, pecsenyém, egy-két tál ételem.
Senki nem ruházza rám a sobrák nevet,
Faszariságomért huncfut aki nevet.
Alább írt sem jár a nyakamra ám senki;
Ki tart adósának, ki húz a gyepre ki?
Azért, hogy nem kapok a gyülevész kincsen,
Mégis, jó barátom, semmi bajom sincsen.
Azért, hogy a bankót nem gyűjtöm rakásra,
Hiszem a jó Istent, mégsem szorít másra.
A régi magyarság is eleget itt s ett,
Mégis, aki munkált, az koldússá nem lett.
Hanem hogy a német a Dunán áltúszott,
A sok bolond módi országunkba csúszott.
Maskarává tette a szép magyar dámát,
Azólta nem tudjuk a pankrótok számát.
Ha a szegény Zrínyi már ma feltámadna,
Magyar emberekre csak itt s ott akadna.
A gárdának fénye itt s ott sugározott,
De hogy a némettel együtt bogározott:
Az ugorkafán is narancsot keresett,
Megbotlott a lába s a porba leesett.

A Fáy-, Patay-ház is gazdagabb volt,
Míg a magyar szokás belőle ki nem holt.
Az öregek minden névnapon báloztak,
Ettek, ittak, mégis nem bankrotiroztak.
Vagy talán csak szégyen annyi borral élni,
Szégyenebb, barátim, magunktól kímélni.
Árpád nem szégyelte locsolni a torkát,
Mert maga meghívta innya Hubát, Horkát,
Szerencsen mindnyájan együtt ivogattak,
Az áldomás közbe nagyot kurjantottak.
Ugyanott Etele Gyulával végtére
Egy nemesest is járt a Lehel kürtjére.
Hát én külömb ember lések úgy azoknál
A rettenthetetlen vitéz magyaroknál,
Ha magamtól egy-két pohár bort is szánok,
Mint némely pénz után járó publikánok, -
Nem - baszom az anyja hugyos németjének,
Huncfut, aki hódol ocsmány manérjének.
Szilágyi napestig szüntelen borozott,
Egyszer, midőn Buda alatt táborozott:
Az ellenkezőket mégis széjjel verte,
Mátyásnak a magyar koronát megnyerte.
Igyatok, barátim! igyatok, hiszen mit...
Magyar ember kínál, ne féljeteK semmit.
Buzog még énbennem elhúnyt ősim vérek,
Buzog is, még mástól kenyeret nem kérek.
Azt pedig nem hiszem, hogy valaha légyen,
Mert az igaz magyart nem érheti szégyen.
Igyatok, kurvanyja, fiúk! a világnak,
Kurvanyjok azoknak, akik minket rágnak
Tudok én már annyit oláhúl, mint tótúl,
Hogy nem ijedek meg hatlovas hintótúl.
Igyatok, barátim! eb, aki nem iszik!
Egyikőnk sem iszik, ha a sírba viszik!

Bakhushoz

Kar

Évoé!
Bakhe, évan, évoé!
Évoé!
Bakhe, töltsd lelkünket bé!
Itt van a zúzos december:
Bor van-é?
Bort igyon ma minden ember:
Évoé!

Egyes

Idvez légy
Bakhe, áldott istenség!

Hol te mégy,
Vígad ott a föld s az ég.
Szívünk úgy felrajzik véled,
Mint a méh;
Életünk csak tőled éled:
Évoé!

Kar

Évoé!
Bakhe, évan, évoé!
Évoé!
Bakhe, töltsd lelkünket bé!
Itt van a zúzos december:
Bor van-é?
Bort igyon ma minden ember:
Évoé!

Egyes

A mazúr
Általad gazdag lehet.
S mint az úr,
Szarvat és szemet vehet.
A bolond észtlél a borba,
S úgy lesz bölcs:
Tölts tehát bort e csuporba,
Tölts, tölts, tölts!

Kar

Évoé!
Bakhe, évan, évoé!
Évoé!
Bakhe, töltsd lelkünket bé!
Itt van a zúzos december:
Bor van-é?
Bort igyon ma minden ember:
Évoé!

Egyes

Általad
A barátság lelkesül:
Általad
Sok harag lecsendesül.
Boldog, és azon nem ülhet
Semmi baj,
Aki véled egyesülhet.
Haj, haj, haj!

Kar

Évoé!
Bakhe, évan, évoé!
Évoé!
Bakhe, töltsd lelkünket bé!
Itt van a zúzos december:

Bor van-é?
Bort igyon ma minden ember:
Évoé!

Egyes

Csak te vagy
Szíveinknek mindene:
El ne hagyj,
Óh, örömnék Istene!
Meghalunk; de semmi gond az;
Fére bú!
Aki búsúl, mind bolond az,
Hú, hú, hú!

Kar

Évoé!
Bakhe, évan, évoé!
Évoé!
Bakhe, töltsd lelkünket bé!
Itt van a zúzos december:
Bor van-é?
Bort igyon ma minden ember:
Évoé!

Egyes

Tőled ég
Ámor édes lángja is;
Tőled még
Felhevül a lomha is.
Csak te tartod friss melegben
A gyomort:
Bort igyunk hát így hidegben,
Bort, bort, bort!

Kar

Évoé!
Bakhe, évan, évoé!
Évoé!
Bakhe, töltsd lelkünket bé!
Itt van a zúzos december:
Bor van-é?
Bort igyon ma minden ember:
Évoé!

Egyes

Soknak kárt
Tészen a bor: szentigaz.
Soknak árt
A tivornya: semmi az.
Fére most az etikával:
Nincs itt pap.
Táncra víg kompániával.
Hap, hap, hap!

Kar

Évoé!
Bakhe, évan, évoé!
Évoé!
Bakhe, töltsd lelkünket bé!
Itt van a zúzos december:
Bor van-é?
Bort igyon ma minden ember:
Évoé!

Földi Rózsa

Nyílj ki, nyájasan mosolygó
Rózsabimbó, nyílj ki már,
Nyílj ki: a hajnalba bolygó
Gyenge szellők csókja vár.
Nyílj ki, gyenge kerti zsenge:
Hébe nektárt hint terád,
Szűz nyakadba Flóra gyenge
Bársonyos palástot ad.
Óh, miként fog díszesedni
Véled e parányi kert!
Óh, hogy óhajtják leszedni
Rólad ezt a drága szert!
Hadd szakasszalak le, édes
Rózsaszál, szép vagy te már.
Hej, ha meglát, hány negédes,
Hány mosolygó lányka vár!
Nem, nem! egy leány se nyissa
Büszke fűzőjét terád,
Földi doktor szép Julissa
Néked újabb kertet ad.
Ott kevélykedj bíboroddal
Ékesebb bíborja közt!
Ott kevélykedj illatoddal
Kedvesebb illatja közt!
Akkor a szép rózsafának
Bimbaját árnyékba vedd
S benne nőtt kis Rózsijának
Képit új rózsákba szedd.
Gráciák úgy szállanak le
Zöld levélkéidre ma
S kedvezően mosolyganak le
Onnan a kis Rózsira.

Így piros orcád egészen
 Gyenge orcájára nő,
 S Rózsi élő rózsza léssen,
 Majd ha a világra jó.

Rózsa léssen ő magába,
 Drága Rózsa, drága kincs,
 Minthogy így szép kert sorába
 Semmi hitvány dudva nincs.

Drága Rózsaszálba lelte
 Életét e Rózsaszál.
 Földi nedvesség nevelte,
 Mindenik jó karba áll.

Rózsa színű Júliánna,
 Itt van egy szép rózsza hát,
 Vedd örömmel s várd utána
 A parányi Rózsikát.

E virágot szép öledbe
 Vedd be, és míg abba lesz,
 Híved is jussék eszedbe,
 Hogy köszöntésedre kész.

Én, hacsak csalatkozással
 Fébus el nem áztat ám,
 Rózsival s vigasztalással
 Bátorítlak, szép madám!

És ha majd jövődölésem
 Bételik szüret felé,
 Vigadásom s tisztelése
 Bőv jutalmat nyerhet-é?

Ah, elég jutalma léssen
 Tisztelő szívemnek az,
 Az, ha látom majd egészen,
 Hogy proféciám igaz.

És ha egyrészt tiszta szívem
 Abb' az inneplésbe vész,
 Melybe két valódi hívem
 Kölcsönös vígságba lesz,

Majd talám nagy korra érvén
 A parányi Rózsi is,
 S rózsza színével megérvén
 Gyenge elmécskéje is,

Majd ha a negyvent megélem,
 Mint öreg poéta már,
 S majd ha kedves anyja vélem
 Akkor a negyvenbe jár,

Elbeszélvén Rózsijának
Hajdani proféciám:
Rózi a profeciának
Vígadozni fog talám.

S rózsaszínekkel virúlván,
Gyenge szája lánggal ég,
S csókokat rak rám, pirúlván,
Két fagyos kezemre még.

A szárazság és az elhagyatott szerelmes

Anákreon mértéke szerint

Jer, Níce, és tekintsd meg,
Alélva mint vesződnek
A hervadó virágok
S bágyadva mint rezegnek,
A Flóra szűz leányi,
Nézd, hektikába estek
S a földre mind ledültek,
Halál lebeg felettük.
Óh, bárcsak egy esőszem
Cseppenne most reájok,
Hogy zsibbadott erekre
Új vér cseregne ismét.
Csepegjete, ti terhes
Felhők, reájok éltet:
Ím, Flóra kér lihegve
S temjénnel egy esőért. -
Hull már! de jaj! hiába
Csepeg le harmatod már,
Hiába, mert kiszáradt
Erek be nem fogadja.
Későre harmatoztok:
Az illatos virágok
Sárgúlva hulltanak le
S gyász éjtszakába dültek. -
Szép Níce, engem is te
Így ölsz meg, és rövid nap
Nem lések! Ah kegyetlen
Nem szánol-e meg ekkor?

Jer, Níce! míg kinyújtott
Karokkal és lihegve
Sohajtozok, s szememből
Gyöngyharmatok csepegnek.
Nícém! csak érted élek,
Jer már, ölelj meg engem,
S tedd számra gyenge szádat,
Élet csepeg belőle.

Jer! s lankadó szemembe
Tekints csak egyszer, édes
Nícém, tudod, hogy engem
Tekinteted feléleszt.
De futsz te, jaj! kegyetlen,
Szép Níce! jer, s ne fuss el.
Nem állsz meg? ah hitetlen,
Hogy veszne el szerelmed!
Sisegd tehát utána,
Sisegd, te gyenge szellő,
Zokogva, hogy szerettem,
És ő vetett meg engem,
S mondd, hogy rövid időre
Kimúlok én örökre:
Mert ah! ki tudna ennyi
Fájdalmat elviselni!
Jössz már? de ah, sokára
Jöttél, kimúlok imhol.
Miként ma a virágok
Kimúltak, úgy ki én is.
Ne sírj, ne, Níce, kérlek,
Magad minek fogyasztod!
Bévett szokása már a
Sírás kevély nemednek.
De jaj! alig lehellek.
Adj csókot - és azonnal
Halld - ím he-reg-ve mon-dom -
Halok, de él sze-rel-mem.

Árpád

vagy a magyarok megtelepedése

Rettentő hadakat, vért és egy nemzeti szörnyű
Bajnokot éneklek s a bús hadak istene bátor
Hét fő hadnagyait, kik a maga lakta helyéről
Egy isten vezetése alatt bújdosni kiindúlt
S mind földön, mint a vizeken, mind ellene támadt
Harcaiban nagyokat szenvedt európai legszebb
Nemzetet a Pannon boldog mezejére vezették!
Mint a cserje között a tölgy, mint a kiderült éj
Apró csillagi közt a hold, úgy fénylik ezek közt
Nagy születésével s felséges tettei méltó
Fényivel a szörnyű Árpád - az az isteni férfi,
Akinek áldja porát még a késő maradék is.
Sok történeteken kellett neki menni keresztül.
Sok hadakon kellett fecskendeztetni ki véré,
És bár a vezető isten maga tette vezérré,
S bár derekán viselé az erős hadak istene búsult
Fegyvereit, mégis csak alig győzhette halandó

Vállaival szörnyű bajait, míg megtelepíté
 Nemzetit, - a legjobb földön, - míg rende törvényt
 S alkota oly nemes alkotmányt, melyben az időnek
 Szennyei közt az ő fényes maradéki ragyognak.
 Míg szentegyházat s óltárt építe vezérő
 Isteninek s a megrettent Európa határi
 Megrázásával nagy lelkű nemzete fényét
 A ragyogó napnak méltóságáig emelte,
 S Istentől azt nyerte, hogy a kék északi sarkon
 Nemzete drága magyar neve csillagfénybe ragyogjon.
 Nemzeti tűz! Te magyar lélek! Haza tiszta szerelme!
 Boldog Hélikonunk szent szűzei, melyek az édes
 Hanggal hódító érzést egyelítetek öszve!
 Jóltévő magyarok-kegyes-istene! akit Etelka
 Így nevezett, s mind, mind, édesség isteni! mind, mind
 Hintsetek e csendes s árnyékos völgyre világot,
 Amelyben Múzsám koszorúját hajnali tépett
 Rózsából most fűzi vitéz bajnokja fejére.
 A ti lehellegetek jól tévő életet árul!
 Ott, ahol éneklek, csendes szellőcske lebegjen!
 Balzsam- s rózsaszagok fűjják a barna homálynak
 Árnyékit, leskődjön az est mosolyogva szemembe,
 S mennyei mézetek egy epedő bús fülemilének
 Édes jajja között a szép íz gyenge tejével
 Lepje meg a híves forrást, hogy majd mikor egy kert
 Gallyas bóltja alatt, ahol a fényes Buda vára
 Talpait a gőgös habokon úszó Duna nyalja.
 Más részről pedig a szerelem s a pannoni múzsák
 Szentelt berke vagyon, s élesztő mennyei kútjuk,
 Ott, ahol a mesterség s a természet is Orczyt
 Tiszteli, ott mikor egy szirten énekli vitézét
 Múzsám s a hold fénye alatt epekedve zokogja
 A megavúlt emlékezetet, - legyen éneke édes!
 A Ti mosolygástok kezes is s nekem életet ígér.

*Rövid kritikai rajzolatja egy nagy magyar epopoeiának,
 melynek neve: Árpád, vagy a magyarok megtelepedése*

I. könyv. Árpád Lebedin mellett megverettetvén a pacinacitáktól, Szabolcs és Bors vezér-hadnagy barátival szaladásnak indul. Egy csillagba öltözött istenasszony Hálic felé igazítja őket; oda mentek, először esméretlen idegeneknek adták ki magokat, de midőn a fejedelemnétől megtudták, hogy a fejedelem az Attila országát visszaszerezni jövő magyarok eleibe ment ajándékokkal, akkor kijelentették magokat, hogy ők is azok közül valók, de ők Lebedinnél, az Előd vezérsége alatt, kevés számmal lévén, a pacinacitáktól megverettek stb. A fejedelemné igen szívesen fogadja.

Ezt majd álomlátásokkal s egyebekkel ékesítem.

II. könyv. A fejedelemné kívánságára Árpád nemzete történeteit beszéli el a Lebedinnél való csatáig. Nevezetesen: hogy ők legrégebb nemzete a világnak, hogy Attila az ő nagyatyjuk, hogy neveztettek ők magyaroknak és chasaroknak, hogy csalogatta őket egy esmeretlen isten, az ő nagyatyjuk földjének visszavételére, hogy vette rá az útra, hogy indultak ki, micsoda ceremóniákkal éltek, hogy jöttek az Etel vizén keresztül, hogy tanyáztak a Tanaisnál, mint telepedtek meg a Boristenesnél és mint áldoztak ott, mint voltak ott három esztendeig a chasarok szomszédságában s hogy indultak Kiöv felé és mint vették meg Kióvet.

Itt a scytha antiquitások fognak illetetni, amennyire csak lehet.

III. könyv. A fejedelemné nagyon becsüli Árpádot. Árpád az atyján, barátn, szeretőjén, a maga gyalázatján, népe kárán, a népnek napkelet felé való visszaűzöttetésén kesereg éjjel magában. Bors egy szeretőjét siratja, aki a pacinaciták által elkergettetett a többivel napkelet felé. A magyarok Kiöv felől megérkeznek Hállicba, az elejekbe ment fejedelemmel; nagy pompával; örülnek, hogy Árpádot, Szabolcsot és Borsot ott kapták; áldoznak, ünnepelnek; az egész tábor és a hálíciak mint vígadnak. Kéri Árpádot, hogy a lebedini megverettetését beszélje elő etc.

IV. könyv. Árpád beszéli, hogy amint Kióvtól, a többi magyaroktól, az Előd tábora a Boristenes mellékének megvételére elküldetett, ott mint vendégeskedtek, mint lepték meg a pacinaciták, hogy azok egy nemzetből lévén velek, miért támadták mégis meg, mint vágták kétfelé az ő táborukat - mint nyomták vissza napkelet felé az ő táboruk nagyrészét, s mint verték meg a kisebb részét, úgyhogy kevés maradt belőle, a megmaradtak mint vonták magukat az Etelközre; mint szaladtak ők el, és egy istenasszony mint vezette őket Hállicba. Álmos megköszöni a fejedelemnének fiához és hadnagyihoz való jóságát: barátsága a hálíciakhoz, bánatjok az elmeneteleken. Kádár vigasztalja, hogy a vezető isten el nem hagyja etc.

V. könyv. Egy hónapig Hállicban való mulatások. Játékjaik. Árpádnak magaviselete etc. Szerelme. Onnan való elindulások, útjok Munkácsig: ott egy hónapig való mulatások. Árpádnak házassága.

Itt a magyarok antiquitási a házasságban bejönnek.

VI. könyv. Ungvárnak megvétele. Laborc esete. A chasarok vagy császáriak követsége a magyarokhoz. Álmosnak látása. Kádárnak látása. Árpádnak fejedelemmé való tétele. Az esküvésnek újra való megerősítése.

VII. könyv. Árpádnak esztendeig a Bodroghözön való mulatása, a Retel és Tarcol kémlelése. A Bodroghparton egy patak (Sárospatak) mellett a múzsáknak eleikbe való menetelek és aziránt való kérelmek, hogy engedjék meg őket ezután is ott lakni. Azoknak tett felelete Retelnek. Tuhutumnak és Szabolcsnak Mén Marót ellen való küldése. Szabolcsnak szerelme, szeretőjének Lyányváron való megölettetése a tótok által, azon való bánatja, bosszúállása és egy isteni jövődőlés afelől, hogy az a rész az ő nevéből neveztetik, hogy maradéki igaz

magyarok lesznek örökké, s az ő fogadása. Hadadon a hadak istenének való oltár építése. Gád és Gelus megverettetése s azon földnek elfoglalása etc.

Ez igen szép darab lesz.

VIII. könyv. Árpádnak Zalánhoz való ajándéka, annak minden birtokának elfoglalása. Borsnak vitéz tettei: Borsod és Bars várának építése; neki tett jövendölések. Zoltánnak Zsolton való születése. A magyarok öröme.

IX. könyv. Árpádnak Csepel szigetébe való menetele. A pusztaszeri első diéta. A törvények és a nemzeti alkotmány etc.

Itt a magyar fundamentális törvények bájönnök.

X. könyv. Árpádnak az Attila várába való menetele, ott és a Nyúlak szigetében való mulatása. Isteni látás a végzés tükörszobájában, maradékáról egész a mostani időig.

Itt valami csak méltóságos a magyar nemzetben, mind fogja látni Árpád.

XI. könyv. Pannoniának elfoglalása. Mén Marótnak leánya iránt Árpádhoz való követsége, az etelközieknek kiverettetése stb.

XII. könyv. Az országnak nagy innepe. A világosi szentegyház felszentelése, a törvények kihirdettetése, az isteneknek áldása. Itt a magyarok istene, az ő vitézségükért, megmutatja, hogy a magyarok első betűjét éjszokon csillagból csinálta ki. A múzsaák kérni fogják a magyarok istenét, hogy engedje meg nekik magyar nyelven énekelni, de az isten a végzésre haragosan tekintvén, kilencszáz esztendőn szomorúan nézett keresztül, a tizediknek pedig elejére elmosolyodott. A múzsaák is szomorúan és némán néztek azokon keresztül, a tizedik elejére pedig ők is mosolyogtak s akkorra előre énekeltek a magyarok istene dicsőségére. S e lesz vége.

1796

A főtiszteletű, méltóságú és tekintetű Rendekhez a Diétai Múza

Eljöttetek hát, óh haza nagyjai,
Dicső személyek! - tik, kiket a mai
Idők örömmel énekelnek
S glória vára felé emelnek! -

Nagyságtok élő érdemi mind nagyok,
De én csak egy kis múza-leány vagyok:
És így talám homályosítnám,
Majd ha nagy érdemitek nagyítnám.

Elég csudálnom bennetek a nemet
S ezt díszesítő százszeres érdemet:
Én hát, ki e kis völgybe ülök,
Mély özönébe nem is merülök.

Ti, a nagy Árpád nagy maradékai,
Nagy nemzetünknek légyetek atyjai!
Hadd zengjen ilyen szíves ének
A magyarok kegyes Istenének:

„Dicső hazánknak rendjei, éljetei,
Lakjék az érdem lelke közöttetek;
Hogy a dicsőség szárnyra végyen
S több koszorút fejetekre tégyen!”

Így zengedez már a Duna partja is,
Íly hanggal ekhöz Karpatus alja is:
Én is tehát Pindus tövében
Lantolok íly haza innepében.

S bár Tempe völgyén még fiatal vagyok,
Hárfám erőtlen húrjai sem nagyok.
Hogy ennyi héróست énekeljen
S íly nagyok érdemivel beteljen:

Mégis, hogy ezzel tiszteletet tegyek,
Nagyságtok áldott szárnya alá megyek;
Hadd mentsen íly hatalmas aegis
Béfedezése alatt az ég is.

Egy orvosnak sírverése

Itt fekszik, aki által
Sokan feküsznek itten.

A mostani háborúban vitézkedő magyarokhoz

Óh, Múzsám! mi veszély, mi csapás rettegteti mostan
A rémült Európa felét? mi kegyetlen időket
Szültek az egybeveszett rendű európai népek?

Vérpatakok folynak, s benne sok régi vitéznek
Kardjai, puskái s véretlen testei úsznak.
A feldúlt falukat látom, látom mint dűltenek ősze
Már sok erős várak, melyeknek pusztá falában
Róka-fiak s a gyászéjnek denevéri huhognak.
Mely szörnyű fegyverropogás! mely szívet epesztő
Rettenetes dörgés! mint verdesik a magos égre
A port a paripák! mely mérges lárma, kiáltás!

Trombita kell, Múzsám! függeszt mirtusra erőtlen
Lantodat, amellyel Rózsím kebelébe danoltál
A piciny Ámornak, kedvelte is a piciny Ámor.
Most Erató szűnjön, dörgőbb hangokra tanítson
Melpomené; hadakat látok, s közepén a hadaknak
Rénus füstölgő partján már látom az Árpád
Kardra szokott fiait, csorog a vér görbe vasáról,
S tőle az ellenség fut s omlik előtte rakásra.
Trombita kell! e Márs fiait harsogva rikoltó
Trombita! melynek erős hangjától rengjen az erdő,
Ordítson Ligeris, repedezzen az álpesi köszál.

Vajha te Gyöngyösinek hadi kürtjét oly teli hanggal
Harsogtathatnád magyaridnak, vajha te Horváth
Trombitaszóra tanúlt múzsját hímzeni tudnád:
Úgy se Keményt, se magát Hunyadit később unokáink
A te vitézidnél nem fognák nézni nagyobbak.

Merj mégis! vedd fel hadi kürtödet! Ím, az elosztott
Táborok indulnak, csörög a kard, a hadi lárma
Verdesi a felhőt, dobog a dob, ezer paripának
Reng a föld dübögése alatt, a trombita zendül,
S már a puskáknak lyukain a sárga halálok
Omlanak, a ropogó rézágyúk bombija dördül,
Rettenetes morgása darázs módjára dorombol.
Ordítanak Treviris mezején a Rénus eláradt
Partjai, borzasztó hanggal riadoznak az erdők
Spíra között, s a hegyek barlangjai rábömbölnek.

Ím, már a vérnek tágas mezejére kiszállnak
A seregek: rohan a felkentnek vérbe ázott
Francia nép, - Párizs nadrágtalan asszonyi népe.
Ellene ront vértől párádzó görbe vasával
A magyar, óh, mi vitéz tűz szikrázik ki szeméből!
Ím, már büszke lován villám módjára kipattan,
Kardján ül a halál, rémülés mégyen előtte,
S öldöklés kíséri nyomát; száz tarka kokárdát,
Száz sapkát látok lov' alatt a porba heverni.
Mint mikor a haragos felhőknek terhes öléből
A rohanó zápor széllel, dörgéssel elindul,
És jéggé válván, a tarka mezőkre leomlik
S a vereses pipacsok fejeit mind öszvetiporja:

Így dörög a vérnek mezején, így tördeli össze
A vérszín sapkás kaponyákat scytha vitézünk.

Rajta, magyar! harcon kell pálmát szedni tenéked,
Harcra, vitéz nemzet! természet is arra tanított,
Hogy paripán üljél, hogy kard legyen a te kezvedbe.
Rajta, magyar! magyaros bátor szívedbe buzog még
Ősi vitézséged, zászlód e' légyen a hadban,
Hogy hadi szép hírét elejiden meg ne setéítsd.
E' légyen vezeted, mikor a franc fegyvere villog
Ellened, Árpádot s Hunyadit forgasd az eszedbe,
Légy magyar, és mint ők, légy a Márs embere. - Győzől!
Rajta, vitéz nemzet! lám, jó fejedelmed örökké
Benned s a magyaros szívben tartotta reményét.
Verd le, tipord le dühös seregét a francia népnek,
Mely mikor a törvény ellen megölette királyját,
Durva bilincseivel rettenteni kezdi hazánkat.

Rettegi már Párizs s az egész Európa csudálja
Ritka vitézséged, nincs oly szöge a kerek égnek,
Mely nagy tetteidet ne beszélne, óh hadi nemzet!
Míg Rénus lefelé fog folyni Batávia földén,
S a német mezején csupa tenger nem fog eredni,
Míg az olasz bércek völgyé nem válnak egészen:
Ah, magyarim! nevetek tündöklenni fognak örökké.

Vajha vitézségtek szép híre nagy őseitekhez,
Kedvesim! az holtak siket országába mehetne:
Ah, mely édes öröm lepné meg scytha atyáink
Lelkeit, ah, milyen kedves hír lenne azoknak,
Hogy még a magyar él, s él benne a hajdani lélek:
Mint vígadna vitéz unokáinak Attila s Árpád!

Rút ábrázat s szép ész

Azt mondod, barátom, hogy én ocsmány vagyok,
S orcám fertelmei irtóztató nagyok.
Hogy én ha magamnak zöld kantust vehetnék,
Olvasva a majmok között elmehetnék.
És hogy te nem szántál már engemet másnak,
Hanem csak egy meggyfán lebegő Tamásnak,
Melyen ha ily cirmos képpel hirintőznék,
A veréb még felém jönni is irtóznék.
És hogy én ne végyek reám semmi harát,
Magam képe is tud játszani maskarát.
Azért így szól rólam véled sok goromba,
Hogy ez csak egy essős időbe nőtt gomba,
Ez egy lóganéjon nőtt, hitvány pöfeteg,
Melyre tekinteni a szemnek viszketeg.
De megállj, barátom! ilyen ítéletet
A régi időben még Mídás úr se tett.

Megállj, szép ostoba s festett fejű számár!
 Kiben csak egy szóra kong a kaponya már.
 Lélektelen szép test és pengő cimbalom!
 Mért lettél csak cifra makhina, fájlalom. -
 Szép vékonyak lábad egyenes szárai:
 Még szebbeken járnak a szarvas borjai.
 Sűgár derekadat ne csudáltasd velünk:
 Az ánglus csikókba szebbet is szemlélünk.
 Még fejér mellyed sem oly becses portéka,
 Mert csak egy kotlós szív pompásabb hajléka.
 Síma kezeiddel ne fitogasd magad;
 A márvány képektől e dísz meg ne tagadd.
 Se nyakadnak ne légy oly magasztalója:
 Illene rá a cseh ló nyakravalója.
 Rózsaszínnek se mondd veresses pofádat:
 Mert én veresebbnek láttam egy kutyádat.
 Frizérozott hajad hosszan fedi nyakad:
 Még ez, szép Absolon! hátha cserfán akad.
 Te a főbe tartod minden szépségedet:
 Megnézetem tehát Múzsámmal fejedet.
 Ez jóllehet csínos s módija mostani
 Még sem merne reá a cinke szállani.
 Éppen, míg még el nem száradt a törzsökje,
 Ilyen volt a Jónás fél-érésű tökje.
 Csak elől is volna egy keveset lompos,
 Hordhatná a nyájba az első kolompos.
 Nincsen hát, barátom! benned egy bakma is,
 Amely meg ne volna még a baromba is.
 Úgyis a természet nem ugrik. S ha igaz,
 Hogy ember s majom közt nexus van: te vagy az.
 Sőt oly állatok is elegen akadnak,
 Kik a talentomba téged meghaladnak.
 Becsülnek táncodért? ne mondd azt kérkedve,
 Több becsülőt talál még egy oláh medve.
 Erős vagy s levered az erőseket is?
 Erősebb az ökör s levér tégedet is. -
 Így tarka madárka vagy hát te, barátom!
 Ezzel tépett tested szárnyára bocsátom.
 Lebegj te a felhőn s fitogasd magadat,
 Büszkén csattogtatván aranyos szárnyadat:
 Én földszint maradok formátlan testemmel,
 Tökéletesítvén őtet is eszemmel.
 Ha ti gyaláztok is, majd mondják valakik:
 Kár, hogy az a szép ész oly rút házba lakik!

A magyar gavallér

Gavallérok minden nemzet közül telnek,
 Kik a néző szemtől csudát érdemelnek.

Mindeniknek cifrán csillog ruházatja,
 De magát a magyar dicsőbbnek mutatja.
 Ah, dicsőbb egy magyar gavallér levente,
 Nagyobb méltóságot ad a magyar mente,
 Melynek zöld posztóját ragyogással szántja
 Gazdagon pazérlott arany paszamántja.
 Ázsiai veres nadrág fénylik rajta,
 Mutatja, hogy ő is véres magyar fajta.
 Arany sarkantyúja peng karcsú csizmáján,
 Hármóniás ütést tesz ezüst szablyáján.
 Almásszürke csődör lovát táncoltatja,
 Lejtős fordúlással kerengve ugratja.
 Tündöklő serényje játszik a szellővel,
 Az arany szerszámra hányja göges fővel.
 Most büszkén rúgkapál, majd harsogva nyerít,
 Orrán sebes szellőt fúvall és tekerít.
 Ragyog hátán selyem posztóval vont nyereg,
 Csótárján az arany meánder tekereg.
 Merőn megül rajta vitéz leventája,
 Nem mozdul semmije, csak a bokkrétája,
 Melynek kócsagtollból kötött szála között
 Az arany boglárba a fény megütközött.
 Csillámló pirossa nyusztos kalpagjának
 Szégyeníti haját az ánglus dámának.
 Barna szemöldöke s hollószínű bajússza
 Képének pirosuló tejét büszkén ússza.
 Bársonyszín hajai a szélről suhognak;
 Reátekergődött szárnyain lobognak.

 Az ő arcját is szerelem igézi,
 De e szerelem is őbenne vitézi.
 Ettől sem puhúl el egy magyar gavallér,
 Szívében Vénus is, Bellóna is elfér.
 E kettő ad néki kettős ékességet,
 Felséges kellemet s kellemes felséget.
 S amilyen volt Hektor, mikor fegyverbe állt,
 S Andromakhéjától csókok között megvált,
 Oly szerelmes vitéz a magyar gyermeke,
 Ez a szép természet nagyságos remeke!

Az 1741-diki diéta,

vagyis:

*A régi jó magyar szív
 Saját királyihoz hív!*

Kántáta IX énekekben.

Személyek:

A magyarok karja.
 A Hír.

A primás, R. Sz. B. herceg, galántai gróf Eszterházy Imre, esztergomi érsek.
A haza Géniusa, Magyarországnak anyyala.
A régi vitézek karja.
Mária Terézia, Magyarország nőkirálya.
A nádor, erdödi gróf Pálffy János fővezér.
A Duna.

A dolog történik a pozsonyi királyi várban, az országgyűlés alkalmatosságával, szeptember 19-dikén, 1741.

I. Ének

A magyarok karja

Egy

Éljetek, nagyságos rendek,
Kik nagy őseink nyomába
A magyar nemzet dolgában
Most is öszvegyűltetek.

Boldogítsatok bennünket
S vélünk édes nemzetünket,
Melynek állandó javára
Éljetek, mind éljetek!

Mind

Éljetek, nagyságos rendek,
Boldogítsatok bennünket
S vélünk édes nemzetünket;
Éljetek mind, éljetek!

Egy

Terjesszétek, óh nagy lelkek,
Nemzetünknek régi fényét
S a királyi ház reményét,
Melyet vét csak bennetek.

Mind

Boldogítsatok bennünket,
S vélünk édes nemzetünket,
Melynek állandó javára
Éljetek mind, éljetek!

Egy

Így fog a király s az ég is
Venni szárnya óltalmába,
S a jövő idők folytába
Élni fog majd híretek.

Mind

Boldogítsatok bennünket
S vélünk édes nemzetünket,
Melynek állandó javára
Éljetek mind, éljetek!

Éljetek, nagyságos rendek,
Kik nagy őseink nyomába
A magyar nemzet dolgába
Most is összevegyültetek.

II. Ének

A hír

Hatalmas rendek! óh, vitézi vérből
Kisarjazott nemes magyar vitézek,
Ti bölcs személyek, akik híreteknél
Sokkal nagyobbak vagytok,
Kik e királyi várba feljövetek,
Hogy a magyar nevet nagyvá tegyétek.
Örül tinéktek a sebes Dunának
S a kék Tiszának partja víg örömmel,
Mert a magyar hazának régi díszét
Tibennetek szemléli tündökölni.
Ah, boldog nép! az ég takargat téged,
A csendes békesség lakik hazádban,
Örvendesz hang zengedez hegyedben,
Minden határid bátorság keríti,
Termékenység csepeg minden meződre,
Szent nyugalom s öröm lebeg feletted,
Ah, boldog nép! az ég harcol melletted.
De ah, reszkess, de ah, rettegj, magyar nép,
Mert ellenséged ellened kizúdul
S dühöskedő sereggel
Rohan határaidra,
Pusztít, öl, éget és kevély dagálllyal
Rabolja a sok kincset,
Melyből kezredre verje a bilincset.
Feldúlta már Itáliát egészen,
Berontott a cseh földre tűzzel, vassal,
A dolyfös franc ellepte táborával
A Rénus szép vidékét;
Mindenfelé elterjedt már az ínség,
A jajgatás hallik minden határon,
Bellóna vérengző vasostorának
Csapási már mindenfelé dörögnek,
Alatta a ledöntött népek nyögnek.
Közel, közel van, óh nemes magyarság!
Ez a veszély, ez a csapás hazádhoz,
A lángok már a Karpatusra sütnek,
A sok jajszó feléd jön a Dunával,
Az ellenség rettentí már határod,
Szabad törvényed és királyi széked.
Ah, hív magyar! ha kedves
Előtted a szabadság,
Ha boldog lenni kívánsz

Királyod óltalmában;
Menj, míg a tűz be nem ront Dáciába.
A bátorság menthet ki s a sietség:
Ah, kelj ki, kelj ki hát, vitéz nemzetség!

Hajh, kelj ki boldogságodért,
Törvényedért, királyodért,
Vezessenek nagy tetteid
Nagy őseid nyomába!

A had szomszédid égeti,
Hazádat is rettegteti,
Rabol, pusztít a francia;
Hajh, kelj ki a csatába!

Kar

Rabol, pusztít a francia;
Hajh, kelj ki a csatába!

III. Ének

A prímás

Méltóságos urak, jó hazámfiak,
Tekintetes rendek, országunk nagyjai!
Kellő orcátokon ülnek a hazai
Igaz szeretetnek fényes vonásai.

Elég igaz magyar van még közöttetek,
Kik előtt féltő kincs régi becsületek,
Nemes, tiszta s bátor még a ti szívetek:
Ah, élnek boldogult őseink bennetek.

Szemeim e házban még sokakat lelnek,
Kik vitézi nevet méltán érdemelnek,
Úgy van! nagy lelkeik bennetek lehellnek
A nagy Attilának s a vitéz Lehelnek.

Mennyi sok veszély volt s inség hajdanába,
Mely sereggel rontott ez árva hazába,
Mennyi veszedelmek voltak egy summába,
Melyek rettentettek, de mind csak hiába!

Mennyi ellenségink s rablóink voltak,
Kik dühös népekkel reánk rohantanak,
Hogy hazánkat s minket földig raboljanak,
Gyermekinkkel együtt bilincsre hányjanak!

De dicső atyáink, bajnoki lélekkel
Küszködven a rájuk tódult veszélyekkel,
Megtartották nekünk tulajdon vérekkel
Ősi szabadságunk minden törvényekkel.

Hazánkban szabaddá lett minden szegelet,
A nyomorgatásnak, inségnek vége lett;
Ah, üljön sírjokon az érdem s tisztelet,
Szent árnyék lebegjen áldott hamvok felett.

Tudom, ti sem fogtok tőlök elfajúlni,
Királyt, hazát készek lesztek megbosszulni,
Készebbek a harcon vitézül kimúlni,
Mint a magyar névvel homályba borúlni.

Tudom, hogy a fényes dicsőség várába
Mint mentek bé elhúnyt őseink sorába,
S azt a fegyvert, amely szolgált a hazába,
Rakjátok a jó hír örök templomába.

S amely véreteket szerelmes hazátok
S királyotok mellett a harcon ontjátok,
Azzal nagy nevetek s vitézi próbátok
A halhatatlanság falára írtátok.

Ah, már előre képzelem,
Hogy e királyi védelem
Sok századig fog élni.

Magyarjaim! kívül, belől
Mind a ti lelketek felől
Fog e világ beszélni.

Tisztelnék a királyok is,
S ezért gondjok lesz rátok is,
Hatalmas bajnokokra.

Utóink áldnak tikteket
S örömmel teljes könnyeket
Hullatnak síroktokra.

IV. Ének

A génius

(Egy fényes felhőben leszáll magyar rendek közzé, körülvértetvén a vitézek karjától.)

Leszállván a mennynek fényes udvarából,
Szent István és László örök trónusából,
Lehozván e boldog vitézek lelkeit
És e századbéli fátumok könyveit,
Kedves magyarjaim! jövök tihozzátok,
A ti pártfogótok szavait halljátok!
Megindúlt szerető szívem sorsotokon,
Segíteni óhajtok édes hazátokon:
Megszántam a dűlni kezdő Pannóniát,
Megszántam a magyart s azt a jó Tréziát,
Kit azért adattam az égből közzétek,
Hogy benne egy kegyes helytartóm nézzétek;
Hogy ő gyógyítsa meg hazátok sebjeit,
Ő rakja fel ennek öszvedült köveit;
Hogy a magyar névnek dicsősége légyen,
S minden panaszt a ti szátokból kivégyen;
Hogy boldogságtokat az égig emelje
S közöttetek saját személyem viselje.

A kar

Ez a kegyes királyné,
Kit a nagy Károly nemzett,
Hogy benne minden nemzet
Tiszteljen jó anyát:

Ez a kegyes királyné
Lesz néktek hív anyátok,
Alatta kis hazátok
Sok boldogságot lát.

A génius

De ím, az ellenség magát öszveadta
S az én felkentemet haddal megtámadta,
A frígyesek az ő híveit gyilkolják,
Örökös országit pusztítják, rabolják.
Rátok is a véres kardot kezdik fenni,
Ah, ha ők rajtatok erőt fognak venni:
Ama boldogságban részetek nem léssen,
Melyet a végzés tart számotokra készen,
Mert én Tréziának kinyertem az égbe,
Hogy soká lehessen anyátok egyvégbe.
Ez a jó királyné, még az meglátjátok,
Kiveszi a porból és szennyből hazátok,
S a magyar föld az ő lelke idejétől fogva,
Mint nagy Lajos alatt, virít mosolyogva.
S mihelyt a trónusba az ő kegyelme lép,
Arany időt számlál a szegény magyar nép.
És az apolgtató békesség ölében
Örülnek a múzsák a magyar Tempében.
Talpokra állanak a ledült törvények,
Élelmet, pártfogást kapnak a szegények.
És negyven esztendőök csendes folyásában
Az öröm s boldogság lakik a hazában.
A nagy Terézia mindkettőt megójjá,
Igazság s kegyelem lévén őrállója.
Kiterjeszti kisdied országtok határát,
Pompásan felrakja Buda s Pozsony várát,
És ami szépség van Pozsonyba s Budába,
Mind bésummálja azt a nemes gárdába.

A kar

Ez a kegyes királyné,
Kit a nagy Károly nemzett,
Hogy benne minden nemzet
Tiszteljen jó anyát:

Ez a kegyes királyné
Lesz néktek hív anyátok,
Alatta kis hazátok
Sok boldogságot lát.

A génius

És bár ezek fényes jótétemények is,
De léznek ezeknél még fényesebbek is,
Melyekkel a hazát előre biztatja
E kegyes anyának felséges magzatja,
József, kinek nem lesz a világon párja,
Ki minden országit maga öszvejárja;
Hogy megesmérhesse saját jobbágyságait,
Hogy meggyógyítsa a nép panaszait,
Hogy a porba fekvő virtust felkeresse,
Az érdemet fényes oltárra tehesse.
Csak tíz esztendeig fog országolni ő,
De ily nagy bajnoknak elég tíz esztendő.
Mert ha felszámoljuk nagyságos tetteit,
Századnak mondhatjuk minden esztendeit.
Ah, nagy uralkodó! előre képzelem,
Hogy a szent igazság, az erkölcs, értelem,
A szép tudományok minden mesterséggel,
A jó gazdasággal és a vitézséggel
Általad a régi por közül kinőnek
S a magyar nép előtt becsületbe jönnek.
Sok boldogtalannak te leszel édesatyja,
Éretted könnyeit sok árva hullatja,
Téged áld az örült, a néma, a siket,
Te vigasztalod meg, József! mindeniket.
Te, mint koronádnak fényes sugárával,
Bétöltöd a földet virtussal, példával.
Jobbágyságod imádják nevedet, mert véled
A Mátyással megholt igazság feléled.
Barátid tisztelik felséges nevedet,
Minden ellenséged rettegnek tégedet.
A fagyos sark alatt fekvő Szibéria,
A marokki forró partok s Barbária
A kelet és nyugot határitól fogva
A te érdemidről zengedez harsogva.
Te bírsz virtussal minden királyoknak,
Te fogsz fényes példát adni mindazoknak,
S ha Friderik nagyobb lésszen mindeniknél,
József! te nagyobb fogsz lenni Frideriknél.

A kar

József! nevedbe minden
Nagy virtusok megvannak,
Örül sok nemzet annak,
Örül a föld, az ég.

E név egész világon
Fog nyerni tisztelőket,
Ez a jövő időket
Megékesíti még.

A g3nius

A J3zsef t3nd3kl3 ország3a v3gt3re
Elm3lv3n, 3j 3r3m-id3 áll hely3re;
S j3ltev3 angyal3t a v3rt b3kess3gnek
Megadja Leopold minden nemzets3gnek.
3s hogy minden l3lek l3gyen n3ki h3ve,
Az 3 kincse l3szen jobb3gyinak sz3ve.
El is v3sz alatta a jaj s a siralom,
Tr3nus3n fog 3lni a k3z ny3godalom.
Boldogs3g ker3ti p3sztori p3lc3j3t,
B3s3g gy3m3ntozza 3ldott koron3j3t.
Ama kedves S3ndor kegyelmes sz3v3vel
Fog seg3dje lenni n3dorisp3ny n3vv3l
3tet k3z3tekbe 3 az3rt bocs3tja,
Hogy l3gyen a magyar nemzetnek bar3tja.
Ah, e j3 magzatnak 3s e j3 aty3nak
Orsz3gl3sa lelket 3d a k3t haz3nak!

A Kar

E k3t dics3 szem3lyek
B3r hirtelen kim3lnak,
De s3rba nem bor3lnak
J3tetteik soha.

A h3v magyar mindenkor
K3v3nja emlegetni,
Nem fogja b3temetni
A v3n id3 moha.

A g3nius

Az 3 esztendeik, f3nyl3 virtusok3rt
S a magyar nemzettel k3zl3tt j3s3gok3rt,
A Tr3zi33n3l m3g t3bbek lenn3nek,
3s a J3zsef3n3l jobban f3nylen3nek:
De hogy meg3ldhassa az 3g Pann3ni3t
S adhasson egy m3sik Ferencet s Tr3zi3t,
Fel fogja mag3hoz e boldog p3rt venni,
S helyekbe Ferencet s Tr3zi3t fog tenni.
Kik n3p3t t3rv3nnyel s hittel korm3nyozz3k
3s ama szerencs3s id3t visszahozz3k,
Mikor els3 Ferenc s els3 Tr3zi3nak
Orsz3gokkor arany esztend3k foly3nak.

A kar

Ah, 3ljen a dics3 p3r,
3ljen sok3ig, 3ljen;
Sok sz3p id3t szeml3ljen
Ferenc s Ter3zia!

Hogy e fels3ges p3rnak
Kir3lyi oltalm3ban
3rvendjen a haz3ban
Minden magyar fia.

A génius

És így ha meghal is kegyes Tréziátok,
Az ég másikat fog küldeni hozzátok,
Kit a Neápolis felséges királya,
A jövődő tollak bő matériája
S néked is kedvellőd, nemes magyar nemzet!
Sok tartományoknak asszonyává nemzett;
Ki Teréziának oly mássa fog lenni,
Hogy alig lehessen külömbséget tenni;
Ki Európának szemefényje lészen
S a magyarokkal is ezer jókat téssen.

A kar

Engedjen a világon
A nagy Teréziának,
A népek hív anyjának,
Az ég sok szép időt.

Ezer királyi szépség
Tekintetén derűljön,
Szívén a virtus üljön
És az nevelje őt.

A génius

Ha meghal is Ferenc, segéd-országlótok,
A bölcs Ferenc, kegyes szívű pártfogótok:
Helyébe a jó ég fog másikat tenni,
Ki Pannóniának Círusa fog lenni.
Ha a nagy Józseffel leszáll is végtére
A királyi virtus sírja fenekére:
Ferencbe a példát kiküldi sírjából,
Kit maga tanított az ég tanácsából,
Hogy amiket ő csak elkezdett magába,
Ferenc mutassa ki saját példájába.
Ha hív jobbágytól az őket szerető
Leopoldot sírba zárja a temető:
De az ő jó szíve minden virtusával
Köztök fog maradni felséges fiával.

A kar

Mindnyájokért Ferenc lesz
A népek édesatyja,
S azoknak megmutatja,
Hogy hív egy pásztor ő.

Az ég megáldja őtet,
Kíséri a dicsőség,
A víg öröm s a bőség
Alatta visszajő.

A génius

Ha a magyar nemzet kedvellő Sándorban
Hazátok angyalát tészitek a porban:
Az ég a nemzetnek siralmát megszanja,

S József Sándor helyett lesz nádorispányja.
Ki a magyarságot úgy fogja kedvelni,
Úgy fogja hazátok díszét felemelni!
Amelynek még nagyobb s állandóbb javára
Soká gyönyörködik benne Buda vára.

A kar

Felséges nádorispány!
Te lesz Budának fényje,
Te a magyar reményje:
Kiért megáld az ég.

Az angyalok hatalmas
Szárnyokkal bétakarnak:
Teérted a magyarnak
Nagy szíve lánggal ég.

A génius

Mit látok? előmbe mi nagy látás szaladt
A jövő idői setét leple alatt!
Micsoda hősök állnak ott sorjába
A királyi érdem fényes templomába!
Kezekben olajág, babér a fejeken,
Elterjedt felséges nevek a népeken.
Mennyei fény ragyog álló-képek körül,
Hogy légyenek minden királynak tükörül.
Tetteik gyémántra vagynak metszve, s magok
Fénylenek, mint első nagyságú csillagok.
Ah, felséges lelkek! esmérlek titeket,
Látom képeteken a bécsi jeleket:
Ti fogtok származni a Károly házából,
Trézia, Leopold s Ferenc ágyékából.
Ti töltitek még bé hírrel a világot,
Ti állítjátok fel a köz boldogságot.
Ti a nemzetektől ezer áldást vésztetek:
Ah, felséges lelkek, ti mind nagyok léstetek!

A kar

Virágozzék örökre
Oly sok dicső királyért,
A nemzetek javáért
Ez a királyi ház.

Hogy a sok fényes hőrost
Ennek minden fiába,
Mind itthon, mind csatába,
Imádja minden száz.

A génius

Ebből fog származni ama nagy vitéz is,
Ki, ámbár a győzőt meggyőzni nehéz is,
Megvervén a rabló francok ármadáját,
Ledönti a kevély nemzetnek dagályát.
Ama vitéz Károlyt mondom, ki végtére

Lesz a magyar hadnak szerencsés vezére.
Ki a tágas Duna partját a Rénussal
Bétölti nevével és sok triumfussal.
Ah, hatalmas vitéz! már látom előre,
Mint állsz ki fegyverbe a véres mezőre:
Látom, mint omlanak a francia testek,
Melyek neved s ágyúd hangjára leestek.
Látom, mint csókolják a láncból felszedett
Szabad tartományok felséges térdedet.

A kar

Ti népek, tiszteljétek
Károly vitézi szívét,
Mert ellenségtek ívét
Le fogja törni ő.
Ó, halhatatlan érdem!
Rakj oszlopot nevére,
Tégy zöld babért fejére,
Mely templomodba nő.

A génius

Kedves magyarjaim! mint a több nemzetek,
E császári háznak ti is örüljétek.
Hév kívánságtokat az ég meghallgatta,
Az óhajtott áldást tinéktek megadta,
Amelynek zsengejét kegyes Tréziátok
Anyai ölébe mindjárt meglátjátok.
Meglátjátok mindjárt ama kis herceget,
Kiért mindörökké áldjátok az eget.
Máris rajta ama virtusok ragyognak,
Melyek példájában tündökleni fognak.
E' lesz ama József, a világ csudája,
Ama nemzeteknek atyja és királya.
Ah, majd magát éppen ilyennek mutatja
A második Ferenc s Trézia magzatja,
Ama kis Ferdinánd, kinek védelmére
Felkél még a magyar a harc mezejére.
Ki majd a jövő idők aranyjában
Dícsőségesen ül atyja trónusában.
Ti boldogúlt lelkek! adjátok azokat
A paradicsomba nőtt liliomokat:
Hadd hintsem e boldog gyermek bölcsőjére,
Melyben fekszik annyi nagy királyok vére,
Melyben fekszik ez a jövő világ fényje,
Az ég és a minden nemzetek reményje:
Hadd tudjak néki egy ajándékot tenni.
Ah, szép gyermek, te még Ferdinánd fogsz lenni!

A kar

Te Ferdinánd fogsz lenni,
S végén a másik száznak

Te a királyi háznak
Szent trónusán ragyogsz.
Bölcs lelked fog behozni
A földre békességet,
És minden nemzetséget
Te boldogítani fogsz.

V. Ének

Mária Terézia

Nagylelkű magyarim! kikben még lángol a hűség,
Lángol az azt fedező régi vitézi erő;
Óh, ti, kik ámbátor szabadon óhajtotok élni,
Őrizitek szentül a fejedelmi nevet;
Kik fényes koronát kívántatok adni fejembe:
Ím, karotok közzé most könyörögve jövök.
Most, mikor a rabolók kirohantak trónusom ellen,
És már híveimet durva bilincsbe verik.
Ím, a németeket kicsikarják minden ezüstből,
Már a belga s olasz várakat öszvetörik.
A dühödő franc nép országimat égeti tűzzel,
S rám gonoszúl több-több népet a hadra loval.
Most, mikor ennyi király fenyeget sok ezernyi csoporttal,
Most, mikor ennyi veszély árva fejemre rohan:
Bennetek, óh ti nemes magyarok! csak bennetek érzem
A segedelmet adó hajdani lelket, erőt.
Ím, fejedelmeteket látjátok elöttetek állni,
Ím, ím, könnye vitéz karjaitokra pereg.
E keserű könnyek nem buzdítnának-e téged,
Óh, magyar, akibe még verdes atyáid ere?
Óh, te nemes maradék, te maradnál messze azoknak
Bajnoki nyomdoktól, sok deli példa után?
Csak te valál régen bástyája királyi nemünknek,
Édes atyáimnak gyámola csak te valál.
Kik nyomorúlt sorsodba viszont ezen árva hazádat
Béfogadák fedező szent koronájok alá.
Akik alatt kiderült országod a hajdani szennyből,
S ködbe borúlt fényjét Dácia visszanyeré.
Íly nagy atyák vérét igyekeznék most letapodni:
S nem buzog-é, magyarom, benned az ősi harag?
És ha az én már sírba szállt felséges atyáim
Érdemi gyengébbek, mintsem azokra ügyelj:
Nézzed az én benned bízó fejedelmi személyem,
Melyet az ellenség porba tiporni akar.
S ah, amely koronát kívántál tenni fejemre,
Ennyi dühös néptől menteni kelj ki, magyar!
Férjemet és magamat bátor lélekkel ajánlom
A te vitézséged s gondviselésed alá.
Ímé, mint mosolyog tireátok gyenge szemével,

Melyen máris egész Ausztria fényje ragyog.
Nagylelkű magyarok! buzdúljon szívetek erre.

(Felemeli a félesztendő Józsefet.)

Vessetek e csecsemő hercegeetekre szemet.
Még ez virtusival bétöltheti északot és délt,
Még e' hazátoknak gyámola s atyja lehet.
Óh, ti e hősök magvát s Európa reményjét
Porba ne hagyjátok dűlni időnap előtt.
Légyetek e' mellett bokor ellenségei ellen,
Kik tűzzel-vassal perzselik ősi javát.
Hát mikor egy asszonyt s egy gyermeket annyi királyok
Kívánnak dühösen rontani, mint az ölyűk:
Nem tüzel-é, magyarom, szívedbe a hajdani hűség?
Nem ragad-é fegyvert érte vitézi karod?
És ha egyéb nem hajt, e könnyek zápora hajtson,
Mely rebegő szómat mély özőnébe nyeli.

Mert óh, vitéz nemzetség!
Ha nem leszel segítség,
Majd trónusom ledöntik
S tán vérem is kiöntik:
Ah, légy erántam hív!

De jaj, meggyűlt felettem
A kín s ajkam lezárja:
Ah, szóljon énhelyettem
E néma könnyek árja,
Ez elfojtódott szív.

VI. Ének

A nádorispán

Haljunk meg, vitéz bajtársim! haljunk meg királyunkért,
Álljunk, álljunk véres bosszút ő érte és magunkért.
Jobb dicsőséggel meghalni a holttestek halmain,
Mint gyalázattal tapodni atyáink szent hamvain.
Több már ezer esztendőnél, hogy itt lakik a magyar,
Mégis minden próbák között magyar maradt a magyar.
Megtartotta becsületét mind a világ láttára:
Hát ugyan mi lennének-e már annak gyalázatjára?
Hát ugyan mi fajúlnánk el nagylelkű őseinktől?
Mi kóldúlnánk-é kegyelmet gyáva ellenséginktől?
Mi csörgetnének-é idegen láncot szabad létünkre?
Mi tétetnének örök nyerget győzni tanult népünkre?
Ah, előbb, mintsem azt lássam, felkötöm fegyveremet,
S vitéz módra trombitaszón végzem el életemet.
És ha e példára nem lesz senkinek is készsége,
Rajta! - haljon meg énbennem nemzetem dicsősége.
Bosszankodva beszélem el Árpádnak és Lehelnek,
Hogy elfajúlt unokái asszonyszívet viselnek.

És ha minden könnycseppeket, amelyek lehullának
Felséges szeméből magyar hazánk királynéjának,
Elárasztott ellenséges vérhabbal nem mostok le:
Azt a magyar szívhez illő kardot mind rakjátok le,
Melyet hajdan nagyapátok az ellenségnek fene. -
De megvér a magyar névért a magyarok istene!
Megéritek még valaha, hogy az ily puhálkodás -
- De hová, hová ragadsz el, méltatlan bosszankodás?
Hiszen mind magyarok ezek, mind nagylelkű magyarok,
Akiknek én most asszonyi ruhát szabni akarok.
Tudom, mind magyarok vagytok, ráesmerék nememre,
Vitéz tűz szikrája pattog szemetekről szememre.
Melyet ha rettenthetetlen orcáitokra vetek,
Atillát, Hunyadit látom és Kinizsit bennetek:
Így ülnek elhúnyt őseink s bajnokink egysorjába
A vitéz lelkeknek szentelt dicsőség templomába.
Tudom, hogy azt a víg órát békételen várjátok,
Melyben a trombiták nemes serkentését halljátok,
Melyben megmutathassátok a haza ellenségén,
Hogy most is magyaros kar van a magyaros kard végén.
Úgy van, vitézségték mellett magam állok tanúba,
Én, én magam tapasztaltam azt minden háborúba,
Mikor vélem üzvén s vágván az ellenség táborát,
Együtt vitézkedtünk, együtt nyeltük a harcok porát.
Véres fegyverünkkel együtt vágtattunk a csatába,
Együtt mentünk trombitaszón nagy Hétmogor nyomába. -
Vajha az ég visszaadná hajdani jó erőmet,
Vajha visszatértené elhanyatlott időmet,
Mellyel három királyomnak hűségesen szolgáltam
S minden hadi veszedelmet magyar szívvel kiálltam:
Víg lélekkel nyargalnék ki az ellenség nyakára,
Megreszkettetném még egyszer a Pálfi név hangjára!
De bár megfáradt testemben az erek már megfagytak,
S esztendeim terhe alatt vállaim leroskadtak:
Mégis felvészem e kardot reszkető markomba is,
Ikrás ez az ellenségnek aludt vérétől ma is.
Jertek, óh vitéz bajtársim! haljunk meg királyunkért,
Jertek, álljunk véres bosszút ősi szabadságunkért.
És ha nem sokat tészek is vén létemre köztetek,
Legalább őseink útját megnyitom előttetek.
És ahol ez ősz haj látszik, s ahol legsűrűbb tűz ég:
Arra tartsatok, magyarok! Ott Pálffy s a dicsőség.

Rajta, óh vitézek!

Rajta! menjünk harcra,
Várnak ellenségeink,
Verje őket arcra
A mi fegyverünk.

Ójjuk a magyar hazát;
S a kegyes Teréziát:

Bár a puska csördül,
Bár a bombi dördül,
Meg ne rettenjünk!

*(Az ősz Pálffy kivonja a kardját: utána az egész magyarság
felzendül: „Haljunk meg a királyért és a magyar hazáért!” Ilyen
szók harsognak az alatt, míg a vitéz magyarok, a következő
harcdal zengése alatt a házból kivont karddal s fegyverzörgéssel
kimennek.)*

VII. Ének

A magyarok karja

Egy

Óh, magyar vitézek!
Akiknek szemében
Bátor lelket nézek
Mársnak fegyverében:
Jertek mind, kövessük
Pálffy fővezért.

Kardra, óh vitézek!
Haljunk meg hazánkért,
És Teréziánkért
Ontsunk drága vért.

Mind

Kardra, óh vitézek!
Haljunk meg hazánkért,
És Teréziánkért
Ontsunk drága vért.

Egy

Scytha nagylelkünkkel
Őtet befedezzük,
Scytha fegyverünkkel
Őtet védelmezzük!
Ezt ha végbeviszük,
Nyertünk drága bért.

Mind

Kardra, óh vitézek!
Haljunk meg hazánkért,
És Teréziánkért
Ontsunk drága vért.

Egy

Jó becsületünket
Ezzel is nagyítsuk,
Szép magyar nevünket
Bé ne mocskosítsuk,
Mely egész világon
Már az égig ért.

Mind

Kardra, óh vitézek!

Haljunk meg hazánkért,

És Teréziánkért

Ontsunk drága vért.

(A szőnyeg lefoly)

Licenza

VIII. Ének

(A theátrumba hirtelen nagy zúgás és vízomlás hallatik, melyre a muzsika lármáson zeng rá; a habok között feljön az öreg Duna, amint a poétai festés kívánja, kezében van az ő nádból, sásból és cserfából kötött koszorúja; feje németesen, mellye magyarosan, lába pedig törökösen van felöltöztetve; egy oszlophoz áll az ő hétágú villájával; szól, és a habok azonnal lecsillapodnak, a muzsika halkal elmúlik.)

A Duna

Álljatok, egy kisdéd haladékra megálljatok itten,

Habjaim, e fényes várnak négy tornyai mellett:

S e nemes országnak míg e városba sereglett

Rendeihez szóllok, csillapítsátok le dagálytok.

Halljátok meg, örök bércek, ekhózzatok, erdők,

Rengjete, óh partok, paloták, zendüljete öszve!

A Duna szól, mely annyi kövér földekre lefolyván,

Sok gályákat emel hátán, sok réteket öntöz:

A Duna szól; magyarok, szavamat fületekbe vegyétek!

Még mikoron hajdan ti se voltatok, őseitek se

Voltanak; én voltam, még a kezdetbe az Isten

Zsámolyszéke alól a légyen szóra születtem.

Jól tudom én, mi esett hajdan Európa vidékin,

Még a régi idők történeti jutnak eszembe.

Még elmémbe forog, mint jött e földre Balámber

Scytha vitézeivel, mint nyertének ebbe hatalmat

Árpád és ama hét kapitányok véres erővel.

Még jól emlékszem sok tábori ütközetekre,

Melyekben magyaros szívvel harcoltanak a ti

Őseitek, zeng még a hadak lármája fülemben,

S úgy tetszik, most is sok ezer nép fegyvere zördül

Partjaimon, sok ezer paripák nyoma porzik az égre,

És most is vizemet sok test, sok dárda dagasztja,

Melyeket a vérnek tajtékjai hempelygetnek.

Most is az ellenség tüze közt a régi vitézek

S a magyar őszeknek hadi tábora rémlik előttem.

Most is az őszvekevert viadal felhőnyi porában

Látom atyátoknak kardját villogni szemembe.

Nem volt semmi veszély, sem semmi próba előttök,

Melyre vitéz szívvel ki ne mertek volna rohanni

Őseitek, ha királyt s országot védeni kellett.

Jól tudom én, milyen szókkal harsogtanak akkor
Partjaim és e hegyek, mikor e vár kőfala mellett
A bosszú, a halál dörgött ki az égre keményen
Nagyjaitok száján, mikor a nagy Trézia mellett
Akkori nagyjaitok kardra s paripára kelének.
Él is az ő tetemes hírek még sírjok után is,
Él a népek előtt, neveket kíséri dicsőség.
S a lemenő nappal Gánges bámúlva beszéli
Tetteket: Én magam is minden partommal örökre
Hirdetem áldandó bajnokjait a magyar égnek.
Míg csak az ő székén a Trézia gyermeki ülnek,
Míg a szent István koronája apostoli fön lesz,
És Magyarországnak védelme fog Ausztria lenni:
A ti atyáitokat Bécs és Európa becsüli.
Hát ti is, így nagy atyák nagy magzati! annyi vitézek
Szép maradéki! ugyan nem fogtok-e annak örülni,
Hogy van most alkalmas idő, amelybe megújra
Hajdani hűségtek jeleit napfényre tegyétek,
És a Márs mezején kardot pengessetek ismét.
Hát nem hív, nem erős magyarok vagytok ti is osztán?
Hát ti királyotokért s a hazáért hadra kiszállni
Nem mernétek-e már? Ím, néktek is újra kinyílik
A jó hír ösvénye megint, amelybe nagyokká
Lettek atyáitok is, mikor éles fegyvereikben
A haza védelmet lele, s a nagy Trézia gyámolt.
Merjete, óh magyarok! tudom én, hogy bennetek is forr
A viadalra szokott bátorság s hajdani hűség,
Jól tudom én, hogy még készek vagytok ti csoportban
Jó fejedelmetekért s a hazáért harcra kimenni:
Rajta tehát! s míg még nem ütend kezetekre bilincset
A dühös ellenség, kardra s paripára, vitézek!
Rajta, vitéz lelkű magyarok! Kell győzni tinéktek!

A kar

Győzni kell tinéktek!
Légyetek csak hívek,
Népeteknek szívek
Bátor és vitéz.

A királlyal együtt
A köz boldogság is,
Sőt mind a világ is
Kardotokra néz.

IX. Ének

A sokaság

Várnak ellenségeink!
Rajta! menjünk harcra,
Verje őket arcra
A mi fegyverünk.

Ójjuk a királyt, hazát!
S bár a puska csördül,
Bár a bombi dördül,
Meg ne rettenjünk!

A had

Kiütvén zászlóját a had véres atyja,
A halál s irtózás szelén lobogtatja.
Pattantja Bellóna rettentő ostorát,
Keresztül nyargalja öldöklő táborát.
Rettegés, félelem futnak szekerébe,
Dühösség szikrázik mindegyik szemébe.
Ezek elől nyargal az egyenetlenség,
Emiatt támadott még minden ellenség.
A forgószelekkel csatáznak hajai,
Zöld tajtékot túrnak kékült ajakai.
Egy bágyasztó szélben a Halál kíséri,
Éh torkát egy gazdag vacsorához méri;
Ijjesztő orcával tekint a másikra,
Sárga karjain ül az aludt vérikra.
Végre a trombiták bús harsogására
A fegyveres rendek ülnek paripára;
Rettentő lármával, zörgéssel rohannak,
Hol a vér mezei már kiszabva vannak.
Amerre csak dühös ármadájok szaladt,
Reng a megrémült föld dübögések alatt.
Az ágyúk megterhelt méhe nagyot dördül,
Belőle a halál egy bombin kigördül:
Utána az apró halálok repülnek,
Melyeket a puska-golyóbisok szülnek.
A halálos füst a levegőt nyargalja;
Felmászván, a magos felhők hasát nyalja.
Nem írhatom tovább reszkető kezemmel,
Az irtózás elhal képzelődésemmel.
Te szelídebb Múzsá! fuss el e scénáról,
Ne gondolkodj ilyen gyász materiáról.
Vannak Helikonnak csendesebb rózsái,
Hol zúgnak az édes örömnék forrái;
Itt pengesd az estvén ezüst lantocskádat,
Elvetvén borzasztó hadi trombitádat.
Mert ha egy dalomat Rózsi helybe hagyja,
Nagyobb vagyok, mint egy Tamerlán hadnagyja!

Az én vagyonom

Ugyan tehát mit érsz azzal,
S mi hasznod e munkába,

Hogy kincseid nagy halmazzal
Gyűjtöd bé a ládába?

A te szívednek bálványja
Az epesztő fösvenység,
Gyötör csalárd ragyogványa,
S titkon öl a szegénység.

Te a felsőbbek udvarát
Éhen és szomjan lesed,
A nagyok záros pitvarát
Szívszakadva keresed.

Melyben azoknak lábait
Örvendezve csókolod
S ezzel hiánosságait
Érdemidnek pótolod.

Te nem sajnálsz mászni porba
S másoknak rabja lenni,
Csak hogy szabad légyen sorba
A több rabokkal menni.

S eképpen nyert érdemeid
Ruháidra varratod,
Szolgaságod szép jeleit
Azokon fitogtatod.

Végre fellengős palotát
Rakatsz a felhők között,
Amelybe bíbort s tafotát
Az öt világ kötözött.

A szegénytől gráciádat
Sok grádicsra emeled,
Tőle készült palotádat
Még magad is tiszteled.

De légyen ez a szerencse,
Légyen tiéd, barátom!
Sorsom ettől az ég mentse.
Becseseb az én sajátom.

Egy helyhez nem kötelezem
Én gyönyörködésemet;
S így magam le nem vetkezem
Szabados tetszésemet.

Minden, ami csak szépíti
Az egész természetet,
Bennem a gondot enyhíti,
Ha rabszíjjára vetett.

Az éneklő madarkákkal
A szép napot tisztetem

S a csendes etéziákkal
Élesztgetem kebelem.
Ha sétálok, szép útamon
Liliomon sétálok
S kevélykedve a Salamon
Dicsőségén járkálok.
A hegyek hűs forrásai
Lelkem felélesztetik,
Ezt a gazdagok borai,
Óh, ezt ritkán tehetik.
Édes anya a természet,
A bujaság mostoha,
Ez legtöbbször elenyészett,
Az nem változik soha.
A gyönyörűség karjait
Itt kinyújtja énekem,
S pengetvén lantom húrjait,
Édesíti énekem!

Az ekhóhoz

Panaszimat óhajtással
Kettőztetem, óh!
Jer az eget jajgatással
Kérni, bús ekhó!
Te vad havasok kösziklája,
Te szomorú, Ekhó hazája,
Jajgass vissza reája!
Panaszimat óhajtással
Kettőztetem, óh!
Jer az eget jajgatással
Kérni, bús Ekhó!

Útravaló a Múzsához

Múzsza! megszűnt a diéta:
Szűnni kell már néked is.
Tán ha a magyar poéta
Nyér jutalmat, - nyersz te is.

Az estvéhez

Jövel felénk hűs szárnyadon,
Jövel, szép estve, már!
Kecsegtető sugáradon
Vénus szerelme jár:
Sok lyányka a nyugvó padon

Téged pihegve vár.
Jövel felénk hús szárnyadon,
Jövel, szép estve, már!

S te, aki szép vagy, mint maga
E fényes esti tűz,
Szűz Manci, szűzek csillaga,
Nyugodj le, tiszta szűz!
Már Ámor is kiballaga,
Vigyázz - nyílára fűz.
Szűz Manci, szűzek csillaga,
Nyugodj le, tiszta szűz!

Derítsd ki házunk ablakát,
Te nyájas égi jel!
S Mancim fehér mellyét s nyakát
Kezed rózsázza fel. -
Szűz Mancikám, jó éjtszakát,
Neveddel alszom el!
Szűz Mancikám, jó éjtszakát,
Neveddel alszom el!

Az én címerem

Kérded, kedves emberem,
E titok mi részbe áll,
Hogy legkedvesb címerem
Egy elharvadt rózsaszál:
Én egy rózsát kedvelék,
Benne nagy kedvet lelék:
Jaj, de ő elhervadott
S nékem így címert adott.

Barátomnak

Ilyen dorgálást, barátom,
Tőled már sokszor hallék,
Hogy magam miért bocsátom
Úgy el, bár vidor valék?
Mért vagyok most olyan gyáva,
Aki másszor, mint egy páva
Voltam a felöltözött
Víg gavallérok között?
Azt is hányod a szememre,
Hogy most bús, komor vagyok,
És hogy már ifjú létemre
Mindenemmel felhagyok,
Én, ki másszor a lányokakat
És egész kompániákat
Kedveltetni jól tudám. -
Úgy van: Lillát bírtam ám.

Most pedig már bús kedvébe
Szívem csak szomorkodik,
Öltözöm csak neglizsébe,
Két orcám halványodik;
Nem kedvellek társaságot,
Sem leányt, sem cifraságot. -
Úgy van: Lillát fájlalom. - -
Óh te, eltűnt angyalom!

Bálint napja

Apropos, bizony majd el is felejtettem,
Hogy én komáromi poétává lettem.
Az eszem-iszom közt nem is jut eszembe,
Hogy egy-két rozsdás vers van itt a zsebembe.
És az ha terhekre nem lesz az uraknak,
Szóttak-e hallgatni, mikor vígan laknak?
De a vers másként is meg nem kedvetlenít,
Sőt a lágy főből is tud csinálni zsenít.
Csak elolvasom hát; aki nem hallgatja,
Flaskót emelgethet, fogát piszkálhatja.
Addig a gavallér és dáma egymással
Karta-biankázhat szemmel s lábnyomással.
Egy ily örömnappal örömképpen bánjunk,
A mi Bálintunknak minden jót kívánjunk.
Ontsunk ezer áldást zengő tisztelettel,
Szórjuk rá a tarka vivátot tüccel,
A vígasság minden ábrázatban üljön,
A jókedv a boros kancsóba kerüljön.
Aki haza készül, vagy pedig szomorú,
Fejébe fonassék tövisből koszorú.
De aki másokkal örvendezve múltat,
Firól fira szálljon benne az indulat,
Hogy unokái is mondassák, ha megholt:
Az én jámbor apám víg szívű ember volt.
Habzó glázlikat ki kell inni salvéval,
Ha megárt öntsük le fekete kávéval.
Egyszóval a kedvet ki-ki úgy megcsapja,
Amint azt mindentől várja Bálint napja.

*

De meg csak azt mondom, hogy igyunk, vígadjunk,
A borból holnapra egy cseppet se hagyjunk.
De most már jó volna azt is említeni,
Hogy Bálintot miként kelljen köszönteni.
Kezdjük hát: Éljen, Bálint, sokáig, sokáig,
A szőlőt plántáló Noénak napjáig,
Annyi napig, ahány kövekkel kirakják
A vármegye-utcát, ha ugyan kirakják.
Úgy kerülje a kár, bánat háza táját

Hogy abba a vígság örök fészket rakjon,
Melybe bonthatatlan nyúgodalom lakjon.
Az egészség, áldás őszvefont karokkal
Táncoljon pitvarod környékén azokkal.
Nemzetes kapitány és vitéz prókátor,
Itthon nagytanácsú, kívül erős, bátor,
Ki egyszerre viselsz Verbőczit s lódingot,
Vedd kedvesen tőlem e szál rozsmaringot.
Ezt általam Vénus teneked küldeti,
Te pedig add annak, ki érdemelheti.
Hazádnak szolgáltál ekkoráig sokat,
Illő hát kedvedre élni a napokat.
De tudod, hogy sem más, sem Verbőczy nem ad
Megeléghető vígságokat reád.
Utóljára is csak Cithere fog lenni,
Kinek karjai közt meg tudjál pihenni.
Pihenj is meg végre, mert megérdemletted,
Hymen hús szárnyakkal lebegjen feletted.
Úgy sem bírsz már önnön szíved birtokával,
Kerítsd haza hát azt nemes rablójával,¹²⁰
Hogy mennél hamarabb fiaid legyenek,
Kikből szolgabírák s majorok teljenek.
Végre, ha elvégzed földi vitézséged,
S invalidus fővel a sír befog téged,
A feltámadási insurrectióval
Mennyei kvártélyba szállj trombitaszóval.
Te pedig, szent Ivo, prókátorok szente,
Kit tisztel sok apró kard és rövid mente,
Tegyél ma druszáddá bennünket s légy velünk,
Velünk, kik ma néked ünnepet szentelünk.
Többször is ejts ilyen kedvre recidivát,
Most pedig kiáltsuk: vivát Bálint, vivát.

A nemes magyarságnak felülésére

Te, ki hideg vérrel nézsz a szerencsére
S szelíden mosolygasz az irigy mérgére,
Te, ki gyenge hangon pengetvén hárfádat,
Békével danoltad bús és víg órádat,
Alacsony sorsoddal ki megelégteltél,
Melyben sok bölcseséggel s nagy lelkekkel ültél,
Múzsám! - Emelkedj most feljebb minden hadnál,
Zengjél vitézeket s légy nagyobb magadnál.
Hagyd el a magános réti violákat,
Ahol zengedeztél Ámort s gráciákat,
Ahol az ártatlan mulatság berkében
Jácint koszorúkat fűztél a Tempében,

---

¹²⁰ Pázmándy Terézia

Köss szárnyat magadnak s tábori lármával
Rendítsd meg Parnasszust dobbal, trombitával;
Melynek hallatára zengjen a föld s az ég,
Vitézidnek pálmát szedjen a dicsőség,
Magadat a jó hír s hazád magasztaljon,
Előtted az irígy s a halál meghaljon. -

Ha régen érzette a hadi poézis
Neszét a sanyarú spartai vitéz is,
És bátor lélekkel ment ellenségire
A sánta Tírtéus sánta verseire.¹²¹
Hát a magyar nemzet, aki nagylelkű is,
Nemcsak vitéz, hanem nemes érzésű is,
Nem buzdúlna-é fel a vitéz érdemre
Magyarhoz magyarúl tett serkentésemre?
Halott atyáink is, kik hadra termettek,
Együgyű versekbe szedték, amit tettek,
S azt énekelgették virtusok hírére
S az ifjú leventák felserkentésére;¹²²
Kivált mikor vége lévén a csatának,
Scytha szertartással áldumást ivának.¹²³
Maga mikor evett a vitéz Etele,
Íly éneklőkkel volt palotája tele.¹²⁴

Én is hát, nagylelkű leventa¹²⁵ magzatok!
Ha nem mehetek is harcra utánatok:
Legalább féloldalt, trombitás módjára
Buzdítlak titeket a harcra, csatára.
Rajta, vitéz ifjak, bajnokok, pajtások,

---

¹²¹ A messéniak feltámadván a spártabéliek ellen, ezek az oraculumhoz folyamodtak, amely azt tanácsolta nékiek, hogy Athenaeből kérjenek vezért magoknak. Kértek is. Az athenaebeliak pedig csúfságból egy Tyrteus nevű sánta poétát küldöttek nékiek. De aki egy buzdító versezetet mondván a katonák előtt, annyira fellobbantotta azokat, hogy megvervén a messéniakat, győzedelmet nyert, nem annyira kardjával, mint poéziséval. A verse máig is megvan görög nyelven. Distichonokba van a munka öntve: amely vers nemét, minthogy a hexameter 6, a pentameter 5 lábból áll, még hajdan már sántának csúfolta a játszi Ovidius. - Tírtének a történetit bőven előadja Justinus

¹²² Deákul akartam írni. De azt gondoltam meg, hogy nem római katonáknak, hanem magyar vitézeknek írok, akikben egy „rajta, ősi vitéz, magyar” s több efféle hazai szólás több benyomást csinál, mint minden latiumi eloquentia

¹²³ Az ütközetek után solennis örvendező pompát csináltak vitéz eleink, amely mintegy triumphus gyanánt szolgált. A vezér a kapitányoknak és vitézeknek ajándékokat osztogatott, és földeket. Sőt a jó hírt megvivő is gazdagon kapott. Azután az egész tábor örömnapot tartott. Áldomást ittak. Ez a név még akkor nemcsak a kupeczek borozására ruháztatott. Béla királynak nevetlen írődeákja minden nevezetes dolgaik után a kapitányoknak odaveti: Et biberunt magnum Áldomás

¹²⁴ Eteléről, vagy amint a külföldi írók ejtik, Atilláról feljegyzí Priscus Rhetor, a konstáncinápolyi udvarnak Etelénél volt követje, hogy az ő asztala felett mindenkor poéták énekelték a scythiai vitézek tetteit, amelyre az ott ebédlő főbb hunnuszok buzgóttak s ittak

¹²⁵ Leventa, vagy magyarosabban Levente, egy olyan nemes ifjú vitézt jelentett eleinknél, aki akkortájba ment elsőben hadba, és akit ők előbb solenniter tettek meg vitéznek. Erről a vitézkötésről s a t. jeles jegyzéseket tesz fel professor Dugonics úr, magyar hazánknak méltó fia

Ím, hívnak a dobok, fegyverropogások.
Már leng a lármától Stíria erdeje,
Ki van már néktek is szabva a harc helye.
Ez az a nemes hely, hol sárt kell állani
S a halál kezéből babért aprítani.
Itt vívik hazánknak sok hadra nőtt fia,
Itt áll a dicsőség, hol több a francia.
Ím, már a trombiták rekedt rivadtára
Reng a magyar bércek megdőbbent határa.
Sok siralmas sípnek visítnak éneki,
Kopognak a zörgő doboknak feneki.
A puskák erdeje tűzláng közt megcsördül;
Közte a mennydörgő kartács, bombi dördül;
Közepén a füstnek, a tűznek, a pornak
Tenger kardja villog mind a két tábornak.
Az ordító láрма, a ló nyerítése,
A fegyverropogás, lábak dübögése
Rendítik a földet, a havast, üreget,
Verik a port, füstöt s a temérdek eget.

Egyfelől a virtus, az érdem, dicsőség,
A rettenthetetlen bátorság, erősség
Nézik a vitézek tettét a csatába
S béróvják a jó hír gyémánt oszlopába,
Hol már sok dicsőült vitézink látszanak,
Kik a magyar égnek Átlási¹²⁶ voltak. -
Másfelől a halál s a rémítő vázat
Hányó félelemmel a kudarc, gyalázat
Guggolnak a kétség alacsony völgyében,
Egy gyászos ciprusnak¹²⁷ setét erdejében,
Ahol a félénket, tunyát eltemetik,
A feledékenység kövét reá vetik.
De ez helyben kevés magyar fit találunk,
Mert még a félénkség kül-portéka¹²⁸ nálunk.

Mint mikor a Tátra¹²⁹ kösziklás bércéről
Sűrű felhő száll le Karpatus széléről,
S az éthert megúszván a felszél szárnyain,
Másikba ütközik Mátra köszálain,
S nem akarván egy is utat adni másnak,

---

¹²⁶ Atlas és Hercules egymást felváltva tartják az eget. Poétai mese

¹²⁷ A cupressus halotti és halálos fa volt a rómaiaknál

¹²⁸ Ausländische Spezerei, kivált deutsche

¹²⁹ Tátra Szepes, Mátra pedig Heves vármegyében eső szörnyű hegy. És így ez annak délre esik. Amaz része a Magyarországot körülkerítő nagy Karpatus, vagy magyarosan Beszkéd hegyeinek, a Mátra pedig ágazatja, amelynek vidékén laknak a palócok. - Ez az egész hasonlatosság van véve a Henriásból, de újonnan öltöztetve és megmagyarosítva. - Különben pedig a jegyzésekben gyakorta esméretes dolgok is világosíttatnak. De ez nem a tudókért, hanem a más rendű olvasóknak kedvéért esett

Dühös-tornyosodva rohannak egymásnak,
Rettentő dörgéssel, villámmal, menykövel
Küszködnek az égnek mezején erővel;
Amit csak útkban a földön találnak,
Abból irtóztató prédálást csinálnak,
Város, falu, erdő, hegy, völgy mind pusztá lesz,
A rémült palóc fél, hogy a világ elvész:
Így csap itt a csata öszve a csatával,
A vitéz magyar nép a franc ármadával.
Lángok kavarnak, ahol öszveütnek
Melyek már a Szala bérceire sütnék.
A lárma Pozsonytól Brassó végéig zeng,
Mindenütt a puska csörög, s a szablya peng.
Felkél a nemes nép, pattan paripára,
Hogy hazánkért vívjon Dentmagyar¹³⁰ módjára.
Mindenik közülök hadi lángot lehel,
Mint elhunyt eleik, Tuhutum vagy Lehel.¹³¹
Atyjok dicsőségét kívánják nevelni,
S a nemesi nevet duplán érdemelni:
Mert nagy őseihez nem lehet érdemes,
Aki csak azoknak virtusáról nemes.

Légyetek valódi nemesek hát ti is,
Így nyerték azt régi hazánk nemesi is.
Légyetek hűk, bátrak, védelmező karok;
Légyetek vitézek, egyszóval - magyarok.
Verjétek hátra a kevély ellenséget,
Mely már a széleken pusztít, öl és éget.
Ah, ha ti nem fogtok bajvívásra menni;
Rövid nap jármot fog mindnyájunkra tenni,
És zsákmánya hányván kevés vagyonunkat,
Koldússá s szolgává fog tenni magunkat.
S Budán - szabadságunk ősi centrumában,
Hol Atilla s Mátyás lakott hajdanában -
Budán vét majd véget becses törvényünknek,
Ott fog szabni adót dicső nemzetünknek.
Ugyan hát egy nemes, egy vitéz nemzettől
Várhatni-é, hogy ő megijedjen ettől?
Várhatni-é, hogy ő béhunyt szemmel nézze,
Mikor a hazáért hull annyi vitéze?
S hogy ő vesztteg üljön, mikor egy vad népnek
Pusztító tábori széle felé lépnek?
Ah nem! felségesebb vér pezseg őbenne,
Mintsem egy köz veszélyt szívére ne venne;

---

¹³⁰ Dentumoger, azaz Dentmagyaroknak nevezték magokat régi eleink, a Béla notariusza szerint. Az a Dent micsoda ige ottan, én nem tudom. Megérdemelné a tudósok vizsgálását régi igaz nevünk!

¹³¹ Tuhutum, Árpád után legnevezetesebb vezér. Ez foglalta el és ez bírta Erdélyországot. Ennek maradéka volt az a Gyula erdélyi fejedelem, akinek leánya volt Sarolt, szent István király anyja; és akitől István elvette Erdélyt. - Lehel is egy főfő vitéz volt. Anonymus, Turóczi

Készebb a csatának mezején kimúlni,
Mint hazáját lássa lángokba borúlni.

Tudom, ti is, akik versem olvassátok,
E szókra csördíteni kezditek szablyátok,
Törlitek kétfelé perge bajusztokat,
Magyarúl mutatván magyar haragtokat.
Ne is rettenjél meg, óh nemes nemzetem!
Nagy még benned a szív és erős a tetem.
Számra, hosszú kardra csak félénkek néznek,
Tízzel kell felérni egy magyar vitéznek. -
Hát már a sok hitvány csecsebecse között,
Mely hozzánk a szomszéd földekről költözött,
Béjött a félénkség puha módija is?
Nem! magyar emberek maradtunk mi ma is;
Készek halált állni pajtásink javáért,
Gyermeink, rokonink megmaradásáért;
Ezekért megvetjük a halált s életet,
Mert mind a kettőnél erősb a szeretet.
És mintsem ezektől a franc elszakasszon,
Testek s testünk előbb vérözönt áraszson;
Vérhabbal csináljuk szigetté földünket,
Mégsem hagyjuk könnyen édes mindenünket.

Kivált a ráánkmaradt ősi dicsőségnek
Amely szikrácskái még mellünkben égnek,
Azok tűzzé válván, mint annyi istenek,
A jó becsületre s hírre serkentenek.
Ugyan ha ily méltó hadra nem szállanánk,
Vagy a vér mezején hátat fordítanánk,
Hogy mernők a magyar nevet, korcs létünkre,
Elpirulás nélkül felvenni nyelvünkre?
Mit szólna Etele, ha hozzánk felszállna,
S magyar unokáit, bilincsben találna?
Mit szólna, ha látná e népek bírója,
Hogy gyermekin csörög egy incfinc békója?
Mit mondana Árpád? - Uszubú¹³² hadnagyunk
El nem hinné rólunk, hogy magyarok vagyunk,
S megfosztván a deli névtől korcs nemünket,
Nemes utálással hagyna itt bennünket.

De legközelebből mint vélekednének
Gyermekeik felől ama vitéz vének,
Kik buzgó lélekkel gyűltek hajdan egybe,
Tréziáért vívni hétszáznegyvenegybe? -
Ímé, serkentsen fel ez atyák példája,
S halljátok, mint buzdít egy jó öreg szája:
„Fiaim! ha kedves még magyar hazátok,
Ha a magyar nevet még nem utáljátok,

---

¹³² Uszubú, Árpád vezérünknek vitéz hadnagya, aki a tótokat bójármolta. Amely történetet tréfásan hoz be professzor Dugonics az Etelkájában

Ha pezseg még az a szittya vér bennetek,
 Melyet apáitok véréből vettetek,
 Ha az ő fiaik nem szégyelltek lenni:¹³³
 Ne szégyeneljete a harcra kimenni.
 E nemes indulat zendített fel minket,
 Mikor a burkusra fentük fegyverinket,
 Mikor annyi bírós ellenség torkába
 Maroknyi népünkkel állottunk csatába.
 Sem burkus fortélyja törbe nem ejthete,
 Sem más népnek száma meg nem rettenthete.
 Hányszor vertük kevés néppel a francokat,
 Hogy nyakkal sem győzték a magyar kardokat!
 Ez a büszke nemzet akkor a Rénusnál
 Nem látott nagyobb a magyar virtusnál.
 Voltak is hatalmas vezérink akkorba,
 Kik lelket öntöttek a magyar táborba,
 Pálffy és Batthyány, kik után harmadik
 Volt a Berlin várát elprédáló Hadik.
 Eleget szól a hír több fly hazafiról;
 Kivált a pálmát nyert vitéz Nádasdyról,¹³⁴
 Ki többre ment velünk egy *rajta* szavával,
 Mint más külső vezér minden taktikával,
 Ki pajtásnak híván s vitéz barátjának,
 Szívet adott ezzel minden katonának:
 Ah, hirdesse őtet mind a négy kerület,
 Nyúgodjon vitézi porán a becsület! -
 De léznek néktek is derék vezéritek,
 Kiknek fényes nevét jól esmérhetitek.
 Eszterházy, Pálffy, Splényi és Mészáros,
 Akiknek hírével már bétölt sok város.
 Alvinczy lesz feje e nemes tábornak,
 Mint fő segédje a felséges nádornak.¹³⁵
 Ezek fognak ama fővezérek lenni.
 Kik a magyar nevet nagygyá fogják tenni;

¹³³ A magyaroknál kedves serkentés ez: ne légy különb, mint az apád, és ez a dicsérés is: apja fia!

¹³⁴ Gr. Nádasdy Ferenc, fővezér, kinél többet a burkus háborúba senki se tett, és aki az ő vitézségről híres familiáját újabb érdemekkel tetézte. Ő vette meg Schweidnitzot, Boroszlót, s a t., a bavarusokat öszvetörte, a francot a Rénuson túl zaklatta, s a t. Utóljára horvátországi bánná lett. - Ez a nagylelkű hős kedves szavajárása gyanánt tartotta ezt: vitéz barátom, rajta s a t. Esmérte ő a magyart, mert maga is a' volt! Többet is ért vele, mint száz „rekcunkerdáj”-jal. Egész históriát lehetne az ő életéről írni, csak hazánkfiai az ilyenekbe restecskek ne volnának. - Jeles sírverset készített e fő vitézünknek Faludi atya, nemzetünknek amaz édes poétája

¹³⁵ Ez a szó: nádor, vagy hosszabban nádorispány, tesz palatinust, de hol vette magát, megvallom, nem tudom. De én a Nándorfejérvár nevét örömetest ettől húznám. Igazság szerint volna Görögfejérvár, Alba Graeca; de talám, minthogy a régi időkől fogva az ország kulcsa volt s fontos szerencsájü egy vár, a palatinusnak vagy nádornak fő vigyázása alá rendeltetett, mint hazánk legfőbb hadi vezérének. Innen ezt a végvárat a mindent hamar elnevező magyarok Nándorfejérvárának nevezhették. Ebből osztán a később időbe könnyen ronthatott a köznép szája Nándorfejérvárat, mint már ma Landorfejérvárat

Ezek alatt ültök ti is paripára,
 Ezek alatt mentek pálmáról pálmára. -
 Óh, vajha megnyerném régi épségemet,
 S megifjítana még az Isten engemet,
 Vajha ama napok visszatérhetnének,
 Mikor szemközt álltam a burkus tüzének:
 Fiaim! legelső lennék a csatában,
 Legelőször fognék fegyvert a hazában!
 De minthogy a bennem megfagyott vitéz vér
 A belső buzgásnál már egyébre nem ér:
 Ti, fiaim! ti, ti körmönfont termetek,
 Minthogy még erőben vagytok, ám menjetek.
 Ti menthetitek meg hazánknak széleit,
 Ti dúlhatjátok le a franc seregeit.
 Rajta! üljetek fel, lőjjetek, vágjátok!
 Ha mi megverhettük, ti mért ne tudnátok?
 Rajta! csak menjetek, fiaim! ellene:
 Hordozzon a magyar seregek istene!”¹³⁶

Íly nógatására egy öreg magyarnak
 Felülni csak holmi gyávák nem akarnak:
 De ti, kiknek jobb vér szállott szívetekre,
 Nem buzdultok-é fel lelkesen ezekre?
 Azt a nemes mozgást nem próbáljátok-é,
 Mely csupán a hadra termett magyaroké?
 Igen! e magyar szók olvasása között
 Ősetek nagy lelke belétek költözött.
 Rajta! én is mondom, üljetek hát lóra;
 Szép dolog marsolni dob- s trombitaszóra!
 Mikor a lobogó zászlók árnyékában
 Megy a magyar egymás hív pajtáságában,
 S beszélvén egymásnak a régi napokat,
 Új virtussal hozzák életre apjokat.
 Óh, a tivéletek én is elmehetnék
 S a magyar virtusnak tanúja lehetnék
 És láthatnék annyi szép vitézt egyszámban:
 Ezt kívánnám legfőbb jó gyanánt hazámban!
 De ha végezési az irígy Párkának
 E szép szerencsétől engem megfosztának:
 Legalább Múzsámat tinektek szentelem
 S vitéz tetteket az égis emelem.

¹³⁶ A scythák s magyar eleink minden pogányok közt legtisztább vallásúak voltak. Valamint egyébbe, úgy ebbe is az ártatlan együgyűséget tartották. Egy istent hittek. És amidőn látták, hogy a több népeknek annyi és oly sokféle istenjek van: ők a magok egy istenét magyarok istenének nevezték, mint a zsidók Jákob, Izrael s a t. istenének. Ebbe bíztak és azt tartották, mint a zsidók is, hogy ez minden más nemzetet gyűlöl, őérettek pedig mindég kiáll a legkeményebb bosszúállásra. Ahonnan ha valakit meg akartak fenyegetni, ezt mondták: Várj rá, megvér még a magyarok istene, megemlegeted, vagy megkeserülöd a magyarok istenét, megtanítlak a magyarok istenére s a t. Ezt ők, hihető, a szomszéd bálványozóknak mennydörögték; de késő unokáiknál is mai napig szokásban maradt

Majd mikor a francról győzödelmet hoztok
S borostyános fővel honunkba marsoztok:
Azonnal hattyúi szárnyamat felvészem,
Pindus kőszálait véle megtetézem,
Megtöltöm torkomat trombita-hangokkal,
Hirdetem hazámnak bajnokit azokkal;
Hadd zengjék a Duna s a Tisza partjai,
Ekhózzák Karpatus erdős kőszálai,
Hadd mondják a Donnál, Rénusnál, Ararnál:¹³⁷
Hogy nincs hatalmasabb vitéz a magyarnál!
Élni fog nevetek a halál völgyén is,
S halhatatlan leszek átlalatok én is. -

---

¹³⁷ A Don vagy Tanais Európa és Ázsia közt a muszka földön foly, a Rénus a német és belga tartományokon, az Arar Franciaországban

1797

A becsület s a szerelem

A gavallér

Töröljetez puskát, kardot készítsetek,
Ruhám s szerszámommal mind készen légyetek,
Nyergeljétek fel szeg sárga¹³⁸ paripámat;
Mert még ma fúvom meg búcsúzó nótámat.

Mars

Lóra nemes!
Ha érdemes
Akarsz lenni véredhez,
Vedd puskádat,
És szablyádat
Kösd az övedhez.

Sem szerelem,
Sem félelem
Ne puhítson téged,
Bátorítson
És buzdítson
Ősi vitézséged.

Óh, milyen szép
A hadi nép
Pálmáján osztozni:
Bárcsak már a
Trombitára
Lehetne marsozni!

Az öreg atya

Menj, fiam! ím megnyílt előtted az a tér,
Mely a becsületnek örök váráiig ér.
Menj, és atyáidnál ne légy alábbvaló.
Fiam vagy, szánlak is; de azért csak aló!
Ha én felülhettem: ott a kard, a puska!
Itt bizony nem henyélsz úgy, mint egy Katuska.

Az ifjasszony

Ah, hová mégy, kincsem! nem szépsz-e engemet?
Ne hagyj el, ne foszd meg árva személyemet,
Ne vidd el magaddal minden szerelmemet,
Mert tenálad nélkül a bánat eltemet.

A gavallér

Ah, mért jöttél bé most! ah beh szúrdaló ív,
Melytől gyötrettetik láttodra ez a szív!
Elhagylak, angyalom; de megtérek mint hív;
Isten hozzád! mert most Isten s nép szava hív.¹³⁹

---

¹³⁸ Szeg a régi magyaroknál barnát vagy setétet jelentett, némely szólásokba nálunk is megmaradt. Erről is bőven Dugonics

¹³⁹ A régi felülés módjáról ezt hagyta írásban Túróczi. - A kapitányoknak a kádár főbírónak kinevezések után azt is elvégezték eleink, hogy midőn valami közönséget illető dolog adja magát elő, vagy

Az ifjasszony

Ne ülj fel! vagy ha már a serkentők nagyok,
Legalább egy zálogcsókot nálad hagyok. -
De maradj még - úgyis késnek a hadnagyok.
Szállj le... óh kegyetlen!... szállj le... Oda vagyok! -

A gavallér

Elájúlt! - Vas bennem a szív s minden tetem,
Ha ezt a keserves látást eltűrhetem. -
Isten hozzád, hír, név! a fegyvert levetem:
Nem megyek táborba. - Kelj fel, én életem.

Egy felült nemes

Hová vesztél, pajtás? a tábor régen vár.
Minden legény kardot kötött s lóra ült már.
Te most is az asszony körül piperézel?
De nem sokra megyünk az ilyen vitézzel. -

A gavallér

Az igaz, barátom! megvallom, hogy szégyen,
Mikor egy gavallér ilyenekre mégyen;
De ládd a szerelem gyakorta erőt vész,
Ez tunyából vitézt, vitézből tunyát tész. -
Engedd meg, barátom! búcsút is kell vennem:
Nemes, de érzékeny szív lakik énbennem.
Ha hibáztam: hibám helyrehozására
Előtted ülök fel erre a sárgára;
Hozzátok mind elő elhányt fegyveremet,
Tégyetek vitézzé újonnan engemet. -
Isten hozzád, apa! mondd meg az asszonnak,
Hogy engem nemesebb vágyódások vonnak,
Hazámért magamnak egy nagy utat mérek;
Ha az Isten éltet, hozzá visszatérek.
Siessünk, barátom! - Vajha Stíriának
Bércei már itt a kapunál volnának;
Vajha már a dölyfös francot itt láthatnám
S e sárgát a veres sapkákon ugratnám:
Akkor látnád, pajtás! ereim mely nagyok,
Akkor látnád, hogy én talpig magyar vagyok.

Az ifjasszony

Ah, te irgalmatlan! Így válsz meg hát tőlem?
Így akartál szökve futni el előlem?
Nem szántad egy nálad hívebb szívnek búját?
Oszolj, s vidd magaddal az egek bosszúját!

---

a népnek mind fel kell ülni: akkor egy véres szablyát hordozzanak el a honosok sátoraiban, s egy hírmondó ezt kiáltja ki: Isten szava és az egész közönségnek parancsolatja, hogy kiki ez s ez helyen, fegyveresen, vagy amint tőle telik, megjelenjen a közönség tanácsának és rendelkezésének meghallására! Aki pedig ezt a parancsolatot általhágta, szolgaságra vettetett. Így lett sok ősi magyar jobbággyá. Mert azelőtt, mint atyafiak, mind egyenlőek voltak. Méltó az egész helyet megolvasni, Chron. P. I. Cap. X. Örömet tettem volna több régiségi jegyzéseket is, de a hely is szűk, tudósabb hazafira is bízom

A felült nemes

Ne felelj rá, pajtás! asszonyi panaszok;
Tudod, az asszonyok tettetők, ravaszok,
Alig várják, hogy ma fújjanak trombitát,
S holnap nyerhessenek másoktól vizitát.

A gavallér

Nem, barátom! értem halni is kész lenne,
Igaz magyar virtus és erkölcs van benne¹⁴⁰
Te is ezt elhagyni, tudom, sajnállanád;
Magyar ez! de talám bécsi a te zsanád.
Hazám, szabadságom, jószágom, életem
Ezért az egy kedves kincsemért megvetem.
Kész leszek elmenni számkivetésbe is,
Kész láncot csörgetni véle tömlőcbe is,
Megválok javamtól, éhezek, koplalok,
Ha a szükség arra viszen, meg is halok!
Csak ez a hív angyal maradjon meg velem;
Mert amit elvesztek, benne mind fellelem.

Az ifjasszony

Csak egy napot kérek ittmaradásodra,
Hadd enyhüljön kínom: s menj osztán dolgodra.

A gavallér

Barátom! itt hagyni merő kegyetlenség.
Várjunk! még nyakunkon úgy sincs az ellenség.

A felült nemes

Ám maradj itt, gyáva, s öltözzél szoknyába;
Én a férfiakhoz megyek a csatába.
Fonj te; majd meghallja tőlem minden hadnagy,
Hogy erőd milyen nagy, s mely talpig magyar vagy. -

A gavallér

Én fonjak? én járjak szoknyába, barátom?
Éj, te engem korcsnak tartasz, amint látom.
Kart illet engemet ősi nemes névvel.
Isten hozzád, kincsem! maradjál békével.

Az ifjasszony

Ah, elmégy hát, pogány! és itt hagysz engemet:
Állj meg és először verd által mellyemet.

A gavallér

Atyáim Istene! jaj, mondd meg, mit tégyek?
Kettőé nem tudok lenni, melyké légyek?...
Barátommal mennék - ím, párom kesereg!
Párommal maradnék - vár a vitéz sereg!
Kegyetlen a menés - rút a késedelem -
Óh, örök becsület! óh, örök szerelem!

---

¹⁴⁰ Ez a hív szeretet és tiszta élet köz virtus volt régi magyar dámáinknál; ma is látszik valami nyoma

Az öreg atya

Fiaim! igazat tések én köztetek,
Csak köz pert megosztó szómnak engedjete.
Ímé, a szerelem s becsület egymással
Vívik, és e hív pár e vitéz pajtással:
Ez egy hív szeretőt kérne, de becstelent;
E' vitézt kívánna, de érzékenytelent.
Mindenik a fiam szívéért csatázik;
De sokat kívánván, mindenik hibázik.
Én a köz igazság törvényét megosztom
S egyiket is e nagy szívtől meg nem fosztom. -
Ám vidd el pajtásod, földim! a csatához,
De, hogy híven térjen vissza a párjához:
Tartson hív szerelmet, leányom! erántad,
Hogy ötet pálmákért küszködni nem bántad.
Így békéljék meg a *becsület s szerelem*.
Hordozzon, fiam! az isteni kegyelem.

Az ifjasszony

Ária

Ha már felúlsz, kincsem,
Paripádra:
Vess végsőket nyögő
Galambkádra.
Gondot az ég rólad
Úgy viseljén,
Ha rám emlékezel
Minden helyen.
Térj vissza ölembe
Pálmaággal,
Vitéz és szerelmes
Forrósággal.

A gavallér

Tudom, hogy hívem vagy,
Nem is kétlem,
Szíved e hév csókkal
Elpecsétlem.
Mikor bennem végsőt
Nyög a lélek,
Akkor is nevedre
Feleszmélek:
De ha élven vissza
Jövök hozzád,
Mellyemhez szorítlak. -
Isten hozzád!

A felült nemes

Jól van, jól: az idő maga megmutatja.
Mit sírtok? az ember végét sem várhatja.
Gyer, pajtás. - Ne tartson semmit, ifjasszonyka,
Jobb meglövik, mint a lába legyen csonka.

Allegro

Ilyen a hadi élet!
Boldog, ki vitézzé lett.
Ha bélőnek a fejébe,
Hajdi Ábrahám keblébe,
S más helyébe.

A felültek karja

Lamento

Úljünk fel hát, jó vitézek, a lóra,
Kedvesinktől búcsút vegyünk;
Mert már, ímé, a trombita- s dobszóra
A tűz s halál közé megyünk.

Rajta, az óra eljár;
Vagy élünk, vagy halunk már;
Kedvesink, szeressetek,
Légyen Isten véletek.

Mars

Trombiták harsogjanak
A dobok dobogjanak,
Zászlóink lobogjanak,
Lóra már minden vitéz.

Bár ezer fegyver zörög,
Bár ezer ágyú dörög:
A királyért, a hazáért
Bátran harcoljunk:

Ha népünk hátra nem tér;
Újra zöld borostyánt nyér,
Megmutatja, hogy mit ér
A magyar szív, scytha kéz.

Bár ezer fegyver csörög,
Bár ezer ágyú dörög:
A királyért, a hazáért
Bátran harcoljunk.

1797

[Vályi Klarához]

Barátném, bánt-é még, ami eddig bánta?
Vagy úgy lett a dolog, mint szíved kívánta?
Hát az az értetlen hatbetűs nyavalya
Megorvoslódott-e, ugyan mi [a] baja?
Különben nincs Bécsbe a bánatnak nyoma,
Ott lévén az öröm fő paradicsoma.
Még a pompás Bécsbe töltöd te kedvedet,
Mi a Vágnál gyakran sóhajtunk tégedet.
S te tán torkig ülvén minden szépbe s jóba,
Meg sem emlékezel rólunk hébe-hóba.

Nem, barátném, hisszük jószívűségedet,
Nem úgy kémleltük ki e nyáron lelkedet,
Azért is szívedbe ajánlom szívemet,
Tarts hű barátomnak örökre engemet!
Majd ha nyúgodalom pontjára érkezek,
Többet, jobbat, szebbet készítnék e kezek.
Follyanak vidámon életed napjai,
Maradok állandó híved: Csokonai.

[Válasz Vályi Klarához]

Jó barátném, panaszkodol,
Hogy balsorsod igen nagy,
S ezer bajjal tusakodol.
Nem csuda: poéta vagy.

Írod: gyarló szegénységed,
Mely a porig nyomván téged,
Meggátolja serénységed.
Nem csuda: poéta vagy.

Mérget forral életedre
Sok kaján fő, sok fűrt agy:
Írigykedik jó szívedre.
Nem csuda: poéta vagy.

Sok gyáva nyelv szól, szidalmaz,
Gúnyol és rád borsot halmoz,
Szép elmédért így jutalmaz.
Nem csuda: poéta vagy.

A nagy világ a főbbekkel
Fel se vész és füstbe hagy,
S néz rád megvető szemekkel,
Nem csuda: poéta vagy.

Borít setétes koszorú
Szíved mindenkor szomorú,
Életed csupa háború.
Nem csuda: poéta vagy.

De gyötrődjön a szerencse,
Szégyenüljön pénz és kincs,
Szíved irigy ne rettentse,
Szitokra ne is tekints.

Ne mássz porba a főbbeknél,
Zengj egyebet keserveknél:
Nagyobb vagy te mindezeknél!
Azzal, hogy poéta vagy.

Az emberiség s a szeretet

Felfogadtam száz-meg-százszor,
Nem fogok szeretni másszor;
Felfogadtam, semmi lyány
Rabbilincsre már nem hány.

Azt mondtam, bolond is voltam,
Hogy szerelmekhez hajoltam:
Azt is mondtam, mind bolond,
Aki rólok le nem mond.

Felfogadtam, hogy míg élek,
Egy asszonnyal sem beszélek;
S bár Heléna volna is,
Még sem kapnék rajta is.

Gyűlölöm minden nemével,
Bájos tekintetével,
Gyűlölöm! - Mind csalfa kép,
S még talán csalfább, ha szép.

Felfogadtam mindenekre,
Rá se nézek ökemekre;
Mert mind vesztembe kerül. -
Meg is álltam emberül.

Jaj, de fojtó únalommal
Bánat szálla rám egynyommal,
S a szerelmes kény helyett
Gyűlölség foglalt helyet.

A barátság s kedv megszűnék,
Tréfa, nyájasság eltűnék;
Csak setétes gondolat
Vont körültem gőzfalat.

Csak rettentő képzelések,
Csak kegyetlen érzések
Ostromolták lelkemet,
Úgy gyötörtek engemet.

Semmi virtust nem kerestem;
Embergyűlölésbe estem,
S már egészen ellepe
Lelkestől a sárepe.

Már az elmém is tompúla;
És csak - csak kevésbe múla,
Hogy fejembe nem lövék. -
Mégis elmémhez jövék.

Légyen hálá! észrevettem,
Hogy bolondgombokat ettem.
S felkiálték: „Grácia!
Megbocsáss, szép Cipria!”

Jertek, óh angyal-személyek,
Hogy megint, mint ember, éljek!
Elvetettem pisztolom -
Szép orcátok csókolom.

Véletek hát szívet váltok,
Szép embernek, s így kiáltok:
„Mind bolond, ki nem szeret,
Vágasson magán eret!”

A fogadástétel

Egy nyári estve Lillát,
A gyenge rózsaszájú,
A tűzszemű leánykát,
Megláttam, és azonnal
Látnom, szeretnem - egy volt.

Midőn az éjt sohajtva
Virrasztom, Ámor így szól:
„Ne félj, Vitéz! csak engem
Zengj minden énekidben,
Lillát adom jutalmúl.”
Fogadtam, és jutalmúl
Lillát megadta nékem.

Most hát lekötve lévén,
Mást nem tudok danolni -
Lillát csak és csak Ámort.

A pillantó szemek

Ne kínozz, Lilla! újabb ostromokkal;
Ne hányd oly hasgató pillantatokkal
Felém villám szemed.
Az verte szívemet halálos sebbe;
Ne szórj, ne szórj újabb dzsidákat ebbe,
Kíméld meg éltemet.

Nem látod-é? nem-é? miként zsibongnak
Az ámorok, miként rajmódra dongnak
Kökény szemed körül?
Ki kis nyilát belőle rám ereszti,
Ki ellobbant szövétnekét gerjeszti,
Ki vesztemen örül.

Pillantatod szárnyára egy felüle,
Szívem titkos várába bérepüle
És ott helyet fogott.
Zászlót ütött reményem fő tornyába;
Mindent letiprott már parányi lába -
Halld csak, - mint tombol ott.

A szamóca

Illatja rozmarinnak,
Mézíze a fügének,
És a rukerc pirossa
Szájunknak és szemünknek
S orrunknak is mi kellő?

Hát még, ha egyesülnek
E kedves érzések? -
Ímé, az ért cseresznye
Mely édes és piross is,
A sárgadinnye szagja
Nárdus, s az íze nektár:
A rózsza színe bíbor,
S illatja finom ámbra.

De rozmarinnal együtt
A kis rukerc, fügécske,
Cseresznye, sárgadinnye
És rózsza öszveséggel
Van elvegyítve a szép
Szamóca bíborában.
Szép színe drágalátos,
Mézíze száját enyhít,
S illatja a velőkre,
Mint egy nepente, felhat.

Kedves szamóca! téged
Én, - én az isteneknek
S az istenasszonyoknak
Tennélek asztalára.
Sőt csak beszélni tudnál
És csókot adni, mindjárt
Hasonlatos lehetnél
A Lilla ajjakához.

Barátomhoz

Parnassz vadon hegyénél,
Kasztál folyása mellett,
Vagy Tempe pusztá völgyén,
Múzsákat, óh barátom,
Hiába fogsz keresni. -
A régi durva múzsák
És a paraszt Apolló
Lakhattak oly vidéket.

De ma már nagyobb örömmel
Múlatnak ők Tokajban,
Az észhozó Tokajban;
S nektárral élnek ottan.

Az alvó Lillára

Ti hűvösös szellőcskék,
Fuvaljatok, de gyengén,
Lassan lehempelyegve
Buzogjatok, folyócskák,
Ti jószagú virágok,
Lehelljetez nepentét.
Csitt! pásztorok s leánykák,
Ezen berekbe nyugszik
Elszenderedve Lillám.

A Duna nimfája

Amott egy nyárfa hívesében,
A fűzfa közt,
Találni a sziget mentében
Egy tiszta közt.

Itt a vad faunok irtoványi
Megtetszenek:
Az ősz Dunának szép leányi
Itt fürdenek.

Gyakorta a habok tapsolnak
Játékokon,
S körültek a pintyek danolnak
A bokrokon. -

Itt fürde Lilla is magába,
S az istenek
Az égről e barlangocskába
Lenéztenek.

A szép halandó a vizekből
A gyepre szállt.
Bámúlja Zeus a fellegekből
És felkiált:

„Haj, istenek! mely szép halandó
Jön ott elő,
Mint amidőn a támadandó
Nap mosdva jó.

Hószin vállán miként lebegnek
Szeg-fürtjei,
Görögvén rólok a vizeknek
Sík gyöngyei.

Csak egy hibát remek tagjába
Lelhetni-é?
Nem szebb-é síma karja, lába,
Mint Vénusé?

Kár, hogy nem nézhetünk szemére -
De erre jó -
Mely szép! Most, most - egek! Citére!
Szebb nálad ő.”

És nála minden szebbnek mondja
Az én tüzem:
Csak Vulkán, a Vénus bolondja,
És Mómus nem.

A boldogság

Most jázminos lugasban,
E nyári hűvös estvén,
Lillámmal ülök együtt:
Lillám velem danolgat
És csókolódva tréfál,
Míg barna szép hajával
Zefir susogva játszik.

Itt egy üveg borocskát
A zöld gyepágyra tettem
És gyenge rózsaszállal
Száját be is csináltam,
Amott Anakreonnak
Kellő danái vannak
Kaskámba friss eperrel.

Egy öszveséggel így sok
Gyönyörűt, becsest ki látott?
S ki boldogabb Vitéznél?

A méhekhez

Kis méhek! kerteken,
Mezőkön, berkeken
Mit futtok sok veszéllyel?
A friss forrásokra,
Az új virágokra
Repkedvén szerteszéjjel?

Mennyi sok munkával
És időjárással
Gyűjthettek egy kis mézet?
Szálljatok Lillára,
Az ő szép szájára
Vénus sokat tetézett.

Jőjjetek: s úgy nem lesz
Olyan sok s édes méz
Sehol, mint a tiétek.
Jőjjetek: s úgy nem lesz
Olyan boldog méhész
Sehol, mint a tiétek.

Az alvó Lilla felett

Nyúgodj csendességgel
Itten, szép nimfa!
Ládd, mely büszkeséggel
Véd e boldog fa;

Vágyva árnyékozza
Téjszín kebledet,
Mely duplán boltozza
Márvány szívedet.

Két szemed héjjában
Éltem s holtom áll.
Csendes árnyékában
Álom s Ámor hál;

Mindkettő szemedre
Rózsaláncot fűz;
Nyugodj csak kedvedre.
Nyugodj, drága szűz!

Szép virágszálocska
Mind terülj alá!
Híves árnyékocska,
Szállj lebegve rá!

Édesítsd nyugalmát,
Tiszta csergeteg!
Jőjjetek: jutalmát
Vénus adja meg.

Kis Zefir mellyére
Csendesen borúlj,
Félfedett csecsére
Gyenge szárnnyal fűjj;

Sőt ha tudsz, lelkébe
Bújj egészen bé
S tudd meg, hogy fektébe
Rólam álmod-é?

Nem! - Magam vizsgálom,
Mit gondol most ott,
Vonj szemére, álom!
Dupla kárpitot,

Játszodtasd altába
Kedves képekkel,
Vidd Idáliába,
Hogy ne keljen fel. -

Mennyi ösvényemben
A tövisek s haraszt!
Majd ropog mentemben:
Ámor! szedd fel azt...

Ah, mely édes ízzel
Alszik kincsem itt! -
Pinty, pacsirta, csízzel...
Majd felszerken... Csitt!

Alku

Vitéz és Lilla
(*Kettős dal*)

Vitéz

Valld meg, kérlek, kedves lélek!
Még szeretsz-é?
Engem másért, míg csak élek,
[Meg nem vetsz-é?]
Én szeretlek tégedet,
Tisztelem jó szívedet:
Megvethetsz-é?
Megvethetsz-é?

Lilla

Hidd el, kérlek, kedves lélek!
Én szeretlek,
Téged másért, míg csak élek,
Meg nem vetlek.
Százszor már nem mondtam-é?
Mégis kételkedhetsz-é?
Be nevetlek.
Be nevetlek.

Vitéz

Sokszor ám a lyánka szíve
Állhatatlan.
És ahoz, ki legjobb híve,
Irgalmatlan.
Én is attól tartok ám;
Mert ez a kis etikám
Csalhatatlan.
Csalhatatlan.

Lilla

Én is hát szíved formáját
Úgy tekintsem,
Hogy más ifjoknak hibáját
Rád is hintsem?
Nem, nem: bár más mit tegyen,
A mi szívünk hű legyen;
Úgye kincsem?
Úgye kincsem?

Vitéz

Én örökre leszek híved,
Kedves lélek!

Lilla

Én is, kedves! mással szívet
Nem cserélek.

Vitéz

Én szeretlek, édesem!

Lilla

Én is téged, kedvesem!

Ketten

Míg csak élek.
Míg csak élek.

Két szerető dalja

Énekeljünk Cipriának,
Drága kincs!
Mert ez élet-asszonyának
Párja nincs.
Rózsa nyíl ennek nyomában,
Bársony ennek birtokában
A bilincs.

Énekeljünk Cipriának
Egyaránt;
Engem is nyájas fiának
Tegze bánt,
Amiolta szép szemeddel,
Rózsaszín tekintetteddel
Törbe hányt.

Énekeljük felsegítő
Karjait
S a szerelmek lelkesítő
Lángjait.
Vígadozzunk, és magunknak
Osszuk édes ajjakunknak
Csókjait.

Óh de kincsem! a te szíved
Ég-e még?
Úgy, miként ez a te híved
Szíve ég?
Látom ellobbant szemedről,
Lángoló tekintetedről...
Már elég.

Hátha engem sírom árka
Nyelne bé:

Boldog élted, szép madárka,
Lenne-é?
Ah, ha én elvesztenélek,
Mit csinálnék, drága lélek!
Óh - óh - jé?

Angyalocskám! csak te bírod
Szívemet,
Míg ölemből puszta sírod
Eltemet.
Addig is, míg csak lehellek,
Tégedet forrón öllelek,
Hívemet.

Csak te is hívedre nézzél,
Kedvesem.
Csókra új csókot tetézzél
Szívesen.
Így lehet hűségbe lennünk,
Karjainkon megpihennünk
Csendesen.

Hű galambom! kölcsönözzünk
Szíveket,
Szíveinkre úgy kötözzünk
Lépeket.
Csókjaink közt egybefolyjunk,
Új szerelmünkről danoljunk
Verseket.

Szádra szám egy gerjedelmes
Csókot ad,
Mint igaz szívem szerelmes
Zálogát.
Jól tudom, hogy míg csak élek,
Hív leszel te 's, drága lélek;
Csócsi hát!

Anakreon s Ovid

Életadó borról a téji Anakreon írta,
Gyenge szerelmekről játsza az éles Ovid.
S ím, maga Bakhus amaszt, Vénus maga ölte meg eztet:
Múzsza, rebegj! vég gyászt szülhet akármi dalod.

Megkérlelés

Hogy Mancával
Jártam egyszer így:
Mért pörölsz oly nagy csatával,
Mért vagy oly irígy?

Ő is édes
És negédes ám.
Ő is, mint te, egyet inte,
Rám tekint, rám. -
Engedelmet!...
Gyenge volt e szív:
Nem cserélt azért szerelmet,
Hív fog lenni, hív. -
Drága lélek!
Jöszte - jöszte bé;
Csak teérted s benned élek -
Elkerülhetsz-é?

Generál Hoche halálára

Hós, a Bonapárte barátja
Megelőző minden arányban
Görögország s Róma vitézit,
Egyedül - esztendeiben nem.
1797

Az esküvés

Esküszöm, szép Lilla! hidd el,
Hogy mióta kellemiddel
Mégkötöztél engemet,
Már azólta semmi szűznek,
Semmi nyílnak, semmi tűznek
Nem nyitom meg szívemet.
Esküszöm; s e szent hitemnek,
Melyet adtam édesemnek,
Pontjait meg nem csalom.
Kérlek is reménykedéssel,
Hogy viszonti esküvéssel
Kösd le szíved, angyalom!
Esküszöm hószín kezedre,
Rózsaszádra, tűzszemedre,
Hogy te léssz csak kedvesem.
Esküszöm, hogy míg csak élek,
Más szerelmet nem cserélek;
Vagy Lilim, vagy - senki sem.

Hálaének a Vénus oltáránál

Ah, kedves szók!
Ah, édes csók!
Eget verem fejemmel.
Ah, áldott légy,

Több jót is tégy,
Cipris! beteg lelkemmel.

Szeretlek - óh,
Ez áldott szó
Mint hangzik a fülemben!
Ah, kedvel hát
S ambróziát
Tölt Lilla mély sebembe.

Kegyes Cipris!
Még csókot is
Ragasztott ő orcámra,
S még többet hánt,
Pecsét gyanánt,
Az esküvés közt számra.

Hogy átkapcsolt,
Elhaltam volt
Szerelminek miatta,
És lelkem sem
Érezhettem,
Úgy lelkihez ragadta.

Általnapom,
S eltikkadt szám
Száján egyet cippantott:
Egyet sem szólt,
Csak rámhajólt
S egy lángoló pillantott. -

Ah, drága jók!
Ah, édes csók!
Nincs a nektár oly fínom,
Hagyd, óh Cipris!
Még többször is
Ezt a nektárt hagyd színem.

Ímé, e két
Szép gerlicét
Hozom neked, Cítére!
Íly lángban fő
Mind a kettő
S csókot rak kis kincsére.

Búcsúvétel

Vitéz

Mégyek már. Engedd meg, kedves kincsem,
Hogy megváló csókom szádra hintsem.
Jaj be fájlalom,
Kedves angyalom!
Hogy midőn boldoggá kezdtem lenni,
El kell menni.

Lilla

Akkor indulsz hát el, csalfa lélek!
Amidőn már én csak néked élek?
Bírod szívemet
S itt hagysz engemet:
Ah, nem érdemel meg egy ily hívet
A te szíved.

Vitéz

Szívemet ne vádold, jól esmérted,
Most is hév tüzekkel ég ez érted. -
A sors kísztet el
Vas törvényivel:
Ámde semmi tőled el nem választ,
Adj jobb választ.

Lilla

Minden válasz erre megy ki nálom,
Hogy, ha elmegy, nyugtom nem találom.
Hát, ha hívem vagy,
Mellettem maradj,
Kölcsönös részt vévén víg napomban
S bánatomban.

Vitéz

Err' az útra is csak érted mégyek,
Hogy mind a kettőnknek hasznot tégyek;
Mert egy nyomban jár
A mi sorsunk már.
Hát szemed ne légyen olyan nedves
Érte, kedves!

Lilla

Megnyugszom; mert tiszta szíved látom,
Hordjon a szerencse, hű barátom!
És e csók maga
Légyen záloga,
Hogy szerelmem néked felfogadtam,
Általadtam.

Vitéz

Kérlek, míg öledbe visszatérek...

Lilla

Értem - Én is tőled mást nem kérek.

Vitéz

Angyalom, szeress!

Lilla

Kincsem, meg ne vess!

Együtt

Mert lelkem csupán tetőled éled.
Isten véled!

A fekete pecsét

Gyász pecsétje kedvesemnek!
Fejtsd ki végre, mit hozál?
Mit jelentesz bús fejemnek?
Élet-é ez, vagy halál?
Óh egek,
Rettegek!

Rettegek - tán rózsaszálát
Gyötri nagy szívbéli kín -
Tán keservét - tán halálát
Jegyzi e halotti szín -
Tán ma már
Sírba vár.

Sírba vár! vagy mást szeretvén,
Szíviből engem kivét,
S engem így halálra vetvén,
Azt jelenti e pecsét.
Helyes ok,
Meghalok.

Meg - de míg a sírba szállok,
Nyílj meg, óh gyászos levél!
Tán csak egy szót is találok,
Melyre szívem még megél.
Tán halált
Nem kiált...

Nem kiált! Ah, megkövetlek,
Szép levél. Csalt a pecsét.
Már ez egy szó is: *szeretlek!*
Visszaadja a becsét.
Már ez, óh,
Égi szó!

Drága szó ez, szép levelke!
Már ezért csókollak ám:
Mert tevéled Lilla lelke
Új napot deríte rám,
Szép levél!
Szívem él.

[Szívem él! örökre mondok
Bánatimnak adiőt,
Jer, Juliskám, félre gondok,
Kedvel engem, én is őt.
Már enyim
Szép Julim!]

Az eltávozás

Távol vagy tetőled,
Óh életem reménye!
Óh Lilla, földi angyal,
Távol vagyok tetőled!

Elhagytalak, galambom,
El - s ah! talán örökre;
Miólta oly sok édes
Csókok között utólszor
Búcsút vevék tetőled,
Ím, vissza én se mentem,
Te is hiába vártál.

De bezzeg aki Lillát
Elhagyta - ah, ha látnád, -
Elhagyta ám magát is!
El - s ah, talán örökre.

A távolról kínzó

Rég nem valék tevéled szemben
Rég is nem láttál engemet:
S ládd, mégis távollételemben,
Lilim! gyötörtél engemet.
Bár félre volt lakásom - félre,
Északra lakván én, te délre:
Mégis tüzed velem lakott,
Mindég perzselte északot. -

Most a tűz mellett vagyok:
S nincs oly szenvedésem;
Mert égésim oly nagyok,
Hogy meghalt érzésem.

Tháles

Míg Tháles a nagy égnek
Tüzeit csudálva nézi:
Behúlla egy verembe.

Ah Lilla! a te orcád
Ilyen gödört csinál ám,
Mikor reám mosolygasz;
És akkor abba lelkem

Mely nyakra-főre hull bé,
Míg andalogva bámúl
Ragyogó tüzes szemednek
Két földi csillagára!

Orgiák

Mind

Lantom, danold Liéust;
A szíveket feloldó,
A gondtörő Liéust
Méltó danolni néked.

Egy

Ő a kegyelmes isten,
És ő az, aki nélkül
A szép Citére fázik,
Tompán lövöldöz Ámor,
A gráciák alélnak;
S egész gyönyörködésben
Nem úszhat a halandó.

Mind

Lantom, danold Liéust;
A szíveket feloldó,
A gondtörő Liéust
Méltó danolni néked.

Egy

Ő a kegyelmes isten,
És ő az, aki mellett
A büszke nagyravágyás
Rezzenti tarka szárnyát,
S a tölt pohárba szállván,
Megaláztatott örömmel
Fúl a szelíd habokba.

Mind

Lantom, danold Liéust;
A szíveket feloldó,
A gondtörő Liéust
Méltó danolni néked.

Egy

Ő a kegyelmes isten,
És ő az, aki által
A megpirúlt gerézdben
Nyájaskodó barátság,
Öröm, kacaj, ledérség
S tréfás szavak teremnek,
Hogy a szegény halandó
Felejtse szíve terhét.

Mind

Lantom, danolt Liéust,
A szíveket feloldó,
A gondtörő Liéust
Méltó danolni néked.

Egy

Ő a kegyelmes isten,
Ő, aki képzetünkben
Teremthet új világot.
Ő int Polymniának,
S mennybéli zengzetével
Olvasztja szíveinket.
Ő gyújtja a poétát
Érzékenyebb dalokra,
És bájoló borával,
Édes ragadtatásban
A menny felé repíti.

Mind

Lantom, danold Liéust;
A szíveket feloldó,
A gondtörő Liéust
Méltó danolni néked.

A békekötésre

Tölts pohárt, gyermek! nesze tölts fejr bort;
Mert fejr borral fogom innepelni
Boldog esztendőnk ideérkezését:

Tölts bele, gyermek!

Most örülünk már, mivel, ah! az elmúlt
Gyászos esztendő sok ezer magános
És közönséges bajokat hozott rám
S árva hazámra.

Visszatért immár olajággal a frígy,
A kemény hadnak kialudt kanóca,
Múlik a jajszó, s örömünket áldott
Béke tetézi.

Béke! frígy! óh, két nevezet! mi hányszor,
Értetek hányszor s be heven sohajtánk!
Négy betű: négy-négy poharat csapok fel
Értetek én is.

Éljen a szent frígy nyomorúlt hazánkban,
Fel ne lázzadjon soha békeségünk,
Hogy sok esztendő elejére jussunk
Ílyen örömmel! -

Boldog ország az, s az arany-világnak
Látszik ott némely fogytéka, melynek
Tiszta csendesség kebelébe nyugszik,
S nincs hada kinn is.

Boldog ország az, hol az árva s özvegy
Nem bocsát, sírván, az egekre átkot,
Szántogat minden, s kiki szőlejében
Kényire munkál.

Semmi mesterség nem enyészik ottan,
Gazdag a kalmár s az egész közönség,
Ott tanít a bölcs, danol a poéta,
Él az igazság.

Ah, ti felperzselt legelők parázsa!
Öszvedült várak s faluk omladéki!
Vérbe tajtékzó patakok! a dögöktől
Bűzletes ég, föld!

Ah, ti borzasztó, fene látomások!...
Félek ily gyász színt ecsetemre venni -
Átkozott volt az, ki előbb örök hírt
Hadba vadászott!

Durva hérósok! noha száz babértok
Lenne a bérem, vagy ez a világ is;
Mégse kívánnék veletek cserélni:
Míg Lili kedvel.

Csakhogy e lankadt haza békeségben
Álljon, és légyen pecsenyém, kenyérkém,
S jó magyar nektárt igyam arra: eb lesz
Néktek irígytek.

Csak közel hozzám ne dörögjön ágyú,
Hogy barátimnak fecsegésit értsem,
Csak piciny lantom cicorázzon: ádjó,
Trombita-, dobszó!

Óh, dicső két név: Szeretet! Barátság!
Óh, becses két név: Puky, hív barátom!
És te, óhajtott Lili, életemnek
Édes aránya!

Négy betüből áll neve mindeniknek,
Akiket szívből szeretek: te gyermek,
Hozz elő négy-négy poharat! Ma inni
Kell ezekért is.

Boldog esztendő legyen ez tinéktek,
Érjetekek még több s gyönyörűbb időket:
Véletek légyen nekem is sok ilyen
Jánusi víg nap!

[Újévi ajándék]

Most szegény háztól, hol az úr magános,
Így telik. Majd tán vidorabb napunk lesz,
Lilla ifjasszony ha jövő karácsonyt
Érheti vélem.

E szívből eredett újesztendői ajándék
Záloga szívemnek légyen örökre, Juli;
Éljetek, óh szeretett lelkek! kiket édes örömmel
Gyakran emlegetek hegyközi lakhelyemen.

Most levelem tisztel, hanem a farsangi napokban,
Amint már írák, városotokba megyek.
Mert akkor Juliánna nevét, amelyet imádok,
A maga képében fogja köszöntni Vitéz.

1798

Újesztendei gondolatok

Óh idő, futós idő!
Eszteink sasszárnyadon repülnek;
Vissza hozzánk egy se jó,
Mind a setét kaosz ölébe dülnek.

Óh idő, te egy egész!
Nincsen neked sem kezdeted, se véged;
És csupán a véges ész
Szabdalt fel apró részeidre téged.

Téged szült-é a világ?
Vagy a világot is te szülted éppen?
Mert ha csak nincs napvilág,
Nem mérhetünk időt mi semmiképpen.

Hátha tőled, óh idő!
Te aki mindenünket öszverontod,
A nap is holtszénre fő?
És láncodat magad zavarba bontod?

Mert, ihol lám, mindenek,
Bár bírtanak szépséggel és erővel,
Változást szenvedtenek,
Vagy semmiségbe mentek ők idővel.

Lám az ég forgása is
Idővel újabb változásba lépzen,
Lám a csillagokba is
Ki most derül, ki béborúl egészen.

Hát de mennyit szenvedett
Már ekkorig földünknek állapotja,
Hogyha a feldülyedett
Tenger, vagy Etna lángja szántogatja?

Sok faluk határain
Ma delfinek cicáznak a vizekben,
S a csigáknak házain
Most zergenyáj ugrándoz az hegyekben.

Sok merőföld már sziget,
Sok völgyek a nagy bércekig dagadtak,
És ahol hegy volt s liget,
Fenéktelen sós tengerek fakadtak.

Így teszel te, óh idő!
A nemzetek forgó enyészetével:
Most az egyik nagyra nő,
S a másik elmúlik saját nevével.

A vitézlő Pártusok
Régolta szolgaság alá kerültek:
S a bozontos Gallusok
Ma már a hősök sorába ültek.

Már ma ökrök szántanak,
Hol Trója, a világ csudája állott:
És ahol szántottanak,
Most London, a világ csudája áll ott.

Óh, ha a nagy nemzetek
Sorsán hatalmad így előmutattad:
Hát mi, gyarló szerzetek,
Mit várhatunk - mit várhatunk miattad?

Gyermek-, ifjú-, vén-korunk,
A bú, öröm s a jó, gonosz szerencse,
Ép, beteg voltunk, s torunk
Kezedbe van, hogy jöttödöt jelentse.

Futsz te, nem vársz senkit is,
Gyakorta sok hosszú reményt ledúlál.
Ím, te, míg ezt mondtam is,
Öt-hat parányi perceken kimúlál.

Nem lehet jelenvaló,
Csak múlt a jövődő pont lehet tebenned;
És miként a puszta szó
Repten-repül, úgy kell veszőbe menned.

Így repült el tőlem is
Sok kedves esztendőm sebes-haladva;
S meglehet, hogy nékem is
A véghatár ma is ki lészen adva.

Úgyse volnék már gyerek;
Négyszer hat esztendőt eléldégéltem,
S eszerént az emberek
Szűk életének harmadáig éltem.

Vajha már - ha több nem is -
Mindegyik esztendőre jutna benne
Egy - csak egy órácska is,
Amely az érdem oszlopára menne.

Kész vagyok meghalni - kész,
Csak ezt tegyék síromnak a kövére:
ÚTAS! ITT FEKSZIK VITÉZ.
EGY NAP XXIV ÓRA: ENNYIT ÉRE. -

Ámde hogyha oly nemes
Szép tettek életembe nem tetéznék,
Hogy halála érdemes
Légyen dicsőítésre még Vitéznek:

Semmi, csak te, óh Lilim!
Te, akiért az életet szerettem,
Csak te légy, Lillám, enyím:
Mindég fogom becsülni, hogy születtem.

És mivelhogy a napok
Elseprik a legédesebb időket:
Míg az ifjú hónapok
Virítnak, el ne is vesszük őket.

Elfut a nyájas tavasz,
A bársonyos hajnalra gyászköd árad,
A kinyílt jácint elasz,
A rózsaszál egy délbe is kiszárad:

Így az ifjúság maga
Majd elrepül vitor tekintetéről,
És az Ámor csillaga
Eltűnik ám kacsingató szemedről.

Akkor, ah! rózsáid is
Nem fognak úgy kis ajkadon nevetni,
Akkor érző szíved is,
Ah, nem tud úgy örülni és szeretni.

Én is akkor csak hideg
Vérrel barátkozom, hideg Lilimmal,
Úgy napolván, mint rideg
Vén pelikán, ifjú daljaimmal.

Míg tehát az lenne még,
A szép időt, óh Lilla! meg ne vessük.
Míg az élet lángja ég,
Egymást viszontöröm között szeressük.

És ha semmi érdemem
Nem fog fejemre zöld babért tetetni,
Semmi sem! mind semmi sem!
Csak hogy te, Lilla! meg ne szűnj szeretni.

Híremet s nagy voltomat
Ne trombitálják messzi tartományok,
Más ne tudja síromat:
Te hints virágot arra s a leányok.

A magyarokhoz

Ne szóljatok meg érte,
Magyarjaim! kikérem,
Ha én is a csatákat,
A várak égetésit
És a királyok estét
Nem kürtölöm Homérral.

Ez a butella másolás
A megdühödt világnak
Minden csatépatéját
Kiverte a fejemből.
S a Lilla hév ölében
Lillán kívül egyébre
Elmém ügyelni nem tud.

Ha hát csupán szerelmet
És bort fogok danolni:
Magyarjaim! kikérem,
Ne szóljatok meg érte.

Keserédes

A rózsza szép virágszál,
De tüske szúrdal ágán.
Ha mézet ad is a méh,
Fülánkja néha megcsíp.
A bor betölt örömmel
S mámort okoz gyakorta.

Szép vagy te, Lilla, s édes, -
Vidít kegyes szerelmed;
De mennyi - ah, de mennyi
Kín is gyötör miattad!

Lillához távollétemben

Lilim! csoport öröm között
Töltöm most éltemet.
Szívembe bú nem költözött,
Nem rág az engemet.
Sem könnyeket nem hullatok,
Sem nem sohajtok, jajgatok.
A szent barátság csillaga
Egemre felderült,
A tiszta boldogság maga
Felkent fejemre űlt:
De kedvem egybe sem lelem,
Mert nincs az én Lillám velem.
Ha nincs az én Lilim velem:
Mi nékem a világ!
Sokszor magamban képzelem,
Hogy a halál kívág.
Az élet édessége mi?
Mit érsz, öröm? ha nincs Lili.
A szem, fül és egyéb tagok
Múlathatnak talám:
Igen, de szív nélkül magok
Gyarlón örülnek ám.
Tudod pedig, szép rózsaszál!
Szívem csupán tenálad áll.
Te bírod, óh tudod magad,
Szép Lilla! szívemet:
Azért te is helyette add
Cserébe szívedet.

Enyím maradjon semmi sem,
Csak a tiédet add nekem.

De mit könnyörgök így nagyon
Galambi szívedért?

Úgy-é, hogy az nálam vagyok
Cserébe szívemért?

Nohát, ha megvan, ami kén':
Többé nem is terhellek én. -

Ha már enyím az, akié
Vagyok, szólj, Cipria!

Olyan szerencsés több van-é?
Van-é? s ha van, ki a'?

Nincs, Cipri, nincs... De kémszel itt
Nehány irígy - csitt, Cipri, csitt!

Ne szólj te erről senkinek,
Mi nem szólunk, mi se;

Hogy a világ irigyinek
Vakúljon a szeme.

Mi majd, ha boldog célt lelünk,
Tenéked oltárt szentelünk.

Én téji versbe foglalom
Érzékeny éneked,

S mellettem e szép angyalom
Hárfázni fog neked:

Így kötnek össze új csomók,
S mi lesz Lilim jutalma? - Csók!

Köszöntő

Láncba fűzni most szeretném
Én a jázmint s violát,
Hogy velek megtisztelhetném
Ezt a lelkem-várta mát.

Szép Lilim! halmos mellyedre
Rózsazáport hintenék;
Haj, Lilim: hósín öledre
A piros mint illenék!

Jaj, de most a tél csatázik
S véle a szél és a jég,
Minden fagy most, minden fázik,
Csak szerelmünk lángja ég.

A te szádon a tavasznak
Százszorszépe nyíl, virít;
Ah! az én orcáim asznak,
Engem a nyár süt, pirít.

Eszerént mi bőjthavában
    Ollyal kedveskedhetünk,
Amit csak tavasz javában
    S nyár felé szemlélhetünk:
Add nekem te két orcádnak
    Kellemes virágait,
Én ajánlom bíbor szádnak
    Szám hevülő csókjait.
Óh, engedd meg, hogy meghintsem
    Vélek orcád két felét,
Hogy velek köszöntsem, kincsem!
    Szép nevednek reggelét.
Ötven versbe ötven szókkal
    Annyi érzés bé nem fér,
Mint egy csókba: hát egy csókkal
    Száz köszöntő fel nem ér.
Én azért hív tisztelése
    Íly ritmusba foglalom,
Té's, ha tetszik, idvezlésem
    Így fogadd el, angyalom.

Komárom, február 16. 1798

Kilenc szép asszonykák leszálltak magáról
Az ártatlan öröm paradicsomáról,
Hol az örökké-zöld borostyános megett
Szíjják a szép lelkek a boldogabb eget,
Hol őket az édes andalgás rengeti,
Vélek az életnek gondját felejteti,
Hol a gyönyörködés lakik, a bölcsesség,
Csak itt lévén eme kettő közt egyesség,
Hol a köz-szeretet és a csendes béke
Szállásává leve e helynek környéke,
Hol te, nagylelkű Pope! a gyenge Gessnerrel
Egy célra két úton sietsz az emberrel,
Hol én is a büszke világtól megvetve
S belső érdememmel megelégtetve
Töltöm ifjúságom legszebb esztendeit,
Hogy megfűszerezem a vénség ideit.
E boldog környékről jöni látszatának
A kilenc asszonykák a kettős Dunának,
Hárfákkal jövőnek s inneplő sereggel,
Hogy a tizediket megtiszteljék reggel,
Meghallván lantjokon e szót: Juliánna!
Azonnal így kezdék kiáltni utána:
„Várjatok meg, áldott angyalok, várjatok,
Én is Komáromba mégyek utánatok,
Lantos tábortokba végyetek engem is,
Juliánna kedves név énelöttem is.”

E szómra megállván, közjök férkeztem,
S ímé, vélek együtt hozzád elérkeztem,
Itt vagyok, engem látsz: de ők, mint istenek,
Testi szemeidbe néked nem ötlenek.

Elmondhatnám, amit éneklenek ezek,
De mint kis énekes, vélek nem érkezek.
Szedhetnék magam is versbe áldásokat,
De te már előre képzelhetd azokat. -
Én is azt kívánom, amit más kívánna:
Éljen sok szép boldog időt Juliánna.

Lillához

Lillám! elég csak egy szó
Annak kitételére,
Hogy téged én *szeretlek*.

De minden íge és nyelv,
Minden poéta-festés,
Szép elme s érző szív

Elégtelen, csekély, szűk,
Hogy voltaképp kitégyem,
Téged *miért* szeretlek.

Dórishoz

Pillants reám, leánka!
Pillants reám, de titkon;
Hogy vén anyád, ki pénzét
Olvassa, meg ne sejtse.

Pillants reám; s azonnal
Szép Dóris, én elértem,
Hogy érzed, amit érzek.

[Már se hintó...]

Már se hintó, már se szánka
Néked kérőt nem hoz, lám,
Tőke, tőke, szép leányka

- és a férjhez nem menőket.
Tőkét, húzzad a tőkét,
Főkötőt már nem tevé,
Nékem társam nem levél.

Nem fogsz húzni többször - tőkét,
Már lelsz a jövő időn
Vagy egy barnát, vagy egy szökét,
Vajha én lennék az, én.

Vajha el tudnák venni,
Kész volnék melletted lenni
Szőke, barna ordas is,
Csak szeretnél, gyöngy Julis.

Óh, de a kegyetlen Fátum
Már kincsemtől elszakaszt.
És ha még egyszer meglátom,
Más karjában látom azt.
De sok kínnal edzesítnek,
Kik ilyen híven szeretnek,
Máris hullnak könnyeim,
Tőke, tőke, szép Lilim!

A tavasz

Az egész világ feléledt
S az elérkezett tavasznak
Örömeire minden örvend;
Csak az egy Vitéz nem örvend.

Enyelegnek a juhnyájak,
Tehenek, lovak futosnak,
Danol a pacsirta s a pinty;
Az egész berek homályja
Zeneg édes énekekkel:
Egyedül csak én kesergek.

Ihon, a kinyílt mezőkben,
Ligetekbe, rétbe, kerten
Hiacintok illatoznak,
Tulipánok ékesednek,
Mosolyognak a virágok:
De mi kedvem a tavaszban,
Ha az ő viráginál szebb
Lili nem virít ölemben?

Rózsím sírja felett

Forró sohajtások, lelkemnek
Elszaggatott darabjai!
Itt lengjete, hol kedvesemnek
Nyúgosznak áldott hamvai.
Vagy szálljatok fel a mennyekbe,
Hol ő van s a több angyalok.
És lelkem e dicső helyekbe
Várjátok meg: mert meghalok.

Még egyszer Lillához

Én szenvedek, s pedig miattad,
Miolta szívem elragadtad,
Édes kegyetlenem!
El-elhalok, mihelyt te jutsz eszembe,
S így kell talán e gyötrelembe
Örökre sínlenem.

Érted borong éltem tavassza.
Mert nincs nap, amely elfogyassza
A rám vonúlt ködöt.
Sír tisztelőd, ha kél, ha fekszik,
Miolta azzal nem dicsekszik,
Kiben gyönyörködött.

Sír tisztelőd, kétségbe esvén,
Miolta, tőled távol esvén,
Reményje füstbe szállt;
Holt álom ül zsibbadt ölében,
S gyakran ijesztő képzetében
Lilit, Lilit kiált.

E szóra karjaim kinyúlnak,
De csak sovány homályba húllnak
Nincs Lilla, nincs öröm!
Már nyugtom éjjel sem találom,
Mert ott is ébren tart az álom,
S fejem Lilin töröm. -

Óh, mely keserves annak élni,
Kinek tovább nincs mit remélni,
És mégis élni kell!
Él az, de nincsen benne lélek.
Az én tudóm is, bátor élek,
Lelketlenül lehell.

És tán te, szép szememvilága!
Úgy élsz, hogy életed virága
Virít, míg én halok.
Adná az ég! Azon örülnék.
Könnyemnek azzal eltörülnék
Felét az angyalok.

De tán, Lilim! te is kesergesz?
Rab gerlicém, saskézbe hergesz
S kéred segédemet?
Hiába már, kincsem, hiába!
Csak a halál jégsátorába
Ölelsz meg engemet.

Szerettem...

Szerettem! Szerettem!
De ha elvesztettem,
Ki lángom taplója volt:
Ámorok! fogjátok,
Ihol a fáklyátok:
Ennek lángja már elholt.

Dugonicsra

Állítnék Dugonicsnak is itt örök oszlopot újra,
Jaj de minek rakjak, lám negyedéve rakék.
„Hát amit te emelsz, örök oszlop az? - oh, sokat ígérsz!”
Már az örök, Dugonics helybehagyása után.

[Aransujtásos nadrág]

1

Perpatvart, házsártosságot,
Még kemény csatákkal ám, -
S egy arany sújtás nadrágot
Énekel kis trombitám;
Amely nagy kincsért sok népség,
Sok vitéz rend és sok szépség
Véres hadba kelt vala.

2

Eztet Véczy elragadta
A kevély Kőszáritól,
Lobbanván ez is miatta
Márs vitéz szikráitól,
Harcolt a Nadrág dolgába,
S Véczyt sok tüzes csatába
Ostromlá, - de hasztalan!

3

Élni fog dicső nevébe
Véczy túl a Vágon is:
Mert ily dolgot régenébe
Nem vitt véghez Jázon is,
Amidőn aranygyapjával,
S bűvös, bájos Kondijával
Annyi próbákat teve.

4

Múzsá! s múzsáknak szerelme,
Kótyogós Butellia!
Amelytől vidúl az elme
S ébred a fantázia:
Töltsd be lelkem spiritussal,
Hadd harsogjam Enniussal
A vitézek fegyverit.

5

Hadd fessék le énekembe
A neszmélyi jó borok,
Mely nagy tűzzel szálltak szembe
Két hatalmas táborok;
Amidőn itt két vagy három
Holnapig Pozsony s Komárom
Tűzbe, porba, füstbe állt.

6

Hogy Heléna a nadrágért
Hajdan elveszett vala,
Elveszett e szép virágért
Pergamumnak kőfala;
S hogy Homérus, amint tudta,
Ezt a tréfát jól hazudta,
Ím örök laurust nyere:

7

Nékem is fejemre menni
Fog Homérral laurur-ág,
S halhatatlanná fog tenni
Véle a pendely s nadrág,
Már Homérral egy listába
A dicsőség templomába
Látom metszve a nevem.

8

És te, aki e dolognak
Tárgyat tudtál szerzeni,
Sárközym! tenéked fognak
E versek szenteltetni.
Halld meg a népek csatáját,
A nadrág históriáját
S nyúlj saját kebledbe bé. - -

9

Véczy még Zsigárdfalváról
Jól nem is mozdúla ki,
Hol Nyitrának oldaláról
Zúgnak a Vág habjai;
Amidőn bús bánatjába
Húriel tündér magába
Ilyen mérget forrala:

10

Hát a nadrág elvittéből
Ilyen kárt kell vallanom?
S Véczyt Nyitra vármegyéből
Nem lehet kitiltanom?
Én, ki pendelnek, nadrágnak
És azáltal a világnak
Lettem istenasszonya.

11

Én, ki bírom a Schloszberget,
S tisztelnék sok pendelen,
Mért szerzettem annyi serget
Ott s a Zuckermandelen?
Hát magam csak így bolondnak
Hagyjam tenni? mit nem mondnak
Majd a pesti Partesen.

12

Ezt mondván, bús bánatjába,
Mint esett szűz, úgy meg-sírt;
Bémegy híves hájzlijába,
Felcsap egy pint plutzer-bírt,
És hogy búsabb légyen képi,
Vukliját is összetépi
S földhöz vágja kantusát.

13

Egy hasított púdermantel
Függ nyakán, csak neglizsé,
Melyen a kis Zuckermandel
Átvirít, mint egy izé.
Nincs pantoffel egyik lábán,
S mint a hédervári bábán,
Úgy fityeg rajt' a ruha.

14

Húriel, bús fázisába
Nem kapván a csínoson,
Űl a púder-kattulyába,
Melyet két kis pudli von.
S in directum arra tarta,
Hol te, rongyos ebskaparta,
Állsz az erdő szélibe.

15

Itt hordóval s butykoskával,
In Crumenifragium,
Rakkival s más pálinkával
Áll a bor s szilvórium,
Melyet, gróftól árendába,
Egy nagy pince barlangjába
Antal csaplár zárva tart.

16

Ah, ezeknek mérges szessze
Hogyha egyszer résre kap,
Elragad sok józant messze
És sok észet örvénybe csap.
Felkapván az ott menőket,
Fel.forgatják fővel őket
S Scylla-örvénynek viszik.

17

Ezt csaplárnénak nevezte
Véczy és a tartomány,
S amint róla feljegyezte,
Olyan mint egy ékes lyány,
A kezébe pintest kongat,
Szép szemével úgy kacsongat,
Hogy sokat magához csal.

18

Ah, de bő ágyéka mellett
Tágas, mély örvény hiúl,
Habzik benne a vizellet;
Nagy veszély van innen s túl!
Mert kit itt el nem merít is,
Túlnan a kormos Mefitis
Gőzi büzi fojtja meg.

19

Eljutván e korcsomához
A megbúsúlt Húriel,
Bétipeg s Antal gazdához
Bús szavát így kezdi el:
Óh te, akinek markába
Adta a gróf árendába
A bort és a pálinkát;

20

Antal! ím, mindjárt Pozsonyból
A nadrág-vivő kiér;
Csalfa lévén, egy asszonyból
Véczy könnyen csúfot vér:
Támassz záport száz üveggel,
Öntsd el népét fergeteggel,
Részegítsd agyon magát.

21

Fáradságod szép jutalma
Virradtáig Náni lesz,
Tölgye, völgye, mint birsalma,
Gömbölyű, kerek s egész,
Nem visel még semmi kéket,
Nem traktált deákot, péket,
Kétforintos nimfa ez.

22

Néked azt nem illik kérni,
Mond Antal, parancsolhatsz;
Nékem illik a bort mérni
S teljesíteni, amit hagysz.
Ezt mondá levett kalappal;
És kivont dugóval, csappal
Megnyitott hordót, butykost.

23

Ím, butykossal és kupával
Omlik a borfergeteg,
Rakkival s rozspálinkával
Három butykos telle meg
Véczy éppen akkor ére
A nagy zűrzavar helyére
Kótyogós vitézivel.

24

Tüstint közrevészi őket
A bor és pálinka-szesz,
Felfogat sok agyvelőket
S hirtelen nagy láрма lesz.
Most a kancsószájig düllyed
Majdmeg a fenékre süllyed
A sok nyughatatlan hab.

25

A vitézek elmerülnek,
Már testekben nincs erő,
A nagy habba torkig ülnek;
A veszély mindjobban nő.
Nagymihály egy kősziklába,
Ott a korcsma ajtajába,
Orrtörést is szenvedett.

26

Húriel, ki arra vágyott,
S célja a' volt szívinek,
Hogy Scyllán halálos ágyot
Vessen a jó Véczynek,
El nem ment a mély örvénytől,
Hogy majd a vitéz legénytől
A nadrágot elvegye.

27

Ah, de bezzeg rossz idővel
Jára a jó Jancsi ott,
Mert a tág üregbe fővel
Édes öccse bébukott.
Ötet négyszer elpeselte,
Végre öccsét is benyelte
A sebes örvény lyuka.

28

Interim jobban öregbül,
Tör, ront mindent a veszély,
Nem süt fény a fergetegbül,
A korcsmára ül vak éj.
Mennek kőnek és lapátnak,
A nap kettő, mégse látnak,
Reng a föld, forog velek.

29

Véczy a kompániának
Vesztit látván, így sohajt:
Óh be boldogok valának,
Nem szenvedtek semmi bajt,
Akik jó atyjok szemébe,
Otthon a híves pincébe
Holtra részegedtenek!

30

Véczy már magát elszánta,
Józanság, vagy veszteség!
Amidőn ötet megszánta
Jámborságáért az ég.
S egy hatalmas istenasszon,
Hogy minden bajt elszakasszon,
A nadrágzsebből kiszállt.

31

Gömbölyű, kerek formája,
Sárga, verhenyes, fejér,
Zöld selyem strikkolt ruhája;
Édes hangja lelket ér.
Ezt ifjak, vének, leányok,
Mind keresztények s pogányok
Tisztelik mind egyaránt.

32

Ember ennek fávorából
Várat, pendelt megvehet,
Ez kisasszonyt sok banyából,
Sok tökből bölcsét tehet.
Sok nagy pénzes úraságra
A becsület s a podágra
Emiatt jön úgy reá.

33

Húszas márjással, petákkal,
Körmök, császár, szúferint,
Több fejér s veres nimfákkal
Jőnek véle per forint.
És hogy minden észrevenné,
Zeng a jóltevő istenné,
A kegyes Pecunia.

34

S ím, lelket nyerő szavának
Bájoló pengésire
Kedve jó Antal gazdának,
S nyájasan néz Véczyre;
Visszahordja a kupákat,
Klázlikat, butelliákat,
Pálinka s bor elrepül.

35

Szűnik a zaj, és alóla
Véczy eljön népivel:
Itt a nadrág - Véczy szóla -
Adió, bon Húriel!
Hurjel, nem tom mit morogván
S a púdermantelt felfogván,
Tükröt fordít Véczynek.

36

Igy vonúl az ég aljáról
A vak éj palástja fel,
Míg a Ganges oldaláról
Balzsamos szellő lehel.
S a setétet szőtt ablakba
Rózsa és hószin alakba
Hasadó hajnal virít.

37

Így piroslott vólt a Concha
És fodor habok felett
Vénus isten-ifjasszonka,
Amidőn világra lett. -
Végre pudlis hintajával
S meztelen fenómonjával
Húriel madám eltűnt.

38

Véczy és az ő flottája
Addig-addig tévelygett,
Hogy sokára Farkasd tája

A füredi parton

Óh, Tihannak rijjadó leánya!
Szállj ki szent hegyed közül:
Egy, kit a sors eddig annyit hánya,
Partod ellenébe ül.
Itt a halvány holdnak fényjén
Jajgat és sír elpusztúlt reményjén
Egy magános árva szív.
Egy magános árva szív.
Míg azok, kik bút, bajt nem szenvednek
A boldogság karjain,
Vígadoznak a kies Fürednek
Kútfején és partjain;
Addig én itt sírva sírok,
És te, nimfa! amit én nem bírok,
Verd ki zengő bérceden.
Verd ki zengő bérceden.

Zordon erdők! durva bércek! szírtok!

Harsogjátok jajjaim!

Tik talán több érzéssel bírtok,

Mintsem embertársaim,

Kik keblekből számkivetnek

És magok közt csúfra emlegetnek

Egy szegény boldogtalant.

Egy szegény boldogtalant.

Akik régen jó barátim voltak,

Még felköltek ellenem,

Üldözőim pártjához hajoltak:

Óh, miket kell érzenem,

Amidőn már ők is végre

Úgy rohannak rám, mint ellenségre,

Bár hozzájok hív valék.

Bár hozzájok hív valék.

Nincsen, aki lelkem vigasztalja,

Oly barátim nincsenek;

Vállat rándít, aki sorsom hallja,

Már elhagytak mindenek.

Nincsen szív az emberekbe:

Hadd öntsem ki hát vaskebletekbe

Szívem bús panaszait.

Szívem bús panaszait.

Rózsím, aki sorvadó ügyemnek

Még egy élesztője volt,

Rózsím is, jaj, gyászos életemnek

Fájdalmára már megholt.

Már te nyugszol, drága lélek,

Én pedig még elhagyatva élek

Ennyi zaj, jaj, baj között.

Ennyi zaj, jaj, baj között. -

Óh, van-é még egy *erémi* szállás,

Régi barlang, szent fedél,

Melybe egy bölcs csendes nyugtot, hálást

E setét hegyekbe lél?

Hol csak egy kő lenne párna,

Hol sem ember, sem madár nem járna,

Mely megháborítana.

Mely megháborítana.

Abba tán a földesúri jussal

Ellenkezni nem fogok,

Hogyha én egy megvetett virtussal

Itt egy kőbe helyt fogok.

S e szigetnek egy szögébe,

Mint egy Russzó Ermenonvillébe,

Ember és polgár leszek.

Ember és polgár leszek.

Itt tanulom rejtek érdememmel
Ébresztgetni lelketem,
A Természet majd az Értelemmel
Bölcsébbé tesz engemet.
Távol itt egy Másvilágba,
Egy nem esmért szent magányosságba
Könnyezem le napjaim.
Könnyezem le napjaim.
Itt halok meg: e setét erdőbe
A szomszéd pór eltemet.
Majd talám a boldogabb időbe
Fellelik sírhelyemet;
S amely fának oldalába
Áll együgyű sírhalmom magába,
Szent lesz tisztelt hamvamért.
Szent lesz tisztelt hamvamért.

Czindery sírja felett

A kesergő özvegy

Kedves test! hát itt szemlélek
A holtak között, -
Belőled ama nagy lélek
Már kiköltözött, -
A keskeny emberformába
Minthogy meg nem fért:
Eredeti hazájába
Innen visszatért.
Tőle megfosztattunk,
Csak sírni maradtunk.
Óh halál!
Hogy valál
Ilyen kegyetlen?

Aki esztendő sokságát
Élni méltó volt,
Alig élte ifjúságát,
Véletlen megholt.
Életének tavaszára
Alig juthatott,
A jó lelkek fájdalmára
Elragadtatott.
Engemet s árváját,
Barátit, hazáját,
Íly korán,
Szaporán
Bánatra hagyá.

Lehet-é szívnek keserve
Oly, mint az enyim,
Midőn itt látom heverve
Kedves Czinderym?
Nevem nem *Mária* leszen,
Hanem *Mára* már,
Mert keservvel folyt egészen
Nékem e pohár.
Elfelejtethetlen,
Szerelmes, egyetlen
S hív pár volt,
Kit e bolt
Örökre elzárt.

Lelkem sűrű sohajtását
Égig emelem;
De szívem vigasztalását
Sehol nem lelem.
Áztatom könnyhullatással
Kincsem fejkövét,
Kiáltom bús zokogással
Czinderym nevét:
De nagyobb kínomra,
Ennyi sok jajomra
Ah, sem ő,
Sem e kő
Nem felel vissza.

Így kell-é tehát nevelnem
Új kínt kínomon?
S gerliceként nyögdécselnem
Árva voltomon?
Nincs, akiben feltaláljam
Veszteségemet,
Nincs enyhítóm, hogy kiálljam
E gyötrelmemet.
Ha már elvesztettem,
Kit híven szerettem:
Csupa jaj,
Kín meg baj
Lész az életem.

Dicső lélek! te elvetted
Méltó sorsodat:
Ne felejtsd el, ha szeretted
Hív galambodat,
Ne felejtsd el, örömednek
Közepette is,
Hogy híve voltam szívednek,
S kedveltél te is,
A mennyi pitvarában
Több hérók sorában

Vígadjál,
Kedves Pál!
Örök hazádban.

Én pedig ez únt világban
Még itt maradok,
Míg e gyászos árvaságban
Majd elhervadok.
Addig is a sírnak halmát
Meglátogatom
S gyakorta szívem fájdalmát
Itt leajgatom.
Mind ide temettem
Valamit szerettem:
Óh, remek
Tetemek!
Isten hozzátok!

Alig várom, hogy érhessem
Kimúlásomat,
Hogy ismét megölelhessem
Kedves Pálomat.
Amaz elfelejthetetlen
Mióta felszállt,
Nékem e világ kietlen
Pusztasággá vált.
Óh, egek hajléki!
Sírhalomok árnyéki!
Lelkemet,
Testemet
Fogadjátok bé!

A menyeeiek karja

így vígasztalja az özvegyet

Kegyes özvegy! vegyél búcsút keservedtől,
Szűnj meg, óh bús gerlicepár, nyögésedtől.
Ő a mennynek pítvara körül
A dicsőség trónusában ül,
Halhatatlanság kelyhének örömnedvét issza:
A nyomorúlt földiekhez hogy vágyna hát vissza?

Fényes napod lenyugvását mért siratod?
Tündöklük ő, azért hogy te nem láthatod.
Már kérkedik, már ragyog vele
Az alvilág hosszas éjjele.
A téli nap, bár futása rövid, és sűgári
Hamar hűnyak, szintoly dicső, mint a hosszú nyári.

Az alacsony világ meg nem érdemlette,
Hogy ily dicső lélek lakjék közepette,
S hogy egy bölcszet zaklasson ma is,
Nagy szerencse, hogy csak látta is.

Az ily hős születt csak boldogabb időkre:
Felhoztuk hát, hogy jutalmát elvegye örökre.

Nyerjen újra vigasztalást árva szíved,
Halhatatlan életet él a te híved.
Halál s irigy porba nem temet
Egy Czinderyt s annyi érdemet,
Már temjénnel tiszteli őt virtusa s hazája,
Fején lebeg a dicsőség örök koronája.

Vigasztalódj, szép érzékeny! már itt néked
Hív szívedért, virtusidért kész a széked.
Triumfálsz az élet bajain;
S a kellemek arany szárnyain
Felemelkedsz megdicsőült kedvesed ölébe,
Vígadni a heroínák örök innepébe.

A haza templomának örömnapja

*Aggredere o magnos aderit iam tempus honores,
Pollio! et incipient magni procedere menses.*

Virgilius Ecl. IV. v. 12 et 48

*Élj! élj! nagyszívű hazafi! aki szívedre vetted
Sorsunkat és műzsámat is unszolva serkengetted -*

Horváth, Holmi III. v. 25. 26.

[Gróf Széchenyi Ferenc lesz az én énekem. -
Vajha most hattyúi szárnyam volna nekem.
Imé, e fő grófnak érdemei nagyok;
Somogynak hálával talpig adós vagyok,
Amaz már régólta pártfogásába vett,
Emez vélem sok jót, sok szívességet tett.
Széchenyi és Somogy két oly nevezetek,
Kiket én eléggé nem énekelhetek.
Virgonc fantázia! agyvelők nimfája,
Te, a vén valóság piperés lánykája,
Te lelkesítsd hát meg együgyű énekem:
Ha hattyúi szavam nem lehet is nekem.]

Van a magyar haza hármass bérce felett
A legmagosabbik tetőn egy szegelet,
Hová csak az olyan nagy lelkek hághatnak,
Kik a haza iránt hűséget mutatnak.
Szent hely ez, a hősök előtt szentek szente,
Hol szív kell, nem hang, rang, sem nem cifra mente.
Itt áll mohos fala hazánk templomának,
S pislogó oltára annak angyalának.

Szent hely a hazáé: mind távol menjenek
Hazám szent helyétől a szentségtelenek!
Én pedig áldozó ruhákba öltözve,

Babérkoszorúkkal homlokom kötözve,
Lantolván ekkorig nem hallott éneket,
Felnyitom e régi szentséges helyeket.
Tömjént, mirrhát viszek hazám oltárára,
Új szeneket rakok alvó parázsára.
Felszálllok a templom tornyának csúcsába,
Tátra sziklájára, az ég szomszédjába,
Ahol a magyarok erős istenének
Zsámolyszéke alatt harsog magyar ének.
Ott az elhúnyt scytha vitézekkel szembe
Óriási lelket vőn gyarló testembe,
Fenn az agg cserfákon tébolygó ekhóval
Minaréti hangon ezt zengem felszóval:
„Él még a szép nimfa, a bús Pannónia;
Örvendj s borúlj arcra, minden magyar fia!”

Meredek kősziklák bémohodzott szirtja,
Melynek vén tüskéit semmi kéz nem irtja,
Vezess e szent hegyre, vezess fel engemet,
Kíméld tántorogni kezdő lépésemet! -
Ím, már látom távol a kőszalak alatt,
Látom, vagy láttatom látni a szent falat.
Már rémlik előttem szomorú formában
A melánkóliás erdő homályában. -
E néma csendesség lelkemet borzasztja,
Szent volta homlokom hidegen izzasztja:
Közepén a sűrű, nyálkás setétségnek
A halotti mécsek pislá fénnel égnék.
Az odvas ciprosfák gyász szín árnyékában
Egy-egy bémohodzott sírkő áll magában,
S a sarlót nem próbált dudva közt hevernek
Eltört darabjai sok régi fegyvernek,
Hol az elhúnyt sisak rozsdás üregében
A halálos csúvik sivákol fészkeben.

Szörnyű környék! melynek rettent komorsága,
Talám ez a halál s a holtak országa?
Úgy van! ez a környék a holtak lakja lett,
De kiket a halál halhatatlanná tett.
[Kik, mikor egynéhány embert megöltenek,
Magok halhatatlan életet nyertenek,]
Ők ama vitézek, akik hajdanában
Bajnoki érdemet tettek a hazában.
E veres márványba bévéssett írások,
Amint engedhetik az elporlódások,
Mutatják az Árpád s Hunyadi neveit,
Őrizik a magyar vitézek tetteit.
E vérrel tajtékzó patak folyamata,
Mely sírjok oldalát végigharsogtatja,
S a halál ölében alvó setétséget
Fellármázván, hátán viszi a kétséget -

E gazban fejező tetemmaradványok,
E nagy diadalmi kapuk és bálványok
Mind oly jelek, melyek a szívet serkentik
S a régi vitézek érdemét jelentik.
Oly jelek, melyeket te állítasz, Haza!
Annak, aki téged vérrel oltalmaz.

Rettenetes környék! hálá végre, hálá,
Hogy elalélt lelkem nyugtát megtalálá.
Szelídebb vidéket látok megnyílni,
A fojtó lélegzet kezd már tágítani.
Ligetes berekké válik a rengeteg,
Vér helyett folydogál kristályszín csergeteg.
Szagos virágokkal béterült halmokon,
Illatos jázminnal beszótt lugasokon
S pázsitos völgyeken visz az út felfelé,
Hazám templomának szent pitvara felé.

Isten hozzád, régi bajnokok sírhelye!
Engem hív a szelíd békesség mezeje.
Fedezd szent árnyékkal azoknak csontjait,
Kik vérekké védték hazám kőfalait.
Harsogjon nevekkel a hír trombitája,
Úljön sírhantjukon a nemzet hálája!

Mely kellemes vidék mosolyog előttem,
Miólta a hadi erdőből kijöttem!
Már itt nyájasabban lengedez a szellő,
Itt a sír is vídám, a halál is kellő.
Ím itt az oszlopnál egy márvány-lyánka sír:
Amott rózsákkal van behintetve a sír;
Itt árnyékos ákász fedi a gyászshantot,
Odább a fejkőbe látok metszve lantot:
Amott egy sír mellől magát felemeli
Egy pacsirta s dalját nyersen énekeli.
Túl a fülemüle egy bokor aljában
Kesereg, egy lengő ághegyen, magában;
Most felső zengzete a cédrusgallyra hág,
Majd dörgő alhangja a sír mélyére vág.
S mint mikor a zápor után a sivatag
Kőszirtnak gerincén lehömpörgő patak,
Nem férvén árkába a duzzadt vízözön,
Orditó lármával görög a szirtközön;
Most kataraktaként bög a bükkök között,
Melyekbe nyargaló árja megütközött;
Majd lejtőre jutván aléltan nyöszörög,
Vagy a túlsó völgyben rekedezve dörög:
Ennyi fordulást tesz csattogó daljában
A kis fülemüle a bokron búvában,
Küszködik magával keserves nótája,
Dombot, berket bétölt gyász-trenódiája.

Min jajgatsz, kis dalló? így szólék magamban,
S felé közelíték andalgó útamban.
És ímé, egy új sír szemembe ütközött
A sorba ültetett platanus-fák között:
Egy nagy márványoszlop közte veresellett,
S egy kőveder állott ott az oszlop mellett.
Istenem! mely szép szűz könnyökölt le erre,
Sűrűen hullatván könnyét a vederre;
Felségesen fénylett annak özönéből
Két szeme, mint a nap május felhőjéből.
Kérdém okát halkkal így mély keservének,
S hogy mi baja lehet egy így istennének?
„Ah, úgymond, én vagyok a Somogy angyala;
Nézd e kőt, - sírj te is, - Czindery meghala.
Ah, nincs többé”... Ennél többet nem szólhatott,
Sóhajtott, sűrűen könnyezett, s hallgatott.
Én is hév könnyekkel áldoztam hamvának,
S megcsókolám kezét a bús angyalkának.

Azonban, míg ekként kesereg a szép szűz,
Ellepi az erdőt egy fényes égi tűz;
Megdördül az égnek szomszéd boltozatja,
Dördültét a templom visszahármaztatja;
Reng a föld, a dombok, a berkek mormognak,
Kétfelől a kürtök, trombiták harsognak. -
Még egy nagyot dördül fent a hegytetőben,
S ímé, - leszáll az Úr egy fényes felhőben.
Az angyalok újra hármat kürtölének
S minden kürtölésre ekkép éneklének:
„Áldott az Úr, ama magyarok istene,
Ki árva népének ismét megjelene.”
„Él az Úr!” a lelkek ekképpen zengének.
„Él az Úr!” s a bércek rendre rendülének.

Csendesség lett. Az Úr végre megszólala.
Szava a villámnál általhatóbb vala.
Felnyittatá örök könyvét a titoknak,
Szent könyvét a minket váró fátumoknak,
Melyben rendre meg van írva a jövőendő,
Pontba ki van szabva nap, hónap, esztendő.
Ezzel egy fő angyal, kit én minapában
Láttam, mely zokogva sírt Buda várában,
Előállt s felszóval kizengé azokat
A magyar hazának írott fátumokat. -
Miket hallottam én! még most is reszketek,
Hol vídít, hol borzaszt az emlékezetek.
Elmondanám - de - de még mostanság titok,
Kedves magyarjaim, a ti fátumitok:
Elég, hogy él az Úr, nemzetünk Istene,
Ki árva népének ismét megjelene.
Él az Úr, és régi szennyedből kikelsz még,

Borongós felhőkkel gyászoló magyar ég!
Nemsoká felderül ősi dicsőséged:
Ne félj, nagy nemzetem! ne félj, nem lesz véged.
Vajha napjaimat addig terjeszthetném,
Hogy e boldog idő pontját megérhetném,
Lehetnék nézője ímez arany kornak:
Vígan adnám osztán testemet a pornak,
Hattyúba szállt lelkem síromra repülne
S még egyszer a magyar dalra megzendülne. -

Bétevé az angyal a könyvet, s mindenek
Szentet kiáltottak s újra kürtöltetnek.
Visszatért egébe hazánk jó Istene,
S véle a mennyei sereg is felmene.
Fejet hajtott nekik a Somogy angyala,
Tudván, hogy derül már napjának hajnala.
Felkél, s könnyebbülve szíve bánatjától,
Örömmel indul meg Czindery sírjától.
Kére engemet is, kísérem őt nyomba,
Vígadjak s menjek bé véle a templomba.
„Óh, hogyan engednék, drága angyal, néked!
Nyájas vagy, mint maga kellemes vidéked.
Ez ajánlásodat nagyra is becsülöm
S öröminnepedet magam is megülöm.”
Ezt mondtam. Ő indult: én kísértem nyomba;
Vígadtam s bémentem véle a templomba.

Pompás volt a templom mind kívül, mind belől;
Oszlopos tornácok keríték kétfelől,
Élő sziklán állott vén fundamentuma,
Melyet szörnyű terhe s alkotmányja nyoma.
Formája gothika, és olyan volt pontban,
Mint a káptalannak temploma Pozsonyban.
Négyszegű kövekből állott vastag fala,
Bástyányi támasszal rakva volt oldala.
E tíz székulumnál idősebb templomnak
Sok részein látszott nyoma az ostromnak,
Az égés, pusztítás, aludtvér jóformán
Megtetszett még most is oldalán és ormán.
De sem e romlások, sem sok dúledéki
Hajdani felségét el nem vették néki.
S ha az óságból is származik tisztelet:
Kérkedik ez sok új filegránok felett.
Az igaz magyarnak. A jó hazafinak.
Íly fennírása volt minden ajtajinak.
[Korinthusi rendű oszlopok kétfelől
Tartották márványos tarka bóltját belől.
A közép sor harminc oszlopot számlála,
S minden harmadikán egy-egy zászló áll,
Tornyos sátor-formán félrevont kárpitja
Csillagos bíborba a nézést kinyitja.]

Mennyezete nyugodt márvány oszlopokon,
Tíz ország zászlói lobogtak azokon;
S amint elvégződött ez oszlopsikátor,
Ezüst csillagokkal beszótt bíbor sátor
Tündöklött a végén és két oldalra vált
Szép kárpitjaival szabad nézést csinált
Egész az oltárig, mely, meg nem keverve,
Merőn csak körmöci aranyból volt verve.
Átilla kerecsény tollú bokrétája,
Árpád buzogánya, István koronája,
A Mátyás hollója és a József neve
Ez oltárnak legfőbb dicsőséget teve.
Kívül ez írás volt metszve oldalára:
Magyarok! szentséges a haza oltára.
Amint végigmenni mind a két oldalon,
Vastag gyémánt táblák függenek a falon,
Amelyekbe minden igaz magyar nagynak
Neve s érdemei felmetszetve vagynak.

De amíg ezeket nézkélem gondosan,
S Festetics! tégedet olvaslak hosszasan:
Béjőn a hazának szüze a templomba,
Utána számos nép s gróf Széchényi nyomba.
Jobb kézen vezette gróf Csáki Széchényit, -
Mely dicső volt látni hazánk két szemfényit! -
Csáki! hazánk dísze, ősi nagy magyar vér,
Kiben még a Szabolcs kapitány vére vér;
Csáki! egyik híve jó fejedelmünknek,
Nagylelkű támassza dülő nemzetünknek;
Ki oly nagy dísze vagy nagy famíliádnak,
Mint nagy famíliád felséges hazádnak;
Bölcs gróf! csak fiatal Múzsám erősödjön,
S kitisztult lantomba hazám gyönyörködjön,
Csak az ég oly lelket s erőt adjon nekem:
Téged fog zengeni hattyúi énekem. - -

Felhág hát oltára pompás grádicsára
A szép szűz, s reá néz Somogy nimfájára;
S előbb is Széchényit zöld babérágával
Tisztelvén s az érdem bíbor palástjával;
Int: mind a vivátnak, mind a muzsikának
Vége lesz, s ő így szól Somogy nimfájának:

„Kedves vagy az égben: szíved kéreményi
Boldog véget nyertek: tiéd gróf Széchényi!
Tiéd ő, és amely szerencsét mind vára
Egész hazánk, azon örvend Kaposvára;
S amit óhajtozott ötvenkét vármegye,
Azzal kérkedhetik most a Zselic hegye.
Tiéd gróf Széchényi! örvend e szózaton,
Örvend ama magyar tenger, a Balaton:
Örvend a Drávának ligetes országa,

Hogy főfő székére gróf Széchényi hága.
 [Víg hanggal zengedez a kunyhó s palota,
 Vivátoz a nemes, tapsol a rabota.]
 Úgy van! harsog a bérc, örvendez a lapos,
 Ma minden örömnék hazája lett Kapos.
 Ő az, kivel Somogy díszlik, mint fő tiszttel,
 Ő az, kit a király becsúl s hazánk tisztel.
 Tudod, megmutatta nagy lelkét eleve,
 Midőn öt vármegyét keze alá veve;
 Midőn a Drávának mind a két szélénél
 Nem volt semmi nagyobb Széchényi nevénél.
 Még ma is azon van mind az öt vármegye,
 Hogy ötet az érdem óltárára tegye.
 Áldja benne most is régi főispánját,
 Hirdeti jó szívét s ritka tudományját,
 Dicsekszik óhajtott emlékezetivel,
 S nem vagy-é hát nyertes, Somogy, Széchényivel?
 József is, hazánknak ama bölcs királya,
 József, a virtusnak már meghólt példája,
 Kitől helybenhagyást nyerni annyit téssen,
 Mint minden érdemet befogni egészen,
 Ama *tíz*ek közzül öt egynek esmerte,
 Kikre magyar hazánk ügyét bízni merte;
 Meg is elégedett minden lépésivel:
 S nem vagy-é hát nyertes, Somogy, Széchényivel?
 Tót, Horváth, Dalmata ország ma is bánja,
 Hogy nem gróf Széchényi az ő vicé bánja.
 Az ő kedves nevét emlegetik máig
 A Drávától fogva Ádria partjáig,
 Ez a három ország áldja és tiszteli,
 Magyarország pedig az égig emeli.
 Erdély csudálkozva hirdeti s hálával,
 Miket tesz a magyar literatúrával.
 Ausztria bámúlja, vegyűl mely szép szerbe
 Külföldi galántság magyar karakterbe.
 Kérkedik az ékes Nápoly ottlétivel:
 S nem vagy-é hát nyertes, Somogy, Széchényivel?
 Nem nyert-é örök dísz főispáni széked,
 Egy oly nagy hazafi adattatván néked,
 Ki Nápolyba menvén országos követnek,
 Dicsőséget szerzett a magyar nemzetnek?
 Bámúlva csudálta Nápoly csínos népe,
 Milyen a felséges magyar nemzet képe.
 S Ferdinánd, ki jelen volt a diétában,
 Diétánkat benne látta egysummában.
 Bétölt benne nemes hazánk bizodalma,
 Függetlenség a Nápoly csillagos jutalma,
 Örök dicsőséget szerzett a hazának,
 Méltó tiszteletet nyert önnön magának.
 Melyért a negédes Porticsi környéki

Tengeri víg hanggal udvarolnak néki,
S magok a bájoló tirrhéni szírenek
Az ő virtusról versent éneklenek,
Bétóltván Apennint az ő érdemivel:
S nem vagy-é hát nyertes, Somogy, Széchényivel?
Nyertes vagy, szép megye! nincs nyertesebb nálad,
Most, ami híjával valál, feltalálod:
Mert bár nálad lakott a bőség angyala,
Szegény valál, mert még Széchényid nem vala. -
Most, mikor ötet is megnyerted végtére,
Új hegyet tetéztél szerencséd hegyére.
Meglott, amit vártál: méltán örvendhetel,
Méltán diadalmi kaput emelhetel,
Melyre én ily kurta verset tenni fogok:
Somogynak határi mindenképp boldogok!”

1798. július 4.

Ízis és Oziris

Oziris szántásvetésre
Tanította meg népét,
Melyért jobbágyi a napban
Ábrázolták ki képét;

Ízis pedig, ki ővele
Volt népe jóltevője,
Hold lett, - a szegény munkásnak
Édes megenyhítője.

Mind a kettő hazájával
Annyiféle jót teve,
Hogy örök hálát érdemlett
Mindkettőnek a neve:

És amely oltáron tömjént
Ozirisnak égettek,
Azon a jó Ízisnek is
Tömjénnel kedveskedtek.

S ekként Oziris és Ízis,
Égyiptom két istene,
Az érdem útján a mennynek
Pitvaráig felmene.

Boldog pár! amely népének
Hasznáért így fáradozott
S tisztelt emlékezetével
Bétóltott sok századot,

Mely nemcsak a tengeren túl
Vitte nevét Rómába,
Hanem ma is tiszteltetik
A bölcsék templomába. -

Boldog pár! sokat kerestem
Párod a világban,
S ím, mai nap feltaláltam
Mássod a Somogyságban.

Ozirisre ráesmértem
A napnak címeréről,
Ízisre meg Ozirisről
S mindkettőre nevéről.

De főképpen meg lehetett
Esmérnem mindeniket,
Hallván a hazával s néppel
Tett sok érdemeiket.

Megesmértem és az Ízis
Templomába bémentem,
Ha tán e szép istennének
Tetszenék komplementem.

Már ma Ízis templomának
Nincs ugyan semmi nyoma,
De van a bölcsek szívében
Ízisnek még temploma:

Ez az, mely egyaránt nézi
A személyt s az érdemet,
Ez az, mely papnak fel szokta
Venni mind a két nemet.

E templomba mentem én be,
Zengvén innepéneket;
S ímé-ímé, ott találom
A somogyi szépeket,

Kik rózsákkal koszorúzva,
Kiválasztott pompában,
Énekeltek a szépnemnek
Óltáránál sorjában.

Mézes szájokon angyali
Hanggal csengett az ének,
S néked, méltóságos grófné,
Örömmel inneplének.

Én is tehát, ki idvezlém
Előbb főispányomat,
Így rebegtetem nevekben
Gyengén rezgő lantomat: -

*

Ím, kegyelmes grófné! szemben
Lehetünk ismét veled,
Veled, aki a szépnemben
A koronát viseled.

Te zendítéd meg nevedre
A másként néma lantot,
Az ég angyali képedre
Oly mosolygón pillantott.

Te vagy a hold, ki napunkkal
Újonnan feltetszettél,
S Ízis, ki Ozirisunkkal
Itt óltárt érdemlettél.

Te vagy, aki e megyének
Tündökölsz határába,
Te vagy, akiért az ének
Felhat a menny várába.

Idvezlégy, szép istenasszon!
Újra zengem, idvezlégy!
S hogy jóvöltod elárasszon,
Kérünk, végig vélünk légy.

Úgyis most lettek Somogynak
Legtündöklőbb napjai,
Mert, ím, soha meg nem fogynak
Fényt adó csillagjai.

Oziris szép Ízisével,
Lám, együtt fényeskedik,
A hold a nap feljöttével,
Lám, meg nem setétedik.

Sőt véle jár új fényjében
A Hesperus csillaga,
Mely hazánk setét egében
Bő sugárt hinthet maga.

Sőt feltetszett két új fényünk
E kellő plánétával,
Kiket nézünk már reményünk
Teleszkópiumával.

Mindezeket te szerzeted,
Ég asszonya! minékünk,
Melyért is megérdemletted,
Hogy tiszteljen vidékünk.

Hálával is fogadjuk el
Egünkre-jövéseidet,
E napot alig vártuk el,
Hogy láthassunk tégedet.

Alig vártuk el, s örvendünk
Már most, hogy köztünk ragyogsz,
Óh te, aki nemes rendünk
Brilliántja lenni fogsz.

Örvendjük, hogy bikkligetünk
Megnyert, óh szűz Diána!
Örvendjünk, hogy tisztelhetünk,
Festetics Juliána!

Ím azért mind lehajolván,
Fejet is hajtunk mélyen,
S nagyságos kezed csókolván,
Kiáltjuk: *Grófnénk éljen!*

1798. július 7.

**T. N. Nádasdi Sárközy Istvánné
Sz. Chernelházi Chernel Eszter
asszonynak tiszteletére**

Hát már mindég csak vígsággal,
Mindég csak a nagyvilággal
Zengedezzen énekem?
Ki ad a sok örvendésre,
Ki ad a verséneklésre
Annyi erőt már nekem?

Mennyi volt a pécsi várban,
Mennyi itthon s Kaposvárrban
Fáradtságom és bajom!
Alig jövök meg amonnan,
S már letett lantom újonnan
Felparancsolja Bajom.

Felveszem, fel, víg lélekkel
S énekkel s örömversekkel
Megpróbálom pengetni:
De fáradt lant, rezgő ének
Mit tesz? azt Eszter nevének
Nem illő szenteltetni.

Mégis bízván jó szívében,
Énekemet hevenyében,
Mint tudom, lepergetem.
Tán ezzel is rovásomnak,
Háladó indulatomnak
Egy pontját lefizetem. -

Dícséretébe azoknak
A beléd szállt virtusoknak
Nem fogok belé talám:
Felette van a köznemnek
S az én csekély énekemnek,
Amint én tapasztalám.

Úgysem illő itt dícsérni:
Aki hát kíván esmérni,
Útasítom magadhoz;

Nem kell több, csak egyszer lásson,
Már túl lesz a bámúláson,
S többeket küld házadhoz.

Már most hát csak arra mégyek,
Hogy méltó udvarlást tégyek,
Szép Eszter! szép nevednek;
Énekeljek és vígadjak,
Az örömré okot adjak
Úri sok vendégednek.

No tehát ott kinn hadd essék,
Az uraknak is csak tessék
Ázni benn a szobába:
Kérem is az egész asztalt,
Kit már Bakhus megvígasztalt,
Töltsön bort poharába.

Íly napot rég óhajtottunk,
Most tehát hogy reá jutottunk,
Méltó lesz örvendeni.
Örvendjenek minden rendek,
Örvendjünk, én is örvendek,
Esztert kell köszönteni.

Kívánjuk, éljen sokáig,
Sok szép idők lefolytáig
Virágzó egészségben.
Lássa sok vídám óráit,
Unokája unokáit,
Férjével zöld vénségben.

[Velek együtt virágozzék,
Több íly szép lelket is hozzék
A Sárközy- s Chernel-ház;
Hogy e két famíliával
Díszeskedjen, mint napjával,
Mind Bajom, mind Csernelház.

Vivátot zengjenek néki
E Respublica vidéki,
Mi is bort vegyünk elő:
Úr, ifjasszony, pap és mester
Kiáltson fel: vivát Eszter,
Éljen Eszter, éljen ő!]

Az Eszter egészségéért,
Gyermekeért és férjéért
Most már egyet hörpentünk,
Egy derék salve-ivással
És egy vivát-kiáltással
Fejezván komplementünk. -

1798. júl. 7.

Krisztina napra

Apropos! ejnye lám, bizony majd el is felejtettem,
Hogy én uraságtok között Leib poétává lettem.
A sok eszem-iszom között nem is jutott eszembe,
Hogy egy-két rozsdás köszöntő vers van itt a zsebembe.
Ez az. De nem lesz-é most már terhekre az uraknak?
Szoktak-é jól figyelmezni, mikor nagyon jóllaknak?
De a vers meg nem terheli a gyomrot, sőt azt tartják,
Hogy még appetitust csinál ebéd végén, mint a rák.
Azért bátran elolvasom, ki pedig nem hallgatja,
Addig flaskót emelgethet, vagy fogát piszkálhatja.
Addig az olyan gavallér és kiasszony egymással
Diskurálhat zur Zeitvertreib, szemmel vagy lábnyomással.
Aludni is bátran lehet, csak nagyon ne hortyogjon,
Lógó fejével a versnek taktusára bólogjon.
Urak, ma itt mindnyájunktól dupla kedvet kívánnak,
Nevenapja van a háznak és a ház asszonyának.
Megifjodott mind a kettő ebb' a két esztendőbe,
Mind a kettő menyecskéen jár az új főkötőbe,
Mert jól tudhatják az urak, hogy még nemrégenében,
Egy emeritus épület állt ennek a helyében.
De azt ez árnyékvilágból az Úr kiszólitotta,
S helyébe az asszony ezt a szép házat állította,
Amelyben Krisztina napja most vagyon legelsőben,
Adja Isten, hogy így legyen e' minden esztendőben.
Adja Isten, ezt kívánjuk, s nagyobb bizonyosságára
Mindjárt egy vivátot iszunk a visnye rovására.
Akkor a jó Lendvai is mutassa meg a virtust
S húzzon a vivátunk mellé egy legsomogyisabb tust.
A kisasszonykák pediglen készítsék a cipőket,
Mert ép talppal ugyan haza nem viszik ám ma őket.
Ha hús lesz, igyanak kávé, ha hús, limonádét,
Mégis ma már virgoncan kell megtenni a parádét!
Az urak pedig addig is fogjanak karafinát,
Mert mindjárt teljes pohárral köszöntjük fel Krisztinát.
Oda neki, nem a világ, ha egy kicsint megázunk,
Rá táncolunk, rá kávézunk, rá alszunk, rá pipázunk.
Ma úgyis, Krisztina napján, megérdemli Krisztina,
Egy-két zsidó betűt vessen érte az ember ina.
Eb, akinek jó kedve nincs, eb, akinek nem is lesz,
Félre tölünk, gond, búbanat, vessz ki ma Korpádról, vessz.
Minthogy ennyi úri vendég itt ma udvarlást teve,
Népes Lisztlangoddá válják a pusztá Korpád neve.
Egyszóval, ma minden a víg öröm színét jelentse,
Mert esztendőben csak egyszer esik ez a szerencse.
De hogy prédikációvá ne válják a sok betű,
S a táncosok talpát soká ne szántsa a vaktetű,
Kezdjünk hozzá a munkához, töltsön kiki üveget,

S ilyen jók kívánásával kocogtassuk az eget:
 Éljen sokáig Krisztina, mégpedig oly sokáig,
 Olyan, - minek hívják vala, - olyan nagyon sokáig,
 Hogy még ezt az új házát is láthassa oly ócskának,
 Mint a' volt, amelyet tavaly innen exekválának.
 És hogy a Treszka kisasszony jövő kisasszonyjának
 Kézfogóján is láthassák táncát a nagyanyjának.
 No már milyen soká éljen, jobban ki nem tehetem,
 Úgy tettem ki, amint tudtam, s utána most ezt vetem,
 Hogy ilyen vén korában is oly jól folyjon a vére,
 Hogy soká rá ne szorúljon Rataics úr kezére.
 Hogy mikor én is vén fővel Korpádra eldöcögök
 S Krisztina napján köszöntést köhögök és döhögök,
 Mikor egyebet nem tudok rágni a híg tikmonynál,
 Csudálkozzam, hogy én vénebb vagyok már az asszonynál.
 Majd ha osztán beléúnunk abb' a hosszas vénségbe,
 Együtt menjünk az Ábrahám kebelébe, az égbe.
 De még sok esztendők után kéne annak elsűlni,
 Mert még magam sem akarnék oly hamar idvezülni.
 Már isz' akkor lesz, amikor, most elég az hozzája,
 Éljen soká az asszonyság s egész famíliája!
 Éljen a Treszka kisasszony s jövő ilyenkorára
 Egészségben ne láthassam, hadd szorúljék bábára.
 Éljen Antal, éljen Lajos, éljenek kis húgaik,
 Ezeknek is sok időkre terjedjenek napjaik.
 Éljen ez új ház és belé kár avagy bú ne jöjjön,
 Éljen ez az újdön-új ház, éljen és nagyot nőjjön!
 Éljenek mind az urak is, asszonyságok éljenek,
 Éljenek a kisasszonykák, no éljenek mindenek.
 Éljek én is, hogy másszor is tisztelhessem Krisztinát!
 Kiki klázlít! - Lendvai, tust! - vivát Krisztina, vivát!

A magánossághoz

Áldott Magánosság, jövel! ragadj el
 Álmodba most is engemet;
 Ha mások elhagyának is, ne hagyj el,
 Ringasd öledbe lelkemet!
 Öröm nekem, hogy lakhelyedbe szálltam;
 Hogy itt Kisasszondon reád találtam.
 E helybe andalogni jó,
 E hely poétának való.

Itt a magános völgybe és cserében
 Megfrisselő árnyék fedez,
 A csonka gyertyányok mohos tövében
 A tiszta forrás csergedez.
 Két hegy között a tónak és pataknak
 Nimfái kákasátorokba laknak;
 S csak akkor úsznak ők elő,
 Ha erre bölcs s poéta jó.

A lenge hold halkal világosítja
A szőke bikkfák oldalát,
Estvéli hús álommal elborítja
A csendes éjnek angyalát.
Szelíd Magánosság! az ily helyekbe
Gyönyörködöl s mulatsz te; ah, ezekbe
Gyakran vezess be engemet,
Nyugtatni lankadt lelkemet.

Te a királyok udvarát kerülöd,
Kerülöd a kastélyokat;
S ha bévétődsz is, zsibbadozva szülöd
Ott a fogyasztó gondokat.
A félelem s bú a vad únalommal -
Csatáznak ott a tiszta nyugalommal.
A nagy világ jótétedet
Nem tudja s útál tégedet.

Ohajtoz a fösvény, de gyötrelemmel
Goromba lelkét bünteted;
A nagyravágyót kérkedő hiszemmel
A láрма közzé kergeted.
Futsz a csatázó trombiták szavától,
Futsz a zsibongó városok falától:
Honnyod csupán az érező
Szív és szelíd falu s mező.

Mentsvára a magán szomorkodónak
Csak a te szent erődbe van,
Hol biztatásit titkos égi szónak
Hallhatja a boldogtalan.
Te azt, ki megvetette a világot,
Vagy akinek már ez nyakára hágott,
Kiséred és apolgatod;
Magát magával biztatod.

Te szülöd a virtust, csupán te tetted
Naggyá az olyan bölcseket,
Kiknek határtalanra terjegetted
Testekbe kisdéd lelkeket.
Tebenned úgy csap a poéta széjjel,
Mint a sebes villám setétes éjjel;
Midőn terem új dolgokat
S a semmiből világokat.

Óh, kedves istenasszony! én is érted
Gyakorta mint sohajtozom,
Mert szívemet baráti módra érted,
Midőn veled gondolkozom.
Ártatlanul kecssegtetel magadba,
Hív vagy, nem úgy, mint a mai
Színes világ barátai.

Lám, mely zavart lármák között forognak
A büszke lelkek napjai,
Kőről kövekre görgenek, zajognak,
Mint Rajna bukkanásai. -
De ránk mikor szent fátyolid vonúlnak,
Mint éji harmat, napjaink lehúllnak,
Tisztán, magába, csendesen:
Élünk, kimúlunk édesen.

Sőt akkor is, mikor szemem világán
Vak kárpitot sző a halál:
Ott a magánosság setét világán
Béhúllt szemem reád talál.
Síromba csak te fogsz alá követni,
A nemtudás kietlenén vezetni:
Te lészel, ah! a sírhalom
Völgyén is őrzőangyalom.

Áldott Magánosság! öledbe ejtem
Ottan utolsó könnyemet,
Végetlen álmaidba elfelejtem
Világi szenvedésemet.
Áldott Magánosság! te légy barátom,
Mikor csak a sír lesz örök sajátom.
De ez napom mikor jön el?
Áldott Magánosság, jövel!

Dorottya kínjai

Hej, ha tudná kedves lélek,
Hogy érte mint pihegsélek,
Ha rám szemesben ügyelne,
Bennem sok titkot fellelne.

Megesmerné lelkem kínját,
Lelkem kínjának a csínját,
Tapasztalná, mint forr vérem,
Mint küszködik a szemérem.

Azok a kézszorítások,
Sohajtások, pillantások
Nem módiból, galantságból
Estek, hanem forróságból.

Mely édesen beszélgettem,
Ha olykor szemben lehettem.
Ezt is Ámor cselekedte,
De az úr el nem értette.

Ha elérte: mért ment el
Olyan hideg komplementtel?
Rám mért jobban nem vigyázott,
Mikor szemem úgy szikrázott?

De csak elnéztem zokogva,
Tegnap is a táncról fogva
Mely hidegen traktál vélem,
Bár én a szót nem kímélem.

Az úr keze, mikor táncolt,
Az enyémhez képest jég volt;
S bármely heven szorongattam,
Szíves kölcsönt nem kaphattam.

S bátor mást akármit tésezek,
Érte jutalmat nem vészek;
Sőt sokszor el sem fogadja,
S ha mit kezd is, abbahagyja.

Az úrnak sokkal kedvesebb,
Aki köszívű s kényesebb;
Ej! a vadegrest szereti
S az asszúszöllőt megveti.

Szavát sem úgy szokta tenni,
Mintha el akarna venni;
Hozzám eddig csak úgy szíta,
Mint gavallér s fávörítá. -

Sokszor várom, de csalódom,
Sokszor látom, de nincs módóm.
Szól, szól, de egy hév dámának
Kényei többre vágynának.

Azt veszem már észre éppen,
Hogy nem tűrhet semmiképpen:
Mert minden fordulásánál
Vélem ellenkezőt csinál.

Elfordúl, ha mégyek felé:
Feláll, mihelyt ülök mellé:
Ha mit célzok, mindjárt felsüt.
Majd hogy a guta meg nem üt!

Ha valamely társaságba
Kezdek véle nyájasságba:
Mindjárt szérióz s valódi.
Az sem szívesség, sem módi! -

Ezer kínom ha meglátná
S újját sebembe bocsátná:
Tudom, hozzám lágyabb lenne,
Szükségemről mindjárt tenne.

Jaj, be nagy kín a hevesség,
Még nagyobb a szemérmesség!
Ez hallgatna, ama' szólna;
Csak mindkettő baj ne vólna.

Kőszív volt abb' a férfiba,
 Ki béhozta a módiba,
 Hogy ő bátran szóljon s járjon,
 A dáma csak kéztől várjon.

Ha kivalljuk, hogy szeretünk,
 Az ifjaktól megvettetünk;
 Ha szólni meg nem kívánunk,
 Az ördög sem jár utánunk.

Égni kínos: szólni szégyen,
 Már hát az ember mit tégyen?
 Óh, férfiak vas törvényje,
 Mely alatt nyög sok szív kényje!

De én bizony nem bánom már,
 Szóljon akárki a tatár:
 Mégis az úrnak megvallom,
 Mert a sok tűrést sokallom.

Szóljak-é, vagy hallgassak-é?
 Ez mindkettő az olyaké,
 Kik örömet hallgatnának,
 Hogyha hallgatni tudnának.

Már szívemnek nincsen nyugta,
 Hallgatás zárját felrugta.
 Ki is volna, ki ne szólna,
 Ha ily kínok között vólna?

Megvallom, hogy úgy kedvelem,
 Hogy még helyemet sem lelem;
 Éltem sincs, csak nyújtózhatnám,
 Az úr karjára vágyhatnám.

Ha pedig az urat látom;
 Ásítózik, számat tátom,
 Csiklándik bennem minden rész,
 Hogy majd az eszem is elvész.

Álmaim is mind nehezek:
 Mind csak kísértést érzek.
 Az éjjel is a setétbe
 Megnyomtak az úr képébe.

Édes ugyan a szerelem:
 De keserűn bánik velem,
 Ha mézét olykor mutatja,
 Üvegen által nyalatja.

Kedvel szívem egy szép legényt,
 De nem vár abból vőlegényt.
 Én szeretem, de hiába,
 Nem fogad gráciájába.

Én pedig ha neki volnék,
 Inkább oly szívhez hajolnék,
 Melyen a lágyság már nyílván
 Megtetszik, mint az ért szilván.

De ő bár márvány légyen is,
 Bár másokért megvessen is,
 Nem csügged nálam a remény,
 Mert csakugyan jobb a kemény.

Bámulásra méltó vennem,
 Hogy lehet oly erő bennem,
 Hogy gyarló lyánka létemre
 Halál nem jön életemre?

Azt sincs honnan magyaráznom;
 Hogy bent égek, kint meg fázom,
 S két kerek dombocska alatt
 Oly nagy Etna hogy lángolhat?

Mert ha szívemet cserébe
 Tehetném az úr mellyébe,
 Hogy egy nap ott szikrádzana:
 Az úr a kútba ugrana.

De bár kútba ugranék is,
 Bár benne nyakig állnék is;
 Mégsem alunna el langom,
 Melytől gyúlad tűzbarlangom.

Hanem, ha tán, mint szokásban
 Van minden nagyobb városban;
 Vízi puskával óltanák
 Tűzem, lecsillapítanák.

Marosvásárhelyi gondolatok

 A ti szavatokra lelkelem felhevüle,
 És Vásárhely kies halmára repüle,
 Melyről végignézzvén a székely földeken,
 A hús forrásokon, a fenyves bérceken:
 E felséges vidék úgy magához ragadt,
 Hogy szűk elmém éppen a felhőkig dagadt,
 Színültig tölt édes hazámnak képével
 És a történetek zajgó tengerével;
 Sőt kijebb csapongván a népek sorsára,
 Hol örült, hol búsult, mint világ polgára.¹⁴¹
 Mi is emelhet fel egy halandót jobban,
 Mint ha az emberség tüzétől fellobban,

---

¹⁴¹ Cosmopolita

S úgy nézvé e földet, mint azonegy tanyát,
 És a természetet, mint egy közös anyát,
 [Emberül tekint a földnek népeit,
 Mint egy ház fekete s fehér cselédjeit,]
 Az emberiségnek sorsán gondolkodik,
 S az egek tisztébe beléavatkozik?
 Óh, emberi szívnek állhatatlan volta!
 - Így szólék magamban) óh, már amiolta
 E földön értelmes porképek mozganak,
 Mennyi változások, hány scénák voltak!
 Hányszor mutatta meg az emberek szíve,
 Hogy ő a jóltévő mennyek mive;
 De miatta hányszor kellett e világnak
 Piaccává lenni minden gonoszságnak?
 Ha egy ember támadt, aki áldást ontott
 Embertársaira, száz volt, aki rontott;
 Ha sok század alatt egy nép addig hága,
 Hogy már mennyországgá lett az ő országa,
 Egy nap a hódító véget vetett néki,
 S ma csak bús pusztákra rognak omladéki.
 Keletről fú a szél... az éjszín haboknak¹⁴²
 Cseppjei lomozó szárnyáról csorognak,
 Arról jó, amelyről a dákok¹⁴³ földére
 A scythák bajúszos tábora bétére.
 Mond meg nekem, komoly fúvattat! látád-é
 Azt a Volga síkját, mely volt az Árpádé?
 Vannak-é ott, kik még mogorúl szóllanak?¹⁴⁴
 Sohajtasz, - elsuhanasz, - értem, - elmúltanak!
 Elmúltak, bédültek abb' a sírhalomba,
 Melyhez közelítünk mi is minden nyomba.
 Tán nem is! ki tudja? egyszer megeshetik,
 Hogy a Párizs helyét gonddal keresgetik
 Trója és Babylon jövő tudósai,
 S fókákkal pezsegnek London tört tornyai.
 Hátha még ez a vár, melyen andalgok most,
 Vagy ledül, vagy őriz messzeföldi lakost?
 Vagy nagy birodalom fényétől sugároz,
 Vagy benne két-három medvefi kopároz?
 Csuda gondolatok, kétséges jövőndök,
 Változó országok, emberek, esztendőök!
 [Míg elmém úgy bukdos ezeknek hátukon,
 Mint ki nagy tengerbe evez kis ladikon,]
 Múzsák, kik e várnak alját megültétek,
 Elbuggyant elmémet, kérlek, segítsétek.

¹⁴² Éjszín tenger, Pontus Euxinus, - mind színére, mind nemére nézve

¹⁴³ Azaz: Dácusok

¹⁴⁴ Volga (v. Atil, Atel, Etel) és Jajk (II. Katalin és Pugacsev idejétől fogva Ural) vize körül laknak a régi mogorok, magyarok

Mondjátok meg nékem, mi főoka annak,
 Hogy itt szabad népek, ott rabszolgák vannak?
 Itt a vidék puszta, ott terem s mosolyog,
 Itt éles az elme, ott ködbe tébolyog,
 Itt kastélyok állnak, s gályák a partokon,
 Ott holt csendesség ül az omladékokon?
 Gyarló tudatlanság! zabláltan indúlat!
 Két démon, mely minden szépet, jót feldúlat,
 Mely a kegyetlennek botot ad kezébe
 S gyáva félelmet önt a gyengék szívébe,
 Mely a babonának felhozván felleget,
 Elzárja a napnak fényét és melegét,
 S hideg homályában oly csudákat tész,
 Melyek az észcsírákat elfojtják egészen.
 Csak a tudatlan fő, csak a zabláltan szív,
 Ami téged, ember, magad kárára hív,
 Ahol a szív feslett, a fő meg agyatlan,
 Ott az emberi sors megsirathatatlan. -
 Múzsák! most oly helyen elmélkedem, amely
 A világ abroszán legkritikusabb hely,
 Mely a csínos nyugat s a durva kelet közt,
 A hatalmas éjszak s tehetetlen dél közt
 Középpontban lévén, tisztán kimutatja,
 Milyen még az ember s földünk ábrázata.
 Itt van a legvégső óltára Pallásnak
 Az emberiségnek, a csínosodásnak;
 Ezen túl keletre nevet a szép Moldva,
 De a termés-elme¹⁴⁵ nincs mással megtoldva;
 Tovább, túl az éjszín tengernek habjain,
 Vad tatár lovagol gazos pallagjain;
 Túl a zömök kalmuk hordja sátorfáit,
 Túl a mongol futja salétrom pusztáit;
 Azon túl lakoznak a mandsuk fiai,
 A tarka tigrisek s a hajnal lovai.¹⁴⁶
 Ezek mind okosak; emberek, de vadak,
 Kiknek, őseinkként, fő céljok a hadak,
 Kikben a hódítás nemtelen szerelme
 Elfojtja, amit hoz a jó föld s szép elme.
 És ki az, ki végig nézvén e népeket,
 E világnak felén elnyúló földeket
 Ne borzadna, vagyis ne sírna ezekre
 A még bódogtalan félig emberekre!
 Fordulj tehát, elmém, bódogabb táj felé,
 Hol már a népeket az ész felnevelé,¹⁴⁷

¹⁴⁵ Termés arany, termés kő: termés elme

¹⁴⁶ A mandsuk földén vadássza a tigriseket a mandsu nemzetből való ckinai császár: legvégső föld a napkeleten

¹⁴⁷ Azaz: napnyugat felé

Szemléld végig Erdélyt és Magyarországot,
 Hol érzeni kezdik már a napvilágot,
 Járd el Germánia hajdani Bakonyját
 És csudáld most benne a múzsáknak honnyát,
 Lépj a franciáknak kimívelt kertébe
 S a péruai kincsek negédes csűrébe,¹⁴⁸
 Hol a másik tenger kékellő kárpítja
 A leszálló napnak ágyát ki- s bényítja:
 Nem kezd-e szívedbe nemes öröm szállni,
 Látván, hogy az ember emberré kezd válni?
 Nézd a munkás éjszak mint nyüzsög és zibong,
 S dolgoz méh módjára, keskeny kassában dong,
 Az éjszak a köpű, a világ az a rét,
 Melyben a kincseket kurkássza szerteszét,
 Sőt számos rajt bocsát a messzi határra,
 A Bengala s Boszton virágzó partjára;
 De túl a szelíd dél áldott határain
 Nézd a barna népet forró homokjain,
 Vagy hever s éhezik a paradicsomban,
 Vagy koldúl, vagy lop, öl, prédál alattomban.
 Rongyos birtokossi ők a gyémántoknak,
 Mord s paraszt kertészi a fűszerszámoknak.
 Te vagy hát, óh Maros jámbor magyar vára,
 Hol öszvefut a jó s a gonosz határa,
 Te vagy a pont, melynél a vadság eltűnik,
 Te vagy, hol az ember érezni megszűnik.
 Vigyázz! mert közel van a homálynak partja,
 Elnyel, ha az ősznek fénye meg nem tartja,
 Akinek díszére építsél templomot,
 És a vakság ellen hányj több-több ostromot.
 Tele oly lelkekkel termékeny kebeled,
 Kikben meg-megannyi Mentorid tiszteled,
 Kiket a nemzetnek és a két hazának
 A biztató egek gyámolúl adának.
 Rajta, nemes lelkek! álljunk ki a gátra,
 Már Európában csak mi vagyunk hátra,
 Hívják magok után a többi nemzetek:
 „Magyarok! derék nép! mit késtek? jöjjetek!
 Mit késtek? termékeny bennetek az elme,
 Forr szívetekben a dicsőség szerelme,
 Vitéz lángotokat jobbra fordítsátok
 S a békeesség édes hasznát munkáljátok.
 A durvaság ellen közös kötést fonjunk,
 S Atlástól Pontusig örök sáncot vonjunk.”
 Mégyünk, nagy nemzetek! íme, Dáciának
 Túlso határin is már megindulának,
 Törjük az akadályt, melytől nem mehetünk,

¹⁴⁸ A potosi, átáljába perui kincseket Spanyolország nyeli el; mikor az anglusok az ezüst-flottát el nem csiperítik

S mind az emberiség kertébe sietünk.
Vajha Moldvának is kies parlagjai,
Ameddig terjednek a Pontus habjai,
Magyar Koronánknak árnyékába menne,
S a csángó¹⁴⁹ magyar is polgártársunk lenne!

Mihály-napi álom

Beszélje el minden ember, az éjjel mint nyugodott?
Szent Mihály nap éjszakáján mint aludt s mit álmodott?
Én elmondom, mit álmodtam: emlékezem rá nagyon, -
Mert az álom nem mindig az essős időtől vagy, -
Én elmondom, mit álmodtam. - - Az éjjel, hajnal felé,
Édes ölébe az álom gyengén merített belé.
S ímé, maga Dubranovszky előmbe jött álmomba,
Az, aki essőt-mit, megmond a kalendáriomba.
Fekete palástján írva voltak az égi jelek,
A napnak, holdnak járását kijegyezgette velek.
Innapi veres zsínórral van kihányva ruhája,
Bőjtöt jegyző kereszteket sűrűn raktak reája.
Hó, zúzmaráz, dér, fergeteg a hajál csorgottak,
Héség, dörgés, ragya, villám két orcáján látszottak.
Egyik kezébe üvegcső, mellyel asztronómizált,
A másikba, mint a karom, oly nagy vásár-liszta állt.
Utána Streibig, Landerer, más typographusokkal,
Kis István is Tyukodival s utól Tóbi azokkal.
S midőn éppen elbámúlván azt akarám kérdeni,
Mit akar, mi jó hírrel jött; így kezde beszélni:
Hát asztronómusnak azért tett a király engemet,
Hogy holmi okos emberek fel se vegyék könyvemet?
Hát szabad-é már Szent Mihályt harmincadikra tenni,
Holott huszonkilencedik napon kell annak lenni?
Ha a névnap is már máskor fog esni: mit mondanak,
Akik engem különben is főhazugnak tartanak?
Ezt legalább még ekkorig a világ megfogadta:
S ki meri most abba magát avatni az ebatta?
Ki mérészli megsérteni most királyi tisztemet:
Hiszen a császár sem szokott korrigálni engemet?
De tartok ám, hogy akik így elhányják a szenteket,
A kanonizálásra is rávetik a fejeket.
Bécsúsz a világosodás már a kalendárjomba,
Beh megtetszik, hogy nincs pápa már a Vaticanomba.
Óh jó! ha Mihály arkangyal meg találja hallani,
Hogy a nevét odább tették, ugyan mit fog mondani?
Mit fog maga a király is, ha a fülébe viszik:
Hogy egynehány okoskodó egy nappal odább iszik?

¹⁴⁹ A Moldvában lakó törzsökös magyarok így nevezik magukat; ezekhez járúlnak még az újabb időkben egyszer-másszor kivándorolt magyar és székely famíliák, a Besszarábiában, Krimeában és Új-szerviaiban lakó régiebb és újabb magyarok

Hiszen az ördög se kap úgy a kalendáriomon,
Ha a névnapot se tartják véle többé egy nyomon,
Éhhez vész el Streibig uram minden typographussal,
S Tóbi sem fog többé bírni Somogyba annyi jussal,
Már kétszer elnéztem ugyan az idén Nagybajomba,
Hogy tettek korrigációt a kalendáriomba.
Hogy Eszter meg Mihály napja szombaton talált lenni,
Uraságtok vasárnapra méltóztatták áttenni.
Most megmondom, hogy ez nekem préjudíciumra van,
Most elnéztem, de harmadszor el nem nézem ám ugyan.
Jól tudom, hogy vasárnapra azért tetszett átvinni,
Mert vasárnap kommodabbul lehet enni és inni.
És csak azért engedem el magam is hibájakat,
Hogy örömmel és kedvekre tölthessék névnapjokat.
Kívánom is, hogy vídámon egyenek és igyanak,
Barátságos indulattal s víg szívvel múlassanak.
Számos esztendőt nyerjenek az Isten áldásától,
Hogy még sok kalendárjomot vehessenek Tóbitól.
Mind Mihály, mind a nem-Mihály, akik itt örvendenek,
Töltsenek sok szép szerencsés esztendőket. - Éljenek!

1798. szept. 30

[Horváth Ádám névnapjára]

Hát még Apollónak nevez engem Apolló fia?
Úgy van, de tán csak tropus ez és költő-licencia.
Mert csak abba egyezünk meg én és a múzsák atyja,
Hogy mind a kettőnk leckéit kevés lélek hallgatja.
Barátom, ez a mi hegyünk csak annyiban Helikon,
Hogy pusztá s botorkázni kell rajta, mint a másikon.
Csak annyiban nevezhetni ez új várost Delfisnek,
Hogy bódító párája van a szomszéd Mefitisnek,
De amelynek erejétől jövőndőket csak a' mond,
Ki már a Pince-krénéből jól ivott vagy félbolond.
Hogy vigyem Delfist hozzátok, nagyérdemű barátom,
Holott ahol téged látlak, magát Delfist ott látom.
Csak magamat viszem le hát és arányos szívemet,
S uram, el nem bocsátlak, míg meg nem áldasz engemet.
Jussod van rá és jussa van magának is Ammonnak,
Kihez engem tanítványi kötelességim vonnak.
Sőt kívánhatják ezt tőlem mind a két hitvesetek,
Kik erántam a jó szívet kölcsön vették tőletek.
Én ugyan még ma jó reggel tettem volna egy ávét,
De ti sem ajánlottátok, én sem iszom a kávét.
Az a Kasztal vígabb elmét csinál a poétába,
Melyet hegyünkön rúgott ki a Pegáz első lába.
Délben sejtjük meg örömet kedves neved napjának,
Délutánra meg tegyük meg oldalbordád Évának.
Ádám, e szomorú nevet te víggá tetted számba,
Visszahozván az elesett poézist a hazánkba.

Te vagy első ember köztünk és Ádámja magának,
A kies magyar Helikon szűk paradicsomának.
Élj sokáig, élj oly hosszan, amíg híred fog élni,
Jaj, de úgy halhatatlannak kén' az embert ítélni.
Bízom hát ezt az egekre, úgyis már elterjedett
Érdemeid századokká csinálták életedet.
Ha majd Illyéssel a virtus diadalmi szekerén
Nyargalni fogsz az ég felé a levegő tengerén,
Bízd rá Elizeusodra a próféták vidékét,
Hagyd itt nála palástodat s lelked kettős mértékét.

Kifakadás

Biz én nem is törődöm már,
Akárki mit beszéljen.
Gyakran rúgást ejt a számár
Becsületes személyen,
És jámbor is járt ott, ahol
Egy-két irígy kuvasz csahol.

Akárki mit felőlem mond,
Mind szél után bocsátom.
Volt mindenkor s lesz is bolond;
De volt s lesz is barátom.
Béhúnyom hát fülem, szemem,
Érzem tulajdon érdemem.

De másra mért is hallgatok?
Szándékomból ki zár ki?
Amint vagyok, maradhatok
Oly ember, mint akárki;
Ebnél külömb sok címeres;
Akár setét, akár veres.

Ha kell, kedvem szerént eszem,
Kottyfittyre nem szorúlok.
Helyén van még az én eszem;
Olytól nem is tanúlok,
Kinek kobakja korpavár,
S a cinke is tart tőle már.

Érzem saját jó szívemet,
Más embernek nem vétek.
Mégis ti, cenkek! engemet
Szitokra felvevétek.
Ha néha én botlottam is:
De a ti lelketek hamis.

Más a hibában torkig ül,
Mégis darál felőlem;
Bár engem a jámbor becsúl,
Csijést teszen felőlem.
Kurvanyja! hadd fecsegen ő,
Holdtöltre tán észre jó.

[Külömben, akit már elért
Az ily bolondos gomba,
Hiába küld az orvosért,
Bohó marad s goromba.
No hát! ki azt fel is veszi,
Magát bolondabbá teszi.

Szelíd s nemes szívű vagyok,
Mit gondolok paraszttal?
Ha másnak én békét hagyok,
Önnön hitem magasztal.
Így éltem én, így élek is:
Ha több bajon átmégyek is.]

[Pata község lakosainak írott vers]

Régen is mondták a tavaszt ravasznak,
Ravasz is, ne is higgy soha a tavasznak;
Tavasznak, parasztnak, mindkét fő ravasznak,
Ne higgy haláláig soha a parasztnak!

[Nagy Péter által nyert nemesség címere...]

Nagy Péter által nyert nemesség címere,
Amelyet Nagy Gergely ismét visszanyere.
Nyúgodjon hát pora egy oly jó atyának,
Ki nemes díszet szerze famíliájának.

1799

[Somogyi kázus]

Tegnap Csököl és Hedrehely csaknem üstökbe kapott,
Egy sem akarván engedni a másiknak a papot.
Utóljára, hogy egymásnak nem akartak engedni,
Botra, balaskára kezdett a dolog kerekedni.
A nagy süvegű csökliek kikeltek eb rendébe,
Szintén úgy, mint mikor erdőt vágni mentek Gigébe.
A felpálkázott polgár egymás után topogott,
A bocskor Hedrehely felé a hó hátán csoszogott.
Az erdőn által utazván, Kadarkútra bementek,
Ott megálltak, Hedrehelybe kettőtől beizentek,
Hogy mondjanak le a papról, mert ők el nem szenvedik,
Ha másként nem, Kis Bálintot vérekkkel sem engedik,
Melyet a hedrahelyiek amidőn meghallának,
A csökli deputátusra jó ötvent nyomatának.
Ezzel botra kelt a falu, Csökölnék ellenére,
Kovácsitól és Gigétől több segítséget kére,
S a horogi pusztá körül a parasztság öszvegyűlt,
A mérész csökli nép pedig Kadarkútba tábort ült.
De mégis, hogy kedvezzenek ők is egymás vérinek,
Hedrahelyiek bírāja így izent a csöklinek:
Hát ti lenpogácsán hízott, erdővágó s megcsapott
Csökliek! nem akarjátok adni nekünk a papot?
Ahol pozdorján rágódik mind anyja, mind leánya,
Fija, apja rozson leng, teng, menne oda a fránya.
Nálunk buza ám a kenyér, a bor sem oly kótyonfitty,
De Csökölnben a visnyei is guter Wein, mert a' sincs.
Minden termés bőven tölti határunknak mezejét,
Nincs szükségünk, hogy levágjuk a más falu erdejét,
De minden módon egy papot jobban eltart Hedrehely,
Mert mindennel bír, s ami több, derék disznótartó hely.
Erre egyik csökli esküdt így felelt: Hallják, ketek!
Én a kendtek beszédjére nem sokat felelgetek.
Ha eltarthatnak egy papot, kentek, édes emberem,
Nálunk sem hal ám meg éhen, mert elég széna terem.
Csököl mindég Csököl marad, Hedrehely csak Hedrehely.
Kár egy ilyen emberséges embernek oly ronda hely.

A szóbeszédről már botra kelt volna a lármájok,
Hanem szerencsére egy szép nimfa szállt le hozzájuk,
Amelyet minden képírók festenek szűz formába,
Két szárny lebeg a két vállán, trombita a szájába,
A rozsólisos butellán ilyet akárki látott,
Ha gondos szemmel megnézte ott a Fama-Volátot.
A hír az: e' beszélte el mind a két fél bírának,
Hogy mi már a végezése Bálintnak s az atyáknak.
E bölcs fejek intézetén nyúgodjatok meg készen,
Úgyis a felsőség ellen száz paraszt is mit téssen?
Különben is hajólganak egymás barátságára,
S kézenfogva menjenek el Bálint nevenapjára.

El is jöttek, Kis Bálintom, a te tiszteletedre,
Mind a két fél ezer áldást kívánván a fejedre,
Amely áldás miből állott, azt most mindjárt elmondom,
Mert az ilyet elmondani másként is az én gondom.
Bálint, élj sok esztendőket örömmel e világban,
Virágozzék édes házad állandó boldogságban!
Élj sokáig hív pároddal, nagyot nőjjön Esztered,
Kedves csemetéd Ádámra üssön, majd ha megnyered!
Légyen teljes vígságtokra ezután is a többi,
Végre a boldog lelkekhez szálljatok fel sat[öbbi].
Úgyis tudjuk, hogy hosszasan köszönnek a parasztok,
Azzal a sok köszöntéssel hát senkit sem fárasztok.
Hanem inkább azt tanácslom, töltsünk bort a gégebe,
Vígadozzunk, amint tegnap s tegnapelőtt Gigébe.
Most pedig len legközelebb, kinek üres glázlija,
Tölts meg, s mondja ezt velem az egész kompánia:
Élj, Kis Bálint! ezt kívánja néked az egész Csököl,
Amelynek katedrájába már te többé nem pököl.
Élj, Kis Bálint! ezt kívánja az egész Hedrehelyed,
Mely egész életedbe lesz állandó csendes helyed.
Élj, Kis Bálint! ezt kívánja néked az egész asztal,
Amely benned maga iránt szívességet tapasztal.
Élj, Kis Bálint! ezt kívánják velem együtt mindenek,
Élj, Kis Bálint! élj, Kis Bálint! kedvesid is éljenek!

Josepha kisasszonyhoz

Keljetek fel napkeletnek
Oldaláról, keljetek,
Ti, a bágyadt természetnek
Lelket adó szelleitek!

Keljetek fel, ah, mit késtek!
Már az a nap itt vagyon,
Hogy gángesi lehelléstek
Erőt végyen a fagyon.

Nyissátok meg napkeletnek
Bársonyszínű ajtaját,
Húzzátok a kikeletnek
Felrózsázott hintáját.

Minden kincsel Flórának
Őfelé szárnyaljatok,
Hogy ott egy szép Gráciának
Csókkal udvaroljatok.

Puha szárnyal legyezzétek
Szép mellyét és homlokát,
Új rózsákkal terítsétek
Lába kedves nyomdokát.

Menjete! - ah, bár elmenne
Ámor is tivéletek
S ama szíven sebet tenne,
Akiért én reszketek.

És akinek szép tüzével
Ha magam kecsegtetem,
Bíztomban minden kincsével
A világot megvetem.

Óh, ha Ámort meglátjátok
Hó nyakán vagy kebelén,
Egypár csókommal adjátok
Tudtára, mit érzek én.

És ha rálő kis nyilával,
Tüstént szárnyra keljete
S még meleg sóhajtságával
Lelkembe repüljete.

Hogy e nap, mely imádandó
Nevének szenteltetett,
S melyen kívánok állandó
Egészséget, életet,

Ama szép név innepébe,
Amelyet bálványozok,
Essen szívem szerelmébe,
Akiért sóhajtozok.

Tán e nap a szeretettel
Kölcsön hűségre kelünk,
Melyet minden kikelettel
Egymás karján szentelünk.

Ah, remélni tán nem szégyen,
Ah, tán erre rámegyek,
Hogy Josepha enyim legyen,
S én Josepháé legyek.

1799. március 19.

Egy fiatal házósúlandónak habozása

Szeme nem sír, mégis nedves;
Képe ráncos; foga redves;
Horgas lába tittyen-tottyan;
Sovány fara egyet lottyan.

Mégis, noha hidegvette,
Legényes a szedtevette:
Óh, Uram! őrizz meg ettől
A vasorrú kísértettől! -

Vén ugyan, vén a kurvanyja:
De van ezüstje, aranya,
Amelybe ha markolhatnék,
Hozzá jobb kedvet mutatnék.

Csak pénzében lennék vice;
Megölelném histórice,
Férje lennék az erszénynek,
E' kén a szegény legénynek!

A szerelem tilalma

Minden érez gerjedelmet,
S én kerüljem a szerelmet?
    És csak én legyek hideg?
        Hát a szépet
        S a faképet
Nem különböztetni meg?

Mért adott ízlést a szemnek,
Kölcsönös bűbájt a nemnek,
    E világnak bölcs Ura?
        Hogy szeressük
        S félrevessük? -
Éj, az ám a ha-ha-ha!

Még az ifjúság szememben
Csillog, és virgonc eremben
    Véremet jól érzem:
        Hát ha ennek
        Lángba mennek
Zsúrolási, vétkezem?

[Három ember volt, barátom,
Mind a hármáról a fátom,
    Hogy ne éljen, már teve,
        Hókus, Bókus,
        Pellidókus
    Ökegyelmeknek neve.

Ők az ifjaknak tűzéről
És ledér természetéről
    Szüntelen zsorváltanak,
        A világnak,
        Dámaságnak
Kancsukái voltak.

Szint' a hatvant érte Hókus,
Hitvesét féltette Bókus,
    És magáról egy se hitt.
        Pellidókus,
        Mint a mókus,
Játsza önnön farka... csitt!]

A heszperi méhes története

Felállított Ariszt egy méhest nemrégen
Heszper vidékébe, ama szép térségen,
Mely egy természeti kies kertet játszott,
De rajta emberi kéz nyoma nem látszott.
Önként kínálkozott vad termékenysége,
Még előre nagyot ígért nyers felsége;
Mint a komor télnek tüskés csipkebokra,
Mely rózsát ajánl a tavaszi napokra.
Sok szép patak csergett gyepes halma között,
De az csak vadon nőtt berkeket öntözött.
Völgyein éltető keleti szél lenge,
De csak faunus-sípok ekhóival zenge,
Mosolygott mindenütt a réti viola,
De reá csak ledér pillangó szárnyola.
Lakta ezt számos nép, de nem mívelé ki,
Mert eledelt messzebb határ adott néki,
Melynek drága pénzén gyűjté adományát,
S így parlagba hagyá saját tartományát.

Ariszt, - a jószívű, a bölcs Ariszt végre
Ráakadt a pusztára, de bő mezőségre,
És Minerva lévén, mintegy Mentor, vele,
Sátort a veszteg állt mezőben emele.
Egy kisdéd hajlékot rakott közepében,
A szelídebb déli verőfény enyhében.
A hajlékhoz élő vízforrást vezetett,
Partjaira körül hársfákat ültetett,
A mező virágít tömöttebbé tette,
S a vad természetet elősegéllette.
Ekkor a rengeteg erdők homályjából,
A redves vénségtől tisztos fák aljából
Egy serény, de durvás méhraját kivona. -
Bongott a szent vénség, - csípett a babona. -
Ariszt csak bátor volt, vigyázó és serény,
Megnépesült hamar az együgyű cserény,
Méhei a szomszéd rétekre kijöttek
S a megharmatozott zanóton függöttek,
Méz-forrás fakadt a heszperi határba,
S ártatlan arany folyt a káka-kosárba.

De ah, igazán hogy valakik használni
Nem tudnak, csak mind kárt kívánnak csinálni,
Csak üldözésre ér a henye gonoszság;
Kenyér nélkül marad a munkás okosság,
És még robotba is nehezen szenvedik
Ott is, hol a kopárt bogácskórók fedik.

Így járt Arisztom is. - Méhének s mézének
Divatjáról mások hírt alig vevének;
Egy része önéki vesszőt s holmit ada,
De a több s vadabb rész ellene támada.
Az egyik vádolá, hogy újságba vágott,
A másik avúlnak mondá ez újságot.
Némelyik a messzebb földre igazítá,
Volt, aki a köz jót sértettnek állítá.
Sokan, hogy önéki kárt csinálhassanak,
A köz jó színével több méhest raktanak.
És vagy régiséggel hánytatták magokat,
Vagy gipszből gyúraták népetlen kassokat.
Már egyszer a vidék ura a mezőbe
Ilyen méhest hányt el a régi időbe.

Parasztdal

Ama fejér nyárfák alatt
A part felé,
Sűrű rekettye közt vezet
Egy róna bé.
Óh! mert ez a hely énnekem
Irtóztató;
Ott egy vityilló, abba nyög
A szép Kató.

Hiszen no csendes este van,
Nincs semmi szél:
Mégis hogyan, hogyan rezeg
A nyárfalevél.
Óh, szép Katóm! nem reszket úgy
A nyárlevél,
Mint én teérted reszketek:
Hová levél?

Katóm! Katóm! ki sem jöhetsz
Te tán soha,
Úgy bécsukott az a guta
Vén mostoha,
Miolta szép orcáidat,
Szép violám,
Ottbenn az ajtósark megett
Megcsókolám.

T'od, azt hazudtam volt neki:
Csak a pipát...
Hogy a manó el nem vivé
A vén szipát!
El sem hivé, rá sem hagyá
Egy szómat is;
Kikergetett s lelúgozá
Subámat is.

Azolta erre jönni is
Nem mertem én:
Tudod, pemetén jár az a
Puruttya vén.
Csak itt nyögök hozzád, Katóm!
E fák alatt;
Tudom, te is nyögsz a setét
Kémény alatt.

Füstöl, galambom! füstöl a
Kéményetek;
Mert tán bizony nagyon alá
Tüzeltetek,
Héj, héj, az én szívembe is
Nagy tűz vagyon;
Héj, héj azért sohajtok én
Ilyen nagyon.

De még az Isten módot ad -
Tudom, hogy ad -
Kimentlek én, vagy meggebed
A vén anyád.
Ha máskülönben nem lehet,
Felégetem
Azt a vityillót s ötet is
Belévetem.

A szívem is majd meghasad,
Kedves Katóm!
Hogy képedet még csak nem is
Csókolhatom.
Szegény legény vagyok; de csak
Egy csókot adj:
Ihon van a szűröm, nesze,
Gatyába hagyj.

De már reám setétedett
Az éjjel is:
Mégis csak itt kesergek én
Potomra is.
Bús sorsomat kesergem én
S a szép Katát.
Rózsám, aludj helyettem is -
Jó éjszakát!

Jövendölés az első oskoláról a Somogyban

Hát, múzsáknak szentelt
Kies tartomány!
Íly számkivetve volt
Nálad minden tudomány?
Hát csak sertést nevelt-é
Itt a makk s haraszt?

Hát csak kanásznak termett
A somogysági paraszt?
Istenem!
Senki sem
Vette észbe,
Hogy e részbe
Árva még Somogy!

Hány jó ész lett vaddá,
Hogy nem mívelték?
Hány polgár búnyikká?
Hogy jóba nem nevelték!
Dudva lenne a dudvák
Közt az ananász:
Kanász marad akinek
A nevelője kanász.
Hát már, hogy
A Somogy
Íly tudatlan,
Formálatlan,
Kié a hiba?

Debrecen és Patak
Messze estenek
Ide, hol a múzsák
Nem is esmértettenek.
Ami kevés pénz bejött,
Két-három póra,
Nagyobb dologra ment el -
Borra avagy disznóra.
A szegény
Pórlegény
Vagy bodnárnak,
Vagy betyárnak,
Vagy zshiványnak állt.

Óh, szomorú sorsa
Egy szép megyének!
Hol a magyar lelkek
Megvetve heverének.
Óh, nem fáj-é a szíve
Minden magyarnak,
Hogy a magyar fiakkal
Gondolni nem akarnak?
De tán jó
Oly idő,
Melyben nekünk
A vidékünk
Új Hélikon lesz. -

Óh, szegény országunk

Óh, szegény országunk!
Óh, szegény hazánk!
Elmúlt szabadságunk,
Nyakunkon a hám.
Hová légyünk? Jaj! mit tégyünk?
Csúf a rabota.
Oly országba mért nem mégyünk,
Hol nincs despota?

Hagyjuk el örökre
E rabi határt;
Szálljunk oly örökre,
Hol német nem járt.
Ha lehettek oly mérészek
Jámbor eleink!
Mért nem olyan bátrak, készek
A mi szíveink?

Vagy mért ki nem állasz!
Mért nem ontasz vért? -
Bosszút mért nem állasz,
Scytha, magadért?
A jármot szabad testedre
Tették, s mégis élsz?
És vitéz magyar léttedre
A haláltól félsz?

Imé, a németség
Alja, sepreje
Egy nemes nemzetség
Ura és feje.
Bécs Angáriának hívja
Scythák lakhelyét,
Álnok Áspis-módra szívja
Mézét és tejét.

Árpád örökjébe
Csúf bitang duskál,
A sólymok fészkébe¹⁵⁰
Gyáva banka száll;
Ha van szíve a magyarnak,
Ha van benne ész,
A bugyogós hóhér kardnak
Áldozatja lesz.

Hacsak bécsi lelket
Rókától nem kér,
Méltóságos telket
A magyar nem nyer.

---

¹⁵⁰ A Sólyom régente Magyarország címere volt

Így lett úrrá holmi Nitzki
És Grasalkovics;
Holmi német itzki, fitzki,
Holmi rác ics, vics.

Az igazság diadalma

[Hatalmas Igazság! tekints le papodra,
Ki szent borzadással hág fel óltárodra.
Itt van a jót s gonoszt megméréséklő fontod,
Itt a pallos, mellyel az embervért ontod.]

Igazság! ki bírod hazául a mennyet
S a földön sem vehetsz szűz orcára szennyet,
Ki előtt reszketve állnak a vétkesek,
Sőt a jámborok is mintegy félelmesek!
Még minekelőtte a halandó néked
Nevet adott volna, állt királyi széked;
És hogy a gonoszság a földet eltelte,
Csak diadalmadat s erődöt nevelte.
Óh, örök valóság! engedd, hadd tiszteljünk
S néked ma innepet és óltárt szenteljünk.
Mi ugyan, megbocsáss, már azt hittük vala,
Hogy számkivetve van a törvény angyala;
Mivel szent templomid földre döntettenek,
Feldúlt óltáridon meghültek a senek,
Birodalmát a bűn büntetlen tartotta,
Az égre pökdösvén neved káromlotta.
Kijött az álnokság virtus lárvájába
S szelíden csúszott bé trónusod jussába;
Bár a fanatizmust ő mondta, hogy űzi,
Orrán füstölgött a fanatizmus bűzi.
Magát a népeknek szívébe bétolta,
Az igazság kardját, fontját bitangolta.

Tudod, szent Igazság! tudod mit tárgyazok,
Igazság vagy: magad esméred kik azok.
Te jól láttál mindent; óh, mért veszteglettél?
Nálad volt az erő: mért nem segítettél?
Óh, mért nem keltél ki, midőn hozzád nyögtünk,
Midőn segítségért sírva könyörögtünk?
Midőn kevély lelke Franciaországnak
Közönséges hadat izent a világnak,
És felkeveredvén a népnek sepreje -
Egy sokfejű monstrum, melynek mégsincs feje,
Melynek szabadsága virít száraz fában
És egyenlősége áll veres sapkában,
Chimérákon töri mánor-lepte fejét,
Maskaráson tölti bolond esztendejét -
Más népeket rablott, pénzét kizsarolta,
Az ember s nemzetek jussait gázolta.

Ím, ím, felriadnak minden tartományok,
Dúlnak a magoknak just formált zshiványok;
Elordítja magát a szelíd csendesség,
Felreppen fészkeből a szunnyadt békesség;
Jus, törvény, tisztelet és jó rend megszorúl,
A négy elementum fergetegbe borúl.
Felhőkig göngyölög a mególthatatlan
Tűzláng, és az éther közönséges katlan:
Minden vizek árka embervérrel teli,
Márs a vén Óceán hátát megnyergeli:
A föld nyög a roppant táborok súlyától
S részegül a népek vérenek árjától:
A levegő ezer ordítástól bömböl,
A bombikra durrant ekhókra dörömböl.
A kősziklát győző bástyák repedeznek,
A lelövött várak, tornyok töredeznek.
Futnak a porrá lett házból a lakosok,
Csak kéményerdőkké válnak a városok;
A kiraboltatott ártatlanok nyögnek;
A faluk hamvaik között füstölögnek. -
Itt szalad egy özvegy apró árváival,
Jajgatván, fejére kúcsolt karjaival:
Ott egy halvány asszony megölt férje s atyja
Vérbe, porba kevert testét mosogatja;
Amott az éhhel holt háznép a tűz megett
Egymásra béhullott szemekkel nézeget.
Íly szívet-borzasztó, ily szörnyű látomást,
Óh, hogy nézhettél el ilyen szemlátomást?

Ím, fut a földműves áldott ekéjétől,
Habzik a szőlőhegy a munkás vérétől,
Elhallgat műhelyje a mesterembernek,
Az úton a meglőtt kalmárok hevernek.
Amott a tanácsos gombolygat praktikát,
A nyavalya töri itt a politikát,
Amott egy factio rontja a másikat,
Az erősebb nyomja itt a gyarlóbbikat.
A földi földije vérétől habozik,
Ember az embernek emberrel áldozik!
Im, a megcsalt népek bilincset csörgetnek,
Európa roskadt oszlopi reszketnek,
A törvények régi gyámjokat keresik:
Eljajdúl a világ és kétségbe esik. -

Hol valál, míg így dúlt a bűn, inség, halál?
Hol valál, óh örök Igazság? hol valál?
Talám csak az égben laksz már, csak az égben,
S minket, halandókat, itt hagysz a kétségben?
Óh, ha csak felséges szavad nem ijjeszti,
Egymást a balgatag halandó elveszti.

Ne hagyj, szent Igazság, dördülj le az égből
S az emberiséget vedd ki az inségből. -

De mit mondok! Óh, de mit mondok ellened?
Élsz még, szent Igazság, él még szent Istened.
Élsz te még, bár a bűn s bolondság káromlott,
Élsz te, s még mennyei széked le nem romlott.
Eddig is csak azért vártál ily sokára,
Hogy térjen a bűnös előbbi útára;
De mivel több vétket tetéztek vétkekre,
Itt az idő, hogy már hozd őket eszekre. -
Megvan! a büntetés pallosát felvevéd,
A világ nagyjait eszköziddé tevéd! -
De kiket is tudtál volna e mostani
Frígyeseken kívül arra választani?
[Kik méltóságodhoz jobban illenének,
Egy világ dolgában ily részt vehetnének.]
Három nagy császára a föld öt részének
És egy monárkája Óceán vizének,
Négy fő gyámolai a négy fő vallásnak
Hogyne állhatnának ellent egy romlásnak?
Nem látott még a föld ilyen ellenséget,
De nem is látott ily erős szövetséget:
Róma! szégyenülj meg fényes hatalmaddal,
Mikor minden ország két büszke fiaddal
A Farzal mezein táborba kiszálla,
S az ó-világ egy pár ármádává vála.

Már-már büntetődnek ama gonosztevők,
Ama szép szín alatt fosztó emberevők.
Nem késhetett tovább; kezdik az isteni
Büntető korbácsot hátakon érezni.
Már kezdik hűteni az előbbi hevet,
Kezdik már rettegni a császári nevet.
Lelkiesméretek belső furdalása
Nézik mind megannyi bombik ostromlása.
Csüggednek, mert benne újabb tüzet nem gyújt
A nemes bátorság, melyet a virtus nyújt.
Látják, hogy nincs ügyök félénk madarkákkal,
S el nem ijeszthetik a szabadságfákkal,
Veres sapka váztól ők meg nem rettennek,
Minthogy Igazságnak harcolnak s Istennek.
Látják, vívniok kell győzhetetlen sassal,
Ki hidrafejeket szedi tűzzel, vassal:
S hogy nem dühödhetnek többé a világon,
S ledül az Úr előtt a párizsi Dágon.

Ti pedig, világunk négy fő potentáti!
Ti a sértett jusnak bosszúló baráti!
Fényes trónusokból mennydörögjete le
S a kárhozott bűnöst mennykövezzéte le. -

Győzhetetlen császár! hazám fejedelme
Kit lelkesít a hit és törvény szerelme,
Kihez annyi népet, vallást és nemzetet
Láncolt a közjóért lángoló szeretet,
Kiért sok vitéz nép kardokat köszörül
A szabad Dunának mindkét partja körül,
Ki oly fénnel ragyogsz atyáid székében,
Mint a máj nap a tegnapi helyében, -
Kelj fel és sasoddal tétesd fel végtére
A hármás-liliom-címert a Luvrére,
Melyből kirángatván a Bourbon fiait,
Latrok barlangjává tették szent falait;
Sőt annyi nép édes anyjának magzatja
Lett egy dühös népnek csúfos áldozatja,
Kinek vére kiált a bosszúért végre
Hozzád s az Istenhez, Bécsbe és az égre.
Indulj meg, nagy szászár! indítsd meg népedet,
Néped a sírig fog követni tégedet,
Harcra kél éretted, s néki a jutalom
Vagy a halál léssen, vagy a diadalom.
Hazámfiak is, a kardos magyarok,
Kikben még nagy a szív s erősek a karok,
Éretted őseik lelkébe öltöznek,
S a halál pázsitján bátran megütköznek.
Magyarok királya! még a nagylelkűség
Él magyarjaidban, él benne a hűség;
Bízd meg nemzetemnek ezt a két virtussát,
S ne féltsd eleidnek örökös trónussát.
Maga adta néked István koronáját,
Örömmel viselte Bécs szelíd igáját,
Őrzötte székedet, fogja is őrizni:
Állandó a magyar, nem szokott módizni. -
Vagy állj meg, királyom, szent trónusod megett,
S nézd el a melletted harcoló sereget;
S örülj, hogy néked fog oly szerencséd lenni,
Hogy a Bourbon nevet fényre fogod tenni,
S ezt írhatjuk rólad a késő világnak:
„Ferenc tett eleget minden igazságnak.”
[Addig is kívánom, hogy az Úr segéljen,
Hogy az én királyom, Ferenc császár éljen!]

És te, *Pál*, a muszkák rettenetes cárja,
Ki előtt térdepel két világ tatárja;
Ki a Jeges tenger habját igazgatod,
Az északi pólust pálcádon forgatod;
Te, ki Svéciaának partjaitól fogva, -
Hol a cobol-prémű Pétervár ragyogva
Kölcsönözi tőled téli napfényedet,
Túlterjeszted Beering útján törvényedet:
[Te, aki sok vitéz népnek törvényt adál,
Te, kit a szamojéd ural s a kamcsadál,]

Te, ki Nagy Péternek ülsz most a székében
S tőle különbözöl csak az egy nevében,
Nagy Pál! Európát zendítsd fel s Ázsiát,
Rettentsd meg dzsidázó népeddel Galliát:
Hadd lássa az Óbi partjának lakossa,
Hogy sasod a pártost miként letapossa.
Hadd legyen távol is híre az osztyáknál,
Hogy nincs átkozottabb nép a franciáknál. -
Ím, a feldúlt világ néked reménykedik:
Szólj, elmegy Suvarov s győződelmeskedik.
Tudják Martinestye szomorú vidéki,
Hogy látni és győzni egyszerre van néki
Tudják a törökök, tudják a lengyelek,
Hogy csak triumfusra szállt ki mindég velek.
Csupán hallatára az ő nagy nevének,
Az olasz békók is széttöredezésnek.
Így midőn a téli szélvészekről hozott
Hócsoport a bércek csúcsára tornyozott,
Odapillant a nap, a havak olvadnak,
És morgó árvízzé válván, leszaladnak. -
Oroszok császára! ímhol még markodban
Van e had mennyköve, lödd ki haragodban.
Verd hadra a Neszter s Visztula városit,
Ültesd fel a rabló Kaukasus lakosít;
S mutasd meg a képzés forró hagymázában
Tébolygó francia népnek valójában,
Mely vitézek azok, kik barlangban laknak,
S milyen veszedelem véteni északnak.
[Néked is kívánom, hogy az Úr segéljen,
Kívánom, hogy Pál cár triumfáljon s éljen!]

Szelim! ki földünknek legszebb közepében
Gyémántképpen ragyogsz az Ozman székében,
Amelynek zsámolyát három világ tartja,
Mossa márvány talpát hat tengernek partja,
Te, ki kulcsát bírod a szent városoknak,
Te, ki tisztelője vagy a vallásoknak,
Te, a fél napkelet búsult oroszlánja,
Nagy úr! egy nagy vitéz nemzetnek zultánja!
Parancsold fel zászlód alá a népeket,
Tedd gályabércekké a sík tengereket;
Stambul kőfalait rendítsd meg szavaddal,
Reszkettesd meg Jaffát s Kajrót hatalmaddal:
Hadd hulljanak arcra a Jordán partjain,
Kik büszkén gázolnak a népek jussain.
Hajdan Európa kötött szövetséget,
Üldöztél tégedet, mint köz ellenséget:
Te állj szövetségbe most Európával,
És kelj ki mellette tűzzel és szablyával;
Hogy triumfust nyerjél egy oly nemzetségen,
Ki nagyobb ellenség, mint te valál régen.

Te csak a Szent-földet fogád el erővel,
Ez minden szentséget rongál délceg fővel;
Te csak birodalmad nagyobbítására,
Ez minden trónusnak siet rontására;
És hogy könnyebb móddal dülja a világot,
Vakmerőn megtapod minden barátságot.
Régi frígyedet is most azzal hálálja,
Hogy a szép Egyiptom térségét prédálja,
Csúf magyarázatot csinál a Koránból,
Hogy rabot tégyen a buzgó muzulmánból. -
Szedd fel hát az Unna s Eufrát vidékén,
Szedd fel a Szuákem és Kócim környékén,
Szedd fel a pontusi pusztán lovaglókát,
S a pálmafák között sátorban lakókat:
Hűtsd el napnyúgotot az Alla nevére
És a damaskusi kardok pengésére,
Hogy Páris dámái bajnokid rettegjék,
S kisírt szép szemeken a könny cseperegjék.
[Imé, Európa sok szerencsét kíván,
Ezt kiáltja: Éljen Szelim és a Díván!]

Csüggedhetetlen György! Óceán félelme,
Te, egy ásbet szívű népnek fejedelme,
Te, mérész szolgája Istennek és jusnak,
Lelkesebbítője a lelkes ánglusnak,
Te, ki koronáson üzöd a tirannust
S Lord-respublikában tartod a britannust,
Engedd meg, nagy király! hogy, ha már tégedet
Nem tudlak leírni, írjam le népedet;
Mert amilyen a nép, olyan a királya,
A királyt a világ a népben csudálja. -
És te, dicső sziget! (ki Cézár korában
Olyan esméretlen voltál még Rómában,
Mint most teelötted György király szigete,
Vagy a te éneklőd hazája s nemzete)
Ha téged említlek: meg ne ítélj engem,
Hogy a Rómás Tameszt Iszteresen zengem. -
Néreus karjain enyelgő szül leán!
Kit térdeplő habbal csókoltat Óceán,
Kinek trónust a mély örvényen építe
Jobbágy cselédével az ősz Ámfitríte, -
Zengd ki énhelyettem saját dicsőséged
Amaz öt világnak, amely ural téged;
Zengd ki azt az okot, miért vagy fegyverbe,
Hogy emberi érzést önts minden emberbe,
Hogy a föld és tenger szódra talpon álljon,
A három India zászlód alá szálljon,
[Hogy a parlamentum, az erős lelkű Pitt
Kiáltsa légyen: csitt! azonnal légyen csitt!]
És az ártatlan vér, melyet a bolond ont,
Hassa meg az érted kardoskodó Londont.

Óh, te, a királyok leghívebb pajtása,
Kit nem tántorít meg a sors változása,
Te vallás védője! te aki tiszteled
A köz igazságot, kezet fogunk veled,
Legtisztább barátja s híve Ausztriának,
Ura két Francország s Ulimaroának!
Rádd bízunk a tengert, a köz-igazságot,
Tanítsd meg az ánglus szívre a világot.
[Kiáltsa fel velem minden emberfia:
Éljen György királlyal együtt Britannia!]

Óh, vajha Behemot, vajha Leviáthán
Hanggal dördülhetnék végig a föld hátán
Szózatom villámi erővel bírhatna,
Hogy az egyik sarktól a másikig hatna,
Elektrumi szikrát vehetne magának,
Melytől minden népek megrázattatnának,
Érzené ütésem akármely szegelet,
S tüzet kapna tőle napnyúgot, napkelet!
De mit mondok? hová ragadsz, indulatom?
A világ négy sarkát mivégre zaklatom?
Maga kél fel győzni itt az emberiség,
S talp' alatt semmivé válik a semmiség.
Imé, a Bourbon-ház s a menny ajándéka,
A negyedik Henrik dicsőült árnyéka
Kiszáll az udvarló szentek pitvarából,
Örök nyugalmanak fényes sátorából,
S megmondja népének, hogy mozdíthatatlan
Az a trónus, melyet véd a halhatatlan;
Inti, hogy szerencsés bűnébe ne bízson,
Kárt szülő ösztövére reménnyel ne hízzon.
Óh, Henrik! előtted tám sírva fakadnak,
Talám hisznek a te atyai szavadnak;
S talám, ha szívedet keresztül verték is,
Ha most unokádnak nyakát metszették is:
Egy szódra feléled a hálá őbennek,
S ledült oszlopodhoz mellett-verve mennek;
És mint te, úgy megölt unokád is végre
Párizs népe előtt hág a dicsőségre.
[Ez úgyszemint nem újság és a franciáknál
Több hősölőt is lelmi Ravajláknál.]
Lám, a Henrik népét megbosszúlta népe,
Eltört koronája ismét fényre lépe,
Megbántott hamvait jobbágyi csókolták,
S vérét a trónusra vállakon tolták.
Nemeslelkű Henrik! megöltek tégedet,
De szét nem törhették királyi székedet:
Utánad harmadik ama nagy Lajos volt,
Akinek nevére minden nép meghajolt.
Lajost is megölték szintúgy a gyilkosok;
(Nem a nép, nem a nép, csak némely pártosok).

De amely király lett utána harmadik,
Ki a Lajos néven már tizennyolcadik,
Második nagy Lajos lesz Európában,
S dicsőül országol Burbon trónusában.
Szerencsétlen Lajos! te szóltál a mennyen,
Hogy árva királyi kisasszonyod menjen
Fő örökösödhöz, s eleik trónussán
Triumfáljanak ők a bitangok jussán. -
Mennyei házasság! amelyet magához
Hasonlítok a két sas házasságához,
Amelyben hazánknak a nádorispányja
És az egész észak fényes ragyogványja
A két császárságot atyafivá tették
S a századok méhét megterhesítették. -
Nagy dolog valóban, s bámúlhatni rajta,
Amit senki sem várt és minden óhajta,
Midőn két hatalom fon olyan kötelet,
Melyből egy korbáccsa lesz észak s napkelet.
Igazán! többet tesz Ámor kis puzdrája,
Mint az embertelen Mársnak a dárdája,
Ki amíg nyúgoton gyilkol, s agyarkodik,
Ámor itt szelíden mindenhatóskodik. -
Édes gondolatim! agybéli magzatok!
Ha lehet, megannyi Pallássá váljatok,
Vegyétek hozzátok a három gráciát
S az Isten újjain játszó hármóniát:
Mondjatok éneket ama két mátkának,
Kiktől új hajnala lett Buda várának,
Melynek csak azt mondták pusztá düledéki:
„Voltak, de nincsenek Árpád maradéki!”
Csak bajnoki sírkő volt roskadt teteje,
S egy vitéz testének koronátlan feje;
Mert benne királyok vérségi nem laktak,
Miólta Mohácson hazámnak sírt raktak...
Zendülj meg hát, lantom! mert zeng Buda vára,
Bé ne pókhálózzon e Kupa határa,
Hová, bár hazámban legtúlsó sarkalat,
A budai öröm vívátja elhaladt.
Dalra, gyenge lantom! tolmácsa lelkemnek!
Végy részt örömébe egész nemzetemnek,
Mely örvend, hogy az ő nádorja és feje
A legfőbb császárok fia, öccse, veje. -
Igaz, nagy tisztelet a magyar hazának,
Midőn mátkát az ő nádorispányjának
Ajánl a világnak legfőbb birtokossa,
És néki sógora lesz Buda várossa:
De talán néki sem lesz kisebbségére,
Hogy nádorispányné lett itt az ő vére,
S hogy egy nagy császárság ily kisdud országgal
Fogott mostan kezét ez új házassággal.

Úgy van; kisdéd ország e haza, de nemes;
Ha szegény is, de sok virtussal érdemes.
Nem csuda hát, hogy Pál méltónk ítélte
Annak lakására, kit leginkább félté;
S hogy a státusok közt legnagyobb Góliát
Fiává fogadta Jesse zömök fiát. - -
[De szűnj meg, kis lantom, csitt a császárokról!
Elszakad a húrod, ne szólj nagy dolgokról.
Elég, éljen Lajos, Lajos leányával,
József nádorispány felséges párjával.]

Most, most Múzsám! ha van benned annyi erő,
Most ragadj trombitát; s légy olyan vakmerő,
Hogy hērósi hangot adván gyenge szádnak,
Egy nagy magyar vitézt zengedezz hazádnak.
Báró Krayt, - akit a megcsúfolt békesség
Bosszúlójának szült a vitéz Szepesség,
Ki magyar hazánkból ment Olaszországra,
Olaszországból a halhatatlanságra.
Aki megmutatta, hogy hazánk határa
Nem jutott még ma is a hērók fogytára;
S hogy Mantus vára nem megvehetetlen,
Mikor az ostromló megrettenthetetlen.
De, erőtlen Múzsá! halkal beszélj erről
A főbb poétákhoz méltó, nagy emberről,
Kinek a hír légyen örökös postája
És Virgiliussa a Virgil hazája. -
Te pedig trombitád függeszd fel fűzfára
És szállj le újonnan a Pindus aljára:
Horváthot illet az, vagypedig Mátyásit,
Hogy zengjék a magyar hērók csatázását,
Kik most nagy nevekkal az Álpést bétöltik
S elhúnyt őseinket magokban felköltik,
És kik, a királyhoz viselt hűséget
Vérrel pecsételvén, hágják az egeket. -
Elnyomott olaszok! újra éledjete,
A Kray kezében már eltört bilincsetek.
Csókolván fegyverit örvendő dobszónál,
Állítsatok néki oszlopot a Pónál.
Ti is, segítségért esdeklő nemzetek!
A magyar nemzethez háládók légyetek,
Mely nemcsak napkelet ellen oltalmaz,
Mikor vérbe ferdett a két magyar haza,
És több századokig népe és királyja
A kereszténységnek volt előbástyája;
Hanem most is, ímé, felkél hazájából,
Kiugrik a szelíd békesség ágyából
És napnyúgot felől óltalmaz titeket
S terem számotokra bátor vitézeket.
Én hallgatok rólok, ti jól esmérítek:
Kicsodák, akiknek ezt köszönhetitek.

Ti láttátok kardra termett sereginket
S apáinkról maradt vitéz tüzeinket:
Ha hát megszorúlunk, ti is mutassátok
Azt a jót, amellyel mi voltunk hozzátok.

Én pedig, nem tudván zengeni háborút,
Letépszem fejemről ezt a zöld koszorút;
Kraynak és a többi magyar vitézeknek
Szentelvén, ezer jót kívánok ezeknek!

1799. szeptember 24.

[Kata napra]

Micsoda nagy vígság van itt a majorba,
Miért a sövény is úszkál itt a borba,
Hol vette az ennyi sok úri vendégét,
Kik dosztig locsolják a spongyia gégét?
Nem gondolhatják el a felső városba,
Micsoda trakta van itten a laposba.
Megholt-é valaki, vagy pedig született,
Hogy ennyi szép vendég egy házhoz gyűlhetett?
Midőn így tűnődünk a fundamentumon,
Azt mondja egy hajdú kinn a pódiumon:
„Hán bizony, hogy Kata napján megjelentek
Sok úri vendégek, menjenek be kentek.
Lájék-é, megöltünk tyúkot, ludat, kappant,
Bor is vót, de abba a mi szemünk koppant.”
Így szólott a hajdú. Itt vagyunk, s ha Kata
Nem bánja, elmondjuk mindjárt adcommata.
Sajnáljuk valóba, hogy ma még jó reggel
Nem jöhettünk ide éneklő sereggel.
De senki eránta semmit se jelentett,
Hogy még ma Katának tegyünk komplementet.
Pedig oly jó szíve van hozzánk önéki,
Amelyért tisztelik a múzsák vidéki.
Kár, hogy meg nem tudtuk elébb azt a napot,
Amelybe levegyük nála a kalapot.
Pedig Kata neve azt megérdemlené,
Hogy a kalendárjom veressel festené.
Hogy így, mint ünnepet, meg lehetne ülni,
S ne kellene ilyen később becsődülni.
De semmi, jó neven veszi talán Kata
Azt is, amit Múzsám így hamar írhatta.
Nem cifra, de szíves a mi tisztelésünk.
Csak tiszta lélekből mondjuk, úgy nem késünk.
Kívánjuk hát, éljen szerelmes párjával,
Éljen nevedékeny három nimfájával.
Éljen sok esztendő gyönyörű napokkal
S vígadjon örökké fent az angyalokkal.
E rövid, de fontos áldásunk summája

Légyen tiszteletünk örökös táblája.
Reggel is csak annyit tudtunk volna tenni,
Nem szükség hát mindég kávéén megjelenni.
Mi, mihelyt megtudtuk, versíráshoz fogtunk
És ily setét este idevánszorogtunk.
Mi vissza is megyünk, a többi maradjon,
Szalagja, mentéje kanapéhoz fagyjon.
Egyszóval, úr és pap, ifjasszony, kisasszon,
..... a major házhoz mintegy hozzá asszon.
Kinek kedve nem volt, vagy pedig nincs kedve,
Bakkantsa meg hazamentekor a medve.
Ezzel jó éjtszakát kívánuk és Katót
Instáljuk, hogy ő is kívánjon [adiót].

Nemes bátorítás

Szűnj meg az olyakkal magad is gondolni, barátom,
Kiknek az érdem elég a szidalomnak okúl.
Nem méltók, hidd el, nemes ellenségre az ollyak,
Kikbe paraszt szívvel nemtelen elme szorúlt.
Meg sok ezer kutya van, ki az áldott holdat ugatja,
És ki az ártatlant szóba keverni meri.
Ámde számár bögtét a mennyországba ki hallja?
Amint a magyarok példabeszédje tanít.
Légy te bolond, mint ők, vagy bírjál oly kutya-szívvel,
Mindjárt társ-parolát fognak örökre veled.
Ők az okost, jámbort valahol tündöklenni látják,
Üldözik, és pöffedt kedveket abba lelik,
Hogy nyomorúlt sorsok vinnyóit az égig emeljék
A más érdeminek dült palotája felett.
Tarts velek és kölcsön segedelmet nékik ajánljál,
Mindjárt megszűnnek lenni csatába veled.
Én pedig azt mondom, hitvány pletykákra ne hajtsál,
Légy ember s iszonyú szíveket óva keröld.
Légy te az, aki valál: mind megpukkannak irígyid,
Minthogy igaz, mindég győzni fog a te ügyed.
Nagy lélekre szokás alacsony lelkeknek ugatni,
Mert ki mivel nem bír, becsteleníti kívül,
Benn maga mérgétől rongáltatik: én pedig inkább
Szánom az ily embert, mintsem irígye legyek,
Mert ki az égre pököd, maga képét szokja beköpní,
És ki szelíd virtust bánt, maga hírit öli.
Benned az elme serény, a szív jó, rajta, barátom!
Mért szomorodnál meg holmi goromba miatt.
Vágd ketté szavait mintegy tréfával azoknak.

A múzsához

Múzsám, ne csüggedj! bár vak írgyeid
Kancsal szemekkel rád hunyorítanak,
Múzsám, zsinatjokban az ország
S a tudományok eránt ne csüggedj!

Lát'd! a magános berki homály alól
Míg a babérszál halkal emelkedik;
A nyári gyanták durrogási
Szent tetején magosabbra rázzák;

A téli szélvész mérgei közt örök
Zölddel virítván, fája tövesbedik:
Te is kevély megnyúgovással
Bírd magadat, ha sikólt az aljnép.

Lát'd! integetnek tiszta barátaid;
Nevednek oltárt a maradék emel:
Megpukkad annál a kajánság,
És a halál elalél előtte.

Virág Benedek úrhoz

Nékem zöld olajág s rózsalevél fedi
Békés homlokomat, s páfusi lantomon
A mirtusligetek lanyha Zefirjei
Félszunnyadva enyelgenek.

Míg Lillán zokogok s csonka panasszaim
A lány alkonyodást sírni siettetik:
Szép kínzóm azalatt kedvese karjain
A Citére lugassa közt

Próbálgatja nevem messze felejteni;
Én sírok, te pedig, zengedező Virág!
A zöld Pannoniát s Dácia szűzeit
Új hangokra tanítgatod.

Hallom tárogatód tábori hangzatit,
Hallom Pest fala közt és Buda szirtjain;
Már a Karpatokat verdesik s a Tisza
Síkján messze terülnek el.

Hallá Élizium berkeiben Horác
Szent árnyéka hazám bárdusa énekét,
És réz píraxisán, melyet emelt maga,
Néked fő helyet engede.

Látom lábod alatt a letiport halált -
Ní, mint küzdik az éj rettenetes fia!
Mint tajtékzik acél ínye, s eszén kívül
Mint ordítja kivert fogát!

Látá ezt az örök hír; s felemelkedő
Két szárnyára vevé nagy nevedet, Virág!
S túl a csillagokon Melpomené fiát
Istenlé diadalmi hang.

Megvan! Győzödelem! Rajta, nemes magyar,
Fűzz számodra babért s tégy örök oszlopot;
És sasszárnyaidon engem is, édesem,
A szent Pimpla felé segíts! -

A nap ködbe borúl, elfogy az Óceán,
A szirtok s a hegyek fellegi bércei
Elmállott hamuvá válnak; az ősz idő
Mindent fékje után ragad:

Eldülnek Babylon tornyai, s nem lelik
Gyémánt jármokat a büszke tirannusok,
A nagy várakat és kis birodalmakat
Vastag rozsda emészti meg. -

Látjátok? vagy erős rémzetem áztat el?
Látjátok, ki van ott a düledékeken?
Ő az - Melpomené; a befaló Chaósz
Mellén áll, s az ezer veszély

Porja s füstje között, a zavaron belől,
Csendes fénybe ragyog mennyei homloka,
Megtartó szemeket vét Helikon felé;
S élnek lantosi, él Virág.

Élnek mindazok is, kik neki templomot
Szenteltek s kiket a lantosok áldanak;
Él a keszthelyi gróf, és az örök napok
Jussán nagy neve tűndököl.

Jer hát, végy te babért, én olajágakat
Fűzök fel: te vitéz tárogatód szavát
Búdítsd, én meg ezüst lantomat izgatom:
Zengjük Festeticset, jere!

[Antal napjára]

Első nóta. Ad notam: A szerencse csak játszik.

Ez örömnék óráján,
Melybe mindennek száján
A vivátok zengenek,
Mindenek örüljenek,
Múzsák, kik a vadaskertek
Régi helyén laktok, jertek,
Zengjétek ki szóval, lanttal:
Éljen sokáig Antal!

Éljen úri házával,
Az ég minden javával,
Hogy minden bútól mentse
A kedvező szerencse;
Éljen, éljen kedvesével,
Minden úri vendégével!
S valakik itt örvendenek;
Éljenek, mind éljenek!

Urak, asszonyok, ügyebár jól esett,
Hogy Antal napjával késtünk egy keveset,
Mert ha tiszteletet akkor tettünk volna,
Most ennyi szép vendég itt nem udvarolna.
Mi is ezt ily okon halasztottuk mára,
Hogy ma szert tehessünk szebb kompániára.
Hogy több személy előtt tessék tiszteletünk,
Mellyel ily tisztos úr eránt viseltetünk.
No, hát ha pompátlan hagytuk Antal-napot,
Nézzük Antal-napnak ezt a vasárnapot,
S amit csütörtökön vittünk volna végbe,
Vasárnap tégyük meg e szép vendégségbe.
Ontsunk ezer áldást zengő tisztelettel,
Harsogván a szíves vivátok tucettel.
Egy ily örömnappal örömképpen bánjunk
S Antalkor Antalnak minden jót kívánjunk.
A vígasság minden ábrázatra üljön,
A jókedv a boros pohárba kerüljön.
Aki haza készül vagy pedig szomorú,
Fejébe fonassék tövisből koszorú:
De aki másokkal örvendezve múltat,
Firól fira szálljon benne ez indulat,
Hogy unokái is mondhasák, ha meghólt:
Az én atyám s anyám vígszívű magyar vólt.
Habzó glázlikat kell kiinni salvéval,
Ha megárt, öntük le fekete kávéval.
Táncra kell nógatni az örvendezőket,
Ilyenkor kímélni kár a cipellőket.
Ha meleg van, hűtsük limonádé-cseppel,
Mindjárt pávásabban léphetni a sleppel.
Egyszóval, a kedvet kiki úgy megcsapja,
Amint azt mindentől várja Antal napja.

Mi is, az új város domború oldalán,
A múzsáknak szentelt kisdud kastély falán,
Amely énekeket magunkba zengettünk,
Elhozván Antalnak, egy udvarlást tettünk,
S kérjük, hogy azt tőlünk nyájas szívvel vegye,
Amit zeng a Somogy új Helikon-hegye,
Mely is, ámbár nyelvünk hosszasan beszéljen,
E két szóra megy ki: éljen Antal, éljen!
Éljen boldog időt véle az asszonyok

Udvarát boldogság s áldott öröm lakja,
Arany időt érjen, ne légyen salakja,
Betegség ne szálljon házára s magára,
Doktorért ne küldjön soha Kanizsára.
És ha elköltözik késő vénségébe,
Szálljon a szentekkel Ábrahám keblébe.
Azok is, kik néki udvarlást tettek,
Urak s asszonyságok, sokáig éljenek.
S hogy a jövő idén ismét recidivát
Ejtsen az örömben: vivát Antal, vivát!

Második nóta

Már próbánk akár kedves,
Akar hitvány és redves,
Hogy terhekre ne legyünk,
    Hazamegyünk.
Ha csekély az ajándék,
Tegye jóvá a szándék.
Még e gyenge
És csak zsenge
    Csurgói stuk.

Vélünk ismét mindenek
Új vivátot kezdjenek.
Kívánjunk áldásokat,
    Víg napokat.
Éljen Antal párjával,
Éljen egész házával.
Örvendjenek
És éljenek
    Mind az urak.

1800

Visszajövetel az Alföldről

Hálá, hálá az egeknek!

Végre már megnyughatom,
Hogy a tiszai téreknek
Levegőjét szíhatom.

Minden föld ugyan hazája
A jó embernek: való!
De mégis születte tája
Mindennél előbbvaló.

Bár hazánk áldott öletől
Az okosság elragad:
De annak édes nevétől
A jó szív mégis dagad.

Másutt is bőven valának
Jó napjaim s uraim:
De csak fültek a hazának
Szent tüzetől csontjaim.

A boldogság kelletén is
Últem, mint egy retecen,
Hogy nem szemlélhettem én is
Kedves füstöd, Debrecen!

Túlhan a magyar hazának
Végéről útra kelek,
S jöttem, amerre szívának
A hazúl fuvó szelek.

Sok volt a baj s a törődés,
Mely alatt erőm rogyott,
De az édesb képzelődés
Felejtette Somogyot.

Általkeltem a Dunának
Szökén zajgó habjain
S a Kecskemét pusztájának
Széllel bélelt szirtjain.

A Tiszának sík partjára
Kiszállván a csónakon
Áldást mondván Dáciára,
Indúltam a lovakon.

Indúltam, mert úgy képzettem
Már mostanság magamat,
Hogy már a jó földre tettem
Jó földön nőtt lábamat.

Egészséggel, szép határa
A Tisza mellékinek,
Hol vígan símul nyakára
A földi a földinek.

Úgy is lett, megláttam végre
Azt az áldott Karcagot,
Hol a kún a szép térségre
Halmoz sok száz asztagot.

Itt hosszas törődésemnek
Egy kis pihenése lett,
Vívén egy jó emberemnek
Házához a tisztelet;

Akit régi jótétéért
Lelkem mindég tisztele,
S mostani szivességéért
Tégyen jól az ég vele.

Kibe idegen színesség
Még úgy be nem költözött,
Hogy a szép magyar szivesség
Eltűnjön a szók között.

Mert ma sok is a szállóhoz
Holmi üres komplement,
S fogjunk osztán a zokszóhoz,
Ha vendég uram kiment.

De engem olyhoz vezérle
A nyugalmat szerző ég,
Kinek szavain fejrle
A magyar őszinteség.

Varróm ez: a szíves Varró
Kit bármi jó verselő,
Bármi festő és hímvarró
Jól nem adhatna elő.

Elég, hogy kik az országba
Tiszta szívet kérdenek,
Csak Karcagra a Kúnságba
Varró úrhoz jöjjenek.

Mert ki e kis tartományba
Keresztülmenni talál,
Közemberbe, kapitányba
Termés kún szívet talál.

Éljenek ősök portáin
Soká az ily emberek,
Kiknek ily híres és fájin
Mind szívek, mind kenyerek.

Köszönöm a nyugvó szállást,
Tisztelt Varróm! köszönöm!
S hogy áldjam Karcagújszállást,
Ez is egy új ösztönöm.

1800. máj. 9.

Lócsere

Hol vagy most, Pégaze! amely, mint az árnyék-ölelő
Képzeldés érthetetlen hangokon adja elő,
Szárnyas ló vagy s a bérceket és magas kősziklákat
Megtetéző szárnyaiddon hordod a poétákat.
Mely egy percbe előállasz vickándoza, mint a ló,
Mihelyt nagy fennyen ketyeget hozzád egy rongyos dalló.
És egy percbe odarántod, ahová parancsolja,
Ha negédes dühödtébe egy-két versét mormolja.
Te, ki ingyen hozod, viszed amaz ingyenélőket
S passus nélkül országokon keresztül teszed őket;
Plutóné ágyasházáig most lekalyimpáztatod,
Majd a csillagokon felül felmongolfíroztatod:
Hol vagy most, Pégaze! mondom, állj ide az udvarra,
Vigy el engem, ha tovább nem, legalább Nádudvarra.
Mert nem kapok egy szárnyatlan lovacskát is Karcagon,
Noha elég nyerít itten a kúnsági pallagon.
Igazán hogy nincs Helikon-hegye ezen határnak,
Mert itt a szegény poéták a magok lován járnak.
Te jöjj hát elő, szárnyas ló, te vigyél haza engem,
Hogy majd ha szárnyas hátadon a levegőt kerengem
És meglátom a kún bírót szárnyatlan lovon menni,
Előtte a kalapom se méltóztassam levenni.
Tudom, hogy ha a kún banya meglát, tehenet fejet
S a garaboncás deáknak önként fog adni tejet.
Jövel, óh szárnyas Pégaze! Végy fel egy múzsák-fiát,
Ki nem a poétás főben kikoholt utopiát,
Nem Parnassust avagy Tempét akar rajtad bejárni,
Hanem Debrecenbe készül, hol rég kívánják várni.
Csak a Veres-toronyig vigy, csak addig, óh, Pégaze!
Te is hipp-hopp hírral jársz, óh Pégaze, igaz-e?
Jövel! még egyszer szóllítlak. - De nem felelsz szavamra,
Jaj, a poétaság mellett rászorúlok lábamra.
Vagy én poéta nem vagyok, vagy azok hazudtanak,
Kik poéta-fővel néked szárnyat s lételt adtanak.
Úgy van! én lemondok rólad. Ebnek kellesz, nem nekem,
Ha már csak Nádudvarig se csalhat el az énekem.
Eladlak. Most úgyis a ló becses, kell a remonda;
Ki magánál nagyobb urat tart lovának, bolond a'.
Majd ha egy magyar huszár húz farkadra farmatringot,
Nem versre, hanem attára porcogtatod a fingot. -
De mégsem adom el őtet. Menjen inkább cserére:
Jusson osztán akár magyar, akár cigány kezére!
Még a nyári vásár úgyis rám nézve soká esik,
Ej, a szárnyas lovat vásár nélkül is megkeresik.
Nohát becsületreméltó kúnsági uraimék,
Mondják meg, hogy aki lovat szeretne cserélni, mék?
Derék ló ez, amit adok. Homerus is ezen járt,
Hogy vénecske, az egy szárnyas lóba nem tesz semmi kárt,
Nem kell ennek sem zabola, sem kantárszár soha is,

Kengyel és sarkantyú nélkül mindent megtesz maga is.
Éjjel, nappal, hegyen-völgyön, vízen egyaránt megyen,
Széllel élvén, nem kell róla gondolkodni, mit egyen.
Egy jó lóért elcserélem, vagy ha nem jó is nagyon,
Semmi! csak azt adják kentek, ami kenteknek vagyon.
Nem bánom én, legyen sánta, félszemű avagy görbe,
Csak a lábát tudja bírni s ne ejtsen a gödörbe.

Az elmátrónásodott Dóris

Dóris! míg úgy virágzottál,
Mint egy májusi szép fa,
Bokrétákat ajánlottál
Minden ifjú hajára.

Én is, más is szaggathattunk
Rólad friss virágokat,
Árnyékod alatt szíhattunk
Újító balzsamokat.

De virág-hullta szépséged
Hozván már gyümölcsöket,
Kerülünk, óh Dóris, téged
S álomtalan csőszödet.

Már most csak az ő számára
Kell neked virítani;
Kacsi! a más almájára
Számot sem kell tartani.

A szűz s mátróna a szemnek
Vét más-más tekintetet.
Tavasza van a szerelemnek,
Hideg ősz a tisztelet.

Hajdan egy pillantásodra
Mint kótogott kebelünk!
Most már komoly virtusodra
Bölcs fázással ügyelünk.

Sovány *lelkem* titulussal
Bé kell érni néked már.
Kit mindennapos tónussal
Férjed morog, ügyebár?

Az a boldog kor eszébe
Asszonyágodnak jut-é,
Midőn ledér szerelmébe
Oly sok ifjú tégeté?

Dóris! Dóris! mit nem tettél
Az én lány szívembe is.
Mi valál? de mivé lettél
Szent jármod alatt te is!

Már bút terem barázdáján
Asszonyosságod homloka,
Már karcsú nyakad símáján
Hasat ereszt a toka.

Már, ahol domború voltál,
Lapos vagy és négyszegű:
Olyan állásra hajoltál,
Mint a bőgő-hegedű.

Már cédrusa szép testednek
Öles törzsök, nem sűgár;
Egy pár narancsa mellyednek
Sárgadinnye-forma már.

Dóris! Dóris! mivé lettél
Szent jármód alatt te is!
De mit? jaj, akit szerettél,
Hanyatlani kezd az is.

Én is hanyatlók időmmel,
És kergetlek tégedet;
Nékem is roskadt erőmmel
Szívem meggémberedett.

Régi langom ellocsolta
Cipris pajzán gyermeke,
Virgonc kedvem elgázolta,
Csak füstöl szövétneke.

Elmém is, mely hajdanában
Az égnek tág boltjain
Átlövellt egy minutában
A Pégazus szárnyain.

Lassodik, s hogy megjárhassa
A szomszédság völgyeit,
Mankót fog és megolvassa
Minden tippeneit.

Most is, hogy tréfás versembe
Játszhatnak még húrjaim,
Az, hogy ti juttok eszembe,
Régi kedves napjaim.

Sőt, Dóriskám! ha nem volna
Párod, úgy áldjon az ég
Szívem szívedhez hajolna,
S megifjodnám egyszer még.

Álomlátás

Mit álmodám az éjjel!
Óh, Dóri! mint csudállék
Két domború halomkát
Citére templománál.

Apró Meánderecskék
Kékelnek a virág közt
És egy parányi völgyön
Eltűnnek ágaikkal.
Ahol ti, lány szerelmek
S víg gráciák, cicáztok
- - - fejéren
Tollázkodó galambid
Cirolgatod, Citére!
Pihegő fuvallatoktól
Habozva lengedeznek
A gyöngyvirág-barázdák,
Felettek a tetőn áll
Egy kláris-oldalú kút
Gyengén körülölelve
Rózsákkal s ért eperrel,
Melyből az élet áldott
Forrása tiszta mézet
S hósín tejet szivárog.

A rózsakáva mellől
Nyilával a kis Ámor
Rám int; s alélva dülök
Elasticus gyepére;
S azt képzelem magamnak,
Hogy én a Hébe boldog
Vánkossain henyélvén,
Mint égiek barátja
Nektárral ittasúlok.

Azomba, Dóri, halld csak!
Ütött az éj, az őrzők
Szavára felriadtam;
S hát bús fejem borúlva
Van a te köldöködben.

Az én barátném, D. A. quodlibetjére

Mi a világ? ha képzelem,
Egy nagy quodlibetnek lelem
Az égi kék szőnyegen,
Melyben a sok csecsebecsét
S annak kisebb-nagyobb becsét
Nézi a bölcs hidegen.

Holmi tündöklő dibdábót,
A sors számára vett bábót,
Itt a Fatum elhinte:
És elrakatta magával
A játszi Harmoniával,
Ki oly szép tündér mint Te.

Az elválás reggelén

Távollétembe
Képedet szívembe
Szent bélyegül viselem,
Ne légy, szép érzékeny,
Te is feledékeny,
Legalább álmodj velem.

Impromptu egy cseresznyefa-levelet rágó hernyóra

Tavaszlott éltem bimbója,
De titkon rágván hernyója,
Korán hervadásra dült.
Hernyóm, kiben gyönyörködtem,
Pillangóvá vált előttem
S frissebb rózsákra repült.

Szívem titkon...

Szívem titkon azt beszéli,
Hogy egy szív rá gerjede:
Óh, nem magam nemembéli
Olvasó, tán te vagy ez!

Hymenhez

Gyanús Hymen! sokan bánják,
Hogy a szívet nyűgbe hányják
Komor fogadásaid:
Édes Hymen!
Az enyímen
Csiklandók szent láncaid.

A hajókázó Ámor

Ámor egy narancshéjacskán
Fel s alá kormányozott.
S egy szívbe e kis vasmacskán
Kikötni szándékozott:
De a sors szelet indított,
Tengert, mindent rázúdított,
A kis vasmacska eltört,
S szegény Ámor hajót tört!

Egy eltörött vasmacskára

Arany láncsal kötéllek
Szívemhez, égi lélek!
S a révpartra jutott remény
Vasmacskáján pihentem én:
De jaj! mind a vasmacska,
Mind az arany láncocska,
Mind a reménység oda van,
S ki, mint én, oly boldogtalan?

A hízelkedő

Vigyázz! ha a hízelkedő
Rád mosolyog: oly tűkör ő,
Kit mindég készen találsz:
Színén lefestve láthatod
Saját rózsás ábrázatot:
De csak míg előtte állsz.

A fiatal remény

Reményt reménylt az ifjacska,
Hányván a sors habja;
Eltört, eltört a vasmacska,
Ímhol a darabja...

A szépség ereje a bajnoki szíven

*Questo fu il premio del mio lungo amore.
Vicini.*

A szép Jeanettéhez

Kisasszony!

Sem a hiú kacéroknek, minémű ama záporbeszédű Stutzer s amaz agyatlan szép coquette, sem a mély lelkek számára nem írok én: mert ezeket meg nem érdemlem, amazok meg nem érdemlenek. A múzsáknak legjobb baráti a gráciák: én is ezeknek képviselőit keresem fel akik éreznek, akik gondolkodnak, akik valódi nyájasok, és szép orcájokból a szép lélek mosolyog ki, szóval: akik olyanok, mint a kisasszony, hogy itt is az én kedves Wielandom szavaival éljek.

*Die mit dem Gürtel der Venus geschmückt,
Die Seelen fesselt, die Augen entzückt,*

Ami egyszer szép, hogy ne tudná, mi a szép? s ki ítélné meg jobban a mások érzéseit, mint akik magok csupa érzékenyek? Úgyis az asszonyszemélyekkel vélek születik s a szerencsés nevelés által ingerlőbbé tétetik valamely kellemetes bizzarria, mely a poétákat férfitársaiktól megkülönbözteti. Így tehát az érzékeny szépeknek tetszését ha megnyerem, a természet maga szól énmellettem, s még előre számot merészlek tartani a poéták borostyánjára.

*Me iuvat in gremio doctae legisse puellae,
Auribus et castis scripta probasse mea.*

Ha jelenlétemkor nem elég vagyok az ő mulattatásokra, kirepül
lelkem testemnek gyarló kalitkájából, s mint a magános filemile,
Látatlanul zeng ökörlők. És a kisasszony, tudom, oly jó érzésű lesz,
hogy néha a külföldi kanárikról nem átalja figyelmét az itthoni bokrok
madárkái felé is fordítani.

Mostan pedig e kis ajándékot méltóztassa tőlem kegyesen elfogadni,
s megjutalmazni azzal, amit ne vesszívű Borbély-ja, ezerekért nem adna
életadó pillantásával. Úgy igyekeztem, hogy belsője, külsője méltó
légyen a gráciákhoz, méltó a kisasszonyhoz.

Magamat ami illet: az én külsőm olyan, mint a magának hagyott
természet; belsőm hasonló a tavaszhoz, mely mikor borongós is, játszik
és terem. Csókolom kezeit!

Miskolc, júl. 25. d. 1800.

Megúnta Márs a harcoknak
Orrprüszkölgető porát,
S elhagyá a bajnokoknak
Vérbe fördött táborát.

Ama zöld hegyek mellyékén,¹⁵¹
Hol a nektár csordogál,
Hol a Sajó szép vidékén
Sajó végig folydogál,

Széjjelnézett egy szép este
És oly helyet keresett,
Hol elfáradt vitéz teste
Nyúgodjon egy keveset.

Úgyis Vayt¹⁵² jól esmérte
E hazánk nagy emberét,
Ki felkötötte volt érte
A nemesség fegyverét.

És aki most azért vájja
Debrecennek dombjait,
Hogy bő étekkel táplálja
Az ágyúk éh gyomrait.

Itt akart hát megpihenni
A hadaknak istene,
Únalmára kezdvén lenni
A feldúlt várak szene.

---

¹⁵¹ A miskolci s több magyar nektárt termő hegyek alján fekszik Zsolca, a Sajó vize mellett

¹⁵² Zsolcán lakik üres napjaiban mélt. vajai báró Vay Miklós ő nagysága, cs. k. ingénieur kapitány, 1797-ben a szabolcsi insurgents ns. seregnek őbestere, most a debreceni és vidékebeli salétromfőző helyeknek birtokossa

Ruháját leterítette
A Sajó zöld partjain,
Fegyverét a szél lengette
Egy vén fűzfa gallyain,
Melynek ritkás árnyékára
A hold ingó fényt vetett,
S a Mária füstös bajusszára
Irtózva tekingetett.

*

Nyúgodj, szelídíthetetlen
Isten! nyúgodj egy kicsint,
Majd a trombiták kegyetlen
Hangja ismét kardra int.
Nyúgodj! ím a lármás hadnak
Fegyvere most nem zörög,
Csak e patak zúg s álmadnak
Únszolására csörög.
De ébredj fel! a cserébe
Egy szép szűz megszólal,
Jön a kedves-kellő Hébe!¹⁵³
Az ifjúság anyala.
Ébredj! ím, zöld pálmaágot
Tart kezében s hozzád jő,
Hogy a vitéz bátorságot
Benned megtisztelje ő.

*

Úgy van: Mársnak homlokára
Tábori koszorút fűz,
Bíbor szájával szájára
Egypár csókot vét a szűz.
Megkötözi friss rózsával
Vasba burkolt karjait,
S Vénus övszorítójával¹⁵⁴
Mebékózza lábait.
„Kelj fel, vitéz! (úgymond néki)
Esmérd meg érdemedet,
Ím, a Vénus ajándéki
Megtiszteltek tégedet.”
Felkél a táborok atyja
E szókra az álomból,
Hébét gyengén szorítgatja
És a szép szűznek így szól:

¹⁵³ Hébe az ifjúság istenasszonya, ki az istenek asztalán adogatja fel a halhatatlanító nektárt és ambróziát

¹⁵⁴ A görög elmének szép találmanya a Vénus övedzője, szépen leírja Tasso is, mikkel piperézte fel Vénus quel cinto, de quello ella avea il bel fianco succinto

„Légyen Borbély kapitányé¹⁵⁵

Ez a pálmakoszorú,
Rózsád a legszebb leányé:
Engem vár több háború.

Most jöjj velem.” E szavára

Elhagyák a patakot,
És béindúlnak Zsolcára,
Hol az a Vay¹⁵⁶ lakott,

Ki hajdan mint politikus
Tündöklött a hazába.

Most, mint egy magyar Atticus,¹⁵⁷
Nagyobb önnön-magába,

Kinek szárnya alá vonja
A magyar Pindus magát,
A Hegyalja Hélikonja
Úgy nézi, mint csillagát.

*

Borbélyt, ki már Zsanétjával¹⁵⁸

Szép reményjét érlelé,
Nemesszívű barátjával¹⁵⁹
Mávors éppen itt lelé.

Jósa tartá a leánynak
S a vitéznek karjait;
Szól Márs és a kapitánynak
Nyújtja pálmaágait:

„Hozzám mindenkor hív voltál,
Érdemed már elég nagy,
Hazádért sokat harcoltál;
Munkát győztél: ember vagy!

Felhágtál a becsületnek
Oly polcára már te is,
Hová sokan nem érhetnek
Késő vénségekbe is:

---

¹⁵⁵ T. n. v. roffi Borbély Gábor úr, becsületből nyugvó cs. k. kapitány. Itten mint vőlegény

¹⁵⁶ Mélt. vajai Vay József úr, cs. k. tanácsos, ezelőtt a fels. Helytartó-tanács tanácsosa, most a fő t. Tiszaemellyéki Superintendenciának és a ns. sárospataki Ref. Kollégomnak fő kurátora

¹⁵⁷ Atticus, római főember, az akkori világ legnagyobb embereinek s a tudományoknak barátja. Egy házi hős. Midőn az ő élete leírását olvassuk, alig hihetjük, hogy ő ember volt ily gyaló, ily Hobbes ideájához szító ember, mint a mi világunk fiai

¹⁵⁸ T. n. vajai Vay Jeanette (olv. Zsanét, magyarosan Johanka), a mélt. cons. úr kisasszonya s a kapitány úr mátkája

¹⁵⁹ T. n. n. és v. pankotai Jósa Gábor úr, aransarkantyús vitéz, több t. vármegyék táblaülője, Tiszafüreden

Mondj tehát *válét* a hadnak,
Érdemes vitéz személy!
Hogy hazádnak és magadnak
És a békességnek élj.

Nesze ez a véres pálma,
Amelyért fáradt szablyád;
De díszesebb kincs is száll ma,
Óh nemes bajnok, terád.

Zsanét ez, kinek szemében
Ragyogva olvashatod,
Hogy a boldogság ölében
Arany időd várhatod.

Letörli bársony hajával
Poros izzadságodat,
Csókolván rózsaszájával
Gondlepte homlokodat.

De még, hogy próbára végyem
Férfi-szíved várfokát
S annál édesebbé tégyem
Íly szép kincsed birtokát,
Kerengést hányok célodba,¹⁶⁰
Meggátolom útatod,
Ha nem csüggedsz szándékodba,
Elnyered várt váradat.

Túrve méltó feltalálni
Egy halandó gráciát,
S katonadolog kiállni,
Fiam, a strapáciát.”

*

Hébe a fűzér rózsával
Mindjárt öszveköti hát,
A vitéz pardupéjával
A szép kisasszony haját,
Sőt kezeket is kezekkel
A rózsanyűgbe veti
S mond: „Nem cserél istenekkel,
Aki egymást szereti!”¹⁶¹

Truccoltok a halandóság
Nyomorúlt határain,
A kölcsönös hajlandóság
Hord a menny tornácain.

---

¹⁶⁰ Két esztendőnél tovább várakozni csak egy Borbély tud, s csak egy Zsanét érdemli azt

¹⁶¹ Mann und Weib, und Weib und Mann
Gränzen an die Gottheit an.
Die Zauberflöte

Kérdjétek meg a hazának
Terhétől fáradt Vayt,
Ki adott erőt vállának,
Édesítvén bajait?

Nem az ő szíve felének¹⁶²
Ritka tálentoma-é?
Nem a Zsanét szép képének
Szép *originálja-é?*

Úgy van: az eltikkadt virtus
Megújítja erejét,
Midőn egy szerelmes mirtus
Hűsíti forró fejét.

És te, szép szűz, örülj néki,
Hogy vitézhez kapcsolnak,
Mert leghívebb martaléki
A vitézek Ámornak.

Lám, hogy a szép asszonyságnak
Róma is lágy rabja volt,
Aki előtt fél világnak
Térde hajdan meghajolt.¹⁶³

Te is e hódíthatatlan
Szíven uralkodni fogsz,
Mihelyt hasonlíthatatlan
Képeddel rá mosolyogsz.

Szeresd; mert akik becsülni
Tudják a vitézeket,
Tudnak a hazának szülni
Ők is vitéz gyermeket.

Kívánom is, díszesedjen
Két nemes ház véletek.
S országunk egykor kérkedjen,
Hogy hérokat szültetek,

Kedves nevetek dícsérjék
Annak késő fiai,
És ebben is megesmérjék,
Hogy közjóra élt Vay!”

*

Jósa pedig, hogy szent célját
A két pár elérheté,
Barátját és barátnéját
Csókokkal hintegeté.

---

¹⁶² Mélt. bocsári Motsáry Erzsébet asszonyság, a mélt. cons. úrnak hitvесе

¹⁶³ Holberg elmés jegyzése, hogy a régi rómaiak feleségeiknek szolgálván, mind e világon uralkodtak: a mai olaszok azokon uralkodván, rabjai sok nemzeteknek

Mondván: „Húgom, ma rád szálla
A boldogság, úgy jó?
S úgy drusza, nincsen nála
Szebb kapitány-penzió?”

*

*Dieux! De quels doux plaisirs s'enyvrent deux époux.
Dont l' Amour a formé la chaîne fortunée!*

Berquin

Epigramm Leonórához

Azt mondd, Leonóra, hogy tizenharc
Eszendőbe forogsz: hogy is ne hinném?
Tíz esztendeje már, hogy mondd.

Az estvéhez

Csendes este! légy tanúja,
Mint keservek én.
Szívemet mint vérzi bűja
Lilla szép nevén.
Lágy árnyékkal
Szójj be engemet
S e tájékkal
Zengd keservemet.
Mert csalárd az emberekben
Már a szív nagyon,
És az érzéketlenekben
Több kegyes nagyon.
Csendes este! ah, tekints le,
Nézd e bánatot.
Könny helyett szememre hints le
Tiszta harmatot:
Mert elfogytak
Régi könnyeim,
Úgy rámrogytak
Szenvedéseim.
Nincsen, aki sírna vélem,
Szánna engemet.
Így vesződöm, míg leélem
Kínos életemet.
Csendes este! Már alusznak
Mások édesen,
Vagy viszonti kedvbe úsznak
Ők szerelmesen.
Én aggódok:
Hát mit is tegyek?

Nincs más módomban,
Nincs hová legyek.
Édes este! ah, ne hagyj el,
Zárj le más szemet,
És lakásodig ragadj el
Innen engemet.

Csendes este! balzsamozd el
Durva kínomat,
Vagy reám végtére hozd el
Várt halálomat.
Mert fájdalomam
Többre, többre nő,
És nyugalomam
Senkitől se jó.
Lilla is midőn eszembe
Ötlik, elhalok
S újra felfakadt sebembe
Szinte meghalok.

Csendes este! ah, ne hozd el
Még halálomat,
Kérlek, óh, ne balzsamozd el
Gyenge kínomat.
Inkább áztasd
Szűz szemed te is
És dupláztasd
Kínom ezzel is.
Lilla vesztén sírdogálni
Drága sors nekem,
Sírdogálva haldogálni
Szép halál nekem.

1800. szeptember 20.

Fillishez

A semmiség örök tavába
Ifjúkorod javát hiába,
Szép húgom! óh ne hánd;
Úgy éld virágít a tavasznak,
Hogy majd ha mellyeden megasznak,
Elvesztek ne bánd.

Ne higgy a nyájasan mosolygó,
A gráciák kertébe bolygó
Lepkéknek, óh ne higgy!
Ezek csak új rózsákra futnak
És hirtelen vénségre jutnak;
Ne hidd, nem tart ez így.

Én is neveltem egy virágot,
Kit lopva egy hernyócska rágott,
Emésztvén édesen;
De végre lepke vált belőle,
S újabb virág után előle
Eltűnt negédesen.

Óh, mennyi bút láttam miatta!
Már lelkem elcsüggedt alatta,
A szívem öszvetört;
Kedvet haszontalan kerestem
Másutt, mihelyt attól elestem,
Ki édesen gyötört.

A szép napok hosszúak valának,
Az éjszakák nem nyugtatának,
Hogy ő máshoz hajolt,
Szétnéztem és sehol se láttam
Azt, akit oly híven imádtam:
S egész föld pusztá volt.

Most is, ha foly könnyhullatásom,
Csupán ez egy vígasztalásom:
Hogy ő a hitszegő!
A tiszta szívet megvetette,
Ki őtet oly forrón szerette,
S reám méltatlan ő.

Borbély granáriumára

A XVIII-adik századnak
Ősze utolsó végén
Lett rakása e magháznak
Borbély Sándor költségén.

1800. december

1801

A békétlenkedő

I

Tavas

Ejnye, már az esztendőnek
Silány napjai eljönnek,

Itt a kedvetlen tavasz.

Locsos, pocsos minden napja,
Komor a bőjtmás hónapja.

Április csalárd, ravasz.

Sovány szelek süvöltése,
Száráz porral kerengése

Torkot, mellet terhelő,
Huruttal kerül elő.

Kinek volna kedve benne!
Bárcsak hamar vége lenne

Únalmas óráinak.

Szemem bármerre tekintsen,
Sem gyümölcse semmi nincsen

Kertem pusztá fáinak.

Mit ér zöldje a szőlőnek,
Ha rajta fürtök nem nőnek,

Mit ér a bimbó, virág,

Ha körtvélyt nem nyújt az ág?

Barmaim, jaj, be soványok,
Elfogyott a takarmányok,

Már sem széna, sem mező,

Ezer az ember szüksége,
Nincs új, elfogyott a régi,

Majd kihúzza az éhező.

Óh, bárcsak hamar nyár lenne,
E silány tavasz elmenne:

Uram! uram! talán már

Nem is fog már lenni nyár!

II

Nyár

Haj, haj, no! be elfáradtam,
Ugyan nagyon megizzadtam,

Adjatok egy kis vizet!

A nyári napnak hésége
Éltünk terhe, veszettsége,

Csak, csak ilyennel fizet;

Uram, szüntesd a héséget,
Mert magunkat is eléget.

Tikkasztó kánikulánk

Bűnünkért van csapva ránk.

Testünket alig bírhatjuk,
Lélekszakadva aratjuk
    Ami kis termésünk jött;
Vetegettük hideg szélbe,
Most takarjuk forró délbe
    Dudva és bogács között;
Amit e' még meg nem fojtott,
Szipoly és sáskaraj tojt ott,
    S amit ez is meghagya,
    Elsütötte a ragya.
A hosszú napnak terhétől,
A munka keménységétől
    Csigázódik életünk.
Mégis mindezért végtére
Mi a szegény ember bére!
    Aggunk s alig ehetünk.
Mennykő, villám és mennydörgés
Mind, amit nyér a könnyörgés,
    Forgószél és jégeső,
    Ami a munkánkra jó.

III Ősz

A fejem már majd megbódúl,
Annyi a gond, mely rámtódúl,
    Érik a gohér nagyon.
Szintúgy félek még előre,
Ha ránézek a szöllőre,
    A szüret s baj itt vagyon;
Restellek már ki is menni,
Eső esik, mit kell tenni,
    Alhatnám is, de nem is,
    Mozogni kén nekem is.
Most jönnek már, haj, most jönnek
A megaggott esztendőnek
    Legkomorabb részei,
Borong, tolong a kedvetlen
Őszi felhő, és szünetlen
    Buggyognak locs cseppjei.
Bent ásítok, kint meg ázom,
Bent didergek, kint meg fázom,
    Szomorú ősz, haj, haj, haj!
    Benn is baj most, kinn is baj.
Bárcsak meleg napfény volna,
Vagy kemény télre hajolna
    Már ez a locspocs idő.
Mert most setét ködbe fedve
Sínlik az embernek kedve,
    S azért hozzám más se jó.

De ha jó is, mit csinálunk?
Csak únalom lakik nálunk;
Most is bú és álom nyom:
Jaj be fáj a vékonyom.

IV *Tél*

No eljöttél valahára,
Gyászos tél, a föld nyakára,
És az erszényt oldozod:
Együk most már munkánk bérét,
Igyuk saját testünk vérét,
Már az inséget hozod.
Igazán, hogy minél rosszabb
A te részed, annál hosszabb,
Életünkben majd fél rész
A te napjaidba vész.

Elrablod a kikeletnek
Tején hízott természetnek
Gyönyörűségét magad;
Mindent, amit a termékeny
Nyár s ősz adott a vidéken,
Fagyod tőlünk elragad.
Csak számodra munkálódunk,
Érted élünk és aggódunk,
S midőn mindent elragadsz,
Magad csak kedvet sem adsz.

Tömlöccé teszed szobánkat,
Kertünket és gyümölcsfánkat
Zúzzal virágoztatod.
És azalatt nagy lármával
Kimormolsz szélhahotával
S jégfogad vicsorgatod.
Ne dúld fel minden kedvünket,
Enyhítsd megúnt életünket,
Bocsásd hozzánk a tavaszt,
Szívszakadva várjuk azt.

Purgomák

I

Purgoma nem jó szó: mért? mert görög. Úgyde magyar lett:
A görög is bár így lenne hazánkba magyar.

II

Jancsi! az Árpádom hosszúlod. *Purgoma* kell-é?
Kurta ez, óh Jancsim, s kurta eszedbe való.

Nincs az is ínyedhez. De nem is csuda, mert ha nem érted,
Úgye ez is hosszú, és az is, úgye, rövid.

III

Mézet ereszt, ha vagyon hátul fulánkja, az apró
Purgoma; hogyha utól a fara tompa, here.
Én ugyan e kasból kiölém a tompa heréket:
Úgye hogy itt, Földim, mégis elégre találsz?

IV

Új magyarok lettünk; mert ázsiabéli szokásunk,
Régi ruhánk, nyelvünk már ma kudarcra került.
Tőlünk, ó-magyarok, nemetek csak ezekbe különböz:
Hogy ti fejeőbb színt, mink feketébbet adunk,
És hogy az elrontó idegen járomba mi végre
Lettünk új-magyarok, tik pedig ó-magyarok.

V

A vén Kopácsi esküszik, hogy ifjantan
Nem jött fel a bor asztalára víz nélkül.
Úgy van: de csaplár volt Kopácsi ifjantan;
S most már azért van módja tiszta bort inni.

A nap innepe

„Idvez légy, áldás forrása,
Világosság tengere,
Munkás halandók lámpása,
Életünk rúgó-ere!

Te mutatod meg minékünk,
Mi fejér, mi fekete?
Te általad bús vidékünk
Örömkertté tétete.

Halmainkat, völgyeinket
Örömbbe öltözteted
És sorvadó beteginket
Erőddel élesztgeted.

Süss atyáink templomába,
Süss szent sugáriddal bé
S a setét telet honjába
Kergesd, tőlünk másfelé.

Im, az innep szüzeckéi
Elődbe kiszállanak,
S jótéted első zsengei
Kaskáikban látszanak.

Fogadd el ez apróságot
Hozzánk-jöttöd innepén,
Óh te, ki fényt s gazdagságot
Hintesz el Péri gyepén!”

Az inkák így éneklének,
Így a nap leányai,
Így a Kuskó szent helyének
Minden béavattjai,

Midőn hozzájuk megtére
A rokon nap fényivel
És hazájok édenjére
Fényt és termést szóra el.

Hát mi miként innepeljünk
Néked, óh keszthelyi nap,
Kitől éden lesz lakhelyünk.
Kitől népünk fényre kap?

Óh, tiszteld minden haboddal,
Balatonnak Tétise!
Mert ki tesz jót tájékkal?
Festetics, vagy senki se.

A palatinusné halálára

I

A nekiszépült Budára
Nádorispányunk számára
Egy áloét hoztak volt:
De alig lett virágzása,
Mint az áloék szokása,
Ő is azonnal megholt.¹⁶⁴

II

Szépeink közt megjelenvén,
Angyalnak ítéltének:
Most az angyalokhoz menvén,
Óh! minek nevezzenek?

Dr. Földiről egy töredék

A természet erős bűvárja, az északi Linné
S a szép Sulzer, ama jó ízlés mestere, Földit,
Míg ő tiszta szavú lantján Eratónak ölében
Árpádnak fiait gyönyörűbb hangokra tanítja,
S felnyitván az egész természetet, öszveseregli
Tág elméjében az egész holdalji világot,
Felragadák csuda karjaikon e földi hazából.

---

¹⁶⁴ Az áloé egy fejedelmi virága a fejedelmi kerteknek; mihelyt elvirágzik és magzik, azonnal meghal

Sulzer bévezetése képződési világba,
Melybe az ízlésnek felséges temploma mellett
A gyönyörű lelkek tündöklenek: a sok idétlen
Elme pedig nyomorult nyűg közt a porba rikácsol.
„Jöszte idebb, úgymond, Földim, nesze lant, nesze korbács!
Ezzel az ízlésnek szentebb törvényire szoktasd
Polgártársaidat, kik szép tudományra születtek;
Mert lát'd mennyi magyar vagyon itt: de - de mennyi pedántok,
Névnapi rigmisták, szélmalomok nyüzsgenek itten,
Akik ezen helynek nagy mérészelve tapodják
Szent küszöbét! Itt a korbács, verj görbe nyakokra.”
Lantját megköszöné, korbácsát másnak ajánlá.

Ekkor gyenge babért fűzvén gondlepte fejére,
Felveszi őt Linné, és minden földi teremtetést
Feljűlről neki megmutogat, valamit csak az égnek,
Földnek, tengernek tág gyomra magába befoglal.
Egy nagy öregbítő csövet adván nékie, így szól:
„Látod-e, mely kicsiny itt a föld, félrésze vizekkel
Befoglalva setét zöldes, félrésze világos,
S mint félérésű citrom hintálva tulajdon
Terhe nyomásától, lóg a nagy semminek ágán.
Mennyi piciny férgek mászkálnak rajta, balénák,
Hány bogarak járnak túlán? mind bérci vadökrök,
Mind elefántok azok; kik közt a büszke halandók,
Mint a hangyafiak, hitvány munkába nyüzsögnek.
Úgye csekélység így minden? Most már az üvegcsőt
Megfordítva tekintsd: ím, a végetlen üregben
Földi hazád mértéketlen nagy tengelye végén
Tágos gőzgömböt, hóbérceket, öszvetoluló
Tengereket sok ezer mértföldnyire mint hemperget.
Látsz-e amott egy rettenetes csudaállatot? ímé,
Mint amaz egyszarvú fenevad, mérgébe kietlen
Lábaival tombol, szemeit borzasztja dühösség.
Mint mérsékli kemény szarvát fenyegetve, hogy azzal
Vagy tölgyfát vagy vén jegenyét csapjon le derékba.
Gondolod-é, mi ez a Behemót? Egy lyánka kezéből
Kisdéd teste miatt kicsuszamlott két-napi bolha.”

1801

Főtiszteletű és méltóságos pókatelki Kondé Miklós önagyságának tiszteletére

Még mindég csak setét búkkal
Ráncolván homlokodat,
Emberölő háborúkkal
Erőltetted lantodat,
Vagy a pompás természetnek
Andalogván útjain,
Néha a szűz szeretetnek
Pihentél meg karjain:

De most, Múzsám! békességnek
Innepit kell zengened,
És a császári felségnek
Nevét dicsőítened,
Ki a véres diadalmat
Népiért feláldozá
És a hősín nyúgodalmat
Hazánkba visszahozá.
Trónussát (melyet sokáig
Tüzes felhő fedezett,
Mely a világ négy sarkáig
Dörgött, ölt, mennykövezett)
Most oly áldott nappá tette,
Mely fényt és életet ad.
Óh, kegyes király, érette
Örök hálá szálljon rád!
Ím, egy korona, amelyet
Készít néked minden hív,
Melyen brilliántok helyett
Van egy-egy jó magyar szív;
Nincsenek rajt' Indiának
Néger-vesztő gyöngyei,
Hanem milliomm anyának
Mégvígasztalt könnyei.
A felvidult mezők, kertek
Cifrázzák kerületét.
Melyek elhagyva heverték,
Lakos nélkül, szerteszét.
A népnek megkímélt vére
Bíbor béllést ad alá,
S fényje önnön érdemidnek
Arany almát függeszt rá.
Jer, tedd fel, óh haza atyja!
Itt nagy lelkednek jele.
Mely kevés király mondhatja,
Hogy ő ilyet visele!
És te, Múzsám! olajfával
Kerítvén homlokodat,
Vedd fel innepi pompával
Philanthropus lantodat.
Jer velem a békességnek
Újuló tornáciba,
Melynek száz óltárok égnek
Mohos omladékiba.
A népek köz vígságára
Készíts éneket velem:
Mert meggyőzte utóljára
Magát a győzedelem!

Jer, s keljünk túl a Hágónak¹⁶⁵
 Meredek csapásain,
 Adj koncertet az ekhónak
 Hazám boros halmain.
 Édes szülötte földemnek
 Fővárosát járjuk meg,
 Hol sok magyar fejdelemnek
 Hamvain szent éj lebeg.
 Nézd, mint tapsol a nemesség,
 A szegény mint örvendez.
 Óh, mit nem tesz a békesség!
 Óh, - de mit hallok? - mi ez?
 Kolonics nagy templomába
 Éneklő leánykar zeng,
 A lány szellőknek fújtába
 Róla kedves ekhó leng.
 A harangok kondúltára
 Örömtrombita ropog,¹⁶⁶
 Tíz-húsz hegedű-trillára
 Öt-hat bot dobja kopog.
 A muzsikák szent királya¹⁶⁷
 Ezer síppal sír, zeng, bong,
 És pompás symphoniája
 A temjénfüstbe zsibong.
 Múzsám (mert szent borzadástól
 Eltelvén, nem nézhetem,
 A sok hangtól és lámpástól
 Elalélt fülem, szemem)
 Nézd azt, ki bíbor ruhába
 Ül a főoltár megett,
 Arany pálcát tart jobbja,
 Fején papi süveget.
 Óh, mely kellemes méltóság,
 Amely tekintetén ül,
 Mely mennyei világosság
 Súgároz feje körül.
 Nézd jobbról-balról mellette
 A hír s haza angyalát:
 Óh, mi két szent követ vette
 Körül az ő oldalát!
 Zámolyának grádicsára
 Egy-egy tudomány leül:
 Óh, ily férfit bizonyára
 Menny, haza, ész mind becsül!

¹⁶⁵ Debrecenből, az én hazámból, a Hágó meredek hegyén menni a nagyvárad gyűlésekre

¹⁶⁶ Itt a muzsikaszerszámok természeti hangját akartam követni s a magyar nyelv hármonicusságát megmutatni

¹⁶⁷ Az orgona

Tán Kondé ő? „Ő” egy égi
Szózat ekként felele,
Vagy hogy itten a hegységi
Ekhó szólalt meg vele.
Elég, hogy én rendbe szedtem
Azonnal a húrokat,
És Múzsámmal kísértettem
Élő hangon azokat.
Készültem, hogy szent Péterhez
Hasonlítom ötöt én!
Vagy a legfőbb szent emberhez,
Aki ült Péter székén;
S hetedik Pius nevével
Vetem egybe nagy nevét,
Ki betölté érdemével
A világ ürült helyét,¹⁶⁸
Vagy legalább a hazának
Első térítőjéhez
S e váradi katedrának
Mérem fő díszeihez.
De gyarló lantom csak zörgött
Pengető újjom alatt,
Húrja aléltan nyöszörgött,
Hol szakadt, hol leszaladt.
Íly nemes tárgy nagy vóltával
Nem bírván, félre vetem,
S készülök, hogy csak prózával
Ejtem meg tiszteletem;
Hogy majd sok jókívánással
Idvezlem e főpapot,
S kívánok néki áldással
Rakott sok ezer napot;
S hogy miképpen a hazának
Eddig oszlopa vala,
Úgy most az ekklesiának
Légyen őrző angyala;
És hogy midőn e sárházi
Életből mennybe megyen,
A Batthyány s Eszterházy
Dicsőült társa legyen:
Midőn...

Az ember, a poézis első tárgya

Óh, mely örömben folytak el ekkorig
Zsengére nyíló napjaim! óh, miként
Érzém, hogy élni s Tháliának
Rózsanyakán enyelegni édes!

---

¹⁶⁸ Mint ez a váradi

Víg borzadással jártam el a görög
Szépségek és a római nagy világ
Pompás maradványit; s ezeknek
Sírja felett az olasz negédes

Kertjébe szedtem drága narancsokat!
A franc mezőket láttam; az Álbion
Barlangiban s a német erdők
Bérceiben örömet találtam.

Olykor hevítvén lelkemet is belől
Új képzelések s büszke vetélkedés,
Lantot ragadtam, s a lapályos
Dácia térmezején danolván,

A földnek aljáról felemelkedém;
A felleg elnyelt, mennyei képzetim,
Mint a habok, felfogtak, s úsztam
Gondolatim csuda tengerében.

„Mérész halandó! lelkesedett iszap!”
Így zenge hozzám egy levegői hang,
„Szentségtelen létedre nem félsz
Angyali pitvarokat tapodni?”

*Ki vagy, miért vagy, hol lakol? és kinek
Számára mozgasz? s végre mivé leszel?*
Míg ezt ki nem vizsgálod, addig
Por vagy, az is leszel.” E szavára,

Mint lenge párák éjjeli csillaga,
A tágas éther mennyezetén alól
Sebes bukással földre hullván,
Csak csupa por, hamu lett belőlem.

Erdődi Lajoshoz

Szép elméd nézzem-e, vagy nemes lelkedet?
Erdődi! mindkettő naggyá tett tégedet,
Hígabb éggel táplált Múzsádat ölelem,
Eredeti magyar szívedet tisztetem.
Írj, s félistenekké léssz nek ama nagyok,
Kik dicséreténél én, én kisebb vagyok.
Majd a te neved is szent marad minálunk,
Sírodra érdemlett borostyánt plántálunk:
Addig is siratván e hazánkfiat,
Csak az vígasztal, hogy bírunk még két Vayt.

1801. július 7.

Kazinczyhoz, mikor kiszabadúlt

Hogy Orpheus, kit a halál fiának,
Az őrebtől felfaltnak gondolának,
S barlangjaikba jajgatának
Hebrus szelíd leányai,
Véletlen a kies Haemus hegyére
A poklok félelmes torkából,
Plútónak zordon országából
Mennybéli lantjával kiére:
    Örültek a folyamatok,
    Örült minden part és sziget,
    Örült hegy, völgy, mező, liget,
Örültek a vadállatok;
Főként Eumolpus, a tanítvány,
Bús húrjait feligazítván,
Zengette őtet énekén
És úgy örült: mint *Néked* én.

1801. június

Az estike

Míg az égi nap felette
Hév világát terjegette,
Gyászba hordozá magát,
Most, hogy a halálos éjjel
Bírja, szebben hinti széjjel
Lelke a virtus szagát.

Izenget már...

Izenget már valahára
A párosság istene,
Hogy már az ember ágyára
Egy emberné illene.
Nem soká él a halandó,
A jó szerencse múlandó,
Házasodni kellene.

Már a nádat elvettem,
Melyen véled, hajdani
Gyermekkorunkban, szerettem
Fel s alá lovaglani.
Alkudni kén a lányokkal,
Akik szóttalan bábjokkal
Elúntak már játszani.

Érzem, hogy egy nagy hízakja
Van szívemnek félfelől;
De ki lesz, aki bérakja
Azt a hízakot belől?

Több leány van, mint pillangó,
Válogathatni, de bangó,
Aki nézgél csak elől.

Egynek tetszik szép formája,
Másnak deli termete,
Annak mézes-mázos szája,
Ennek jó természete.
Én is közlöm hát, barátom,
Milyen lesz az én sajátom
Erkölcse s tekintete.

A Hafíz sírhalma

Egy

Sírászi barna hölgyek,
Kökényszemű leányok,
Öltözzetek selyembe,
És kebletek fejrét
Rózsákkal ékesítvén,
Karikába font karokkal
Zengjétek e dalocskát
Hafíz halomja mellett:

„Légy idvez, óh, Hafíznek
Sírhalma, melybe nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.”

Mind

Légy idvez, óh, Hafíznek
Sírhalma, melybe nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy

Tölts bort, leányka, tölts bort;
Kedvellem a piros bort,
Mely a sírászi hegynek
Boldog kövén tenyészik.
Nincs több bor e világon,
Nincs több ehez hasonló;
Setét ez és aranyzín,
Szívem kinyílik ettől,
Öröm pezseg szememben,
Boldog vagyok, s alélva
Simúlok édesemnek
A szeghajú legénynek
Ölébe és elalszom.
Felébredek, leánykák,
Ittam; de mégsem érzek
Az én fejembe terhet.

Zengjétek, óh leánykák,
Ez égi bor hatalmát,
És töltsetek Hafíznek
Sírjára is belőle
A tarka rózsza közzé,
Az ő danái vígak,
Örömhözók, erősek,
Szerelmeket lehellők,
Mint a bor, a piros bor.

Mind

Légy idvez, óh, Hafíznek
Sírhalma, melybe nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy

Most nyílnak a virágok:
A rózsza, mint királyné;
Úl tarka trónusában,
S a nárcisok körülte
Fenn-állva udvarolnak.
Tulipántok és kükörcsök
S jácintusok borúlnak
Királyi zsámolyára:
S a szép tavasz felette
Kék kárpitot lobogtat.
Viríts becses ligetke,
Viríts ezer virággal,
S felhőzd bé illatoddal
A jó Hafíz halomját!
Ti pedig, piros leányok,
Jertek begyezni rózsát
A jó Hafíz gyepéről,
Kinek égi lelke nyájas,
Mint rózsza; s drága híre,
Mint rózsaszag, kiterjedt
Szívünkre és hazánkra.

Mind

Légy idvez, óh, Hafíznek
Sírhalma, melybe nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy

A zöld bokorba hallom
A filmilét danolni,
Hallgassatok, leánykák!
Most andalogva lejtőz,
Majd felfelé cikornyáz,
Majd harsog és ledörmög,

Kanyarog, siet, rezeget, nyújt.
Be hathatós! be vídám!
Be gyenge és szerelmes!
Ah! így danolgatott ő,
A kellemes poéta,
Ki e halomba nyugszik.
De lelke e dalok közt
Édes lebegéssel
Szállott el a vidékről
Éden leányi közzé:
Miként eme madárka,
Mely már alélva hullt le
A rózsák szép ölébe.

Mind

Légy idvez, óh, Hafíznak
Sírhalma, melybe nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy

Légy idvez, óh, poéták
S bölcsék hazája, Sírász!
Ellepte a te híred
A napkelet vidékét
S a földövezte tengert.
Mert a te kőfalad közt
Óltára áll az észnek:
És citromerdeidben
Száz verselőket danolnak.
Kiknek szavára zengnek
Az ispaháni tornyok,
A Tigris és az Indus.
De mék tud énekelni
Sírász szülőtti közzül
Úgy, mint ez a mi dallónk,
Ki e halomba nyugszik?
Rakjátok, óh poéták,
Koszorúkat Hafíznak
Sírjára s énekéből
Tanuljátok közöttünk
Danolni és szeretni.

Mind

Légy idvez, óh, Hafíznak
Sírhalma, melybe nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy

Szép szüzek ám az ozman
Anyáknak a szülőtti;

Mégis Georgiának
Karcsú leányit inkább
Veszi s becsüli Stambul.
Cirkassziát az észak
Rózsái ékesítik,
S a barna szép arabnét
A déli nap csudálja.
Bogárszeműek a te
Lyánkáid, óh Szamarkánd!
És rózsaszínnel ékes,
Óh Kásmir, a te hölgyed!
De egész Kelet határán
Csak Persiába nőnek
S a büszke Persiában
Csak Fárs kies vidékén
S a fársi tartományban
Csak a sírászi földön
Legszebb szemek, karocskák
És szájak, arcok, emlők,
Nyájas leányi szívek,
Világcsudálta szűzek.
És óh, Hafíz! tenéked,
Ím, e dicső leányok
Jöttek köszönni dallod.
Ily ritka földi nimfák
Táncolnak, énekelnek
Sírod halomja mellett,
A legdelibb leányok,
Legszebbek a világon!

Mind

Légy idvez, óh, Hafíznek
Sírhalma, melybe nyugszik
A rózsabokrok alján
Kelet édes énekesse.

Egy

Mit érzek! a virágok
Bimbóikon kinéznek,
Habosan terül az illat,
A fellegek szaladnak,
Belőlök a szelíd nap
Mosolyog derült egünkre.
A filmilék zenegnek,
S egy szellet a rózsának
Bimbóiból kilendül:
Mit, ah, mit érzek! édes
E szellet ihletése!
Óh szent öröm! szerelmek!
Megelégedés nyomási!
Te vagy, te vagy Hafíznek

Árnyéka! csendes árnyék,
Te lebegteted hajunkat!
Üljünk le sírja mellett
A mirtusos ligetben,
Üljünk le, szép leányok!

Ti barna, kondor ifjak!
Kik a narancsberekből
Most szálltok e halomhoz!
Óh, jó időbe jöttök!
Megnyílván olvadoznak
Hő szíveink reátok.

„S te utazó! ki a szép
Váras felé igyekszel,
Ne térj odább Hafíznak
Fülepthe sírja mellől!”

Az elszánt szerető

Semmivé kell lennem!
A nemlétel hív.
Gémberedj meg bennem,
Roncsolt szív!
Jobb, hogy a dögférgek
Szétmarcongyanak,
Mint e belső mérgek
Rágjanak.
Óh, miért születtem!
Vagy miért szerettem!
Vagy mért élek!
Jaj, fuss a szépektől,
Mint a tigrisektől,
Jámbor lélek!
Én is egyszer képzésemnek
Meghódoltam,
Két hihető szemnek
Rabja voltam.

Válj bennem epévé,
Hajdan édes hang!
Gyúlj pokol tüzévé,
Kedvelt lang.
S akiért így élem
Bús világom még,
Vágd ki együtt vélem,
Bosszús ég!
Mért kívánjak élni?
Élni s nem remélni? -
Hogy bűm nőjjön? -
Nem! - s ha halni mégyek:

Hogy magam ne légyek,
Ő is jöjjön!
Hogy ott csalfa praktikáját
Kitruccoljam
És hitszegő száját -
Megcsókoljam.

A békesség és a hadi érdem

Még mindég csak setét búkkal
Ráncolván homlokodat,
Emberölő háborúkkal
Erőltetted lantodat,
Vagy a pompás természetnek
Andalogván útjain,
Néha a szűz szeretetnek
Pihentél meg karjain:
De most, Múzsám! békességnek
Innepit kell zengened
És a császári Felségnek
Nevét dicsőítened,
Ki a véres diadalmat
Népiért feláldozá
És a hósín nyúgodalmat
Hazánkba visszahozá.
Trónusát (melyet sokáig
Tüzes felhő fedezett,
Mely a világ négy sarkáig
Dörgött, ölt, mennykövezett)
Most oly áldott nappá tette,
Mely fényt és életet ad. -
Óh kegyes király, érette
Örök hálá szálljon rád!
Ím, egy korona, amelyet
Készít néked minden hív,
Melyen brilliántok helyett
Van egy-egy jó magyar szív;
Nincsenek rajt' Indiának
Négervesztő gyöngyei,
Hanem milliomm anyának
Megvígasztalt könnyei.
A felvidúlt mezők, kertek
Cifrázzák kerületét,
Melyek elhagyva heverték,
Lakos nélkül, szerteszét.
A népnek megkímélt vére
Bíbor béllést ad alá,
S fényje önnön érdemidnek
Arany almát függeszt rá.
Jer, tedd fel, óh haza atyja!

Itt nagy lelkednek jele.
Mely kevés király mondhatja,
Hogy ő ilyet visele!
És te, Múzsám! olajfával
Kerítvén homlokodat,
Vedd fel innepi pompával
Érdemzengő lantodat.
Jer velem a békességnek
Újuló tornáciba
Melynek száz óltárok égnek
Bodzás omladékiba.
A népek köz vígságára
Készíts éneket velem:
Mert meggyőzte útoljára
Magát a győzelem!
Jer, s keljünk túl a Hágónak
Meredek csapásain,
Adj koncertet az ekhónak
Hazám boros halmain.
Édes születte-földemnek
Fővárosát járjuk meg,
Hol sok magyar fejdelemek
Hamvain szent éj lebeg.
Nézd, mint tapsol a nemesség,
Nézd, a nép mint örvendez.
Óh, mit nem tesz a békesség!
De - de mit hallok? - mi ez?

Megzendül egyszerre örömlármával az ekhó,
Pest palotái között a népnek tengere zúg-búg,
Hempelyeg és muselin-habokat tol az Újpiac öblén;
A Gyulay grófnak seregéből szittya vitézink
Innepi pompával fogtak helyet; óh, deli látás!
Szívemelő jelenés! a lelkes, tarka spalírok,
A bajuszos statuák mely szép hadi rendbe ragyognak.
Jámbor zörgéssel csördül azon egy minutában
A puska-promenád, a trombita túrt reze tördelt
Hangra ropog, közzé zendülnek az erdei kürtök,
S a buta rézdobokon fabotok repedeztetik a bőrt.
Sír a lány klarinét, dobog a dobok apja gorombán,
S a csörgők nesze közt fenekét veri, döngeti a tölgygomb;
Akkordál öblös hangon a tompa fagótnak
Réznyaka. Most egyedül ábrándozik egy vagy két hang,
Majd pedig egybezavarva zsibonganak s a megeresztett
Trombita-dob-sípszó harsog, kopog, énekel, ordít,
S a csengő tányért némítja a tábori tambur.

Az újságra bámúlt Pest-Buda, s a bátor
Vitézek közepén áll egy pompás sátor,
Felibe az örök dicsőség fényben száll
S lebegő szárnyakon fennfüggve trombitál,

Egyik kürtjét tartja Pestnek és keletnek,
Másikat Budának vagy napenyészetnek,
Az ősz Duna vígan duplázza harsait
S megtanítja rájuk tomboló habjait,
Leküldi vivátját a Pontus torkáig,
A magyar vitézség régi határáig;
Medrének feneke vígan veri vissza,
Melynek szűk, de tiszta vizét a sváb issza,
Ama kegyes püspök meredek oltára
Százszerezen dobja Buda köszálára,
Szétzúzik az ekhó a kemény szirtokon,
S elterül a hangpor a pesti homokon.

1801

Léthe

Hol vagytok, óh Léthe nyugtató partjai,
Nemtudás, nemérzés csendes határai!
Mely'k sarokba fekszel, óh boldog tartomány,
Hol semmi főfájást nem szül a tudomány,
Hol legédesb érzés az érzéketlenség,
Hol édesden altat a feledékenységek?
Andalgó árnyékkal béborított berek,
Hol ismét emberré lesznek az emberek.
Te, aki másként is, akármeddig élünk,
Holtunk után mindent elfelejtetsz vélünk,
Nyílj meg, áldott vidék, s megszánván engemet,
Fogadd bé előre megfáradt lelkemet.

Dr. Földi sírhalma felett

Megkönnyezetlen kell hamuhodni hát
Ákászod alján, Földi! tenéked is?
    Óh, néked is, kit dült hazáért
        Sustorogó tüzed onta egybe!
Természet édes gyermeke! s a világ
Tág templomának béavatott fia!
    Hát amikor törvényt írod
        S pitvarait kinyitod minékünk,
Akkor szorít-é jussa alá korán?
Korán! az élet leggyönyörűbb korán!
    Óh, tán irigy ő! s azt akarja,
        Hogy bekötött szem alatt imádjuk?
Hát már Apolló, aki fejed körül
Kettős borostyánt vont vala, kedvesem,
    Hát már Apolló a halálnak
        Bűne között hidegen danolgat? -
Nem is danolgat! Lantjai, fűvei
Pindus vidékén dísztelen állanak:

Bús a poéta- s orvos-isten,
Jaj, Erató s Hygiene sorvad.
És én, ki hozzád oly lekötött valék,
Én, a barátod, légyek-e szótalan?
Ah! megmeredjen szívem inkább,
És veled egy por alatt fedezzen
E boldog ákász: mintsem egész hazám
Közös telében én se legyek meleg.
Felvészem a lantot s gyepedző
Sírod előtt keseregve ülök.
Te tiszta polgár, víg, egyenes barát,
Mély tudományú, tiszta eszű valál;
Hempelyge roppant lélek apró
Tested erébe, nemes barátom!
Mégis becsetlen puszta bogács fedi
Hadház homokján szent tetemid helyét,
Még sincs, ki lantján a Dunához
Így keseregne: *Kimúla Földi!*
Nincsen! De nyúgodj e ligetek megett,
Nyúgodj, dicső test: énvelem is csak így
Bánik hazám, bár drága vérem
Érte foly, érte fogy, érte hűl meg.
Lesz még az a kor, melybe felettem is
Egy hív magyarnak lantja zokogni fog.
S ezt mondja népünk: *Óh, miért nem
Éltek ez emberi századunkban?!*

Földiről

Boldog lélek az oly, melyet úgyszinte tehetnek
A bölcseknek erős filozófálási szikárrá,
És a szép tudományok alélt ingerleti lággyá.

Sárközy kisasszon halálára

Itt fekszik ő a hajdanában
Kedves, mosolygó rózsaszál,
Elhervadt nyíló korában,
És fája díszét-vesztve áll.

A mord halál e ritkaságot
Meglátta és tárgyúl vevé,
S e bíbor orcájú virágot
Egy sárga rózsává tevé.

Sárgán se múlt el tetszisége,
Sárgán is ékes rózsza volt:

De élte lángja fogytig ége,
És elnyelé e néma bolt.

Itt áll, de csak kóró magában,
Ah, a mosolygó rózsaszál,
E düledéknek oldalában
Bús fája díszét-vesztve áll.

Mellette tépett szárnnyal ülnek
A víg reménység gyermeki,
Sír Hymen és füstölve hülnek
Leforgatott szövétneki.

Ti ifjak! akik szép szemére
Hevülve olvadoztatok,
Könnyes szemekkel sírkövére
Hervadt virágot szórjatok.

S mondjátok ezt: „Ah, így futál el
Tölünk, te rózsás Grácia!
Ilyen valál: így hervadál el,
Óh Sárközy Terézia!”

1801

Tisztelő versezet

Nem közönséges szokásból, mely csak külsőn tartózik,
Nem sovány hízelkedésből, melytől szívem irtózik,
Nem azért, hogy Dubronovszky mára tette nevedet;
Hanem belső tiszteletből köszöntlek meg tégedet.
Mert ha mind Miklós-nap volna, mikor temjénezek én,
Úgy háromszázhatvanötször esne ez minden idén:
Nincs hát időre kiszabva, nincs az én tiszteletem,
Csakhogy külsőképpen azt is most jobb móddal tehetem.
Óh, mennyiszer óhajtottam néked udvarolni már:
De jaj egy kis Ikarusnak, ha a naphoz közel jár!
Szent rémülés tartóztatván kerültem tornácodat,
Csak munkáidban szemléltem halhatatlan voltodat.
Nemes lélek! légyen szabad Múzsácskámnak szóllani,
Sokszor tud egy kis halandó halhatatlanítani.
Hadd zengjem Osszián lantján hérósba szállt lelkedet,
Mely a múlandók sphaeráján már feljülemelkedett,
És nevét béróva hagyván a gyémánt oszlopokon,
Dicsőségét lobogtatja a testvér csillagokon.
Engedd meg, hadd kívánhassak néked örök napokat.
Mit mondok? hiszen te bírod örökre már azokat.
Engedd meg, hogy minden jókkal áldjalak, míg élni fogsz,
Míg velünk az eloszlandó földi ködök közt ragyogsz:
Ez is minnek? Óh, nap vagy te, kit néz e szűk szegelet,
Ki a bölcsesség tűzszárnyán jársz horizonunk felett;
Engedd meg hát, hogy párodnak helyetted udvaroljak,
S a nap hevét ki nem állván, e szelíd holdnak szóljak:

De itt is lantom húrjai gyarlón leszállonganak;
Mert a testvérjeokról magok a gráciák dallanak.
Mit szóljak hát? Rajta mégis, gyenge lantom felveszem
És csekélységem truccára udvarlásom megteszem.
Emelkedj, Múzsám, amint tudsz. De mit látok, istenek!
Minémű öröm lármája, amelyre megrezzenek?
Ki az, akit hozzánk hoznak kelet felől az egek,
Mint pompás napot késérvén aranyos kék fellegek?
Tüzet, fényt, elevenséget terjeszt városunk felett,
Sűrűn bámúl a halandó, csudát küld a napkelet.
Óh! esmérem, Károlyi ez és hazám bajnokjai,
Most, most örülj; mert *népgyőző* a te nagy neved, Vay!
Adj ételt a leventáknak, érdemes hazámfia!
Salétromot ágyújoknak; hadd vesszen a francia.

1801. december 10

Epistola

Bellona dárdával, Clio hadi kürttel,
A szép Cytherea elbontott hajfürttel,
E három istenné megy tiszteletedre:
Tudós gróf! méltóztasd őket jó kedvedre.
Te, kit zöld pálmái vitéz érdemednek
Nevestől a sírba dőlni nem engednek;
Te, kire a magyar s a franc Helikonnak
Múzsái kétszeres olajágot fonnak;
Te, kinek a Tréfák s az Örömistenek
Hajad ezüstjére rózsákat hintenek:
Megbocsáss, hogy hozzád farsangra beszállnak
Azok, kik esmérnek, szeretnek, csudálnak.
Az üres agy megvét mindent, ha neveltet,
Komoly elmélkedést és mély lelket tettet:
A romlott szív titkos bűnét palástolja,
S az apró enyelgést, tréfát korbácsolja.
De a nagy karakter nem tart olyan nagyon,
Mert a bűnön nemes szíve felül vagyon,
S világos elméje nem koldúl nagyságot,
Egyre járván a nagy s az apró világot.
Cyrus fél Ázsiát győzte s igazgatta,
Lenge virágait mégis ápolgatta;
Villars a dicsőség útján táborozott
S apró madarkáin örömmel bábozott;
Colbert kedvet talált halálos ágyában
A csipős Boileau szent Pulpitusában;
Bolingbrocke ks Lyttleton baráti valának
A Lopott Vuklinak s elmés írójának:
Bátran teszem hát le nyugvásztalodra,
Egyébre nem vágyok, csak pártfogásodra.
Adj, amit az udvar adott Tassoninak,
Egy füge is becses lesz Csokonainak.

Hát vakmerőség-é reményleni nekem,
Hogy nálad, nagy ember, kedves lesz énekem?

A szomotori templomra készített felülírások

1

Klobusiczky Pálnak s Parlagi Erzsébetnek,
Akik fundálói voltak ez épületnek,
Adassék Istentől kegyelem s idvesség,
E szent háznak pedig állandó békesség.

2

Zétényi Klobusiczky Pált s Parlagi Erzsébetet
Áldjad, keresztyén! Szomotor, adj nekik tiszteletet;
Mert felépült e szent egyház, e hív pár költségével
A tizenkilencedik száz első esztendejével.

1801

1802

Búcsúzás egy lyánkától

Virágozzál, szép rózsaszál,
Jó szüléid kertébe!
S kikeletkor plántáltassál
Egy jó ifjú ölébe.
Teremj édes magzatokat,
Tölts sok vídám tavaszokat,
Végre a mennyországba
Élj hervadatlanságba.

És ha majd e *pacsirtának*,
Ki most nálad énekel,
Tavasszal a kék Tiszának
Partjain túl menni kell:

Emlékezz rá jó szívedből,
Ejts egy sóhajtást mellyedből,
És az, mint rózsailat,
A szellőn házamig hat.

1802. február 12.

Gróf Széchényi Ferencnének

Nagyságodnak kárpitokkal,
Keresztekkel, csillagokkal
E napon udvarlanék.
Tisztelkedném köszöntőükkel¹⁶⁹
És reá smaragd betűkkel
Juliánát metszenék:

Concertekkel ekhóztatnám
És ágyukkal durroztatnám
A Dunának partjait;
Pompáznám örömportákkal
S tündöklő tűzi-munkákkal
Buda s Pest piaccait:

Sőt még többet is mívelnék!
De sem tölem ki nem telnék
Ilyen pompa, ilyen kincs;
Sem Nagyságod grófi telke,
Kincstárja és nemes lelke
Ilyeknek híjával nincs.

Én bővölködöm versekben;
Nagyságod pedig ezekben
Mindég nemes kedvet lél.
Méltán is; mert kit lantjára
Clió vészen, nap módjára
Fénylik az s mindenha él.

---

¹⁶⁹ Köszöntő: Monile, Torques, Armband, Halsband, Aranylánc, Karkötő, Nyakbavaló. Régi magyar szó

Sok gyémánt jelek elvesztek,
Léthét ússzák sok kereszttek,
Sok oszlop a porba ül;
Ellobban Stuver remekje,
S a Hayden bájos énekje
A szellőkön elrepül.

De a múzsáknak szózatja
A sírt is megrázkodtatja
S életet fúvall belé:
A virtus nevét felfogja
S örök trombitán harsogja
A nap két háza felé.

Kit Bellóna babérjával,
Kit a polgári cserfával
Jegyez ki a tisztelet,
Hogy az érdem templomában
Tündököljenek sorjában
Feltördelt sírjok felett.

Nagyságod kegyelmes férje
És méltóságos testvérje,
Kik hazánk múzsáinak
Óltárokat építettek,
Részesivé ekképp lettek
Olympus tornácinak.

Hogy pedig e dicső tájon
Az ő hűgok is sort álljon
A hőroinák között,
Nagyságod tisztelt fejére
A Clió egyik testvére
Egész tavaszt kötözött,

Kin az ősz a kikelettel,
A morál a szép képzettel
Atyafias láncot von;
Mint ágán a narancsfának
És képén a Gráciának,
Vagy pedig Nagyságodon.

Görög úrhoz

Meghólt egy haza embere,
Meghólt, és idegen por fedi Bécs alatt
A fáradt Kerekest: jövel,
Gyászos Melpomené! s éjjeli sípodon,
Jajdíts bánatos éneket.
A buzgó hazafit zengeni szent erény.
Ah, jó szíve, magyar tüze,
Közjóért pihegő lelke, serény esze,
Ah, érette esenkedő

Népünk mind kicsinyek voltak az ég előtt.
Meghólt! s jókori fátuma
Minden jámborokat buba meríte bé,
S főként tégedet, óh Görög!
Óh, bajtársa s igaz Dámona öneki,
Úlj sírjára, hazámfia!
S gyászolván, keseregd tiszta barátodat,
Én, mert szívbeli bánatod
Megnémít, ki fogom zengeni síralmad.
1802

Himfyhez

Mint vagy, óh édes kesergő!
Hazám végső oldalán?
Te most is jajgatsz a csergő
Források megett talán?

Vagy a vasvári bérceknek
Horpadásit keresed
S a hív, de néma köveknek
Kiáltozod kedvesed?

Vagy tán biztos almafádnak
Aljában mulatozol,
S az esthajnalon nimfádnak
Nevére sohajtozol?

Óh, öleld meg szép vidéked!
Mert te még boldog vagy ott,
Ahol a szerencse néked
Egy árnyékos fát hagyott.
1802. június

A nagymélt. gróf Széchényi Ferenc Ő excellenciája nemzeti könyvtárjára

mely hozzám Kúlcshár úr által érkezett

Hol jártok, óh félistenek, óh nemes
Árnyékok, itten? Ki s mi hozott ugyan
E Hortobágy pusztái mellé,
E magyar Arkadiába, kérlek?

Ti új világot szórtok az én setét
Honnyomba s új fényt: érezem isteni
Ihlésteket; s lantot ragadván,
Hódolok ellene-állhatatlan

Súgáritoknak. Volt az arany világ,
Melyben az égnek sorsosi a szelíd
Emberhez is beszálltak. Így lett
A Filemon kalyibája templom.

Ti, halhatatlan lelkek! az érdemet
Megsokszorozván drága hazátokon,
Buzgányra termett markotokba
Pindusi tollat egyengetétek.

S most már az azur menny palotáiban,
A mennyköveknek hámorain feljül,
Megistenített ajjakokkal
Vészitek a diadalmi nektárt.

Mégis magános nyugta-helyén, ihol,
Egy elfelejtett kis danolót s magyart
Meglátogattok: mint köszönjem
Isteni táborotok malasztját?

Kúlcsárom! itt vagy? tán te valál dicső
Félisteninknek jó kalaúzza, szólj?
Hogy hű barátságod fogadjam
S isteneinkre töményt bocsássak.

„Ne nékem intézd a köszönést, magyar!
Ne nékem intézz tárogatót, töményt:
A cenki óltárokra tartsad
Innepi tárogatód, töményed.

Tudod, hogy ott áll temploma a szelíd
Múzsáknak, ott van pitvara a fejér
Jótételeknek! ott adott helyt
Kalliopédnak ama nagy ember,

Ki nemzetünknek lantosit és jeles
Íróit a közfényre kiállatá.
Gőzburkok ülték szent neveknek
Érdemit a buta Léthe partján:

Széchenyi csendes virtusa bétöré
Az ólom-éjnek százszeres ajtait,
És nemzetünk kertébe rakta
A siket Élizium babérit.

Most látogatják régi tudósaink,
Vagy elfogadják, hív unokáikat.
Hozzád is elkísértem őket
A kegyes életadó szavára.”

Óh, gyáva lantom húrja, miért rebegsz?
Óh, mért nem onthatsz oly teli hangokat,
Amílyeken az égi szférák
Hármonizálnak az Isten-áldó

Mindennek öblén? Méoni trombiták,
Lezbószí lantok dörgik az emberek
Meggyilkolóit, s homlokoknak
Tiszteletére babért kötöznek.

Egy, tartományok pestise, milliom
 Élőket öl meg; s imhol, az ő neve
     Hérós: Ugyan neked mit adjunk,
     Óh te, ki annyi halottat ismét
 Életre hoztál? óh, te ki annyi sok
 Élőknek édes gyámola, dísze vagy.
     Nagy gróf! az élők s holtak együtt
     Zengedezik kezeid csudáját.
 Ní, a jövődök, ní, az utóvilág
 Képes piaccát látom az éj alól
     Felnyúlni, s a Széchényi névvel
     Hallom az aeonokat susogni:
 Gyémánt kopáccsal, nézd, uram, a komoly
 Történeteknek termetes angyalát
     Nézd, nézd, neved roppant betűkkel
     Vágja be a Krapak oldalába.

Csetneki pergő

azaz olyan versek, melyekben a mostani kályhás mestereknek nagyapjuk s
 egyszersmind tulajdonságaik feleségeikkel együtt világosan lerajzoltatnak.
 Írta a maga nemzetének hasznára, oláh nyelven, Gere József, mostan
 pedig a hazai törvényt tanuló ifjaknak kérésére néhány lutheránus
 auctorokból, u. m. Plautusból, Terentiusból és másokból kétannyi
 bővítéssel magyar nyelven kiadta ns. Domonkos Major László, a nyersi
 prédiumban compossessor a leányágon. Írtam Mokcsában, lúd-ólamban,
 7-ber egyedik napján, azon esztendőben, melyben Tarpán a rőt kutyát
 megsajtolták.

Approbatio

Hanc pergöm cum rázogatnarem, nihil in ea cum VII. conciliorum
 decretis et Pariz Papai dictionario discrepantem deprehendavi;
 quare ut in hanc mundum veniatur dignum existimavi.
 Dadavi in Puszta Hoportyán 15. 7-ber 1802.

Lad. Cseresnyes
 Censurator librorum.

*

Négy mestert esmertem széles e világon,
     Kettőt Ugocsában, kettőt a Kúnságon.
 Mondják, voltak ezek, de hamar meghóltak,
     Mag nélkül a Styxhez már el is patkóltak.
 Hanem Szamár Pálnak maradt két magzatja,
     Ezen járt Bálám is, a próféta atyja.
 Ezekből származtak a kályhás mesterek,
     Amint megmutatja fülök és termetek.
 Rá is ütöttek ők igazán apjokra,
     Ha nem hiszed, kérlek, vigyázz a szavokra.

Úgy ordítanak ezek nagyapjok módjára,
Hogy a kőtemplom is megrendül jobbára.
Az öreg asszony is szamarát siratja,
Mikor a mestere szavát meghallhatja.
Hát még a fülöket ha jól megvizsgálod,
Hosszúnak, vastagnak, szőrösnek találod.
Ha a kótát erős hangon fújdogatja,
Mint szamár, két fülét éppen úgy mozgatja.
A fejek is olyan, mint volt Szamár Pálnak,
Most is szamár-módra fekszenek és állnak.
Csak ebben különböz szamár nagyapjátúl,
Hogy nincs legyezője, mint amannak hátúl.
Tulajdonságokat ha belül túrkálok,
Restnek, ostobának, tunyának találom.
Ha van köztök olyan, kit jól mozgat a vér,
Ez nem csupa szamár, hanem lehet öszvér.
Ha napjában kétszer megyen a templomba,
Ezt is csap napszámból cselekszi potomba.
Napközbe a cserét veszi a nyakába,
Vagy komjával búvik a pince lyukába.
Ottan isznak szinte félholtra éjfélig,
Míg a tele hordó kong már éppen félig.
E' bodnár lócsiszár, amaz kerékgyártó,
Ez hársszéket csinál, amaz gyertyamártó.
Ez halász, a' pedig urával agarász.
Ez ha kancát talál, mint mén úgy nyiharász.
A vénje közülök az urak csatlósa,
Az ifja szüretkor a szőlőt tapossa.
Némelyik cérnára fűzi a kopókat,
Amaz a vásárra hajtja a tinókat.
Egyik csizmadia, másik esztergályos,
Az oskolára szánt óra egy-fertályos.
Már ha egyszer bemegy egy nap classisába,
Az elég, mert mindjárt hívják a konyhába,
Hogy süssön malacot az urak számára,
Vagy a konyhán egyet üssön a kutyára.
Semmi gondja nincsen otthol skólájára,
Ha lova van, inkább vigyáz a lovára.
Vagy hogy az uraknál dícséretet nyerjen,
Néha pedig, hogy még kasszát is seperjen.
Most pagát vagy két szem van a figyelembe,
Vagy az ostáblánál üldögélnek szembe.
Ezzel a menéssel mest' uram megtére,
Így már pallérozott a Szamár Pál névre.
A gyermekek tökön maradnak azomba,
Jármiba, Kocsordon, Rásomba és Somba.
Ezek többnyire mind papmaró farkasok,
Ki is telik tőlök, mert igen ordasok.
Ha olykor borozik a bíró komjával,
Papját sértegeti átkozott fogával.

Irigyli a papnak ha van valamije,
 Azért is mocskolja, ha nincsen semmije.
 Azt akarná Balás, olyan becsületi
 Volna, mint a pápák kettős tiszteleti.
 Ha azt a szent könyvből ugyan nem tudjátok,
 Hogy Bálám prófétát hordozta apátok.
 Ha akkor engedett neki az apátok,
 Hát ti, vemhék, hozzánk oly rosszak volnátok?
 Bálám a szamarát jól meg is döngette,
 Hogy magát alatta hasára fektette.
 Még ma is megmaradt az a relatio,
 Mert pap és szamár közt nagy a distinctio.
 És ha most ellhetne a fekete Bari,
 Így hajtna titeket: Ari, cofel, ari.
 Tudatlanságtokat hát ha fontba vetem,
 Oly vastag, hogy magam rajta elnevetem.
 Ha a gyermek mondja Ámen, Miatyánk, sat.,
 Így korrigáljátok: nem úgy te, hanem sát.
 Sok köztetek még a vallását sem tudja,
 Mégis magát derék embernek hazudja,
 S ha egy-két prediktet el tud kiabálni,
 Már hiszi, hogy papnak fogják invitálni.
 A Hiszek egy Istent úgy hiszik merda Tóth,
 Hogy Pilátus írta aki tisztartó volt.
 Sőt a Miatyánkról azt hiszik Lónyában,
 Hogy azt Ésaías írta volt Hágában.
 A Decalogusról Barján is akként szólt
 József császár előtt, hogy az sohasem volt.
 Hanem ő vette azt először ususba,
 Ő is adatta ki Lagmacon typusba.
 Domján Gergely azt elhitette magával,
 A Graduált írta Mózes Déborával.
 Egy catechesist is mutat a házánál,
 Melyet Holofernes írt vala Várnánál.
 Futó protestánsnak Cicerót állítja,
 Ebből a prediktet most is írogatja.
 Héti könyörgését Phaedrusból csinálta,
 Mert hiszi, hogy Esdrás azt coramisálta.
 Zeher Leviathánt a Lévi fiának
 Hiszi, Behemótot a Bálám atyjának.
 A nagy cethalat is gondolja városnak,
 Canis calcariást Párizsba vámosnak.
 Négy evangelisták közül egynek mondja
 Struccmadarat, melynek fiára nincs gondja.
 Szabó Mózes is azt állítja valóba,
 Hogy a Fiastyúkot látta Petrahóba.
 S azt mondja, hogy már a Göncöl szekereből
 Lehullt a marokvas a két tengelyéről.
 Kőszegi a holdban Dávidot képzei
 Hegedűlni, azért ő is azt míveli.

Ivots Éden kertét hiszi auctornak,
 Baruchot Miskolcon legelső kántornak.
 Azt tartja Nagy Laci hit ágazatjának,
 Júdás kommandánsa volt Belgrád várának.
 Jóbról is azt hiszi, hogy ez a szent író
 Arábiában volt első szolgabíró.
 Beírták a Nyírbe azt is a Credóba,
 Hogy a feltámadás kezdődik Kállóba.
 Úgy hiszik Ungvárba, Borsodba, Tornába,
 Hogy egy ugrást eljárt szent Tamás Kánába.
 Hámánról azt hiszik Szatmár vármegyébe:
 Scholarum director volt Gósen földébe.
 Azt állítja Gömör, Zemplén Ugocsával,
 Hogy Kám a vásárra járt makrapipával.
 Az ér Duna mellett lakozó fráterek,
 Erősen állítják a kályhás mesterek,
 Hogy ama nagyhírű két conciliumok
 Mikor összevgyűltek, e' volt a plánumok,
 Hogy jól megmérjék az efézusi határt,
 Hogy a pap és mester, kántor ne valljon kárt.
 Bihar ezt bevette hit formulájába,
 Farahó professzor volt volna Lejdába.
 Sőt az is megtörtént Bereg vármegyébe,
 Hogy egynek fia lett s azon hevenyébe
 Az ott levő pappal megkereszteltette,
 Mathesisről keresztneven nevezette,
 Mert ő azt gondolta, hogy Máté nevétől
 Jön ki a Mathesis, mint ág gyökerétől
 És így ha cáteból lehet Catechesis,
 Miért ne Mátéből szinte úgy Mathesis.
 Hát tovább ökemék tudnak-é deákul,
 Ők a deák szókat forgatják fonákul.
 Mikor Ivo napján Tarpán összevgyűlnek,
 A szilvoricától jól nékihevűlnek:
 Akkor a *Pyritest* egyik conjugálja,
 Másik casusokra *amo-t* declinálja.
Bibo perfectumát egyik mondja: *bibsi*;
 Másik corrigálja s azt mondja *bibibsi*.
 Ezen deák szókat: *Salmonem, capite*.
 A madai mester így kikerekíté:
 A Salamon zsidót mindjárt megfogjátok,
 Adós árendával fogságba tartsátok.
 A berceli mester pedig ezt a verset
 Magyarúl kitévén, mondott ilyen nyerszet:
Talia cantantur fumoso mense Decembri.
 Így énekelnek a füstös Debrecenbe.
 Pányokba nézd fejét a füstös fickónak,
 Már azt befogadnák bízvást rudas lónak.
 Téged a természet formált kauklernek,
 Ugyan hát mért álltál te mégis mesternek?

Nincs nagyobb imposztor három vármegyébe
Nálad, ezt úgy tartják nálunk Kemecskébe.
Csizmadia volt rég Enyedi, de hitvány
Csengertótfaluba mester, nincs tanítvány.
Az öreg Szilágyi a nagy Krokodilust
Profétának tartja, mely lakja a Nilust.
Mondja, Jób írta a kalendáriumot,
Pápaszemen nézte a gönci templomot.
Nagypénteket kérdik a hallgatók Lökön,
Melyik napon leszen? felel: csütörtökön.
Ilyenek, látjátok, a kályhás mesterek,
Ugyan hogy tanulna ezektől a gyerek?
Az ilyen gyermekből lesz a rossz hallgató,
Tolvaj, káromkodó, végre gyújtogató.
Mikor vallásokra őket nem tanítják,
Kézenfogva ekként pokolra taszítják.
Currenst hozzatok már, mert sokat írtanak,
Hogy tanulgassanak, mást is tanítsanak.
De mint a cigánynak, úgy nekik sem használ,
Amit belőlről a hosszú levél diktál:
Hanem csak úgy élnek, mint kasza a here,
Ezt bizonyítja Lak, Dombrád és Szemere.
Igazán mondja hát Igrici, Szalonna:
Nem lesz a kutyából soha is szalonna.
Feljebb is u. m. a Csákvári kolompban titulált
Kedves Komám Asszony!

Meg sem gondoltam, hogy ezen Csetneki-Pergőm ilyen hamar elkészüljön; de minthogy reménységemen kívül egy legényem akadt, Paskulidesz Mihály ökiyelmével hozzáfogtam, elkészítettem nagy ügyel-bajjal ugyan, mert az auctorokban előfordult görög és arabia szókkal sok bajunk volt. Vegye hát kedvesen, Drága Komám Asszony, és adjon helyt neki,..... ott, ahol a nap nem süt. Több munkám is van készülőfélben, a többek közt egy munkám Csengetyű név alatt, mely is az úri asszonyokat fogja kicsengetni. Ezzel maradok Mokcsán 7-ber Egyed-igad napján, szokott tisztelet mellett, a *Kiadó*

Szerlemdal a csikóbőrös kulacshoz

Drága kincsem, galambocskám,
Csikóbőrös kulacsocskám!
Érted halok, érted élek,
Száz leányért nem cseréllek.

Megvidító orcácskádat,
Csókra termett kerek szádat
Ha a számhoz szoríthatom,
Zsuzsiét nem csókolgatom.

Óh, hogy kótog a kebeled,
Melyben szívemet viseled!
Óh, milyen szép az ajakad
S arany láncra méltó nyakad!

Karcsú derekadon a váll
Halháj nélkül is szépen áll;
Nem úgy ám, mint a Mancié,
Vagy a majd megmondám kié.

Szép a hajad szép szála is,
Ha kis csikó hordozta is,
Nem akasztott ember haja,
Mint a Trézi rőt vuklija.

Édes a te danolásod,
Jérce-forma kotyogásod:
Kittykottyod innepi ének
Bús szívemnek, szegénykének.

Ha bánatim közlöm véled,
Egy szódra lelkem megéled;
Ha jókedvem csucsorodik,
Általad megszorodik.

Mikor hideg szelek vagynak,
Elveszed mérgét a fagynak;
És mikor a hév nyár lankaszt,
Nékem te megfrissíted azt.

Óh, ha téged nem láthatlak,
Be óhajtlak, be siratlak!
S ha képed kezembe akad,
Szememből örömkönny fakad.

Téged hordozlak útamban,
Téged öllelek ágyamban;
És valahányszor felkelek,
Szerelmedről énekelek.

Együtt be sokszor feküdtünk,
Bár soha meg nem esküdtünk!
Az éjjel is, csak megintsem,
Együtt hálunk úgy, kincsem?

Óh, ha szívünk szerelmének
Kis zálogi születnének
S ott ülnének hosszú sorral
A kuckóban, tele borral!

Bárcsak a feleségemmel
Téged cserélhetnék fel,
Hogy fiakat, leányokat
Szülnél, apró kulacsokat:

Zsanám meg kulaccsá válna,
Borral mindég színig állna.
Az ő bőre úgyis csikó,
Beléférne négy-öt akó.

De jaj, engem ide-tova
Elvisz a Szent Mihály lova,
Szerelmed megemészt végre,
És te maradsz özvegységre.

Keserves sors! adjatok bort!
Lakjuk el előre a tort;
Ami menne más kutyába,
Jobb, megy a magunk torkába.

Akadtam még egy bankóra,
Kit szántam szemborítóra:
De vakságtól ki már nem fél,
Minek annak a szemfedél?

Kincsem, violám, rubintom!
Itt az utolsó forintom:
Érted adom ezt is, tubám!
Csak szádhoz érhessen a szám.

Óh, csókollak, óh, öllelek!
Míg moccanok, míg lehellek:
Tested tegyék holttestemhez
És ezt az írást fejemhez:

„Útas, köszönj rám egy pint bort:
Itt látsz nyugodni egy jámbort,
Kedves élete-párjával,
Csikóbőrös kulaccsával!”

Szegény Zsuzsi, a táborozáskor

Estve jött a parancsolat
Viola-szín pecsét alatt,
Egy szép tavaszi éjszakán
Zörgettek Jancsim ablakán.

Éppen akkor vált el tőlem,
Vígan álmodott felőlem,
Kedvére pihent ágyában,
Engem ölelvén álmában:

Mikor bús trombitaszóra
Úlni kellett mindjárt lóra,
Elindulván a törökre;
Jaj! talán elvált örökre!

Sírva mentem kvártélyjáig
S onnan a kertek aljáig.
Indúlt nyelvem bús nótára,
Árva gerlice módjára.

Csákóját könnyel öntöztem,
Gyász pántlikám rákötöztem;
Tíz rózsát hinték lovára,
Százannyi csókot magára.

A lelkem is sírt belőlem,
Mikor búcsút veve tőlem:
„Isten hozzád!” többet nem szólt,
Nyakamba borúlt s megcsókolt.

Gróf Erdődyné Ó nagyságához

Tudom, midőn síránkoztál
Halálán Czinderynek
S könnyek gyöngyével áldoztál
Elhervadt teteminek,

Tudom, midőn mély kínodban
Olvasztád a vas eget,
Vesztteg ülvén kastélyodban
A tanú-falak megett.

A sír, mely a bú szózatját
Meg nem szokta hallani,
Siralmod bő áldozatját
Kezdte már sokallani.

Vakmerő tettét megbánta
A halál, szánt tégedet;
S bár szíved gyakran kívánta,
Mégkímélte éltedet.

Maga a természet, melyet
Oly szépen tudsz festeni,
Körülted a pompa helyett
Gyászban kezdett sínleni.

A nap bánta, hogy súgórral
Nem köszönthet tégedet;
A hold búsult, hogy könny-árral
Látja ázni szemedet.

A fülemülék zengették
Lassú keserveidet,
A vadgalambok felvették
Darabolt nyögésidet.

Ők megtanúlták tetőled,
És őtőlök az Ekhó,
S Atád berkében felőled
Nem zengett egyéb, csak „óh!”

Kertedben elhervadoztak
A rózsák, mint képeden;
Ők terajta szánakoztak,
Te pedig kedveseden.

Hébe égi balzsamommal
Ápolá szépségedet;
A gráciák fájdalommal
Törölgették könnyedet;
Ámor a fejét bűvában
Balra hajtá s piszege;
Füstölgött Hymen markában
Lefordúlt szövétneke.
Ágyadtól tömött seregben
A sírig zsibongtanak
A fájdalmak gyászleplekben,
S mind feléd mutattanak.
Etelkád viasszasohajtá
Sűrű sohajtásodat,
S fejét öledbe lehajtá,
Kettőzvén bánatodat.
Én akkor Lillát sirattam,
Azt a szépet, azt a jót,
Akinél szívemet hagytam,
Mint örökös foglalót.
Ötöle és mindenektől
Elhagyatva jajgaték.
Lelkem a mély keservektől
Ízekre szaggattaték.
A barlangok setét gyomra,
Hol senki sem láthatott,
Hol magános panaszomra
Csak a kőszál hallgatott,
A pusztult várak omlása,
A vad erdők éjjele,
A mély völgyek horpadása
Jajjaimmal megtele.
Nem hallá semmi érzékeny
Tőlem a Lilla nevét,
Csak a folyás, a félékeny
Nyárfa és a jámbor rét.
Már Ekhó is jól esmére:
S minthogy ő is szeretett,
Keservemnek zengésére
Keservejobb választ tett;
Sőt talám sympathiából
Könnyezte is sorsomat,
Mert harmat önté boltjából
Égre nyújtott karomat.

Lillát kerestem örökké:

De minthogy ő elveszett,
Az emberek törzsökökké,
A világ pusztává lett.

Kergettem a reménységet;
És ha olykor megjelent,
Nálam hagyta a kétséget
S a boldogabbakhoz ment.

Elmém régi virgoncsága
Ködbe borongván elmúlt:
Érző szívem nyájassága
Lomhává lett, elvadult.

Már kezdett bennem gyengülni,
És számon lebegett már
Az élet, mint a repülni
Készülő, ijedt madár.

Könnyemben, sohajtásomban,
Jajszómban részt vettenek
A Vértesben és Bakonyban
Már minden kietlenek.

Vázsony szent omladékában
A napra heveredém,
S még reményem divatjában
A violákat szedém,

De jaj, mikor visszatértem,
Már az apró viola
És minden remény énértem
Hervadásra hajola:

Mint a kő, meredten állék
Egy ledült boltozaton,
És mikor sorsom elválék
Rámjajdult a Balaton.

*

Így örök számkivetésre
Kárhoztatván magamat,
Egy titkos kényszerítésre
Délnek vettem útam:

És hogy a zajgó világban
Ne kelljen tolongani,
A rengeteg Somogyságban
Elbúttam haldoklani.

Itt hozzám semmi sem fére,
Még az édes Múza sem;
Csak eltűnt kedvem esmére
És a kínzó szerelem.

De e temérdek rejtekbe
Tenger bánatom nem fért,
És a földtől az egekbe
S innen a Dunába ért.

Itt, hol eldúlni próbáltam
Lillám emlékezetét,
Minden zugban feltaláltam
Mennyei tekintetét.

S azt olvastam minden fánál,
Azzal csörgött minden hab:
„Nincs szebb teremtes Lillánál,
S nálam boldogtalanabb!”

Ah! egy vén tölgynek aljában
Láttam a sápadt Időt,
Sereg szű pezsgett markában.
Ah, mely sírva kértem őt,

Hogy törülje ki belőlem
Lillát és a bánatot!
De ő elfutott előlem,
Könnyezett és hallgatott.

Sőt azólta jobban vérzi
A rögzött kín szívemet,
S amint hergő lelkem érzi,
Sietteti végemet.

A Horvátország partjától
Majd Erdélyig kergete;
Mégis bennszorúlt nyilától
Szívem nem menekhete.

Már a Tisza is sajnálja
Beléhullott könnyemet,
S az Alföld gazdag lapályja
Siratni kezd engemet.

E kenyér sík óceánja,
Hol semmi ekhó nem szól,
Poétája sorsát szánja
És susog kínjairól.

*

Már ugyan láthattam volna
Lillát több ízromba is:
De mérget hogyan kóstolna
Önkényt a haldokló is?

Sőt oly vad gyönyörűséget
Óhajthat-é valaki,
Hogy egy imádott szépséget
Halva szemléljen, vagy mi?

Úgy van! ez a kedves lélek
Nékem még élven meghólt:
S ez az, hogy én halva élek,
Míg el nem zár a gyászbólt.

Múzsák, lankadó fejemre
Setét ciprust kössetek.
Hymen és Ámor! nevemre
Egész Léthét öntsetek.

És te, a szelíd álomnak
Áldott testvére, jövel!
S megroggyant alkotmányomnak
Kötéseit oldozd fel,

Hogy ama hús nyoszolyában,
Melyet sírnak mondanak,
A lármátlan éjszakában
Tagjaim nyúghassanak.

S ez az érző szív megállván,
Lelkem egy nagy, egy hideg,
Egy vég sohajtássá válván,
Lilla mellyén szűnjön meg.

Te pedig, gyönyörű elme,
Gyönyörű test lakosa,
Kit a hív érzés gyötrelme
Oly sokáig mardosa,

Kegyes grófné! ki hallgattad
Fülemülém jajjait;
S értek megaranyoztattad
Ciprusfámnak ágait,

Ha már amit Czinderydnek
Sirattál gyászphantjain,
Nemes szívű Erdődynek
Találtad fel karjain:

Idd mennyei édességgel
A hérók szeretetét;
S elfogadván kegyességgel
Eratóm tiszteletét,

Bocsáss meg, ha bús siralmát
Lábaidnál önti le,
S tán örömid szent nyugalmát
Megháborítja vele.

Mélt. gróf Festetics György ő nagyságára

A hadi iskoláról

Szárnyalj le mennyből, Kalliopé! s segítsd
A még szokatlan tárogatón kezem.

Ím, Tháliának gyenge lantját,
Bár szeretik koszorús leányink,

E rozmaringok zöldje alá teszem;
A fenyveseknek görbe gerinceit
Megmászom, s onnan messze nézván,
Kalpagosink örömét kifúvom.

Ki az, ki kertté téteti a mezőt
S termő mezővé a sivatag kopárt?
Kit Trítónok kürtje a Tihannak
Rijjadozó hajadonja hirdet?

Nem látod őt a keszthelyi indigeszt?¹⁷⁰
Az ő nevének temploma fénylik ott.
Nézd, mint teríti bé hazánknak
Boldog egét ragyogó világa.

Bellóna markos bátyja pihenteti
György görbe kardját húsz adamás szegen,
Zöld pálmaágakkal takarván
A hüvelyére tapadt aludt vért.

A tarka bőség csüngeti jobbfelől
Horgas tüörkjét: és sok ezer becses
Áldási nem férvén beléje,
Hervadozó mezeinkre ontja.

Pomóna rak rá ritka gyümölcsöket;
Céres kötést fon sárga kalászból,
Melyet piros pipacsvirágok
S kék cianák¹⁷¹ gyönyörűn vegyítnek.

Idvezli Györgyöt szőke gulyái közt
Pán, a furuglyás; s szittya szokás szerént
Bacchussa a boldog szigetnek¹⁷²
Tölt poharát neki hajtogatja.

Mély tisztelettel borzadok! a magas
Mennynek leányit látom az áoni
Keszthelybe óh, boldog halandó,
Aki az égbe-lakók barátja!

¹⁷⁰ Akik valamely tartománnyal jól tettek, annak indigesz (vagyis honi) istenévé lettek, mint Osiris, Fannus, Aeneas sat. Lásd Virg. Aen. L. XII. V. 794. 795.

¹⁷¹ Ciana, búzavirág. De az ilyen öszverakott nevek nem jól jöven ki a poétai ízléssel, megtartottam a gyönyörűen hangzó görög szózatot

¹⁷² Értem a Muraközt, ahol teremnek a kereskedésben Insulaner név alatt menő, igen becses borok

Mely édes érzés játszik az ő komoly
Orcáikon, s mint zengik az indigest,
Tágas mezőt s védőt találván
Szárnya alatt....De mi képtelenség

Márs könyvet olvas! Húga, szilált haját
Felsímogatván, né! hogy okoskodik,
És cirkalommal mérsekéli
A tüzes ütközetek piaccát.

Ott kardra termett újjait egy huszár
A messzelátó csőhöz egyengeti;
Itt egy erős hajdú¹⁷³ az ország
Rajzolatlan figyelemmel andalg.

Mit szóltok erről, *hétmogorok*? ti, kik¹⁷⁴
Tátur havassán tábori abroszok
S nézőcsövek nélkül jövétek
E Kanaán mezejére győzni?

Azon igyekszik Festeticsünk, hogy e
Kartács-világban hív unokáitok
Ésszel s okossággal tanulják
Őrzeni érdemitek jutalmát,

Mely érte hullott véreitek miatt
Zsengés. Ma már a táborokat befűlt
Szobákba intézik csatának,
S penna után viszik ütközetre,

Kiknek nyeregből szabta ki rendjeket
Az üstökös Kund, a bajuszos Gyula.
Most línéán lövik rakásra,
Kit buzogánnyal ütetek agyba.

Hiába vinnéd, rettenetes Botond!¹⁷⁵
Mennykőcsapású bárdodat a mai
Bizáncium várához, annak
Rézbe borúlt kapuját bevágni:

Egy messzelátó cső kitekintené
Szándékod, egy más cső az egész kaput,
A bárdot, a vitéz Botondot
Egyszeri percbe darabra törné.

Mindég „vitézek nemzete” volt nevünk;
E két örökség jegyzi ki még ma is:
Rettenthetetlen szív s serénység
Nagyravaló fiait Lehelnek.

---

¹⁷³ Hajdúknak nevezték a magyarok átaljában a gyalogkatonákat

¹⁷⁴ Béla névtelen íródeákjánál: Septem principales personae, qui Hetumoger vocantur. Álmos vezér maga hat fő társaival, akikkel jött vala ki Scythiából, a Tátur vagy Karpatus bércein keresztül, Per montes Hovos

¹⁷⁵ Láthatni ezt a Botond históriáját az említett íródeák könyvében, a Mándi úr fordításában

De ez kevés még egy bizonyos veszélyt
S halált okádó bombi előtt; ma már
Száz dentmagyart is porba düjtne
Holmi suhanc gyerek egy kanóccal.

Izmos leventák! hogyha reánk maradt
Kemény erőtök: megnemesíti György,
A szittya testet brittus ésszel;
S gyermekeink Vayak lehetnek.¹⁷⁶

Ő, aki földünk Pontusa¹⁷⁷ habjait
Törvényre húzá, száz lehetetlenen
Tett s tesz csudát: ő mér fuvallni
Lélekerőt az inas magyarba.

Ő új Minervát ugrat elő Zeus¹⁷⁸
Szent homlokából és maga nyújt dsidát
S halál szemű égist kezébe.
Rhédey van vele és segíti.

Zengj harsogóbban, énekem! e becses
Két névre, mely, mint a Duna, élni fog,
S mint a világosság, kiterjed,
És bekerül az egész világon.

Hanem ki leszen bárdusaink közül¹⁷⁹
Ki a sok elmés Hunnia hadnagyit
A Léthe zsibbasztó vizétől
Trombitaszón az egekre hordja?

Méltatlan éjcsend sürgeti sok vitéz
Árpádjainkat. Félre, haszontalan
Kétségek! ím, általragyogván
Cenki napunk¹⁸⁰ a homály csoportján,

A múlt s jövőendő pólusit is süti.
Tud már ezentúl tenni is, írni is
Nagy dolgokat földünk vitéze
S lantossa: Kalliopém! elég ez.

Elég! Rekedt már tárogatóm szava,
Lankadnak ingó újjaim ennyi nagy
Dícséreteknél hirdetésén,
Melyek elállt ereim tetézik.

---

¹⁷⁶ Jegyzés nélkül is érthetni, hogy itt m. báró Vay Miklós ő nagyságára van a célozás; ki a hadi tudományoknak bővebb tanulására a fels. rendelésekhez képest Franciaországot és Angliát öszvelakta

¹⁷⁷ Ama tengeri módú gályával, mely a Balaton zajait neveti

¹⁷⁸ Görög neve Jupiternek, Égis pedig a Minerva medúzás paizzsa, melyre aki nézett, kővé változott

¹⁷⁹ A bárdusok valának a celta, gallus sat. népeknek poétáik, kik isteneikről, eleiknek vitéz tetteikről s egyéb nemzeti dolgokról énekeltek

¹⁸⁰ Célozás van a N. M. Gróf Széchenyi Ferenc ő excell. által fundáltatott nemzeti könyvtárra. Ebből az okból jön elő odaalább a Mátyás király emlékezete is

Mátyás dicsőült lelke!tekints alá,
Esmérd egedből lábbadozó hazád,
A Keszthely és Cenk istenülő
Grófjaiban magadat találod fel:

S érezd, hogy a menny kedve is egy igaz
Hérsi szívben megszorodhatik,
Ha nemzetét s emberbarátját
Virtusiban öröködni látja.

**Szűcs Sára koszorúja, amelyet téli zóldból
kötözött egy Helikon tetején megfordult útas,
mint tartják, Cs. V. M.**

Megrázkódott bele, hogy egy görcsös csikón
Botorkáztál rája, a kies Helikon
Ennek pedig minden tisztelője bura
Görbedvén miattad, óh, te vers-tortúra.
Kivesz, attól félek, jaj, amaz isteni
Bőv forrás, hogy mertél beletekinteni.
Jaj nektek, jaj nektek, szegény Mnemosíne
Szülötti, jaj nektek, mely rettentő kín e'.
Jobb lett volna, kilenc testvérek, még szopós
Korotokba vagdalt volna le Atropós.
E szűz, mikor akart tenni kerek számot,
Béadta Charonnak töletek a vámot.
Ki gondolta volna, hogy még Beotia
Hegyen mász Debrecen egy kanca csacsija.
Ah, nem írok én, nem, egy vers-szülöttem se
Lesz többé, ha velem versel ez az emse.
Azt tudnák, hogy e' kis munka, mert lám, még a
Kapun strázsáló Szűcs Sára is kolléga.
De nem tűrhetem, nem, fogjuk el, ékesen
Koszorúzott múzsák, ezen a görcsesen.
Húzzuk le görcséről előbb keservesen,
Megkínózzuk, vessük ki a kilencesen.
Így szóljunk, midőn a hátán lantot vertünk:
Vidd, Pluto, neked egy lány-poétát nyertünk.
Hajdan az Izrael nyerni mit méltódzott,
Mikor az Istennel ölbe ment, birkódzott.
Jobb lett volna áldás nélkül csak Izrael
Maradni, mint lábát így csámpásítá el.
Mert osztán Jákobnak a tompora helye
Félre ficamodván, döcögött csípeje.
Azt gondoltad te is, hogy majd erőszakos
Soraiddal lehetsz parnassusi lakos.
De az aranyperce, a drága gyöngyszemek
Nem disznónak valók, te disznónak remek!
Megelégedni jobb lett volna Szűcs Sára
Névvel, mint vágyódni még poéziára.

Jobb lett volna, sokkal jobb, csak kapun-álló
Lenni inkább, mint egy ilyen vers-tarkálló,
A sánc alatt jobb lett volna csak homályba
Kínlódni, mint bolond maradsz annyi szájba.
Bolond volt apád is, hogy így igyekezett
Szikráltalan szikrán ebbe megegyezett.
Megérdemlenéd, hogy megvesszőzne Áron,
Hogy mert ítéletet tenni túl az áron.
Engemet ugyan, te lelki-testi vakon
Szült, kétszer nyolcvannégy ízbe csapol nyakon.
Mert gyilkos versedbe, bár akárhová vidd,
Minden okos így szól, amint szól szent Dávid.
Szünjél meg tőlem, hadd vegyek erőt, velőt
Markolászó, az én kimúlásom előtt.
Melyért midőn várod, hogy dícsérve szóljam
Neved, érdemes vagy, hogy ezt ide rójjam.
Rovom is, míg csak e szűk áldásaidról
Írt betűmre le nem mondasz te magadról.
Ez ha meglesz, hozzád, te kemény lakatra
Vetni való szájú, így szólok: vessz, satra.
Nem más vagy, rugdosd bár a hámfát, Babilon
Leánya, hanem egy felfordult Ipsilon.
Vagy ha több, valahol az anyád a Jordán
Körül legeltébe kapott el a csordán.
Vagy ha mégis több vagy, mérgelődés, lángok
Közt úgy vertek széjjel az orángutángok.
Mert valamint cérnás versed itt elpirít,
Ártatlan ész azok közül úgy kivirít.
Te azt vélted, hogy a majom-svadron között
Vagy most is, jaj, tömpe verseket öklözött.
Nem pirúlt Jupiter annyira el régen
Amaz isteneknek tartott vendégségen,
Midőn az ebéd közt sebes perdültébe
A slepp alól magát eldurantá Hébe,
Mint a szelíd múzsák, hogy verselsz, te vadon
Termett bogácskóró-magról bújt hajadon.
Nincs a te nyögve sült munkád közt egy ízes
Falat, a legkisebb kommád is csirízes.
Szűcs létedre büdös szerével nem bír hát
Szívos mesterséged, jobb, készítné irhát.
Egész elbitangolt árkosnak új csáva
Kéne, arra tett rajz oly bosszantó gyáva.
Éhel vésznek ugyan mindenütt a kémek,
De kivált még akik a sort záró prémek.
Egy jó nyerítéssel többet tesz e gyarló
Sorú verseidnél egy kanca magyar ló.
Mégis e' volt csupán a reád ingerlő,
Hányod méltóságod, te semmirekellő.
Így szól: gyönyörködnek a szüleim bennem
És örömmel mondják, lány-poétát nyertem.

Dicső, ezt amelyek írták, dicső kezek,
 Mely virtuosos főből sült Minervák ezek.
 Mely kár lett volna már ezt a tálentomot
 Elásni, két sorban amely annyit nyomott.
 Szép, aki szert tehet az ilyen áldásra,
 Ne pazérolt ezt, ég, minden bohókásra.
 Közibe nem esett a poros világnak,
 Már is tudományi ily bércekre hágnak.
 Fennen díszeskedik szűzi koszorúja,
 Mégis a mélységet mind keresztül bújja.
 Dícséretes szűz, hogy agyvelődig friss a
 Versezetért légy a múzsák Tamarissa.
 De kinek tudásod csak a csizmaszárba
 Határozódik és egynehány zsoltárba.
 A százharmincegyig még, tudom, nem értél,
 A nem-bírom-útra, bolond, azért tértél.
 Nohát úgyis már jól ellazsnakoltalak,
 Dúdold el e zsoltárt, többé nem bántalak:
 Uram, ne üzz nagyra, gyenge tudományom,
 Hályogvonta szemem magasra nem hányom,
 Nem lélekzem többé soha oly dolgokba,
 Kik felülhaladnak engem nagyságokba.
 Én is a szent Dávid hangos citerája
 Nótáján utánad ezt pendítem rája:
 Kiki, e hitetlen versek olvasója,
 Hogy bűnbe ne essék, ő magát megójjja.
 Csudálkozom rajta, hogy a tőke mellett
 A vén Varga János ily verseket ellett.
 Talán a nagyapád sámfái, mustái
 Súgták e verseket, hogy lennél e mái
 Díztelen nemednek okosabb harája,
 A csizmadia céh legfőbb maskarája.
 Tán a pendelbergi nagy akadémiát
 Kitanúltad, azért írtál komédiát.
 Tiszteletedre most nem írhatok több sort,
 Kapd fel azt, amire a macska vakart port.

1802

A szélhez

Mit hízelkedel, óh lengeteg, óh csalárd
 Elmék ingadozó bélyege, esti szél?
     Hát füst-fogta hazámnak
     Nem borzasztanak üszögjei?
 Víg hangot hazudó pósta! mit únszolod
 Pernyében heverő lantomat? A kacaj
     Bosszantó gyönyörűség
     A boldogtalanok között.

Zengj a kis Balaton partja¹⁸¹ körül, hol a
Természetnek örök szüze s az emberi
Mesterség, ez a hős,
Egy tükörbe kacsonganak.

Csattogjál aranyos szárnnyal enyészeten,
S hagyj engem szabadon Dácia pallagán
Elnémúlva zokognom
A nád-lepte fedél alatt.

Hát a nyár elején¹⁸² nem te valál, ki a
Szikrából eredett lángokat egy szegény
Özvegynek fedeléről
Szórád vad hahoták között?

Látám a lakosok jajjait a setét
Füstnek gombolyagin mennybe tolongani,
A Mindent-tehetőknek
Zsámolyszékihez, akinek

Kor-kémélte falán¹⁸³ bús diadalmadat
Tapsoltad. Szomorú dűledezési közt
Most a gyász s a halálos
Csendesség fia zsibbadoz.

Szent tömjénit előltá az imádkozás,
S a zsoldárok erős sérafi¹⁸⁴ zengzete
Megnémúlt. Igaz íret
Vallásába se lelheti

Mostan a nyomorúlt; csak zokog és maga
Házának hamuját hinti fejére már.
Óh, óh, mégis öröme
Ingerlesz, te kacérozó!

Hogy? Hogy tudjon ezüst hangokat s innepi
Víg dalt adni nekem Kalliopé, mikor
Vulkán a Helikonnak¹⁸⁵
Szent berkét tövig égeté?

Nem lát'd, hogy kesereg, nyögve hogy öntözi
Elsírt csillaginak könnyivel a babért?
Nem lát'd sárba keverve
Pernyés köntösinek havát?

---

¹⁸¹ Kis Balatonnak nevezem a Fertő tavát, mivel ezt a nevet nemigen aestheticához valónak tartom: Ez okból teszek odaalább helyette Nizidert

¹⁸² Jún. 11-ik napján esett a tűz, egy szegény öreg özvegyasszonynak házaról, Debrecenben

¹⁸³ Ekkor megégett a Nagytemplom is, mely 1564. eszt. megégvén, 64 eszt. állott a fala pusztán. Ez egy jeles példája a góthusi építés módjának, és eredete elvész a Debrecen és Magyarország históriájában

¹⁸⁴ Sérafi, jobb mint Serafimi, tudják a zsidó nyelvhez értők

¹⁸⁵ Itt a népes ref. collegium értetődik, mely az említett nagy égésben szintúgy a lángok zsákmánya leve

Hát én, aki (miként a Capitolium¹⁸⁶
Tőszomszédja, Ovid) hasztalan éltetém
Itt a menyeeieknek
Környékén bizodalमत,
Felvídúhatok-é? Lám, oda Tíburom,
Hol víg gondolatim szárnyra repűltenek.
És a rózsaluasnak,¹⁸⁷
Amelyben Philoméla s én
Egymást váltva üténk pindusi dallokat,
Nincs árnyéka tovább. Hagyj nekem, esti szél!
Hagyj békét s pici lantom
Törd ízekre... De mit, de mit
Hallok mégis amott? innepi lármaszót
És Széchényi nevet hallok a Hesperus
Bíbor pítvara mellől
Hajh, mégis csak örűlni kell!
Mégis kell örömöt tudni! nem állhatok
Ellent szívem erős duzzadozásinak:
Lantot, Píeri,¹⁸⁸ lantot!
Száz víg hang veri nyűgotot.
Menyegzöt mutató innepi lárma-é?
Vagy más boldog öröm zengedezése az?
Jertek, gágesi szellők,¹⁸⁹
Melyek Veszta ölénék ért
Almáit gyönyörűn lengetitek puha
Szárnyakkal, vigyetek, jertek, emeljetek
Túl a fellegeken, túl
Már-már szárnyra emelkedem.
Látom tornyosodó szent hegyedet, Buda!
Hol Corvin ragyogott s hajdani nemzetem,
Látom már Nizidernek
Csendes tűkríbe képet.
Itt minden halait Cenkre sietteti
Thétis, túl az öreg Pán teli tulkait
A kastélyba behajtja,
És Céres maga tölti meg

¹⁸⁶ A számkivetett Ovidius háza egybe volt ragasztva a Capitoliummal, lásd a kesergését, Trist. I. El. 3. v. 29-34. Az én hajlékom is közel volt a Nagytemplomhoz és szomszédjában a Collegiumnak

¹⁸⁷ Ez a rózsaluas, ez a fülemile és ez a poétizálás nem költeményes gondolat, hanem természet után van festve

¹⁸⁸ Píeri, azaz Múza, Horatius után:
O testudinis aureae
Dulcem quae strepitum, Píeri! temperas.

¹⁸⁹ Gangesi, azaz napkeleti nyájas szellők, amelyek a sz. Mihály nyarát oly édessé teszik; amikor ez az óda is készűlt. Veszta a föld, vagy a természet

A bőség szaruját. Sopronyi halmain
Tombol Liber atyánk¹⁹⁰ s víg adományival

Kínálgatja az Ikvát:

Ikvának szeme ég, ragyog.

Ím, ím, a koszorús pásztorok¹⁹¹ és velek
A szomszéd ligetek hölgyei (óh, kegyes

Látás!) dalra fakadnak:

Haj! hogy zeng az egész vidék.

„Jóltévő Osiris! életadó atyánk!

Ízis, nyájas anyánk! éljete! éljete!

És a boldog aranykort

Óh, kezdjétek elől megint!”

Így éneklenek ők. Vénus-Uránia,¹⁹²

A boldog szeretet kellemes asszonya,

Szennyetlen viseletben

Hoz két égi szövétneket.

S ím, a földmivelő keszthelyi Indigesz

Húgával jön az én Kalliopém kegyes¹⁹³

Dísz s gyámola; szívé

Hogy csillognak az érdemek!

„Hószínű szeretők! már huszonöt tavasz

Rózsáját kötözém rátok. Az égi tűz,

A vidám, a hibátlan,

Lángolt bennetek, édesim!

Fél századra fogom nyújtani láncotok,

Hív lelkek, nemesek: majd unokáitok

Fogják ősz korotokban

Számosbítni ez innepet.”

Ezt mondá az egek tiszta lakója, s ím

Szép testvére, ama rózsatekintetű,

A szellős Amatusról

Hattyúin ide jön s felel:

„Így fényljék ezután a ti Lajostokon¹⁹⁴

S Battyáin Amatus rózsakötése majd;

És néktek liliomszál

Légyen béretek, és babér.”

---

¹⁹⁰ Azaz Bacchus. Liber pater. Ikva Cenk alatt foly

¹⁹¹ Célozás van a cenki bíró köszöntésére a nép nevében. Lásd a M. Hírmondó Nro. 38. Told.

¹⁹² Az Uránia, vagy mennyei Vénus a lelkek és elmék szeretetének volt istenasszonya, minden testi gerjedezés nélkül: az amathusi pedig a két nem között való testi, de mégis törvényes szerelemnek. A páfusi Vénusnak a fajtalanok áldoztak

¹⁹³ Én ezt a tiszteletet olyan jussal adhatom, mint Horatius a magáét. L. I. Od. 1. v. 2. és 11. Od., 17. v. 2., 3.

¹⁹⁴ Említem a M. Gróf Széchényi Lajos és Battyáni Miklós önegyságok menyegzőit

Így áldottanak ők: mennyei hangjokat
Vígán visszonozák istenek, emberek.
    És én, pallagi dallos
    Bort és kedvet ivám velek.

Gróf Széchényi Ferenc Ő excellentiájához

Nagy lélek! te, aki fényt hintesz
    A homály vak rejtekibe
S életadó szemekkel intesz
    A nem-létel bús völgyibe;

Te, kinek sok százan esmérjük
    Magunk között jótétedet:
Hogy kívánhat'd, hogy ne dícsérjük
    Vagy a napot, vagy tégedet?

Én ugyan, ki parancsolásod
    Szent törvényemnek esmerem,
Név szerént a te pártfogásod
    Előbeszélni nem merem;

De e violák kilehellik,
    Ki e törpe versek magok,
Hogy a te fényedtől díszellik
    Új életek, színek, szagok.

Rajtok képed lefestve látszik
    Hálákönnyem cseppjeibe,
Mint midőn sok apró nap játszik
    A harmatok friss gyöngyibe.

Nézd, nézd, ama kisdéd pacsirta
    Hogy kél fel a göröngy alól,
Eddig szárnyát, nyelvét nem bírta,
    De most repül s vidúlva szól.

Most már maga alatt szemléli
    A pornak írigy férgeit
S a napnak örömmel beszéli
    Eláradott jótéteit.

Meleg fényed közt a jobb égben
    Önnönmagával áldozik,
S eltűnván a kék messziségben,
    Érzéssé s hanggá változik.

Menj, kis madár, menj, szíhassad
    A felsőbb abroncsok hevét,
Csakhogy vigyázz és elhallgassad
    Gróf Széchényinek nagy nevét.

Éva napra

Megbocsáss, óh szeretetnek
Húga! ha gáncsot vetett
A baráti tiszteletnek
A testvéri szeretet.
Én örökké óhajtottam
Nevedet: de magamért
Már két ízben fárasztottam
Debrecenbe Bagamért.
Már mennem kell; de Évamat
Mégis csak megtiszttelem.
Megtiszttelem és druszámat
Együttal megölelem,
Kérvén, hogy tégyen lantjára
Russzándai húrokat,
S tőlünk kedvellett hűgára
Terjesszen áldásokat.
S ha én nem tisztelkedhetném
Óhajtott ünnepedért:
Zengjen és igyon helyettem
A te egészségedért.
Én is majd a bagaméri
Vínkót a számhoz veszem,
S amint az öcsém igéri,
Értetek tönkreteszem.
S mondom: *Éljen Éva asszony!*
Mondom: *Éljen Évi is!*
És hogy torkom meg ne asszon,
Mondom: *Éljen bácsi is!*
Mondom, és ezt addig mondom,
Míg a vinkó felderít,
Elvész minden bűm és gondom,
S a kedvöznbe merít.
Hát kendtek majd mit csinálnak
A Benci nektár körül?
Tudom, hogy Éván regnálnak,
Ha a pintes veszteg ül.
Szaári, ha ed kisz bort vennél,
Szaári! Hányszor cserfelik?
S Éva napját bor-isztennél
Szaári napján tisztelik.
Míg a' lenne, ha nics benne,
Töltsünk a pohárba bort,
És míg Bagamérba menne
A Fakóm, igyunk egy sort,
Mondván: Ádámné lyánykája,
Első anyáknak druszája,
Élj anyáddal,
Élj bátyával,
Élj mivélünk,

Amíg élünk.
És engedd meg, hogy múlassunk,
Érted még egy sort ihassunk.
Mert a tanyát már elbontom
S mondom: *Éljen Éva*, s ponktom.

[Már én megyek,
trink! trink! trink!
Úgye, bácsi?
ez nem fing.]

1802. december 24.

1803

Serkentés a Múzsához

Jer! magunknak fűzzünk szárnyakat,
Hogy ama bérces kőszálakat
Megtetézhezzük azokkal,
Láthassuk várát az ízlésnek,
Hol a múzsák a sok elmésnek
Fejét fűzik babérokkal.

A halhatatlanság felette
Öröm templomát építette,
Amelyben megholt a halál.
Itt, ki szerette a múzsákat,
Nevével kérkedő táblákat
Merő gyémántokból talál.

A dicsőségnek trombitája
Érdemét harsogva fúkálja
Mindenütt a nemzeteknek;
Ezt a hír felvén szárnyára,
Viszi a világ négy sarkára,
S fülébe zengi ezeknek.

Századjai az elmúlásnak
Általadják ötet egymásnak
És megőrizik hűséggel;
És mikor sírjára mutatnak,
Örömnél könnyeit hullatnak,
Koronázván dicsőséggel.

Népei a fagyos éjszaknak
S kik a forró nap alatt laknak,
Hirdetik, ki volt Homérus!
Örömmel tapsolnak őnéki
A Gangesnek gazdag környéki,
Visszaekhözik Ibérus.

Vajha énreám tekintene
Nyájas szemekkel Melpómene,
És éneklője lehetnék!
Úgy mind halált, mind más veszélyt s kárt,
Mely a legnagyobbaknak is árt,
Bátor lélekkel nevetnék.

A feléledt pásztor

Thyrsis

Amott, hol a nyájas patak
Köveccsin játszadoz,
Laurám a zöld fűzfák alatt
A völgybe szunnyadoz,
Én addig e kopár kövön
Panaszlok, jajgatok

S a déli nagy hévség alatt
Miatta bágyadok.
Én kértem úntalan
Szívét; de hasztalan.
Te jőjj most, gyenge szellet!
S lengvén hajfűrtje mellett,
Súgd néki ezt, hogy Thyrsise
Végsőt lehellett.

Laura

Megállj, haldokló pásztorom,
Tartóztasd lelkedet!
Tartóztasd! óh, mert lelkem is
Lelkedre éledett.
Altomba éppen, édesem,
Terólad álmodám,
Midőn Zefir keservesen
Nyögvén fuvalla rám.

Ez a szintén megholt
Zefirke lelked volt,
Amelyre Ámor üle,
S mellyembe bérepüle;
Addig csikolt, hogy szívem is
Reád hevüle.

A versszépítő

Ha most nem édes énekem
S nem ég poéta-tűzzel:
Ne bánts! legyen borom nekem
Egy szív-szerette szűzzel:
Gyúl nékem is tüzem, hevem,
Poéta lesz az én nevem,
S myrtust fejemre fonnak,
Miként Anákreonnak.

Ajánlás

Kazinczy! Földy! Kik belőlem
Már-már poétát tettetek,
Kérlek, vegyétek el ma tőlem,
Mit rég megérdemlettetek.
Csekély ugyan, csekély ajándék:
De tégye a baráti szándék
Naggyá előttetek!

Az anákreoni versek

„Vad jámbusid, barátom!
Hadd zengjenek szerelmet.”
Így szóla Árkilok-nak
Anákreon szelíden.
De ő saját szülöttit
Nem engedé szerelmes
Dalokkal elpuhítani.

E szóra öszvezajdúl
A két öreg poéta.
Közzéjek ugrik Ámor
S apróra tépi mérges
Jámbussit Árkiloknak.
Ambróziába mártja,
Szerelmivel behinti;
Liéus is, leszállván,
Máslásba megferesztí.

Mind felszedé örömmel
Anákreon magának;
S mindjárt boros, szerelmes
Dalokra verte őket.
Énnékem is belőlök
Egy-két csomót ajánlott
Bor és szerelmetesség
Csepeg belőle, látod.

A hévség

Az égető kutyácska
A zöld mezőt aszalta;
Miatta Flóra hímes
Virági haldokoltak,
Fonnyadtak a ligetnek
Zöldségi megkonyúlva:
A föld egész határi
Alélva bágyadának.

Énbennem is van egy tűz.
Mondják, hogy az Kupídó,
Én nem tudom, ki légyen,
Nem esmerem nevéről;
Elég, hogy ég melyemben
S emészti nagy hevével:
Szemlátomást betegszem
És már alig lehellek.

Tegnap leszálla csendes
Cseppekkel egy esőcske,
Megáztatá az erdőt
És a mezőt vizével:

S ím, a beteg virágok
Mindjárt feléledének,
A kókkadó falombok
Zöld színbe jöttek ismét.

Óh, vajha énreám is,
Az én alélt fejemre
Egy ilyen éltető víz
Hús cseppje harmatoznék!

A leánykákhoz

Ti szent Idáliának
Kacér szemű leányi!
Ti minket istenítő
Nyilakkal öldököltök.
Mikor levert erőnkön
Feláll királyi széktek,
Reánk bodor kacajjal
Nehéz bilincset üttök.
Ti mézitalt ajánltok,
Ha maszlagot keverték;
Ha nyűgbe vertek is ti,
Lágy bársony az s virágszál.

Óh, kelleme szülötti!
Ez a ti martaléktok
Gyönyörködik s örömmel
Hever bilincsetekben.

Lillához

Leányka! hű szerelmem
Tüzét miért kerülöd?
Ne félj; ez a beteg szív
Dobog csupán tenéked:
Ez a te birtokodban
Nyög és imádja képed.

Leláncozott rabodtól
Ugyan miért remegsz hát?

A búkergető

Ha szíhatok borocskát,
A gondjaim csucsúlnak.
Ki boldogabb halandó,
Mint aki nem sohajtoz?
Ki boldogabb magamnál?
Héj, vízivók! be sűrű
Pocsolyába foly világtok!

Szép volt Filéta s ifjú,
Szerelem s dalok barátja;
De béka-módra zengett,
Csigaként tudott szeretni,
Bámúlsz-e? Vízivó volt.
Héj, víziszák! be sáros
Elmétek és világatok!

Kancsót, fiú! veszendő
Ez élet és előlünk,
Mint egy palack bor, elfogy.
Hát kurta napjainkból
Hányat leopnak a bűk!
Mért bokrosítsam a bajt?
Miért fogyasszam életem,
Míg a gohér virágzik?

Iszom, ha szívem örvend.
Iszom, ha bánat éri;
S ha szíhatok borocskát,
A gondjaim csucsúlnak.

A szeplő

Mint egy megért boróka,
Mely tiszta hóra hullott;
Mint a delin fejezlő
Rózsába bútt bogárka;
Mint a korinti szőlő
A cukoros kalácson:
Úgy bársonyollik, oly szép,
Oly édes egy kerekded
Szeplőcske Lilla mellyén.

Ez az a kies szigetke,
Amelybe a szerelmek,
Ha keble tengerének
Téjhabja közt fürödtek,
Enyelgve szárogatják
Hajok vizes aranyját.

Ti szóljatok, reája
Hullt csókjaim! ha méltó
Dühödés-e Lilla mellyén,
Egy földi nimfa mellyén
Imádni a hibát is?

Az álomhoz

Soká jön erre Lilla,
A hitszegő soká jön.
Jer addig, édes álom!

Jer, e setét lugasról
Hints mák-olajt szememre,
Fedezz be kárpitoddal
S a gondokat fejemről
Legyezd le szárnyaiddal.
De ha eljön a leányka:
Sem mák-olaj, se kárpit
Nem kell, magad se kellesz;
Csak menj el, édes álom!
Elmúlatunk mi ketten.

Az én poézisom természete

Sírhalmok, óh köd-lepte kertek,
Te szívborzasztó éjszaka!
Te alvilág vakablaka!
Ti holtak, akik itt hevertetek!
Ti múlandóság birtokának
Setétes völgyei,
Ahol petécses fantomának
Bóbiskolt Hervey!

Gyászhely! melytől lelkünk irtózik,
Hol minden érzésünk elhal,
Fülünk csak csendességet hall,
Szemünk a semmitől kapródzik,
Csak kupressz árnyékát láthatja
A holdnak fényinél,
Midőn azt bágyadtan ingatja
Egy sír-fuvallta szél.

Szörnyű környék! hová a lélek
Ha ólomszárnyakon repül,
Rémülve jár, alél, elhúl
S félholtan hátrál vissza vélek.
Szörnyű környék! kérkedj Youngoddal.
Ki hantodon ragyog;
Isten veled s mord ánglusoddal!
Én ánglus nem vagyok.

Mások siralmas énekekkel
Bőgettessék az óboát,
És holmi gyász-trenódiát
Ríkassanak jajos versekkel.
Én ily kedvetlen embereknek
Nem lészek egyike,
Legyen jutalma bár ezeknek
A kedves estike.

Nékem inkább oly bokréta
Árnyékozza képemet,
Melyet nyér a víg poéta,
Múlatván a szépnemet:

Ezt a vídámabb múzsáknak
S a mosolygó gráciáknak
Fűzzék öszve rózsaszínű újjai,
Élesztgessék borba ferdett csókjai.
Nem kell kupressz, mellyel Rácint
Tisztelé Melpómene;
Egy kis rózsza, egy kis jácint
Nékem jobban illene.
Mert ez Lillám szép szemével,
Az pedig tekintetével
Egyezvén, mindenkor léssen tüköröm;
S így mindég új dalra késztet új öröm.
Így veszem fel víg lélekkel
Gyengén rezgő lantomat;
S majd Lillám új énekekkel
Lelkesíti húromat,
Míg leng a friss esti szellő,
S szárnyán egy nárdust lehellő
Rózsában megszállnak a kis istenek
És mennybéli koncertecskét zengenek.
Lelkünkől e víg hangokkal
Minden únalom kivész,
Mert megédesítjük csókkal
Ott, hol tartós pauza lesz.
Bágyadt nótánk vég-szózatja
A szép tájt elszunnyadtatja;
S addig andalgunk az esti hajnalon,
Míg egymás ölébe hullunk a dalon.

Első szerelemérzés

Ifjúságom reggelében
Szívem bút nem szenvedett,
Míg a tündérek kertében
Lepke-módra repkedett.
Ha belső részem hevíteni
Kezdte a szikrázó Rák:
Meg tudták mindjárt újítni
A híves Etéziák.
Ha szomjúztak a melegtől
Eltikkadt tetemeim:
A völgy metsző csergetegtől
Felocsódtak ereim.
De most, Lilla, új tüzemnek
Semmi enyhítője nincs,
Ah, más szomja van szívemnek,
Más láng éget, kedves kincs!

Most a barlang éjjelében
Déli napot képzelek,
A bikkék tömött ködében
Az árnyéktól tüzelek.

A hűvös Etéziáknak
Ám megnyitom kebelem,
Mégis e gyújtó fáklyáknak
Orvosságát nem lelem.

Mit? a fagyos Bóreásnak
Szárnya alá sietek;
De e belső gyúladásnak
Tűzén nem enyhíthetek.

Sőt gyakran a hóba fekszem
Ott kinn a havasokon;
S ah! fagyok, mégis melegszem,
Nincs nekem tél azokon.

Másszor minden lankadásból
Testem új életre jött,
Mihelyt ittam e forrásból,
Mely zúg a bokrok között:

De most, noha csípésével
Majd kiszedi fogamat,
Mégis északos vizével
Ez nem óltja szomjamat;

Mert megemészti tüzemnek
Heve minden cseppjeit,
Mihelyt lángoló szívemnek
Éri edzőhelveit.

Eddig éltem tavasszára
Mennykőt az ég nem vetett,
S májusi hajnal módjára
Csak rózsákkal nevetett;

Bennem a kedvet s únalmat
Ébreszté szelíd remény:
Ezt a kint, ezt a fájdalmat
Nem régólta érzem én.

Nem régólta kell szenvednem,
Ah Lilla, kellő alak!
Ah! csak azólta van bennem,
Hogy egyszer megláttalak.

Tudom, Lilla, e kin tőled
Került: de nem esmerem.
Ah, árthatsz-é? Azt felőled,
Lilla, hinni nem merem.

Hisz étellel kecsegtette
Pillantásod szívemet
Úgy van! csak azért sértett e',
Hogy gyógyítson engemet.

Édes keserűség

Óh, Cipria terhes igája!
Hogy kell magam adnom, alája!
Nyakamat vas lánc keríti,
Szívem siralomba meríti.

Nem nyughatom és csak epesztem,
Magamat sírásnak ereszttem,
Éjjel szememet le se zárván,
Siratom balsorsomat árván,

Mint a szomorú egek éjjel
Sírnak mezeinkre le széjjel,
Hogy enyészvén a nap, az égnek
Tetején sugári nem égne.

Sírok, zokogok keseregvén,
Könnyem kebelembe peregvén,
Mint gerlice párja tavasszal,
Nyögök, ah! sok ezernyi panasszal.

Egek! óh, egyedül tireátok
Kérést panaszolva bocsátok:
Jaj! enyhítések emésztő
Tüzemet, mert már megemészt ő.

Szánjátok, egek, nyavalyámat,
Könnyebbítések igámat,
Enyhítetek állapotomban;
Én tömjént gyújtok azomban.

Te pedig, kegyes angyali lélek!
Ki miatt bús életet élek,
Nézz e szívbéli sebemre,
Tölts balzsamot árva fejemre.

Nézz erre galambi szemekkel:
Jobban gyógyítol ezekkel,
Jobban egy gerliceccsókkal,
Mint minden sebrevalókkal.

Ah, mézzel elegy keserűség!
Kínnal teljes gyönyörűség!
Óh, Cipria édes igája,
Hogy kell nyakam adnom alája!

A bátortalan szerelmes

Remény s kétség között epesztem
Édes kínok közt magamat.
Most feltalálom, majd elvesztem
Lillát s belső nyugalmamat.

Ha látom őtet, felhevülnek
Rabbá-esett érzéseim;
Ha eltávozik, hanyatt dülnek
Tornyodzó reménységeim.

Imádandó kegyes képének
Mindennap temjénezhettek:
De egy nyájas kis istennének
Tekintetére reszketek.

Erről bátorít, arról ijjeszt
A tisztelet s a szerelem;
A szív emel, az éj lesijjeszt.
Óh, csiklándozó gyötrelem!

Lelke kegyes; de negédjétől
Ójlatok, irgalmas egek!
Szava nyájas; de egy *nem*-jétől,
Mint a haláltól, rettegek.

Szeme, mint élet csillagzatja,
Boldog napra hív engemet;
Mégis, mint a villám, meghatja
És öszverázza szívemet.

Édes mézharmattal kecsegtet
A nyíló rózsá ajakán:
De hátha még halált csepegtet
Szívemre, hogyha meg nem szán?

Óh, értem teremtetett szép lélek,
Hogy szívem ki nem önthetem!
Tőled reménylek, tőled félek:
Terád van bízva életem.

Piros orcádnak rózsájára
Ámor új-új pecsétet nyom,
Hószín kebled liliomára
Lehellte az én fátumom!

De kit bélyegzett ki színedre?
Mék az a boldog valaki?
S felőlem mit fuvalt mellyedre?
Halált vagy életet? mondd ki!

De kímélj s adj erőt szívemnek,
Ah, gyengén szólj sorsom felől:
Mert akármit végzesz fejemnek,
A kín vagy az öröm megöl.

Az éjnek istenihez

Te csendes éjnek királynéja,
Endímion szép barátnéja,
Te ott a fél felhő megett!
Ints hallgatást nárcisz pálcáddal,
S halkán nyomd pamut-hintócskáddal
A harmattól nyirkos eget.

Te is, földünknek férje s bátyja,
Míg a magánosság barátja,
Coelus! terád báméskodik,
Tekints le milliomm szemeddel
S halld meg könyörülő szíveddel,
A hűség mint búslakodik.

Ti fájdalmim sokszor hallátok,
Ti aggó éjjelem tudjátok,
Tudjátok, mért nem alszom én.
Ti láttátok, mely bús lélekkel,
Mely bágyadtan s könnyes szemekkel
Kesergettem Lilla nevén.

Ah! A Lilla mennyei szíve,
Orcája, a kellemek míve,
Megvarázsolta szívemet,
És bár Ámor kohában élek.
De tüzemről beszélni félek,
Hogy meg ne vessen engemet.

Pedig tán nem indulatja
A nemes lángot beszívhatja,
Vagy, óh, vagy tán már érez is.
De hátha édes aggodalma
Más boldogabbnak a jutalma?
Óh, félek is, reménylek is.

Ti álomhintó istenségek!
Kiknél az éji jelenségek
Ezer formában lengenek,
Míg öszvehajlott szempillái,
Mint a tulipánt fátyolkái,
Testvéresen szendergenek:

Küldjete egy képet elébe,
Ki, mint én, szíve kétségébe
Halvány, bágyadt és hű legyen,
És egybegyűlt sohajtásomnak
Ködjébe burkolva, kínomnak
Mélységéről vallást tegyen.

Vallja meg könnyező szemekkel,
Rebegő nyelvvel, nyílt kezekkel,
Hogy *ő szép, és én szeretem.*
Akkor tán édes nyúgalmában
Részt vévén a más fájdalmában,
Ezt nyögi: *Én is szeretem.*

Óh, de tán most is álmod látok
Óh, akkor, akkor példázzatok
Előmben szép bálványomat:
Ah, mert bár eddig sok kín sértett,
E kép, e mennyei kísértet
Visszaigézi nyugtomat.

A rózsabimbóhoz

Nyílj ki, nyájasan mosolygó
Rózsabimbó! nyílj ki már,
Nyílj ki; a bokorba bolygó
Gyenge szellők csókja vár.

Nyílj ki, gyenge kerti zsenge:
Hébe nektárt hint terád,
Szűz nyakadba Flóra gyenge,
Bársonyos palástot ad.

Óh, miként fog díszesedni
Véled e parányi kert!
Óh, hogy óhajtják leszedni
Rólad azt a drága szert!

Hadd szakasszalak le, édes
Rózsaszál: szép vagy te már.
Héj, ha meglát, hány negédes,
Hány kacér leányka vár!

Nem, nem! egy leány se nyissa
Büszke fűzőjét terád.
Ültetőd kedves X... issa
Néked újabb kertet ad.

Ott kevélykedj bíboroddal,
Ékesebb bíborja közt!
Ott kevélykedj illatoddal,
Kedvesebb illatja közt!

Az éj és a csillagok

Éltemnek fényes hórizonja
Dúlt borzadó setétességre,
A búk mord éje gyászba vonja,
Több víg napom nem száll az égre.

Két szép szemecskék engemet
Megvígasztalhatnak magok:
Üzzétek el hát éjemet
Ti, két halandó csillagok!

A poétákban lakó istenség

Verselők! felőletek
Hírdetik, hogy bennetek
Lakna istenség,
Akinek lehellete
Bennetek lángot vete
S lelketekbe ég.

Verselők! én rólatok
Íly erőt nem mondhatok,
Bennetek van az.
Ámde kezd egy isteni
Lelket lelkem érzeni,
Már az szentigaz.

Verselők! ez gyújtja meg
Lángomat, s csak úgy leszek
Én is verselő.
Kérditek talám nevét,
Aki lelkemnek hevét
Szerzi? Lilla ő.

Tartózkodó kérelem

A hatalmas szerelemnek
Megemésztő tüze bánt.
Te lehetsz írja sebemnek,
Gyönyörű kis tulipánt!

Szemeid szép ragyogása
Eleven hajnali tűz,
Ajakid harmatozása
Sok ezer gondot elűz.

Teljesítsd angyali szókkal,
Szeretőd amire kért:
Ezer ambrózia csókkal
Fizetek válaszóért.

A tanúnak hívott liget

Itt a liget. Zöld rejtekébe,
Lillám, avégre hívtalak,
Hogy e cserfák setét enyhébe
Velek szemközt állítsalak.

Ezek tanúk, ezek hallották
Szerelmem gyászos énekét,
Gyakorta vissza is hangzották
Búson a Lilla szép nevét.
Halld csak, Lillám! mi bágyadt szellő
Sohajtoz fenn az ágakon.
Nézd, mint ingatja a zöldellő
Levélt a gyenge lombokon:
Mind, mind az én sohajtozásim,
Kik ott a fákon lengenek,
Kiket gyakor panaszkodásim
Mellyemből feltekertenek.
Nézd, nézd, a rétnek bő harmatja
Még mostanság sem szikkadt fel,
Bár reggel ólta szárogatja
A nyári nap hévségivel;
Ezen magános rejtekemnek
Mindennapos harmatjai
Az én kiszáradt két szememnek
Saját könnyhullatásai.
Ezekkel e virágtölcsérek
Megtelve vagynak úntalan.
Hogy e virágok ily kövérek,
Ah, nekem az be sokba van!

A feredés

Ni, szemeim! idenézzetek!
Ni, a rózsabokor hirtelen
Mint megrezzent ott a vízszélen:
Ni, szemeim! idenézzetek.
Ni, mint megbillentenek
Levelei s ágai,
Tövisse s virágai
Hogy öszveverődtenek.
Illatozó bíborának
Pompái elszóródának:
Némelyek, ím, elterültek
A dudváknak szárain,
Mások úsznak az itt lengő
És játszadozva kerengő
Zefíreknek szárnyain.
Ni, ni, most vigyázzatok!
De fényetek hogy rezeget pislogva,
Hol öszvevonúl, hol dűlyed,
Most repes kacér pattanással forogva,
Majd rettenve vak gödrébe süllyed:
Tán biz istent láttatok?

Ne zárjátok bé ablaktokat!
 Ott nem haragos istenség látszik,
 Ne féljete, ott egy szép nimfa játszik:
 Nyissátok meg ablaktokat!
 A rózsákon általfénylenek
 Sokkal szebb rózsái,
 Pirosló orcái
 Melyek titeket megigéztenek.
 Ah, boldog rózsafa!
 Be nyájas nimfa
 Nyugszik alatta árnyéknak!
 Ah, végy be engem egyik ágodnak!

 Ti pedig, szemeim, ti lesve vigyázzatok,
 Mit akar ott az a ti szép nimfátok?
 Ni, ni, ruháit levetette,
 S a rózsza tövére tette
 Maga indul: most már nézzetek!
 A nézés istene legyen véletek!
 Ahol megy! ah, mely isteni képnek kell lenni,
 Mely hátul is ennyi gráciákkal kezd jelenni?
 Vajha láthatnátok, mely szép
 A halhatatlan kép!

 Ah, fordulj erre, szép istenné!
 Egek! micsoda! jaj, szemeim, mit láttok?
 Mint reszkettek?
 Mint meredtek?
 Mint fellobbanátok?
 Már kipattannátok,
 S tán golyóbiskátok
 A nézés tövéből kivenné?
 Ah, mit látok? irgalmas egek!
 Ah! én kincsem! Alig pihegek!
 Visszanézett az én galambom, visszanézett!
 S szememet, szívemet, lelkemet, mindent megigézett.

 Az én Rozáliám fut amott!
 Ah, mint dobog szívem belől!
 Ah, mint olvadok mindenfelől!
 Isten! egek! jaj, elfogyok!
 Ne hagyjatok! mindjárt lerogyok.
 Az én Rozáliám fut amott!
 Ah, ötöt, ötöt láttam ott!
 Ahol megy! jaj, mit látok mezítelen!
 Irígylem e vidékeknek ezt:
 Hogy látják, ami engem öl s éleszt,
 S szerelemtársaimmá lesznek ily hirtelen.
 De csalódom. Ti láttok testén
 Valamely leplet de mely ritka
 Az a fedél, mely alatt van szívem kies titka,
 S mely lebeg meztelen Évám édenén!

E csalódás játszodtat-e titeket,
 Vagy csakugyan látjátok ezeket?
     Miként pirosolnak,
     Mikor meghajolnak,
 Fényes szárai,
 Márvány combjai,
     Amelyeket főhajtva
     És utána sóhajtva
     Csókolnak magok
     A szép virágok. -
 Vajha én most, vajha virág lennék,
 Én is ilyen komplementet tennék!
 Nézd a vékony patyolat
 Vigály felhője alatt
     A szerelmes zefírek mint enyelegnek:
     Ah, ezt mint irigylem e játszi seregnek!
 Némelyik szép lábára tekergőzik,
 Egyik kies mellye alá rejtőzik,
     Másik márvány oldalára könyököl:
     Ah, a szerelemfélést, ah, majd megöl!
 Vajha én most, vajha zefír lennék,
 Én is a legszebbik helyre mennék.

 De látjátok, már a patakba lépett,
 Mely kettőssé teszi ezt a gyönyörű képet,
     A hízelkedő habok hozzá mint tódúlnak,
     S farkok-csóválva lábához símulnak.
 Vetélkednek, az első melyik légyen,
 Mely néki udvarlást csókolással tégyen.

     Már szárait,
     Már térdeit,
     Már combjait,
     Combtöveit
 Nyelik el a fajtalan habok:
 Ah, távozzatok, ocsmány habok!
     Ha feljebb viszitek vizeteket,
     Menten özvegázollak benneteket.
 Óh, már megöltetek!
 Szerelemtárssá lettetek.
 Óh, már alig látom szép melljét,
 Jaj, mint nyalogatják nyugodalmam helyét!
     Vajha én most, vajha egy hab lennék,
     Én is szerelmes testén pihennék.

Déli aggodalom

Felhágott már a nap a dél hév pontjára,
 Egyenessen omlik lefelé sugára.
 Küszködik a bágyadt levegőég s hevül;
 Felfortyant az egész természet merevül.

A lankadt arató ledűl izzadt fővel,
Hogy majd dolgát kezdje megújult erővel.
Az útaxó, ki már csak alig lehellett,
Óltja szomját a hűs forrás vize mellett,
A barmok terepély bikkfák alá mennek,
A híves árnyékban kérődzve pihennek.
A madarkák csüngnek a setét lombokról;
Leszáradt a nótá eltikkadt torkokról.
Csupán csak a munkás méhecskék zsibongnak,
Széjjel az illatos rétek között dongnak.
Csupán csak az apró bokrocskák tövében
Zeng a zörgő prücsök a nap ellenében.
A rezzent gyíkcscsa a gaz között csereg,
Megáll, liheg, száraz torokkal sziszereg.
Sok száz szöcskő ugrál pattanó lábain
A hévtől elaszott fűszálak szárain.
Egyebek mind híves helyeken pihennek,
A dél forró heve elől félre mennek.
Alusznak magok is a híves szellők is:
Eltikkadtak a nap hevétől tán ők is.
Csak némely enyelgő Zefírek játszanak,
Melyek a levelek alól kiugranak,
Cicáznak kerengő szárnnyal a bokrokon,
Lassan elenyésznek a lilimokon.
Jertek ki, óh nyájas fuvalatok, jertek,
Kik az ambróziás rózsákban heverték;
Szedjetez mennyei szagot kebletekbe,
S úgy szálljatek hozzám e setét berekbe,
Hol a néma fáknak sírva énekelem,
Mint égeti mellyem a forró szerelem.
Ah! most is az a nap forog az eszemben,
Melyen legelőször lobbant fel szívemben,
Melyen rám csillámlott Lilla szempillája,
S tüzetől felgyúladt az Ámor fáklája.
Ah! azólta nincsen semmi nyúgodalmam:
Még sincs e kínomért legkisebb jutalmam.
Könyörgök, esdeklek néki mindúntalan:
Minden könyörgésem rá nézve hasztalan.
Égek, s égésimet orcámon mutatom:
De az orvoslásra ötet nem hajthatom.
Sírok: de sírásom nincs, kit érdekeljen;
Panaszlok, de arra nincs, aki feleljen.
Ah, kínos állapot! bárcsak valahára
Ennyi fájdalmimnak lehetne határa!
Átkozott perc volt az, amelyben mellettem
Elmenvén, szép gyilkos! reád tekintettem,
S Ámor mosolyogván szelíd nézésedből,
E kegyetlen lángot szívtam ki szemedből.
Vajha az ég vagy oly angyali szemeket,
Vagy oly tigris-szívhez illő érzéseket

Beléd, kedves kínzó! ne teremtett volna:
Most szívem ily szörnyű tűzben nem lángolna.
Egyenes természet! hát rend szerént mégyen,
Hogy aki mást éget, maga jeges légyen?
Vagy Lilla is így ég? vagy szívem is fázik,
Vagy, vagy a te hitvány törvényed hibázik:
Vagy tán... Mit gondolok! Balgatag szózatok
Hisz égek, lám, mégis vízcseppet hullatok.
Olyan tűz ez, melyet gerjeszthet a jég is,
És lángokkal égvén, vizet áraszt mégis.
Jupiter is mikor esőzik legjobban,
Lángozó villámja mindég akkor lobban:
Hát ugyanezt Ámor nem vihetné végbe,
Holott ő a legfőbb istenség az égbe?
És így hideg lehet Lilla, bár én égek...,
Félre az eszemből, systemás kétségek!
Ámor tanácsából még őt megkérlelem;
Ki tudja, tán gyengébb szívvel bánik velem?
Sírok, panaszkodom, új szókat keresek,
Előtte könyörgést tések, térdre esek,
Lefestem kínomat sápadtan, mint félholt,
Kincsemnek mondom és... Ah, de már ez mind volt!
Mégis egy jó nézést tőle nem nyerhettem,
Eltűnt, én egy néma kőnek reménykedtem.
Vad szűz! gonosz Ámor! s te vagy ég istene?
Nem, nem: az Erynnis szült téged, óh fene!
Tán e nimfádat is a Styxnél nemzeted
S belé az Alektó vad szívét ültetted.
Vesszetek! Vesszetek!... Mit mondok! Óh, talám
Mindkettőt méltatlan szitokkal káromlám?
Ki tudja, ah, talám bennem van a hiba?
Járatlan vagyok még Ámor titkaiba.
Itt ülök, a nap is elhagy már engemet,
S a lelketlen fáknak mondom keservemet;
Pedig tán a kegyes szerelem nevembe
Most sugall legtöbbet ártatlan szépembe.
Keljetek fel, nyájas zefírek! keljetek,
Mondjátok meg néki, hogy hozzá sietek.

Megkövetés

Ha haragszol, megkövetlek;
Békélj meg, szép angyalkám!
Csak azt mondtam, hogy *szeretlek*,
S e szóért haragszol rám?

Ki az oka? s ki hibája,
Hogy kellemed olyan nagy?
Hogy te, óh virtus példája,
Szeretetre méltó vagy?

Ha téged szeretni vétek:
Hányan esnek úgy belé?
S hogy én legtartósban vétek,
Magam azért büntetsz-é?

Lelj csak egyet, ki szépséged
Látván (de mint én, úgy ám)
Ne szeressen mindjárt téged:
Úgy neheztelj osztán rám.

És ha e szómért: szeretlek,
Úgy kikelhetsz ellenem:
Egypár csókkal megkövetlek:
Csak hagyj holtig vétenem.

Vagy ha e szó úgy megsérte;
Mondd vissza, Lillám, te is:
Én nem haragszom meg érte,
Megbocsátok százszor is.

A szépek szépe

Ti, élet balzsamát lehellő leányok,
A szépség tüzénél olvasztott bálványok,
Kiket imád sok szív, áhítva reszketvén
S fellobbant óltárán a temjént égetvén,
Óldjátok le rólam gyarló kötésteket!
Nem tudlak imádni többé benneteket;
Mert minden szépséget, mellyel hódítátok,
Már az egy Lillában bésummálva látok.

Jer, szépem! mutasd meg azt kevély nemednek
Együtt, amivel ők csak külön kérkednek:
Hadd mondják, akiknek van finomabb ízek,
„Te vagy a remekkép, ők pedig a skízek,”
Léda gyermekinek hűljön meg a vérek.
Szégyenljék magok közt a görög vezérek,
Hogy ők Helenáért vesződtek Trójánál;
Holott lehet s van is szebb személy nálánál. -

Állj ki, irígy! találj mocskot tagjaiba,
Nézd, legkényesebb ízlés! van-e benne hiba?
Ha valamely'k részét hibásnak mondjátok:
Hibáztok. A szépet rútnak gondoljátok.
Ha tőlem kérditek: „Mi szép?” azt felelem:
Én a szépet s rútnak olyformán képzelem,
Hogy szép mindaz, ami őbenne láttatik,
Ami benne meg-nincs, az rútnak mondatik.

Tökéletes tehát, mind így ítélnének,
E pompás munkája a szép természetnek:
De én e remekben egy nagy hibát látok,
Melyet ti, elfogott szemek, nem látátok.

Mert ámbár a pazér természet bő keze
Minden kellemeket őreá hímeze:

Mégis ily főmívben ez egy nagy csonkúlás,
Hogy övéle is köz a vénség s elmúlás.

Isten! hát csak azért formálsz ily remeket,
Azért árasztasz rá minden szépségeket,
Hogy egy *légyen* szódat elrontó *múljon*-nal
Minden gráciákat eltörülj azonnal?
Hová tészed akkor ily dicső mívedet,
Amilyent még semmi föld pora nem fedett?
Hadd tudjam! Sírjára rózsákat plántálok,
S ezt írom fel: Szépek; de ez szebb volt nálok.

Jer, Lillám! csak néked lehellek, míg élek;
Míg eszemet tudom, csak terád eszmélek.
Sőt, ha majd a halál engem valahára
Kebeledből ragad vak tartományára,
Mikor már lelketlen porrá változtatott,
Szóljál sírom felett csak egy fél szózatot:
Akkor is szikrái a hév szeretetnek
Fagyos tetemim közt egybe lángot vetnek.

A muzsikáló szépség

Lillám! midőn szemem nézi
Hajnal tekintetedet,
Ezer grácia ígézi
Elmerült képzésemet;

Látván Citére virágít,
Olvadni kezd kebelem,
S az egész menny boldogságit
Szűk mellyemben viselem.

De midőn szácskád daljára
A húrokat pengeted:
Mit érzek! minden trillára
Szívem ölöd s élteted.

Truccol fülem a szememmel,
És minden érző inak
Hódolnak leverte lelkemmel
Dalod bájolásinak.

A hangok virággá válnak
Mosolygó ajakidon,
S a virágok hangicsálnak
Teremtő újjaidon:

Mint midőn a nyílt rózsákkal
Ékes bokor közepén
Filoméla új nótákkal
Zeng az Ámor innepén.

Vajha rózsává válhatnál,
Szép Lillám! egyszeribe,
S ágaid közt danoltatnál
Fülemüle képibe!

Óh, nem lenne a vidéken
Tenálad szebb virágszál;
Nem zengene a cseréken
Vígabb madár nálamnál!

Nyíló kelyhedet megszállnák
A szerelem isteni,
S a nimfák versenyt próbálnák
Érzésim énekleni.

A versengő érzékenységek

Lilla! kellemességednek
És mosolygó szépségednek
Ínt-ébresztő balzsama
Érzésimet megszédíté,
Mebájoló, részegíté,
S perre indította ma.

Köztök nagy csata lázadott,
Melyet az abból támadott
Szép dicsőség okozta,
Hogy melyik az, ki tégedet
Megérezvén, felébredett
S nekik ennyi jót hozza?

Mindenik nagy hevességgel
Perlett, hogy e dicsőséggel
Bírjon a többek felett.
Ílyformán szóltak egymásnak,
Míg a heves civódásnak
Lelkem által vége lett.

Szaglás

Tudjátok-é? hogy magatok
Másfelé andalogtatok,
Más tárgyon szűnyókálva;
Mikor a táncnak öltözött
Szépség leányai között
Lilla eljött sétálva;

Mikor egy zöld hársfa mellett
Egy kis szellő rámlehellett
Ámbróziás illattal:
Melyet mihelyt észrevettem,
Inatok felébresztettem
Édes csiklándozattal.

Látás

Elsőben is mély álmomból,
Tévelygő andalgásomból

Nemde én pattanék ki?

Látták éles nyilaimat,

Villámló pillantásimat

A mulatság környéki.

Míg tüzes szemem sokára

Ráakadt a szép Lillára

S féloldalt reácsapott;

Ah, mikor a több szem között

Látásunk összeütközött

S egymástól lángot kapott;

Ah, mikor szűz pillantása

S elevenebb kacsintása

Kétszer az enyémre lőtt:

Bezzeg mind felpattantatok,

Bezzeg eloszlott álmatok,

Mely lankasztott azelőtt.

Lebegő bársony hajain,

Elefánttetem vállain

Mely szép színek játszottak!

Rózsát mosolygó ajaka,

Hószín mellye, márvány nyaka,

Ah, miként elragadtak!

Hallás

Hát mikor mély sóhajtása

S bágyadt hangon tett szólása

Ébredt fülembé hatott?

Édes ájulás lepett el,

Mely egy mennyei élettel

Kecsegtetett, bízottatott,

Mikor mellé ereszkedtünk,

S végre, hogy sok kérést tettünk,

Ezt mondotta: szeretek!

Ah, e szóra vérünk égett,

És minden elevenséget

Ti is levetkeztetek.

Mikor mézes beszédjére

Örök hűséget ígére

S ily bízottatón hangon szólt:

„Szeretek! Téged kedvellek,

Csak néked élek, lehellek,

Míg be nem féd a sírbólt.”

Akkor óh, mert e szavának
Oly édességi valának,
Hogy élet ömlött belénk
Egy legédesebb mennyei
Öröm gyönyörködései
Kezdek repesni felénk.
Mikor kedvesének mondott,
Elvett minden bút és gondot
Ez az édes nevezet;
És hízelkedő nyelvének
Mézén locsogó szívének
Mindnyájunk temjénegett.

Tapintás

Közte a temjénezésnek
S e mennyei ihletésnek,
Kezeim felemelém,
És jótételét hálálván,
Ez imádni való bálván
Szent testét megölelém.
Ah, halhatatlan istenek!
Mit érzettem! ah, milyenek
Voltak gyenge karjai,
Melyek mikor rám hajoltak,
Nálok gyengébbek nem voltak
A rózsák harmatjai.
Mellyét Ámornak melege
Olvasztván, gyengén pihege
Bíbor fátyola alatt.
Kezemet tévén szívére,
Sűrűn vert; és minden vére
Hozzám örömmel szaladt.
Mint a hó a nap hevétől,
Úgy az ő tűz-szerelmétől
Mind elolvadva valánk.
Életünk belé költözött,
S ölelő karjai között
E világnak meghalánk.

Ízlés

Mit ér a szép gyümölcs maga,
Bár kedves a színe, szaga,
Ha jó ízzel nincs tele?
Ti csak Lilla szépségére
Bámúltatok s méz ízére
Egyiktek sem ügyele.

Nincs a nektár olyan édes,
Amelyet tölt Ganymédes
Jupiter csészéjébe.
Óh, nem bír az annyi jókkal,
Hacsak azt egy ilyen csókkal
Fel nem vegyíti Hébe.
Íly mannával nem kínálja
Gazdag lakosit Panchaia
Vagy más déli tartomány.
Ennél édesebb itala
Bármely királynak sem vala
Óh, mennyei adomány!
Óh, méznél édesb ajjakok,
Minő nektárt csorgattatok
Rózsaszín kelyhetekből!
Mely kellő csókok valának,
Melyeket kölcsön szopának
Hév ajjakim ezekből!

Lelkem

Mit civódtok? ah, szűnjetek,
Híveim, mit versengetek?
Csak Lillát imádjátok.
Lebegjete gyönyörűség
Szárnyain s az örök hűség
Pontjára mozgassátok.
Miolta kellemit velem
Éreztetétek, tisztelem
És imádom azolta.
Rabja vagyok rabszíjjain,
Rengetvén nyájas karjain,
Szívem hozzá csatolta.
Én párját nem tapasztalok.
Néki élek, néki halok.
Ő énnékem mindenem.
Jer, Lilla! jer; érzésemet
Mind ébreszd fel és engemet
Ne hagyjál veszteglenem!

Az eltévedt lélek

Ah! hová repültél,
Lelkem, s mely felé?
Lilla száján ültél:
Hol vagy? ott vagy-é?

Annyi sok csókokban,
Ah, hova levél?
Ott vagy-é? azokban
Senki meg nem lél.

Látom már; azokb' a
Bíborokba ült
S a habzó csókokba
Torkig elmerült.

Ott evez sietve
A partok felé.
Kis nyilát nevetve
Nyújtja Ámor bé.

Ennek szálacskáján
Már a partra ért
S a partok rózsáján
Nyugalomra tért.

S tán por-sátoromba
Már belé se jő:
A paradicsomba,
Abba alszik ő.

Lágy sohajtozások!
Melyeken eltűnt,
Míg a csókolások
Árja meg nem szűnt,

Ah, legyezgessétek,
Míg ott andalog,
Lengve rengessétek,
Míg nyúgodni fog.

Lillám szácskája

Óh, Lilla! Lilla! halld meg
Kellő hatalmadat.
S mely'k isten adta, valld meg,
Íly bájos ajkadat?

Midőn te mátkatályúl
Egy csókot adsz nekem:
Szívem merőn elájúl,
Elhallgat énekem.

Szácskád magára nyitja
A száját és szemet,
A mennybe andalítja
Nektárja lelketem.

Ajkad virági szebbek,
Mint rózsza bíbora,
És csókid édesebbek,
Mint a Tokaj bora.

Habozás

[Vitéz]

Itt hagynám én ezt a várost, ha lehetne,
Ha engemet az én Lillám nem szeretne.
Örömmel megválnék tőled, komor város,
Ha menésem az övével lenne páros.
De mely édes örömtől kell megfosztatnom,
Ha nem lehet szép hívemmel itt múlatnom,
Ha északra lakik már ő, én meg délre,
Ha csókokat raggatnom kell csak levélre.
Óh, iszonyú búcsúvétel,
Mely egy áldott szívtől vét el!

Itt hagynám én ezt a várost, ha lehetne,
Ha engemet az én Lillám nem szeretne.
Öszveütném sarkantyúmat, megindúlnék,
Még e város felé háttal sem fordúlnék.
De egy égő szívet hagyni magánosan,
Mely kívülem beteg lenne halálosan,
Nem engedi a szövetség s a szerelem,
Mely lángoló tüze által harcol velem.
Óh, milyen két szörnyű gond főz!
Egek! Lilla! Ah, melyik győz?

Itt hagynám én ezt a várost, ha lehetne,
Ha engemet az én Lillám nem szeretne.
Vígán tenném fel lantomat szekerembe,
Ha ötöt is ültethetném az ölembe.
De ki előtt kell danolni már énnekem?
Egypár édes csókot kitől nyér énekem?
Ki bíztatja Múzsám édes mosolygással?
Ki önt belém lelket egy fél pillantással?
Árva Múza! árva író!
Óh, lesz-é egy biztató szó?

Nem hagyom itt ezt a várost, mert nem lehet,
Mert Lillától szívem búcsút nem is vehet.
Nem mehetek; tartóztatnak szent kötelek,
Szívem gyengébb, mint meg tudna vinni velek.
Múljatok hát, szép szándékok! maradjatok,
Ha Lillát is el kell hagynom miattatok.
Lemondok a dicsőségről, bár szeretem,
Csakhogy ezen gyöngy kincsemet megvehetem.
Őerte megvetem mindazt,
Ami tőle különszakaszt.

Lilla

Hagyd itt, hívem! ezt a várost, bár nehezen,
Bár szeret is szegény Lillád s könnyez ezen.
Hagyd itt! Szívem kebeledben fog gyúladni,

A tiédnek az enyímben kell maradni.
E hév csókban, melyet szádra ragasztottam,
Lelkem minden indulattal kibuzgottam.

Vitéz

Vedd el te is ezt éntőlem, kegyes lélek!
Csak árnyékom megy el; magam benned élek.
Kellemes szűz!

Lilla

Ah, kedves hív!

Ketten

Ne félj: néked dobog e szív!

Az utolsó szerencsétlenség

Zokoghat még egy betűcskét
Belőlem a fájdalom?
Ejthetek még egy könyűcskét
Utánad, szép angyalom?
Bús elmém rajtad tűnődik;
Csak kíván, sóhajt, gyötrődik
Édes, fojtó képzetek!
Mind ez, amit tehetek,

A természet a törvénnyel
Szívemben ellenkezik,
Most is szoptat a reménnyel
S nem hiszi, hogy vétkezik.
Lámpási a bölcsességnek
Előttem hiába égnek;
Nékik szunnyadozni kell,
Mihelyt az egyet lehell.

Óh, mennyit vívok kínommal!
Küszködésim mely nagyok!
De, jaj, nem bírok magammal:
Érzem, hogy beteg vagyok.
Képződésim tüzeskednek,
Roskadt inaim csüggednek.
Hát oly bűn a gyengeség.
Hogy megverné azt az ég?

Velőt szívó lángjaimtól
Fejem nehéz, zúg, szorúl;
Bennrekedt indulatimtól
Szívem dobog, mellem fúl.
Már nem tudok mást mit tenni,
Csak érezni és szenvedni.
Lelkem, testem holt-beteg,
Menny, föld, kincsem, bocsáss meg!

Kínálkoztak orcájáról
A fejlődő rózsabimbók,
Cúkkal folyt ajakáról
Minden szó és minden csók
Annak a földi Kellemnak,
Ki asszonya volt szívemnek,
Míg én, boldog martalék,
Lánca s karja közt valék.

Szeme biztatott, öldöklött;
Ölt, s gyógyított másfelől;
Tiszta hőszínnel tündöklött
Mellye mind kívül, belől;
Lelke vidám, mint a hajnal,
Szíve jó volt, mint az angyal:
S ah, ez a paradicsom,
Mely engem a sírba nyom.

Boldog órák! amelyekben
Szíve kulcsát bírhatám
S a meghitt enyelgésekben
Lelke lángját szíhatám.
Midőn ezer tördelt szókkal,
Ezer pecsételő csókkal
A hit egymáshoz csatolt;
S gyanúnk mégis édes volt.

Gondolván, hogy boldogságunk
Még csak kezdő-félbe ment,
S már is kinyílt mennyországunk
Egymás karján idelent:
Mint a szőlő támaszával,
Mint a repkény a bikkfával,
Egymásba csimpalykozánk,
S ég, föld, mind mosolyga ránk.

Már azt hittem, hogy ha készen
Állnak is száz szélveszek,
Az én Lillám enyím lészen,
S én a Lilláé leszek.
Megvakúlva, siketülve,
Szándékom kormányján ülve
Kergettem a drága jót,
S a révnél törtem hajót!

Hah! e szépség ritka mívét
Prédára kell tartanom
És szívemhez forradt szívét
Vérrel kiszakasztanom.
Óh, ne hagyjátok, szerelmek!
Vagy öljetek meg, gyötrelmek!
Kinek szíve másnak jut,
Csak szeretni s halni tud.

Most a tenger sík pusztáját
Érzem, de nem láthatom,
A haboknak lágy szikláját
Öröngve tapogatom.
Óhajtalak, messzi partok!
De töletek mégis tartok.
Amit bús lelkem talál,
Zaj, homály, kétség, halál.

Hah! mint dördülnek, ropognak
A világ két sarkai,
Mint lobbannak, mint villognak
A mennydörgés szárnyai:
Ah, gyászos fény, látom, látom
A puszták közt szép sajátom,
Jajgat az elhervadt hív,
Kúcsolt kézzel engem hív.

Látom únszó sírását:
Rajta nem segíthetek.
Hallom kétes sikóltását:
De az egek siketek.
Állj meg! állj, te irgalmatlan!
Íly nemes rabra méltatlan
A te ólomkebeled:
Ámort miért terheled?

Hasztalan! csúfol futtában
És gázolja szívemet;
S a törvény bújnyik-varában
Lebékózza kincsemet.
Engem pedig, ah, egyszerre
A zaj bécsap a tengerre.
Jaj, nekem víz, néki tűz!
Szegény ifjú! szegény szűz!

Óh, mért nem hagyod véremmel
Láncát felolvasztani
S minden könnyét száz gyöngyszemmel,
Óh rabló, megváltani?
Mért állsz őrt, mint ama sárkán,
A szép aranyalmák árján?
Nem ízled te azokat;
Mért marsz el hát másokat?

Vagy mért nem ölsz meg méreggel,
Hogy ne látnám kínjait
Annak, ki örök meleggel
Tartja szívem lángjait?
Úgyis rá kell végezetre
Únnom ez átkos életre.
Bírd ötöt, míg meghalunk,
Akkor rajtad truccolunk.

Óh, túl fog ez, sírhalmunkon
Túl is fog lángolni ez,
Ami most indulatunkon
Oly édesen gerjede.
Nem! ezt meg nem fagyalhatja
A sír nyálkás bóltózatja.
Ámor égi istenség,
Néki mindegy: föld, vagy ég.

Ez ösztönről nem tehetni;
Megveti ez gátjait.
A természet szokta vetni
Szívünkbe szent magvait.
Ilyen a *gyöngy*, mely magába
Vervén gyökeret a fába,
Véle él és véle hal
S emészti sarjaival.

Érzem, hogy a vas törvénynek
Szükség meghódolni már,
Sőt, hogy még a jobb reménynek
Szikrája is bűnnel jár:
De óh, ha nem az én mívem,
Hogy Lilláért vér a szívem,
S hogy lelkem benne lehell,
Éreznem és túrnöm kell.

Sírok én; de csak keblemben
Hullnak néma könnyeim,
S a magános gyötrelmemben
Legelnek képzéseim,
Senkihez sincs bizodalمام,
Hogy tűrje s mentse siralmam:
Ah, minden boldogtalan
A földön megvetve van!

Mit tesz sűrű sóhajvásom,
Melyet felszított már az ég,
Ha kebledben nyugovásom
Az óltár is tiltja még?
Mit tesz, ha egy érzéketlen
Téged és engem szünetlen,
Mint egy mély tenger, megoszt,
És a rózsáktól megfoszt?

Oh, halál! ki a szerelmet
Nyájas színnel követed
És szívéből a gyötrelmet
Egyszerre leülteted,
Ládd, mindhárman búval élünk,
Végy el egyet, tégy jól vélünk,
Akár én, akár más lesz;
Jobb, hogy egy, mint három vész.

Jobb, hogy engemet választol,
Ki legroncsoltabb vagyok;
Egy szellőddel elárasztol,
Egy újjadtól megfagyok.
Nem tartom azt fájdalomnak,
Ami véget vét kínomnak:
Ha élve nem alhatok,
Aluva meghalhatok.

S akkor e gyönyörűséggel
Húnyom bé bús szememet,
Hogy tisztán s örök hűséggel
Zárom sírba szívemet.
Majd ha dombom megtekinti
S hervadt rózsáit ráhinti
Két sóhajtó szerető,
Ezt mondja: *Itt fekszik ő!*

És te, szívemnek pompája!
Légy jobb hozzám, mint az ég.
Édes kincsem! Más rózsája!
Isten hozzád! Itt a vég!
Teljesítsd kötelességed
Ahoz, ki fogva tart téged:
Szíved javát nemde nem
Megtarthat'd mégis nekem?

Isten hozzád! Áldlak, hidd el,
Köszönöm jó szívedet,
Csókjaiddal, beszédiddel,
Orcád, karod, szemedet.
S bár halálos kínnal vérzem:
Mégis, ah, boldognak érzem
Ezt az árnyék-életet
Óh, Lilla! óh, szeretet!

Élj soká! s legyen világod
Jobb, mint az én életem,
S ha zavarná boldogságod
Az én emlékezetem:
Ah, felejts, felejts el engem!
Én már a sírban fetrengem,
Léthe vizét iszom már;
Mégis elmém Lilin jár.

De mit láttatsz a jövődő
Tükörében, kék remény?
Óh, felrózsázott esztendő
Óh, mennyből szállt tűnemény
Óh, szívet olvasztó hangok
Óh, óltári fáklyalangok
Óh, élet óh, szerelem
Óh, ne játsszatok velem!

Óceánja bánatimnak
Többé nem duzzadozik,
S elhullott könnye Lilimnak
Mind gyöngyökké változik.
A kővár gyomra szétdüllyed,
A rabló zúg, hereg, süllyed;
Én úszok, az ég segél:
Lilla int és nékem él.

A haboknak ormózatján
Látszik egy dombos sziget,
És a dombok bóltozatján
Egy meghitt rózsaliget.
Itt száz szerelmek danolnak,
Itt száz gráciák táncolnak;
A tánc Lillát gyújtja fel,
A dal engem érdekel.

Már kétségem tört hajója
A zöld parton nyugszik már,
S istenségem Kalipszója
Örök ifjúságra vár.
Félre, kincsek és nektárok!
Én a mennyek felé járok.
Óh, remény! óh, szerelem!
Tégyetek jól énvelem!

Siralom

Gerliceként nyögdécselek,
Végasztalást már nem lelek,
Nálad nélkül, mintegy árván,
Kietlen pusztákon járván.

Ah! örök gyászt szerze nékem
Elrablott gyönyörűségem.
Más lett boldoggá általa,
Ki az én reményem vala.

Nékem pedig bú, siralom
Szerelmemért a jutalom:
Miólta azt elvesztettem,
Akiért élni szerettem.

Kiáltozom fűnek, fának
Kedves nevét itt Lillának:
Ő pedig ül más ölébe:
S nem is jutok tán eszébe.

Gyászra dűlt éltem hajnala:
Boldogságom szép angyala!
Várhatom-é valahonnan,
Hogy megvigasztalsz újonnan?

Halavány hold bús világa!
Te légy kínom bizonyosága;
Te sok álmatlan éjjelem
Együtt virrasztottad velem.

Süss kedvesem ablakára,
Hints lágy álmot szemhéjára;
Hogy a bájoló szerelem
Párnáján álmodjék velem.

Te pedig, óh, kedves-kellő,
Álomhozó esti szellő!
Legyezd gyengén angyalomat
S ejtsd mellyére egy csókomat.

A tihanyi ekhóhoz

Óh, Tihannak rijjadó leánya!
Szállj ki szent hegyed közül.
Ím, kit a sors eddig annyit hánya,
Partod ellenébe ül.
Itt a halvány holdnak fényén
Jajgat és sír elpusztúlt reményén
Egy magános árva szív.
Egy magános árva szív.

Míg azok, kik bút, bajt nem szenvednek
A boldogság karjain,
Vígadoznak a kies Fürednek
Kútfején és partjain;
Addig én itt sírva sírok.
És te, Nimfa! amit én nem bírok,
Verd ki zengő bérceден.
Verd ki zengő bérceден.

Zordon erő, durva bércek, szírtok!
Harsogjátok jajjaim!
Tik talám több érzéssel bírtok,
Mintsem embertársaim,
Kik keblekből számkivetnek
És magok közt csúfra emlegetnek
Egy szegény boldogtalant.
Egy szegény boldogtalant.

Akik hajdan jó barátim voltak
Még felköltek ellenem,
Üldözőim pártjához hajoltak:
Óh! miket kell érzennem,
Amidőn már ők is végre
Úgy rohannak rám, mint ellenségre,
Bár hozzájok hív valék.
Bár hozzájok hív valék.

Nincsen, aki lelkem vígasztalja,
 Oly barátim nincsenek;
 Vállat rándít, aki sorsom hallja;
 Már elhagytak mindenek.
 Nincsen szív az emberekbe:
 Hadd öntsem ki hát vaskebletekbe
 Szívem bús panasszait.
 Szívem bús panasszait.

Lilla is, ki bennem a reménynek
 Még egy élesztője volt,
 Jaj, Lillám is a tiran törvénynek
 S a szokásnak meghódolt.
 Hogy vagy most te, áldott lélek?
 Én ugyan már elhagyatva élek
 A tenger kínok között.
 A tenger kínok között.

Óh, van-é még egy érmi szállás,
 Régi barlang, szent fedél,
 Melyben egy bölcs csendes nyugtot, hálást
 E setét hegyekben lél?
 Hol csak egy kő lenne párna,
 Hol sem ember, sem madár nem járna,
 Mely megháborítana.
 Mely megháborítana.

Abban, gondolom, hogy semmi jussal
 Ellenkezni nem fogok,
 Hogyha én egy megvetett virtussal
 Itt egy kőben helyt fogok,
 S e szigetnek egy szögében,
 Mint egy Russzó Ermenonvillében,
 Ember és polgár leszek.
 Ember és polgár leszek.

Itt tanulom rejtek érdememmel
 Ébresztgetni lelkemet.
 A természet majd az értrelemmel
 Bölcsébbé tesz engemet.
 Távol itt, egy más világban,
 Egy nem esmért szent magánosságban
 Könnyezem le napjaim.
 Könnyezem le napjaim.

Itt halok meg. E setét erdőben
 A szomszéd pór eltemet.
 Majd talám a boldogabb időben
 Fellelik sírhelyemet:
 S amely fának sátorában
 Áll együgyű sírhalmom magában,
 Szent lesz tisztelt hamvamért.
 Szent lesz tisztelt hamvamért.

Bácsmegyei leveleire

Ah, midőn táromba látom
Ezt a kedves könyvemet,
Egy leánykám s egy barátom
Sorsa vérzi szívemet.

Mindenik jó volt erántam
Az szerelmes, ez barát.
Óh be szívepedve szántam
Fátumok gyászos sorát!

Egy barát és egy szerelmes
Sínlik a rabláncokon:
Szállj le s enyhíts, óh kegyelmes
Isten! e bús sorsokon!

Óh, ha még egyszer lehetne
Látni lelkem angyalit!
Mert ki az, ki nem szeretne
Egy jó barátot, s Lilit.

A pillangóhoz

Hamar-követje a tavasznak,
Hímes pillangó, idvez légy!
Még nincs rózsa; s te a kopasznak
Mégis csókolására mégy?

Miért szállsz ama puszpángokra?
Hiszen nem a víg kikelet
Adott még új kantust azokra;
Átöldellik ők a telet.

Menj inkább a setét rögökbe,
Állhatatlan selyemmadár!
És súgd az ő dugúlt fülökbe,
Hogy élet és tavasz van már.

Lát'd, még a földben szunyókálnak
A Flóra gyenge szüzei,
S a napra félve kandikálnak
A csirák nedves szemei.

Nézd csak, az orgonák tövébe
Mely kellő szagok lengenek;
Menj, fuss a szellők ellenébe,
Tán a violák fejlenek.

Eredj s egy hosszú csókkal szídd ki
Zefir elől illatjait
És szárnyad zörgésével hídd ki
A napra kisdéd hűgait...

Mit? violákról violákra
Osztod, te csélcsep, csókodat?
Be boldog vagy, hogy egy virágra
Nem kötöd indulatodat!

De én csak egy rózsát szerettem;
Ah! csak egy bírta szívemet,
S mióta már ezt elvesztettem,
Örök tél dúlja létemet.

Az én lelkem is hajdanában,
Mint te, vídám s eleven volt,
Míg ifjúságom tavaszában
A virágzó Lilla bájolt:

De most lomha s hernyó módjára
Mászkal a fanyar bánaton
És a mások multságára
Magának verskoporsót fon.

Ah! szárnyad eszembe juttatja
Psychét s az ő bánatjait,
És a Psyche gyötrő bánatja
Tulajdon lelkem kínjait.

Ő is Ámor aranyvárában
Egykor édes nektárral élt
És a gráciák rózsásában
Kedvet s örök tavaszt remélt:

De egy búbajos hang neszére
E víg scénák eltűntenek,
S az ő halálos gyötrésére
Ég, föld, mind felesküdenek.

Óh, mikor lesz, hogy bús kínjában
Letöltöm hernyó-éltemet
És szemfedelem púpájában
Kialszom szenvedésemet?

Mikor lesz, hogy lelkem, letévén
A testnek gyarló kérgeit
S angyali pillangóvá lévén,
Lássa Olympus kertjeit,

Hol ötlet egyik vígasságból
Másikba új szárnyak vigyék,
Hogy a szférákban nőtt rózsákból
Örök ifjúságot igyék?

A reményhez

Földiekkel játszó
Égi tünemény,
Istenségnek látszó
Csalfa, vak Remény!

Kit teremt magának
A boldogtalan,
S mint védangyalának,
Bókol úntalan.
Síma száddal mit kecsegtetsz?
Mért nevetsz felém?
Kétes kedvet mért csepegtetsz
Még most is belém?
Csak maradj magadnak!
Biztatóm valál;
Hittem szép szavadnak:
Mégis megcsalál.

Kertem nárcisokkal
Végig ültetéd;
Csörgő patakokkal
Fáim éltetéd;
Rám ezer virággal
Szórtad a tavaszt
S égi boldogsággal
Fűszerezted azt.
Gondolatim minden reggel,
Mint a fürge méh,
Repkedtek a friss meleggel
Rózsáim felé.
Egy híjját esmértem
Örömmnek még:
Lilla szívét kértem;
S megadá az ég.

Jaj, de friss rózsáim
Elhervadtanak;
Forrásim, zöld fáim
Kiszáradtanak;
Tavasom, vígságom
Téli búra vált;
Régi jó világom
Méltatlanra szállt.
Óh! csak Lillát hagytad volna
Csak magát nekem:
Most panaszra nem hajolna
Gyászos énekem.
Karja közt a búkat
Elfelejténém,
S a gyöngykoszorúkat
Nem irígyleném.

Hagyj el, óh Reménység!
Hagyj el engemet;
Mert ez a keménység
Úgyis eltemet.
Érzem: e kétségbe

Volt erőm elhagy,
Fáradt lelkem égbe,
Testem földbe vágy.
Nékem már a rét hímetlen,
A mező kisült,
A zengő liget kietlen,
A nap éjre dült.
Bájos lágy trillák!
Tarka képzetek!
Kedv! Remények! Lillák!
Isten véletek!

Budai Ferencre, halála után

Köszönjük, boldogult, példátlan munkádat,¹⁹⁵
Mellyel fényesbíteni akarád hazádat.
Szomorún vádoljuk a fekete halált,
Mely nemes pályádnak legdivatján talált,
S mely, midőn általad Árpád nemzetének
Sírba dült nagyjai életre jövének,
S midőn elméd nekik nevet s laurust oszta,
Téged az éltető szellőtől megfoszta.
De túrd el a csapást, dicsőült hazafi,
Él még érdemidnek egy tudós atyafi,
Ki, midőn a görög s római nagyokat
Leírván, mustránkká csinálja azokat,
Szentebb tűztől égvén, felhossa a fedett
Sírból magyarinkat, s általok tégedet.
Majd mikor fiaink rólok emlékeznek,
Téged testvéreddel hálálva neveznek.
Máris dicsekednek Debrecen hantjai,
Hogy itt nyugszik a mást éltető Budai.
Én is megnyugtató örömmel telek el,
Hogy lantom ily becses nevekről énekel:
S midőn laurust fűzök hív tanítóimra,¹⁹⁶
Édesen eszmélek bimbós napjaimra.

---

¹⁹⁵ Megboldogult t. t. Budai Ferenc úr a régi magyar nagy embereknek életét és tetteit leírta a b c szerént azon könyvében, melyet a kólikából hirtelen történt halála miatt ki nem adhatván, tudós testvére, t. t. Budai Ézsajas úr, a históriának és literaturának Debrecenben professora, fog a tanult világgal maholnap közleni. Erre a munkára amilyen nagy szükségünk volt, olyan nagy hálával tartozunk mind a megboldogult szerzőnek, mind az azt világra bocsátandó professor úrnak

¹⁹⁶ Budai Ferenc úr volt a deák tudományokban, különösen pedig a magyar történetekben meghálálhatatlan tanítóm közönségesen: valamint prof. Budai Ézsajas úr magánosan a poézisban. Ezzel dicsekedni országosan is szerencsémnek tartom

1804

Rhédey Lajos úrhoz

Magyar fejedelmink nagyságos gyermeke,
Lelkestől-testestől a virtus remeke
Ízlés terjesztője, tudomány barátja,
Királynak, nemzetnek egyaránt sajátja,
Te, kit a szerencse jó és rossz időbe
Nagynak látván, fél már venni üldözőbe,
Kinek Festeticshez úgy von természete,
Mint azon centrumnak kisebb kerülete
Rhédey! ha munkás elméd kinyúgott,
Halld meg, egy poéta rólad mit álmodott.

A sáfrányozott ég már gyengén pirúla
S a homály és álom egyaránt hígúla,
Tisztább s igazándibb képecskék valának,
Amelyek elméink körül zsibongának,
Már kezdtük, de gyengén, a terhet érezni,
Mely a feljött nappal szokott ránk érkezni:
Midőn úgy képzettem a nyugvás ölében,
Mintha lettem volna Tempe mezejében,
S ott a téli estvék hosszas únalmában,
Magánosságomnak nádas hajlékában
Olvasnám vak sorsát az emberi fajnak,
Ropogó lángjánál holmi száraz gallynak.
Egyszer csak előmbe tűnik bámúltomban
Hazám Géniusza háromszín bársonyban.
(Felséges látomás!) szép is, bús is vala,
Mint a szürettáji napnak egy hajnala.
És „Mit késel, úgymond, közreadni saját
Ifjúi elmédnek aprólék adaját?
Tedd fel bátor szívvel hazád oltárára
Tavaszd zsengejét, melyet régen vára:
S hogy majd emberkorod becsesebb gyümölcse
Háládatosságod szaruját megtöltse,
Siess elhullatni már a virágodat,
Szárnyan jár az idő. Becsüld meg napodat.
Tudod, hogy magános fogadástételeid
A legfontosb adót fizetteti veled,
Hogy megmaradt részét világi pályádnak
A hét magyaroknak szenteljed s Árpádnak?
Siess a vitézek oszlopát feltenni
S nemzetünk nevében háládatos lenni!”
E szóra előttem terem, mint a villám,
Kassa fogházában rég senyvedő „Lillám”;
Víg Anákreonom mellette mosolyog,
Mely a Duna partján régóta tébolyog;
Több szüleményim is körülte látszanak,
Melyek a váradi bölcsőben ringanak;
Meglátom, magamba szállok s így felelek:
„Nagy lélek! örömet sietnék én velek,

De lám tőlem messze és sokfelé vagynak,
 Bajos útja van most mind sárnak, mind fagynak,
 Szekerest nem kapni, vagy pedig oly drága,
 Hogy borsos az ember literátorsága.
 Van ugyan egy könnyű római lecticám,
 Abban a Hágón is majd úgy néznének rám,
 Mint egy proconsulra, vagy no, csak póstára:
 De honnan köthessek egy derest rúdjára?”
 Még alig mondtam ki: előttem hortyoga
 Egy karcsú paripa, csikó volt a foga.
 Serényje loboga. „Nézd, mond a Genius,
 Két szárnya van, gyors ló: ez ama Pegazus.
 E’ már a Dunának zajlódó habjain,
 A tótok bércein s a Hágó csúcsain
 Egy akaratodra könnyen általviszen,
 S a nép poétának, nem postának hiszen.
 Rhédey, ki szárnyat fűz a jó szándéknak
 S paripát ad alá nyűgnek, haladéknak,
 Rhédey küldi ezt...” A bámúlás s öröm
 Felébreszt. Nincs semmi. Nézek, fejem töröm.
 Hát sem ló, sem álom. A munkám Váradon,
 Bécsben, Pesten, Kassán... Magam meg a padon.
 S ím, tünődésemben ily szók érdekelnek:
 „A két szárnyán kívül álmaid bételnek!”

1804. jan. 24

Halotti versek

*Néhai mélt. kohányi Kátsándi Terézia asszony, csász. és
 kir. aranykulcsos kishédei Rhédei Lajos házastársának
 eltemettetésekor*

Nagyvárad. 15. ápr. 1804.

*Je ne veux pas argumenter avec vous,
 ni même tenter de vous convaincre; il
 me suffit de vous exposer ce que je
 pense dans la simplicité de mon coeur.*

Rousseau

Előljáró beszéd

Midőn én egy olyan solennitásra, a milyen boldogult Rhédeiné asszonyságé vala, a lélek halhatatlanságát választottam matériául: előttem tartottam azt a fényes gyülekezetet, amely ottan öszve fog seregleni. Minden hiten lévő amely alpapok; méltóságok, nemesek, közép és alsóbb renden lévők; palérozott és természeti asszonyságok; gazdagok, szegények; tudósok, tudatlanok; vallásosak, buzgók, babonások és szabad gondolkozásuak; erősítést, vigasztalást kívánók; poéták, poézist szeretők vagy ehhez nem értők stb. ily sokféle

hallgatók fogják (gondolám magamban) az én verseimet várni,
kihallgatni és megítélni. Ez a gondolkodásom tartott sokáig függőbe
a halotti tárgynak választásában: míg végre, egyéb okokból is,
meghatároztam magamat, hogy a lélek halhatatlanságáról peroráljak
Lehetetlen, így biztatám magamat, lehetetlen, hogy minden gondolkozású
és érzésű személyt vagy egy, vagy más oldalról ez a dolog ne
érdekeljen. A hitnek és a vallásnak ez a sarkalata, amelyen annak
egész alkotmánya megfordul; az erkölcsiségnek ez a fő principiuma,
vagy legalább serkentő rúgója, a philosophiának legrégebb és legfőbb
tárgya: a nyomorult emberiségnek közönséges és minden tartományokban
feltalálható vígasztalója: és egy poétának is szép, bő, érzékeny,
indulattal teljes, képzelődést izgató, melegítő és kifeszítő, nagy,
nemes és forró matériája. Az írónak lelke felemelkedhet ebben, a
bölcsőtől fogva a leggyengébbekig minden lélekre kiterjedhet, és mikor
halandó nyelven a halhatatlanságról mér énekelni, az értelem és az
érzés, a természet és a vallás erősítik meg az ő szózatját, és minden
ő halandó társai örömmel fogadják el őbenne az emberi ségnek mérész
szószólóját.

I. Rémitő s vídító kétségek

Lenni? vagy nem lenni? kérdések kérdése!
Melynek nehéz, kétes, szép a megfejtése.
Nagy kérdés, amelyet ha mélyen vizsgállok,
Még több mélységeknek mélyére találok.
Lát és habzik az ész, a szív fél és óhajt,
S bennem a kérdésben forgó lélek sóhajt.
Érzem nemes voltom, érzem gyengeségem,
S reményem béborúl és derül kétségem;
S mikor a mozgó sárt az égig emelem,
Az isteni lángot egy porba nem lelem.
Csillagok közt hordnak aetheri szárnyaim,
De a sír partjára húznak ón-lábaim;
Az ég s a föld között függök utóljára
Én, angyal meg állat, vagy csak por meg pára.

Ha most vagyok, látom, mindég is kell lennem:
S ha nem lészek, csapás volt az élet bennem,
És ha el kell múlnom, mi szükség volt élni?
Egy elveszendőnek miért kell remélni?
Azért? hogy ezer baj, bű, betegség között,
Mint egy számkivetett és mint egy üldözött,
Vágyakozzam dicsőbb rendelésem felé,
Egy méltóbb országba, s mégse menjek belé?
Légyek, hogy szenvedjek? és bánjam létemet?
Reményljek, de ez is gyötörjön engemet?
Így, örök semmiség! óhajtlak tégedet,
Vedd vissza méhedbe vexált gyermekedet.
Boldog! százszor boldog, aki nem született,

Aki nem ízlelte még meg az életet!
De jaj! aki egyszer van és kezdett lenni,
Örök halál annak semmiségbe menni.
Ha nem levék vala, e nagy jót nem tudnám
S a nem esmért halál karjain aludnám,
De az élet bennem mihelyt szikrát vetett,
Fellobbant a hozzá vonzó szeretet.

Létel! te mennyország ezer inségbe is,
Nem-létel? te pokol még nem érezve is!
Itt állok virágzó éltém szigetjében,
Egy kőszikla tornyán a hab közepében,
Itt nézem partotok kétes messziségét,
Az én lételemnek folyását vagy végét.
Alattam a cháosz böggő torkolatja
Az elementumok fogát csattogatja,
S varázsló bal kezét sárgán nyújtván felém,
Elveszel! így ordít, s rémülést önt belém.
De kárpítja alól a kék reménységnek
A testvér csillagok mosolyogva égnek,
Bíztatván, hogy mennyből szállt belém a lélek,
S ha elvész is e test, jobb részemmel élek.

Óh, édes érzési az örök lételnek,
Melyek vigasztalnak s erőmbe nevelnek,
A halhatatlanság kezdeti már ezek,
Amiket most bennem gondolok s érezek!
És te, ki így érzed tulajdon lételed,
Ki önnön erődöt vizsgálod, képzeled;
Te, ki esmérni tudsz sok ezer dolgokat,
Azoknak formáját, számát, nagyságokat:
Ki ítélni is mersz, te, kinek nem elég
Ez a megteremtett levegő, víz, föld, ég,
Hanem magad körül építsz új világot,
Majmolván a munkás Mindenhatóságot;
Te, ki által mozgok, nővök és dolgozok,
Eszmélek, ítélek, vágyok, gondolkozok,
Örvendek, búsulok, reménylek és félek,
Te csuda valóság, belém szállott lélek!
Te igazgatója e por-makhinának,
Teremtett istene e kis planétának,
Szállj magadba, nézd meg öntermészetedet:
Meríts erőt abból s fejtsd meg lételedet.

II. Okoskodások; érzések

Tudom, hogy létedet nem lehet tagadnom,
És hogy nem vagy te test, azt is meg kell adnom;
Miért vitatja hát oly sok gondolatlan,
Hogy ami meg nem tud halni, halhatatlan?
Úgy van! mert csak ott győz a lerontó halál,
Ahol megosztható részecskékre talál,

Amelyeket külön szedvén vas ujjával,
Egyesíti önnön elementumával.
Ront ugyan, ily jeles makhinákat ront el,
De mindent új képre s új életre bont el;
Ő a természetnek segédje s szolgája,
Őáltala forog ennek karikája;
De legkisebb rész sem veszhet el kezéről,
Ő csak bont, de számol minden részecskéről.
Mert aki e Mindent semmiből alkotta,
A megsemmisítést magának tartotta.
Nem halhatsz hát te meg, óh nemes valóság,
Hacsak maga egykor a Mindenhatóság,
Ki akart és véled közlötte lételét,
Lángodra nem fújja a semmiség szelét.
De egy bölcs Istenről azt állítani vétek,
(Sőt, hogy említem is, tán azzal is vétek)
Hogy ő egy, a maga képére teremtett
Nemes valóságot csak azért teremtett,
Hogy a bú, baj közül semmiségre híjja
S önnön lehelletét mintegy visszaszűjja.
Emberek jó Atyja! tudjuk valójába,
Hogy egész mivoltunk por s árnyék magába,
És amit adtál is, azt sem érdemeljük;
Úgy van! hatalmadat rettegve tiszteljük.
De te, óh jóságnak kútfeje s tengere,
Kitől e lelkes sár ennyi áldást nyere,
Örvendhetsz-e egykor, örvendhetsz-e annak,
Hogy halált mennydörögj egy halhatatlannak?
Hogy aki áldhatná felséges nevedet,
Elvesszen, átkozván a lételt s tégedet?
És aki lenni kezd, előre rettegjen?
A bölcső és sír közt mordon ténferegjen?
A megholtak között ne említsen senki?
S az életre minden írtózza lépjen ki?
Óh nem! nincs becsesebb javunk az életnél,
És te oly kegyetlen soha nem lehetnél,
Hogy e legfőbb jónktól megfosztanál minket
S megcsalnád az erre vágyó lelkeinket.

Igazság Istene, jók s rosszak bírása!
Kinél bévall mindent az esztendők szája,
Ki részrehajlástól soha meg nem rontott
Jobb kezeddel tartod a mérséklő fontot,
Hogy vonhatsz a sírnak szélén örök határt,
Ha addig oly ritkán fizetel méltó árt?
Ha azok, kik sújtó pálcádtól nem félnek,
Veretlen maradnak, sőt még vígan élnek;
És aki a virtus pusztáján bújdoklik,
Sír, szenved s a bűnnek körme közt fúldoklik?
Uram! te, ki magad vizsgálod szívemet,
Tudod rólad való tiszta érzésemet:

De mihelyt az erkölcs világába megyek,
Nem tudom, mit higgyek, érezzek vagy tegyek;
Ha az embereknek dolgait vizsgálom,
Azt a jó, bölcs, igaz Istent nem találom,
Kit a természetnek világában leltem
S ki előtt oly megtölt szívvel térdepeltem.
Mert, lám, a virtusnak semmi becse nincsen.
Ne is légyen! senki még rá se tekintsen,
Ő az oly szíveknek mindég elég bére,
Akik érdeemesek annak érzésére.
De mikor azt látom, hogy őt csúffá teszik,
Szidják, háborgatják, üldözőbe veszik,
Verik, tömlöcözik, halálra hurcolják:
Már ezek a szívet nagyon marcongolják.
S kivált, mikor látom, hogy a gonoszoknak
Tündöklő napjaik kényekre forognak,
Szabadon ferednek az ártatlan vérbe
S a szűzek erkölcsét nyerik érte bérbe,
A szegényt a törvény útján megkéselik,
S a rongyos árvának kenyerét bényelik,
Magok az álnokság hálóját hintik el
S a törvény kötelét csúfolva tépik el;
Mégis a boldogság mosolyog le rájuk,
Szívek víg és nyugodt, virít az orcájok.

Hát ezekért folynak Paktólus habjai?
Ezekért vésődnek Quitó havassai?
Ezekért jön-é fel a nap minden reggel,
Hogy jót tenyésztessen fénnel és meleggel?
Fúljanak a zajgó habba minden gályák,
Melyek az öt világ kincsét vondogálják,
Száradjon el fű, fa, erdő, mező és kert,
Minthogy nagyobbbrészént csak rosszakért hevert,
Az áldott nap váljon tűznek katlanjává,
Ezt a szép világot tégye bús pusztává,
Süsse ki a kényjén élő gonoszokat,
S egy nagy földindulás falja bé hamvokat!
Legalább e közös vég-veszedelembe
Az a vígasztalás fog szállni szívembe,
Hogy a tomboló bűn jajját is megérem
S az igazság karját egy részről dícsérem.
De hát a szenvedő jámbornak jutalma
Hová lett? hol van a virtus diadalma?
Azt e düledékek ormán, e félelem
Rettentő mezején nem látom, nem lelem.
Itt együtt hever a lator palotája,
A jámbor kunyhója és akasztófája;
Egy szél fújja hamvát itt egy jó atyának,
Egy szelíd gyermeknek s ezek gyilkosának;
A végső káromlás, a végső könyörgés
Hangjait egyszerre fogta el a hörgés;

E kerek föld pusztán forog az üregben,
Hordozván a néma halált gyászleplekben,
Bús gyomrába zárta az emberi nemet
S egy sorsra juttatta a vétket s érdemet;
Nagy sír! de amelyre csak ennyit írhatok:
„Itt laktak tollatlan kétlábú állatok.”

Úgy van! csak állatok! sőt még a barmoknál
S a porba félnapig mászó kukacoknál
Még annyival ezek szerencsétlenebbek,
Amennyivel nálok voltak nemesebbek.
Őket a beléjek óltott ész megcsalta,
Az erkölcs ösztövére reménnyel hízlalta,
És ők, kik kérkedtek a szabad lélekkel,
Most együtt hevernek a hitvány férgekkel.
Ti boldog tigrisek, ti boldog madarak,
Boldog halak, kígyók, férgek és bogarak,
Te, szerencsés holló, egynehány száz télig,
Te, szerencsés kérész, reggeltől estvélig,
Ti a természetnek szülöttei vagytok
S egy ily édesanyát soha el nem hagytok:
De mi az erkölcsnek, e száraz dajkának,
S az észnek, e tőlünk vállalt mostohának
Hideg intésein makacsúlva járunk,
A nyert jót megvetjük, s képzelteket várunk.
Néktek szőrt és tollat ad édesanyátok,
Mindennap terített asztallal vár rátok,
Igaz szomjatokat kristály vízzel oltja,
Hajlékotok a föld, vagy az erdők boltja;
De mi mezítelen jövünk e világra
S azonnal szükségünk van a társaságra,
Étünk, itunk, ruhánk izzadságba kerül,
S még fiatal fejünk gondba s őszbe merül,
És hogy bátorságba tehessük magunkat,
Ím, fel kell áldoznunk a szabadságunkat.
A ti érzésitek fájinok, tartósok,
Elmétek egyforma, lábotok futósok,
S egyiket is a szív lázzadt indulatja
Szokott fekvéséből ki nem forgathatja,
Sem az elméskedés szomorú hagymázza
A táplálás útját meg nem tofánázza,
Látástok, hallástok élesek tinéktek,
Hogy meg ne ronthasson ravasz ellenségtek,
S hogy az ennivalót feltalálhassátok
S e múltó életet jobban kóstoljátok;
De a mi szemeink könnyet is hullatnak,
Füleink rezzennek, ajakink jajgatnak,
Mikor édes hazánk a szélvészek között,
Mint egy roncsolt gálya, a szirthoz ütközött,
Mikor vallásunkra készül új fergeteg,
Mikor embertársunk rab, kóldús vagy beteg,

Mikor szüléinket vagy magzatjainkat,
Szerelmes párunkat vagy jó barátinkat,
A halál karjain meghűlve csókoljuk
S kínunkat a fáknak s néktek panaszoljuk.

Hát még a becsület, melyet akkor adott
Nékünk a természet, mikor megtagadott,
Mikor eredeti forrásit bédugta
S vad lábunk a virtus csóváit felrugta,
Hát még a becsület hányszor búsít minket,
Hányszor lázasztja fel délceg érzésinket?
Ti, ti mindezeket még nem éreztétek;
Kevés, de jó s nyugodt érzés a tiétek.

Még ez mind elmúlnék; de nagyobb kínunkra
Rá van az eszmélés vetve a nyakunkra,
Hogy régi fájdalomunk felmaradjon ebben,
S amin általestünk, rágjon mérgesebben;
Sőt, hogy a jövő bajtól is rettegjünk
S még a jók között is féljünk, keseregjünk.

Istenem! ha szét kell csakugyan oszolnom,
Ah, mit is kell a te munkádban vádolnom!
Még a reménység is, e legfőbb orvosom,
Csalárd ajándékod, hóhérom, gyilkosom.
Miért szükség nekem a haláltól félni,
Ha csakugyan egykor meg kell szünnöm élni?
Mért oly édes nekem a halhatatlanság,
Ha ez a reményem merő hasztalanság?
Bizony drágán vesszük ama színes jókat,
Melyek elcsábítják a vak halandókat,
Ha ez a vágyásunk csak magunk szerelme
S hiábavalóság és lélek gyötrelme!
Ugyan, ha már ételkívánás van bennünk,
És mégsem lehetne itt e földön ennünk:
Ha a leghevesebb szomszóság únszolna
S ez egész plánétán egy csepp víz sem volna:
Nem azt mondhatnám-é, hogy aki teremtet,
Kegyetlenségének tárgyává engem tett?
Meg ne ütközzetek, ha ily nagy ügy felől
Egy alacsony példát merek hozni elől:
Egy együgyű állat, egy gólya mit szólna,
Ha néki jó szárnya, s egy ország nem vólna,
Amelyben bújdossék; pedig a Teremtő
Belé adta volna, hogy oda vágyjon ő?

Úgy van! e bölcs Isten, ez élők jó atyja
Még a barmoknak is szívét megnyugtatja,
És bétöltvén minden állat kívánságát,
Örvendve szemléli kedve-tölt világát.
Ugyan hát, óh, ugyan csak az ember volna,
Mely többet kívánna, semmit sem kóstolna?

Kinek az erkölcsi világ csak kárt tenne,
A természet pedig mostohája lenne?
Ki az emberek közt nyomna vagy nyomódna,
S még mint állat is csak tengene, kínlódna?
És ugyan, ha nincs más élet énértem,
Meg nem köszönhetem, hogy emberré lettem;
És, ím, egy ily fényes gyűlés hallatára,
Az emberi hitvány kevélység truccára,
Letérszem az eddig viselt méltóságot
S az állatok között kérek boldogságot.

Te, ki Ermenonvill rideg szigetében
Nyugszol a nyárfáknak lengő hívesében,
Ébredj fel és bámulj egy lelkes állatot,
Ki mér tenni nálad nagyobb áldozatot;
Te a társaságban az aprós hibákat
Nem tűrvén, óhajtál oly messzi pusztákat,
Hol még nyers fiai a nyers természetnek
Kevélyek, gonoszok, hiúk nem lehetnek.
Én pedig őket is kerülni kívánom,
S hogy hasonló lelkem vagy, azt is bánom,
Akarom, hogy elmém setétségbe ejtsem,
A vétket, a virtust, mind, mind elfelejtsem.
Ez odvas makkfának kongó oldalában
Eszem, alszom, egyéb állatok sorában,
Az égre nem nézek, földön jót nem teszek,
Itt élek, itt halok, itt rothadok, veszek.

De mely sűrű homály gombolyog felettem?
Mely váratlan szélvész ordít, zúg mellettem?
A zápor lerohan, s az ég sarkalatja
Lelkemet s e bérce erdőt rázkódtatja;
Míg szólok, ím, cserfám menedék tövére
A sustorékoló gyantalan leéere,
Fut minden fenevad, én magam maradok,
Futnak ők, én fázom, s a tűzéért szaladok.
Hah, hogy lehet mégis oly erő lelkembe,
Hogy e tűzről is az ember jut eszembe?
A vadak ekörül meg nem mernek állni,
A pongó szereti, de nem tud csinálni.
Érzem, hogy lelkemnek tehetségi nagyok,
Hogy én a fő lélek helytartója vagyok,
Hogy már e földön is több vagyok baromnál,
S tán messzi reményem több csupa álomnál.
Érzem, hogy ha itten bétöltöm helyemet,
Édes ráeszmélés fogja fel lelkemet,
S így lebegvén az én Uram trónusáig,
Kilátok az örök létel központjáig,
Hol eredetemnek kezdetét fellelem
S a végtelen idők kerekét képzelem.

Isten! akit fednek általlátszó leplek,
Még egyszer zsámolyod előtt letérdeplek,
Add vissza a tőlem lehányt istenképet,
Melyet a makacsság orcámról letépett.
Nem! hanem a kevély alázatosságnak,
A rendetlen széltől forgó okosságnak
Csalóka míve ez. Bocsáss meg, Istenem!
Ha vakon nem lehet hinni, reménylenem;
Hogy az igazságot keresvén, tántorgok;
A tetőled adott lámpásodnál forgok,
Mely, mikor megbotlom, jóra akkor vezet,
S azon pontban érzem a mennyei kezet.

Ímé, míg magamat embernek számláltam,
Az emberiségnek becsét nem vizsgáltam:
És most, hogy elhagytam az emberi nemet,
Négy milliárd ember tölté be szívemet.
Uram! mind egyforma teremtesid ezek,
Kikkel én egyaránt gondolok, érzek;
Csakhogy némely része már kifejtve vagyon,
A többi még buta, kicsinyég vagy nagyon,
Ki dolgos, ki lomha, ki tüzes, ki hideg;
Ki durva vagy szelíd, ki társas vagy rideg:
Mégis mindenkinek szíven van egy pecsét,
Mely jegyzi és őrzi az emberség becsét.
A London utcája, a Húron posványa
A jövő boldog életet kívánja;
A csendes chinai s a kóborló tatár
Érzi, hogy a halál nem legvégsőbb határ;
Sőt az a kannibál, ki dühödt bélibe
Önnön embertársát vendégeskedi be,
S az ötig olvasni nem tudó déli nép
Hiszi, hogy lelkestől a halálba nem lép.
Ha ezek mind hisznek, én kételkedjek-é?
Sőt ha hibáznak is, én bölcsebb legyek-é?
Én is ember vagyok: és embertársamnak
Köz hibáját miért szégyenljem magamnak?
Ha úgy nem ítélek és érzek, mint ezek,
Talám akkor botlom, vakúlok, vétkezek.
Négy milliárd ember: felséges társaság!
Hamarább vét négy-öt, mint ily nagy sokaság,
Sőt ha ez mind görbén találna is nézni,
Nem tartoznám szemem szemekhez intézni?
S kivált mikor szívem így verne belőlem:
„Ah, ez édes hibát ne zavard el tőlem!”
Sem több, sem kevesebb, csak ember lehetek,
Sem barom, sem angyal lenni nem szeretek.

De itt ezt kérddheti egy világ-polgára:
Hogy jutott minden nép ennek tudására?
Barátom? hányd fel bár a könyvek asztagát,

Meglátod, hogy egy nép sem formálta magát,
Egy ember, egy nem köz lélek, egy isteni
Szokatlan erővel felruházott zseni
Látta, amit mások nem láttak, s a vadon
Népnek előadta szelíden, szabadon.
A gyenge fél hitte az erősnek szavát,
S nem-tudva érzette önnönmaga javát:
Látta, hogy a szíve nem kiált ellene,
S hogy ez az ő nemes sorsához illene.
Vagyis amely bimbót nyerses természete
Még béburkolt kérgek alatt rejtegette,
Mihelyt egy boldog fény s meleg kifejtette,
Mindjárt magáénak vallotta s szerette.
Én ugyan állítani nagyon merészelem,
Hogy régibb út a hit, mintsem az értelem,
S hogy minden nép elébb lett teologussá,
Mint kételkedővé vagy filozófussá.

III. Népek

Revelatio, philosophia nélkül

És én, hogy példát is hozzak a népekről,
Miként képzelődtek azok a lélekről,
Vagy kettőt említek, kit a szent hagyomány
Útján nem vezet még az ész és tudomány,
Kik a bévett vallás álmában nyugosznak,
Állatként éreznek s kicsit gondolkoznak.

A scythák, tatárok s akik az éjszaknak
Fagyos vagy mérséklett öve alatt laknak,
Azt tartják s reménylik, hogy ezen testekkel,
E kívánságokkal és e szükségekkel,
Amelyekkel bírnak földi életekbe,
Egy ehhez hasonló helyre költöznek be.
Hogy ott nyilazással töltik napjaikat
S büszkén ugrattatják délceg lovaikat.
Azért, ha meghalnak, sírjokba rakatják
Mindazt, aminek ott hasznát gondolhatják.
Ki nem marad onnan a kard a kopjával,
Vagy a nyusztos kalpag ráró bokrétával,
A buzgány, a puzdra, a varrott sátorok,
A csigás szerszámok s több becses bútorok.
S az így felkészített sírjánál az úrnak
Kutyát, lovat, szolgát s ágyast agyonszúrnak.

Például halljátok egy lappon érzését,
Ki látván halála elközelgetését,
Megnyúgodt vadsággal, hideg reményjében
Ezt mondja megásott sírjának szélében:
„Légyen vége életemnek, nem bánom, légyen vége!
Hajtó szellő csónakomnak fájdalmim keménysége.

Ni, hogy mosolyognak felém, közepén is a kínnak,
Ezer szép istenasszonyok udvarából Odinnak,
Kiket a hatalmas Odin, az isteneknek ura
Állított ki kastélyából előmbe a kapura.
Már a kékszemű Valkiráak a legjobb sert készítik,
Már Odin palotájában az asztalt is terítik,
Hol vaddisznó-sódort eszem a boldog istenekkel
S a kopjákról beszélgetek a harcon elestekkel,
És ott Karinton apámmal a felső helyen ülök
S odvas kaponyákba töltött zab-sertől részegülök,
Valhallának kies földbe, hová most kell bújdosni,
Hol a mohos szirt pompáját tiszta tó szokta mosni,
Hol a szép nyírfabokrokat aranyos zúz teríti,
S ha eső és, a nyíl húrját meg nem pötyögösíti;
Fogadj, fogadj bé engemet! nem hazudtam, nem féltem,
Nem loptam el más tarándját, harc és fegyver közt éltem.
Odin előtt félelemnek szavával nem állok meg!
Lefolytak élttem napjai: mosolyogva halok meg.”

Lám, mely boldogító a vallás érzése!
S bár ily együgyű is, lelket ad ihlése.
Hányszor vigasztalja ez a néger szívét,
Mikor már nem bírja elcsigázó mívét,
Mikor a potosi bányák éjjelében,
Az élet és pokol kölcsönös szélében,
Hol csak jajszők s bilincscsörgések hallatnak,
A rabság s a kínok már lelkéig hatnak,
S a pogány keresztyént átkozván magába,
Elszánva ugrana az ércek kohába.
De csak visszahátrál, letörli könnyeit
S a tágas tengerre fordítja szemeit,
Mely hazája között, ahová vágyódik,
S nyomorgatásának földje közt hánykódik.
Gondolja: majd eljő az a perc végtére,
Melyben elér ő is a kínok végére,
És az esti szellők lágymeleg szárnyain
Általrepül lelke a tenger partjain,
S majd otthon egy tarka publikánná válván,
Őseivel egyik fáról másra szállván,
Zengi új örömet és elmúlt kínjait
S átkozza a kávék-kertek vad urait.

Ez, amit így képzél a feketék neme,
Az északi s déli hitnek egy láncszeme.
Mert ahol a tisztelt elefántok laknak,
S ennivaló fészket a madarak raknak,
A fázó Imaus bérceitől fogva,
Ameddig a déli tenger ér zajogva,
Földünk legszelídebb s legrégibb nemzeti,
Chína és India s a jó szag szigeti
Azt hiszik, hogy csupán e testé a halál,

A lélek megmarad, csak hogy más testbe száll.
Bizonyos számok van, mondják, a lelkeknek,
S egy kies planéta lakások ezeknek,
S ha e boldogságban vétkezni találnak,
Számkivetés gyanánt e földre leszállnak.
Itt a durva testet magokra öltöztvén,
Egy állatból másba sokáig költöztvén,
Végigtapasztalják e bú-baj világát
S elfelejtik első létek méltóságát.
Ha egy testek meghal, poklokra hányatnak
És a fúriáknak kezekbe adatnak,
Hol ha a kiszabott büntetést kiállják,
Az istenek másik állatban próbálják,
Most egy jó ifjúban, majd egy szép leányban,
Kígyóban, kutyaiban, féregben, fácányban.
Közbe megtörténik, hogy büntetésében
Árnyék-módra bolyong az ég üregében;
Sokszor a tengerek mélyére lökődik,
Onnét a kietlen szárazra vetődik,
Felcsapódik a nap tüzkemencéjébe
S vissza a levegő zúgó örvényjébe;
Maga s minden dolgok írtózva utálják,
S az elementumok visszahajigálják.
Ezer esztendőig tart így a vándorlás,
Míg a sok kín, próba, bánat és gyakorlás
A mennyből-szállt lelket úgy ki nem tisztítja,
Hogy virtusát semmi már nem mocskosítja:
Ekkor a Teremtő magához felvészi
S önnön istensége részesévé teszi.

Bangó képzelődés! de nem bolondság a',
Háromszázmilliom ember boldogsága.
Ez a hit csinálja őket csendesekké,
Jókká, dolgozókká, mértékletesekké;
Ez okozza, hogy ők a vért nem kívánják
S még az állatot is kímélik és szánják;
Emiatt nem fognak kardot gyilkolásra,
Puskát védelemre, ágyút hódításra.
Külömben ily gazdag országnak lakosi,
Gyémánt-hegyek s arany-bércek birtokosi,
Kiknél a fűszerszám erdőszámra fekszik,
Kiknek gyomjaival Schönbrunn is dicsekszik,
Kiknek lakóhelyek az Édenbe ese,
Kikre minden szorúl, és ők senkire se,
Régen azt tehetnék földünk több részével,
Amit most London tesz Ganges mellékével.

Boldog! ki a tündér románok helyébe
Utazók írásit forgat a kezébe,
Melyekben szintannyi a sok viszontagság,
Az emberi virtus, ész és balgatagság,

Szinte annyi szelíd s vad scénák festetnek,
Mennyit a firkálók nem is képzelhetnek;
S ami több, mind igaz, ami itt íródik,
Ami a képzésbe vagy szívbe nyomódik;
S mikor végig vittük a könyvet s a napot,
Mind tudomány, amit az elménk megkapott.
Aki ásítózva ül toalettjéhez
S únalommal nyúl egy utazó könyvéhez,
Kis olvasás után emberré kezd lenni,
Földekről, népekről esméretet venni.
Rátalál helyére e nagy plánétában,
S mi ő az emberi nemzetnek láncában?
Azt érzi, hogy ott jár és ébren álmodik,
Egyre tanul s múltat, henyé s okosodik.

IV. Bölcselkedők

Philosophia, revelatio nélkül

Most már a szentté lett régi hagyományok
Partja mellől beljebb visznek a kormányok,
Olyan emberekhez, kik a természetnek
S csupa okosságnek útján lépegetnek.
Itt népes országot nem szükséges várnunk,
Csak apró különös csoport közt kell járnunk:
És hogy mindnyájáról ítéletet tégyünk,
Csak három haldoklót látogatni mégyünk.

Az első Atheus, ki, hogy nem láthatta
Az Istent s a lelket, vakmerőn tagadta;
Erkölcsei jó s rossz közt külömbséget nem tett;
Mindent csak magáért s magából teremtet;
Életét s dolgait aszerint követte,
Amint az állati ösztön ingerlette;
S csak ott őrizkedett világos vétségtől,
Ahol retteghetett földi fenyítéktől.
Most már belélépvén a halál révébe,
Ilyenformán érez elfásult szívébe:

„Megvan! vártam is egykor azt,
Hogy megbomlik ez a durva matéria,
És a dolgos erő kifogy,
S más formákba ütik makhina-testemet
A dúló elementumok,
És én nem leszek én. Érzem: ez a halál!
Melyen túl mi van? ami volt
Hitvány létem előtt. Bennem az éltető
Tűz felgyúla s elalva már;
S most is gyertya vagyok, gyertya, de mely nem ég.
Hát kívánjam-e létemet?
Kívánom: de tudom, hogy lehetetlen az.
Bárcsak téged, erős, vad ész,

Megcsalhatna nemesb sorsra esenkedő
Szívem; bárcsak ez a remény
Felnyitná lecsukott életem ajtaját!

Adjátok nekem, állatok,
Csendes, tompa, hideg véretek. Miért,
Mért gondolkozom én? s miért
Képződök, habozok, rettegek, érzek?
Óh, amelyet igen hiszek,
A nemlétel örök tengere mint ijeszt;
S amit nem hiszek, a becses
Élet s boldogodás, mely igen édesít!
Lévők létele s kútfeje,
Isten, hogyha te élsz, óltsd ki szorongató
Eszmélésemet, óh, vagy, óh,
Szánj meg, hogy nevetem léted, erőd, neved.”

E bús haldoklótól menjünk ébredtebbhez,
E rettegő szívtől jobbhoz, csendesebbhez.
A hajnal szárnyai engemet felvésznek
S a China termékeny partjain letésznek.
És itt, hol nagyot szült a Lu tartományja,
Hol virágzik egy szép folyóvíz párkánya,
Háromezernél több tanítványok között
Egy nagy bölcs már szinte a sírba költözött,
Egy földünk barátja és az ég kedvesse,
Napnyugot csodája, kelet Sokratesse,
Confucius, kinek nemes munkáiba
Eltűnik egy vagy két aprólékos hiba;
Ki csak annyit mondott, mennyit érzett s tudott,
Ki világosított, de mégsem hazudott;
Aki egy legnagyobb s legrégebb nemzetet
Törvényre, erkölcsre s jó rendre vezetett.
Ezt látjuk itt. Már ő az Istent dicsérte,
De a halhatatlan lelket nem esmérte,
Egy foggal feljebb volt amaz epés bölcstől;
Halljunk hát egy-két szót a csupa erkölcsstől:

„Óh, halál! te szelíd álomnak testvére,
Mikor vetsz örök zárt szemem fedelére?
Mikor száll testemre az a végnyúgalom,
Amellyel örökre bíztat a sírhalom,
Hogy a semmiségbe létem viasszaszáljon,
S belőlem csak egy por és csak egy név váljon
Elalszom, mint fáradt, s úgy fogok aludni,
Hogy arról semmit sem fogok magam tudni,
Mert amit beszélnek a megholtak felől,
Hogy holmit csinálnak még sírjokon belől,
Azok az élőknek setét álmodási;
Mert csendesek minden halottak alvási.
Mélyen alusznak ők; s mi, akik eszémlünk,
Órólok álmokat látunk és beszélünk.

Alusznak? De ugyan lehet-é az álom?
Én az álmot élet nélkül nem találom.
Hiszen ha porrá lesz testünknek porfala:
Csak semmivé válik, ami semmi vala;
Az ember egy bűzös dögbálvánnyá lészen,
Bomlani kezdenek a részek egészen;
A könnyebb s folyó rész magát feljebb vonja,
S a göröngy közt marad csak a skeletonja;
Ez is nemsokára, bár érckő volna is,
Egy rakás agyaggá változik maga is:

Az olajos részek az áerbe mennek
S a sír körül lidérc-formába jelennek;
A sós és a kövér részecskék meggyűlvén,
Földszínen maradnak, s összevegyesűlvén,
A plantagyökerek által felszívódnak,
S belőlök a fűvek s barmok táplálódnak.
Így lesz az élóből minera s televény,
A földi részekből plánta és növény,
Melyet ha az élő állatok megesznek,
Belőle magoknak testet s növést vesznek.
Így alszunk mi! Hanem vigyáz a természet,
S nincsen forgásiban hízak és enyészet;
Pontos forgásának örök karikája
Egynek elmúltával másikat táplálja.
Mi voltam magam is, míg még nem születtem,
Míg fűből s állatból e testet nem vettem?
Aludtam mélyen a semmiség ölében,
A magam-nem-tudás csendes éjjelében;
Még a természetből, mint egy annak megholt
Részecskéje, akkor ki nem feslettem volt;
Így fogok bomlani újonnan beléje,
Mint annak egy megholt, piciny részecskéje.
Köszönöm, hogy nemes állatnak születtem,
S nem bánom, hogy ismét minerállá lettem.
De te, mennynek Ura, miért teremtetél?
Egyéb állatoknál okosbbá mért tettél?
Miért adtál nekem több s jobb tehetséget?
Hogy sok eszköz által érj el azon véget?
Hogy az ételt, italt, levegőt megszűrjem?
S szabad lévén, a sok bút, bajt nyögve tűrjem?
Hogy egy romló testet neveljek s hízaljak
S egy kis jóért ezer gonoszt tapasztaljak?
Nem! te, bölcs Teremtő, mindent jól alkottál:
Te egy vagy és minden; s a te véged ott áll,
Hol a mi karikánk forgása kezdődik,
S ahol te kezdődöl, létünk ott végződik.
Ahol szent újjaid hegyét végigvonod,
A jó rendnek láncát ott akarod s fonod,
Mindennek célt, rendet és eszközt csinálsz ki,
S egy részért az egész útjából nem állsz ki,

Megvan a föld s a kő, hogy talpat csináljon,
Megvan a fű és fa, hogy éljen s tápláljon;
Teremtél állatot, hogy egy önként-való
Sokaság mozogjon, légyen élő s haló;
Teremtél embert is, hogy jót s gonoszt tégyen,
Hogy bolond és okos itt a földön légyen.
Minden egy tulajdon pontot nyert magába
Ez okos és bolond, jó s rossz világába.
Tőled vagyon célja, eszköze mindennek,
S az a boldog, aki megfelelhet ennek:
Míg az eszköz megvan, addig kergessünk célt,
S aki a célig ért, az nem hiába élt.
Én tudom, és önnön érzésem hitet el,
Hogy vissza nem éltem e rövid élettel,
Hogy rendelt helyemet bétöltni kívántam,
S ha olykor hízakot ejtettem is, bántam.
És most, hogy munkámat folytatni megszűnöm,
Csak hibám szomorít és nem feltett bűnöm.
S midőn visszaadom lételem az égnek,
Csak e vígasztaló indulatim égnek,
Hogy helyemet méltóbb teremtésnek szánja,
S hogy azt én is bírtam, soha meg ne bánja!”

A harmadik halott ezt még többre vitte:
Mert a halhatatlan lelket is már hitte,
S önnön méltóságát az Isten létével
Egybe tudván kötni, bírt nemesb elmével.
Sokrates ez, kinél a pogányok között
Másvilágra szebben senki sem költözött,
Akiben szemlélni legtisztábban lehet,
Hogy egy természetnek fia mire mehet.
Akit Apolló is legbölcsebbnek vallott,
Kit a bölcs Athénás nagy örömmel hallott,
Hanem siettetvén bal gyanúságait,
Egy napon ölte meg őtet s gyilkosait.
Menjünk tömlöcébe, hol a fő bölcsekkel
Készül a halálra megnyúgodt lélekkel.
Imé, a halálos mérget mostan adja
Őnéki könnyezve a tömlőc hadnaggya,
A bölcs hidegvérrel vészi azt kezébe
S így szól barátinak a halál révébe:

„Lelkek lelke, te nagy, bölcs, igaz és örök
Jó Isten, ki az én szívemet esmered,

Kérésemre figyelmezz,
És juttass hamar engemet

E földön lefutott vándori napjaim
Boldog célja felé. Lelkem erőlködik

És áldott kebeledbe
Készül szállani, jó Atyám!

Itt a vég: megivám kelyhedet, óh halál,
 S néhány percek után testemet itt hagyom.
 Hogy-hogy, drága barátim!
 Mért vagytok szomorú s levert
 Ábrázattal? az én végemet is hideg
 Megnyugvás szemivel kellene néznetek,
 Mégis szántok: ez a bú
 Megbánt, férfiak! engemet.
 Ah, híjjátok elő balzsamomúl az ész
 S a virtust. De te sírsz, Chrémesem, és te is,
 Plátóm, könnyezel? Óh, ég!
 Óh, jó Isten, ugyan hová
 Lett és leszen ama szent philosophia,
 Mely a földi halált semmibe véteti?
 Bátran, drága barátim!
 Majd egykor ti is engemet
 Megláttok. Mit is ér sírni, sohajtani
 S e történetemen nyögve keseregni?
 Hát egy büntelen embert
 Rettegtethet-e a halál?"

V. *Keresztyénség*

Philosophia is, revelatio is

Így érzések között múlt ki az üldözött
 Sokrates kesergő tanítványi között,
 Kinek nagy lelke volt és tiszta erkölce,
 Ez a régi világ feddhetetlen bölcse,
 De akit setétnek s kicsinynek találunk,
 Mihelyt egy haldokló keresztyént vizsgálunk,
 Kit a kitisztázott értelem okosít,
 S maga az igazság napja világosít.
 Méltó s épületes, ha, akik még élünk,
 Egy ilyen haldoklót gondosan szemlélünk!
 Elégnek ágyához tudnák vezetni,
 Akiről jó példát s tudományt vehetni;
 De tégyük most hátrább tíz nappal magunkat
 S halljuk végóráján önnön halottunkat,
 Kinél a jó lélek magyarázására
 Alig akadhatok nemesebb példára.
 Így szól hát e gyenge portestbe öltözött
 Szép lélek magához véghörgési között:
 „Mennybéli lángnak kellemes isteni
 Szikrája! hagyd el, hagyd el ezen halál
 Alá vetett testet: te játészó-
 Eszköze a repeső örömnnek,

Búnak, reménynek! Már napod itt vagyon,
Hogy célra jutván, végy diadalmat a
Természetten s a boldog élet
Szent palotái felé emelkedj.

Halld, azt kiáltják fent amaz angyalok:
Jer, drága hógunk, égi rokon, jövel!
Már én nem esmérek magamra,
Megzavarodtanak érzésim,

Béhúllt szememnek már elaludt tüze,
Híg éltetőim széjjeloszoltanak!
Lélekzetem kezd szűnni. Óh, hát,
Lelkem! ugyan csak ez-é *kimúlni*?

A föld előlem távozik, és szemem
Nem látja többé. A magos ég kinyílt
És benne száz kar szérafimnak
Zengedezése fülembé csendül,

Kik általadván szárnyaikat nekem,
Gyors repdeséssel mennybe emelkedem.
Fúlánkod, óh halál! mutasd már,
És diadalmadat, óh koporsó!”

VI. A megboldogúlt asszonyság karaktere

Így szállott fel az ég tündöklő várára
Ez a nemes lélek méltó jutalmára,
Ki a halandóság tövise vőlgyében
Már félig öltözött az angyali képben,
Kihez ha mindenképpen hasonlók volnának,
Tán az égiek is hozzánk leszállnának;
Ki megérdemlette e testi világban,
Hogy részt vegyen rangban, kincsben, boldogságban;
Aki ha származott volna kunyhóból is,
Kisúgárvolt volna szép lelke abból is,
Kit tisztelt, szeretett egy ily fényes sereg,
Mely most hamvainál bántódik, kesereg,
Kiben gyönyörködött ennyi pallérozott,
S kimúltakor még az irigy sem átkozott;
Kiért a társaság és az erkölcs vérzik,
Kinek híjját magok a gráciák érzik.
Egy nemes törzsoház méltó sarjzatja,
Kinek a közjóért élt és halt az atyja,
Egy érzékeny mátká, egy olyan feleség,
Mely a nemes szívnek legnagyobb nyereség,
Egy olyan asszonyság, kinek természeti
Szívét, esztét, lelkét minden esmérheti,
Aki ha származást Párizsban vett volna,
Eszteendőre róla sok memoires szólna.
Otthon nyájas, csinos, víg, lebecsátkozó,
Jó rendet szerető, elmés, mulatozó,

Ki buba csak akkor ejtette vendégit,
Mikor azok észrevették betegségit.
Nagy emberek voltak atyja, férje s vére;
Mégsem szállt kevélység s vad gőg a lelkére:
Gazdag volt s nem pazér, hatalmas, nem kemény,
A módosság nem volt benne csak tűnemény.
Mindent megkímélt ő, de nem színeskedett,
Jó lenni nem tanúlt, mert annak született;
Virtusát érzette, önbecsét esmérte,
Elméje könnyű volt, a másét dícsérte:
De elevensége nem tette hiúvá,
S testi gyenge volta vaddá, szomorúvá;
Sem világ rabjává nem szeretett lenni,
Sem abban magának követőket venni,
Mégis tudott élni ez élet javával
S gyakran ízleltette azt embertársával.

Óh felséges virtus, ott tetszesz te nagynak,
Hol a cselekvőnek akadályi vagynak.
Hol amidőn egy jót szükség fényre hozni,
Sok kedves dolgot kell azért feláldozni.
A hely, szokás, rang, mód s mások ítélete,
A körülünk lévő emberek élete,
Midőn ezek jönnek a virtussal perbe,
Ekkor kell értelem s erő az emberbe.
E boldogult lelket ily pontból tisztellem;
Csuda egy gyengében ily erő s értelem!
Más, mikor szokásból szólnak a holt felett,
Más pedig e bennem megfundált tisztelet,
S tudom, hogy midőn ezt ily hosszan kitettem,
Minden ittlévőknek szíve szólt mellettem.
Engedj meg, szent árnyék! ha e köz siralom
Szomorú piaccán neved magasztalom:
Félek virtusidról több említést tenni,
Ámbár érzékennyé megszűntél már lenni.
Mély álmod s vérednek fagyos elállása,
Orcádnak örökös halaványodása
Alig tudnak egész bizonyossá tenni,
Hogy dícséretedre ne tudj érző lenni.
De e gyász-koporsó és e fényes rendek
Meggyőznek; s magam is csakugyan örvendek,
Hogy dicséretidről tisztetem most szóllani,
Amit te pirúlva szoktál volt hallani.
Vedd békével tőlem, hogy itt megtisztellek,
Hogy messze, magasra, magadig emellek.
És ti, tisztelt karok! tőlem tán várjátok,
Hogy e boldogultnak életét halljátok;
De minek írjam azt, amit tudtok nagyon?
Minek írjam, ami tiszteletben vagyon,
S amit már tinéktek jobban lerajzoltak
Ama két tudósok, kik előttem szóltak?

Én hát csak lantommal fogom fel szózatját,
Hogy itt kirebegjem végső indulatját.

VII. Maga a búcsúztató

Zárt koporsómnak fedelén belől is
Érez a szívem szeretett nevedre,
S e setétségnek hideg éjjelében,
Rhédey! látlak:

Látlak, eszmélek, karomat fogadd el,
Óh szerelmemnek deli tárgya, lelkem,
Hű s nemes férjem, Lajosom, barátom,
Látlak, öllelek.

Óh, az érzékeny tüzet el nem oltják
E hideg, nyálkás ködök; s a halálnak
Pusztta völgyén is tifelőletek még
Hangzik az ekhó.

Jöszte s hív emlékezeteddel újítsd
E magánosság szomorú világát!
Ah, erős lelked lehatolhat e sír
Érckebelébe.

Itt fogadd még el, hol az áltatások
Nem lakozhatnak, s ahol a világi
Tettetésnek nincs helye, itt fogadd el
Trézia szívét.

Jer, nemes lelkek remeke s királyok
És magyar hősök fejedelmi vére,
Aki laurussal s olajággal ékes
Érdemeid közt

Házi virtussal szereted tetézni
Nyert dicsőséged! jövel és ne vesd meg
Annyi jó hírnek jubiléumában
Hitvesi búcsúm!

Jer, de mely híven sietel te meghűlt
Karjaim közzé! Köszönöm... de szólít
A dicső tornác, hova téged is hoz
Egykor az érdem.

*

Kedves testvérem, Zsuzsánnám,
Fogadd el végszózatom;
Elválásom nagyon bánnám,
Mert leköt indulatom:

De a mennyei szózatnak
Szent törvényi felhívatnak,
Most bocsáss el: egykor még
Egyesíteni fog az Ég.

Addig is gróf Gyulayddal
Élj a hűség karjain
S nagyra termett magzatiddal
Járj az öröm szárnyain.

Én szeretlek, én tisztellek,
Én sohajtlak, én öllelek.
Isten hozzád! ah, egy *óh*
Nékem elég búcsúszó.

*

De még több jajszót kell tennem,
Többtől is kell búcsút vennem:
Óh, keserves változás!

Még Szerencsy özvegyétől
Bús hang jön sírom szélétől
És igaz sóhajtozás.

Te, kit a hív rokonságnak
S ebben ritka barátságnak
Kétszeres szent kötele

Énvelem úgy egyesített,
Hogy köz érzés lelkesített,
Tréziám, szívem fele!

Az elválás pontján érzem,
Mely keserves kínnal vérzem;
Elhagyván ez életet;

S most, mikor már elszakadtunk,
Ott, ahol egybeforradtunk,
Szörnyű metszés tétetett.

Óh, ha addig tartanának
A barátság angyalának
Rózsákból font köteli,

Míg a sír bé nem nyél minket:
Óh, úgy érző szíveinket
Csak kínnal rakná teli.

De ő bármely messziségre,
Égből földre, földről égre
Egyaránt fut szárnyain.

Véle a szelek sem bírnak,
S a tömlöcnek és a sírnak
Truccol vasas boltjain.

Mikor már én itt tündöklök
S a kék égen kikönyöklök,
Hallom tőled nevemet.

Valamely'k csillag sugára
Ráfesti szemed héjjára
Hív emlékezésemet.

E dicsőültek országa
Egyik legfőbb boldogsága
Az a kedves érzemény.

Hogy barátinkról eszmélünk,
S hogy majd vélek együtt élünk,
Legvígasztalóbb remény.

Óh, karjaim mint repesnek,
Hogy egykor nyakadba esnek
Ez élet tornáciban;

Addig is kívánja szívem,
Hogy rózsák közt járjál, hívem,
E világ pusztáiban.

*

Hát te, Domokos Jakabnak
Tiszta szívű hitvese,
Ki a boldogtalanabbnak
Dajkája vagy s frigyese,
Hív Uray Juliánna,
Kitől a végpercen is
Több jószágot nem kívánna
Még a békételen is,
Te, a baráti hűségnek
Példája és bélyege,
Kit nem borzaszt az inségnek
Szélvesze és fellege,
Ki a sűrű fájdalomba
Vígasztaltál engemet
S te kísérted le síromba
Elhervadt testemet;
Hogy köszönjem meg hűséged
S arany barátságodat?
Óh, már az ég esmér téged
S letette jutalmodat:
Megőriz kedves férjeddél
És megáld benneteket;
S végre vélem, kedveseddel,
Meglátod a szenteket.

*

Ti is a Gyulay, Bárczay s Rhédei
Fényes famíliák minden vérségei,
Hűséges rokonok, nemes atyafiak,
Itthon és a hadban példás hazafiak,
Végbúcsúmat tiszta szívvel fogdjátok,
Az Úrnak áldása terjedjen reátok!

*

Legfőbb tiszteletre méltó praelátusok,
Minden hiten lévő, papi szent chórusok,
Kik híven őrt állván az Úrnak házában,
Részeltettek mindent annak mannájában,
Ti is felsőbb, alsóbb rendű méltóságok,
Nemes magyar urak s úri asszonyságok;
Vitéz hadi tisztek, akik a csatának
Tüzén éltek s haltok királynak, hazának;
E régi városnak csínos polgárjai
S e tisztas közönség minden jó tagjai;
Valakik erántam hív szívvel voltatok,
S a jó emlékezet könyvébe írtatok,
Köszönöm, valamit erántam tettetek,
Légyetek áldottak! Már Isten véletek.

*

Mi pedig, valakik koporsódhoz gyűltünk,
Valakik szerettünk, tiszteltünk, becsültünk,
Köszönjük, hogy rólunk most is emlékezel,
S még a sír szélén is erántunk érezel.
Mi is, nemes lélek, sóhajtunk és sírunk,
S háládó szívünknek táblájára írunk,
És csak az vigasztal, hogy még feltalálunk,
Égi társak leszünk s többször el nem válunk.
És én, aki olyan szerencsésé lettem,
Hogy ily nagy lelkek közt virtusid zenghettem,
Bocsánatod kérem rebegő nyelvemről,
Elmém szűk voltáról s kis tehetségemről,
Amely ha bírt volna szívemnek lángjával,
Verset futott volna a szelek szárnyával.
De bár talentomim nem tüzesek s nagyok,
S hazám lantosi közt középszerű vagyok;
Az az önnönérzés emeli tollamat,
Hogy még méltatlanra nem fogtam lantomat,
S hogy most is egy méltót magasztalt énekem,
S ennyi nagy, bölcs, csínos hallgatóm volt nekem.

Tüdőgyulladásomról

Fenn lengő hold! nézd, mint kínlódom,
Mondd meg nekem, hol fekszem én?
Ágy-é, amelyben hánykolódom,
Vagy a koporsó az szintén?
Nem? Csónak ez, mely, jaj, a kétes
Remény és biztos félelem
S az élet és halál setétes
Hullámjain lebeg velem.

Fojtó szirokkóknak hevétől
Asznak tüdőhólyagjaim,
S a kriptáknak fagyos szelétől
Borsódnak minden tagjaim.
Szívem megett egy láthatatlan
Kéznek nyila bélőve áll,
S mellem csontboltján irgalmatlan
Sarkával rúgdos két halál.

Hová ütődöm a habokba?
Haj! mely szörnyű hányattatás!
Most a cupressusos partokba,
Hol rémlet ül s jéghallgatás;
Majd a túlsó part lejtőjébe,
Honnan barátság szózatit
Hallok a plátánok berkébe,
S örömszerszámok hangzatit.

Innen savanyú ázótyjokkal
Pusztás barlangok fojtanak;
Amonnan kerti balzsamokkal
Hígabb szellők újítanak.
Fúlok, lehellek; fázom, gyúlok,
Vagy egy kivégez már, vagy más,
Ájúlok, érzek és ocsúlok:
Haj! mely szörnyű hányattatás!...

Ki vagy te, ki hósztín leplekbe
Felém mosolyogva közelítség
S a partról e szagos berekbe
Áldott jobboldon felsegítség?
Te, földi biztossa az égnek,
Arany gyógyulás! Te a nagy
És bölcs teremő tehetségnek
Halandó leánya! te vagy.

Te illetéd rózsás újjoddal
Mellyemnek rokkant bőltyjait,
S elindítád pillantásoddal
Az élet dobbanásait.
Már lellem új phoenix módjára
A lángok közzől éledez;
S gyengöl újjom pattanására
Kis lantom újra zengedez.

De te repűlsz? mind tűnnek, mennek
Minő derűlés ez, nagy ég?
Sándorffym ül ágyamnál... s ennek
Köszönhetem, hogy élek még?
Zendűlj, ekhózz, esti csendesség!
A hálá engem dalra ránt.
Telj bé, kettős szent köteleesség,
Az orvos és barát eránt!

Főhadnagy Fazekas úrhoz

Kerek hajnal! sugároddal
Küllőzd meg a fél eget
S múlólagszín sáfrányoddal
Szegd bé a kék felleget.
Én, ki téged napszálltával
Legtöbbször áldottalak,
Most a kelet harmatjával
Mely nagyon óhajtalak.
Menj s fogj szürke paripádhoz
Félébredt zefireket,
Tégy kakast is hintócskádhoz
S kettőzd a lépéseket.
Süss druszámnak, barátomnak
Két szemére édesen
S babonázd le az álomnak
Májkját rólok csendesen.
Vagy ha már ő, mint kedvellőd,
Ébren szívja lelkedet,
Mondd meg néki, hogy egy szellőd
Mellyemből kerekedett;
Mellyemből, melynek tartatlan
Ereje csak akkor nagy,
Mikor érzése ártatlan
Tiszta s vídám, mint te vagy.
Mondd meg néki, hogy kertjébe
Régolta kíváncsozom,
Hol a természet ölébe
S az övébe nyúgoszom.
Mondd meg néki, hogy pattantom
Húromat már őfelé.
Ah, mert ah! magános lantom
Drágább névvel zenghet-é?
Mondd meg, de már már jól látom,
Már itt van, már látom őt,
Haj! az én nemes barátom
Hogy használja az időt!
Ő, akinek Bellónától
Magasztalva van neve,
A gögösség hagymázától
Írtózván, kertész leve.
Ő a tomboló vígságnak
Futja unszolásait
S egy félig fejlett virágnak
Lesi biztatásait.

Ő a fösvények sorában
A dögkincsekkel felhagy
S hűgának társaságában
Gyöngyvirág-gyöngyökre vágy.
Számlálgatja víg orcával
Az ezüst jácintokat
S az ibolyák aranyával
A szagos gyémántokat.
Most a bölcseknek álmára
Hol ébred, hol szunnyadoz.
S majd a képzelt Heloára
Érez, újúl, bágyadoz.
Majd a rendtartó méheknél
Kedvetelve ácsorog
S érzi, hogy az embereknel
Az ország nem így forog.
Már meglátott: gereblyéjét
És kapáját elteszi
S félig harmatos Linnéjét
Pipája mellé veszi.
Jer, barátom! lépegessünk
Kis kertetnek útain
S dohogás nélkül ne vessünk
Mások bolondságain.
Jer, s érezzük, hogy nagy telket
Többször fának ad az ég,
S kis jószágot és nagy lelket
Bírni boldogabb sors még.
Jer, e répánál térdeljünk,
Jer, kacsint e tulipánt,
Jer, e töknél süvegeljünk:
Mind használ ez, s egy se bánt.

Salétrom inspector Kiss Imre úrhoz

Debrecenben

Múzsáknak barátja! hát Mársot segíted?
S gyilkoló bombáit langszárnyra repíted?
Írtózva lépek e halál műhelyébe:
De erősb ösztön hajt barátom ölébe.
Bár itt emberölő savakra találok,
Bár itt kádra vagynak szűrve a halálok;
Bár itt azt a cukort öntitek kristályba,
Mely keserves ízt hágy a népbe s királyba,
Bár, barátom! az itt kipárgott lének
Cseppjei számtalan könnyekké lennének:
Mégis e gyász kohát édesdeden látom,

Mihelyt eszembe jutsz, régi jó barátom!
Kivált most, amidőn az alkalmatosság
Int, hogy vesztég légyen a komoly okosság;
Sárba is kihozott hozzád Imre napja,
Talám mászlással foly a salétrom csapja.
Jobb is lesz hát, ha bor zúg ma minden kádba
És viváttá válik a számba s a szádba.
Bezzeg ekkép csapunk derekas szüretet,
Kívánván Imrének szerencsés életet.
De így is élj vígan, nemes lelkű Imre!
S tarts számot baráti, hív érzéseimre.

1804. nov. 5.

Töredékek

I

----- e
----- tisztel őt
--- barmok miként

- mennek seregenként
- tölt juhok bégetése,
- méhecskék dolgozása,
A békák kiáltozása.
Mind örömünknek nevelése.

Egyszóval, a zöld erdőbe
Amit láttunk s a mezőbe,
Mint ugyanannyi grádicsokon.
A mindeneknek okához
S teremő fő Urához
Vezetetett lelkünk azokon.

...hajdani Éden-kertet,
Nézőn a pompás mezőket,
A mi elménkkal képzelhettük.
A világosságot hozó,
Hegyeket megaranyozó
Nap sugarait szemlélhettük.

Láttuk a fűvek hogy nőttek,
Arany színbe öltöztettek
A megért búzák gazdag feje.
Múlattatták szíveinket,
Játszódtatták szemeinket
A természetnek sok színei.

Láttuk a gazdag réteket,
Azon termő élelmeket
Az igát vonzó barmoknak,
Bétakartuk sok kincseit,

A mezőknek gyümölcsseit
Hogy hasznukat végyük azoknak.

Mely nagy légyen a bölcsesség
S más minden tökéletesség
A mi hatalmas teremtkbe:
Ezen sokféle formába
A természet egy summába
Mind itt terjesztette előnkbe.

És még a kis füvecske is,
A legkisebb férgecske is
Annak hathatós jelensége,
Hogy a teremtő felséges,
Minden dolga dicsőséges,
Mégmérhetetlen bölcsessége.

Óh, milyen boldog az ember,
Kinek hasznot hajt föld, tenger.
A nap, hold, csillag ragyog érte,
De mégis sok, mint oktalan,
Azt véli, hogy haszontalan,
Ezekhez csak keveset ért el.

A lassú vizek zúgási,
A híves szellők mozgási
Hogy édesdeden ringathassák
Egymás között vételkednek
És csak abban mesterkednek,
Hogy az embert elaltathassák.

A gyümölcsfák gyümölcssei,
A mezőknek sok kincsei
Hogy nekie hasznot hajtsanak.
Már ha tudnák jó előre

2

Szerelmem pompásabb sírt nem talál.
Itt legyek én elfedve, elrejtve.
Ti mohos kőszálak, érzékenyedek,
Ha a szép szíve nem indul.
Bévésem nevét a szirtbe.
Hadd fújjanak belé a szelek,
Hadd lássa meg az utazó.
Azt kell szeretnem, aki nincs,
És mégis kell szeretnem.
Így járt Narcissus.
De én őt mégis szeretem,
Mert hogy lehetne nem szeretni.
Ti folyóvizek, ti szép vidék,
Szívemet néked elküldeném.
De kell még a hazának,

Te azt kebledbe temetnéd,
S míg olvadoznál,
De mégis a te neved marad rajta.
S óh! háládatlan, akkor mit mondasz?
Közel vagy, mégsem láthatlak.
Mert meghalnék.
Megháborítnálak
Még kétszáz esztendő múlva is látja az utazó, és
A hazafi elsóhajt s a poéta;
Te addig nyugszol, míg én -
És nevetsz:
Hát nem lettem volna elég gazdag,
Hát lehet-é oly kőszíve...

3

Hajdan dorongok, vasak etc. és Erő.
Most pénz, por, papiros, Ész.
Botond egy bottal; most nézd,
Egyet kerekít s omlanak az ezer és ezer napi mívei.
Szép palota nemes lakossa, magyar test és szív.
Én ugyan békesség barátja: Rousseau.
Hát a fortia aget et canet? Azért dicsősége...
Kövessétek, hazafiak! kis ajándék az oltáron.

In com. Pállfy

Hangzik-é hát oly kedvesen a magyar szájába is,
Óh nagy magyar, a nagy Voltér dicső Henriássa is,
Úgyé, hogy a magyar...

Tervezet

Orpheus innepet tart.
Hozzá érkezik Aristeus.
Belészeret Eurydicébe.
Kergeti, ez meghal.
Eurydice temetése.
Orpheus keserve.
Leszállta a poklokra.
Feljötte.
Keserve.
Pyrén emberekkel áldozik.
A többi rabságra veti.
Pusztít, öl, éget.
Orpheus reducálja a népet.
Arion elérkezik.
A pásztorokat szántásra veszi.
Napfogyatkozás, rémülés.

Orpheus oktatása.
Háború.
Pyrént a maga népe megkötözi.
Orpheus megenged néki.
Orpheus oktatása.
Orpheus secedál Strymon mellé.
Várost épít.
Orpheus maga tusakodása unter Ruhm und Ruh.
Orpheus muzsikál.
Eurydice is oda megy.
Orpheus beleszeret.
Ámor rózsát producál Eurydice kertjébe.

DOROTTYA

vagyis a dámák diadalma a fárságon

Furcsa vitézi versezet négy könyvben

1798

*Vos etenim, iuvenes, animos geritis muliebres:
Illa virago viri - -¹⁹⁷*

Ennius

ELŐLJÁRÓ BESZÉDJE AZ ELŐBESZÉDNEK

Közönséges dolog az authoroknál, előljáró beszédet írni, de még közönségesebb az olvasóknál azt soha el nem olvasni.

Mind a kettőnek szintűgy okának kell lenni, mint annak, hogy a poéták ajánlólevelet írnak, a mecénások pedig nem is válaszolnak rá. Lássuk tehát mind a kettőnek az okát.

A *könyvíró* előbeszédet csinál, többnyire! ezen két okból: 1. vagy sokat akar magáról az olvasóval elhitetni, hogy ő ezt a munkáját ennyi s ennyi esztendő alatt, éjjeli, nappali munkával, szorgos hivatála mellett is, ennyi s ennyi hiteles íróból, szakadatlan elmélkedéssel s a többi dolgozta ki; ez Németországon charlatánságból, másutt igen csak kevélységből esik meg; 2. vagy alázza munkáját, csekélységét emlegeti, bocsánatért kunyorál, s mégis a végén haláruló kofa módra húzalkodik a rongyos lelkű *Zoilussal*; ez még nagyobb kevélység az elsőnél, de talám gyakorlottabb is. - Ami engem illet, *Nihil mihi arrego, quamquam nec derogo quidquam*: nem is hánytatom magamat, mert az hiúság! de nem is alázom ám, mert az meg alacsonyság!

Az *olvasó* elfordítja az előbeszédet, mert: 1. vagy megúnta már az említett két hibával rakva lévő praefatiókat; 2. vagy sürgősen tartja az udvaron való bémenetelt, mikor az ember a kert alatt is elkerülhet s az ablakon is beszélhet. - Még aki ráveti is fejét az előbeszéd olvasására, beléunatkozik; mert az többnyire mind tanítói, atyai vagy audienciás tónuson vagyon írva s többnyire mind egy a foglalatja.

Ezen az okon én minden előbeszédemben kettőt csináltam: 1. valamelly interessel való materiáról való értekezést iktattam belé; 2. nevetséges, csípős és eleven beszédbe öltöttem, hogy amaz az értelmet, ez pedig az érző elmét mulattassa, s az olvasó ne állhassa meg, hogy előbeszédemen végig ne menjen; amidőn osztán mind énrám, mind őrá az a jó háromlik, hogy munkámat abból a szempontból fogja nézni, amiből én óhajtom. -

Ez a *kültornác*, mellyben annyit végeztünk, hogy hosszas és néhol szatirai előbeszédjeimen többé, jámbor magyarom! meg nem ütközzöl. Most menj bé az *előházba*; ott bővebb discursusra várattatol. - Múlasd ki ott magadat; rakd le ott kritikuspálcádat, filozófus köpönyegedet, teológus süvegedet: és akkor szívesen lát, magában, a *szálában*, *Dorottya* és az egész fársángi kompánia. Magamat ajánlom!

---

¹⁹⁷ Mert hiszen asszonyi szív rejtőzik bennetek, ifjak:
S férfiszívű ez a szűz.

ELŐBESZÉD

Minden mondanivalók között legelsőnek tartottam, hogy ennek a versezetnek, melyly a maga nemében magyar nyelvünkön első próba, eredetét, okát és alkalmatosságát előadjam.

Somogy vármegyében lakám 1799-ben, és szerencsém vala sok vídám házaknál esméret-ségben lenni. Előhozódtunk együtt-másutt az időjárásról, a télről, a fejr vagy fekete karácson-ról, s több effélékről, amik a mindennapi beszélgetésnek vagy kezdete, vagy pótolói szoktak lenni. Ilzen intermezzo ritkán esett meg, kivált ha vegyes vólt a társaság, hogy elő ne jött volna a *fársáng*. Látám, hogy erről kivált a szépnembéliek nem éppen tudnak részvétel nélkül szóllani: látám, hogy nagyrészt sajnálkoztak, hogy olly rövid időt szabott kalendáriumjok az országos bohóskodásra; láték *modelleket* a Dorottyára, de amelly modellek itt is csak ollyanok valának, mint mindazokban a tartományokban, amellyekre szóllott a régi löcsei kalendárium. Azonnal feltevém magamban, hogy amit egy vagy más személyben nemcsak akkor, hanem életemnek megrendült napjaiban, nemcsak Somogyban, hanem akárhol is valaha láttam horáciusi sóra valót, azt egy (a maga nemében gondoltatva) tökéletes ideálban költőképpen előadom. - Így kerekedett *Dorottya*.

Ennek a képzelt személynek munkálkodást is (actio, Handlung) kívántam adni, hogy az interesséjét a versezetnek azzal is neveljem. Erre a célomra azt költöttem, hogy az én Dorottyám nemcsak szívében, hanem személylesen is kikél a Fársáng ellen, akit szinte úgy felvettem ideális személynek. És ez a *Carnevál*.

De mi lett vólna belőle, ha az én két ideálom egymás ellen feltámadván, egy kurta duellumra ment vólna ki köztök a dolog? Nem lett vólna az egész mesézetnek kifejlődése (evolutio fabulae) igen együgyű? Vagy Dorottya kisasszony kikarmolta volna Carnevál úrnak mind a két szemét, vagy ez az úr ölon kapta volna a tisztes mamzelt s úgy vágta volna a hófúvásba, hogy -

Kellett hát tennem mellékszemélyeket, mellékképeket s epizodákat. Így a mesézet is tarkább, a *csomó* is többszeres, a kibontása is tartóztatóbb lett. Belékeveredtek a dologba majd minden dámák a Dorottya részire, s majd minden gavallérok a Carneváléra: sőt hogy a epopoeában annyira kedvellett *machinák* is, az álmélkodásnak nagyobbitására, melyly a vitézi versezetnek fő célja és vége, ki ne maradjanak, részt vettek a történetben Éris, Fáma, Vénus s a többi. Illyen móddal formálódott osztán egy magános gondolatból *egész költemény*, melylynek továbbá egyéb híjja nem vólt, hanem hogy képekkel, festésekkel, beszédekkel s több effélékkel színt és erőt nyervén magának, versekbe öntetessék.

Nem hisztória hát ez; annyival inkább nem pasquillus, melyly élő vagy meghólt individuumokat sértegetne: sőt nem is szatíra, noha ez utolsónak tulajdoniból, valamint minden comicum poéma a világon, egy kis lelket kölcsönöz magának. - Semmi magános történet (az egy fársángról való diskurszuson kívül, amit az elébb már említék) nem adott erre alkalmatosságot vagy matériát. Még annyi valóság sem vetett ennek a költeménynek csak akkora talpot is, mint amennyin fundálódott akár a Tassoni Elragadtatott Vedre, akár a Boileau Pulpitussa, akár a Pope Ellopott Vuklija.

Három dolgot találhatnak az olvasók egész versezetemben ollyat, amiből a valósággal megtörtént históriára gyanút csinálhatnának. - Az *első* ez, hogy az idő, amikor a fársángi állapotok estek, a poéma meneteléből nyilván kijön. De azt én nem is tagadom, hogy 1799-ben írtam, s a dolgokat is arra a télre költöttem. Akkor-idén vólt a fársáng - ó, szomorú folyása az esztendőnek! - ollyan kurta, mint a Vigano leányinak a derekok. De azon a télen esett-é afféle bál vagy efféle história, amit nékem csupán csak versekbe kellett vólna minden költői tehetség nélkül foglalnom? arról szóljanak az egész táncoló publikumnak mind a két renden lévő érdemes tagjai.

Második az, hogy a tartomány, a helység, sőt a ház is praecise ki van téve, ahol a dorottyai intrigék estek. - „Somogyban! Kaposvárot! a herceg kastélyában! Mégis csak kellett ebben valaminek annak lenni. Hamissak a poéták! - Miért itt? és praecise itt? s nem másutt, egyébütt, akárhol? hanem itt, és praecise itt?...?” Kérem alázatosan: a Hold ugyan elég tágas lett volna, és ott az együgyűk állatása szerint Dávid hegedülve, nem lett volna szükség a toponári zsidókat is Pégazus szárnyain felforspontoltatni: de én földi s különösen nemzeti dolgokat kívántam írni, hogy némelly nemzeti visszaéléseket inkább megróhassak. A földön kellett hát játékomnak nézőhelyét felütnöm és általan fogva nemzetemnek lakó-földén valahol.

Ha csupán az üres álmélkodás lett volna a fő célom; jutalmamat pedig abban helyhettem volna, hogy Szabadvölgyi úr ezt mondja költeményemre; „Ejnye no, az ilyen-amollyannak be gyöngy esze van! Ugyan no, hogy tud már ilyen átkozott portékákat kigondolni? Mi ördög -” vagy, hogy Háromlovy uram úgy elandalodjon rá, hogy egy pipa dohányja tízszer is elaludjék az olvasás közben, az asszonyosság pedig a sok csuda képekkel majd minden éjjel véle álmodjék: már úgy bezzeg jöttek volna ám drágalátos scénák s a drágalátos scéákban gyönyörűnél is gyönyörűbb peripetiák. - - Csak vegye az emberi lélek méltó képzelőre! egy kies rézerdő, túl az óperencián - egy kerek erdő, melyben ezüstmadarak szállanak - ez már valami: de abban osztán egy aranyvár, mely kokassarkantyún forog - már megmeg valamibb; hanem a tündér királykisasszony, akinek minden pillanatjára orientálsi gyöngyök peregnek - - hahó, ez már nem lári-fári! Hát még a szép királyfi, a gyémántbuzgánnyal, a tátos lóval? s több ilyen álmélkodásra méltó jelenések szinte az akastyányi hegyig, mely ötven mérföldről, az egy erős griffmadaron kívül, mindent magához szippant? - - - Már ilyen istóriákat talám nyólc lovas debreceni szekérrel is lehetne a pesti vásárra vitetni, mint a lipsiaira a sok *Feengeschichtéket mit einem saubern Tittelkupfer*.¹⁹⁸ Már az efféle költemény nyalatná magát, mint a méz: de a szatira vajmi nyögve nyelő orvosság! -

Akárhogy legyen: énnékem hazámban kellett helyheztetnem a költeményt. Hogy pedig annak egész situációját *Somogy vármegyében* választottam, az nem azért esett, hogy a sokszor említésbe jött abusosokat ott találtam volna fel legjobban; éppen nem! Abban a nemes megyében, melyre én mindenkor idyllumos elmerüléssel emlékezem, a barbarismusnak sincs helye, de a luxusnak vétkesebb neme verhetett még fészket. Nemesnek annak nemessei, mint mindenha valának, s teljeseek a nemzeti buzgósággal. Egy *Széchenyi* provinciájában mit találhatna az ember szatírarávalót? -

„Node kérem hát: csak kellett mégis valami okának lenni a Somogy választásában - ok nélkül csak a poéta sem csinál valamit” -

Sem több, sem kevesebb okom nem vőlt, mint az, hogy akkor ott laktam. - Azomba, ha mindjárt Zágor vármegyét, vagy Berzence és Bodrog vármegyék közül akármelyiket választottam volna is scénául, csak fennmaradt volna az előbbi kérdés, hogy mit vétett Berzence vármegye s a többi? Csak olyan kérdés az, hogy mulató személyim közzé mért vittem muzsikálni *in specie* a toponári zsidókat és nem a keszthelyieket vagy nagykahiróiakat?

Harmadik, ami valamelly igazságra való célozásomat gondoltatja, ez, hogy mind a gaval-lérok, mind a dámák közt olyan characterek, beszédek s környűllállások találatnak, melyek igen nagy praecisióra mutatnak. - Örülök, ha úgy van: sőt ha ezt sokaktól s kivált nagy béléltatású olvasóktól hallom el találom bízni magamat.

Minden szép tudományoknak és mesterségeknak, jelesben a poézisnak is, fő végek az ámulás (Täuschung); ha tudni illik eleven és természeti előadásunkkal az olvasó, szemléelő vagy hallgató képzelődését annyira elámíthatjuk, hogy azt a mi költött scénánkba vagy

---

¹⁹⁸ Tündérrege, szép rézmetszetű címlappal.

indulatunkba, mint valamely új világba, a maga reális situációjából általvarázsolhatjuk. Aki tehát azt hiszi, hogy az én poémámban leírott személyek lehetetlen, hogy valóságos és élő személyek ne vólnának, s hogy a tőlem előadott történeteknek nem másoknak, hanem igazság után írottaknak kell lenniük; az, minden becsúlettel (engedelmet kérek a technicus terminusról) - *elámúlt*; és én minden bizonnyal, legalább őrá nézve - *poéta* vagyok.

Mert az egész nemes vármegyében mindazokat, valakiket esmérni s tőlök esmértetni szerencsém volt, tanúbizonyságul hívom, hogy az egész tartományban, a Balaton és a Dráva partjai közt egyetlenegy személyt sem találhatni, aki az én leírással és mesémmel megegyezne: tanúbizonyságul hívom a műzsákat, kicsinytől fogva nagyig, Cliótól fogva Urániáig mind a kilencet, - pedig kilenc dáma közt csak nehéz titkot tartani, - hogy az egész poémát mind magok diktálták, kit Csökölben, kit Hedrahelyen, amelly két faluban pedig, hogy mentségemre ezt is felhozzam, egy dámát sem találtam, akit ideálnak felvehettem volna; sőt a dáma név is olly idegen az ottvalóknál, hogy én egyiknek sem mernék ezzel a névvel tisztelkedni. - Más az, hogy én Kaposváron mindöszve is egyszer voltam, akkor is betegen és kúra kedvéért; a herceg kastélyában pedig sohasem voltam, és még annyit sem tudok róla, mint az Első Konzúlnak St. cloudi palotájáról.

„Hogy tudom hát mégis leírni?”

A Mátyás király palotájáról Fűsűsné is tud beszélni valamit, ha járt valaha benne. - De poétának lenni éppen azt teszi egyiket, hogy költeni és képzelni tudjon az ember.

Legpraecisőbb látszik leírva lenni a Carnevál Kaposba való bemenetele, vagy az *Einzug*. - Ezt azután szűrtam belé, mikor már az egész poéma el volt készülve. Fényt és pompát akartam véle adni a történetnek, vévén az ideát a nagyméltóságú főispány ő excellentiájának béiktatásakor tett solennitásból, melly azelőtt való nyáron esett. De ha valaki az én fársángi colonnejaimnak vezérit az akkori vezér urakból akarná kiókumlálni: nem tudom, hogy találná fel a marcali osztályban madám Cserházynét? - Értenek engem, akinek illik. - -

Egyébaránt, nem szükség apologizálnom: négy esztendő olta esméri sok úri rendű urak és asszonyságok ezt az én tréfa versemet; elégnék olvastam fel magam is némelly víg kompániákban, elégnék megvan kézírásban is. Mindenütt jó kedvvel fogadták, senki benne meg nem ütközött. Legnagyobb jutalmam egy-két kacaj volt; legnagyobb büntetésem pedig egy-két legyező-leggyentés. Ez egyik sem dűjti el a tornyot: valamint maga sem az egész *Dorottya, vagy a dámák diadalma a Fárságon*; ha mindjárt még tízszer volna is írva négy könyvben.

Mégis képzelem, hogy találkozni fognak ollyan nénék, akik vagy itt, vagy amott megbotráncognak vagy ebbe vagy amabba: szja, Lelkem! a hajlott időnek tulajdona a botorkázás, és bajos dolog a tárgyakat tisztán és a magok formájában látni pápaszemen, vagy hogy a genus ellen ne hibázzak - mámaszemena -! Képzelem más oldalról azt is, hogy sok húgak mint fognak tetszeni magoknak, mikor a szép szemek, orcák, kezek, a szerelem diadalmi s több effélék fordulnak elő, hogy dagad győzni vágyó szívek, hogy futnak majd a tükörhöz, majd a toillethez - s mit látnak? amaz elsáppadva kucsorog emennek liliomiért s rózsáiért. Te szegény tükör! és te könyörülő toillette! - Semmi: ez mindennapi dolog, az illyen a boldog culturához tartozik, és a világ magától megy. Ájúlnek a stucerek truppjai egy nimfa előtt, kire születekor sem a bába, sem édes mámikája nem nevetett; és a nimfa maga is kezdi hinni, hogy az ájulásig kifáinúlt nemes látogatók nem csapodárkodhatnak, s a jó tükör csak reggel hazudik. A Flórától kicifrázott párkák nyújtják vagy elmetszik a megbutúlt érzésűeknek életek fonálát; és a salátának-önteni-való nyűttes románokból lepáriált levelek szinte ontják a temjénfüstöt a Kármin istenasszonynak...

De elég a szatirából. Folyóbeszédben hamarabb megneheztelnek azért, mint a versekben. - Azt mondanám az elébb, hogy ez a poéma nem szatira: most is azt mondom, hogy nem szatira ez a poéma.

„Mi hát?”

Epopoea comica.

„Mi?”

Poëma heroico-comicum.

„Micsoda?”

Már ez franciául is, olaszul is csak ilyenformán hangzik, tehát németül magyarázom - *komisches Heldengedicht*. Magyarul nem merem addig a nevét emlegetni, míg részenként okát nem adom. Hátul kezdem fejtegetni.

Versezet. Már e' régen meg van téve annak, amire ő jó: hadd tégyen hát nálam is *carment* mint poéma költeményt; bárhogy kiáltsanak is, akiknek vagyon szájok, kedvek, idejek a kiáltásra. Superintendens Szilágyi olyan régen vette fel ezt a szót, s azolta olyan régen élünk vele minden ellenmondás nélkül, hogy ez a szó már praescibrált.

Vitézi. Ezt jobban szeretem a bajnokinál a *heroicum* kitételére; noha nem ragaszkodom belé makacsul. Sem a vitéz, sem a bajnok nem teszi ki eléggé a héróست: míg nem akarjuk. Egyezzünk meg valamelyikben, s mindjárt hérós lesz akár a bajnok, akár a vitéz, - és csak azonn a becsületes úton, aminn a németek Heldje. Mi a valóságos hérós, és mi a heroicus cselekedet, s miben áll a heroicum poémának természete? az nem fársángi discursusba való. Írtam erről az *Árpád* név alatt írandó epopoeámnak rövid rajzolatjában és kritikájában, melly, reménylem, nemsokára kijöhet. Addig a tudni kívánó olvasótól egy kevés várakozást kérek.

Furcsa. Ez nékem annyit tesz, mint *comicum*. Az *Árpádra* írott kritikámban ennek az elnevezésemnek is okát adom, s kérem, hogy akik benne meg találják ütközni, függesszék fel addig recensiójokat, míg az említett kritika közkézre kerülhet. - Ott az epopoeának tudományját bővebben előadom: most csak arról szóllok egy keveset, millyen móddal kívántam légyen ezt a Dorottya nevű furcsa epopoeát annak formájához alkalmaztatni.

Magában a *vitézi epopoeában* már sok próbát tett hadi dolgokban gyönyörködő nemzetünk, mellyek között a belső érdemre nézve legderekabb *gróf Zrinyi Miklósnak*, ama szerencsétlen vadásznak, *Ádriai tenger Sirénája*, mellyel vitéz nagyatyjának, a Szigetváran elesett gr. Zrinyi Miklósnak tetteiről szerzett, és amellyet én, minthogy csak kevés és nem kapható régi rongyos exemplárban lappang a nagyobb könyvtárakban, szándékozom *Árpád* kidolgozása előtt historiai és aestheticus commentáriussal kiadni, ha az Isten egészségemnek s csendes életemnek kedvezend.

A közép vagy *bajnoki epopoeában* már nemcsak próbákat, hanem valósággal szerencsés csinálmányokat is mutathatunk anyai nyelvünkön.

A *furcsa epopoea* még az, amellyben egy-két fordítást ugyan magyarul is olvashatunk: de eredeti próbát még nem tettünk.

Ez az a *Dorottya*, mellyel én poétai literatúránknak ezt a hízakját bétölteni igyekeztem. - Ebben az actio vagy a munkálkodás, mellyet én a deák fabula után *mesézetnek* nevezek, egészen költött, amint már oda feljebb előadám; költöttek a személyek is, karakterestől együtt. Mivel pedig a költésnek fő törvénye a *verisimilitudo* (Wahrscheinlichkeit), azaz, hogy a dologban semmi képtelenség ne légyen, s az olvasó képzelhesse, hogy az megtörténhetett: ezt a törvényt én is szemem előtt kívántam tartani. Hanem mivel a comicumnak természete megenged egy kis *nagyítást* (Uebertreibung), amelly tisztességes fillentés a kómius poétának

célját s az ő munkájának benyomását hathatósabban segíti: én is néha ebből az okból a személyeknek egyes vonásait s a különös történeteket szaporítottam, halmaztam, nagyítottam, hogy így a festés elevenebb és béhatóbb legyen; de képtelenségre mégse fájuljon el.

Epopoeámnak meg kívántam adni az *aesthetica egységet* is, hogy a benne levő egy és simplex actiót az olvasó elméje egyszerre könnyen felvehesse és végig láthassa: melly actió, vagyis végbevitt cselekedet rövideden ebben áll: *Dorottya a maga leánytársaival, a rövid fársáng és a kevés menyegző miatt, Carnevál és az ifjak ellen hadat indít, és mikor már őket szinte meggyőzte, Vénus a dámáknak minden kívánságokat megígérvén, emezek eránt megbékélteti.*

Ezen fő actió mellé *epizodákat* is tettem, vagyis olyan melléktörténeteket, amellyek a fő történetnek természetével megegyeznek és származásokat mintegy amattól kölcsönözik; s annak interesszejét, béhatását s egész fényjét nevelik, segítik. Illyen episodium a többek között a kaposvári ebéd, a tánc, a lokajok és szobaleányok közt esett külső csata, melly utólsóval, mint valamelly umbrával akartam a galánt csatának fényjét felemelni. Ha pedig olvasóm alacsony történeteket s egy Gergő hajdú szájába illő szókat talál ebben az episodiumban: jusson eszébe, hogy a dramatikában is vagyon *niedercomisch*, *Possenspiel*, *opera buffa*, s holmi monodrama, duodrama s a többi. Lesz, aki ezekben több kedvet talál, mint Cithére pompás megjelenésében és oratiójában: lesz, akinek jólesik ez utolsót olvasni, nyomban mindjárt egy cselédházi scena után.

Az én szerzeményemnek *interesszéje* áll a nemzeti luxusnak és elkorcsosodásnak kigúnyolásában s ifjainknak és leányinknak csintalan, sőt sokszor pajzán mulatságaiknak megbüntetésében. - Mert aki azt gondolja, hogy a comica poézisnak célja (már az akár epicus, akár drámai, akár más kisebb darab legyen is) csak az olvasó mulattatására s nevettetésére irányoz: az, ítéletem szerént, hibázik. Bizonyára, valamint az egész poézisnak, úgy ennek is fő célja az emberi szív jó vagy rossz, nemes vagy erőtlen, okos vagy bohó vóltának előadása, melly által amazt lelkesíteni, ezt pedig helyre hozni iparkodik. Ezt a nemes célt pedig (kivált a sokaság eránt) nem holmi sikeretlen szentenciák, sem nem az iskolai száraz declamatiók éretik el az íróval; hanem a nézésre kitett példáknek s a munkálkodásba hozott érzéseknek és indulatoknak van az a béhatóbb erejek, melly által a múzsák boldogítóivá lesznek az emberi nemzetségnek.

Hogy pedig az említett fő célra jobban eljuthasson az epica poézis, és szebb formában bájолhassa bé magát az olvasó fantáziáján keresztül annak szívébe: több eszközöket is vett fel, mellyekkel én is igyekeztem élni. - Illyenek a *leírások*, a *képek*, mellyeknek a festés és jó elrendelés által nagy aesthesis erejek vagyon; illyenek a *hasonlítások* (similék), mellyek a történet előadásának elevenséget, gyönyörködtető tarkaságot és néha világosítást is szereznek.

Nálam a *comicumnak kútfeje* az, hogy a történetet, melly magában nevetséges, úgy adom elő, mint nagy és fontos dolgot; hogy a fontosság és az olvasónak interesszáltatása még nagyobb legyen, munkálkodó személyimnek sok gáncsot és akadályt szerzek céljaiknak elérésében: de az akadályokat utóljára egy váratlan eszköz által, sőt isteni közbenjárással hárítom el, hogy az addig várakozó s kételkedésbe tétetett olvasót a csomónak feloldása egyszerre lepje és nyugtassa meg. Ez neveli a *csudálatosságot* is, melly az epopoeának tulajdona, és amelly az én epikus versemben már a történetben magában is megvan, a *machinák* által pedig szaporíttatik. - Azt mondhatná valaki, hogy jobb lett volna a csomónak kifejtését magából a dologból s magok a munkálkodó személyek által tétetni meg: de egy az, hogy a dámáknak annyi praetensiójáról tenni emberi erőn feljül vagyon, és csak a hatalmas cyprusi istenasszonynál van az a bőség szarva, mellyből mindnyáját ki lehessen elégíteni; más az, hogy a visszavonást is Éris csinálta, a megbékélést is istenasszonynak vólt illő véghezvinni.

Stílusomat szándékoztam céloimhoz, a dologhoz és a személyekhez alkalmaztatni; és hogy epopoeám néha-néha drámai formát is végyen magának, s annál fogva még tarkább legyen, a

scénák pedig jelenvalóbbá és érdeklőbbé legyenek: imitt-amott magokat beszéltem a személyeket, mely az olvasónak únalma is ébreszti. Vesse össze a figyelmes ember Bor-dácsnak, Dorottyának, Rebekának, Opornak, Gergőnek és Vénusnak beszédjeit: reménylem, nem fogja azokat cél ellen valóknak vagy únalmas pótolékoknak tartani.

Egy szóval óhajtottam az epopoeának egész formáját, természetét és alkotását, a legjobb mustrák után, ebben a kis munkámban is követni. Amelly célból még a külső szokott módra is vigyáztam. Így példának okáért a poémának elején mindjárt kiteszem a *matériát* rövideden és világosan: hogy pedig az egy kevésbé sokat ígérő, magahányi és olyan *scriptor cyclicushoz* illő, az a comicumban elmehet, különben a valódi epopoeában szenvedhetetlen volna. Ilyen comicum a *felkiáltás* is, vagy a segítségül való hívás a butelliához; más heroicomicus poéták más-más felkiáltásokat gondoltak; az én fársángi poémámhoz s annak foglalatjához ez nem éppen alkalmatlan. Munkámat négy könyvekre osztottam; mely *felosztás* a történetnek és a poémának természetéből foly; nem is lehet az, akármely költeményben is, ok nélkül való. Ami utóljára a *versnemet* illeti: ha vitézi epopoeát írtam volna, a hexameterre esett volna a választásom; egy ilyen populáris és csupán mulattató époszhoz jobbnak tartottam a szokott kettős strófákat.

Akárhogy ítéljen ezen első igyekezetem felől kedves nemzetem: én azzal nyugtatom meg magamat, hogy jobban szeretek közepszerű originál lenni, mint első rangú fordító. - Adják az egek, hogy egész nyaláb remekek homályosítsák meg minél előbb ezt az én csekély próba-tételemet!

Írák Debrecenben, Febr. 6-ik napján, 1803.

ELSŐ KÖNYV

EBÉDIG

Summaya. Mikippen az Carneval¹⁹⁹ nagi pompával Kapos Várott be menván, holoth is ebidöl vala és az Matricullat föll nittatia vala; kin a Dorothia kis Azzonnak löön nagi buffulása.

Éneklem a Fársáng napjait s Dorottyát,
Ki látván a dámák bajos állapotját,
Carnevál s az ifjak ellen feltámadta,
S diadalmat is nyert pártára únt hada.
Olly lármát, zerdülést, viadalt beszéllek,
Amillyet nem láttam, miolta csak élek,
Amillyet nem említ semmi istória,
Meg nem merne tenni maga a francia:
Miként insurgála amazon módjára
Egy nagy dámatábor Carnevál hadára.
Vajha méltóképpen le tudnám rajzolni,
Millyen vitézséggel tudtak ők harcolni,
S miket vittek véghez felforrott mérgekbe. -
Hát férhet illy harag angyali szívekbe?²⁰⁰

¹⁹⁹ CARNEVÁL (Carnaval, Carnoval) olasz szó; teszi azokat a nagy fársángi maskarás bálokat s mulatságokat, amelyeket az olaszországi nagy városokban, kivált Velencében szoktak tartani. Tesz átaljában csak fársángot is. - Itt személynek vétetődik.

²⁰⁰ HÁT FÉRHET ILLY HARAG s a többi, Virgilnál: Tantaene animis coelistibus irae? [Hát ily harag élhet az égi szívekben? Vergilius: *Aeneis* I. 11.]

Igazán, hogy minden századnak a végén
Nagy dolgok esnek meg a föld kerektségén! -

Fársángi jó borral habzó *butellia*!
Mellytől a múzsákban gyúl a fántázia,
Te tölts bé engemet élő spiritussal,
Hadd danoljak harcot én is Enniussal.
És te, *Nanét*, töllem szívességgel vedd el,
Ha munkámnak becset szerzek szép neveddel:
Legalább, ha könyvem végig nem olvasod,
Megpróbálhat'd rajta frizérozó vasod.²⁰¹

Az örvendő *Fársáng* kiindult Budáról,
Túdosítást venni a magyar hazáról,
S lajistromba szedni az új menyecskéket,
Öszvejárt sorjába minden vármegyéket.
Fejérvár és Veszprém csinos két vidéki
Teljes örömére szolgáltak önéki.
Majd *Szalának* keskeny, de kies csúcsánál
Általjött a jégen *Tihany* hegyfokánál,
S kiszállván Balaton *szántódi* révére,
Az áldott országba: *Somogyba* béérve.
Löllén egy stációt csinálván magának,
Igyekszett a *Lengyel* urak *Tóti*jának,²⁰²
Tótiból mint teljes kész lakadalomba,
Béhajtatott vígan a víg *Nagybajomba*,²⁰³
És ott ama magyar jószívű uraknál,
Kik közt hóltfélben is vídám szívvel laknál,
Kipihenvén magát, másnap késő reggel
Megindult *Kaposba* parádés sereggel,
Kapos fővárossa Somogy határának
S herceg *Eszterházy* dominiumának,
Melly az elmúlt nyáron felette örvendett,
Kéblébe fogadván annyi úri rendet,
Kik a nagy *Széchenyi* főispánságának
Hallatlan pompával s fénnel udvarlának,
Kapos, hol másként is, igazságot tenni
A megye tisztjei öszve szoktak menni,
Kapos vólt a vídám Fársángnak is célja,
Hol szállásává lett a herceg kastélyja.

Itt nyugodott ő meg. De bezzeg előre
Nem tudta, mi szélvész támad jövődre.

---

²⁰¹ A FRIZÉROZÓ VASAT, mint sok olvasó nálam is jobban tudja, elébb holmi hányt-vetett papiroson próbálják meg, hogy nem éget-é nagyon? Ez is elég szerencséje sok szegény verseskönyvnek.

²⁰² A tekintetes LENGYEL familia Tótiról, TÓTI pedig az említett familiáról nevezi magát, Somogy vármegyében.

²⁰³ Ez a NAGYBAJOM Somogynak közepén esik, sok urak lakják, kivált lakták ezelőtt. Az odavaló víg társaságokról láss egy tréfás megjegyzést KORABINSZKY: *Lexikon von Ungarn* Articulus NAGYBAJOM.

Sokszor hol örökre készülget az elme,
Ott lepi meg nem várt baja s veszedelme.
Sokszor torrá válik a víg lakadalom.
S a muzsikát ketté vágja a siralom.
Így járt a Fársáng is. - De még még a' lenne,
Hogy e zűrzavarra Múzsám reá menne:
Előbb kell kezdenem elbeszélésemet. -
Fársángi víg humor! csiklándj fel engemet.

Dob- s trombitaszóval elhagyá már *Mérőt*²⁰⁴
A Fársáng, vivén sok vezetőt, kísérot.
Ki szánon, ki lovon, ki csak gyalogjába,
Örömkurjantással siettek nyomába.
Kiki elővette legcifrabb köntösét,
Hogy fitogtathassa magát, pénzét, őset.
Villog az ezüst kard s az arany paszomány.
Virágzani látszik töllök a tartomány,
A szépség angyali magyar szűz formába
Leszálltak az égből a földi szánkába.
Gyenge szívecskéik előre repesnek,
Hogy még ma tört fognak vetni egy kegyesnek.
Azért rendbe szedvén szemek s orcájokon,
Ami csak bájoló s béható azokon,
Köntöseikből is azt vették magokra,
Ami jobban illik egy illy angyalokra,
Szív-halászó hajok drágaköve s tője,
Hószin nyakok s fülök aranyos függője,
Rezgő billegéssel amidőn lengenek,
Minden érző szívben reszketést szerzenek.
A szép kantusoktól kirózsádzott szának
Pompásabban diszlő tavaszt nem kívánnak.
A sok *slepp*, az *a' la Bonapárt s vigánó*
A rakoncák között suhognak piánó. -
„Álljatok meg! kedves angyalkák! álljatok!
Ímé, egy poéta siet utánnatok,
Szánkáitok nyomát lantolva késéri,
Hogy társaságtokba vegyétek, azt kéri;
Öröm-inneptekeket danolni kívánja:
Aki rám nem hallgat, dúljön fel a szánja!”
Így szólék hozzájuk. De rám nem hallgattak,
S helyet valamellyik szánkában nem adtak.
Én hát csak utánnok ballagék fáradtan,
S ímé, a *Pégazus* előmbe lepattan.
Felugrák e szárnyas paripa hátára,
Felettek repkedem *Mongolfír*²⁰⁵ módjára.

²⁰⁴ KAPOSMÉRŐ, ahonnan nevezi magát a tekintetes Mérey familia, fekszik Kaposvárhoz félórányira.

²⁰⁵ MONGOLFIER nevű francia találta fel Párisban 1783. a levegőégbeli hajót, mellyen azolta *Blanchard* úr, kiről az alábbi versekben szó lesz, sok ízben produkált, nevezetesen Bécsben is. - Olvashatni erről a híres makhináról a tiszteletes FÁBIÁN úr köznép számára kiadott *magyar Physicájában* [Veszprém 1803. n. 8.] a 75-77. lap.

A levegőégnek felsőbb országából
Mindent pontról pontra láttam a szánkából.
Ó, miket láttam én! ó, miket csudáltam!
Kivált a *trompőzbe*²⁰⁶ ha lekukucsáltam.

Mint mikor a külső princek mulattára
Udvari szánkázást csapat Pétervára²⁰⁷
És északnak minden szépsége pompáson
Láttatik egynéhány szánkában summáson;
Szibéria minden nyusztal, hermelinnel
A cár udvarából kijön vegyes színnel;
Az európai követek indulnak,
Árktósz dicsőségén csudálva bámúlnak:
Illyen pompa vólt itt; ennek látására
Illy csudálkozással bámúlt Kaposvára.
Én pedig felettek az éther útjain
Úgy lebegék vala Pégazus szárnyain,
Mint midőn *Blanchárd* úr úszkált az áerben,
S egész Bécs bámúlva nézte a *Praterben*.

A lovak és szának öt osztályt tevének,
Öt járása szerint Somogy vármegyének.²⁰⁸
Vezette mindenik osztályt egy olly nemes,
Ki gavallér s illen fő rangra érdemes.
Bongorfi, egy dísze a magyar hazának,
Lovaglott előtte *Kapos* zászlójának.
Közép idejű ő, de a virgonc termet
És friss elme benne vigasságra termett.
Külömben is Bécsben s más külső országban
Eleget forgódott ő a nagyvilágban.
Vídám a nézése, módos a ruhája,
Cifra s cifrán lépked büszke paripája.
Marcali osztályját *Cserházy* vezette,
Ki e szép hivatalt meg is érdemlette,
Ha nézzük ruháját és deli termetét,
Régi őseivel tündöklő nemzetét. -
Fiatal ő, van egy szép kis felesége,
Ebben van őnéki fő gyönyörűsége;
Kinek cafrangozott hintó-szánja megett
Pompáson vezérli a lovas sereget.
Az *igali* népnek vezére vólt *Ecse*,
Kinek sokra nézve lehetett illy becse.
Ő a franc és német könyveket forgatta,

²⁰⁶ Ez a TROMPŐZ, franciául *trompeuse*, magyarul *csali* ruha, olyan patyolatdomb, amelyet kebleikre az olyan dámák tesznek, akiknek nincs ott mit mutatni. Azt tartom, helyesen! - De, idővel, a módiból olyan fiatal és ép gráciák is felrakták, akiknek van mit mutatni. Már ez nem szinte olly helyesen!

²⁰⁷ PÉTERVÁRA, Petersburg, Petropolis, az orosz császár lakvárosa, ahol pompás szánkázások tartatnak. Péterváradját hibásan hívják sokan Péterváranak. Ennek igaz neve Péter várad, Peterwardein, Petrováradinum.

²⁰⁸ ÖT szolgabirói JÁRÁSAI Somogy vármegyének ezek: *kaposi*, *marcali*, *igali*, *szigeti* és *babócsai*.

A szép assemblékat²⁰⁹ gyakran látogatta:
S ezzel olly tudományt szerzett ő magának,
Melly díszére lehet egy világfiának.
Még a lóhátról is játszik a dámákkal,
Múlattatván őket sok elmés tréfákkal.
A katonaságot viselt *Bordács, Sziget*
Lobogója előtt katonásan íget.
Torzonborz bajusza eléggé mutatja,
Hogy Bordács inkább Márs, mint Vénus magzatja.
De különben, tudjuk, Vénus Márst kedveli:
Bordács is ezt sok nyers dámáknál felleli.
Tanúlt lova hortyog s ugrándoz alatta,
Ura száján pereg illyen-ollyan *atta*.
Szemővel, egy módos ifjú gavallérral
Babócsa érkezett gyönyörű manérral.
Szelíd vezetője ennek a *colonnak*
Csak most adott kezet egy szép kisasszonnak.
Mátkája portréját a mellyén viseli,
Szája mosolygással, szeme tűzzel teli,
Kardja briliántos, strikkolt a ruhája,
Kellemes lejtőt jár kisdud paripája.

Öt fő vezetői hát ezek valának
A somogyi sereg öt fő osztályának,
Mindenik magával szép népet vezetett,
Melly zászlója alatt lóháton léptetett.
A meglelt idejű urak a dámákkal
Körültök s utánok csúszkáltak szánkákkal,
Mellyekben mint annyi égne szülöttei
Jöttek a Somogynak mosolygó szépei,
Kik közt a szép *Laura*, Szemőnek mátkája
Ollyan, mint Etelka, a világ csudája:
Képén olvashatni azt a boldogságot,
Amellyért kedvelli Szemő a világot.
Másik szánban *madám Cserházyné* vagyon,
Szép kis ifjasszonyosság, még fiatal nagyon.
A nagyvilág ötöt galántul nevelte,
Mellyel természeti kellemét emelte.
Igézt, mikor játszik, bájol, mihelyt táncol,
Ha diskurál, minden szívet hozzáláncol.
Muzsika, hímvarrás, könyvek olvasása,
A finomabb érzés és erkölcs forrása
Édes versengésre ébresztették nemét,
Díszeltetvén benne a szépség érdemét. -
Úgy fénylett egy másik szánon *Amália*,
Mint a majoránán szendergő grácia.
Azok a szépségek, kik véle valának,
Megannyi próbái voltak a hibának;

---

²⁰⁹ ASSEMBLÉ, átaljában gyűlés, gyülekezet; különösen mulató társaság a nagy városokban s udvarokban.

Őtet úgy nézhetni, mint egy tökéletest,
 Kinek minden ízén Vénus egy Vénust fest.
 Mint midőn az éjnek setétes kárpitja
 Bakacsin-szőnyegét kétfelé kinyitja,
 A hajnal pirosuló orcája kiderül,
 Atlác-felhőkől szőtt kantusa szétterül:
 Úgy leng kétfelőlről haja, melly fekete,
 Úgy fénylik körülé rózsás tekintete,
 Szeme két csillaga úgy derült ki erre,
 Mintha két *Phosphorus*²¹⁰ ragyogna egyszerre.
 Mosolygó ajaki fejlőd rózsabimbók,
 Mellyeken cukorra változik minden csók.
 Hószín nyakán örv van, mint a gerlicének,
 Gyengébb a harmatnál bőre szép kezének.
 Pihegcsélő mellye domború két halma
 A gyönyörűségnek szentelt aranyalma.
 De mit festem én azt, amit az isteni
 Kéz is csak remekként akart teremteni?
 Elég, hogy ő olyan, mint az a rózsaszál,
 Melly a *Cipris*²¹¹ mellyén hasadófélben áll. -

Istenek! istennék! ugyan millyen zsinat,
 Melly ennyire borzaszt mindent érző-inat?
 Mi harmóniátlan lárma jön fülembe,
 Mintha nyólc kutyafi zúgna egy verembe,
 Vagy mintha az elfőtt kása poffangana? -
 Ahá!... itt jön egy szán, s benne két vén zsana.
 Beszéllnek magok közt, az ördög tudja mit,
 Tán a szengelléri borsot²¹² vagy valamit.
Dorottya az egyik, az öreg kisasszon,
 Ki méltó, hogy reá örök párta asszon:
 Mert úgyis már akkor viselt aggkoszorút,
 Hogy a burkus kezdte a másik háborút.
 Mégsem ólthatta meg annyi sok esztendő,
 Bár már hatvanötöd-fűre lesz menendő,
 Most is a legényért mindjárt kardra kelne,
 Csak vén oldalához dörgölőfát lelne.
 Pedig már felszántott tisztos orcájának
 A bőrén lúdgégét²¹³ könnyen csinálnának.
 Úgy pislog béhullott szeme két tájéka,
 Mint a kocsonyába fagyott varasbéka.

²¹⁰ PHOSPHORUS, magyarul hajnalcsillag. Ez ama szép Vénus planéta, melly mikor estve jár fel, Hesperusnak, esthajnalcsillagnak mondatik.

²¹¹ CIPRIS nevet is visel Vénus, a Ciprus szigetéről.

²¹² SZENGELLÉRI BORS. Azzal tartja az együgyű nép, hogy a vén banyák éjszakánként megnyergelvén az embereket, a Szent Gellért hegyére járnak rajtok borsért.

²¹³ LÚDGÉGE névvel nevezik a Duna két mellyékén a *tésztának* azt a nemét, amellyet a Tisza körül *csigának* hívnak. Ezt orsó hegyével kanyarítják meg egy kivölgyelt vagy kibarázdolt deszkácskán, faluhelyett pedig a szövőbordán.

A vénség béverte púderrel hajait,
 Kitördelte kettőn kívül a fogait:
 Úgyhogy, ha bélottyant ajakit kifejti,
 A hamut *mamu*-nak, a szöszet *pösz*-nek ejti.
 Akár nézz elaszott bőr és csont karjára,
 Akár két, írhával bévont rakoncára.
 Lohadt mellyén csomó ruhák tekeregnek,
 Mellyek közt elhervadt csecsei fityegnek:
 Mint két darab vackor a sűrű levélben,
 Amelly alatt fonnyadt egész ősszel s télben;
 Vagy mint midőn az ért uborkát leveszik,
 S a napon megaszván, a kóc közzé teszik.
 Egy szóval nincsen már benne semmi épség,
 Már elfelejtette nevét is a szépség:
 Mégis, lám, akinek kén litániázni,
 Itt mér a fársánglók között botorkázni. -
 Mellette aki ül, az öreg *Orsolya*,
 Bíz az is csak olyan elcsiszolt korcsolya,
 S csak annyival külömb mamszel Dorottyánál,
 Hogy asszony, s ötször vólt Hymen oltáránál.
 De abban őrajta sem vág ki Dorottya,
 Hogy néki is kedves még az Ádám botja.
 Igazán, hogy vén lyánt s vén asszonyt a manó
 Olly helyen is teker, ahol nem vólna jó.
 Mit keresnek ezek fársáng innepében,
 Kik úgy látszatnak a szépek seregében,
 Mint mikor a rétnek virági kinyilva
 Mosolyognak, s köztük áll két rothadt *gilva*.²¹⁴
 De ám légyen! Úgy is fársáng van most éppen,
 Maskarára nem lesz szükségünk ekképpen.

Az egész tábornak *Opor* fővezére
 Mind az öt osztálynak vólt teljes díszére.
 Mert nemes nemzete régen fényeskedik,
 S vitézséggel híres ösökkal kérkedik.
 Maga is az élet legszebb tavasszában
 Nagy magyar gavallért mutat formájában.
 Fekete bajussza fedi vídám száját,
 Árnyékozza barnán pirosuló orcáját.
 Bátorsággal teljes két szeme forgása,
 Természeti vitézt mutat mozdulása.
 Vállá, mellye, combja s minden tetemei
 Fővezérhez illők s az ég főmívei.
 Nyusztos kalpagjának kócsag-bokrétája
 Gyengén leng, ha fúvall a szellő reája.
 Prémzett zöld mentéje fekete báránnyal
 Szépen összveillik a skárlát dolmánnyal.
 Rojt s paszamánt veres nadrágát drágítja,
 Magyaros derekát arany öv szorítja.

²¹⁴ GILVA, gomba neme, melly rothadásnak indult gyertyán-, bikk- és sziltörzsökökön pezsdül ki.

Almás paripáján cafrangok függenek,
Amellyek szittyai módra készültek.
Lova kevélykedvén a rajta ülővel,
Hortyog, táncol, kapál, nyerít délceg fővel,
Gőgösen megy elől mint fővezér lova:
A truppok kísérik és a szának tova. - -

Ekkép ezer öröm és kiáltás között
A mulató sereg Kaposba költözött.
Carnevál a herceg kastélyába szálla,
Hol már elkészítve vala a bál-szála.
Lovokról az urak mindjárt leugrálnak,
Avagy szánjaikból módosan kiszállnak,
S főhajtvá köszöntvén a szép angyalokat
Lesegítik fogott karokkal azokat. -
Így szedik a vidám népek, mikor megért,
A pirosló bakart és a fejr gohért,
Mint itt a lyánkákat, különb öltözetben,
A víg gavallérok e dáma-szüretben.

Megtele vendéggel már a szála szépen;
S a dél órája is elérkeze épen.
Az urak mulatnak egyetmás beszéddel,
Míg elkészülnének mások az ebéddel.
Egyik azt vitatja, hogy Bonapárt megholt,
Másik: miket csinált, mikor insurgens volt.
Egyik arról beszéll, melyik jobb paripa,
Más, hogy az övénel nincs szebb tajtékpipa.
Némellyik dicsekszik futós agarával,
Vagy ennyi lépésre járó puskájával. -
A dámák előtt is forr sok matéria:
Az a szép gavallér kinek az úrfija?
Az a jeles kantus ugyan hol készülé?
Az a fülönfüggő mennyibe kerülé?
Mért van ennek s ennek most olly ritkasága?
A kávé, a cukor mért olly méregdrága?

Míg ekképpen úzik a terhes unalmot,
Várván az ebédet, hegedűt, cimbalmot:
Ím, a *toponári zsidók*²¹⁵ békerülnek,
És muzsikájokkal helyekre leülnek.
Hajdú, lokaj által elkészül az asztal,
Melly már sok elvásott hasakat vígasztal,
Megfrissítő levest nyújtván a gyomorba,
Melly pacallá vált a tegnapi mámorba. -
Egy kicsiny csendesség vólt az ebéd felett;
De az étel, ital hevítvén a belet,
S éledvén azáltal a szív verőere,
A vendégek kedve újj életet nyere. -

---

²¹⁵ A TOPONÁRI ZSIDÓK nevezetes muzsikuskok *Toponár* nevű mezővárosában Somogy vármegyének, melly a tekintetes Festetics familiának uradalma, s Kaposvártól nem messze esik.

Úgy is szokott lenni, hogy a leves alatt
 Elzárja a beszéd útját minden falat;
 De már a hús után a discurs kezdődik,
 Csakhogy még országos dolgokról vivődik;
 Majd a becsináltak hozzák a tréfákat,
 A *viccet*,²¹⁶ a *bon-mot*, az anekdotákat;
 A sült megvettette nézi az asztalon,
 Mint török a kacajt mind a két oldalon;
 S mikor a csemegét kezdik hordogatni,
 Bezzeg auditort is írmagúl kaphatni.
 E' történt meg itt is. Már az ebéd végén
Liber atyánk s *Comus*²¹⁷ országlott a gégen.
 Már a nyájasság is, pillangó szárnyakkal
 Repkedvén, enyelgett s játszott az urakkal.
 Víg öröm és tréfa ült minden homlokon,
 Gráciák cicáztak dámák pillájokon.
 Már a galánt lelkek nem győztek nevetni,
 Sok szemek kezdenek együtt beszéllgetni.
 Barátság s szerelem köztök mulatozik,
 A vígság zászlója alatt alkudozik.
 Míg a toponári *Azsáfok* szép számmal
 Múlatják az asztalt muzsikaszerszámmal,
 Édes áriákat Amphion módjára,
 Vagy fürge tust húzván az ivók számára.

Végre a vendégek hogy megelégtültek,
 S már minden poszpásztok asztalra kerültek:
 Parancsol Carnevál, töltsenek borokat,
 S a köz egészségért igyák meg azokat.
 Maga egy nagy pohárt, melly arany egésszen,
 És drágakövekkel csillagzik sok részen,
 S amint mutatják a jelek oldalában,
 A *Kupa hercege* vala hajdanában -²¹⁸
 Egy nagy pohárt megtölt *zákányi* jó borral,²¹⁹
 S fejet hajtván minden vendéginek sorral:
 „Adja Isten, így szól, többször is, másszor is,
 Hogy így megvíduljon köztünk a komor is;
 Más egészségéért, a magunk hasznára,
 Eresszük ezt a bort a többek útjára:
 Adjon Isten sok pénzt, bort, búzát, pecsenyét,
 Éltesse vármegyénk újj vejét és menyét;

²¹⁶ WITZ német szó, jelent elmésséget, hirtelen találó észet, s azt is, amit a franciáknál a *bon-mot* térszen, t. i. elmés mondást vagy erre ejtett találmányos feleletet. *Mátyás királyt* úgy adják elő mind a históriák mind a regék, hogy a *bon-móknak* barátja vólt, s maga is szerencsés volt azokban: de az ilyen *bonmós* lelket minden valóságos *nagy emberekben* feltaláljuk az egész világ históriáján keresztül.

²¹⁷ LIBER ATYÁNK, azaz: Bakhus, COMUS pedig a vendégségnek hajdani istene.

²¹⁸ KUPA HERCEG nagy és nevezetes fejedelem volt a Somogyságon, Szent István király idejében.

²¹⁹ ZÁKÁNY, nevezetes helység Somogy vármegyében, nem messze a Drávától; tartozik a méltóságos gróf Széchényi familia uradalmához. *Borai* híresei és kelendők.

Éljen a barátság köztünk s a szerelem;
Aki engem szeret, igyék egyet velem!”
A vendégek erre *éljent* kiáltanak,
A muzsikák pedig öröm-tust rántanak;
Tajtétkzó poharát Carnevál kiissza,
S az urak *prositot* kiáltanak vissza.

Mind elcsendesednek az egész szálába,
S Carnevál felállván bársony trónusába,
Az egész népséget körül megtekinti,
S felvont szemöldökkel figyelemre inti.
Híment, egy kellemes termetű fiataalt,
Ki visel *generál-násznagyi* hivatalt,
Felszóllítván ülőszékéből mellőle,
A nagy *mátrikulát* előkéri tőle.
Hymen a székéből elfordulván balra,
Egy potrohos könyvet feltesz az asztalra.
Még a *Calepinus* tíznyelvű grapsája,²²⁰
Vagy a kazuisták teológiája
Hozzá képest tetszik Finger-kalendernek,
Vagy *etuisbe*²²¹ illő dirib-darab szernek.
E nagy könyvben fel van jegyezve sorjába
Minden dámák neve *pro-memóriába*,
Akik már tizenkét esztendő elhadtak,
Hanem hatvannégyet még meg nem haladtak:
Mert ez a két határ amaz *epochában*,
Mellyben már s mellyben még van tűz a dámában.
Aki az időnek e két pontja közt van,
Annak mint megannyi angyal, olyan a kan.
Legyen kicsiny vagy nagy, szelíd, vad, vén vagy hült,
Mégis elvágja az, hidd, ameddig megsült. -
Mindezeknek nevek hát lajstromképpen
Fel vagynak ama nagy könyvbe írva szépen,
És akik el vagynak véve vagy jegyezve,
Egy veres kereszttel vagynak megjegyezve:
De, ah! benne, amint odakandikáltam,
Igen kevés veress kereszttel találtam. -
Elég, hogy a dámák hatvannégytől fogva
Eszendő-szám szerént voltak itt kiosztva;
Akik pedig örök pártába maradtak,
Nevek mellé asszú fűgécskék írtak.

---

²²⁰ CALEPINUS *Ambrus* augusztiniánus barát volt a XV-ik században, egy nagy deák dictionariumot írt, mellyhez idővel 9-10 nyelven való magyarázatokat adtak s a felsőbb időkben híres munka volt a tudósoknál. Most is hasznavehető. Van némelly kiadásában magyar nyelv is mellette. - Született ez az ember *Calepióban*, Bergamo városa mellett és a nevet hazájáról vette.

²²¹ ETUIS, francia szó, átaljában minden tokot tesz, amiben sok darab holmi tartatik; különösen pedig, és itt, jelenti azt a kis cifra tokot a dámáknál, amelyben apró kés, tűkőr, pugilláris, szagos üveg etc. vagyon.

Carnevál a jegyzőkönyvet kinyitatta,
 S előbb curiose keresztül forgatja,
 Osztan kikeresvén *Somogy rubrikáját*,
 Hímennek kezébe adja a pennáját.
 Hímen hát a pennát dugja a füléhez,
 S *Carnevál* is így kezd beszélni népéhez:
 „Urak! asszonyságok! tudjátok tisztemet,
 Amelly most közzétek vezérlett engemet.
 Ím én azért jöttem ide mostanában,
 Hogy tudjam, ki van még, s ki nincs már pártában.
 Hogy megköszönthessem az újj asszonyokat,
 S más fársáanggal férjhez adhassak másokat.
 Igaz, hogy a mennykő vén *Dubranovszkija*,²²²
 Már elkomorítván a hypocondria,
 S irigyelvén a más gyönyörűségeit,
 Kurtára szabta ki a fársáng ideit:
 De meg is, azt tartom, elég idő annak
 Hat hét is, akiben virgonc erek vannak.
 Sőt öt hét alatt is férjhez lehet menni,
 Akit a legények el akarnak venni:
 Egy hét leánynézés, második szeretés,
 Harmadik, negyedik, ötödik hírdetés. -
 Most nincs egyéb hátra, hanem hogy tudhassam
 A férjhez-menteket s őket felírassam:
 Írja, Notáros ‘ram!’ - Hímen hát szépszerrel
 Megtöltvén pennáját veres cinoberrel,
 Amint a társaság maga jelentette,
 A férjhez-menteknek nevét feljegyzette. -
Carnevál elbámúlt, melly kevés a számok,
 Akiknek készülnek a vénusi hámok,
 Láta, millyen sokak itt a subjectumok,
 De sem copulájok, sem praedicatumok.
 Láta, melly szomorú képpel búsonganak,
 Akiken különben rózsák virítanak;
 S mint rideg²²³ violák a pusza homokon,
 Magánosan sírnak únt árvaságokon.
 Láta, hogy Dorottya, s akik már vénecskék,
 Dohognak magokban, hogy ők nem menyecskék;
 Egy két fogacskájok csikorog szájokba,
 A vénség ráncait szedik több ráncokba;
 S mint a világa-únt és megszáradt avar,²²⁴
 Mellyet a homályos déli szél felkavar,
 Mindenik úgy susog és morog magában
 Elélt idejének kelletlen vóltában.

²²² Stanislaus DUBRANOWSKY mátémátikus és kalendárjomcsináló volt a XVIII. században.

²²³ RIDEG annyit tesz, mint egyedül való, magános, p. o. rideg fa, rideg marha, rideg legény s a többi.

²²⁴ AVAR, azaz: lábán maradt, száraz gyepfű.

Ezt jól észbe vévén Carnevál, ezennel
 Helyére téteti a könyvet Hímennel.
 S hogy a kedvetlenség több erőt ne végyen,
 S netán az örömben nagyobb csorbát tégyen,
 Látván, hogy poszog már sok asszú pöfeteg,
 S az ifjaknak lábát bántja a viszketeg;
 Mond: „Hozzanak elő másolás-butelliát,
 Készítsék a zsidók a kanafóriát,
 Jöjjön az asztalra *auszprug*²²⁵ és piskóta,
 Azután perdüljön mindjárt egy friss nóta!”
 Meglett. - Asszúszőlőt az urak ivának,
 A dámák feketén egyet kávézának.
 S asztaltól felkelvén prosit-kívánással,
 Udvaroltak orca- és kézcsókolással.

MÁSODIK KÖNYV

ESTVÉLIG

Summaya. Mikippen roppant Tancz tartatic vala és le ülénec vala hoga yacczodnánac és az Dorotthiával és mind az több Kisazzonokval chuffolcodnak vala, és mikippen Isten Azzon Eeris álmilkodásra miltó galibacat töön vala; az Dorotthia penigh zűében gonozt forral vala, mikint az Iffjacat hadval megh kerülne.

Megpendül egyszerre Izsák száraz fája,
 Zengő szerszámokkal kíséri bandája,
 Kellemes hangzások a szálát bétöltik,
 Az ifjú szíveket öröme felköltik.
 Mindenütt a vendég kezd már örvendeni
 S viszketeges lábát táncra készíteni:
 Az únalom s bánat iromba szárnyakon
 Kirepül lekókkadt fővel az ablakon. -
 Hogy az urak csendes táncot tehessenek,
 Izsákék szép lejtő minétet kezdenek;
 Mert hamar megromlik a gyomor főzése,
 Hahogy étel után nagy a test rengése. -
 Carnevál felkiált: „Urak, egyet szóllok!
 Itt sok újj mátká van: gondolkodjunk róllok.
 Úgyis az útam is őérettek tettem,
 Az urakkal együtt köztök ebédlettem.
 Engedjük meg nekik (hisz az úgysem szégyen),
 Hogy az első rend tánc most az övék légyen,
 S ekként kézfogójok ittlétemben essék,
 Hogy megemlegessék.” Mind rámondják: *Tessék!*
 De Dorottya s mások, kik pártába sülve
 A széken, kanapén maradának ülve,
 Magokban zúgódtak, mivel szégyenlették,
 Hogy köztök e csúfos külömbséget tették.
 Rendes is vólt látni, miként sok vén dada

²²⁵ AUSZPRUG, vagy *Ausbruch* néven ejti és issza a német a magyarok asszúszöllőborát.

Többektől kiválva a széken kushada,
S miként néhány csalfa ifjú sok agg-lantot
Ujjal mutogatván, nagyokat kuccantott.

Kezdődik a minét. - Három gavallérral
Három deli dáma kiáll szép manérral:
Franciás táncokat kezdik főhajolva,
Folytatják páronként viszontag másolva,
Sétáló lábokkal Z betűt ejtenek,
Egymásnak oldalvást suhanva lejtene.
Mint midőn szerelmes gőr-jércéje megett
A dagályos kakas érezvén meleget,
Enyelegve játszik, tarróját berzeszti,
Oldalt forog, tipeg s szárnyát leereszti:
Így tesz a gavallér itten a dámának,
Kényes tempójára a francok táncának.

Sem kedvem, sem erőm nincsen arra nekem;
Hogy minden sor táncot leírjon énekem.
Az első társaság mihelytt elvégzette,
A rendet a többi újj házaskövete;
S hogy minden mátkapár egy-egy táncolást tett,
A szála s muzsika mindennek szabad lett.
Ismét megzendülvén a húron a minét,
Ecse kézen fogja madám Cserházynét,
Cserházy helyre áll a szép Belindával,
Opor is Rózsival, a legszebb lyánkával:
Negédes módra léptetik lábokat,
S dupla főhajtással végeznek táncokat.

De miként a május mosolygó havában,
A természet csendes lévén ő magában,
Tisztán fénylik a nap, vidám a mezőség,
Lassú andalgásban hallgat az erdőség,
Nincs semmi zaj, csupán a madarkák zengnek,
Vagy a virágok közt etéziák²²⁶ lengnek;
De felkeveredvén a vídi pusztáról
Vagy a Szengellérnek borstermő szirtjáról
Zablás sárkányján a garaboncás deák;²²⁷
Már a forgószéltől csikorognak a fák,
Ropog a pásztornak kunyhója fedele,
Kavarog a vetés, a víz habbal tele,
Egyébüttl csendesség látszik völgyön, hegyen,
Csak ott van fergeteg, ahol ő átmegy,
Toll, kóró, falevél, ringy-rongy, egyetmással,
Zúg a poroszlopban forgó karingással,
A megrémült banya teheneket fejet,
Háza oltalmáért készíti a tejet:

---

²²⁶ AZ ETÉZIÁK kánikula idején lengedező szelek.

²²⁷ A GARABONCÁS DEÁK felől az a mese van népünknel, hogy sárkányon jár és a forgószelet ő támasztja, kivált ha, ahol rongyos köpenyegjében kéreget, tejet és kását nem adnak neki.

Illy zavart forgószél tódult a szobának,
Hogy a hebehurgya *langauszhoz* fogának.

Opor kilenc ánglus kontratáncot jára:
Mégsem szállt lankadság vagy görcs az inára.
Olyan derék stuccer nincs is tán Londonban,
Aki ennyit tudna győzni egyhúzómban.

Bongorfi egynéhány személlyt öszveszede,
És *alla polacca* a táncnak erede.
Maga vólt a vezér, a többek követték,
Kik a lengyel tempót emberül megtették.
Illyen menést téssen a Springer²²⁸ a sakkban,
Mikor harmadfelet ugrik a likakban;
Vagy miként a darvak, midőn kikeletre
Sereggel elmennek a rétre, ligetre;
Előrehányt lábbal és billegő nyakkal
Sétál az első pár a többi darvakkal.

Végezvén a lengyelt, *stájer*en forognak.
A szála közepén tipegnek, tapognak.
Így lépked, így kereng Békés vármegyében,
Az alföldi magyar gazdag szűrűjében
Hét-nyolc nyomtató ló, midőn patkós lába
Tapos a világnak legszebb búzájába.

Jártak galoppátát, straszburgert, hanákat,
Valcerest, mazurkát, szabácsot, kozákat.
E módi bolondság többre is megy vala,
De a vitéz Bordács végre felszállala:
„Uraim! az Urak magyarnak tartanak
Magokat: de ki tót, ki német, ki hanák.
Miért nem táncol magyart az ánglus, francia?
Csak a magyarnak kell más nemzet módija?
Így vesztiük hazánkat a magunk kárával,
Külső táncsal, nyelvvel, szokással, ruhával.
Mi? hát az uraknak nem jut már eszébe,
Mikor főispánunk béülvén székébe,
A legelső táncot magyaron kezdette,²²⁹
S minden hazafi szív becsülte érette? -
Nemzeti táncunknak légyen első jussa:
Magyart! illyen-adta vén Jebuzéussa!”
Rárándítja Izsák pengő muzsikáját
S a palatinusnak elkezdí nótáját.
Minden magyar szívek azonnal buzdúlnak,
Ösi természetes lángjaiktól gyúlnak,

---

²²⁸ SPRINGER német szó, magyarul ugrás, egyik tiszt a sakkjátékban. - A községnél a neve *kutya*, nem jobb és csinosabb neve volna-é *lovás* vagy *huszár*, minthogy franciául is *chevalier*?

²²⁹ MIKOR FŐISPÁNUNK BÉÜLVÉN SZÉKÉBE, A LEGELSŐ TÁNCOT MAGYARON KEZDETTE... Amire itt célozás van, valósággal megesett a nagyméltóságú gróf Széchényi Ferenc ő excellenciájának főispáni béiktatásakor, 4. júl. 1798.

Felséges állásba tészik termeteket,
Valódiba szedik férfiú képeket;
Bennek a rátartós gögje Ázsiának
Dísz ad Európa csínos módijának.

Csak a magyar tánc az, melly sohasem jára
A jó egészségnek semmi ártalmára,
Mivel mérsékelve mozgatván bennünket,
Frissíti elménket, testünket, vérünket.
Csak a magyar tánc az, melly díszesbé teszi
Az embert és soha hívságra nem veszi,
Mert ha csak vitézi módra nem öltözött,
S ha nincs sarkantyúja, csúf a többi között.
Csak a magyar tánc az, melly bír olly érdemmel,
Hogy legjobban egyez a szűz szeméremmel,
Mikor sok külföldi táncban a módosság
S a legüríbb fogás legnagyobb pajkosság. -
Nemes magyar táncom! ki ősi nyelvünkkel
S ruhánkkal jöttél ki dicső nemzetünkkel,
Ki európai finnyás lakhelyeden
Máig sem szenvedtél mocskot szépségeden,
Ázsiai színben fénylik nemességed,
S még a módi nem tett alacsonnyá téged:
Ím, a külső népek bámúlják díszedet,
S tulajdon nemzeted nem becsúl tégedet!²³⁰

Azomban míg ezek ekképpen folyának,
Tréfából kezet nyújt Bordács Dorottyának,
Egypár ugrós táncsal ötlet megkínálja,
S hogy e szerencséje lehessen, instálja.
Nem kellett hosszason hívni ám ökemét;
Felszedi a székről elpetyhűdt tetemét.
Ürög-forog, tipeg, lóbálja a kócot,
Mellyből görcs farának csinált vala pócot.
Bordács s az egész nép a fejét lesüti,
Nevettében majd a guta meg nem üti.
Így táncol a tátos banyák paszitjába²³¹
Varázsló pemetjén a vasorrú bába.

²³⁰ Az igaz MAGYAR TÁNC, a lassú verbunkos, amit bődög emlékezetű eleink, kik a nemzeti dolgokat korcsosodó unokáiknál jobban kedvelték, szebb és méltóbb kifejezéssel *nemeses táncnak* neveztek. A mi hiú, szapora és rendetlen táncunk, mellyben asszonyszemélyek is ugrándoznak, ölelkeznek, keringenek, s kiki magáért és párjáért táncol, egész formájával megmutatja, hogy tót eredetű, az ázsiai gravitással és méltósággal átaljában ellenkezik; ezt én a nép után nevezem *kufceres táncnak*. - Ilyen megkülömböztetéssel, reménylem, megismerik az olvasók a magyar tánc felől tett ítéletemnek igaz voltát. Az ilyen táncról tették a külföldiek is azt a sok jeles megjegyzést. Mikor a francia háború idején sok ánglus nagy emberek lakának vala Bécsben, egy ánglus az ott lévő magyarok táncában háromszáz figurát számlált meg. Ezt produkálni s hideg vérrel felszámlálni - csak ánglustól és magyartól telik. Jusszon eszedbe, édes magyarom! a halhatatlan Kaunitz az ama mondása, hogy nemzeti karaktere csak az ánglusnak és a magyaroknak van: s érezvén jobban-jobban nemzeti méltóságodat - becsúld meg még az aprókban is magadat!

²³¹ PASZIT, vagy paszita, túl a Dunán a keresztelőkori vendégség.

Már éppen elüte nyólcát a toronban,
 Estve vólt, s elég lett a tánc egyhúzómban;
 Szakadt az izzadság mindegyik vendégről,
 Kiki panaszkodni kezdett az éhségről,
 A hajdúk, lokajok asztalt készítenek,
 Ezüst kések, villák, kanalak pengenek.
 „Míg, úgymond Belinda, asztal fog készülni,
 Avagy nem jó lesz-é egy játékhoz ülni?
 Míg feljő a leves, eleget játszhatunk,
 Tán egy sor zálogot addig kiválthatunk.”
 Egy tágas sarokban Belinda szavára
 Leülnek a dámák s az urak jobbára.
 Mindjárt külömbféle játékokhoz fognak;
 Vígadnak, divatja vagyon a zálognak. -
 Midőn *A! Kit szeretsz?* ez a játék jára,
 Reá megy a kérdés egyszer Dorottyára.
A! kit szeretsz? - Felel: *Akárkit szeretek.*
Mit adsz enni? - *Annyit, amennyit vehetek.*
Hová viszed? - *Ágyba.* - - Brávót kiáltanak
 S a nagy kacaj miá majd hanyatt hullanak.
 „Ágyba? (felszóll Ecse egyik szugolyába)
 Koporsóba! úgyis ott áll a fél lába.
 Megvette a hideg már benne az ikrát,
 Vén üszög a madám, nem vethet már szikrát.
 Csak lássák az urak! a jó lélek mit vár,
 Ha a *banya-posz*²³² is virítani akar már?”
 A vén Adelgunda hallván e szavakat,
 Dorottya fülébe feccsenté azokat;
 Kézről-kézre adták egymásnak a vének
 S kótyogós szívekben megkeseredének.
 Galiba lett vólna a kompániába,
 De a levest éppen hozták a szobába. -
 „Imádkozzunk! együnk! csitt! hallgass! ne ne vess!
 Együnk! (felszóllalnak) majd elhűl a leves.”
 Asztalhoz ülének, evéshez fogának,
 Édes tréfák között együtt mulatának.

De *Éris*,²³³ egy mérget keverő, babonás;
 Akitől származik minden visszavonás,
 Ki a jó szíveket öszveháborítja,
 A férjt, feleséget egymásra buzdítja,
 Ki az édes mézbe vegyíti a mérget,
 A legszebb virágba, gyümölcsbe rejt férget,
 Ki a csendes lelket bújtja háborúval,
 Nyugvó bizodalmát zavarván gyanúval,
 Ki jajgat a szelíd békesség láttára,
 S ha pert, lármát sajdít, fakad hahotára, -

²³² BANYA-POSZ néven esméri a nép némelly helyeken a pöfeteget. *Lycoperdon Bovista*, Linné.

²³³ ÉRIS, görög szó; itten az egyenetlenség és visszavonás istenasszonyát jelenti.

Éris kaján szemmel nézvén a vígságot,
Amelly múltattatta e szép társaságot:
„Hát az én hatalmam? (így szól bús kedvében;
Hol orrát, hol farát vakarván mérgében)
Hát az én hatalmam, amelyet mindenek
Az egész világon eddig esmértenek,
Így csonkíttasson meg? Így nézzem húnyt szemmel,
Mit tesz a barátság a víg szerelemmel?
Ezek örvendjenek? én csak epedjek-é?
Óh, nem! - a triumfus nem lesz ám ezeké.
Hóh, barátim, ahol legtöbb kedvet vártok,
Ahol nyerekedni készültök, ott ártok.
Hálá istenimnek, hogy társaságtokba
Vén banyák is vannak; búvok majd azokba.
Ordas epesárral torkig töltöm őket,
Öszveháborítom az örvendezőket. -
Rajta! per! irígység! bosszúállás! szégyen!
Vénlyányharag! kudarc! kofaság! - így légyen!”

Ezek hát, s többek is, véle felkészülnek,
Denevérszárnyakon utánna repülnek.
Maga beléüle egy nagy katulyába,
Rongyos *pudermantelt* vetvén a nyakába,
A szélnek ereszti öszvecsapzott haját;
Két kis pudli húzza lebegő hintáját,
Mellyben a szellőkön magát felemelé,
S az éj homályában tart Kaposvár felé.

Valahol végiment, borzadtak az egek,
Küszködtek a hóddal borongós fellegek.
A baglyok civódtak a több madarakkal,
A zúzos fák egymást verdesték gallyokkal.
Kapos udvarára mihelytt beléptete,
Mindent megígézett mérges lehellete.
Az udvari kopók s agarok morogtak,
Benn az istállóban a lovak hortyogtak,
Üstökbe ment Jancsi csatlós a kocsissal,
Pörölt a kis Náni az öreg Marissal.
Mihellyt a konyhába a fejét bedugta,
Főbe verte egymást fazékkal a kukta.
Fridrik szakács perbe szállván a dajkával,
Leöntötte nyakát egy zsajtár csávéval,
Onnan a szálába bésuhanván Éris,
Zúgni kezd a dáma és a gavallér is.
Serteperthy uram azon kezd pörleni,
Hogy ő az asztalnál megúnt vesztegleni:
Koppóházy feddi, hogy az gorombaság,
Holott még mulatni akar az társaság.
A dámák között is néhány szúrós szóba
Egy kis csataforma esik hébe-hóba.
Ízetlenségre kezd a barátság válni:

De okát senki sem tudja feltalálni.
Érist ők nem látták, ki tündér orcával
Bolygatta már őket mérges párájával.

A' vólt legfőbb gondja, hogy egyet válasszon,
Kire leghathatósb dögséget árásson:
De ki lett volna az egyéb Dorottyánál? -
Éris is hát ennek áll meg a hátánál.
Azon töprenkedik, miként verhetné be
Pestisét legjobban az öreg nénébe.

A szegény Dorottya, nem lévén már foga,
Csak holmi lágyacskább csemegén nyámmoga.
Néhány *kráfli*²³⁴ állta tányérján előtte,
Mellyel görcsös gyomrát apránként töltötte.
Éris hát tündéres erejét felvevé
S magát egy gömbölyű kis formában tevé;
S midőn a fortélyban jó módot találá,
Dorottya tányérján egy kráflivá vála. -
Ah! vígyázz, Kisasszony, most vígyázz ám nagyon,
Ím, a tányérodon méreg s veszély vagyon.
Ne higgy minden színnek s kráflinak: mert veled
Ezer bajt szereztet, meglásd, ha lenyeled.
Ah, kérlek, Kisasszony! kérlek ősz hajadra,
Úgysem vagy már gyermek: jól vígyázz magadra.
Mit tészek! - Ím, ímé a kráflit felveszi
A gondatlan öreg, s nagyon mohón eszi.
Megeszi! - megette! - megvan! - már hijába!
Éris kívánt célra jutott szándékába.
Már látom, reszketeg fogja el tetemét,
Már vasvilla-módra hányja a két szemét,
Morgásra áll szája, forog benn a nyelve,
Keserű aggsággal van mellye megtelve.
Bús melancholia gőzölög a fején,
A harag rozsférge bántja ülő helyén.
Éris összvejárja belől minden tagját,
Szívére, májára kiönti maszlagját,
Minden belsőrésze útát fúr magának,
Kivált hol fészke van a *hiszterikának*.

Most a mértékletlen öröm erőlteti,
Hívságra, kacajra, dévajságra veti;
Majd egyszerre csügged feje komor bútól,
Haragtól fojtódik és irígy gyanútól;
Egy indulat erőt vesz más indulaton,
Mint mikor hullámmal zajog a Balaton.
Végre a fekete sárepe elteli,
S minden más érzésit egyszerre elnyeli.
Felpattan a székről, s Érist a gyomrába
Béviszi magával egy oldalszobába,

---

²³⁴ KRÁFLI, magyarul fánk és olasz tészta.

Hol egyedül lévén, pályát nyit magának,
Szabad gyepelt ereszt minden haragjának,
Szűz ráncait hideg könnyekkel áztatja,
S asszú kökörcsinjét ekképpen siratja:

„Egek! már én tehát csak azért születtem,
Hogy férfi sohase feküdjék mellettem?
Miért juttattatok hatvan esztendőre,
Ha szert nem tehetek egy rossz főkötőre?
Vártam, sokat vártam, azt nem mondhatjátok;
Várásom bérét hát mért meg nem adjátok?
Mindég jóhiszemben ültem az adventet,
Hogy tán tesz egy kérő nállam komplementet;
A fársángot mindég töltöttem vígsággal,
Hogy tán nem gyötörtök többé a lyánysággal:
Mit ért? nem is véltem, s már itt volt *Húshagyó* -
Húshagyó! Húshagyó! engem itthon hagyó!
Mivel érdemlettem? Egek! Ugyan mivel?
Lám lett volna mivel, csak lett volna kivel.
Sem pénzét, sem eszét én nem néztem volna,
Sem nemét, sem képét; csak férfi lett volna.
Mondtam, hogy akárki legyen, hozzámegyek,
Kezet csapok vele; csak leány ne legyen.
Bóldogabb férjfiú nem lett volna, mint ő:
Úrrá tette volna ötöt egy főkötő.
Hordtam volna mindég saját tenyeremen,
Csak könnyörült volna pártát-únt fejemen.
De hijába! mégis egy sem jött eszére:
Be bolond vólt, aki engem meg nem kére!
Akárkinek tárva vólt szívem birtoka:
Az ég, a föld tudja, én nem vagyok oka. -
Sokszor végignézttem ezt a világot már:
A legény előttem úton-útfélen jár,
A férfi megannyi, mint az asszony, látom:
Mért nem jut hát köztök nékem egy sajátom?
Mért kell nékem ilyen bőségben szűkülni,
S szomjan a kád-vízben Tantalusként ülni?
Mért alkotott az ég asszonynak engemet?
Vagy hát mért teremtett férjfiúi nemet?
Ha asszony nem vólnék, vagy férjfi nem vólna:
Édes boldogságom ürmöt nem kóstolna. -
De, ímé, aggságban emészttem napjaim,
Az idővel együtt terjednek, kínjaim,
Komor magánosság fonnyasztja éltemet,
S még hajadon fővel eltemet engemet.
Hogy nyújtóztatnak ki, hogy megyek pártába,
Ó, majd a szenteknek paradicsomába?
Ó, szégyenletemben meg kell halnom ott is,
Mikor vén lyánnak mond egy hitvány halott is.
Holott ímé most is, e kis társaságba,
Annyiszor keverik az embert csúfságba.

Anélkül nem esett egy tánc vagy egy játék,
Hogy illetlen dolgot vagy mocskot nem láték.
Hát már, hát így kell-é nékem hóltig élnem,
Hogy szerelem helyett csúfot kell remélnem?
Nem! nem! - Vagy azokon bosszút fogok állni,
Akik olly vastagon mertek vólt tréfálni;
Vagy azt megmutatom, hogy idős létemre
Erővel is ifjat kerítek kezemre,
És így tán - - ah, megállj! csendesedjél, szegény,
Te csak egy leány vagy, de hány ott a legény?
Mit gondolsz, Dorottya, jobb, magad meghúzod,
Vén vagy, a meghült bőrt már hiába nyúzkod.
Mit érne harcolnod? férjt azzal nem kapnál:
De ám ha kapnál is, s vele kezét csapnál:
Mit tenne e kurta kis gyönyörűséged,
Midőn a halál is kandidált már téged?
Mit próbálsz? mit kezdessz? belőle mi hasznod?
Úgyis leányfővel kell néked megasznod.
Ám lássad. - - - Hát mégis? - - nem lehet - fussatok!
Fussatok elmémből, gyáva gondolatok!
Bosszút kell állanom. Sokba megbántottak,
Sokba csúfot tettek, azt az átkozottak.
Nem csak rajtam, hanem több leányokon is,
Mártán, Adalgundán, Rebekán, másan is.
Az a *zálogosdi* játék sokat sérte;
Hát a mátrikula? - s én ne szóljak érte?
Á! á! - az nem lehet; bétörök, bérontok,
Asztalt, kompániát, táncot széjjelbontok,
Földig legázolom őket a nyelvemmel;
Másszor ne játsszanak a becsületemmel.
Kivált a Fársángot - mert másként is ennek
Tulajdoníthatom az okát mindennek, -
A Fársángot - azt, azt, még lejjebb gázolom,
Haját széjjeltépem, szemét kikarmolom. -
De, hogy annál jobban megszegyenüljenek:
Minden hajadon lyánt felbujtok ellenek.
Orsolya, Rebeka, Magdaléna, Márta,
Adalgunda; mind, mind, akin csak van párta,
Sőt ha párta nincs is, de férj nélkül maradt:
Nem ad kéresemre tán üres kosarat.
Nem ad; szemeikből olvastam előre,
Miként borzadozott mindeniknek szőre.
Őket veszem mellém - - - várjatok, várjatok,
Ti, kik a lyánkákkal olly csúfúl bántatok.
Várj, Fársáng!" - - E szókat alig rebegé ki:
Orrán, száján forrtak a méreg tajtéki,
És újabb lángoktól lobbantatván vére,
Az oldalszobában egy komódhoz ére;
Ahol öszveszedvén minden indulatját,
Így tette meg a vén lyányok áldozatját.

Előbb egy éjjeli edényt a szájára
 Fordítván, e' vala néki az óltára,
 Fenekére rakott kéngyertyát, s e' felett
 Néhány bálbiletet s szerelmes levelet.
 Három szűzkoszorút, három fürt hajával
 A rakásra teve egy tucát kártyával.
 Ott volt *Florentina* s a *Tündér Ilona*,²³⁵
 S valamennyi tőkét életében vona.²³⁶
 Ezeket meggyújtá: s nem győzvén szellővel,
 Gerjesztette tüzét az előkötővel.
 Ekkor, mint megannyi áldozómarhákat,
 Kiválaszt száz derék fekete balhákat;
 Augspurgi láncokkal²³⁷ öszveporászolja,
 S áldozó tüzére mindnyáját feltolja.
 Mint midőn a három-képű Hecaténak²³⁸
 Innepén áldozni kell egy vén papnének,
 Az áldozat füstje gombolyog a lángon,
 S a fekete bikát hozzák az istrágon:
 Így áldozik itt is Dorottya. Végtére
 Egy üveg tím olajt önt a szeneckére.
 S felemelvén szemét: „Ó, édes szerelem! -
 Így szóll - tégy már egyszer, tégy kegyelmet velem.
 Ha most is sohajtok, szemem most is nedves,
 Ha ez áldozatom teelőtted kedves:
 Ennyi férfi közzül juttass egyet nékem,
 Aki felépítse pusztá düledékem.
 Vagy ha még hatalmas szódra sem hajolnak,
 Ha engem s társaim tovább is csúfolnak:
 A bosszúállásra segéljed munkámat.
 Dupla áldozattal adom meg hálámat.”

²³⁵ FLORENTINA; TÜNDÉR ILONA. - Ezek a régi öregeknek s a mai községnek esméretes románjaik, vagy istóriáik, melyeket a szűrboltokban árúlnak a tót bibliopólák.

²³⁶ TŐKÉT VONNI. - Szokásban vagyon sok helyeken, hogy mikor a fársáng elmúlik, a meg nem házasodott ifjakkal és férjhez nem ment leányokkal valamelly darab fát vagy tőkét nevetségnek okáért megemeltetnek, vagy egy helyről más helyre vitetnek. A csínosabbak az olyan személynek zsebjébe egy kis forgácsot, szilánkot vagy zsindelet tesznek, sőt affélét levelekbe s cédulákba is zárnak. Illyenkor a' csinál legtöbb nevetséget, hogy a furcsa emberek miképpen fortélyoskodnak, hogy vigyáznak magokra, s hogy szedődnek rá s a többi.

²³⁷ AUGSPURGI LÁNCOK. - Ollyan finom, apró láncocskát csinálnak az augspurgi mesteremberek, hogy azzal a balha lábát is megköthetni, s ha a balha ugrik, utána rándúl. - Az árra egy láncocskának csak 15 kr.

²³⁸ HÁROM-KÉPŰ HECATÉ. A régi mesék szerént azonegy istenasszony az *égen Luna* vagy a hóld, a *földön Diánna* vagy a vadászatnak istenasszonya, a *pokolban* vagy a holtak alsó világában *Proserpina*, akinek, mint minden odaváló isteneknek, fekete marhákkal áldoztak. VIRGILIUS említi a *Tergeminam Hecaten tria Virginis ora Dianae* [hármasszoros szűz Diána], és HORATIUS a *Diva triformis*-t [háromalakú istennő]: mert három fejjel festették; közből állott a leányfő, jobbról a lófő, balról pedig a kutya-fő.

Ámor ezt hallgatta, nevette, és jelül
Egy kisedd mennydörgést durranta balfelül,²³⁹
Mellyre az áerbe magát felemelte
Éris, s az áldozat tüzeit elpeselte.

HARMADIK KÖNYV

ÉJFÉLIG

*Summaya. Mikippen az Dorotthia Kifs Azzon az tamétalan Zűzekvel thábort yáratván és
Carneval Vitézeivel zertelen nagi hada lén; mell Kőnivnec is alkalmatofságával ki s mit tőtt?
avagi chinált? avagi niert és vezőt ligien; zeep rendvel voltakippen megh írván látod.*

Így lévén, Dorottya kiment a szálába,
Ahol a tánc vala legszebb divatjába.
Az urak, a dámák a kölcsön vígságban
Képzették magokat bódogabb világban.
Más pedig, akinek a jövő munkára
Szüksége vólt teste-lelke nyúgalmára,
Édesdeden pihent, még a tölt hóld haladt,
A jóltévő álom superlátja alatt.
Csendesség vólt: csupán a muzsikahangok
Mozgatták az üvegtáblát s a firhangot,
S a dobogó lábak zörgettek taktusra
A fél-szenderedett éjji Zefirusra.
A kastély ekhózott az örömlármával;
A cseléd, a vendég, az úr a dámával
Játszott, tréfált, táncolt, vígadt az udvarban,
A nagy palotában, tornácban, pitvarban.

Csupán Dorottyának kóválygott a feje,
Kit megvesztegetett az Éris mételye;
A mord indulatok szívében s amegett
Mind elterjesztették a bús fergeteget.
Nem lelvén már kedvét, dúlt-fúlt ő magában,
S belévágta magát egyik zúgolyában
Egy bőrkanapéra, hol némán vesztegelt,
És lelke a harag sovány mérgén legelt.
Most egyszer lehetett látni valahára,
Hogy ő piros színt is vehetett magára;
De az ő pirossa hamar elenyészett,
Pirja kékké, kékje hamar sárgává lett.
Láttatott szája is beszéd formán tenni,
De annak nehezebb vólt értelmét venni,
Mint amit a Delphis vén Pythiája mond,

---

²³⁹ A MENNYDÖRGÉST jó isteni jelnek tartották a rómaiak, ha BALFELÜL talált imádságokra vagy áldozások idején hallatódni. Erre van itt a célozás; valamint több régi pogány ceremóniákra, kivált amellyek a rómaiaknál megváltak: de mindazokat bajos volna ilyen szűk helyen eléggé megmagyarázni az azokban járatlanoknak. - Virgiliusnál, *Aeneis Liber II. versus 693.* az Anchises imádságára... *Intonuit laevum* [mennydörgött balról].

Ha Fébus meglepi, jövendől, s félbolond.
Egyszerre felugrott az ágyszékről, készült,
Meg akart indulni - s újra a székre dült.

Adelgunda hozzá méne. - „Jókor jövé! -
Mond néki Dorottya, - lelkem újonnan él.
Titkot közlök veled; szíved legyen helyén, -
Gyere e szobába, - jöttél jóidején.
Gyer hamar, - ne késsünk - titok - jól esmérlek;
De hídd bé magaddal Orsolyát is, kérlek.”
Orsolyát béhítta, s a muzsikaszónál
Eltűnt a három vén az oldalajtónál.
Így mennek a három fúriák morogva.
Csókoló kígyókkal s egymást kézen fogva,
Tulajdon anyjoknak örök homályjába,
A Styx mellyékének egyik barlangjába,
Mikor a királynak s népnek esztét vesznek,
Rá a hadat, pestist és veszélyt terjesztik.
Így lépdegél együtt a három párka is,
Az öreg Atropos, Clothó és Lachesis,
Kiki a szerszámot vívén a markába,
Az élet és halál fonószobájába.

„Édesim! - Dorottya nékik így beszélle:
Sorsom keserűség, s tiétek köz velle.
Az én fájdalmamból ti is részt vehettek,
S feltett szándékomban méltán segíthettek.
Bosszúállás tüze perzseli mellyemet,
A méltatlan szégyen elfogyaszt engemet,
Halált s elégtételt szomjúznak csontjaim:
Rajta! ne késsünk már, szenvedő társaim!
Duplázzuk meg azt a csúfot az ifjaknak,
Amit már ennyiszor reánk raktak, s raknak.
Kevélységek szarva szinte az égig ér,
Annyi esztendőktől fogva bennünket vér;
Törjük le, s nyerjük meg érdemlett becsünket -
Csúfjoknak tárgyává tettek már benünket!
Éreztessük vélek, melly súlyos a harag,
Mellyet a megvetett asszonyi szív farag,
S melly érzékeny bosszú, mellyet a megsértett
S gyalázott szerelem önnön magáért tett. -
Tudjátok, hogy itt a Fársáng; jól láttátok,
Melly vad és goromba vólt hozzám s hozzátok;
Láttátok, melly víg vólt szomorúságunkra,
Melly büszke és szúrós csúfoltatásunkra,
Ugyan lehetne-é néktek rá nem állni,
Ha e tanácsomat mérészlem ajállni,
Hogy az ő örömét fordítsuk bánatra
S duzzadt hegykeségét méltó gyalázatra?
S ha magam elkezdem ez intézetemet,
Lehetne-é néktek elhagyni engemet?

De ám legyen! töllem mind - mind elálljatok:
Magam is indulok. Eljöttek? Szóljatok!”

Az Éris szikrái, amellyek titokban
Eddig a banyáknak szívekben, májjokban,
Mintegy hamu alatt, még benn lappanganak,
Egyszerre kiütvén, lángokká válnak.
„Megyünk-menjünk!” amit mondhattak, ez vala;
Indultak, s mindenik már bosszút forrala.

De Dorottya, ki már haragja tajtékát
Jobban kifőzte vólt, így közlé szándékát:
„Nem, nem! gondolkozva kell bánni nagy fával,
Sok kézzel kell nékimenni s sok baltával.
Nagy munkába kezdünk, melly ha végbe mégyen.
Vagy öröm lesz bére, vagy örökös szégyen.
Nékünk is kárt tehet a hebehurgyaság.
Jót, rosszat jobban tud túrni egy társaság.
Előbb is azokkal közöljük dolgunkat,
Kik sorsokhoz fogják mérni a sorsunkat.
Ha egyszer Rebeka s Márta meg nem veti
Zászlónkat, a többi önként is követi.
Mindent, akit velünk a közügy egyesít,
Majd a köz próba is egyaránt lelkesít. -
Ez tehát tanácsom: rajta! ne késsetek,
Minden társainkba olly lelket öntsetek,
Hogy köz gyalázatunk megtromfolására
Kiki a köz munkát vállalja magára.
Töltsétek bé őket belső háborúval,
Carnevál s az ifjak eránt új bosszúval,
Valakiket köztök hajlandóknak láttok,
Magatokhoz vévén, hozzám béhozzátok.
Én addig az egész dolgot megforralom,
Kifőzöm s egyszerre nékik kitálalom.”

Ezt mondván, ama két banyát elereszti,
S zajos szívét újabb habokba süllyeszti.
Hányja, veti végét, elejét dolgának,
Kivált: miként kezdjen néki a csatának.
A harag, bosszúság gyakran kilankasztja,
S plánumának folytát közbe megakasztja. -
De vídúl, hogy immár dólgai jól mennek,
Mivel néhány dámák nála megjelennek,
Kikkel már Orsolya és Adelgunda szólt,
S kiknek már a szívek a Dorottyáé vólt.
Ezek után több-több gyüle zászlójához,
Újabb truppok jövén a többek truppjához.
Úgy forrt már a leány s asszony a szobában,
Mint a szentelt szűzek Veszta templomában.
S mint a lefüstölt raj az új kasban belől,
Zúgtak, zsibongottak az ajtón kétfelől.
Könnyű vólt Orsolya- és Adelgundának

Így nevelni számát szoknyás verbungjának;
Mert az asszonyi szív s a leányi elme,
Kivált ha búja van, vagy pedig szerelme,
Az olly ámitónak magát ki- s bényítja,
Aki eltalálja, hol a dámák nyitja.

Éris sem henyéle a többi társával,
S minden rést és utat megrakott minával.
Most pedig (ki tudná még meg is gondolni!)
Álommézzel kezdi Izráelt locsolni.
Izráelt a bögőst, kit altató méze
Mindjárt a legmélyebb álomra ígéze.
A bögője mellől feldüle Izráel,
Helyét alattomba Eris foglalá el,
S olyan vén zsidóvá válék azon nyomban,
Amilyen rabbi nincs leMBERGI templomban.
Felveszi a vonót, kapja a húrokat,
Széjjel igazítja s tekeri azokat.
Rajtok száz *discordánt* hangzatokat csinál,
Mellyek bérohanván a fül dobjainál,
A nyúgovó lelket úgy felháborítják,
Hogy gondolatjait egymásra zúdítják,
A szép *hármónia*, melly a holt húrokról
Az érző-inakba szállong, és azokról
A lélekbe felhat, s a szívbe bényomúl,
Hogy azt az erkölcsnek szentelje templomúl,
Egyszerre elhagyá a húrt, az inakat,
A lelket, a szívet, - s a jó rend megszakadt.
Jól tudta azt Éris, hogy a szív útjának
Birtokán hatalma van a muzsikának! -
Mint a zöld Hortobágy kövér mezejében
A csintalan betyár, ha a szél mentében
Süvegmocskot éget a szalmán vagy pipán,²⁴⁰
Maga meg odébbáll gyalog vagy paripán;
Hiába hangicsál a duda, furulya,
Összebőg a marha, megszalad a gulya,
Tehén, üsző egyre szalad a cserénynek,
Van baja, van mérge a szegény legénynek:
Így ama szédítő hangok búbájára,
Az Éristől titkon húzott muzsikára
Tódúlt a dámáknak nagyjok és aprajok.
Zürzavar lett, kiki bámúlta, mi bajok?
Szintúgy törték, nyomták az ajtón magokat,
Otthagyták a táncot s a gavallérokat.

---

²⁴⁰ HORTOBÁGY pusztáján, melly az úgynevezett Hortobágy folyóvíznek vagyis Tiszaszakadéknak környékén esik a debreceni és újvárosi földön s közönségesen az alföldi legelők körül, szokások holmi pajkosoknak, hogy *pipájokba süveg- vagy kalapmocskot* tesznek, mellynek füstjét ha messzéről a gulya megérzi, szerte-széjjel szaladoz.

Dorottya már szintén ugrott örömében,
Tajtékba lábbogó szíve reményjében,
S köröskörül nézvén az amazon hadat,
Győzött már előre! nyúzta is a vadat.
A bosszúállásnak, truccnak kívánsága
Benne a legfelsőbb garádicsra hága;
Carnevált már saját lábánál képzte,
S mint csókolják kezét az ifjak mellette. -
Gyenge, kevély cipő, ugyan mit nem tennél,
Ha te a süvegnek főhelyére mennél?
Most is te szabsz törvényt ezer galántoknak,
Akik imádói a piciny láboknak:
Sok férjfiész saját Kapitoliomát
Elhagyja, s csókolni leszáll lábad nyomát.

Mihelytt tanácskoztak együtt egy keveset,
Amelly is sok szóval, kevés sóval esett,
És minden bibéjét gyarló szép nemeknek
Illették (de amit a külső füleknek
Nem lehet most nékem elötrombitálni,
Szent titkok! mellyeket tilos profánálni): -
Dorottya kiválaszt egyet nagy felhanggal,
Aki a szálába menjen követ-ranggal
S mondja meg az ottan lévő vendégeknek,
Mi a kívánsága a dámaseregnek.
Rebeka vala ez, a tisztos Rebeka,
Kinek ősz a haja, görbe a dereka,
Ki hajdan magának, most pedig másoknak,
Sok próbán általment kerítője soknak.
Ékesenszólóbb ő, mint akármelly kofa,
Meg is van edződve orcáján a pofa.
Ezt választották ki Dorottya s a szépek.
Hogy az ifjak előtt legyen az ő képek.
Ki is állt nyúlborös szalupban a dada;
Melléje Dorottya még kilencet ada.

Kongott már a szála: nem tudták odaki,
Hogy a szép nimfákat mi a kő hordta ki?
Bent egy-két ifjasszony csak úgy csilleng-filleng,
Mint a szedés után az elhagyott billeng.
S midőn éppen immár azon töprenkedtek,
Hogy a sok dezentír szépek hová lettek,
S egy kurázsiz ifjú szinte már értek ment:
Rebeka s az egész követség megjelent. -
Kacagtak az urak és brávót tapsoltak,
Mert ebből egy jeles maskarát gondoltak.
Carnevál maga is (nem tudta) vígadott,
Hogy a dámasereg illy szép tempót adott.
De midőn azokat különös gálával
Látták vala lenni szeriőz minával,
Nem tudták a dolgot egybe mire vélni,

Mígnem missz Rebeka így kezdte beszélni:
 „Uracskaím! engem azok küldöttek,
 akiket az Urak meg nem érdemlenek,
 Azok, kiket ide hozott ma a szánka,
 Az a sok ifjasszony s drága szép leánka,
 Kiknek, bár magokat olly nagyra nézik is,
 Lába kapcája sem lehetne egyik is.
 Mért vágnak olly nagyra a gavallér névvel
 Ha úgy bemocskolják azt a szilvalével?
 Phi! arra a névre fel sem nyitnám számat,
 Vagy a zsibvásárba vetném a pundrámat. -
 Mit ér a fodroshaj? a mándzsét? a tászli?
 A zsinóros nadrág, ha az ember bászli?²⁴¹
 Pedig melly kényesen-feszesen-begyesen
 Járnak az uracsák végig a *Pártesen*?
 Az Úr is Pozsonyban eleget fentergett:
 Mért nem produkál hát itthon is *Schlossberget*?²⁴²
 Azért, mert nem szabad? azért, mert nem illik? -
 Azért, mert az Urak mind csak kákompillik!
 Magok elcsergetik másutt sűgárjokat,
 S itthon még csúfolják a szegény lyányokat.
 Kereken kimondom: az urak s Úrfiak
 Csak ahon nem kéne, ott csintalan fiak. - -
 Ez a locsperdi is, az ebágyról esett,
 Mit tesz? mért jött ide? nálunk mit keresett?
 Léhűtni jött ebbe a kompániába?
 Diktom, faktóm! vesszen pokol-kurvanyjába!
 Fárságnak hívatná ő is magát hogy már,
 Pedig pernahájder, gézengúz, koszlobár.
 Mégis ő mér hányni a dámáknak fittyet:
 De megtanítjuk ma ezt a kótyonfittyet.
 Meg! és minden leány fülébe pesel ma;
 Néked szól a lecke, te gizgaz, te selma! - -
 De, hogy követségem hosszason ne essék:
 Idejöttöm okát meghallgatni tessék.
 Minden rangú dámák egyes akarattal
 Engemet küldöttem olly parancsolattal,
 Hogy kívánságokat adjam elő pontban
 Az Uraknak; melly is áll e három pontban:

²⁴¹ BÁSZLI némelly környéken annyit tesz, mint másutt *baszuta*, *liphec*, *pipogya*, és ami odább alább előfordul: *kákompilli* s a többi.

²⁴² PÁRTES! SCHLOSSBERG! fájdalom, hogy nagyon is eszméretes nevek és helyek, amellyeken való lelki, testi és világi elromlások az ifjaknak nemcsak egy szatiristának érdemlené meg a figyelmét, hanem olyanoknak is, akik vagy könyveikkel vagy hatalmokkal hamarabb fordíthatnak a dolog nevén! - Nem elég a bűnt megtiltani, hanem a bűnnek eszközeit kellene eltörteni; vagy a gyönyörűségeket a virtus kecségető eszközeivé tenni. - A legútálatosabb úgynevezett *Kreutzertheaternél* mi közönségesebb fészke és menedékhelye a közönséges bűnöknek? Tegyük virtus oskolájává a theátrumot, s érzékeny ifjainkat bátran vezethetjük akkor belé; a gyönyörűségek nemes érzést fognak benne, mint a Róma és Athéne nevendékiben, felindítani!

Elsőben az Urak szabad tetszésünkre
Ezt a gaz Carnevált adják ki kezünkre;
Másodszor haladék nélkül felkeressék
A nagy mátrikulát, hogy megégettessék:
Harmadszor, valakik most is nőtelenek,
Minket *solemniter* mind megkövessenek.
Ha e kívánságot a szála felhagyja
S követő-levelét nékem ki nem adja,
S a mátrikulával ezt a gaz spicbubot:
Ellenségnek tartsa az asszonyi klubot.” -

„Ellenségnek tartjuk az asszonyi klubot;
Magunk közt egyet sem esmerünk spicbubot;
(Illyen választ ada Bordács Rebekának)
Szüksége van nálunk a mátrikulának;
Eb, aki Kenteket, néném! megköveti;
Diktom! s az öreg fart visszacepelheti.”

E szókra az urak mind kacajt ütének,
De a lány-követek felmérgesedének. -
S mihelyest az egész követség-csoporttal
Rebeka visszatért a kerek réporttal:
Seregét Dorottya mindjárt összeszedte,
S egy rendes ármáda formájába vette. - -

Nyílj meg most, Helikon! nyílj meg; s ti magatok,
Szép istenasszonyok, előttem dalljatok.²⁴³
Ti elmondhatjátok, jut is eszetekbe,
Kik állottak belé a leányseregbe.
Kik vóltak vezéri az amazonoknak,
S örök egri nevet kik nyertek magoknak. -

Egy erős négyszegű corpust formálának;
Akik legaggottabb leányok valának.
A sereg derekát ez a népség tette:
Kommandóba őket *Adelgunda* vette.
A két szárnyán álltak, mintegy könnyebb truppan

---

²⁴³ NYÍLJ MEG MOST! HELIKON! s a többi. Mikor Virgilius a háborúra felkölt itáliai vitézeket elő kezdené számlálni, így kiált fel egész enthusiasmmal [Aeneis Liber VII. versus 641-646.]:

Pandite nunc Helicon, Deae cantusque movete,
Qui bello exciti reges, quae quemque secutae
Complerint campos acies; quibus Itala jam tum
Floruerit terra alma viris, quibus arserit armis.
Et meministis enim, Divae, et memorare potestis:
Ad nos vix tenuis famae perlabitur aura.

[Nyílj meg most, Helikon: kezdjétek dallani, Múzsák,
Harcra milyen vezetők keltek, ki mögött a mezőt mily
Sor töltötte be, mily hősökkel volt viruló a
Drága Itália már akkor, s fényt fegyvere hogy szórt.
Mert hiszen ismeritek s el tudjátok ti sorolni:
Hozzánk csak valamely kisedet szele vert el a hírnek.]

A fiatal szűzek felkötött szalupban:
E gyönyörű népet, vezérelte elől
Magdalena a bal, *Márta* a jobb felől.
Hátul a vasasok nehezebb osztálya
Az özvegyasszonyok seregét formálja.
Lassú, de kemény nép: rezervaként vagynak;
Orsolyát tisztelik vezérlő hadnagynak.
Az avantgárdába, melly mindnyája között
A legkatonásabb formába öltözött,
Azok az eleven freycorok valának,
Akik már férj nélkül szülni is tudának.
Friss és gyönyörű nép! fortélyos, vakmerő;
Rebeka vezette, egy próbált hadverő.

Ezek a vezéri s osztályi valának
Ennek a rettentő dámaármádának,
Mellynek fő kórmányát *Dorottya* tartotta,
S mint *general en chef*²⁴⁴ maga mozdította.
Nem választott ő ki egy helyt egyenessen,
Hogy ahol nagyobb baj esik, ott lehessen.
Tizenkét ősz s próbált banyát melléje vett,
S egy vén guvernátnét²⁴⁵ adjutantjának tett.
Ekkor az ütközet módját így rendelé,
Hogy a front léptenként menjen eléfelé:
A szárnyi könnyű nép akként fordúlgasson,
Hogy minden sort s rendet zavarba hozhasson.
És a mátrikulát csalfán vagy mérészen,
(Melly a triumfusban legszebb préda lészen)
Kerítse kezéhez az ellenség elől,
Egyszóval vigyázzon minden oldal felől:
A hátúlsó sereg még most szótól várjon,
Minden rést és utat keményen bészárjon:
Most pedig egyszerre az első dobhangra,
Az egész avantgárd²⁴⁶ üssön a Farsangra,
S ha lehet, Carnevált hadifogllyá tegye,
Vagy a mátrikulát kezéből kivegye;
De ha rabbá esik, kedvezzen Hímennek.
Lánc közt is tisztelni kell a rangját ennek.

Mikor a táborban mindent elrendele:
Űlt egy baldakinra, kit nyólc szűz emele,
S onnan igazgatta a népet, a helyet,
És, mintegy feldmarsal, perspectiva helyett,
Hogy ráügyelhessen a nagy ármádára,

---

²⁴⁴ GENERAL EN CHEF a legfővebb vezére egy sok ezerből álló fegyveres seregnek, akitől függnék osztán minden osztályos generálisok.

²⁴⁵ GUVERNÁNTNÉ, franciául *gouvernante*, a nagy házaknál a gyermekeket nevelő s az azoknak gondját viselő asszonyszemély.

²⁴⁶ AVANTGARDE, *előrsereg*, előre indított vagy az ütközet elejére állított kisebb sereg.

Egy vén pápaszemet feltett az orrára.
Külön-külön minden vezért és hadnagyot
Serkentgetvén, nékik mindent jól meghagyott. -
„Most már eljött a perc, így szólla nyájához:
Hív barátináim! kezdjünk a munkához.
Csak bátran! velünk lesz a bosszú s szerelem.
Menjünk! már zsebemben van a győzedelem.” -

E szókra *Tesztis* felveszi kezébe
A sereg zászlóját, mellynek a végébe
Lengő pántlikákkal körül koszorúzva
Tintukkal bodrozott főkötő vólt húzva.
Az apróbb zászlók is lobognak szép sorral,
Kiken Vénus látszott, bőlcsovel s Ámorrall. -
Megindúlt a sereg; a selymek suhognak,
A pádimentomon a cipők topognak:
Szikráznak a tüzek a dámaszemekben,
Keblekben kurázs van, fegyver a kezekben:
Harnádel,²⁴⁷ strikknádel, ördögpokol-nádel,
Melynek külömb nemét ma sem számlálnád el,
Almaevő kis kés, etuis-bicskia,
Szemnyilak, csókcsákány, mosolygás-fringia.²⁴⁸

A Dorottya gögös baldakinja megett
Fő hadi-muzsika gyújtá a sereget.
Lizette, a szépen hárfázó *Lizette*
A lyányok fársáangi marsát elkezdette:
Melette a nótán tíz hárfá hangozott,
Húsz tambura s doromb akkompanyírozott.
Mások, vagy letörvén a butellák alját,
Azzal trombitálták a *Lizette* dalját,
Vagy holmi nagy smukkos katulyát tartának
S két frizőr-fűsűvel azon dobolának.
Az egész ármáda danolta a marsot,
S úgy tették hangjánál a truppok a marsot.
Éris pedig, szíve teljes örömeben.
Felemelvén magát pudlis szekereben,
Titkos kacajok közt lebegett felettek,
S denevér-nimfái körülte repkedtek.

Mikor a nagy corpus a szálába kijött,
Már az avantgárda Carneválra ütött,
A pajzán freycorság ötet megtámadta,
Ki kezét, ki haját s köntösét rángatta.
Lármás csivogással mind rá kezdtek esni,
Maga vólt s oltalmat nem tudott keresni.

---

²⁴⁷ HARNÁDEL s a többi. - *Nadel* német szó, magyarul tűt térszen. Egyszer egy német technologicus könyvben a tűnek huszonkét nemét olvastam meg; pedig sem a hájvarró, sem a bornyomózsák varró, sem még inkább a bocskorfűző tű nem vala meg benne.

²⁴⁸ FRINGIA. - Ezt a szót a kardvasakra szokták felütni, annak jószágának jeléül és bizonyosságául.

Így jár az a szegény bagolyfi is éppen,
Ki elhagyja enyhős odvát délközépen.
Mihelytt a madarak látják, körülveszik,
Akármerre fordul, meg nem menekszik;
Míg a kányák úzik, a csókák csácsognak,
Cseveg a sok veréb, a varjak kárognak.
Csúfolja, csipkedi, rángatja mindnyája,
Tele a tollával mindeniknek szája.

Már a nagy sereg is a csatapiarcot
Magának foglalván, elkezdte a harcot.
A bal szárnyon álló könnyű nép sok szűzzel
A mátrikulára ütött kemény tűzzel.
Hímen felkiáltott: „Urak! ne hagyjátok!
Most a mátrikulát mindjárt nem látjátok.”
Ezt a gavallérok hallván, odamennek,
Hogy segítségére legyenek Hímennek.
De már akkor körbe fogta a lánycsoport,
Verték a széjjelhányt székek között a port.
Szörnyű a zaj s lárma. Ezek megragadják
Híment és a könyvet, amazok nem hagyják:
Most ezek hányják el a széktől azokat;
Majd azok nyomják el onnan a lányokat.
Fillisnek már a könyv éppen kezében volt:
Kiáltott a sereg, a győzőnek tapsolt:
De alig csípte meg *Károly* egy keveset,
Elejté a könyvet, s a' lábára esett.
Odaugrott *Károly*, a prédát már hozta:
De *Rozinka* ötet agyoncsiklandozta.

Másfelől az ifjak, e szép harc neszére,
Indúlni akartak Hímen védelmére:
De a könnyű sereg jobb szárnyával Márta
Kirukkolt, s előlük az utat elzárta.
Keresztül próbálnak az ifjak rontani:
De ennyi szép ellen ki tudna állani?
Egyedül maga vólt olly gavallér *Albert*,
Hogy annyi amazon ellen indulni mert.
Thrézi ellentállott: de egy pillantása
A szép szűz szívében halálsebet ása.
Visszapillantott rá haldokló kedvese,
S a sebhedt bajnok is a földre leese.

Ez esetre a harc nagyobb tüzet kapott.
Felzendült mind a két népség s összezsapott.
Csatáztak a mérész dámák az ifjakkal
Szerelem mérgébe mártott szemnyilakkal,
De a kézszorítás és sóhajtás heve
Sok szépek szívében nagy pusztítást teve.
Sok gavallér pénzt is adott a spionnak
S kitudta bibéjét a szép kisasszonnak:

Mellyért az amazon hullott is a harcon,
Koccant a csákány is a keblen és arcon.

Már a gavallérság jóval is innen járt,
Hogy Dorottya arra veté az okulárt.
A legszebb szárny vesztét a baldakinjából
Meglátja s a közép-sereg derekából
Négy erős csoportot kiküld sietséggel,
Hogy a győzött félnek légyen segítséggel.
Kik is kiszégezett pagnéttal kiálltak,
S tűjökkel eleven sorompót²⁴⁹ csináltak.
Azonnal Boriska, ezek komendántja,
A gavallérokat olly mérgesen bántja,
Hogy perlő nyelvének s éles szablyájának
Ellene ők tovább már nem állhatnak. -
Egy főköttő-spádé vala a markába,
Amellyel úgy szúra Lajcsi nadrágába,
Hogy amint sok tréfás társaságban hallik,
Még most is meglátszik puliderjén a lik.

Ezalatt a harcnak legjobb divatjában
Ámor, ki sohasem nyughatik magában,
Elméjét egy hadi fortélyon hánytatta;
A kis szerelmeket mind öszvehívatta,
Kénkövet, kanócot ásóval, kapával
S a hamar-szerelem friss puskaorával
Adott a kezekbe, hogy azzal menjenek
A házba, megmondván, mitévők légyenek.
Megértvén Ámornak e parancsolatját
Az apró *minörök*,²⁵⁰ a szála padlatját
Mindjárt mesterséges mína alá vették,
A dámák ruhája alját felvetették.
Ah! e sebes tűzláng hányat felpörköle,
Hányat ejtett sebbe, hányat meg is öle!
Sokan, igen sokan, mintegy fél-halottak,
A földre s az urak ölébe hullottak.
A rúgó salétrom minden észet és csontot
Saját forgójából kihányt, széjjelrontott,
S a láthatatlan láng gyújtván a velőket,
Édes csiklandással emésztette őket.
Héj te, ravasz Ámor! miket fel nem találsz?
Egyfelől nem győzvén, másutt is praktikálsz!
Van-e olly rejteke az asszonyi nemnek,
Amellyben nem nyílnék rés a szerelemnek?

---

²⁴⁹ *Spanyol SOROMPÓ*nak nevezik a hadi mesterségben azokat a hegyes, vasazott karókból készített és forgatható palánkokat, melyeket a gyalogság elibe szoktak hányni, hogy a lovas nép el ne gázolhassa azt. Németül *spanische Reiter*.

²⁵⁰ *MINÖRÖK* a tábornál azok, kik minát ásnak, vagyis akik a puskaport földlyukakba rejtven, azzal az ellenséget vagy annak valamely épületjét felvettetik.

Dorottya, kit a láng ama baldakintól
 Nem érhetett vala, ment maradt e kintől.
 Azért kevés népét ismét serkengette,
 Az elszéledteket újabb rendbe szedte.
 Fellobban villogóbb tűzzel a harc langja,
 Verdesi a padlást a csatázók hangja,
 Szék, asztal zörömböl, a dob, trombita zeng,
 Csizmától, cipőtől a pádimentom reng. -
 Legelőbb is *Rózsai*, a legszebb amazon,
 Ecsével szembeállt, s erőt is vett azon:
 Már szinte életét el is fogyasztotta,
 Kiált Ecse: *Pardon!* s a kardját nyújtotta.
 De *Johanna*, kinek rózsákba mártatott
 Orcája született hajnalszínt mutatott,
 Johanna ujonnan Ecsét megtámadta:
 De orcáját Ecse addig cirolgatta,
 Míg mind elenyészett a Johanna vére,
 S hajnalszíne maradt az Ecse kezére.
 Iromba lett a szép cerussza s mínium,²⁵¹
 Ollyan lett a rózsza, mint a sásliliom. -
 Így halnak el gyakran egy orcafogásra
 Sokan, kik rászoktak a képmázolásra,
 Azok, akik nappal angyali bálványok,
 Éjtszaka lüdercek s merő boszorkányok.

A vírgonc *Belinda* szokott tréfájával
 Bordács úrhoz szalad vigyorgó orcával,
 „Mosszió! az Úr is csak kan-életet él:
 Mire nézte most is a fársángot? s nem fél,
 Hogy hadifoglyommá teszem, megkötetem
 S győző-hintóm előtt kevélyen vitetem?”
 Ekkor olly bájos szemekkel tekintett
 Az úrra, mind Vénus, mikor Márssal csínt tett,
 Az úr mosolyogván a nagy bajús alól,
 „Eredj, te kis pajzán! - a lyánkának így szól, -
 Tudod, már sok ízben ellenem pártoltál,
 Faludat prédáltam, ismét meghódoltál.
 Kardom most sem tompa, ha tompa, megfenem:
 Hogy mersz, pajkos madár, felkelni ellenem?”
 Így szóllott, és magát a nimfa megadta,
 Tudván, édes iga nyögni őalatta.

Más oldalra *Chlórís*, kinek természetben
 Minden kellemesség vólt csak a szemében,
 (Szikrázó nyilat szórt arra, aki nézte,
 Alélt pillantása halkal megígézte;
 De mikor csillogó rezgése szétrepent,
 A nehéz-nyavalya édesen tört mindent).

²⁵¹ CERUSSA, tesz fehér festéket, fehér kendőzött; *miniom* pedig egy neme a piros festéknek. A jóféle orcafestő piros színnek a neve carmin.

Chlóris az ifjakat sebess pillantással
 Sűrűn lövöldözt, hullatta rakással;
 Kivált rátalálván a deli *Vincére*,
 Ezer tűzkacsintást szórt rá szegénykére.
 A triplázott villám elfogá a szemét,
 Megelektizálta mindenik tetemét.
 Lángolt az orcája, dobogó szíve vert,
 Élt még, de nem tudta, s eszméletlen hevert,
 Chlóris odaugrott, s a maga csókjára
 Kicsalta lelkét is halvány ajjakára. -
 Azomban Ámor is a harc közepében
 Ákhillesként nyargal hadi szekérében,
 A szépszemű Chlórist, ki elandaloda
 Holt bajnokja mellett, s nem vígyázott oda,
 Chlórist elütteti a rúdnak végével,
 Lerogyik s fekvését festi szűz vérével.
 Eltapodta őtet az Ámor szekere,
 Átjárta szép mellyét, szép hasát kereke,
 Így esett el e két bajnok egy csatában,
 S mindketten megholtak ők - metáphorában. -

Ámbátor a fejem toalett²⁵² volna is,
 Kurtizán mellyemből coquet nyelv szólna is,
 Bár próbát romános elmésséggel teszek,
 S ékebben szóllok, mint Hof-maitresszek;
 Mégsem festhetem le teljes valójában
 Mindazt, ami esett ebben a csatában.
 Másként is sok itten, ami titok és szent;
 S még a poéták sem tudhatnak itt mindent.

Elég, hogy a dámák, kik bár hullottak is,
 Vítak még, és sűrűn hulltak az ifjak is,
 Tovább is tüzesen folytatván a harcot,
 A gavallérokon tettek sok kudarcot.
 Emellett a szegény Fársáng óltalmára,
 Ki a sok dáma közt már majd pórul jára,
 Másfelől Hímennek s a mátrikulának
 Védelmére számos ifjak tartatának.
 Azomban a dámák megmozdíthatatlan
 Nagy ármádiája mégis mindúnatlan
 Attakban vólt, sok szép ifjoknak kárára,
 Vagy a két szárnyáról kicsapott portára.
 Dorottya mind újabb csatára rendelte
 Vezérit s a lankadt szíveket tüzelte.

Opor, hogy már végét vesse a csatának,
 Egy új stratagémát gondolt ki magának,
 Mellyel minden trüppöt zűrzavarba tégyen,

²⁵² TOALET, *toilette*, teszen franciául asztalkát, különösen pedig asszonyi ékesgetésre készült kis fiókos asztalt; KURTIZÁN, *courtisan*, udvari ember, hízelkedő, dámák körül hívalkodó; COQUETTE, tetszeni kívánó, színes, mézes-mázos beszédű, szerelemhez értő dáma s a többi.

S Dorottya, a vezér, tehetetlen legyen.
Annyi sok hatalmas szemmel és szablyával
Szemközt állván, így szólt felséges orcával:
„Halandó angyalok! kedvelt, szép ellenség!
Kiket bennünk ural minden érzékenség,
Kik bírván szívünket a természet jussán,
Törvényt szabtok nekünk szépségtek trónussán,
Hogy ellenkezhethnének tovább tivéletek?
Itt a kéz! itt a szív! csak hogy békéljetelek.
Tudjuk, miért vagytok haragban erántunk;
Mert véletek nagyon hidegképpen bántunk:
Nohát ezen vétkünk jóvátételére
Én mint a fársáangi tábor fővezére,
Még ma egy kisasszonyt kívánok elvenni;
S tudom, vitézim is mind így fognak tenni -
De én annak adom cserébe szívemet,
Aki legelőször megcsókol engemet.”

Édes kotlós anyjok egy kotyogására
Hogy fut a sok csirke egy szem gabonára:
Minden kisasszonyok akként tódulának
Legelső csókjára Opor orcájának. -
Senki sem ügyelt már zászlóra vagy sorra:
Isten hozzád jó rend! hajde mind Oporra!
Szintúgy rúgták egymás cipellője sarkát,
Tapodták, hasgatták egymás sleppje farkát;
Az elsők hátrálták az utólmenőket,
A hátulsók visszahúzták az elsőket;
Lármáztak, zajgottak, porfelleget vertek,
Asztalt, széket, bőgőt, cimbalmot levertek.
Tört a pohár, palack, tányér, táca csörgött:
Ugattak a pudlik; ajtó, ablak zörgött.
Ifjúként szaladtak még a vénlantok is.
Sem hadnagy, sem swardom, sem rend. Sőt magok is
A baldakint tartó szűzek elfutának,
S keze, lába kitört marsal Dorottyának.

NEGYEDIK KÖNYV

HAJNALIG

Sumaya. Mikippen az vitéz Dorothia Soc Zűecne hallatlan kefserűsighire az faidalmos halálval küzkődnéc, és hogi mikippen ochódnéc föll, miért hogi Carnevallal egietemben az Matriculla Sácmánra yutván; mell is tűzvel megh igettetic vala az Carneval penigh megh zabadól vala, meliecnec utánna vődd eződben Kegies Olvasó az Vin Gergőnec bezidit, és a' zépp Venus Isten Azonnac is mikint történéc az ő ala-zálláfa ickes Ritmusocval elődben adattatnac.

Mind rátódúla már kíváncsi vágyással
A dámáknak nagyja, apraja rakással
Oporra, hogy ötet mindjárt megcsókolja;
De a gavallérság őket meggátolja.

Az ifjak hatszeres *Karéba*²⁵³ állának
S Opornak eleven sáncot csinálának.
Már egy dámának sincs, akármerre térjen,
Sem része, sem módja, hogy Oporhoz férjen.
Néha erőszakkal rohantak ostromra,
Néha rimánkodtak, sírtak, - de potomra.
És mivel a *karén* által nem törhettek,
Szégyennel, bosszúval hátrálni kezdettek.
Mint vert had, egyenként kiki visszatére
Felsült kívánsággal a tábor helyére.
Ahol már összetört baldakinja mellett
Megsebhedt marsaljok csak alig lehellett.

„Hitetlen nép! - így nyög Dorottya nékiek -
Hát a vitézeknek így kell-é tenniük?
El kell-é hagyniok kiszabott rendjeket,
A fegyvert, a zászlót, a fővezérjeket?
Gyarló nép! egy ravasz ellenség szavára
Úgy kellett rohanni a férjfi csókjára?
Phi! szégyen! gyalázat! gyáva teremtvények,
Kikből így űzhetnek csúfot a legények!
De lám hívságtokért megvan a jutalom:
Od’ a szép becsület, od’ a diadalom.
Helyébe csak szégyent, kudarcot kaptatok,
S ím, félhóltan fekszem én is miattatok.”

A szégyen és bosszú őket eltöltötte,
Lesütött orcával álltak körülötte,
Dámaszokás szerént sírtak haragjokban,
Átkozván magokat és Oport magokban.
S fájlalván hűséges vezérjeknek estét,
Hószín karjaikra felvevék kék testét.
Bévivék szomorún az oldalszobába,
Ahol helyhez tették puha nyoszolyába,
Vígasztaló szóval, kávéval éleszték,
Szederjes sebeit kötni is kezdték. -
De néki nem lévén többé bizodalma,
Elnyomván testének, lelkének fájdalma:
„Gyalázatban - úgymond - tovább miért élek?
Inkább becsülettel hal meg a nagy lélek.
Ti, kik okoztátok rajtam e csúfságot,
Hogy tukmálhatjátok énám e világot?”
E szókra sebéről tépvén a flastromot,
Meg is tette mindjárt a testamentomot.

Öt vén dáma leül a toalettéhez,
Apollónka pennát dug a fél füléhez,
A *Schreibkalenderből*²⁵⁴ a böjtnél kiszakaszt

²⁵³ CARRÉ tesz itten különösen négy szegeletre álló s egy bizonyos helyet békerítő katonacsoportot.

²⁵⁴ SCHREIBKALENDERNEK vagy írókalendárjomnak hívják a németek a negyedréti árkusra nyomtatott kalendárjomot.

Egy tiszta levelet, kétfelé hajtja azt;
A gyászos íráshoz készül keseregve.
Dorottya elkezd diktálni heregve: -
„Én, alább is megírt kisasszony, Dorottya,
letelvén világi életem robotja,
Egyébként ép s csendes elmével diktálom,
Csak hogy az ifjakat szeretem s útálom.
Én, mondom, e nemes megyében születtem,
S eredetet régi törzsök-házból vettem.
De amellynek bennem magva fog szakadni:
Jószágonról tehát rendeltést kell adni. -
Elsőbben is hagyok kétezer szuverént
A bécsi *bolondok házá*nak aszerént,
Hogy fundussok legyen az olyan szűzeknek,
Kik kosarat adván magok kérőjöknek,
Mint szokott, örökös pártába sültenek:
Ezek a bolondok házában éljenek!
Másodszor: testálok a *szülők házá*ra
Kilencezer tallért, az ollyak számára,
Akik csúnyák lévén, vőlegényt nem kapnak,
S természeti tüzők miatt félre-csapnak.
Harmadszor: keresett jószágonnak felén
Egy jó fundációt állítok Pentelén,
Mellyből esztendőnként megtartván a számát,
Férjhez kiadjanak tizenkét vén dámát,
Felén egy *Vesztális templom* építtessék,
Mellyben húsz vén szűznek lakás rendeltessék,
De úgy, hogy mindnyája járjon főköttövel,
Mert igen éktelen járni leányfővel.
Továbbá, ha ama költő jó kedvébe,
Aki most itt mulat ebb' a vármegyébe,
Leírná a dámák mellett tett harcomat
S hattyúi szárnyain zengné halálomat,
Minthogy, amint mondják, eddig minden nagyok
Üresen bocsáták:²⁵⁵ néki fundust hagyok.
Lencseni²⁵⁶ kertemet mezei házammal,

²⁵⁵ EDDIG MINDEN NAGYOK ÜRESSEN BOCSÁTÁK. - Ha mások ezt mondják, nem jól mondják: mert példának okáért nagyméltóságú gróf *Széchenyi Ferenc* ő excellentiája egy presentben is 100 rf., a *grófnő* ő excellentiája egy ódámért külön 50 rf., ismét méltóságos Gr. *Festetics György* ő nagysága a hadi oskoláról írott ódámért 100 rf., más ízben 25 rf., ismét 30 rf., ismét 40 rf. méltóságos gróf *Erdődi Zsigmondné* ő nagysága 5 vagy 6 sor versemért 12 aranyat, tekintetes nemes Fráter István úr 50 rf. adtak, hogy most másokat ne említsek. Méltatlan panasz az, hogy nemzetünkben Maecenások nincsenek; vagynak igen is, csak az íróink vagy importunusok ne legyenek, vagy sordidusok. -

Principibus placuisse viris, non ultima laus est.
HORATIUS

[Mert nem utolsó dísz, odafent ha tetszik a munkánk.
Horatius: Epistolae I. 17.35.]

²⁵⁶ LENCSEN egy puszta Somogyban, Nagyabajom mellett.

Minden bankóimat az egész smukkommal
 Adják néki: ebből holtig elverselhet
 S Beócián Parnasz hegyeit emelhet.
 De a buffánomat²⁵⁷ mégis Orsolyának,
 A két mopszot pedig adja ki Mártának.
 Végre a széjjeltört baldakin fájából
 S vőlegényt nem esmért nyoszolyám aljából
 Egy *castrum doloris*²⁵⁸ készüljön számomra,
 De nevem ne messék kőbe a síromra;
 Netám az utazók, kik ott szájonganak,
 Még holtom után is lyánnak csúfoljanak. -
 Testem pedig a két pázsimhoz²⁵⁹ temessék,
 S legalább porom is férjfi porhoz essék. -
 Ezen testamentom végrehajtójának
 REBEKÁT...” E szók még a száján valának: -
 Amidőn Rebeka, ki az elszéledett
 Népet rendbe szedte, s ott kinn verekedett,
 Triumfált sereggel, örvendő lármával
 Béjött a Fársáanggal s a mátrikulával.
 Alig pillantá meg Dorottya félfelől,
 Azonnal olly édes öröm lepte belől,
 Hogy elfelejtkezvén minden fájdalmáról,
 Életről, halálról leugrott ágyáról.
 „Itt vagy! - s pedig fogva! élek már, így szólla,
 Hol a könyv? - majd gondot viselek én rólla.
 Élek már! már több írt ne is kössetek rám:
 Mindjárt felöltözöm; hol van, hol a ruhám?”
 Igaz, hogy Dorottya mindjárt megújjúla,
 Ruháját rávette, tapsolt s meggyógyula.

Mihelyt Rebekával előbeszéltette,
 Hogy kézre Carnevált miként kerítette:
 Azon tanácskozott a sereg nagyjával,
 Mit tégyen e régen várt hadifoglyával?
 Kik közt arra ment ki a dolog summája,
 Hogy csak hadi törvényt tartsanak reája,
 De, hogy kéznél légyen, csukják bé azomba.
 Bé is csukták ötet kemény áristomba,
 Amelly olly keserves fogház és kaloda,
 Hogy a napfény soha bé nem süthet oda,
 Dupla *moldon*-fallal van kerítve körül,
 Nehéz hozzáférni, erős köröskörül.
 Olly hely, mint aminőn Ulissz hajdanába

²⁵⁷ A BUFFÁN, magyarul far-dagály, talám a módinak minden bolondsági között legképtelenebb bolondság vala! Ez már kiment a szokásból; de a MOPSZOK vagy a dámáknak ölbeli kis kutyáik mégis a gráciák szolgálatjában vagynak.

²⁵⁸ CASTRUM DOLORIS nevet visel a nagy emberek halálára felállíttatni szokott gyászalkotmány, mellyben a meghóltak érdemei szoktak példázatokban előadódni.

²⁵⁹ PÁZSI, franciául page, olyan nemes gyerkőc, akit a nagyobb udvaroknál nevelnek.

A Palládiumért bémene Trójába.
Mégis mennyi csinos urak s bölcsek vannak,
Akik e fogságba víg szívvel rohannak,
Sőt ezt a fogságot vásárolják kincsen,
S örülnek a rájuk vert erős bilincsen.

Végre megtétetvén rá a szentencia,
Felhossa a setét tömlöcből Lília.
Kijöve Carnevál a vén porkolábbal
Arany nyakláncokkal megbilincselte lábba. -
Strimfli-galandokkal jól hátraköttetvén
Két kezét s drabantok között kísértetvén,
S így nem is ügyelvén az ő mentségére,
Ezt a szentenciát olvasták fejére:
*„Sok lévén Carnevál bűneinek száma,
Méltónak ítélte erre minden dáma,
Hogy mátrikulája porrá égettesék,
Maga hóhér által kiheréltetessék.
Menien véghez. Datum Kaposvár s a többi,
Dorottya mint a székek feje és a többi.”*

Ki is ment húsz dáma az oldalszobából,
S rögust rakván a tört baldakin fájából,
A tüzet nagy öröm s tánc közt gerjesztették -
És a mátrikulát hamuvá égették. -
Innen van, hogy ma már nincsen többé vén lyány,
Mert az esztendeit más nem tudhatja, hány,
S ha egyszer a képét jól kimázolhatja,
Magát gyenge szűznek szabadon mondhatja.

Már éppen kivitték a szegény Carnevált,
Már éppen fegyver közt a vesztőhelyen állt,
Mikor lárma esett ott kinn a pitvarban,
Kiáltanak: tűz van! tűz van az udvarban!
A szobából minden ember kiszalada,
S Carnevál odabé egyedül marada.
Hímen eloldotta a békót lábain,
S a strimflikötőket eltépte karjain.
Akkor vették észre a dámák magokat,
Mikor már szabadon látták a rabjokat.
Késő volt már akkor. Már őket nevette
Carnevál, és magát az ifjakhoz vette. -
De nem tévén a tűz semmi veszedelmet
Szüntetvén a bál is a lármát, félelmet,
Opor úr azonnal kérdezkedett rólla,
Mellyre a lokajja, Gergő, ekképp szólla:

„Tens Uram! A casus minthogy hosszas lévén,
És ezek a lyányok igen sok csint tévén,
Meg is únván talán a Tens Úr hallgatni:
Méltóztassék velem egy pipát gyújtani.” -
„Nem kell; csak mondd, Gergő!” - „Tens Uram, tehátlan

Igazán, hogy minden lyáncseléd orcátlan,
Kivált azok, akik lokajok közt nőnek,
S az úri udvarba csak léthűtni jönnek.
Én ugyan helyet sem adnék egyiknek is,
Ha mindjárt csupádon széllel élnének is.
A konyhára hordják a pletyka beszédet,
Mindég dérogálják a férfi cselédet.
Mindég csak cserfelnek, osztán nyalnak-falnak,
Morzsáját sem látjuk a belső asztalnak.
Csak kurafijoknak szoktak ők duggatni.
Tens Úr! kár ezeket lányfővel járatni. -
De, hogy egyik szómat másikba ne öltsem
És a Tens Úrnak is úri kedvét töltssem:
Most is, míg az urak ott benn mulatának,
Ni, a szedtevétték mit nem csinálának!
Lecsepültek minden becsületes legényt,
Lajhának, kappannak csúfolták a szegényt.
Ihogtak-vihogtak, nyakunkra tódultak;
Megkövetem - még a nadrágba is nyúltak.
Nézze csak a Tens Úr, millyen ez a mente,
Nánika a *sterccel*, ni, hogy összekente.
Tens Úr! egy kurvától én ezt fel nem veszem,
A sátisfekciót az Úrért megteszem,
Megőszültem az Úr uraatyja mellett,
De még senki rajtam ilyen csúfot nem tett.
Egésszen bolondot csináltak belőlünk,
A mondért, süveget elkapkodták tőlünk,
Azt mondták, hogy jobban illik ökemeknek,
Csak pendely kell nekünk, bodzfa legényeknek.
Még a vitézkötést feltették búbjokra;
Ó, hogy a jégeső verne kobakjokra! - -
Fridrik szakács éppen az ágyon szunnyadott,
Hogy hatodmagával Manci rátámadott.
Leöntötték szegényt; az mégis szerencse,
Hogy veres nadrágját nem érte a lencse!
De bezzeg mikor a fejére tapinta,
Már a haján folyt le a híg palacsinta.
Felugrik haraggal, szidja sok *attá*-val
S bémácsolja képét egy tál kocsonnyával,
Tens Úr: azon semmi épséget nem hagyott:
Didergett a kurva, majd hogy meg nem fagyott.
Úgy kellett! magam is nagyon bosszankodtam,
Mégis a kacajtól meg nem tartózkodtam,
Mikor kocsisunkat négyen körbe vették.
Futni akart Jancsi, de nem eresztették:
A fél sarkantyúja akadt a szoknyába,
S Kalárral együtt zuhé a csávába.
Ecse úr hajdúja éppen ott pipázott,
Mellé suhan két fraj, s mikor nem vígyázott,
Szájából az égő pipát kitekerték,

S Uram, még a *Pámpám*²⁶⁰ farka alá verték!
 Ne hagyja ked magát, pajtás, felkiáltok,
 Ti is az emberből csúfot mért csináltok?
 E szómra egyikhez a kostökök csapja;
 A másikat pedig futtába megkapja,
 S úgy szúrja farába a nyúl-ispékelőt,
 Hogy most is keresik a nyúl-ispékelőt. -
 Míg Ferkó egy lészán pihenteti magát,
 Kettémetszik lopva a gatyamadzagát.
 Pakolj, Ferkó! kiált a dévaj nemzetség:
 Talpra ugrik Ferkó; s bezzeg volt nevetség!
 Egy külföldi tarka ánginba öltözött
Francia pázsi vólt itt a többek között,
 E' tett nagy zavarást itt a fejérnéppel,
 Új módit kapatott, főképpen a széppel.
 Ritka olly szobalyány, frizérozó s dajka,
 Hogy ne jutott volna néki kalamajka,²⁶¹
 Tán nem is maradtak itt már olyan frajok,
 Kiknek e pázsival ne lett volna bajok.
 Tens Uram! nem tudom, ki tart ilyen pázsit,
 Nem szeretem benne azt a nagy kurázsit.
 Ragadós a módi, kivált ha francia,
 Pedig a magyarnak árt az ő módija.
 Most ugyan még kinn jár a cselédszobában:
 De hátha kedvre kap benn is a szálában?" -
 „Jól van, Gergő! jól van, de a tűz hogy esett?" -
 „Elmondom, méltassék várni egy keveset.
 Már semmi csendesség nem vólt a szobában,
 Állt a patália kint is a konyhában.
 Már a legénység is nékidühödt, mordúlt,
 Egyszóval a kastély fenékkal felfordúlt.
 Azt mondják, - de arról aláson követem,
 Nem vóltam ott, reá meg nem esküdhetem -
 Mondják, gyertyát vagy mit akartak gyújtani,
 Vagy ami kis tűz vólt, azt is eloltani.
 Nem tudom, nem láttam; elég az hozzája,
 Azt mondják, kiégett a Lízi szoknyája.
 Sikóltott, szoknyáját rázta a dévaj szűz,
 Egymást érte, szintúgy hullott rólla a tűz.
 Ráesett egy parázs a *Pámpám* hátára,

²⁶⁰ PÁMPÁM nevű pudlija vólt Somogyban egy uraságnak, kinek házánál esméretségben vóltam.
 Furcsa kutya vólt!

Fies nobilium tu quoque PUDLIUM,
 Me dicente. - - -

HORATIUS

[Megzengtek, s a neved majd a nemes kutyák közt él...]

²⁶¹ A KALAMAJKA egy szőrből való fényes materia, melyet kivált régi magyarjaink mentebéllésnek viseltek.

Kifutott ordítva, s ráment a szénára.
Meggyúladt a széna! - Laci szerencsére
Ott feküdt, és álom nem jött a szemére:
Látja, hogy mellette a tűz lángot vetett;
Valami baja vőlt, mindjárt nem kelhetett.
Kicsapott már a láng: lármát kiáltottunk:
De ő elóltotta, míg vízért futottunk.
Meggzúnt a tűz, mire mi elértünk oda:
Kijött Laci és még - Náni, vagy kicsoda.”

E szókra az urak s dámák kacagának.
Némellyek Gergővel így is tréfálának:
„Bizony, Gergő! a tűz már nagyon láttatott,
Mégis, a jó Laci jó, hogy nem alhatott.
S ekképpen a tüzet hamar mególthatta;
De tudod-e, Gergő! ki distrahálhatta?”
E tréfára Gergő így felelt valódi
Orcával: „Az ollyast vizsgálni nem módi!
Az illy kérdést tartom igen helytelennek,
Elég, hogy elaludt a tűz, hál’ Istennek!
Hát a Tens Urak is és Tens Asszonyságok,
Mikor utóléri az álmatlanságok,
Nem szereznek társat mindjárt distrahálni?
S szabad-é azt osztán másoknak vizsgálni?
Az illy kérdést tartom igen helytelennek:
Elég, hogy elaludt a tűz: hál’ Istennek!” -
Mindnyájan kacagtak e feleletére,
Hihető, jól reá talált a bibére.
Egymást közt sok furcsa tréfára fakadtak:
S az öreg szolgának egy pohár bort adtak.

Szinte helyreállott volna a csendesség,
S meglett volna köztök a kívánt békesség;
A dámák szüntetni kezdték haragjokat,
Nem bántván Carnevált s a gavallérokat:
De - - éj igazán, hogy a háborúságba,
Melly Trójától fogva esett a világba,
Csak belé kell jönni mindég a dámának! -
Most is a’ lett oka az új galibának.
Egy nimfa,²⁶² kit Virgil s utánna mindenek
Ollyan irtóztató formában festenek,
Holott, habár néha rémülést hoz is ránk,
De sokszor angyali orcával jön hozzánk;
Egy nimfa, ki *Kozma* zengő trombitával,
Repülő szárnyakkal és felfútt pofával
Festett rozsólisos szalmás üvegére,

---

²⁶² EGY NIMFA, KIT VIRGIL s a többi. Lásd Aeneis Liber IV. versus 174. sqq.

Egy *Fama-Volatot* tévén címerére;²⁶³
 Egy nimfa, ki Virgil paraszt idejébe
 Maga hordta a hírt a világ fülébe,
 De most nála bérért szolgálnak, mint úrnál,
 A *Novella, Zeitung, Gazetta és Journál*.²⁶⁴
 Egy nimfa - de ki ne esmerné *miss Fámát?* -
 Újabb zendülésbe hozott minden dámát,
 Mivel elhírlelé a bálban egyszerre,
 (Hihető, hogy Éris vette őtet erre)
 Elhírlelé, mondom, hogy hallván mindenek
 Carnevál ittlétét, rá felzendültenek,
 Hogy nincs olyan ember, ki rá nem neheztel,
 Mivel ilyen kurta fársáanggal ereszt el,
 Amellyben így felsült mindennek a kényje,
 Kinek a szíve fáj, kinek az erszényje.
 Ihon a *tislér céh* hijába fárada,
 Mivel a sok bölcső mind nyakán marada;
 Alig van kenyere s fűtője szegénynek,
 Pedig hetibért is fizet a legénynek.
 Sok szegény varrónék jó bízodalomra
 Megvarrtak húsz-harminc főkötőt potomra;
 Ötöt ha eladtak hat-hét forintjával -
 S még most is adósok a tintuk árrával.
 Majd minden kalmárok bankrótokká lettek,
 Akik sok jegyruhát előre megvettek.
 Így jár a szűcs, szabó s minden mesterember,
 Kiket jó haszonnal biztatott december.
 Kiváltt a cigányok, a szegény cigányok
 Fájlalják, hogy itthonn vesztek a leányok,
 Minthogy rá nem szokván kaszára, kapára,
 Támaszkodnak csupán a más lagzijára.
 Hát az a sok lezsák eszemiszom pajtás,
 Kiknek csak a tánc kell és a kancsóhajtás,
 Kik ha tivornyázó házat nem találnak,
 Életnek sem tartják: ugyan mit csinálnak?
 Hol él most sok szegény svalér²⁶⁵ e nagy télben?
 Aki bablevest is alig kaphat délben;
 Mert sem uramöcsém nem tarthat most sok bált.
 Sem asszony-húgomhoz leánykérő nem szállt,

²⁶³ Hogy a literatúrában még a rozsólisos butellára is kell citálni. Vide sic:

Rosolio di aqua d'oro, all'insequa della
 Fenice in Bologna.

MICHAEL KOZMA. FAMA VOLAT.

- In Bologna: pedig Kozma Mihály, míg élt, budai rozsólisos görög volt. -

²⁶⁴ A NOVELLA, ZEITUNG, GAZETTA ÉS JOURNÁL mind olasz, francia és német nevei az újság-leveleknek.

²⁶⁵ SVALÍR vagy Svalje, franciául Chevalier, gavallér. Ritter, nemes vagy nemeskedő.

Pedig csak olly helyen néha jóllakhatott,
S a két lovacska is abrakot kaphatott.
Sőt még a papság is haragszik reája,
Mivelhogy az idén kevés a *stólája*.

Ezt hírlelvén Fáva s több ilyen formákat,
Ismét zűrzavarba hozta a dámákat.
Dorottya gondolván, hogy majd mellé állnak
Ezek is, és feltett céljában szolgálnak:
Nyúgovó vitézit ismét felzendíté,
S holnapra egy újabb csatához készíté.
Orsolyát, Rebekát s a több vezéreket
Feleszelte, miként rendeljék népeket,
S majd mikor az ifjú urak lefekszenek,
Vélek s Carnevállal mitévők légyenek. -
Mert már a hajnali kakasszó is hallott,
Szökült már a hideg setéség, s pitymallott.
Megfordúlt a Göncöl szekere tengelye,
S a késő álomnak eljött az ideje;
A lankadt gavallér rikácsolt a torkán,
Pislogott a dáma, mint a vén boszorkán.

De - midőn már éppen fekünni készültek,
Egy új tűneményen mindnyájan elhültek.
Amint a harmatos rózsákba öltözött
Hajnal már feltetszett a csillagok között,
S erőt vévén a már szendergő éjszakán,
Bésütött a szála keletső²⁶⁶ ablakán:
A gyertyák nyomorúlt fényje halványodott,
Tükör, fal és edény öszverózsásodott.

A gyönyörű Foszför²⁶⁷ ezüst világával
Játszott a bíborba borúlt ég aljával,
S a hó fejrégén elszórá azokat
A ragyogó, kisdéd hajnalcsillagokat.
Úgy tetszett, hogy mintha lassú zengzetek is
Jöttek volna onnan, - s valóba jöttek is;
Mert egy-két perc múlva mindjárt a mennyei
Karoknak hallattak édes *koncertjei*,
Mellyre az érzékenyszívek megolvadtak,
Repestek a velők vagy elandalodtak.
Örült minden lélek, s örömet mutatta,
Örült, s örömének okát nem tudhatta.
Már a földi fénynél pompásabb világgal

²⁶⁶ KELETSŐ vagy napkeletső; keleti vagy napkeleti. Így ejtik ezt néhol magyar hazánkban, és ítéletem szerint nagyon helyesen. Valamint ezekből: *túl, innen, vég, hátul, elől* vagy *elő, utól, közép* s a többi ezen szók jönnek: *túlsó, innenső, végső, hátúlsó, első, utolsó, középső* s a többi úgy nem tudom, mi okon lehetne kicsúfolni azon helységeket, amelyeknél szokásban vagy az *északsó, napkeletső, délső, napnyugotsó* termináció? Kivált hogy a *só* és *ső* suffixumok mindég helyet jelentő szóhoz ragasztódnak.

²⁶⁷ FOSZFOR, görögül Phosphorus, deákul Lucifer, magyarul hajnalcsillag. Lásd az első könyvben.

Borúlt el a szála s díszlett méltósággal,
Már a fél-felébredt szellők által hozott
Gángesi kellemes szagtól illatozott:
Midőn egy tündöklő felhő béhempereg,
Gombolyagjain ül a szerelem-sereg.
Maga a nyájason mosolygó Citére²⁶⁸
Ülvén diadalmi aranszekerére,
A hajnali pompás felhőből kiderül,
S előtte minden fény setétségbe merül.
Téjszín combján játszik nyilazó kis fija,
Kinek szemén tűz van, száján ambrózia.
A felhőnek, mintegy mennyei pázsitnak,
Hajlásin friss rózsák és jácintok nyitnak,
Mellyek Citerének egy mosolygására
Teremnek a hattyúk lábának nyomára,
S rajtok a tetszetes gráciák táncolnak,
Midőn ezer apró szerelmek lantolnak.
Édes ígérésnek, másnak nevezzem-é
Azt, melly közönséges, és mind a két nemé,
Mikor ők Citére eljöttét érzik,
Sokan ezt hatodik érzésnek nevezik.
Elég, hogy mind az öt érzés részt vesz ebben,
Részt, és semmiben sem vesz érzékenyebben.

Ezt érzé minden szív most is, míg végtére
Így szólt az életet lehellő Citére:
„Halandó szép nimfák! élő templomaim,
Kikben temjéneznék hév indulataim,
Ti, kiknek szemében élet és kedv játszik,
Orcátokon saját képvonásom látszik,
Ti, kik lecsaljátok mennyből a vígságot,
Hogy paradicsommá tégye e világot,
Halandó nimfáim! lejötem hozzátok,
Hogy végezésemnek törvényét halljátok. -
Az az istenasszony, Citére, én vagyok,
Akinek áldoznak szegények és nagyok,
Ki előtt a király kihág trónusából,
Büszke felségéből s bíbor ruhájából;
Kit jóltévőjének szöllongat szívében
A hideg vérű bölcs kedvesse ölében,
Ki jó órát tészek néha a vénnek is
S a mindennek szükét látó szegénynek is,
Ki áldott békóban tartom a szíveket,
S kedves áldozatra szorítom ezeket.
Még a *hiéna*²⁶⁹ is, bár szeme szikrádzik,

²⁶⁸ CITÉRE, görögül Cythere, deákul Vénus, a szerelem istenasszonya, ki hattyúkon jár.

²⁶⁹ A HIÉNA egy kegyetlen állat, melyet soha tökéletesen meg nem szelídíthetni. Irtózva kell olvasni, amiket erről az állatról írnak az utazók és természetvizsgálók; aki magyar olvasóim között a hiénáról keveset vagy éppen semmit sem tud, ne mülassa el megolvasni, amit RAFF után felőle beszél tiszteletes FÁBIÁN József úr a *Természeti históriának* (Veszprém, 1799. n. 8.) 497. és 498. lapján.

Foga vérbe fered, nékem megjuhádzik.
 Elöttem a *lajhár*²⁷⁰ friss játékot téssen,
 S e leglomhább állat vídám s virgonc lészen.
 Béborítom a nagy *balénát*²⁷¹ lángokba,
 S párt keres a fagyos grönlandi habokba.
 Béonthetem tüzem egy férgecskébe is,
 Bár kicsiny a szíve, s hideg a vére is.
 Sőt bogaracska nősz másik bogaracskán,
 Sok millió nemzik fiat egy fogacskán.
 Egyszóval, nincs állat, mellyben tűz nem érzik;
 Sőt ezt a nem mozgó plánták²⁷² is mind érzik;
 A pompás *pálmának*, a silány *penésznek*²⁷³
 Fajtái mind az én híremmel tenyésznek.
 Én hozom az ifjú rózsát bíbor színbe
 És a liliomot tiszta muszelinbe;
 Hogy így lakadalmi öltözetben, szépen
 Fogadják el Zefir csókját mátkaképpen.
 Énáltalam élnek s magzanak mindenek,
 Nálam nélkül minden dőlgek kietlenek.

²⁷⁰ LAJHÁR, Földi és Fábián elnevezések után az a minden állatok közt legtúnyább, legassúbb és legostobább négylábú állatocská, melly görögül *bradypus*, deákul *ignavus* vagy *tardigradus*, franciául *paresseux*, németül *Faulthier*, az amériakaiaknál pedig a maga sipitnya szavairól AI nevet visel. Minthogy ennek természetét is járatlan olvasóim magyar könyvből is megtanúlhatják, útasítom őket az említett Históriájára FÁBIÁN úrnak a 604-606. lap. Vessék egybe ezzel a FÖLDI jegyzését is, mellyet a *Természeti Históriának* (Pozsony. 1801. 8.) 55-dik lapján téssen, Blumenbach után. Megnézhetni *Johann Friedrich BLUMENBACH'S Handbuch der Naturgeschichte*. IV-te Auflage, Göttingen 1799. 8. Seite 72.

²⁷¹ A BALÉNA legnagyobb neme a cethalaknak, sőt a legnagyobb állat a mi földünk kerektségén; mert 10-15 öl van a hosszasa, s általjában van a teste százannyi temérdekségű, mint a mi ökreinké. Terem az északi és déli Óceánuson; legjelesben pedig az északi pólus felé hajló, kietlen Grönlandiának környékén. - Ennek is egész formáját, természetét és fogása módját megolvashatni *Földinél* 108. és 109. lap., hosszabban pedig *Fábián Raffjának* 589. lapjától egészen az 599. lapig.

²⁷² Hogy a PLÁNTÁK is szaporodnak, s magvaikból hasonló fajtát tenyésztetnek, azt a paraszt ember is tudja. Hanem, hogy erre a tenyésztésre szintűgy a plántákban is *hím* és *nőstény* *nemet* állított elő a természet, mint az élő állatokban, azt már nem tudja minden ember. A régi bölcssek valamennyicskére sajdították ezt a dolgot; de világosan és határozottan legelőször MILLINGTON nevű ánglus írt a plántáknak nembeli külömbiségekről. Ő pedig élt a XVII-dik század végén. - A növények nemzőrészei a virágban vagynak. Itt az én verseimnek megértésére elég ennyit tudni; hosszabban ennek fejtegetésébe ilyen helyen nem bocsátkozhatom.

²⁷³ A PÁLMA legelső és legszebb, nemesebb, pompásabb neme a plántáknak; a PENÉSZ pedig legutólsó s legsilányabb. Erről méltó lesz tanulatlan olvasóimat a hely szűk vóltához képest megvilágosítani. Azt gondolja a természetet nem esmérő ember, hogy a penész csak valami rusnya por és pelyhes nyálkásság, melly a romlásnak és rothadásnak következése: holott mindaz, ami nekünk ilyennek látszik, egynehány ezer apró plántákból össze csoportozott erdőcske, amellynek gyökerei, szárai, ágai, virági és magvai vagynak, s amellyet jó nagyító üvegen szemlélni kibeszélhetetlen gyönyörűség. Ha feketedni kezd, jele, hogy megérett, s már veszni tér. Többnyire hamar felnő (nyáron 1-2 óra alatt, ha nedvességet, meleget s rekedt levegőt kaphat), de némelly nemesi esztendőszámra is eltartnak. Van pedig, amint a természetírók számlálják, 15 faja, melly fajok közül némellyiknek egyes szára van, némellyiknek ágas-bogas, hata tartós, kilence múlólaga való. Nemi neve Linnénél *mucor* és tartozik a *gombák* rendjébe.

Citére vagyok én: ti is mind esmértek;
Bár szájjal titkoltok, de szívvel dicsértek. -
Most pedig közzétek jöttem olyan véggel,
Hogy felváltsam a múlt lármát békességgel;
Hogy kívánt örömet hozzak le azoknak,
Kik nyomorúságot képzelnek magoknak;
És hogy a sok bűt, bajt, panaszt eltérítsem,
S köztetek hatalmam s nevem dicsőítsem.
Mivel tehát főként azon aggódtatok
S haddal Carneválra azért támadtatok,
Hogy kurta a fársáng ebb' az esztendőbe,
Hosszabbra szabatom azt is a jövőbe.
Előre titeket assecurállak is,
Hogy nagyobb divatja lesz a lagzinak is;
Mevőlegényellik árva nyoszolyátok,
S éh leányságtokat dosztig tarthatjátok.
És azok az ifjak, kik most csekély tüzzel
Láttatnak traktálni akármellyik szűzzel,
Jövő idén, mintha nem is ők vólnának,
Úgy nekidühödnek ők is a dámának.
Mert fiamnak, kit most hintóm oldalánál
Nyilat köszörülni láttok a fáklyánál,
Fiamnak meghagyom, hogy minek utánna
Letett már a nyílról mind Márs, mind Diánna,
S *frater Schwartztól* fogva²⁷⁴ ezek az istenek
Kézív helyett puskát, flintát szerzettenek:
Hányja el nyilait, tegzét, számszeriját,
Tanúlja meg ő is az artillériát;
Rakja körül övét apró mordályokkal,
S lőjje az ifjaknak szíveit azokkal;
Sőt akiknek nagyon kemény a zúzzájok,
Baka-mangaléttal lövöldözzön rájjok;
Vágott golyóbissal, tirolisi stuccal
Szálljon szembe holmi makacsabb kuruccal.
Annyi lesz a sebhedt minden palotában,
Mint az invalidus katonák házában.
De mégis, ha látom, hogy a lövöldözött
Szívek sem keresnek írt a dámák között,
Vagy pedig sebjeiket titkon gyógyíttatják,
És a leánykérést mind csak elmúlatják:
Béhozom szokásba (sok már csinálja is),
Hogy legényt megkérni merjen a dáma is.
És ha a legénység mégis durva lenne,
S a kérő leányhoz hozzája nem menne:

²⁷⁴ SCHWARTZ *Berchtoldot* tartják a puskaapor első feltalálójának - Európában. Élt ő a XIII-dik században: freyburgi fi volt és franciscanus barát.

Lehozom az égből *Júnó*²⁷⁵ virágjának
 Magvait, s kiosztom minden leánykának;
 Tudom, hogy lábrakap a dáma-világban
 Jobban, mint a krumpli már Magyarországon.
 Addig is, mivelhogy a leányéletnek
 Legnagyobb úalmát a párták tétetnek:
 Kimennek szokásból lassanként azok is,
 Sőt lyányfővel járnak még az asszonyok is,
 Itt van egy fő nimfám, ki a nagy világban,
 A mai dámák közt lábra kelt hívságban
 Mindenhatóságát olly nagyra terjeszti,
 Hogy a fél világnak könnyen esztét veszti.
 Ő az, ki a régi nemzeti ruhákat
 Parasztta, és korccsa teszi a dámákat.
 Ő az, ki azokat rakja több formába,
 Mint ami van Ovid *Metamorfózzába*;
 Úgyhogy a dámákról meg tudnád magát is
 Tanúlni a *Linné* Históriáját is.
 Állj meg bár, ne tovább egy fertályóránál,
 Bécsben a Szent István öreg templománál:
 Látsz ott buffánmedvét, tüskés sündisznókat,
 Mesterséges hangon csivogó rigókat,
 Vannak nyaktekercsek, puffadt pellikánok,
 Barázdabillegők, sleppfarkú fécánok,
 Van ott ölni-tanult baziliszkus szeme
 S kivált a lepkének mindenféle neme:
 Mindezek a módi nimfa teremtvényi,
 S a kipallérozott hívság leleményi.
 Ő a találója Auszugnak, kontónak,
 Ő oka számtalan konfiskációnak,
 Ő teremt a földön galánt szegényeket,
Donna Olimpiát, báró *von Nichtseket*,²⁷⁶
 Ő az, ki lelkezdven sokszor csak egy kényen
 Henyélő stucceren, egy borbélylegényen;
 Mindjárt sok grófocskák *modernjéhez* állnak,
 Sőt a deákok is abban koledálnak.

²⁷⁵ JUNO, amint Ovidius beszéli, magtalan lévén, Jupiter a maga fejében a fegyveres Minervát foganta, kit osztán a Vulkánus kalapácsa szabadíta ki onnan. Ezen bámulván Juno s hasonló páratlan nemzésre törekedvén, elindult az öreg Oceánhoz, hogy tőle tanácsot kérjén afelől, mi móddal lehetne néki is férjfi nélkül gyermeke. Ez útjában elfáradván, betér Flórához s közli véle szándékát. Flóra a kertjébe viszi ötét, egy VIRÁGOT mutat néki, amellyet ha csak újja végével érintene is, azonnal fogadna méhében. Úgy is lett: és Mársot szülte, a hadak istenét. - Más alkalmatossággal, midőn Jupiter asztalánál vendégségben ülne, jól talált lakni mezei salátával, s azonnal megterhesedett. Ebből szülte a hasonlíthatatlan szépségű Hébet, az ifjúság istenasszonyát s istenek pohárnoknáját. - Csudálatos költemény ez, holott a salátának vizes és hideg természete mind a két nemet meddővé teszi!

²⁷⁶ DONNA OLYMPIA, egy nagy familiából való, de szegény és büszke spanyol úriasszony a HOLBERG egyik vígjátékába. BÁRÓ von NICHTS a németeknél olyanforma szólás, mint magyarul a Sohonnai vagy Semmiházy uraság.

Ő tette Párizst is e szép bolondságon
Királynévá hajban szinte fél világon.
E nagy nimfa által a dáma felkapja,
Hogy csak patyolatja légyen vagy kalapja,
Hogy az asszonyok is lyánfővel járjanak,
S még a falukon is erre rászokjanak. -
Légyetek hát jövő fársáangig békével,
S elégedjete meg Vénus végzésével.”

Ezt mondván, nyájason mosolyga feléjek
S éltető örömet lehelle beléjek.
A *gráciák* pedig, óldott övezettel,
Reájok pillantván édes tekintettel.
A kellemességnek s élvény²⁷⁷ ifjúságnak
Hajnalló felhőjén a hintóhoz hágnak,
S annak zsámolyánál így szólla *Thália*,
Thália, a köztök legdelibb grácia:
„Szépek! ajándékot tőlünk is végyetek,
Hogy e jeles napról megemlékezzetek.
Termetetek deli, orcátok kellemes,
Szívetek érzékeny, és elmétek nemes,
Szemetek tűz légyen, rózsa ajakotok,
Hulló hó kebletek, muskotály csókotok;
Vén, komor, formátlan ne légyen köztetek:
Egyszóval mihozzánk hasonlók légyetek.”

E szókra a felhő őket béteríté,
Tetszetes ifjakká tevé s megszépíté.
Ezért olly gyönyörűk a Somogy dámái,
Mert ők a gráciák igaz kópiái.

Dorottya leveté a vénség szőnyegét,
Mint a kígyó szokta téli lebernyegét.²⁷⁸
Bételének gyenge hússal agg ráncai,
Kinövének mind a harminckét fogai,
Felderült ajakán friss rózsák nyitának,

²⁷⁷ ÉLVÉNY, deákul *vivax*, olaszul, franciául *vivace*, németül *lebhaft*. Ellenkező jelentésű azzal, hogy *halovány*, *halvány*. A deáknál ezek a grádusok vagynak: *vivens*, *vivus*, *vividius*, *vivax*; az olaszoknál szint ezek; a franciáknál *vivant*, *viable*, *vif*, *vivace*: a németnél *lebend*, *lebendig*, *lebhaft*. Nyelvünkben még eddig csak e két szót gyomroztuk: *élő* és *eleven*. Ha azt akarjuk, hogy jövőben a tudományokban, muzsikában, képírásban előbb menjünk: sok szavakra s meghatározott értelműekre kell szert tennünk. Ama két régi szónkhoz hadd járúljon hát hozzá az *élvény*, melly ellen semmit az új vóltán kívül nem vethetni. Ha jól emlékezem, BENKŐ úr valahol illyenformát akar az *élénk* szóval kitenni. Nagyon helyesen! valamint *fél* gyökértől *félénk*, úgy *él* gyökértől *élénk* jön. Ezt is adjuk a többihez, s nekünk is négy grádusú szavunk lesz az élet ideájára, mint az itt előhozott nemzeteknek. - Aki az új szókat nem tűrheti, mondjon le az új ideákról is. Elég tágas a Caspium homokpusztája! Ott életében nem hall egy új szót is!

²⁷⁸ Amelly régi bőrét a kígyó tavasszal elveti, az felette vékony, halovány és lenge: a LEBERNYEG illyen ruhát jelent a magyaroknál; példának okáért a rongyos, kopott, vékony, szélszűrő köpönyeget lebernyegnek csúfoljuk. Deákul és görögül ez a kígyóhártya *syphar* és *leberis*, ahonnan az a példabeszéd is van: *nudior leberide*: nem jön-e hát ez a *leberis* magyar nyelven *lebernyegnek*?

Szemein idegen lángok lobbanának,
Ősz haja töndöklő bársonnyá barnúlna;
Szíve benn repesett, teste megújúlna:
Egyszóval belőle - csudáltam magam is -
Delibb dáma válék, mintsem Szemiramis.
Kerekded fara is úgy domboroda ki,
Mintha birsalmából harapták volna ki.

De már a lángok is éppen látszatának,
Mellyeket az égi lovak fúvallának;
Szikrádzott a napnak rúdja a föld felett,
Tűzbe, lángba borúlt az egész napkelet.
Eltűnván a halvány hajnalcsillag szinte:
Népének Citére elkészülőt inte;
Fel is kerekedvén hattyú hintájába,
Fénybe hagyott mindent és ámbróziába. -
De *Ámor*, a szép fény s illat közepéből,
Kiválasztván egypár nyilat a tegzéből,
Ráteszi keményen elhúzott íjjára -
S ellövi Oporra s a szép *Dorottyára*.
Dorottya Oporral mindjárt kezét csapott:
Levágatta tulkát, s hívatta a papot.